

בשורה גדולה ללומדי הדף היומני

"הדף היומני"

עם "אוצרות יהודים"
הפרוש החדש, הבהיר והמדויק
בשפה ברורה ובלשון קצרה.

תורה, נביאים, כתובים,
משנה, שולחן ערוך,
עמוד היומני משנה ברורה
זוהר עם תמוגם לשון הזוהר,
תהילים,
כתבי ברסלב.

פרויקט "תורה בשנה"
מהדורה מיוחדת
באותיות מאירות עיניים
מתאים ללומוד גם בסינעה.

נהר בחוקות ט"ז - כ"ב אייר

ארגונים יהודיים

בתוספת "הזכל הנעז", דבר יום ביומו מרביה"ק זיע"א

"אוצרות יהודים"
הביאור המיוחד שככלש בסערה
את לומדי הדף היומני

יד ושם לעבר ה', הר"ר נחמן בן שמואל ליאני, מנמתי בדרך מצורה
י"א כסלו תשס"ח

חוברת תת"ח - שבת פרשת בהל - בחקתי, ט"ז אייר - כ"ב אייר תשפ"ז

אוצרות יהודים

גוטמבר 5 בני ברק 138948
טל 03-6186699 ☎ 03-6186699X@gmail.com

ניתן להשיג באדי"ב:

להצטרפות - 03-6186699 ☎
ובעמדות "נדרים פלטים"

Route 17M #515 Harriman, NY 10926
P: 845.476.8899 E: oitzesyehidim@gmail.com

תוכן הענינים

לחץ על התוכן הרצוי

פרשת השבוע

הדף היומי

משנה

נביאים וכתובים

משנה ברורה

שולחן ערוך

תהילים

זוהר

ליקוטי הלכות

ליקוטי מוהר"ן

שמות
הצדיקים

ספר
המידות

ספרי רבינו על פי הסדר

תיקון הכללי

ליקוטי תפילות

**אוצרות
יהודים**

השלמות

אוצרות יהודים

המטרה: הנגשת כל מכמני התורה לכל יהודי ויהודי, בכל רגע נתון, בנסיעה, בבית, בעבודה ובכל מקום.

ההספק והידיעה מעניקים סיפוק, שמחה ויכולת להמשיך להתמיד ולסיים!

נביאים כתובים - עם פירוש רש"י, מצודות דוד ומצודות ציון.

סיום בארבע שנים. בכל חוברת שבעה דפים, רק דף אחד לכל יום, וכך במשך התקופה יכול הלומד לסיים מחזור לימוד שלם מתחילה ועד הסוף, ולשוב ולהתחיל מחזור לימוד חדש.

ששה סדרי משנה - עם פירוש רבינו עובדיה מברסגורא.

סיום בשנתיים וחצי. בכל חוברת שבעה עמודים, רק עמוד אחד לכל יום, וכך גם במשנה כמו בשאר הספרים במשך התקופה יכול הלומד לסיים מחזור לימוד שלם מתחילה ועד הסוף, ולשוב ולהתחיל מחזור לימוד חדש.

שולחן ערוך - שולחן ערוך, רמ"א ובאר הגולה.

שולחן ערוך הלכות שחיבר הרב הגאון מו"ה יוסף קארו זצ"ל, עם תוספת הלכות מהרמ"א - הגאון מו"ה משה איסרליס זצ"ל, וגם המקורות באר הגולה מהגאון מו"ה משה רבקה זצ"ל.

באר הגולה, הינו ציון המקורות ולמרות שכן, הקפדנו שיופיעו בצורה ברורה, כדי לאפשר ללומדים להרחיב את הידיעות, ולקיים מנהג קדום בישראל להזכיר המקורות, בחינת "שפתיים דובבות", זכותם תגן בעדינו.

סיום בשלש וחצי שנים. מידי שבוע יופיעו שבעה עמודים, עמוד אחד לכל יום.

שולחן ערוך, באר הגולה בהוצאת הרה"ג רבי נפתלי הירץ מנדלוביץ שליט"א, ראש החולל טורקא, בשיתוף הוצאת ספרים מלכות דוד הרה"ר פנחס ראובן.

זוהר עם תרגום לשון הזוהר. ספר הזוהר, ותרגום לשון הזוהר, מהוצאת ישיבת "נהר שלום", בראשות המקובל הרה"ג בניהו שמואלי שליט"א, תרגום לשון הזוהר נכתב ע"מ לסייע לקורא להבין את לשון הזוהר.

סיום בשלש שנים. מידי שבוע יופיעו שבעה דפים.

תהילים סיום בחודש על פי החלוקה הנהוגה.

כתבי ברסלב. סיום במחזור שנתי.

חבר יקר, היום, אחרי ארבע שנים של שלשת אלפים מגויים, ומאות סיפורים על חיים חדשים של הספק וניצול זמן. אנחנו מזמינים גם אותך להצטרף אלינו לחברת "אוצרות יהודים". שהספיקו - ללמוד ולדעת - כאלף וחמש מאות דפי גמרא, לסיים ששה סדרי משנה, תורה, נביאים, כתובים, שולחן ערוך, זוהר ועוד..

"אוצרות יהודים" - הזדמנות מיוחדת להתחיל ולהתמיד בהספק תורני, יהודי, שבוועי הצליח להקיף חלקי תורה בצורה יסודית ובמקמי זמן לא ארוכים.

מבוא

מידי חודש נשלחות לבתי החברים ארבעה חוברות. אחת לכל שבוע. החוברת הינה שבועית כוללת בתוכה 7 ספרים יסודיים, ומאפשרת ללומד לקבוע סדר שבמסגרתו יסיים את הלימוד במסלולי זמן קצובים.

"אוצרות יהודים" כשמו כן הוא. שמה של החוברת כשם הפרוש החדש, המדויק והבהיר בשפה ברורה וקצרה, שנכתב במיוחד כדי להקל על הלומדים גמרא. ביאור מיוחד שכשב בסערה את לומדי הדף היומי!

"הדף היומי" עם "אוצרות יהודים".

בכל חוברת שבעה דפי גמרא על פי הסדר הנלמד במסגרת הדף היומי, כאשר לצד כל עמוד גמרא מופיע עמוד ביאור בלשון השווה לכל נפש, הביאור נכתב על ידי תלמידי חכמים שעמלו להציג בפני הלומד ביאור בהיר וקצר, תוך שימת דגש להענקת קניין מוחשי לציבור הלומדים.

הדף הראשון שבששת העמודים הינו הדף הנלמד ביום א', ועל זה הסדר עד הדף הנלמד בשבת קודש.

עמודי הגמרא, הינם של הש"ס המוגה והמפואר שבהוצאת וגשל שבמהדורת נהרדעא החדש.

תורה - פרשת השבוע עם תרגום אונקלוס, פירוש רש"י, בצרוף ההפטרות.

קריאה ללא מאמץ

גם בנסיעה בתחבורה הציבורית.

הרבות תורה בישראל, הינה מטרה חשובה שבמטרות לשמון רואה חוברת זו אור. אשר על כן, שמנו דגש מיוחד לעצב את הספרים באופן שיאפשר ללומדים להיות מקריאה קלה גם כאשר אינם בסביבת לימודים רגילה. כל טקסט אפשרי שבחוברת נערך בהנחיתם של אנשי מקצוע בתחום הטיפוגרפיה והעיצוב, ונבחר להדפסה על פי תוצאות מבחנים מעשיים בכדי להגיע לטוב ביותר בכדי לאפשר קריאה ללא מאמץ גם כאשר מדובר בנסיעה בתחבורה הציבורית.

מחיר השווה לכל נפש.

החוברת מופצת לחברים במחיר מיוחד: למנויים במשלוח הביתה רק 26 ש"ח, עבור 4 חוברות כולל דמי משלוח. למנויים המרוכזים בקבוצה, בישיבות או בבתי מדרש 20 ש"ח.

הארות והערות התקבלנה בברכה,

בפקס: 03-5701596.

להצטרפות: 03-6186699.

הזדמנות שאסור להחמיץ. עכשיו הזמן להחליט, לנצח את הזמן, ללמוד ולדעת! להצטרף לאלפי הלומדים, שביחד מאירים את העולם באור גדול!

הישראל את העובד כוכבים להשאר בחנות עם היין? הרי המניח עובד כוכבים בחנותו קטני, שהוא לישנא של דיעבד!

אלא מהכא איכא למיפרך: אין השומר את היין ממגע עובד כוכבים צריך להיות יושב ומשמר את היין בקביעות, אלא אף על פי שיוצא ונכנס הרי היין מותר!?

אלא אמר רבא: הכי קתני: הכל שוחטין, ואפילו כותי.

במה דברים אמורים, כשישראל יוצא ונכנס. אבל אם בא הישראל לאחר השחיטה ומצאו לכותי שכבר שחט, חותך הישראל כזית בשר ונותן לו לכותי לאכול. אכלו הכותי לזוית בשר, מותר לישראל לאכול משחיטתו. אבל אם לא אכלו, אסור לישראל לאכול משחיטתו.

והמשך המשנה הוא: חוץ מחרש שוטה וקטן, דאפילו אם שחטו דיעבד נמי לא מכשרין לשחיטתן, מחמת החשש שמוא ישוהו, ושמוא ידרסו, ושמוא יחלידו.

ודנה הגמרא אליבא דאוקימתא דרבא: "וכלן שחטו", דקתני בסיפא שחיטתן כשרה - אהיאי קאי?

אילימא אחרש שוטה וקטן, הרי עלה קאי, ואם כן "ואם שחטו" מוביע ליה למיכתב.

אלא אכותי קאי, לומר ששחיטתו כשרה בדיעבד, והא לא מצית למימר הכי, כי הא אמרת שאפילו לא היה הישראל נוכח בכל שעת שחיטתו של הכותי אלא רק היה יוצא ונכנס - שחט הכותי לכתחילה!?

ומסקינן: קשיא אליבא דאוקימתא דרבא.

רב אשי אמר: הכי קתני: הכל שוחטין ואפילו ישראל מומר! ומבאירין: מומר למאי? מומר לאכול נבילות לתיאבון, שאם אינו מוצא בשר שחוטתו הוא אוכל בשר נבילה.

וכדרבא, דאמר רבא, ישראל שהוא מומר, לדבר זה שהוא אוכל נבילות לתיאבון, הבא לשחוט,

משחיטתו. שאין הכותי חשוד לאכול נבילות וטריפות, ומדאבלו, מוכח ששחט כראוי. אבל אם לא אכלו הכותי עצמו, אין לסמוך ששחט כראוי מזה שהוא מאכיל לישראל, על אף שאסור להאכיל דבר האסור מדין "לפני עור לא תתן מכשול", כי הכותים מפרשים שה"מכשול" האמור בפסוק הוא מכשול של אבן וכדומה, ולא מכשול באיסור, ואם כן לא מוכח מהא דהם נותנים לישראל לאכול מהבשר השחוט שאכן הם שחטו אותו בהלכתו, ואסור לאכול משחיטתו.

חוץ מחרש שוטה וקטן, דאפילו אם שחטו דיעבד נמי לא אוכלין משחיטתן, כי שמוא ישוהו ושהו, שמוא ידרסו, ושמוא יחלידו.

ודנה הגמרא: אליבא דאביי, הא דקתני וכולן שחטו שחיטתן כשרה, אהיאי קאי?

אילימא דקאי אחרש שוטה וקטן, הרי עלה קאי, שזוהו המשך הדברים, ואם כן "ואם שחטו", ב"ו"ו החיבור, מביע ליה למכתב, ואמאי נקט "וכלן שחטו"!

אלא "וכלן שחטו" קאי אכותי, שנכלל בתחילת המשנה ב"הכל שוחטין".

ותמהינן טובא: הא אמרת כשישראל עומד על גביו של הכותי שחט אפילו לכתחילה, ואם כן כיצד אמרת דהא דקתני בסיפא דכשחריים רואין אותן שחיטתן כשרה בדיעבד קאי אכותי! ומסקינן: קשיא לביאורו של אביי!

אמר רבא, ותמה על אביי: וכי כאשר כותי שוחט וישראל יוצא ונכנס לכתחילה לא ישחט הכותי? והתנן: המניח עובד כוכבים בחנותו, ויש באותה חנות יין, וישראל יוצא ונכנס לחנות - מותר אותו היין שבחנות ואינו נאסר מחשש שמוא ניסך העובד כוכבים את היין לעבודה זרה.

ומוכח, דהא דישאל יוצא ונכנס מוריד את כל החששות, ומותר לכתחילה. דחינן: התם ברין היין מי קתני דלכתחילה מניח

ג' ע"א ומכאן למדנו כי חרב הנוגע במת הרי הוא טמא בדרגת טומאה כחלל עצמו, שכל כלי מתכות הנוגעים בטומאת מת הראייה לטמא כלים נוכחן אבי אבות הטומאה ואב הטומאה שהן שתי דרגות בטומאה המטמאים כלים, אבל טומאה שהיא במדרגת "ראשון לטומאה" ולמטה אינה מטמאה כלים] מקבלים את דרגת הטומאה של המטמא אותם. והיינו, אם נגעו כלי מתכות במת הרי הם טמאים במדרגת אבי אבות הטומאה, ואם נגעו באב הטומאה נוכחן באדם שנגע במת, הרי הם נעשים אב הטומאה.

ואם כן, תיקשי, כיצד יכול הטמא לשחוט קרבן? והרי כיון שאותו טמא, שנגע במת ובא לשחוט את הקרבן, אב הטומאה הוא - לטמיה לסכין בנגעו בה, ותהיה הסכין טמאה כמותו באב הטומאה, ואול סכין בשעת השחיטה וטימיה לברו?

אלא, בהכרח, לא איירי הכא שנטמא האדם הטמא בטומאת מת, אלא איירי דאיטמי בטומאת שרץ, ואז הוא נעשה ראשון לטומאה, ואינו מטמא כלים.

ואי בעית אימא, לעולם איירי דאיטמי במת, וכגון שלא שחט בסכין של מתכת אלא איירי שברק קרומית של קנה העשויה עץ, ושאיין בה בית קיבול, וקיימא לן שפשוטי כלי עץ אין מקבלים טומאה, ושחט בה!

דתניא: בכל שוחטין: בין בצור של אבן, בין בזכוכית, בין בקרומית של קנה העשויה מעץ.

אביי אמר: הכי קתני: הכל שוחטין, ואתי הכל לרביי - ואפילו כותי!

במה דברים אמורים, כשישראל עומד על גביו. אבל, אם לא עמד הישראל על גביו כל משך זמן השחיטה, אלא היה הישראל יוצא ונכנס, לא ישחט הכותי. ואם שחט, חותך הישראל כזית בשר מהבהמה ששחט הכותי, ונותן לו לכותי לאכול.

אם אכלו הכותי, מותר לישראל לאכול

ג' ע"ב בודק הישראל סכין ונותן לו למומר הזה, ומותר לאכול משחיטתו,

דמאחר שיש לו סכין ברוק לא שבק התיירא ואכל איסורא, והרי הוא שוחט כהלכה בסכין שבק הישראל.

אבל אם לא ברק הישראל את הסכין ונתן לו אותה - לא ישחוט אותו מומר, שמא סכיני פגומה, ולא יטרח אותו המומר לחפש סכין הראייה לשחיטה אלא ישחוט בסכין הפגומה. ואם שחט המומר בסכין שלא נבדקה, בודק הישראל סכיני אחריו (אחר שחיטתו) ואם נמצאת סכיני נפה - מותר לאכול משחיטתו. ואם לאו - אסור לאכול משחיטתו.

חוץ מחרש שוטה וקטן, דאפילו דיעבד נמי לא ישחוט. שמא ישוהו, שמא ידרסו, ושמא יחלידו. והינין בדברי רב אשי: לדבריו, הא דקתני במתניתין "ובולן שחטו" אהייא קאי?

אילומא אחרש שוטה וקטן, והרי עלה קאי, ואם כן "ואם שחטו" מובעו ליה למיכתב. אלא קאי אישראל מומר שחט.

ודנה הגמרא: אי דברק סכין ונותן לו - הא אמרת שוחט לכתחילה, ואילו לשון "שחטו" משמע בדיעבד.

אלא, דלא בדק. ופרכינן ממה נפשך: אי דאיתניה לסכין - ליבדקה השתא, ולמה לי ראיית אחרים שראו שחט כראוי?

ואי דליתיה לסכין, כי אחרים רואין אותו מאי הוי? הרי דלמא בסכין פגומה שחט! ומסקינן: קשיא!

רבינא אמר: הכי קתני: הכל שוחטין, ופירוש "הכל" - כל אלו שהם מומחים, שירדעים הלכות שחיטה, שוחטין.

וקא משמע לן שדייני שהם מומחים בהלכות שחיטה, ואף על פי שאין הם מוחזקין לשחוט כהלכה, שלא ראינום שלש פעמים כיצד הם שוחטים, אם ידיהם מאומנות הויב למלאכת השחיטה, ואם הם אינם נרתעים (ומתעלפין) בראותם את דם השחיטה ובאים על ידי כך לשחיה.

במה דברים אמורים דחשיבי מומחין, שיוודעו בו בשחט שיוודע לומר הלכות שחיטה. אבל, אם אין יודעין בו שיוודע לומר הלכות שחיטה - לא ישחוט!

ואם שחט - בודקין אותו: אם יודע לומר הלכות שחיטה - מותר לאכול משחיטתו.

ואם לאו - אסור לאכול משחיטתו! חוץ מחרש שוטה וקטן, דאפילו דיעבד ויודעין הלכות שחיטה, נמו לא מכשרינן לשחיטתן, דתמיד הם מוחזקים לקלקל - שמא ישוהו, שמא

ירדסו, ושמא יחלידו. ודנה הגמרא: וכולן שחטו אהייא קאי?

אילומא אחרש שוטה וקטן? הרי עלה קאי, ואם כן "ואם שחטו" מבעי ליה למכתב! אלא, קאי א"ש אין מומחין", שאם אחרים רואים את שחיטתן היא כשרה בדיעבד.

ופרכינן: **בבודקין אותו אם יודע הלכות שחיטה סגי ולא בעינן שיראו אותו כשהוא שוחט!** ומשנינן: **הכא איירי דליתיה לקמן דלברקיה.** ואיכא דאמרי:

רבינא אמר: הכי קתני: "הכל שוחטין" - הכל, שהם מוחזקין, שראינום שחטו כמה פעמים כראוי - שוחטין.

מוחזקין - אף על פי שאין מומחין! דלא ידעינן אם ירדעים לומר הלכות שחיטה.

במה דברים אמורים - שחטו לפנינו ב' וג' פעמים, ולא נתעלף, שלא נחלש השחט ממראה הדם והחיתוך בשעה ששוחט. אבל אם לא שחט לפנינו ב' וג' פעמים, ולא נוכחנו אם מתעלף אם לאו - לא שחטין, כי שמא יתעלף ותפסל שחיטתו, שלא ישחוט כראוי.

ואם שחט ואמר: ברי לי שלא נתעלפתי - שחיטתו כשרה! חוץ מחרש שוטה וקטן, דאפילו דיעבד נמי לא מכשרינן לשחיטתיהו כי שמא ישוהו, שמא ידרסו, ושמא יחלידו.

ודנה הגמרא: **"ובולן שחטו" - אהייא קאי?** אילומא אחרש שוטה וקטן - הרי עלה קאי, ואם כן, "ואם שחטו" מובעו ליה למכתב.

אלא אשאין מוחזקין קאי, לכתחילה לא ישחטו, ואם שחטו ואחרים רואין אותן שחיטתן כשרה. ופרכינן: והאמרת ד"בברי לי שלא נתעלפתי" סגי?

ומשנינן: **הכא איירי דליתיה קמן דלישוייליה!** והשתא מבארינן מדוע לא תירצו כל הני אמוראי שהעמידו את דברי המשנה בכמה אוקימתות כדברי חביריהם.

רבינא ורבה בר עולא - כאביי ורבי דאוקמי בשחיטת כותי, וכרב אשי דאוקמי בשחיטת מומר, לא אמרי, משום דקשיא להו הא דקתני "ובולן" שחטו ואחרים רואין אותן שחיטתן כשרה בדיעבד, ולדבריהם שחיטתן כשרה לכתחילה (שחיטת כותי לאביי ולרבי, ושחיטת מומר לרב אשי).

וכמו כן, כולוהו אמוראי כרבה בר עולא, דאוקמי בשחיטת טמא, לא אמרי, כי להך לישנא דאמרת אליבא דרבה בר עולא דהכא הוא עיקר דין שחיטת טמא, קשיא להו: הרי אדרבא, התם, במסכת נבחים ועקר, בדקדושי קאי, ולא בעי למיתני הכא.

ואילו להך לישנא דאמרת אליבא דרבה בר עולא כי התם נבחים הוא עיקר דינא דשחיטת טמא

והכא איירי דתנא טמא בחולין תנא נמי טמא במקדשין, קשיא להו: שחיטת טמא בחולין גופיה לא איצטריך ליה למתני כלל, כי חולין שנשעו על טהרת הקודש לאו כקודש דמי, שלא חלה עליו החובה להזהר מטומאתם ופשיטא שטמא יכול לשחוט.

כולוהו אמוראי כרבינא לא אמרי. להך לישנא דאמר - מומחין אין, שאין מומחין לא, פליגי הנך אמוראי עליו משום דקא סברי רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, ואין צריך לבודקם.

ואילו להך לישנא דאמר - מוחזקין אין, שאין מוחזקין לא, פליגי עליו כי לעלופי לא חישוין! רבא לא אמר כאביי - כי קושייה שהקשה לאביי מהמניח עובד כוכבים בחנתו.

אביי לא אמר כרבא, דהוכיח שבמקום שישראל נכנס ויוצא שוחט הכותי לכתחילה מהא דתנן בדין יין נסך שאין השומר צריך להיות יושב ומשמר אלא דיו שיהיה נכנס ויוצא, משום דקסבר דלא דמו להדרי, כי התם לא ראינו שנגע עובד הכוכבים ביון בשעה שיצא השומר, אבל הכא נגע הכותי בודאי בבהמה, שכיון ששחטה יש לנו לחוש שמא בומן קצר הוא שהה או דרס, ולכן אין כאן את ההיתר של ישראל יוצא ונכנס.

רב אשי לא אמר כרבינא, לא כאביי ולא כרבא, כי קסבר רב אשי כותים "גרי אריות" הן, שלא התגיירו אלא מפחד האריות ואין גירותן גרות אלא גויים הם, ולכן שחיטתן פסולה.

אביי לא אמר כרב אשי דאוקי במומר, כי לא סבירא ליה הא דרבא שאמר מומר לתיאבון בודק סכין ואוכל משחיטתו.

אלא רבא - מאי עטמא לא אמר כשמעתיה, שמומר לתיאבון כשר לשחוט בסכין ברוק, ואיירי מתניתין במומר, וכדאוקמא לה רב אשי? ומשנינן: רבא - לדבריו דאביי קאמר (ואביי לא סבירא ליה הא דאמר רבא שמומר לתיאבון בודק סכין ואוכל משחיטתו, ולכן קאמר רבא אמאי לא קא מוקמית לה ביוצא ונכנס ששחיטתו כשרה לכתחילה, וכדמוכח לה ממתניתין דין נסך שאין השומר צריך להיות יושב ומשמר אלא דיו שיהיה יוצא ונכנס. ולזה (לרביא עצמו) לא סבירא ליה דבעינן לאוקמי בנכנס ויוצא, אלא מוקי לה במומר לתיאבון, שבודק סכין ונותן לו, ואוכל לכתחילה משחיטתו. ואם לא בדק - בודק סכיני אחריו ושחיטתו כשרה בדיעבד.

תנו רבנן: שחיטת כותי - מותרת! במה דברים אמורים, כשישראל עומד על גביו ורואה ששוחט כהלכה, אבל, אם בא ומצאו ששחט - חותך הישראל כזית בשר ונותן לו לכותי. אכלו הכותי - מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו - אסור לאכול משחיטתו!

תנו רבנן: שחיטת כותי - מותרת! במה דברים אמורים, כשישראל עומד על גביו ורואה ששוחט כהלכה, אבל, אם בא ומצאו ששחט - חותך הישראל כזית בשר ונותן לו לכותי. אכלו הכותי - מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו - אסור לאכול משחיטתו!

תנו רבנן: שחיטת כותי - מותרת! במה דברים אמורים, כשישראל עומד על גביו ורואה ששוחט כהלכה, אבל, אם בא ומצאו ששחט - חותך הישראל כזית בשר ונותן לו לכותי. אכלו הכותי - מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו - אסור לאכול משחיטתו!

תנו רבנן: שחיטת כותי - מותרת! במה דברים אמורים, כשישראל עומד על גביו ורואה ששוחט כהלכה, אבל, אם בא ומצאו ששחט - חותך הישראל כזית בשר ונותן לו לכותי. אכלו הכותי - מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו - אסור לאכול משחיטתו!

תנו רבנן: שחיטת כותי - מותרת! במה דברים אמורים, כשישראל עומד על גביו ורואה ששוחט כהלכה, אבל, אם בא ומצאו ששחט - חותך הישראל כזית בשר ונותן לו לכותי. אכלו הכותי - מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו - אסור לאכול משחיטתו!

תנו רבנן: שחיטת כותי - מותרת! במה דברים אמורים, כשישראל עומד על גביו ורואה ששוחט כהלכה, אבל, אם בא ומצאו ששחט - חותך הישראל כזית בשר ונותן לו לכותי. אכלו הכותי - מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו - אסור לאכול משחיטתו!

ד' ע"א כיוצא בו, אם מצא ישראל בידו של הכותי דקרויא [מחרות] של צפרים שחוטות - קוטע הישראל ראשו של אחד - ונותן לו לכותי. אכלו הכותי לראש הצפור - מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו - אסור לאכול משחיטתו!

אבוי, דאמר לעיל דאם היה הישראל רק נכנס ויוצא אסור לאכול משחיטתו - דיוק מרשא דברייתא דבריו.

רבא, דהתיר את שחיטתו אם היה ישראל נכנס ויוצא - דיוק מסיפא דברייתא דבריו.

ומבארין: **אבוי דיוק מרשא** דקתני דשחיטת כותי מותרת כשישראל עומד על גביו - **טעמא** משום דישירא **עומד** על גביו הוא דשרנין, אבל אם היה רק **נכנס ויוצא** - לא מבשרינן לשחיטתו! ואילו **רבא דיוק מסיפא**: **טעמא דבא ומצאו שחט** הוא דצריך לבודקו אם יאכל ואם לאו, אבל אם היה הישראל יוצא ונכנס בשעת שחיטת הכותי **שפיר דמו**, ושוב אין צורך לבודקו אם יאכל ממנו.

ופרכינן: **ולאבוי** - קשיא דיוקא דדייק רבא, מתקני **סיפא** בא ומצאן שחוטין הרי הוא ברוק את הכותי אם אוכל משחיטתו, ומשמע שאם היה הישראל יוצא ונכנס בשעת שחיטה אין צורך לבודקו.

ומשנינן: **אמר לך אבוי**: "יוצא ונכנס" נמי, "בא ומצאו" קרי ליה! כיון שלא היה הישראל נוכח במשך כל זמן השחיטה הרי אחר השחיטה הוא בגדר של "בא ומצא" כשהם שחוטין.

ותו פרכינן: **ולרבא** - קשיא רישא, דמשמע דרק היכא דישירא עומד על גביו שרי ולא נכנס ויוצא.

ומשנינן: **אמר לך רבא**: "יוצא ונכנס" נמי - כ"שעומד על גביו" דמי.

והשתא הוינן בהמשך הברייתא, דקתני: **כיוצא בו, מצא בידו דקרויא של צפורין** - קוטע ראשו [של אחד הצפורין ונותן לו].

ואמאי שרי לאכול אחר שאכל הכותי את ראשו של אחד הצפורים, **ליחוש דלמא** האי, אותו ציפור בלבד, הוא דהוה שחט שפיר, ולכן אכלו, כיון שהכירו שנשחט כראוי על ידו, אך הרי יתכן שאת שאר הציפורים הוא שחט שלא כהלכה [ואין הוא חושש שישירא יאכל אותן], ומנלן להסתמך על אכילת ראשו של אחד הציפורים כדי להתיר את אכילת שאר הציפורים?

אמר בה מנשה: **נסימן מכניס איזמל בזכרינן** הכא איירי במכניסן הישראל לציפורים תחת נפיו בשעת שבדק את הכותי, שאין הכותי יודע לאיזה עוף שייך הראש שאכל.

ואכתי פרכינן: **ודלמא סימנא** הוה **היוב** ליה לכותי בגויה של אותו הראש של הציפור, ולפיכך אכלו, וממילא אין ראייה שהאחרים נשחטו כהלכה!?

ומשנינן: **אמר רב משרשיא**: הכא איירי דממסמס ליה **מסמוסו**, שהישראל מעך וכתש את ראש העוף כך שגם אם היה בו סימן הוא נימוח, ואין להכיר.

ופרכינן: אכתי כיצד סמכינן על אכילת ראש העוף על ידי הכותי - **ודלמא קסברי כותים** כי אין שחיטה לעוף מן התורה, כיון שלא נאמר בתורה "ויבחה" בעוף אלא בבהמה בלבד, ואם כן יתכן

ולא שחט כהלכה ובכל זאת אוכל את הראש משום דקסבר אין איסור באכילת עוף שלא נשחט כראוי!?

דחינן: **ולטעמין**, דחששת שמא סוכרים הכותים שאין שחיטה לעוף מן התורה, אם כן, הלכות שהיה, **דרסה, חלדה, הגרמה ועיקור - מי כתיבן?** ואמאי לא חיישת לשחיטת כותי בבהמה [שאתר כך אכל ממנה כוית] שמא אין מקפידים הכותים על הלכות אלו, והרי הלכות אלו אינן כתובות במפורש בתורה אלא הן הלכה למשה מסיני?

אלא, בהכרח, כיון דאחזיקו בהו הכותים בשמירת אותן ההלכות - אחזיקו בהו. ותו ליכא למיחש שמא אינם מקפידים על הלכות אלו. ואם כן, הכא נמי, ביחס לשחיטת עוף, כיון דאחזיקו בשחיטת עוף - אחזיקו.

ואמרין: הא דהוינן בה השתא אי אחזוק כותיים [דהיינו על אף שהחזיקו במצוה אין לסמוך על החוקים בה] בהלכתא דלא כתיבא - פלוגתא דתנאי היא.

דתנאי: מצת כותי - מותרת לאכילה בפסח, ולא עוד אלא שאדם יוצא בה ידי חובתו של אכילת מצה בלילה הראשון של פסח.

רבי אליעזר אוסר מצת כותי באכילה לפי שאין הכותים בקיאין ברקודי מצות בישראל, שאין הם יודעים לשמור שלא תחמיץ, כי אין הם מבחינים בדרגות החימוץ [בין שיאור לסידוק, ובין כספיו פניה של העיסה ללא הכספיו פניה].

רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרי הם הרבה מדקדקין בה, ואפילו יותר מישראל. הלכך, כיון שהחזיקו במצות מצה, הרי הם בקיאים בה בכל דקדוקיה, ויכולים ישראל לאכול מצה שנעשתה על ידם.

אמר מר: מצת כותי מותרת, ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח.

ודנה הגמרא: פשיטא דאדם יוצא בה ידי חובתו, דהא אמרת דמצת כותי מותרת, ואם כן סמכינן על מה שהחזיקו במצות מצה לעשותה כהלכתה!?

ומשנינן: מהו דתימא שאכן בקיאין הם הכותים בשמירת המצה שלא תחמיץ, אבל לא בקיאין בשימור לשם מצת מצוה. וכל מצה שלא היה בה שימור לשם מצת מצוה אין יוצאים בה ידי חובת אכילת מצה בלילה הראשון של חג הפסח. קא משמע לן שגם במצות שימור לשם מצת מצוה הן בקיאין.

וכן אמר מר: **רבי אליעזר** אוסר מצת כותי באכילה לפי שאין בקיאין ברקודי מצות. ומבאר הגמרא: קסבר רבי אליעזר שכותים לא בקיאי בשימור המצה מחימוץ.

וכן אמר מר: **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: כל מצוה שהחזיקו בה כותים, הרבה מדקדקין בה יותר מישראל.

ודנה הגמרא: הא דאמר רבן שמעון בן גמליאל היינו דבריו תנא קמא, שגם תנא קמא מכשיר מצת כותי לצאת בה ידי חובת אכילת מצה!?

ומשנינן: אויבא בינייהו מצוה דכתובא דברורייתא, ולא ידעינן בהו בכותים אי אחזיקו בה אי לאו.

תנא קמא סבר, כיון דכתיבא ודאי אחזוק בה, ולא בעינן לידע אי אחזוק בה. ולכן תנא דברייתא

דיוצאים במצה של כותים הוא הדין לכל המצוות הכתובות בתורה סמכינן עליהו, אף על גב דלא ידעינן אי אחזיקו בה אי לאו, דכיון דכתיבא ודאי אחזוק בה.

ואילו רבי אליעזר פליג, וקא סבר דאפילו אחזיקו בה נמי לא סמכינן עלייהו, משום שאינם בקיאים ברקודי מצות.

רבן שמעון בן גמליאל סבר - אי ידעינן בהו דאחזוק במצה - אין, אכן סמכינן עלייהו, אבל אי לא ידעינן אי אחזוק - לא סמכינן עלייהו.

ופרכינן: אי הכי, דאוקמינן דתנא קמא מרבה את כל המצוות הכתובות בתורה דסמכינן שהכותים מקיימים אותן כהלכה, ורבי אליעזר לא סומך עליהם כלל, ואילו רבן שמעון בן גמליאל מחלק בין ידעינן דאחזוק בה לבין לא ידעינן אי אחזוק בה, אמאי קאמר רבן שמעון בן גמליאל "כל מצוה שהחזיקו בה כותים", דמשמע מהאי לישנא דבא לרבות, באומר "כל", יותר מאשר תנא קמא, והרי עתה אמרין איפכא, שרבן שמעון בן גמליאל ממש מדבריו, שתנא קמא סבר דכל המצוות דכתיבן באורייתא אפשר לסמוך על הכותים ואילו רבן שמעון בן גמליאל מוסיף תנאי, שרק אם ידעינן דאחזוק במצוה הכתובה אפשר לסמוך עליהם, אך אם לא ידעינן אי אחזוק אי אפשר לסמוך עליהם, אפילו במצוות הכתובות בתורה!

ואם כן, תוקשי: "אם החזיקו" - מיביע ליה לרבן שמעון בן גמליאל למימר, שבהאי לישנא משתמע דרבן שמעון בן גמליאל פליג אתרייהו - פליג על תנא קמא דאמר דלא בעינן דאחזיקו, ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר דרק אם החזיקו, ופליג נמי על רבי אליעזר דלא סמך עלייהו כלל ואילו לרבן שמעון בן גמליאל אי אחזיקו סמכינן עלייהו.

אלא, דהרינן בהא דאוקמינן דאיכא בינייהו מדי דכתיבא ולא אחזיקו, ואמרין: איכא בינייהו - מידי דלא כתיבא, ואחזיקו בה.

תנא קמא סבר: כיון דלא כתיבא הרי אף על גב דאחזיקו בה - נמי לא סמכינן עלייהו. אבל מצה וכדומה דכתיבא - סמכינן עלייהו בין אחזוק ובין לא אחזוק.

ורבי אליעזר סבר אפילו כתיבא ואחזוק לא סמכינן עלייהו.

ואילו רבן שמעון בן גמליאל סבר: כיון דאחזוק - אחזוק, והיינו שסמכינן על הא דאחזוק, ואפילו היכא דלא כתיבא.

והיינו פלוגתא דתנאי, דאמרין לעיל דמצוה דלא כתיבא אבל אחזיקו בה פליגי תנאי, שעתה מוצאים אנו פלוגתא בין תנא קמא לרבן שמעון בן גמליאל אם אפשר לסמוך עליהם כשהחזיקו במצוה שאינה כתובה.

גופא: אמר רבא: ישראל מומר, שהוא אוכל נבלות ותיאבון - ברוק ישראל סכין, ונותן לו לשחוט. ומותר לאכול משחיטתו.

מאי טעמא סמכינן על שחיטתו של מומר לאכילת נבילות לתיאבון?

כיון דאיכא התירא ואיסורא לפניו, שהרי בידו לשחוט כהלכה ובידו לנבל אותה - לא שביק התירא ואכול איסורא, אלא שחט כהלכה.

ודנה הגמרא: אי הכי, דאמרת דכל היכא דאיכא איסורא והיתרא לפניו לא שביק התירא ואכול

איסורא, אמאי איצטרך ישראל לבדוק לו את הסכין, והרי כי לא ברק הישראל נמי יש לסמוך על בדיקתו של המומר ועל שחיטתו, שהרי לא שביק היתרא ואכיל איסורא!?

ומשנינן: חיישנן שאם יברק להכעיס את הסכין וימצאנה פגומה, הוא לא יחזור למצוא סכין ראוייה כי מוטרח לא טרח המומר לחפש סכין אחרת כדי לאכול היתרא.

אמרו ליה רבנן לרבא: תניא דמסייע לך שסמכין על עבריין, שאינו עובר להכעיס אלא רק לתיאבון, שאם יש לפניו היתרא לא שביק היתרא ואכיל איסורא. דתניא: חמץ של עוברי עבירה שאין מבערין את חמצם לפני הפסח מפני שאינם רוצים להפסיד אותו, ונאסר החמץ בהנאה מדין "חמץ שעבר עליו הפסח",

ד' ע"ב הרי אחר הפסח מותר מיד ליקח מאותם עוברי עבירה חמץ

ולאכלו, על אף שחייב לנו שממך זה לא נאפה לאחר הפסח, שעוד לא היה שהות אחר הפסח לאפותו, מפני שהן מחליפין את חמצם האסור בחמץ של עוברי כוכבים המתיר נהיה רק חמץ של ישראל, שעוברים עליו בי"ב יראה? נאסר מדין חמץ שעבר עליו הפסח, ולא חמצו של נכר, שאין עוברים עליו ולפיכך אינו נאסר! והם עושים כן משום דלא שביקו היתרא ואכילי איסורא, ומה שהשווה את החמץ בפסח הוא בצל שלא היתה להם ברירה של היתרא, והם לא רצו להפסיד את החמץ שלהם.

ומוכח שגם מי שהוא עבריין אפשר לסמוך עליו היכן שקיימת הסברה של "לא שביק היתרא ואכיל איסורא".

סבורה, הא ברייתא מני - אפילו אליבא דרבי יהודה הוא, דאמר: איסור חמץ שעבר עליו הפסח, אחר הפסח, הוא איסור דאורייתא, ובכל זאת סמכין על עוברי עבירה שהם מחליפין אותו, ומותר לאכול, דסמכין עליהו אפילו באיסורא דאורייתא, וקתני "מפני שהן מחליפין", אלמא מוכח שאפילו מי שהוא עבריין לא שביק היתרא ואכיל איסורא.

ודחינן: ממאי דהאי ברייתא אליבא דרבי יהודה היא? דלמא רבי שמעון היא דאמר חמץ אחר הפסח - איסור דרבנן הוא. וכי מקילינן לסמוך על עבריין באיסור דרבנן הוא דמקילינן, אבל באיסור דאורייתא לא מקילינן.

ופרכינן להא דדחינן: ותוהו נמי האי ברייתא כדברי רבי שמעון, אך אכתי היא מסייעת לרבא כי מי קתני "שאני אומר החליפין" דהוא אלבא דתליתין להקל, ומשום דהיי אסורא דרבנן? הא "מפני שמחליפין" קתני, דודאי מחליפין, ואין זו תליה להקל.

השתא שפיר קא מסייעא האי ברייתא לרבא - ומה באיסורא דרבנן אמרינן לא שביק אינשי היתרא ואכיל איסורא, דהא קא אמרת שעוברי עבירה בחמץ בפסח ודאי מחליפין את חמצם לאחר הפסח למרות שהוא רק איסורא דרבנן אליבא דרבי שמעון, אם כן באיסורא דאורייתא לא כל שכן דלא שביק היתרא ואכיל איסורא.

ואמרינן תו: לימא מסייע ליה לרבא: דתניא: הכל שוחטין, ואפילו כותי, ואפילו ערל, ואפילו ושראל מומרי. ודנה הגמרא: האי ערל שכשר לשחיטה היכי דמי? אילימא דלא מלו אותו כי מתו אחיו

מחמת מילה, ונמצא שהוא אנוס בערלותו, האי - ישראל מעליא הוא. ומאי קא משמע לן שהוא ראוי לשחיטה עד דקאמרת "אפילו ערל"?

אלא, פשוטא, דהוא מומר לערלות, שאינו מל עצמו בגלל דודן ליבו, שמבטע במצות מילה, וקא סבר האי תנא דברייתא כי מומר לדבר אחד לא היו מומר לכל התורה כולה, הילכך מצי אותו מומר למצות מילה לשחוט ותהיה שחיטתו כשרה. והשתא אימא סיפא: ואפילו ישראל מומר שחיטתו כשרה.

ודנה הגמרא: האי מומר היכי דמי? אי מומר לדבר אחר ואינו מומר לשחיטה - היינו מומר לערלות דקתני ברישא, ומה התחדש לנו בי"אפילו ישראל מומר?! אלא, לאו, האי "ישראל מומר" היינו מומר לאותו דבר, לאכול נבילות לתיאבון, ובכל זאת סמכין על שחיטתו, על אף דהוי מצוה שהוא חשוד עליה, ומשום דאמרינן לא שביק היתרא ואכיל איסורא, וכדרבא.

ודחינן: לא תוכיח מיהו. כי לעולם אימא לך - מומר לאותו דבר אפילו לתיאבון לא נאמן עליו. מאי טעמא? כיון דרש ביה, שעובר על האיסור בתמידות, כהיתרא דמו ליה, ולכא למימר ביה "לא שביק היתרא ואכיל איסורא", דהא האי איסורא כהיתרא חשיב ליה.

אלא כונתו של תנא דברייתא להתיר שחיטת "ישראל מומר", היא במומר לעבודת כוכבים, אך אינו מומר לאכול לתיאבון. ואיצטרך דאשמעינן שאפילו הוא מומר לעבודת כוכבים, לאמרינן דכל המודה בה הרי הוא ככופר בכל התורה כולה, בכל זאת שחיטתו מותרת. וכהא דאמר רב ענן.

דאמר רב ענן אמר שמואל: ישראל שהוא מומר לעבודת כוכבים בלבד - מותר לאכול משחיטתו. גופא: אמר רב ענן אמר שמואל: ישראל שהוא מומר לעבודת כוכבים - מותר לאכול משחיטתו. שכן מצינו ביהושפט מלך יהודה, שהיה צדיק, ובכל זאת מצינו שנהנה מסעודת אחאב על אף שחאב היה עובר עברה זרה, ומוכח מכאן שמומר לעבודה זרה מותר לאכול משחיטתו. שנאמר: "ויזבח לו אחאב (ליהושפט) צאן וקרן לרוב, ולעם אשר אתו, ויסיתו לעלות אל רמות גלעד".

ופרכינן: ודלמא אכן מיוזב זבח אחאב עבור יהושפט משום שהיה סבור אחאב שיהושפט יאכל משחיטתו, אבל יהושפט עצמו מוכיל לא אכל, משום ששחיטתו של מומר לעבודה זרה היא פסולה!?

ומשנינן: "ויסיתו לעלות אל רמות גלעד" כתיב, והסתה תיתכן רק באמצעות סעודה. ופרכינן: ודלמא הסיתוהו בדברים בלבד, ולעולם לא אכל יהושפט מבחו של אחאב!?

ומשנינן: אין "הסתה" בדברים אלא באמצעות סעודה בלבד. ופרכינן: וכי לא תיתכן "הסתה" בדברים בלבד? והכתיב "כי יסיתך אחיך" ומשמע דיסיתך בדבריו! ומשנינן: גם הכא מיירי בהסתה באכילה וב שתיה.

ופרכינן: והכתיב באיוב, שפנה הקדוש ברוך הוא אל השטן ואמר לו: "חיסיתני בו (באיוב) לבלעל חייב", ומוכח דאיכא הסתה בדברים בלבד, שהרי אצל הקדוש ברוך הוא אין הסתה באכילה

ובשתיה.

ומשנינן: הסתה דלמעלה - שאנו. שאצל הקדוש ברוך הוא אין ענין להסיתו באכילה ובשתיה אלא בדברים גרידא, אבל אצל אדם, שהוא צריך לאכול ולשתות, עיקר הסתתו היא באמצעות אכילה ושתיה, ולא בדברים גרידא.

ותו פרכינן: ומי אמר לן דיהושפט אכל מבחו של אחאב? ודלמא יהושפט משתא אשתו מינו של אחאב, אבל מוכיל לא אכל מבחו!?

ומשנינן: מאי שנא שתיה דאמרינן דמותר לשתות מינו ולא חיישין דילמא נסכו לעבודת כוכבים ונאסר היין בשתיה ובהנאה, משום דאמרינן מומר לעבודת כוכבים לא הוי מומר לכל התורה כולה, אם כן ביחס לדין אכילה נמי אמרינן: מומר לעבודת כוכבים לא הוי מומר לכל התורה כולה.

ופרכינן: הכי השתא?! כיצד מדמית אכילה מבחו של מומר לשתיה מינו? הרי שתיה מינו של מומר היא כשתית "סתם יינן" של עובדי כוכבים, ועריין לא נאסר בזמנו של יהושפט "סתם יינן" (כשלא ראינוהו שנייך אותו לעבודת כוכבים) של עובדי כוכבים. אבל אכילה מבחו אימא לך דלא אכיל יהושפט, כי מומר לעבודת כוכבים הוי מומר לכל התורה כולה, ושחיטתו פסולה!?

ומשנינן: איבעית אימא, לאו אורחיה דמלכא משתאי להיות שותה יין בלא מיכלא. ואיבעית אימא, "ויזבח - ויסיתוהו" כתיב, ומשמעות הכתוב היא: במה הסיתו אחאב ליהושפט שיעלה לרמות גלעד - בזבחה.

ואכתי היינן בה: מנלן דאחאב זבח את אותו הזבח? ודלמא עובריה, שהיה נביא ה', זבח! ומשנינן: "לרוב" כתיב, ואם כן, עובריה לא הוה פסיק לזבח זבחים לרוב.

ואכתי היינן בה: ודלמא אותן שבעת אלפים איש שלא כרעו לבעל זבוח? דכתיב "ההשארתי בישראל שבעת אלפים - כל הברכים אשר לא כרעו לבעל"?

ומשנינן: אותן שבעת אלפים ודאי לא שחטו כי טעורו הוו מוטעמי מאיזבל שלא תהרגם. ואכתי היינן בה: ודלמא גברי דאחאב הוו אינשי מעלו, ורק אחאב היה עובר עבודה זרה, והם שחטו את הזבחים לרוב כהלכה!?

ומשנינן: לא סלקא דעתך דאינשי דאחאב היו כשרים. דכתיב "מושל מקשיב על דבר שקר - כל משרתיו רשעים".

ואכתי היינן בה: ודלמא רק יהושפט היה צדיק, אבל גברי דיהושפט נמי לא הוו אינשי מעלו, ולכן לא דזבחו גברי דאחאב - אכיל גברי דיהושפט, והם היו הזבחים לרוב האמורים באותו פסוק, ואילו האי אשר זבוח עובדיה - אכל יהושפט! ולעולם לא תוכיח מכאן שמומר לעבודה זרה אינו מומר לשחיטה.

ומשנינן: לא סלקא דעתך דאנשי יהושפט הוו אינשי דלא מעלו, כי מו"מ מושל מקשיב על דבר שקר - כל משרתיו רשעים" יש לנו לדייק גם איפכא: הא מושל המקשיב לדבר אמת - כל משרתיו צדיקים.

ואכתי היינן בה: ודלמא כך נהגו באותו הזבח: זבוח גברי דאחאב - אכל אחאב וגבריה דאחאב. זבוח גברי דיהושפט - אכל יהושפט וגבריה דיהושפט!?

ה' ע"א ומשנינן: לא הוה יהושפט מפליג נזהר ונבדל נפשיה מיניה דאחאב, שלא חשדו שיכשילנו, וכדמכחינן לקמן. אלמא כולה. למור לעבודת כוכבים אינו מומר לכל התורה והשתא מביארין: מנלן דלא חשד יהושפט באחאב שמה יכשילנו אחאב במאכלות אסורות? אילומא מדכתיב, דאמר יהושפט אל אחאב מלך ישראל "כמוני - כמוך, כעמי - כעמך", ומשמעות הדברים שאפשר לסמוך עליך כמו שטומכים עלינו לענין איסור הדיתר.

אלא, מעתה, הא דכתיב בהמשך דבריו של יהושפט "כסוסי - כסוסין" האם הכי נמי איירי לענין איסור והיתר? אלא כונת דבריו של יהושפט לומר לאחאב - מה דהוי אסוסין, מה שיקרה לסוסין בעת המלחמה, תהוי נמי אסוסי. ואם כן, הכי נמי בתחילת הפסוק דכתיב "כמוני - כמוך, כעמי - כעמך" כונתו לומר: מאי דהוי עלך ועילו עמך - תהוי עלי ועילו עמי. והדרא קושיתך, מנין לנו שלא חשד יהושפט באחאב? אלא מהכא וליפנין לה: מדכתיב התם "ומלך ישראל ויהושפט מלך יהודה יושבים איש על כסאו, מלוכשים בגדיהם בגורן, פתח שער שומר ון".

מאי "גורן"? אילומא גורן של תבואה ממש - אטו שער שומרין גורן הזה? אלא שהיו יושבים שם אחאב ויהושפט בחיבה וברעות ובאגודה אחת, כי גורן - כסנהדרין היושבין יחד בצורה של חצי גורן, ואינם חושדים זה את זה. דתנן: סנהדרין היתה יושבת כחצי גורן עגולה, כיו שהיו כל הדיינים רואין זה את זה, ושמעו איש את רעהו, ויתווכחו ביניהם עד שתצא מהן הוראה כהלכה.

לוימא מסייע ליה לרב ענן, דאמר ישראל שהוא מומר לעבודת כוכבים מותר לאכול משחיטתו, מהא דכתיב באלהיו, בשעה שהתחבא מאחאב ומאיבל, "והעורבים מביאים לו לחם ובשר בבקר, ולחם ובשר בערב". ואמר רב יהודה אמר רב - מבי טבחי דאחאב הביאום. ומוכח משמטחו של אחאב כשר היה על אף שהיה מומר לעבודה זרה.

ודחינן: על פי היבבור - שאני. שהקדוש ברוך הוא היתר לו במפורש לאכול ממאכלים אלו, כדכתיב "ואת העורבים צוה לכלכלך". ואין להביא ראיה מכאן למקום שאין בו היתר על פי הדבור.

והשתא מביארין להאי קרא: מאי "עורבים"? אמר רבינא: עורבים ממש. אמר ליה רב אדיא בר מניומי לרבינא: ודלמא תרי גברי דהוי שמייהו "עורבים" קאמרין? מי לא כתיב "ויהיגו את עורב בצור

לתאבון בודק סכין ונתן לו ומותר לאכול משחיטתו. ואצטרף לאשמעינן דלא נימא הואיל דש בה נעשית לו כהיתר.

מיתניב לרב ענן, דאמר מומר לעבודת כוכבים אינו נחשב מומר לכל התורה כולה, ומותר לאכול משחיטתו, מהא דתניא: נאמר בפרשת הקרבנות של נדר או נדבה "אדם כי יקריב מכס קרבן לה' מן בהמה" ודרשין: "מכס" - ולא כולכס, להוציא את המומר שאין מקבלין את נדבתו.

וכמו כן דרשין: מכס - בכס, בישראל, חלקתי בין ישראל כשר ובין ישראל מומר שאין מקבלין את נדבתו, ולא חלקתי באומות העולם בין אלו שאינם עובדי כוכבים ובין עובדי כוכבים, אלא אמרתי בהם "איש איש" לרבות את כל האומות, ואפילו אותם שהם עובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות בישראל, ומקבלין מדן.

וכן דרשין: "מן בהמה" - להביא בני אדם שדומים לבהמה (בכך שאינם מקיימים מצוות), שגם הם מביאים נדרים ונדבות. מכאן אמרו: מקבלין קרבנות ממושעי ישראל כדי שיחזרו בהן בתשובה, חוץ מן המומר, ומנסך היון לעבודת כוכבים, ומחלל שמחות בפרהסיא. עד כאן לשון הברייתא.

ודנה הגמרא: הא גופא קשיא: אמרת "מכס" - ולא כולכס, להוציא את המומר. והדר תני: מקבלין קרבנות ממושעי ישראל, דמשמע שעוברים על המצוות במוד, והיינו מומר, וכיצד מקבלין מהם קרבנות?!

ומשנינן: הא, לא קשיא. כי יושא דכתיב בה "מכס" - להוציא את המומר" איירי במומר לכל התורה כולה, ואילו מציעתא דכתיב בה "מקבלין קרבנות ממושעי ישראל" איירי במומר לדבר אחד.

אלא הא קשיא: אימא סיפא: חוץ מן המומר, ומנסך את היון, ומחלל שבת בפרהסיא. האי "מומר" דקתני בסיפא היכי דמי?

אי הוי מומר לכל התורה כולה, היינו יושא, ומאי אתא סיפא לאשמעינן? ואי הוי מומר לדבר אחד - קשיא מציעתא, דאמרין בה דפושעי ישראל מביאין קרבנות, ואוקמינן דאיירי במומר לדבר אחד?!

אלא, לאו, הכי קאמר תנא דברייתא בסיפא: חוץ מן המומר לנסך את היון לעבודה זרה, ולחלל שמחות בפרהסיא. אלמא, מומר לעבודת כוכבים (וכדקתני "לנסך את היון") הוה מומר לכל התורה כולה, ושחיטתו פסולה, ותניבתא דרב ענן [המכשיר שחיטת מומר לעבודת כוכבים] תיובתא.

והיינו תו בהא ברייתא: וכי הא דאין מקבלין קרבנות מן המומרין מהכא, ממייעטא דמכס, נפקא? והא מהתם נפקא: דכתיב בפרשת קרבן חטאת "ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ".

עורב, ואת זאב" וגו'!? אמר ליה רבינא בתמיה: בשלמא חד גברא דמיקרי "עורב" מצינו דהוי, אבל - האם אתרומאי מילתא דתרוויהו הוה שמייהו "עו רבים"?! והדר תמהינן: ודלמא על שם מקומן, שהיו מצור עורב, ולכן שפיר מצינן כמה גברי דאיקרו "עורבים", ואכתי גברי הוו ולא עורבים ממש, ומנלן דקרא איירי בעורבים ממש?

והראיה שהכתוב קורא לאנשים על שם מקומן, הוא כי מו לא כתיב "וארם יצאו גדרים, וישבו מארץ ישראל נערה קטנה". וקשיא לן בהאי קרא: קרי לה נערה, שהביאה כבר שתי שערות, וקרי לה נמי קטנה, שערדין לא הביאה שתי שערות. הא כיצד יתקיימו שני המקראות? ואמר רבי פדת:

אותה שנשבית קטנה היתה, וקראה הכתוב נערה על שם מקומה, שהיא היתה דמן "נעורין", ממקום הנקרא "נעורין". ודחינן: אי על שם מקומן נקראו שני "עורבים" הללו, אם כן אמאי קרי להו עורבים? והרי "עורבים" מביעי ליה למקרייהו?!

אלא, מוכח, דעורבים ממש הם שהביאו לאלהיה ות אוכלו מבית מטבחיו של אחאב. וכן אמרין: לוימא מסייע ליה לרב ענן, דאפילו מומר לעבודת כוכבים אינו נעשה מומר לכל התורה כולה.

דתניא: הכל שוחטין ואפילו כותי ואפילו ערל ואפילו ישראל מומר. ודנה הגמרא: האי ערל שכשר לשחיטה היכי דמי? אילומא שמתו אחיו מחמת מילה, הרי האי, ישראל מעליא הוא. ואמאי קא אמר תנא "ואפילו ערל"?! אלא, פשיטא דהוא מומר לערלות, ואף על פי כן הוא כשר לשחיטה.

אימא סיפא: ואפילו ישראל מומר היכי דמי? או מומר לדבר אחר - היינו מומר לערלות?! ואמאי היה התנא צריך לחזור ולשנותו? אלא, לאו, מומר לעבודת כוכבים. ואיצטרף לאשמעינן שאפילו מומר שכזה כשר הוא לשחיטה [ולא היה ידעין ליה ממומר לערלות] וכדבר ענן.

ודחינן: לא תידוק מהכא כרב ענן. כי לעולם אימא לך: מומר לעבודת כוכבים לא כשר לשחיטה, משום דאמר מר: חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה - כמורה בכל התורה כולה. ומכאן שכל המורה בעבודת כוכבים הרי הוא ככופר בכל התורה כולה, ולכן הרי הוא נחשב כמומר גם לענין שחיטה.

אלא, כונת התנא דברייתא לומר שאפילו מומר לאותו דבר, לשחיטה, אלא שהוא מומר שאוכל נבילות לתיאבון ולא להכעיס, הרי הוא כשר לשחיטה, ואם נותנים לו סכין בודק הרי הוא שוחט כהלכה, כי לא שביק היתרא ואכיל איסורא וכדאמר רבא דמומר לאכול נבילות

ה' ע"ב וממעטינן מהא דכתיב "מעם הארץ" [דמשמע - ולא כל עם הארץ] - פרט למומר.

רבי שמעון בן יוסי אומר משום רבי שמעון: מכאן אתה למד להוציא מומר: מהא דכתיב בקרבן חטאת "אשר לא תעשינה בשגגה - ואשם", וסמך ליה "או הודע אליו חטאתו אשר חטא, והביא אשמו", ומשמע שרק השב מדיעתו, שנודע לו עכשיו שחטא, ואילו היה יודע בשעת עשיית החטא שיש עבירה בדבר הוא היה נמנע מלחטוא - **מביא קרבן חטאת על שגגתו**. אבל אם אינו שב מדיעתו, אלא יש להניח שגם אם היה יודע מהאיסור היה חוטא, כגון מומר - **אינו מביא קרבן על שגגתו**. ולכן אם אכל חלב מתוך מחשבה שהוא שומן ואחר כך נודע לו שאכל חלב, ורצה להביא קרבן חטאת על אכילתו בשוגג - אין מקבילין ממנו, משום שגם אם היה יודע בשעת האכילה שהחתיכה שאכל היא חלב ולא שומן הוא לא היה נמנע מלאכלה.

ואמרינן: **מאי בניניהו דתנא קמא**, דילף ממייעוטא ד"מעם הארץ", ובין רבי שמעון בן יוסי משום רבי שמעון, והא לתרווייהו מומר אינו מביא קרבן חטאת?

ואמר רבי **המנונא**: **מומר לאכול חלב**, ושגג באכילת דם, וביחס לאכילת דם הוא אינו מומר, **והביא קרבן חטאת על אכילת הדם - איכא בניניהו**.

לתנא קמא, דריש "מעם הארץ" ולא כל עם הארץ לאפוקי מומר, התמעטו כל המומרים, ואפילו מומר לאכילת חלב אינו יכול להביא קרבן על אכילת דם, שכלפיה הוא אינו מומר. ואילו אליבא דרבי שמעון התמעט רק המומר לאותה עבירה, שביחס אליה אין הוא "שב מדיעתו", אבל מומר לאכילת חלב שאכל בשגגה דם ונודע לו מאכילת הדם הרי הוא שב מדיעתו וחייב להביא קרבן חטאת.

ומוכח מברייתא זו הדמיעות של מומר הוא או מהמיעות של "מעם הארץ" או מהלימוד של "שב מדיעתו", ותיקשי מהא דלפינן בברייתא לעיל למעט מומר מהדרשה - מכס ולא כולכס, להוציא את המומר!

ומתרגינן: **חזא קרא איצטריך בחטאת, וחדא איצטריך בעולה**. וצריכו תרווייהו.

דאי אשמעינן דמומר התמעט מקרבן חטאת, הוה אמינא שרק ממנו הוא התמעט משום דלכפרה הוא בא, ומומר זה, שבעתו לחזור ולשנות בחטאו אפילו בזמיו, לאו בר כפרה הוא, אבל בקרבן עולה, דקרבן דורון הוא, אימא לקבל מיניה.

ואי אשמעינן קרבן עולה, הוה אמינא דאין מקבילין מן המומר עולה משום דלאו בר חיובא הוא, אבל קרבן חטאת דחיובא הוא, אימא לקבל בקרבן כדי שלא יהא חוטא נשכר. הלכך צריכא לאשמעינן בין בעולה ובין בחטאת שאין המומר יכול להביאם.

והשתא הוינן בהא דאמרינן "מן הבהמה" להביא בני אדם שהם פושעים, הדומים לבהמה.

וכי כל היכא דכתיב "בהמה" לישנא דגרעותא היא?

והכתיב "אדם ובהמה תושעו ה'", ואמר רב יהודה אמר רב: הא דכתיב "אדם ובהמה" אלו בני אדם שהן ערומוין בדת כאדם הראשון, ומשמינן עצמן דכאי רוח, שאינם מתגאים, כבהמה, ובזכות זאת מושיעם ה'. ומוכח איפכא דלשון "בהמה" הוא למעליותא!

ומשינן: **התם כתיב "אדם ובהמה"**, הילכך דרשינן לה למעליותא. אבל הכא, "בהמה" לחודיה כתיב. ולכן דרשינן לה לגרעותא. ופרקינן: **וכי כל היכא דכתיב "אדם ובהמה"**, מעליותא היא?

והא כתיב "זורעתי את בית ישראל - זרע אדם וזרע בהמה", ודרשינן ד"זרע בהמה" המכוח הוא לאדם בור, שלא קרא ולא שנה ולא שימש תלמיד חכמים!

ומשינן: **התם הא חלקיה קרא, דכתיב "זרע אדם" לחוד ו"זרע בהמה" לחוד**, ולפיכך דריש לה לגרעותא, דרק היכא דכתיב "אדם ובהמה" ביחד דריש לה למעליותא.

וסימן נקלף אמר רב חנן אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי משום רב קפרא: רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא, שהיה מן אחרוני התנאים, ובית דינו - נמנו על שחיטת כותי, לאחר שנשנית משנתנו דכתיב בה "הכל שוחטין" ואפילו כותי, ואסרוה.

אמר ליה רבי זורא לרבי יעקב בר אידי: שמה לא שמע רבי [נהיינו רבי יעקב בר אידי, ששמע מרבי

יהושע בן לוי משום רב קפרא] שנמנו לאסור שחיטת כותי אלא כשאין ישראל עומד על גביו, אבל כשישראל עומד על גביו שחיטתו כשירה, ואם כן, כך הוא גם הדין של משנתנו, ונמצא שלא נמנו לאסור את מה שמשנתנו התירה, אלא סבירא להו כמשנתנו ששחיטת כותי מותרת כאשר ישראל עומד על גביו, ולא אסרו אלא כשאינו עומד על גביו.

אמר ליה רבי יעקב בר אידי לרבי זורא: דמי האי מרבנן [על רבי זורא אמר כן] כדלא גמורו אינשו שמעתא! וכי בשאין ישראל עומד על גביו של הכותי למימרא בעי שאסור לאכול משחיטתו? והא פשיטא לן דלית להו לכותיים דינא ד'לפני עורי', ואם לא תהיה השחיטה כראוי הם יכשילו אותנו באכילת נבילה, ובהא לא אצטריך לאשמעינן דאסרוה לשחיטת כותי, אלא, בהכרח, נמנו לאסור אפילו כשישראל עומד על גביו.

ודנה הגמרא: האם קבלה מיניה רבי זורא מרבי יעקב דרבן גמליאל ובית דינו אסרו לשחיטת כותי אפילו כשישראל עומד על גביו, או לא קבלה מיניה?

תא שמע: דאמר רב נחמן אמר רבי אסי: אני ראיתי את רבי יוחנן שאכל משחיטת כותי [כשישראל עומד על גביו, או שחףך בשר ונתן לו, ואלו הכותין].

ואף רבי אסי עצמו אכל משחיטת כותי. ותהי בה רבי זורא בלבו - כיצד אכלו רבי יוחנן ורבי אסי משחיטת כותי? האם לא שמיעא להו הא דאמרינן דרבן גמליאל ובית דינו נמנו על שחיטת כותי ואסרוה. דאי שמיעא להו הווי מקבלי לה ולא היו אוכלים משחיטתו. או דלמא אכן שמיע להו - ולא קבלוה!?

הדר, פשיט רבי זורא לנפשיה את אשר תהה בלבו.

מסתברא, דשמיע להו - ולא קבלוה. דאי סלקא דעתך לא שמיע להו, ולכן אכלו משחיטת הכותי, ואי הוה שמיע להו - הווי מקבלי לה, היכי מסתייעא מילתא, איך אירע לצדיקים אלו מכשול שכוה, למיכל איסורא?! והרי, השתא, בהמתן של צדיקים, כחמורו של פנחס בן יאיר, אין הקב"ה מביא תקלה על ידן שתאכל הבהמה דבר האסור, צדיקים עצמן, לא כל שכן שלא תארע להם תקלה שכזאת!?

ו' ע"א ואי סלקא דעתך לא קבלה רבי זירא מינייה דרבי יעקב דרבן גמליאל כשיגרא אסר, אלא קסבר ששחית כותי מותרת כיצד אכלו רבי יוחנן ורבי אסי משחית כותי? והרי רבי זירא היה יכול לישני ליה לנפשיה, כאן שאכלו רבי יוחנן ורבי אסי, איירי כששראל עומד על גביו, ואילו כאן, שאסר רבן גמליאל, איירי כשאין ישראל עומד על גביו.

אלא, לאו, שמע מינה, קיבלה רבי זירא מינייה דרבי יעקב שרבן גמליאל ובית דינו אסרו שחית כותי אפילו כשישראל עומד על גביו. ומקסינן: שמע מינה!

השתא מבארין לטעמא דרבן גמליאל ובית דינו. ומאי טעמא גזרו בהו רבנן לאסרו שחית כותי? כי הא דרבי שמעון בן אלעזר, שדריה שלחו רבי מאיר לאתווי חמרא, יין, מבי כותאי.

אשכחיה ההוא סבא. אמר ליה לרבי שמעון בן אלעזר מקרא זה מספר משלי: "ושמת סכין בלועך - אם בעל נפש אתה". הדיינו, אם אתה אדם כשר, שים סכין בלחיים שלך כדי להמנע מאכילת איסור [והוא משל כיצד להתגבר על היצר], שיינם של הכותים אסור משום שנסכים אותו לעבודה זרה.

הלך רבי שמעון בן אלעזר וספר דברים ששמע לפני רבי מאיר, וגזר עליהן רבי מאיר שלא לשתות מיינן.

מאי טעמא גזר על יינן? אמר רב נחמן בר יצחק: דמות וינה מצאו להן לכותים בראש הר גריזים שהיו עובדין אותה, ונעשו מומרים לעבודה זרה. ואף על גב שאותם כותים מדה גריזים לא היו רוב הכותים, גזר רבי מאיר על כולם, דאזיל רבי מאיר לטעמיה, דחייש למעוטא, וגזר רובא אטו מינעוטא.

ורבן גמליאל ובית דינו דנמנו על שחית כותי ואסוריה, נמו כרבי מאיר סבירא להו, שמכח המיעוט שהיו מומרים לעבודה זרה גזרו על כל הכותים.

השתא מבארין להאי קרא בספר משלי. פשטיה דקרא במאי כתיב? בתלמיד היושב לפני רבו.

דתני רבי חייא: הא דכתיב "כי תשב ללחום את מושל [את הגדול בתורה] - בין תבין את אשר לפניך. ושמת סכין בלועך - אם בעל נפש אתה".

אם יודע תלמיד ברבו שיוודע להחזיר לו על שאלתו תשובה שיש בה טעם - בין! ישאל ממנו ויקבל ממנו את תשובתו. ואם לאו, שאינו יודע אם יכול רבו להשיבו על שאלתו - תבין בעצמך את אשר לפניך ואל תשאלנו, כדי שלא תביישנו, ועליך להתגבר על יצרך המתאווה לשאול את השאלה, ושמת סכין בלועך לעצור עצמך מלשאלו. אך אם בעל נפש אתה ומתאווה לשאול ולהבין את עיקרי הדברים ואינך יכול לקבל מענה מרבך - פרוש הימננו!

רבי יצחק בן יוסף - שדריה רבי אבהו לאתווי חמרא מבי כותאי. אשכחיה ההוא סבא. אמר ליה: לית כאן שומרי תורה! ולפיכך אין ליקח מהם יין.

הלך רבי יצחק, וספר דברים אלו לפני רבי אבהו. והלך רבי אבהו וספר את הדברים ששמע מרבי יצחק, לפני רבי אמי ורבי אסי.

ולא זוז משם עד שגזרו על הכותים, ועשאו כעובדי כוכבים גמורין.

ודנה הגמרא: למאי, לאיזה ענין החשיבו כעובדי כוכבים?

אי לענין שחית, ששחיתן פסולה כשחית עובדי כוכבים [ופסלין לשחיתם מקרא ד"וחבת ואכלתי - יצא עובד כוכבים שאינו בר בוחה], ולענין יין נסך - שסתם יינן אסור כמו יין עובד כוכבים, לזכא למימר הכי.

שהיי מהתם, כבר מיתת רבי מאיר ורבן גמליאל גזרו בהו רבנן, שרבי מאיר גזר על היין ורבן גמליאל גזר אחריו על השחית, כמובא לעיל. ולשם מה גזרו שוב רבי אמי ורבי אסי?

ומשינן: הא דהוצרכו רבי אמי ורבי אסי לחזור ולגזור, הוא משום דאינהו, רבן גמליאל ורבי מאיר, גזרו, ולא קבלו מינייהו בני דורם, לפי שהיו רגילים בכותים. אתו רבי אמי ורבי אסי - גזרו על שחית הכותים ועל יינם, וקבלו מינייהו. לפי שבדורם היה אפשר להם לפרוש מן הכותים. ותו היינו בה: מאי האי דנקטי רבי אמי ורבי אסי בלשנייהו "עובדי כוכבים גמורין", מה אתא לאשמועינן "גמורין"?

אמר רב נחמן בר יצחק: לעשותם כעובדי כוכבים אף לגבי הלכתא - לבעל רשות וליתן רשות בעירובי חצירות ובשירות מבואות.

וכדתניא לגבי מומר לחילול שבת, שעשאוהו כגוי לגבי דין זה.

דתניא: ישראל שהוא מומר בכך שהוא מחלל שבת בצינעא, אבל הוא משמר שבתו בשוק, שבפרהסיא אינו מחלל את השבת, הרי הוא מבטל רשות ונותן רשות, לבני החצר או המכוי אם שבת לערב.

ושינו משמר שבתו בשוק, אלא מחללה בפרהסיא, אינו מבטל רשות ונותן רשות.

מפני שאמרנו: ישראל ששכח לערב נותן רשות ומבטל רשות שלו לבני המכוי. אבל בעובד כוכבים גזר במבוי עם הישראל - אין הישראל מותר בטלול עד שישכור מי הגוי את רשותו. ואף מחלל שבת בפרהסיא, דינו הוא כגוי.

כיצד הוא "ביטול ונתינת רשות", דמהני בישראל?

אם אמר לו: רשותי קנויה לך או רשותי מבוטלת לך - קנה השני את רשותו לענין שלא יחשב הנותן כאחד מבעלי הבתים שבחצר או במבוי. ואינו צריך לזכות ממנו בקנין גמור, אלא באמירה בעלמא טגי.

וכיון שהובא לעיל ענין "בהמתן של צדיקים" וכו', מביאה הגמרא עוד כמה דברים בענין הזה. רבי זירא ורב אסי אוקלעו לפונדקא דיאי נשם העיה שהיתה מקום של עמי הארץ החשודים על הדמאי.

איתו לקמייהו ביצים המצומקות ביין, ביצים עליות הרבה שערבום וטרפום ביין, ואותו יין היה אסור משום תערובת דמאי. רבי זירא לא אבל, ורבי אסי אבל.

אמר ליה רבי זירא לרב אסי: ולא חייש מר לתערובת דמאוי? לתערובת דמאוי? לאו אדעתאי, לא שמתו לבי, משום שלא היה היין בעין.

אמר רב זירא: וכי אפשר שגזרו חכמים על התערובת דמאי, ומסתיעא מילתא דרב אסי

שישכח הגזירה הזאת ואתי למיכל איסורא בשוגג?

הרי השתא, בהמתן של צדיקים אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידן, כדאשכחן בחמורו של רבי פנחס בן יאיר, צדיקים עצמן לא כל שכן?

נפק רבי זירא, דק, ואשכח שכדין נהג רב אסי כשאכל.

דתניא: הלוקח יין מן עם הארץ, בשביל לתתו לתוך המורינס או לתוך האלונתית [תערובת של מים, יין ושמן אפרסמון], או שלקח מעם הארץ כרשינין לעשות מהם טחינון [תערובת גריסין ותבלין], או לקח עדרים לעשות מהן רסיסין, אף על פי שסוף כל אלו לשרב, כיון שבאו לידו כשתן בעיניהו, חייב לעשרן משום דמאי.

ואין צריך לומר שאם אמר לו המוכר שלא הפריש מהם, שצריך לעשרן משום ודאי טבל. ואם לקח מעצם הארץ את מיני האוכלין הללו, הרי הן עצמן, לאחר שנתערב בהם הדמאי, מותרין, מפני שחן תערובת, ואינן דמאי בעין, ולא גזרו על תערובת דמאי.

ומקסינן: וכי לא גזרו על תערובת דמאי? והתניא: הנותן לשכנתו שהיא אשת עם הארץ, עשה לה לאפות, ומסר עמה שאור, וכן נתן לשכנתו קדירה לבשל ומסר עמה תבלין - אינו חושש שמא החליפה לשאור ותבלין שבה, ונתנה במקומם שאור או תבלין משלה. שאין עמי הארצות חשודים על הגול, הילכך לא חיישינן לא משום איסור שביעית ולא משום חוב מעשר שיש בפירות עם הארץ.

ואם אמר לה: עשי לי את העיסה והקדירה עם שאור ותבלין משליכי, הרי הוא חושש לשאור ותבלין שבה משום שביעית ומשום מעשר. והרי שאור, דתערובת דמאי בעלמא הוא בעיסה, ואפילו הכי אסרינן?

ומשינן: שאנו התם, דכיון דקאמר לה "עשי לי משלוכי", הוי כמו שלקח ממנה בעצמו את השאור קודם שביעיתו ביסדה. וכשעמרתבו על פיו ובשליחותו, במאן דעריב אישו בידים דמי, והמערב דמאי בידים חייב לעשר.

רפרם אמר: הכא איירי אפילו לקח קדרה מבוטלת ולא נעשה שלוחתו. אלא, שאנו שאור ותבלין, דלטעמא עבדי. וכל טעמא לא בטיל, ונחשב כעיקר התערובת, לפי שהוא מתקן הכל. ומקשינן ארישא דברייתא דלעיל: וכי לחילופי, שתחליף אשת עם הארץ את השאור שלו בשאור שלה, לא חיישינן?

והתני: הנותן לחמותו, שהיא אשת עם הארץ, לאפות עיסה, מעשר את העיסה בשעה שהוא נותן לה, וגם מעשר לאחר מכן את הלחם, בשעה שהוא נוטל ממנה, מפני שחשודה שמחלפת את הלחם המתקלקל בתנור, בלחם משלה שאסור משום דמאי. אלמא, חיישינן לחילופי.

ומשינן: התם, בחמותו, חיישינן כדקתני טעמא: אמר רבי יוחנן: רוצה היא בתקנת בתה, ובושה מחתנה! שרק בכהאי גוונא היא מחלפת את הלחם אתה הוא המתקלקל בשעת אפיה, שהרי לטובתם של בתה היא מתכוונת. אבל לאדם זה, שאין ברעתה להיטיב עמו, אין היא מחלפת, ולגול לא חיישינן.

הכל שוחטין פרק ראשון הולין

מסורת הש"ס

תלמי פ"ג ס"ה א.
(ג) תוספתא (ד)
(ה) תוספתא פ"ח ח' ב'
(ו) תוספתא פ"ח ח' ב'
(ז) תוספתא פ"ח ח' ב'
(ח) תוספתא פ"ח ח' ב'
(ט) תוספתא פ"ח ח' ב'
(י) תוספתא פ"ח ח' ב'
(יא) תוספתא פ"ח ח' ב'
(יב) תוספתא פ"ח ח' ב'
(יג) תוספתא פ"ח ח' ב'
(יד) תוספתא פ"ח ח' ב'
(טו) תוספתא פ"ח ח' ב'
(טז) תוספתא פ"ח ח' ב'
(יז) תוספתא פ"ח ח' ב'
(יח) תוספתא פ"ח ח' ב'
(יט) תוספתא פ"ח ח' ב'
(כ) תוספתא פ"ח ח' ב'

ועלמא. לדיכא למימר להטיב מתכוונת: לא חיישין. שמתא תתליף
ליטול סיפא לענמא: ופטנס נטוסן נעורדיק. שלו. לתקן לו עסיקא
קדירה: מפני שהשדה מתחספס. והא ואלא לזלו לטובה היא דאשת
בכרי הוא ובמסכת דמאי מנייה לו הכא קמי' לחתוב תתקבל אלמא

על הגזל חשודה: פסם נמי מוריא
כו'. הפס נמי לטובה היא מתכוונת
והא דלא מנא לא מהמתקבל ממוס
דלפניו אין מתקבל נמי אם לנשין
הלמא קודם שאלו מחלפת לה דמוריא
הדרכא לעלמה לטובה חיי מתכוונת
כז' כי דכ ליתוס מיימא ב' אלג נומן
בכמה אין לה לחוש עליו ולא מחלפת
לטובה שרי חן סמוך עליה ממד

ולעלמא לא חיישין והתנן: ה'הנותן
שלו מעשר את שהוא נותן לה הוא שרוא
נוטל הנוטה מפני שחונה לה ה' מחלפת התם
נמי מוריא ואמרה בר כי רב ליכול המיימא
ואנא איכול קרייא ולחלוף ל' חיישין עם
ה'הנתיא אשת חבר שמונת עם אשת עם
הארץ בזמן שהיא במאה אבל לא בזמן
שהיא מהורה רבי שמעון בן אלעזר אומר

התם נמי מוריא ואמרה בר כי רב
קרייא. פירש בקונטרס מורה הוראת
היהרר עמדה לעמדה לטובה
אזי מתכוונת כי רב ליכול המיימא
דמוריא משמע עמורה לעמדה הימר
לעבד משלו כמו מוריא ואמרה

מוסא מדישה קאליב ועוד מן
במתנין מעשר את שהוא נותן לה
ולא שהוא נועל סימנה מפני שחשדה
מחלפת רבי יוסי אומר אין אלו
אחלוף לנמאס ומפרש רביו מנתס
דבמטיא קאמן דא רבי רב ליכול
ממיהא ולא איכול קרייא ואני
רעמיא כליפו' אלג גבי כמחו אין
לחוש מנייה ע"פ שטרחה שבנילו
לדקן שניי' עמורמיס וז' שבזיל ו'
אשת חבר שמונת עם אשת עם
הארץ. פי' בקונטרס קאשורה

עין משפט
רי מצוה
לב' א"י ח"ט
מעשה הסבי י'
ונשי' יד' ית'
ק"ט
ק"ט
לב' ב"י ח"ט
מומחה
ק"ט
לב' ב"י ח"ט
ק"ט
לב' ב"י ח"ט
ק"ט
לב' ב"י ח"ט
ק"ט

תורה אור הלכה

ובת דאורייתא
אשר את התעבבה וברח
דאשר דאשר וברח
שעש
דמשה בן יוד
והקרא לו
מקסרם

תורה אור הלכה
אשר את התעבבה
דאשר דאשר
והקרא לו
מקסרם

אשר את התעבבה
דאשר דאשר
והקרא לו
מקסרם

אשר את התעבבה
דאשר דאשר
והקרא לו
מקסרם

אשר את התעבבה
דאשר דאשר
והקרא לו
מקסרם

אשר את התעבבה
דאשר דאשר
והקרא לו
מקסרם

אשר את התעבבה
דאשר דאשר
והקרא לו
מקסרם

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

הנהגות הב"ח

הנהגות הב"ח
(ב) תוס' דמא
מס' דמא

ו' ע"ב ותו מקשינן: וכי לעלמא, היכא דליכא למימר שלהויטיב היא מתכוונת, לא חיישינן לחילופי, שמא טטול היפה לעצמה?

והתנן: הנותן לפונדקית שלו לתקן לו עיסה וקדירה, מעשר את שהוא נתן לה, ואת שהוא נוטל הימנה, מפני שחשודה על הגול, ומחלפת את שלו בשלה. הרי דחיישינן לחילופי בכל גוונא. ושוב קשיא אברייא ד"הנותן לשכנתו עיסה, אינו חושש לשאור"?

ומשנינן: התם נמי, לאו משום חשד גזל הוא, אלא מוריא היא הוראת היתר לעצמה להחליף, ואמרה: עדיף כי בר בי רב ליכול פת חמימא, ואילו אנא איכול פת קריא! ומשום כן מחלפת את הלחם שלו אם הוא כבר הצטנן, בלחם שלה, שעדיין הוא חם, כדי שהוא יאכל לחם חם. וגם שם כוונתה היא לטובה. אבל בשכנתו, שאין סמוך עליה תמיד, אין לחוש לזה, שאינה מחלפת לטובה, שהרי הוא אינו סמוך עליה תמיד, ולהחליף לרעה אינו חשודה בגול.

ותו מקשינן: וכי לחילופי בעלמא לא חיישינן? והתניא: אשת חבר טוחנת ומסייעת להנהיג את הריחיים ביחד עם אשת עם הארץ, בטחינת תבואת עם הארץ, ומותר לה להצטרף עמה דוקא בזמן שהיא, אשת החבר, טמאה, שאז לא חיישינן שמא תשכח ותתן לתוך פיה דבר שאינו

מעושר. כי היות והיא טמאה, אינה רגילה אז ליגע במה שהיא עסוקה בו, כי שמא טמאנו, וברוך כלל היא עומדת מרחוק ואינה נוגעת. אבל, לא תסייע בטחינת תבואת עם הארץ בזמן שהיא טהורה. דהואיל וסתמה נוגעת, חיישינן שמא תשכח ותאכל ממנה, והרי היא אסורה משום דמאי.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף בזמן שהיא טמאה - לא תטחון, מפני שחבירתה, אשת עם הארץ, נותנת לה משל תבואת בעלה, והיא אוכלת. ואף שאשת חבר אינה חשודה על הגזל ועל הדמאי - עביד איניש ששוכח, ואכיל מאי דיהיב ליה.

ומכל מקום, מוכח מהכא שאשת עם הארץ חשודה לגול מבעלה ולתת לאחרים [נבנתניה לאחרים לא שייך לומר - שכחה היא].

ומוביחה הגמרא: השתא, מצינו שאשת עם הארץ מניגול גזלה, ואם כן, חלופי את שלה בשל אחרים, שהוא קל מגזילה גמורה, מובעיא למימר שחשודה היא לעשות כן? ואם כן, אמאי לא חיישינן בנותן לשכנתו עיסה שתחליף את שלו בשלה, ותאטר העיסה משום דמאי?

ומשנינן: אמר רב יוסף התם נמי, מוריא אשת עם הארץ היתר לעצמה, ואמרה: תורא מדישיה קאכול! כשם שהשור אוכל בתבואה בשעה שדש

בה, כן ראוי שתאכל אשת החבר שמסייעת עמה בטחינה, וסברה דלאו גזל הוא. אבל בעלמא לא חשידא על גזל, וליכא למיחש לאיחלופי.

ומביאה הגמרא עוד מעשה שהוזכר בו ענין "בהמתן של צדיקים". העיד רבי יהושע בן זרוו בן חמוי של רבי מאיר, לפני רבי, על רבי מאיר שאכל עלה של ירק שאינו מעושר, בבית שאן, והתיר רבי את בית שאן כולה, שפטר אותה על ידו, מחמת עדות זו, מחיוב מעשר ירק ופירות.

כיון שאכל רבי מאיר בלי לעשר מוכח דבית שאן היא חוץ לארץ, דאי מארץ ישראל היא, אף לאחר החרבן היא מחויבת במעשר. שהרי קדושה שניה שקידש עזרא את ארץ ישראל, קדשה אף לעתיד לבא.

חברו עליו [על רבי] אחוה ובית אביו, ואמרו לו: מקום שאבותיך ואבות אבותיך נהגו בו איסור טבל, אתה תנהוג בו היתר!?

דרש להן רבי מקרא זה: כתיב בחזקיהו מלך יהודה [מלכים ב יח]: "וכתת נחש הנחשת אשר עשה משה, כי עד הימים ההמה היו בני ישראל מקטרים לו. ויקרא לו נחשתן".

אפשר - בא אסא ולא ביערו, בא יהושפט ולא ביערו? והלא כל עבודה זרה שבעולם, אסא ויהושפט ביערום?!

ז' ע"א אלא, מקום הניחו לו לחזקיהו אבותיו, כדי להתגדר להתגדר בו.

אף אני - מקום הניחו לי אבותי להתגדר בו. שכשיבואו הבנים אחרי האבות ולא ימצאו מה לתקן, כמה יתגדל שמים?

ומה שקבל רבי עדות זו, אף על פי שתמוהה היא, ומנוגדת למה שדיה מקובל אצלם מעולם - מכאן למדנו, לתלמיד חכם שאמר דבר הלכה מחדש, שאין מוסיחין אותו להסירו משמעותו לאמר לו: חזור בך. ואמרו לה: אין מוסיחין אותו. שלא משקצים את דבריו. ואמרו לה: אין מוסיחין אותו לומר לו: גאורתך גרמה לך שלא שמעת הטיב מפי רבך דבר כהלכות.

מאן דאמר "מוסיחין" הוא לשון הסרה, כדכתיב "ולא יזח החשן מעל האפוד"

ומאן דאמר "אין מוסיחין", הוא לשון מיאוס, כדכתיב "כי לא יזנח לעולם ה'".

ומאן דאמר "מוסיחין", הוא לשון גבוהות הלב וחיזוקת הדעת. כדתנן "משורבו זחוחי הלב, רבו מחלוקות בישראל". שלא דקדקו מפי רבם כל צרכם וסמכו על לבם.

מתקף לה רבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי: איך התייר רבי את בית שאן, והא מי איכא למואן דאמר דבית שאן לאו מארץ ישראל היא?

והכתיב (שופטים א) "ולא הוריש מנשה את בית שאן ואת בנותיה, ואת תענך ואת בנותיה", אלא לאחר שכבש אותן הניח את יושביהן לשבת ביניהם, להעלות מס עובד. ומכל מקום, מקרא מפורש הוא שכבשה עולי מצרים.

ומשנינן: אישתמיטתיה, לרבי יהודה שהקשה כן, הא דאמר רבי שמעון בן אלוקים, משום רבי אלעזר בן פרת, שאמר משום רבי אלעזר בן שמוע: "הרבה כרכים כבשום עולי מצרים, ולא כבשום עולי בבל בימי עזרא."

וקסבר רבי: קדושה ראשונה שנתקדשה הארץ להתחייב בכל המצוות התלויות בארץ, בכיבוש עולי מצרים - קידושה יהושע לשעתה, כל זמן שנמשך אותו כיבוש, אבל לא קידושה לעתיד לבא. שלאחר שגלו בימי נבוכדנצר בומן החורבן, בטלה קדושתה. ועולי בבל שקידשו את הארץ בקדושה שניה, הניחום לאותם כרכים ולא קידושם, כדי שלא תנהג בהם שמיטה, ויסמכו עליהם עניים ליטול מהם לקט שכחה ופאה. ומעשר עני בשביעית. שלא תהיה הפקר לכל.

שהרי אין שביעית נוהגת בחוץ לארץ, אבל לקט שכחה ופאה ומעשר עני (של דגן) נוהגין אף בחוץ לארץ.

ובהכי אתי שפיר הא דהתייר רבי את בית שאן, שאמנם היא מאותם כרכים שכיבושם עולי מצרים, אך לא קידושם עולי בבל.

אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא: ומאי ראייה היא, מהא דאכל רבי מאיר עלה ירק ללא מעשר דבית שאן לאו מארץ ישראל היא? והא רבי מאיר עלה בעלמא הוא דאכיל, דאכילת עראי הוי, שהיא אכילה מותרת בטבל לפני שנגמרה מלאכתו. וגמרו של ירק, שדרכו ליאגד, הוא לכשיאגד. אבל קודם לכן מותר לאוכלו עראי אף בארץ, ומשום הכי אכיל.

אמר ליה: לא כך היה המעשה, אלא רבי מאיר מאגודה של ירק אכליה עלה, ותנן, איהו גרין [גמר מלאכה] למעשרות? וירק הנאגד - משיאגד. כי אז הוקבע למעשר, ונאסר אף באכילת עראי. ובהכרח דהא דאכליה רבי מאיר, הוא משום שבת שאן בחוץ לארץ הוי.

ותו אקשיה רבי ירמיה: ודלמא הא דאכל רבי מאיר בלא מעשר, הוא משום דשבת, ולא אדעתיה. ולעולם סבירא ליה דבעי לעשורי? והרשבו רבי זירא: דהתם במתן של צדיקים אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידן - צדיקים עצמן לא כל שכן!?

ותו אקשיה: ואכתי מאי ראייה היא? ודלמא עישר עליהם מירק שיש לו במקום אחר.

והשיבו: לא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף. דבעינן שיהיה המעשר סמוך לטבל, משום שאסור לכתחלה להפריש ממה שאינו לפניו על מה שלפניו, דשמא אותו מעשר שהפריש, אינו בעין כגון שנאבד או נרקב, ונמצא שלא הפריש כלום, וקאכיל טבל. ותו אקשיה: ודלמא בית שאן אכן חייבת במעשר, ולעולם אכליה רבי מאיר רק לאחר שעישר. והא דלא הבחין בכך רבי יהושע בן זרוו, הוא משום שלא הפריש את המעשר בידיים, אלא נתן עיניו בצד זה של הירק וקרא עליו שם מעשר, ואכלו בצד האחר שהוא כבר מתוקן.

אמר ליה רבי זירא: חזי מאן גברא רבה דקמסהידי עליה. אדם גדול כרבי יהושע בן זרוו הוא זה שהעיד על אכילתו של רבי מאיר, ולכן כשבא להעיד, ודאי כיון ודקדק יפה בדבר, שלא עישר

רבי מאיר כל עיקר קודם שיאכל. ודנה הגמרא: מאי "בהמתן של צדיקים", שנאמר בה "אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידה"? מעשה שהיה כך היה, דרבי פנחס בן יאיר הוה קאזיל לפדיון שבויין. פגע ביה בגינאי נהרא [נהר] ששמו גינאי.

אמר ליה רבי פנחס: גינאי, חלוק לי מימך ואעבור בך. אמר ליה הנהר: אתה הולך לעשות רצון קונך לקיים מצות פדיון שבויין, ואני הולך וזורם אל הים כדי לעשות רצון קוניי. שהרי כל הנחלים הולכים אל הים בגזירת מלך. אתה ספק עושה המצוה ספק אי אתה עושה, שאולי לא יתנו לך לפדות. אבל אני ודאי עושה מצותי. לפיכך, אין ראוי שאחלק מימי מלפניך.

אמר ליה רבי פנחס בן יאיר לנהר: אם אי אתה חולק מימך, גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם!

חלק ליה הנהר מימיו, ועבר בו. הוה התם ההוא גברא דהוה דבאי דבאי [נשא] חיטי לפיסחא. אמר ליה רבי פנחס לנהר: חלוק ליה נמי להאי את מימך. דהא אף הוא במצוה עסיק - שכל עסק שימור המצות משעת טחניה מצוה הוא.

חלק ליה הנהר מימיו, ועבר. הוה התם ההוא טייעא [סוחר ערב] דלווה בהרייהו. אמר ליה רבי פנחס בן יאיר לנהר: חלוק ליה נמי להאי טייעא. משום דלא לימא אינשי: "יזכי כך עושים לבני לווה" שמניחים אותם והולכים?

חלק ליה נמי. אמר רב יוסף: כמה נפיש האי גברא [רבי פנחס בן יאיר] יותר ממשו ושיתין רבוון של יוצאי מצרים. דאילו התם בקריעת ים סוף נבקע הים חד זימנא בלבד, והכא בהאי מעשה נחלק הנהר תלתא זימנין, מכוחו של רבי פנחס בן יאיר.

ומקשינן: ודלמא, הכא נמי רק חדא זימנא נחלק עד שעברו שלשתם, אלא מתיירא היה רבי פנחס בן יאיר שלא יחזרו המים אחרי שהוא עבר, ודיבר אל הנהר שימתין עד שיעברו כולם? ומסקינן: אלא, נפיש רבי פנחס בן יאיר - כמשה ושותין רבוון, ותו לא.

לאחר מכן, אקלע רבי פנחס בן יאיר לההוא אושפוזא [אכסניה]. רמו ליה שערי לחמוריה לאכול. לא אבל החמור.

ז' ע"ב חבטינהו את השעורים בגפה לנקותם, ולא הועיל. ועדיין לא אכל.

נקרינהו לשעורים בידיים לנקותן מאבנים ומפסולת, ועדיין לא אכל.

אמר להו רבי פנחס בן יאיר: דלמא השעורים, לא מעשרין?

עשרינהו לשעורים, ואכל מהם החמור. אמר רבי פנחס: בהמה ענייה זו הולכת לעשות רצון קונה במצות פדיון שבויים, ואתם מאכילין אותה טבלים?!

והיינו הא דאמרין "בהמתן של צדיקים אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידן".

ומקשינן: ומוי מחייבא מאכל בהמה הנלקח מעם הארץ לעשר משום דמאי?

והתנן: ולעשר פירות מן עם הארץ שלא לצורך אכילה אלא לזרע, ולהאכיל לבהמה, וקומה לעבד בו עורות, ושמן לנר, ושמן לטוח בו את הכלים - פטור מהדמאי, שהרי מן הדין יש לטבון על כך שרוב עמי הארץ מעשרים גם, ורק רבנן הוא גדור, ודוקא לאכילת אדם גורו, וכיון שפירות דמאי שנלקחו לצורך אכילת בהמה פטורים מן המעשר, תקשי אמאי לא אכל החמור?

ומשינן: הוה, הא אתמר עלה דההיא מתניתין: אמר רבי יוחנן: לא שנו דפטור מדמאי, אלא שלקח מעם הארץ מתחלה לשם אכילת בהמה.

אבל, אם לקחן מתחלה לשם אכילת אדם, ואחר כך נמלך עליהם להאכילם לבהמה, חייב לעשר. וראה לרבי יוחנן: והתניא, הלוקח פירות דמאי מן השוק לאכילה, ונמלך עליהם לשנתם למאכל בהמה, הרי זה לא יתן לא לפני בהמתו, ולא לפני בהמת חברו, אלא אם כן עישר. והנך שעורים שנתנם לפני החמור, לקחום מתחלה לאדם, ומשום הכי לא אכל.

שמו רבי שבא רבי פנחס, נפק לאפיה. אמר ליה: אם רצונך הוא, סעוד אצלו.

אמר לו רבי פנחס: הו!

צהבו פניו של רבי מתוך שמחה, מפני שלא היה רגיל רבי פנחס ליהנות משל אחרים.

אמר לו רבי פנחס לרבי: כבודמה אתה שמודר הנאה מישראל אני? לא כן הוא. שהרי ישראל קדושים הן. ודאי ראייהם הם ליהנות מהם. אבל,

זה שאין דרכי ליהנות מהם, הוא משום שיש מי שרוצה להנות אחרים משלו, ואין לו יכולת לכך, ואיני רוצה להכביד עליו. ויש מי שיש לו יכולת בידו, ואינו רוצה בכך, ואף על פי שקורא לי

לסעוד אצלו, בלבו אינו חפץ. וממנו איני רוצה להנות משום דכתיב (משלי כג) "אל תלחם את לחם רע עין, ואל תתאו למעטמותיו. כי כמו שער בנפשו, כן הוא. אכול ושתה ויאמר לך, ולבו בל עמך".

ואסיק רבי פנחס לדבריו: אבל אתה, רוצה אתה! באמת להנות אותי. וגם יש לך יכולת בידך! שהרי רבי עשיר מופלג היה.

והמשקי רבי פנחס בן יאיר, ואמר: מיהא השתא, מטרדהבנא (ממהר אני), דבמלתא דמצוה של פדיון שבויים קא טרחנא, ואין לי פנאי לסעוד.

אבל, כי הורנא לשוב מהמצוה, אתינא, ועיילנא לגבך.

כי אתא רבי פנחס בחורתו מפדיון השבויים למקומו של רבי, אתרמי דעל בהוא פותחא של בית רבי, דהו קיימין ביה באותו פתח כודנייתא

חוררתא (פרדות לבנות) של רבי.

אמר רבי פנחס: מלאך המות בביתו של זה, ואני אסעוד אצלו?! שפרדות אלו כשהן בעוטות באדם מכתן קשה ואינה מתרפאת, כמבואר

להלך. שמו רבי דרבי רבי פנחס, נפק לאפיה. אמר ליה: מזבנינא להו לפרדות.

אמר ליה רבי פנחס: כי היכי דאסור לך להחויקן, כן אסור לאחרים, דכתיב "ולפני עור לא תתן

משול" הלכך, אסור לך למוכרם. אמר ליה: מפקרנא להו! ואשלחן ליערות דעלמא להפקר.

אמר ליה רבי פנחס: כל שכן שאסור לעשות כן, דהא מנפשתי הויקא דידהו. כי מתוך שאינן

שגמרות הרי הן מויקת יורתו. אמר ליה: עקרנא להו שלא יוכלו לבעוט. אמר ליה רבי פנחס: גם זה אסור, משום דאיכא איסור

צער בעלי חיים. אמר ליה: קטולנא להו!

אמר ליה: איכא איסור משום "בל תשחית!" הוה רבי קא מבתש ביה (הפציר בו) טובא, שבכל

זאת יסעוד אצלו, ולא נענה לו. גבה טורא בניניהו, כאילו התרומם הר גבוה

ביניהם, והבדילן. כלומר, גרם הדבר שנתרחק זה מזה.

בכה רבי, ואמר: מה בחייהו של צדיקים כך עור הקדוש ברוך הוא בידם שלא יעבור על דעתם,

כמו כאן, שסובב הקב"ה שיכנס רבי פנחס דוקא בביתו זה ויראה את הפרדות ויפרש ממנו, כדי

שלא יעבור על דעתו הראשונה שלא ליהנות מאחרים, במיתתן, שאו הם יותר גדולים, על

אתה כמה וכמה שמתמלא כל רצונם. דאמר רבי חמא בר חנינא: גדולים צדיקים

במיתתן יותר מבחייהו. שנאמר "ויהי הם קוברים איש, והנה ראו את הגדרו, וישליכו את האיש

בקבר אלישע, ויחך ויגע וישלכו את האיש בעצמותו אלישע ויחיו, ויקם על רגליו".

שאלישע בחייו כשרצה להחיות את בן השונמית, האצור לשים פיו על פיו ועיניו על עיניו ולבקש

רחמים, ואילו לאחר מותו, בגניעה בעלמא החיה את המת.

אמר ליה רב פפא לאבוי: ומאי ראייה? ודלמא לאו מבחוהו של אלישע הוי, אלא זכה לך בשביל

לקומו ביה ברכתא דאלוהו. כדכתיב שביקש אלישע ממנו: "ויהי נא פו שנים ברוחך אלי",

והשיבו: "אם תראה אותי לקח מתאך יהי לך כן". ואילו החיה מת אחד, והוא בן הצרפית.

ואלישע החיה בחייו את בן השונמית, ובשביל שתתקיים בו הברכה של "פי שניים" היה צריך

להחיות עוד מת אחד. וזכותא דאלוהו היא, כי אי אפשר שלא תתקיים ברכתו שהרי כתיב

בצדיקים "ותגורו אומר ויקם לך". ואכתי מנלן ד"גדולים צדיקים במיתתן"?

אמר ליה אבוי: אי הכי, דמשום ברכתו של אליהו היה, תקשה היינו דתניא: הא דכתיב "ויקם על

רגליו, על רגליו עמד, אבל לביתו לא הלך. ולא מיד לכשיצא מקבר אלישע, מת שוב. וכל אלא

שהחיהו אלישע היה רץ בשביל לסלקו מאצלו. ואי כדברין, שהוא משום ברכת אליהו, הרי היה צריך להחיותו ממש, כמו שהחיה אליהו את בן הצרפית. דבלא זה לא מיקיים "פי שניים".

אלא, בהכרח, דבכות אלישע היה. ושפיר מוכח ד"גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהו".

ומקשינן: מאחז דאמרת דברך עובדא לא איקיים ברכת אליהו, אלא במה איקיים?

ומשינן: כדאמר רבי יוחנן, שריפא אלישע את צרעת נעמן. שצרעת היא שקולה כמות. שנאמר

אצל אהרן כאשר ביקש למשה שיתפלל על מרים שתתפא מצרעתה, ואמר: "אל נא תהי כמות".

ובהכי איקיים "פי שניים", שהחיה את בן השונמית, וריפא את נעמן מצרעתו.

אמר רבי יהושע בן לוי: למה נקרא שמן של כודנייתא חיוורתא "זימון"?

מפני שאינאם מוטלת על הבריות. דאמר רבי חנינא (שהיה רופא): מימיו לא שאלני

אדם רפואה על מכת פרידה לבנה שהיתה בו, וחיה. והניחה הגמרא עתה ש"חיה" הכונה היא

שלא חי האדם המוכה. ותמיהין: והא קחוינא דאף מי שיש לו מכה זו, דחוי?

ומשינן: לא אדם קאי. אלא אימא "מעולם לא שאלני אדם על מכת פרידה לבנה וחיות (ונרפאת) המכה".

ושבו משנינן: והא קחוינא דמיתו מכה של פירות לבנות?

ומשינן: פירות דחיוורין ריש כרעייהו, עליהן קא אמרינן דלא נרפאת מכתן.

הא דכתיב "אין עוד מלבדו", אמר רבי חנינא: ואפילו כשפים. שאף הם אינם מלבדו. כלומר,

שלא מדעתו, שאם אין גיורה מלפניו, אין מרעים הכשפים לאדם.

הויה איתתא, דהוה קא מהדרא למישקל עפרא מתותיה כרעיה דרבי חנינא, וטרחה לעשות זאת

באופן שלא יבין מעשיה. וכוותה היתה להמתו בכשפים.

אמר לה: שקולו עפר כאוות נפשך, כי בין כך לא מסתייעא מילתיך לכשף אותך, שהרי "אין עוד

מלבדו" כתיב, וכדדריש לעיל. ומקשינן: והאמר רבי יוחנן: למה נקרא שמן

"כשפים"? משום שבאילו "מכחישין" פמליא של מעלה. שאף על פי שלא גורו על אדם שימות,

הכשפים ממתין אותו. ואיך הקל בזה רבי חנינא?

ומשינן: שאני רבי חנינא דנפשיא שרבים זכותיה, ולכך אין הכשפים מויקים לו.

ואמר רבי חנינא: אין אדם נוקף אצבעו מלמטה, אלא אם כן מכווןין [מחיים] עליו מלמעלה.

שנאמר "מה מצעדי גבר כוננו", וכן כתיב "אדם מה יגור רגלו דרכו". שכל מי שעשה האדם לא

מבינתו הוא, אלא משמים מכוונים דרכו. אמר רבי אלעזר: דם ניקוף [שנקף אדם רגלו באבן

ונפצע ומיציא דם] מרצה עליו לכפר בו כרם עולה. אמר רבא: הא דרבי אלעזר מיירי שנוקף באצבע

גדלו של רגל ימין, שבה הוא נוקף ביתר כח וצערו מרובה. ומיירי בניקוף שני, קדם

שתרפאה מכתו מניקוף הראשון, שגם זה מוסף לכאבו. והוא מרצה דוקא כשאיירע לו כן

בזמן דקאזיל לדבר מצוה. אמרו עליו רבי פנחס בן יאיר: מימיו לא בצע

על פרוסה שאינה שלו, ומיום שעמד על דעתו לא נהנה מסעודת אביו.

ח' ע"א אמר רבי זירא אמר שמואל: ליבן באש סכין ושחט בה בעודה רותחת - שחיתו כשירה. ואף שיש מקום להטריף בהמה, מחמת חשום הסכין שורף את הושט כשנוגע בה בשעת השחיטה, ומגב אתה, ונקבת הושט היא אחת מי"ח טריפות. מכל מקום, היא כשירה, משום שחיתוך הסימנים, הגעשה מחמת חידודה של הסכין, הוא קודם לשריפת הושט שנגרמת מליבונונה של הסכין. ואחר שחיתה שוב לא שייך שתרופה, ומקשינין: והאיכא צדידין של הסכין? וכשנכנסת הסכין המלוכלכת לתוך מקום החתך היא שורפת את הסימנים משני צידיה, קודם שחוככת את רובם, ועדיין לא נגרמה השחיטה עד שישחוט רוב סימנים. נמצא, שנטרפה בהמה קודם גמר השחיטה?

ומשינין: בית השחיטה מירווח רווח על ידי החיתוך של חוד הסכין. שמתרווח החתך, ומתרחקים שני צידי מצדי הסכין ואין נוגעין בסכין המלוכלכת. אלא רק חוד הסכין נוגע בסימנים בשעת החיתוך עצמו, ולכן אין חום הסכין מנקב את הסימנים.

עור שהיה בו שחין או כויה, שנתחמם הבשר מחמת השחין או הכויה, והתקלקל העור שמעליו, ונרפא לאחר מכן והעלה קרום, והופיע בו נגע צרעת - חלוק אותו נגע שעל השחין או על המכזה מנגע צרעת רגיל, וכפי שיבואר להלן.

איבעיא להו: ליבן שפור, והכה בו בכח על הבשר, והתחמם המקום הן מחמת המכה והן מחמת חום האש. ואחר כך הופיע באותו מקום נגע.

האם משום "שחין" הוא נדון, שהרי התחמם המקום מחמת המכה, או משום "מכזה" הוא נדון, והתחמם המקום מחמת האש? וצדדי הספק יבוארו להלן.

ודנה הגמרא: **לאמי נפקא מינה** משום מה הוא נדון? והרי תרוייהו, שחין ומכזה, שוים הם בדיניהם?!

ומפרשינין: **לכדתניא**, כמו ששינו במסכת נגעים (ג ד): נגעים שהופיעו במקום שחין ומכזה, חלוקים הם בדיניהם משאר הנגעים בשני דברים. האחד, בכך שהם **מטמאין רק בשבוע אחד**. דהיינו, להבדיל משאר נגעים. שבשחין ומכזה שהופיע בהם נגע צרעת, מסגירים אותם לשבוע אחד בלבד, ואם לא הופיעו סימני הטומאה של שערות לבנות או שלא פשה הנגע בסוף השבוע הראשון, מיד הוא נטהר. ואילו בשאר הנגעים אם לא הופיעו סימני טומאה בסוף השבוע הראשון, מסגירו לשבוע שני ורק בסופו הוא נטהר, אם לא הופיעו סימני טומאה.

והשני, ששיניהם מטמאים רק **בשני סימנין: בשער לבן המופיע במקום הנגע, ובפסיון** (בהתרבות) הנגע.

אך אין בהם דין "מחית בשר חז", שהוא סימן

טומאה בנגע רגיל [נאם יש מחית בשר בתוך הנגע הרי הוא טמא], כי במקום שחין או מכזה לא תיתכן "מחית בשר".

ואילו השאת והספחת סימניהם שלשה: פסיון, ומחית בשר חז, ושער לבן.

ומאחר שדין אחד לשחין ולמכזה, למה חלקן **הכתוב** לשתי פרשיות?

לומר: שאין מצטרפין זה עם זה. ששיעור כל אחד מהם הוא כגריס [חצי פול]. ואם היה נגע של חצי חצי שיעור של השחין, ובסמוך לו נגע של חצי שיעור במכזה, אין מצטרפים שני חצאי השיעור ליחשב כשיעור של נגע, לא כמכזה ולא כשחין, ואינו מטמא כלל.

ותנן [נגעים ט א]: **איזהו "שחין" ואיזהו "מכזה"?** **לקה בעץ ובאבן** ונתחמם הבשר מכח ההכאה, או שנגע בשרו בגפת פסולת של זיתים שהיא **המה מטבעה**, או שנכזה בשרו בחמי עבריה שחמים מעצמם, ובכל דבר שלא בא מחמת האור. ומשמעותו "כל דבר" היא **לאתווי אבר**, עפרת מעיקרו, ומקום שעוקרים אותו, שבאותו מקום הוא חם - זהו "שחין".

ואיזהו "מכזה"? נכה בגחלת שעדיין לא כבתה, או ברמץ [אפר מדורה שעדיין הוא חם], בסיד רותח מחמת האש, או בגפסית [מין סיד] רותח, ובכל דבר חם הבא מחמת האור.

ומשמעות "כל דבר" היא **לאתווי חמי האור** - זו היא מכזה.

ותניא: שחין ומכזה שאירעו שניהם במקום אחד, הרי אם אירע השחין קודם למכזה, בטל מכזה את השחין, ונידון אותו מקום כמכזה. ואם מכזה קודמת לשחין, בטל שחין את המכזה, ונידון כשחין.

כי לעולם הולכים אחר האחרון. ונפקא מינה לענין צירוף, שאם היה בו חצי גריס שחין ובאותו מקום לקה אחר כך במכזה, חזר אותו מקום לידון במכזה, וממילא אם לאחר זמן ילקה בסמוך לאותו מקום במכזה של חצי גריס יצטרפו שניהם. ואם ילקה בשחין לא יצטרפו. וכן איפכא.

והשאת מבארינן הא דאיבעי לן: **והכא**, דאיבעיא לן בליבן שפור והכה בו איזה הבל קודם לבוא, אי הבל המכה או הבל הליבן, היכי דמי הא דאיבעי לן?

כגון דהוה ביה באדם חצי גריס שחין מעיקרא. וליבן שפור, והכה בו בסמוך לשחין הקודם, ונפק **ביה חצי גריס אחר**. ובהכאה זו יש בה תורת שחין מחמת המכה, וגם תורת מכזה, שהרי השפור חם מחמת האור. ואיבעיא לן מאי קדים? מי אמרינן, חום של כח התבטא קדים והוי שחין. **ואתי הבלא** דשפור, שיש לו דין מכזה, **ומבטל ליה לחבטא**, ונידון כמכזה. וכדתניא שהולכין אחר האחרון. וממילא הוה ליה חצי גריס שחין מעיקרא וחצי גריס מכזה מחמת ליבון השפור, ולא מצטרפין.

או **דלמא הבלא** דשפור קדים לחבטתו. ואתי חבטא שיש לה דין שחין, ומבטל ליה להבלא, ונידון כשחין. והוה ליה שחין ושחין, ומצטרף חצי שיעור הקודם לחצי שיעור של עכשיו לשיעור גריס שלם, ונטמא.

תא שמע: דאמר רב זירא אמר שמואל: ליבן סכין ושחט בה, שחיתו כשירה משום שחידודה קודם לליבונונה. אלמא, מוכח מכאן כי חבטא דחיתוך קדים לשריפת הושט בחום הסכין. כי אחרת, נטרפת בהמה מחמת שריפת הושט קודם לשחיטתה.

ואם כן, נפשוט את הבעיה בהכה בשפור מלוכב, שחבטא קדים, ואתי הבלא לאחר מכן ומבטל לה לחבטא, ונידון כמכזה.

ודחינן: חרוד דסכין שאני. כי מתוך שהוא חד אין הבל האור שבו חזק, וחתיתו קודם להבלו. אבל בהכאת שפור אפשר שהבלא קדים.

ומנסה הגמרא לפשוט מבריייתא אחרת: **תא שמע מהא דתניא: ליבן שפור, והכה בו, נדון משום מכוח אש.** והיינו בעיני ממש. אלמא, חבטא קדים, ואתי הבלא ומבטל ליה.

ודחינן: מהתם נמי לאו ראייה היא. דאיירי **ברבייה מבידו**. שלא כהוה בכח אלא דקר אותו, דהיינו חרוד. ולא משום דחבטא קדים ואולינן בתר אחרון, אלא אין כאן חבטא כלל ולכן נידון משום מכוח, אבל במקום דאיכא תרויהו עדיין תביעי לך.

ולא נפשטה הבעיא.

אמר רב נחמן, אמור רבה בר אבהו: סכין שמשמשים בה לקרבנות של עבודת כוכבים מותר לשחוט בה, ואסור לחתוך בה בשר.

מותר לשחוט בה, אף על פי שמשמשי עבודת כוכבים אסורים בהנאה, היות שחייטה לא חשיבה אסוריה, משום שמוקלקל הוא. שהבהמה בחייה דמיה מרובים יותר מאשר לאחר שנשחטה. כי בחייה היא עומדת לג' דברים, לולדות, לחרישה, ולאכילה, ואילו לאחר שחייטה היא עומדת רק לדבר אחד - לאכילה.

אבל **אסור לחתוך בה בשר** משום דמתקן הוא. דכיון שכבר שחטה, להכי קיימא.

אמר רבא: פעמים שאף השוחט אסור לו לשחוט בסכין עבודת כוכבים. וכגון בהמה שהיא מסוכנת ונטה למות, ששחיטה היא תיקונה. שהרי אם לא ישחטנה, תמות, ותתבלל.

ופעמים אף המחתך מותר לו לחתוך בסכין עבודת כוכבים, וכגון, **באטמי** [נחלים חשויים כיוך, כהן וזהו] **דקיימין לקורבנא**, לשלח אותם בתור דרוח לאדם חשוב. ובהו שחיתונן הוא מפסידן ומקלקל אותן, ולא חשיב הנאה בהכי.

ומקשינן: והרי אף אם אין בה משום אסור הנאת עבודת כוכבים, תיפוק ליה שאסור לחתוך באורח הסכין משום שמנונית דאיסורא דנבילה שנבלעה בסכין, שהרי עד עתה חתכו בה ובלית?

ח' ע"ב ומשנינן: רבא ורב נחמן איירו בסכין חדשה שלא חתכו בה מעולם, אלא רק ייחדה לעבודת כוכבים. ומקשינן: כיצד מוקמת לה בסכין חדשה? והרי בן לרבי ישמעאל ובין לרבי עקיבא דפליגי בעבודה זרה עצמה, אי נאסרת מיד כשעשאה או רק לאחר שתנבה סכין חדשה אינה נאסרת. דהא סכינים, משמשי עבודת כוכבים הן, ולא עבודה זרה עצמה, ומשמשי עבודת כוכבים הרי לכלי עלמא אינן אסורין עד שיעבדו בהם לצורך עבודת כוכבים!?

ומשנינן: אי בעית אימא, מיירי בסכין דפסק ביה גוזא [עצים] לצורך עבודת כוכבים שאין בה משום מאכלות אסורות, ורק משום משמשי עבודת כוכבים היא נאסרת.

ואי בעית אימא, לעולם בסכין ושנה איירי, אלא שליכנה באור והכשירה משמנוניתה. אתמר: השוחט בסכין של עובדי כוכבים שנשתמשה בו לחיתוך מאכליה -

רב אמר: קולף את המקום שנגע הסכין בבית השחיטה! שמסיר ממנו כדי קליפה, משום שנבלע שם משמנונית איסור שבסכין.

ורבה בר בר חנה אמר: מדיח במים את בית השחיטה, ודיו. ודנה הגמרא: לימא בהא קמפלגי: דמר רבה בר בר חנה סבר: בית השחיטה צונן, ואין חומו חזק דיו כדי לבלוע לתוכו את השמנונית שבסכין, ומשום הכי לא בעינן קילוף. אבל הדרה בעינן, שהרי אף בצונן דבק מהשמנונית על דפנות בית השחיטה.

ומר רב סבר: בית השחיטה רותח ובוֹלַע לתוך קליפתו החיצונה משמנונית הסכין, ומשום הכי לא סגי בהדחה, אלא צריך לקלוף ולהסיר קליפתו.

ודחינן: לא בהכי פליגי. אלא דכולי עלמא אית להו בית השחיטה רותח הוא.

מאן דאמר "קולף" שפיר קאמר, דכיון שרותח הוא בולע.

ומאן דאמר "מדיח" סבירא ליה שעל אף שבית השחיטה רותח, אידי דטרידי סימנין לאפוקי דם, לא בלעי מהסכין, ומשום הכי סגי בהדחה.

איכא דאמרי: דכולי עלמא, בין רב ובין רבה בר בר חנה, סבירא להו, בית השחיטה צונן.

מאן דאמר "מדיח", שפיר מסתבר טעמיה. דהא כיון דבית השחיטה צונן, לא בלע.

ומאן דאמר "קולף" אית ליה דאף שהוא צונן, אגב דוחקא דסכינא, שמשפסף בבשר בדוחק, בלעה מהסכין.

סכין ששחט בה בהמה שנמצאה טריפה - פליגי בה רב אחא ורבינא. חד אמר: אסור לשחוט בה בהמות אחרות עד שיגעילנה בחמין. משום דבלעה הסכין לתוכה משמנונית הטרופה. ואם ישחוט בה שוב בלא שיגעילנה היא תשוב ותבליע את האיסור הבלוע בה לבית השחיטה של הבהמה הכשרה.

וחד אמר: מדיח הסכין אפילו בצונן, ודיו. דקסבר בית השחיטה צונן ולכן לא בלעה הסכין, אלא רק מבחוץ נדבק בה מהאיסור, ולהכי סגי בהדחה.

ומקשינן: והלכתא, דסגי לה אפילו הדרה בצונן, ואי איכא בליחא דפרסא [חתיכת בגד ישנה וקשה למיכפרה [לקנח] בה, סגי בהא, ואפילו הדרה במים לא צריך.

ומקשינן: ולמאן דאמר דבעינן בסכין ששחט בה טריפה הגעלה בחמין, מאי טעמיה? הלא הוא משום דקא בלעה הסכין איסורא משמנונית הטרופה. ואם כן, סכין ששחט בה בהמה הדיתורא, נמי תיאסר, דהא בלעה בתחילת השחיטה, לפני שהותרה הבהמה מכח השחיטה, את השמנונית של אבר מן החי. ומשנינן: אימת בלעה הסכין שמנונית האיסור, לכי חיימא בית השחיטה.

אימת קא חיימא בית השחיטה? - לכי גמרה השחיטה.

הריי התייא שעתא, היתירא הוה. שאו כבר פקע מינה איסור אבר מן החי, ונמצא שמעולם לא בלעה הסכין איסורא.

אמר רב יהודה אמר רב: הטבח צריך שיהיו לו שלש סכינים.

סכין אחת ששוחט בה. ולא יחתוך בה שום דבר אחר שמו תפגם, ולפעמים עלול לשחוט בה בלא בדיקה ולבוא לידי איסור נבילה.

וסכין אחת, שמחתך בה בשר.

ועוד אחת, שמחתך בה חלבים שאסורים באכילה וחותכם למוכרם לנכרים. ובה לא יחתוך בשר כיון שדבוק בה איסור.

ומקשינן: למה בעינן תרי סכינין לחיתוך? וליתקן ליה חדא לתרוויהו וליתחוך בה בשר קודם והדר ליתחוך בה חלבים. וכשירצה לחזור ולחתוך בשר

בבהמה אחרת יזכור להכשירה?

ומשנינן: בעינן תרי סכינין משום גזירה שמוא יחתוך חלבים ואחר כך בשר בבהמה אחת, וישכח לקנח הסכין ביניהם מחמת שטרוד במלאכתו, ונמצא הבשר אסור משום דמתערב בו משמנונית איסור.

ומקשינן: כמו דחיישת שיחליף סדר החיתוך, השתא בתרי סכיני, נמי איכא למיחש שמוא מוחלף ליה הסכינים זה בזה, ויחתוך הבשר בסכין של החלבים?

ומשנינן: כיון דאצרכינהו לתקן לו תרי סכיני אית ליה היכרא, על ידי סימן שיעשה בהם.

ואמר רב יהודה אמר רב: הטבח צריך שני כלים של מים. אחד שמדיח בו בשר, ואחד שמדיח בו חלבים.

ומקשינן: וניתקן ליה כלי חדא בלבד, ונדיח בו קודם את הבשר, והדר נדיח בו חלבים, ואמאי בעי תרי כלים?

ומשנינן: גזירה, שמוא תחילה ידיח בכלי חלבים, ואחר כך ידיח בו בשר. והמים יהיו כבר מפותמים משמנונית החלבים על ידי שפשוף הידיים, ותדבק השמנונית בדפנות הבשר. ואף על פי שהבשר צונן ואינו בולע לתוכו, מכל מקום נדבק בו האיסור.

ומקשינן: השתא, דאית ליה תרי כלים, נמי ליחוש דלמא מוחלפי ליה הכלים, וידיח הבשר באותו כלי שכבר הדיח בו חלבים.

ומשנינן: כיון דאצרכיניה תרתי כלים, אית ליה בהו היכרא, ולא יחליף.

אמר אמימר משמיה דרב פפא: לא ליסחוף איניש כפלי ולא יניח את הכסלים שחלב הכליות דבוק עליהם [עליו בישראל, משום דראיב תרבא [החלב מתחמם חב על הבשר] ובלע בישראל ממנו.

ומקשינן: אי הכי, כי מונחים בתריצי [במישר] על המרף הכסלים לבדם כדרכן, כשהחלב למעלה, נמי דאיב תרבא, ובלע בשרא של הכסלים עצמם מהחלב הדבוק עליהם.

ומשנינן: קרימא [קרמא] מפסוקי מתתאי לחלב, בינו לבין הבשר הדבוק אליו.

מ' ע"א ומקשינן: אי הכי דקרום מפסיק ומונע מהחלב לזוב לבשר שתחתיו, אם כן אפילו כשמניח את הכסלים על הבשר מעילאי, נמי נימא דלא בלע הבשר מהחלב, דהא קרומא איכא שמפסיק ביניהם. שאין חלב שאין לו קרום דק גם מלמעלה וגם מלמטה.

ומשינן: הקרום העליון קלוש הוא, ואידי דממשמשיא ביה ידא דטבחה - מפתח [מתפורר]. מה שאין כן קרומא דמתתאי שהוא חזק, ולא מפתח.

ואמר רב יהודה אמר רב: תלמוד חכם צריך שילומד לאמן ידו בג' דברים, ולא יסתפק במה שהוא בקי בהלכותיהם.

והם: כתב - שידע לתתו שמו, למקרה שישב בדין או לעדות, שחיטה, ומילה.

ורב חנניא בר שלמיא משמיה דרב אמר: צריך שילומד אף קשר של תפילין, שעשו כמו אות דל"ת, וברכת חתנים, וצי צית. ואידך, מאן דאמר דאית ליה דרך בתלתא קמאי צריך שיתלמד ולא בהנך, סבירא ליה, דהני, קשר תפילין, וברכת חתנים, וציצית, שכיתון והכל בקיאין בהם, ואין צריכים לימוד, שמעצמו יהיה בקי בהם. ואמר רב יהודה אמר שמואל: כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה, אסור לאכול משחיטתו.

ואלו הן הלכות שחיטה:

שהיה - אם הפסיק באמצע השחיטה, ושהיה כשיעור זמן שיש בו כדי שחיטה, ואחר כך גמר שחיטתו, מתנבלת הבהמה בהכי.

דרסה - אם התיו את הראש בבת אחת, בלא הולכת והבאת הסכין, נבילה היא.

חלדה - אם החלד [תחם] את הסכין בין שני הסימנים, אף אם חתך אותם כהלכתם, השחיטה פסולה, מאחר והסכין תחובה מבפנים, ואינה נראית.

הגרמה - אם שוחט מחוץ למקום השחיטה, מעל הטבעת העליונה שבגרגרת לצד הראש, נבילה היא.

ועיקור - אם שחט את הושט אך פסק את הגרגרת שלא בשחיטה, או איפכא, או ששחט אחד מהם המתין לה עד שמתה, כיון דלא שחט תרי סימנים כהלכתם, נבילה הוי. ותמדין: מאי קא משמע לן שמואל? והא כולוהו הני פסולי תנינהו להו כבר במשניות שלקמן, שהבהמה מתנבלת על ידן. וכיון שאינו בקי בהם, פשיטא דאסור לאכול משחיטתו.

ומשינן: לא צריכא להא דשמואל, אלא היכא שכבר שחט לפנינו ב' וג' פעמים, ושחט שפיר. מהו דתנינא, מדאיך פעמים שחט שפיר, האי נמי, אף שלא ראינוהו, שחט שפיר. קא משמע לן שמואל, כיון דלא גמר הלכות שחיטה, זומנין דשוי ודריס בשחיטה, ולא ידע שמתנבלת הבהמה בכך.

שמתה שלא על ידי שחיטה, ולפיכך היא אף מטמאת כנבילה.

ומר, רבי אליעזר סבר, בהמה בחזקת איסור אכילה אמרינן. אבל בחזקת טומאה של נבילה לא אמרינן. שהרי אף בחייה לא היתה מטמאת כנבילה.

והדין לפרש גופא דמימרא דרב הונא:

אמר רב הונא: בהמה, בחייה - בחזקת איסור עומדת, עד שיוודע לך במה נשחטה. נשחטה - בחזקת היתר עומדת, עד שיוודע לך במה נטרפה.

והניחה עתה הגמרא כי מה שאמר רב הונא 'נשחטה' - בחזקת היתר עומדת' הוא באופן שנשחטה כדינה, ולא נתעורר לנו שום ספק בכשרות הבהמה.

ומקשינן: ולמא, מדוע לא יאמר רב הונא 'נשחטה - הותרה', ולמה לו לדין חזקה? והרי דין חזקה הוא רק במקום שיש ספק לפנינו, דאמרינן העמד דבר על חזקתו, ואילו כאן הרי לא התערור ספק? ומשינן: הא קא משמע לך רב הונא, דאף על גב דאיתיליד בה ריעותא של טריפות, ועתה יש ספק לפנינו אם קודם שחיטה נטרפה ואסורה או אחר שחיטה נולדה בה הריעותא ומותרת.

וקאמר רב הונא, דמוקמינן לה אחזקת היתר, כי סתם בהמה אינה טריפה, ותולים שאירעה הריעותא בה לאחר שחיטה, והיא כשרה.

והריעותא היא, כגון הא דבעא מיניה רבי אבא מרב הונא: בא זאב, ונטל בני מעים, מהו? ותמיהה הגמרא: "נטל"? הא ליתניהו! דהיינו, אם נטל הזאב לבני מעיים אחר השחיטה ולא

ראינו בהם לפני שנטלם שום ריעותא, מה יש להסתפק בדבר?!

ומפרשינן: אלא בא זאב ונקב בני מעים, והרי הם לפנינו, ונקבות מעיים' היא מ"ח טריפות, מהו? מי אמרינן שנקבו בני המעיים על ידי הזאב לאחר שחיטה והרי היא כשרה, או דחיישינן שכבר בחייה היתה נקובה, והרי היא טריפה.

ומקשינן: אם כדברייך, שנקב הזאב את בני המעיים, הא קא חזינו דהוא נקבינהו, ומה יש להסתפק שמו ניקבו מחיים?

אלא נטלן הזאב לבני מעיים, ולא חזינו דניקבן הזאב, והחזינון כשהן נקובין. והשתא מסתפקין, מהו? מי האם חיישינן שמו במקום נקב שהיה בהן כבר מחיים נקב, שהכניס הזאב שיניו שם, וטרפן, ואסורה. או לא חיישינן להכי, אלא תלינן שהנקב נגרם משיני הזאב שניקבן לאחר שחיטה, ומותרת.

אמר ליה רב הונא: אין חוששין שמו במקום נקב שהיה כבר מחיים נקב הזאב, אלא מוקמינן לה אחזקת היתר, ואמרינן עתה ניקבה הזאב. והיינו הא דאמר רב הונא 'נשחטה', בחזקת היתר עומדת, עד שיוודע לך במה נטרפה.

איתביה רב אבא לרב הונא מהא דבבבא: ראה צפור המנקר בתאנה, ועכבר המנקר באבטיחים - אין תולין את הנקב בניקור הציפור,

ואמר רב יהודה אמר שמואל: הטבח, השוחט, צריך שיברוק בסימנים לאחר השחיטה, לראות אם נשחטו רובם כדין. אמר רב יוסף: אף אנן נמי תנינא, שנינו כך במשנה לקמן ולב א. דתנן, רבי שמעון אומר: אם שהה כדי ביקור, זהו השיעור הפוסל בשהיה.

ומדייק רב יוסף: מאי לאו, אם שהה בשחיטתו היא זמן כדי ביקור סימנין לאחר השחיטה, זו היא שהיה הפוסלת. ומוכח שיש תורת ביקור בסימנים לאחר שנשחט.

אמר ליה אבוי: לא! אין לך הוכחה מכאן, כי הכי אמר רבי יוחנן, ה"ביקור" האמור בשהיה הוא כדי ביקור חכם לברוק הסכין. שאף על פי שהטבח בקי בבדיקה, צריך להראות הסכין לחכם העיר. ושיעור הזמן הנמשך עד שיבוא חכם ויברוק, זהו שיעור שהיה הפוסלת. וממילא ליכא למשמע מיניה להא דשמואל.

ומקשינן: אם כן, נתת דבריך לשיעורים! הרי לפעמים החכם רחוק ממקום השחיטה ולפעמים הוא קרוב. ואיך תלה רבי שמעון את שיעור שהיה בזמן לא מוגדר?

ומשינן: לא תימא כביקור חכם, אלא כדי ביקור העיר. שהשוחט עצמו הוא חכם העיר. וכונת רבי שמעון היא לשיעור זמן בדיקת הסכין, שהוא שיעור זמן קבוע.

ודנה הגמרא: לא ברק הסימנין לאחר שחיטה, מאי? האם מעמידים את הבהמה מספק באיסור אכילה בלבד, או שאף לענין טומאת נבילה מחמתיה בה מספק? רבי אליעזר בן אנטיגונס משום רבי אלעזר בן רבי ינאי אמר: דינה כטרפה, שאסורה באכילה בלבד.

במתניתא תנא: יש לה דין נבלה מספק, ומטמאה במנשא כנבילה.

ודנה הגמרא: במאי קמפליגי? ברינא דרב הונא, דאמר רב הונא: בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת [שהרי בחייה יש בה איסור אבר מן החי], ואין יוצאת מחזקת איסורה עד שיוודע לך במה נשחטה.

שאם נולד לך ספק בשחיטתה, אם נשחטה כראוי או לא, העמד דבר על חזקת האיסור שהיתה בו מתחלה, ואין אתה יכול להוציא מהחזקה של איסור עד שיוודע לך ההיתר. לפיכך, מעמידים לבהמה זו על חזקת איסורה, עד שיוודע בודאות שנשחטה כראוי ויצאת מחזקתה.

אבל, כאשר היא נשחטה כראוי, הרי היא בחזקת היתר, כרוב הבהמות הנשחטות שהן בחזקת שאינן טריפה, ומותרת, עד שיוודע לך בודאות במה נטרפה. אבל מספק טריפה לא אסרינן לה.

ופליגי רבי אליעזר ותנא דמתניתא, מהו האיסור שהיא מוחזקת בו מחייה.

מרי, תנא דמתניתא סבר, בהמה בחזקת איסור קיימא, שמעמידים אותה על חזקתה, ותלינן שעריין אינה שחטה. וכיון שהשתא מתה היא בפנינו, בהכרח אמרינן נבילה היא, ככל בהמה

מ' ע"ב אלא חוששין שמה במקום נקב שהיה שם כבר נקב הצפור. וכל פרי מנוקב אסור משום סכנה, שמה הטיל בו נחש ארס. וקשיא לדידך, שאמרת אם ניקב הזאב בבני מעיים לא חיישין "שמה במקום נקב שהיה בו מחיים נקב", אלא תולים שעתה לאחר שחיטה הוא שנעשה הנקב.

אמר ליה רב הונא: מי קמדימית איסורא לסכנתא? והא דואי סכנה שאני, דחיישין לה יותר, משום ש"חמירא סכנתא מאיסורא", ולכך לא הולכים בה אחר רוב או חזקה. אבל בבני מעיים, שהוא רק נידון של איסור, הולכים בהם אחר חזקת היתר.

אמר ליה רבא: מאי שנא ספק סכנתא שאתה הולך בה לחומרא? הרי ספק איסורא דטריפה, שהוא ספק דאורייתא, נמוי יש לך לילך לחומרא, כי כמו שבסכנה לא הולכים אחר רוב וחזקה, כמו כן באיסורא לא הולכים אחריהם.

אמר ליה אבוי לרבא: ומאי קשיא, וכי לא שאני בין איסורא לסכנתא?

והא אילו ספק טומאה ברשות הרבים, ספיקו טהור. ואילו ספק מים מגולין, שספק אם שתה מהם נחש והטיל בהם ארס, אסורין. ושמע מינה דסכנתא חמירא מאיסורא. ואם כן, לענין חשש "שמה במקום נקב נקב", כיון דהוי ספק איסורא, מוקמינן לה אחזקת היתר.

אמר ליה רבא: לאו ראייה היא מספק טומאה. שהרי ספק טומאה ברשות היחיד, ספקו טמא. וכן

בכל איסורים אולינן לחומרא בספיקא. וגזירת הכתוב היא שדוקא ספק טומאה ברשות הרבים טהור, כי התם, הלכתא גמירי לה מסוטה. מה סוטה, שקינא לה בעלה ונטתרה עם אחר מספק, אסרה הכתוב לבעלה כדאי, והו דוקא ברשות היחיד, דהיינו מקום שאין שם יותר משני בני אדם. [שכן אין "סתירה" אלא ברשות היחיד שהרי אילו היה שם אדם שלישי, לאו סתירה הוין]. אף טומאה, אין ספיקה טמא אלא ברשות היחיד. אבל ברשות הרבים ספיקה טהור. לפיכך, ליכא למשמע מינה דחמירא סכנתא מאיסורא.

מתוב רב שימי לרבא: והתנן: שרץ מת הנמצא בפי חולדה, וחולדה מהלכת על גבי ככרות של תרומה. ספק נגע השרץ שבפיה בככרות ונטמא, ספק לא נגע - ספיקו טהור. והתם לאו משום הלכתא הוא, דהא אפילו ברשות היחיד מטהרין מספק. ואילו ספק מים מגולין שאיסור שתייתם הוא משום ספק סכנה אסורין. ושוב שמעת לה כרב הונא, דחמירא סכנתא מאיסורא.

אמר ליה: התם נמוי, בשרץ בפי חולדה, הלכתא גמירי לה מסוטה. מה סוטה שהיא דבר שיש בה דעת לישאל אם נטמאה או לא, דהרי סוטה היא אדם בר דעת, ודוקא בהכי טימאה הכתוב - אף הכא, בספק טומאה נמוי, לא מטמאין אלא בספק שאירע לאדם, שהוא דבר שיש בו דעת לישאל אם נטמא או לא [כגון אדם שעבר אצל שרץ וספק אם נגע בו או לא. ברשות היחיד ספקו טמא]. אבל כבר תרומה וכיצא בו, שאין בו דעת לישאל, כל ספק

טומאה שגולד בו מטהרין. וגזירת הכתוב היא. לפיכך אין למידין דימנא. **אמר רב אשי:** תא שמע ממה ששנינו במסכת פרה [פרק יא]: צלוחית שמלאה מים לצורך מי חטאת (ועדיין לא קידשוּם באפר פרה), שהניחה מגולה, ובא אחר כך ומצאה מכוסה, טמאה ומטמאת אוכלין ומשקין. שאני אומר: שמה אדם טמא נכנס לשם וכיסה אותה ותוך כדי כך טימאה.

ואם הניחה מכוסה, ובא ומצאה מגולה, הרי אם יכולה חולדה לשתות ממנה, וכגון שאינה תלויה הצלוחית באויר, או שיכול נחש לשתות ממנה, לדברי רבן גמליאל, האומר שנחש הרי הוא כחולדה, ופוסל נמי מי חטאת ששתה מהם נחש, או שירד בה טל בלילה, הרי היא פסולה.

וטעמא דמילתא, משום דבעינן במי חטאת שינתנו "מים חיים אל כלי", שתהא חיותן בכלי. דהיינו, שמי המעיין יכנסו ישירות לכלי שמקדשים בו, ולא שימלא בכלי זה ויערה לכלי אחר. וחולדה, ואף נחש לרבן גמליאל, ממלאין פיהם מהמים וחרורים ומקיאים אותם לתוך הכלי. וכן טל, לאו מים חיים הוא.

ואמר רבי יהושע בן לוי: מה טעם הניחה מכוסה ומצאה מגולה הרי היא טהורה במקום שאין חולדה ונחש יכולים לשתות ממנה? ואמאי לא חיישין שמה אדם טמא גילה אותה וטימאה, כמו דחיישין בהניחה מגולה ומצאה מכוסה?

ויקרא כה בהר

אונקלוס קמא

כה וידבר יהוה אל-משה בהר סיני
לאמר: ד דבר אל-בני ישראל ואמרת
אלהם פי תבאו אל-הארץ אשר אני
נתן לכם ושבתה הארץ שבת ליהוה:
שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר
פרמך ואספת את-תבואתה: ובשנה
השביעת שבת שבתון יהיה לארץ
שבת ליהוה שדך לא תזרע ופרמך לא
תזמר: את ספיח קצירך לא תקצור
ואת-ענבי נזירך לא תבצר שנת שבתון
יהיה לארץ: והיתה שבת הארץ לכם
לאכלה לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך
ולתושבך הגרים עמך: ולבהמתך
שמשת ארעא לכון למיכל לך ולעבדך ולאגידך

רש"י

(א) בהר סיני מה ענין שמיטה אצל הר סיני והלא כל המצות נאמרו מסיני אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני. כך שנוי בת"כ. ונ"ל שכך פירושה לפי שלא מצינו שמיטת קרקעות שנשנית בערבות מואב במשנה תורה למדנו שכללותיה ופרטותיה כולן נאמרו מסיני ובה הכתוב ולמד כאן על כל דבור שנדרש למשה שמיטינו היו כולם כללותיהן ודקדוקיהן וחזרו ונשנו בערבות מואב: (ב) שבת ח' לשם ה' כשם שנאמר בשבת בראשית: (ד) יהיה לארץ

ויקרא כה בהר

ולחיה אשר בארעך תהיה כל-תבואתה
לאכל: ס וספרת לך שבע שבתות
שנים שבע שנים שבע פעמים והיו לך
ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים
שנה: והעברת שופר תרועה בחדש
השבעי בעשור לחדש ביום הפורים
תעבירו שופר בכל-ארצכם: וקדשתם
את שנת החמשים שנה וקראתם דרוך
בארץ לכל-ישיביה יובל הוא תהיה לכם
ושבתם איש אל-אחוזתו ואיש אל-
משפחתו תשבו: יובל הוא שנת

רש"י

בה אתה ושכירך ותושבך: שבת הארץ לכם לאכלה. מן השבות אתה אוכל ואי אתה אוכל מן השמור: לך ולעבדך ולאמתך. לפי שנאמר ואכלו אביוני עמך יכול יהיו אטורים באכילה לעשירים ת"ל לך ולעבדך ולאמתך הרי בעלים ועבדים ושפחות אמורים כאן: ולשכירך ולתושבך. אף הגרים: (ז) ולבהמתך ולחיה. אם חיה אוכלת בהמה לא כ"ש שמונותיה עליך מה ת"ל ולבהמתך מקיש בהמה לחיה כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האכל לבהמתך מן הבית כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך מן הבית: (ח) שבת שנים. שמיטת שנים יכול יעשה ז' שנים רצופות שמיטה ויעשה יובל אחריהם ת"ל ז' שנים ז' פעמים הוי אומר כל שמיטה ושמיטה בזמנה: והיו לך ימי שבע וגו'. מגיד לך שאע"פ שלא עשית שמיטת עשה יובל לסוף

אונקלוס קמא

וילכעידך ולחיותא די
בארעך תהא כל-
עללתה למיכל:
ח ותמני לך שבע
שמיטין דשנין שבע
שנין שבע זמנין ויהון
לך ימי שבע שמיטין
דשנין ארבעין שבע
שנין: ט ותעבר שופר
יבכא בירחא שביעאה
בעשרא לירחא ביומא
דכפוריא תעברון
שופרא בכל-ארעכון:
י ותקדשון ית שנת
תמיטין שנין ותקרון
חירותא בארעא לכל-
יבכא יובלא היא

מ"ט שנה ופשוטו של מקרא יעלו לך חשבון שנות השמיטות למספר מ"ט: (ט) והעברת. לשון ויעבירו קול במחנה לשון הכרזה: ביום הכפרים. ממשמע שנאמר ביום הכפורים איני יודע שהוא בעשור לחדש אלא לומר לך תקיעה בעשור לחדש דוחה שבת בכל ארצכם ואין תקיעת ר"ה דוחה שבת בכל ארצכם אלא בב"ד בלבד: (י) וקדשתם. כניסתה מקדשין אותה בב"ד ואומרים מקודשת השנה: וקראתם דרוך. לעבדים בין נרצע בין שלא כלו לו שש שנים משמנכר אמר רבי יהודא מהו לשון דרוך כמדירי בי דיירא וכו' שדר בכ"מ שהוא רוצה ואינו ברשות אחרים: יובל הוא. שנה זאת מובדלת משאר שנים בנקיבת שם לה לבדה ומה שמה יובל שמה על שם תקיעת שופר: ושבתם איש אל אחוזתו. שהשדות חוזרות לבעליהן:

ויקרא כה בהר

אונקלוס קמו

ויקרא כה בהר

אונקלוס קמו

החמשים שנה תהיה לכם לא תזרעו ולא תקצרו את-ספיחיה ולא תבצרו את-נזריה: כי יובל הוא קדש תהיה לכם מן-השדה תאכלו את-תבואתה: בשנת היובל הזאת תשובו איש אל-אחוזתו: שני וכי-תמפרו ממפר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל-תונו איש את-אחיו: במספר שנים אחר היובל תקנה מאת עמיתך במספר שני-תבואת ומפר-לך: לפי רב השנים

תהי לכן ותתובן גבר לאחסנתה וגבר לזרעיתה תתובן: יא יובלא היא שנת חמשין שנין תהי לכן לא תזרעון ולא תחצדון ית פתהא ולא תקטפון ית שבקתא: יב ארי יובלא היא קדשא תהי לכון מן חקלא תיכלון ית עללתה: יג בשתא דיובלא תדא תתובן גבר לאחסנתה: יד וארי תזבן זבינין לחכרף או תזבן מידא

תרבה מקנתו ולפי מעט השנים תמעיט מקנתו כי מספר תבואת הוא מכר לך: ולא תונו איש את-עמיתו ויראת מאלהיך כי אני יהוה אלהיכם: ועשיתם את-חקתי ואת-משפטי תשמרו ועשיתם אתם וישבתם על-הארץ לבטח: שיש שני במחוברין ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה: וכי תאמרו מה-נאכל בשנה השביעת הן לא נזרע ולא נאסף את-תבואתנו: כא וצויתי את-ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את-התבואה לשלש השנים: כב וזרעתם את

זבינוהי ארי מנין עללתא הוא מזבן לך: יז לא תונו גבר ית חכרה ומדחל מאלתה: ארי אנא יי אלחכון: יח ומעבדון ית קומי וית דיני תטרון ומעבדון יתהון ומיתבון על ארעא לרוחצן: יט ותתן ארעא אפה ומיכלון למשבע ומיתבון לרוחצן עלה: כ וארי תימרון מא ניכול בשתא שביעתא הא לא נזרע ולא כנש ית עללתנא: כא ואפקד ית ברפתי לכון בשתא שחיתתא ומעבד ית עללתא למלת שנין:

רש"י

ואיש אל משפחתו תשוב. לרבות את הנרצע: (יא) יובל הוא שנת החמשים שנה. מה ת"ל לפי שנאמר וקדשתם וגו' כדאיתא ב"ר"ה ובת"כ: את נזריה. את הענבים המשומרים אבל בוצר אתה מן המופקרים כשם שנאמר בשביעית כך נאמר ביובל נמצאו שתי שנים קדושות סמוכות זו לזו שנת מ"ט שמיטה ושנת החמשים יובל: (יב) קדש תהיה לכם. תופסת דמיה כהקדש יכול תצא היא לחולין ת"ל תהיה בהוייתה תהא: מן השדה תאכלו. על ידי השדה אתה אוכל מן הבית שאם כלה לחיה מן השדה צריך אתה לבער מן הבית כשם שנאמר בשביעית כך נאמר ביובל: (יג) תשובו איש אל אחוזתו. והרי כבר נאמר ושבתם איש אל אחוזתו אלא לרבות המוכר שדהו ועמד בנו וגאלה שחזרת לאביו

רש"י

תבואות ימכר לך לפי מנין שני התבואות שתהא עומדת ביד הלוקח תמכור לו. ורבותינו דרשו מכאן שהמוכר שדהו אינו רשאי לגאול פחות משתי שנים שתעמוד שתי שנים ביד הלוקח מיום ואפילו יש שלש תבואות באותן שתי שנים כגון שמכרה לו בקמתיה ושני אינו יוצא מפשרו כלומר מספר שנים של תבואות ולא של שדפון ומיעוט שנים שנים: (טז) תרבה מקנתו. תמכרנה ביוקר: תמעיט מקנתו. תמעיט בדמיה: (יז) ולא תונו איש את עמיתו. כאן הזהיר על אונאת דברים שלא יקניט איש את חבירו ולא ישיאנו עצה שאינה הוגנת לו לפי דרכו והנאתו של יועץ וא"ת מי יודע אם

תכונותי לרעה לכך נאמר ויראת מאלהיך היודע מחשבות הוא יודע כל דבר המסור ללב שאין מכיר אלא מי שהמחשבה בלבו נאמר בו ויראת מאלהיך: (יח) וישבתם על הארץ לבטח. שבעון שמיטה ישראל גולים שנאמר אז תרצה הארץ את שבתותיה והרצת את שבתותיה וע' שנה של גלות בבל כנגד ע' שמיטות שבתלו היו: (יט) ונתנה הארץ וגו' וישבתם לבטח עליה. שלא תדאגו משנת בצורת: ואכלתם לשבע. אף בתוך המעים תהא בו ברכה: (כ) ולא נאסוף. אל הבית: את תבואתנו. כגון יין ופירות האילן וספיחין הבאים מאליהם: (כא) שלש השנים. לקצת השייטת מניסן ועד ר"ה ולשביעית ולשמינית

ויקרא כה בהר

אונקלוס קמה

ויקרא כה בהר

אונקלוס קמו

הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִית וְאֵכֻלְתֶּם מִן־הַתְּבוּאָה
 יִשָּׁן עַד | הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעֵת עַד־בּוֹא
 תְּבוּאָתָהּ תֹאכְלוּ יִשָּׁן: כ: וְהָאָרֶץ לֹא
 תִמְכַּר לְצִמְתָּת פִּי־לִי הָאָרֶץ פִּי־גֵרִים
 וְתוֹשְׁבִים אַתֶּם עַמְדִי: כד וּבְכָל אֶרֶץ
 אַחֲזַתְכֶם גְּאֻלָּה תִתְּנוּ לְאֶרֶץ: ס רַבִּיעִי
 כה כִּי־יִמּוֹךְ אַחִיד וּמְכַר מֵאַחֲזָתוֹ וּבֹא
 גְאֻלוֹ הִקְרַב אֵלָיו וּגְאָל אֶת מִמְכַר אַחִיו:
 כו וְאִישׁ פִּי לֹא יִהְיֶה לוֹ גְּאֻלָּה וְהִשְׁגִּיחַ יָדוֹ
 וּמֵצֵא פְדֵי גְאֻלָּתוֹ: כז וְחָשַׁב אֶת־שְׁנֵי
 מִמְכָּרוֹ וְהִשִּׁיב אֶת־הָעֶדְף לְאִישׁ אֲשֶׁר
 יִתְדַבֵּק יָדָה וְיִשְׁפַח כְּמִסַּת פְּרֻקָּנָה: כח וַיִּחְשַׁב שֵׁנִי זְבִינְוָהי וַיִּתֵּב יָת מוֹתְרָא לְגִבְר

מְכַרְלוֹ וְשִׁיב לְאַחֲזָתוֹ: כח וְאִם לֹא־
 מֵצֵא יָדוֹ דֵּי הָשִׁיב לוֹ וְהָיָה מִמְכָּרוֹ בְּיַד
 הַקֹּנֵה אֹתוֹ עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל וַיֵּצֵא בַּיּוֹבֵל
 וְשִׁיב לְאַחֲזָתוֹ: ס חֲמִישִׁי שְׁלִישִׁי בַמְּחֻבְרִין
 כט וְאִישׁ פִּי־יִמְכַר בֵּית־מוֹשָׁב עִיר חוֹמָה
 וְהָיְתָה גְאֻלָּתוֹ עַד־תֵּם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ
 יָמִים תִּהְיֶה גְאֻלָּתוֹ: ז וְאִם לֹא־יִגְאָל עַד־
 מְלֹאת לוֹ שָׁנָה תְּמִימָה וְקָם הַבֵּית
 אֲשֶׁר־בְּעִיר אֲשֶׁר־לֹא (לוֹ קְרוֹי) חֲמָה
 לְצִמְיֹתָת לְקַנְהָ אֹתוֹ לְדַרְתֵּיו לֹא יֵצֵא
 בַּיּוֹבֵל: ח וּבְתֵי הַחֲצִצִּים אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם
 חֲמָה סְבִיב עַל־שְׂדֵה הָאָרֶץ יִחְשַׁב גְּאֻלָּה
 בַּיּוֹבֵל־לֵא: יא וּבְתֵי פְצֻחֵי דְלִית לְהוֹן שׁוּר מְקַף סְחוּר עַל חֻקַּל אֶרְעָא

די זבין לה ויתוב
 לאחסנתה: כח ואם
 לא אשפחת ידה
 כמסת דתיב לה ויהי
 זבינוהי בידא דזבן
 יתה עד שפא דיובלא
 ויפק ביובלא ויתוב
 לאחסנתה: כט וגבר
 ארי וזבין בית מותב
 קרמא מקפא שור
 ויהי פרקנה עד
 משלם שפא דזבינוהי
 עדו בעדן יהי פרקנה:
 ז ואם לא יתפרק עד
 משלם לה שפא
 שלימתא ויקום ביתא
 דבקרתא דלה שורא
 לחלוטין לדבון יתה
 לדרוהי לא יפק
 סחור על חקל ארעא

רש"י

שיורעו בשמינית במרחשון ויקצרו בניסן:
 (כב) עד השנה התשיעית. עד חג הסוכות של
 תשיעית שהוא עת בוא תבואתה של שמינית
 לתוך הבית שכל ימות הקיץ היו בשדה
 בגרנות ובתשרי הוא עת האסיף לבית
 ופעמים שהיתה צריכה לעשות לארבע שנים
 בששית שלפני השמטה השביעית שהן
 בטלין מעבודת קרקע שתי שנים רצופות
 השביעית והיובל ומקרא זה נאמר בשאר
 השמטות כולן: (כג) והארץ לא תמכר. ליתן
 לאו על חזרת שדות לבעלים ביובל שלא יהא
 הלוקח כובשה: צממת. לפסיקה למכירה
 פסיקה עולמית: כי יי הארץ. אל תרע עינך
 בה שאינה שלך: (כד) ובכל ארץ אחוזתכם
 לרבות בתים ועבד עברי ודבר זה מפורש

רש"י

שנים או ארבע הוצא את דמיהן מן החשבון
 וטול את השאר וזהו והשיב את העודף בדמי
 המקח על האכילה שאכלה ויתנם ללוקח:
 לאיש אשר מכר לו. המוכר הזה שבא לגאלה:
 (כח) די השיב לו. מכאן שאינו גואל לחצאין:
 עד שנת היובל. שלא יכנס לתוך אותה שנה
 כלום שהיובל משמט בתחלתו: (כט) בית
 מושב עיר חומה. בית בתוך עיר המוקפת
 חומה מימות יהושע בן נון: והיתה גאלתו.
 לפי שנאמר בשדה שיכול לגאלה משתי
 שנים ואילך כל זמן שירצה ובתוך שתי שנים
 הראשונים אינו יכול לגאלה הוצרך לפרש
 בזה שהוא חלוף שאם רצה לגאול בשנה
 ראשונה גואלה ולאחר מכאן אינו גואלה:

ויקרא כה בהר

אונקלוס קמו

ויקרא כה בהר

אונקלוס קמו

תְּהִי־הָלוּ וּבִיבֶל יֵצֵא: ^א וְעָרֵי הַלְלוּם בְּתֵי עָרֵי אַחֲזָתָם גְּאֹלֶת עוֹלָם תְּהִיָּה לְלוּם: ^ב וְאֲשֶׁר יִגָּאֵל מִן־הַלְלוּם וַיֵּצֵא מִמִּבְרַת־בֵּית וְעִיר אַחֲזָתוֹ בִּיבֶל כִּי בְּתֵי עָרֵי הַלְלוּם הוּא אַחֲזָתָם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ^ג וְשָׂדֶה מִגְרֵשׁ עָרִיהֶם לֹא יִמְכַר כִּי־אַחֲזָת עוֹלָם הוּא לָהֶם: ^ד וְכִי־יִמּוֹךְ אַחִיד וּמָטָה יָדוֹ עַמְּךָ וְהַחֲזַקְתָּ בּוֹ גֵר וְתוֹשֵׁב וְחֵי עַמְּךָ: ^ה אֶל־תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ

יתחשבו, פרקנא תהי להון וביובלא יפקון: ^א וקרני ליואי פתי קרוי אחסנתהון פורקן עלם תהי לליואי: ^ב ודי פרוק מן ליואי ופקון וביני ביתא וקרני אחסנתה בייובלא ארי בתי קרוי ליואי היא אחסנתהון בגו בני ישראל: ^ג וחקל ונה קרויהון לא יודפן ארי אחסנת עלם הוא להון: ^ד והארי יתמסכן אחורף

וְתַרְבִּית וִירָאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ וְחֵי אַחִיד עַמְּךָ: ^א אֶת־כִּסְפֶּךָ לֹא־תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמִבְרֵית לֹא־תִתֵּן אֶכְלָךְ: ^ב אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְתֵת לָכֶם אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן לְהִיּוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים: ^ג שִׁישֵׁי רִבְעֵי בַמְּחוּבְרִין ^ד וְכִי־יִמּוֹךְ אַחִיד עַמְּךָ וּנְמַכְרֶה לָּךְ לֹא־תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדַת עֶבֶד: ^ה כְּשֹׁכֵר כְּתוֹשֵׁב יְהִיָּה עַמְּךָ עַד־שְׁנַת הַיָּבֵל יַעֲבֹד עַמְּךָ: ^ו וַיֵּצֵא מֵעַמְּךָ הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ וְשֵׁב אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל־אַחֲזַת אֲבֹתָיו יָשׁוּב: ^ז מִבְּכֵי־עַבְדֵי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֹתָם

ותדחל מאלהך וחי אחיד עמך: ^א לוינת כספך לא תתן לה כחבלא וברפיתא לא תתן מיכלך: ^ב הנה אני יהוה אלהיכם דאפיקית תהון מארעא דמצרים למתן לכון ית ארעא דכנען למנהי לכון לאלה: ^ג וישו רביעי במחוברין עמך ויודפן לך לא תפלה בה פלחן עבדין: ^ד כפאגרא כתותבא וחי עמך עד שתא דייובלא יפלה עמך: ^ה ויפק מעמך הוא ובניהו עמה ויתוב לירעיתה

ותמיט ידה עמך ותתקף בה דיר ותותב וחי עמך: ^ו לו לא תסב מנה חבלא ורבייתא רש"י

עד היובל ויוצאין ביובל לבעלים אם לא נגאלו: גאלה תהיה ^א. מיד אם ירצה ובוזה יפה כחו מכח שדות שהשדות אין נגאלות עד שתי שנים: וביובל יצא. בהנבם: ^ב וערי הלוים מ"ח עיר שנתנו להם: גאלת עולם. כשדוד מיד אפילו לפני שתי שנים אם מכרו שדה משדותיהם הנתונות להם כאלפים אמרו סביבות הערים או אם מכרו בית בעיר חומה גואלין לעולם ואינו חלוט לסוף שנה: ^ג ואשר יגאל מן הלוים. ואם יקנה בית או עיר מהם: ויצא ביבא. אותו ממכר של בית או של עיר וישוב ללוי שמכרו ולא יהיה חלוט כשאר בתי ערי חומה של ישראל וגאולה זו לשון מכירה. ד"א לפי שנאמר גאולת עולם תהיה ללוים יכול לא דבר הכתוב אלא בלוקח ישראל שקנה בית בערי הלוים אבל לוי שקנה מלוי יהיה חלוט ת"ל ואשר יגאל מן הלוים אף הגואל מיד לוי גואל גאולת עולם: ויצא ממכר בית. הרי זו מצוה אחרת

רש"י

ולעבור עליו בשני לאוין: ויראת מאלהיך. לפי שדעתו של אדם נמשכת אחר הרבית וקשה לפרוש הימנו ומורה לעצמו היתר בשביל מעותיו שהיו בטלות אצלו הוצרך לומר ויראת מאלוהיך או התולה מעותיו בכרי כדי להלוותם לישראל בריבית הרי זה דבר המסור ללבו של אדם ומחשבתו לכך הוצרך לומר ויראת מאלהיך: ^א אשר הוצאתי וגו'. והבחנתו בין בכור לשאינו בכור אף אני יודע ונפרע מן המלוה מעות לישראל ברבית ואומר של נכרי הם. ד"א אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים ע"מ שתקבלו עליכם מצותי אפילו הן כבודות עליכם: ^ב לכם את ארץ כנען. בשכר שתקבלו מצותי:

ויקרא כה בהר

אונקלוס קמט

מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִמְכְרוּ מִמִּכְרַת עֶבֶד:
 מִג לֹא תִרְדֶּה בּוֹ בַּפֶּרֶךְ וּרְאֵת מֵאֲלֹהֶיךָ:
 מִד ועבדך ואמתך אשר יהיו לך מאת
 הגוים אשר סביבתיכם מהם תקנו עבד
 ואמה: מו וגם מבני התושבים הגרים
 עמכם מהם תקנו וממשפחתם אשר
 עמכם אשר הולידו בארצכם והיו לכם
 לאחזה: מז והתנחלתם אתם לבניכם
 אחריכם לרשת אחזה לעלם בהם
 תעבדו ובאחיכם בני ישראל איש
 באחיו לא תרדה בו בפרך: ס שביעי
 מז וכי תשיג יד גר ותושב עמך ומך
 אחיך עמו ונמכר לגר תושב עמך או
 ותקב עמך ויתמספן אחוץ עמה ויזדבן לערל
 תותב דעמך או לארמאי מזרעית

רש"י

יעמידנו על אבן הלקח: (מג) לא תרדה בו
 בפרך. מלאכה שלא לצורך כדי לענותו אל
 תאמר לו החם לי את הכוס הזה והוא אינו
 צריך עזרו תחת הגפן עד שאבוא שמה
 תאמר אין מכיר בדבר אם לצורך אם לאו
 ואומר אני לו שהוא לצורך הרי הדבר הזה
 מסור ללב לכן נאמר ויראת: (מד) ועבדך
 ואמתך אשר יהיו לך. א"ת אם כן במה
 אשתמש בעבדי איני מושל באומות איני
 נוחל שהרי הזהרתי לא תחיה כל נשמה אלא
 מי ישמשני: מאת הגוים. הם יהיו לך
 לעבדים: אשר סביבתיכם. ולא שבתוך גבול

ויקרא כה בהר

אונקלוס קנ

לְעֹקֵר מִשְׁפַּחַת גֵּר: מח אַחֲרֵי נִמְכַר גְּאֻלָּה
 תִּהְיֶה-לוֹ אֶחָד מֵאֲחָיו יִגְאֻלְנוּ: מט אוֹ-דָדוֹ
 אוֹ בֶן-דָּדוֹ יִגְאֻלְנוּ אוֹ-מִשְׁאֵר בְּשָׂרוֹ
 מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ יִגְאֻלְנוּ אוֹ-הַשִּׁיגָה יָדוֹ וְנִגְאֹל:
 נ וְחָשַׁב עַם-קְנָהוּ מִשְׁנֵת הַמִּכְרוֹ לֹו עַד
 שְׁנַת הַיָּבֵל וְהָיָה כֶּסֶף מִמִּכְרוֹ בְּמִסְפַּר
 שָׁנִים בְּיָמֵי שְׂכִיר יִהְיֶה עִמּוֹ: נא אִם-עוֹד
 רַבּוֹת בְּשָׁנִים לְפִיָּהֵן יָשִׁיב גְּאֻלְתּוֹ מִכֶּסֶף
 מִקְנָתוֹ: נב וְאִם-מְעוֹט נִשְׂאָר בְּשָׁנִים עַד-
 שְׁנַת הַיָּבֵל וְחָשַׁב-לוֹ כְּפִי שָׁנָיו יָשִׁיב
 אֶת-גְּאֻלְתּוֹ: נג בְּשְׂכִיר שָׁנָה בְּשָׁנָה יִהְיֶה
 עִמּוֹ לֹא-יִרְדְּנוּ בַּפֶּרֶךְ לְעֵינֶיךָ: נד וְאִם-לֹא
 ית פרקנה: נה פאגיר שָׁנָא בְּשָׁנָא יְהִי עֲמָה לֹא יִפְלַח בַּהּ כְּקִשְׁיוֹ לְעֵינֶיךָ: נז וְאִם לֹא

רש"י

תושב כתרנומו ערל ותותב וסופו מוכיח
 ונמכר לגר תושב: וכי תשיג יד גר ותושב
 עמך. מי גרם לו שיעשיר דבוקו עמך: ומך
 אחיך עמו. מי גרם לו שיומך דבוקו עמו ע"י
 שלמד ממעשיו: משפחת גר. זה הוא עובד
 כוכבים כשהוא אומר לעקר זה הנמכר
 לעבודת כוכבים עצמה להיות לה שמש ולא
 לאלהות אלא לחשוב עצים ולשאוב מים:
 (מח) גאולתה תהיה לו. מיד אל תניחנה שיטמע
 עד שנת היובל שהרי כל עצמו לא קנאו
 אלא לעובדו עד היובל שהרי ביוכל יצא כמו
 שנאמר למטה ויצא בשנת היובל ובגוי
 שתחת ידך הכתוב מדבר ואעפ"כ לא תבא

אונקלוס קנ

ג'ירא: מח כתר ד'זדבן
 פרקנא תהי לה חד
 מאחיהי יפרקנה:
 מט או אהבוהי או פר
 אהבוהי יפרקנה או
 מקריב בשורה
 מזרעיתה יפרקנה או
 דתדבק ידה ויתפרק:
 נ ויחשב עם זכנה
 משתא דאזדבן לה עד
 שתא דיובלא ויהי
 כסף זכניהי כמנן
 שניא כיומי אגירא
 יהי עמה: נא אם עוד
 סגיות בשניא לפמהון
 יתיב פרקנה מקסף
 זכניהי: נב ואם זגיר
 אשתאר בשניא עד
 שתא דיובלא ויחשב
 לה כפום שנוהי יתיב
 ית פרקנה: נה פאגיר שָׁנָא בְּשָׁנָא יְהִי עֲמָה לֹא יִפְלַח בַּהּ כְּקִשְׁיוֹ לְעֵינֶיךָ: נז וְאִם לֹא

עליו בעקיפין מפני חילול השם אלא כשבא
 ליגאל ידקק בחשבון לפי המגיע בכל שנה
 ושנה ינכה לו הגוי מן דמיו אם היה כ' שנה
 משמכר עד היובל וקנאו בכ' מנה נמצא
 שקנה הגוי עבודת שנה במנה ואם שהה זה
 אצלו ה' שנים ובא ליגאל ינכה לו ה' מנים
 ויתן לו העבד ט"ו מנים והוא יהיה כסף
 ממכרו במספר שנים: (ג) כימי שכיר יהיה
 עמו. חשבון המגיע לכל שנה ושנה יחשב
 כאילו נשכר עמו כל שנה במנה וינכה לו:
 (נא) אם עוד רבות בשנים. עד היובל: לפיהן.
 הכל כמו שפרשתי: (נג) לא ירדנו בפרך
 לפניהך. כלומר ואתה רואה: (נד) והוא ובני עמו.

ויקרא כו בהר

אונקלוס קנא

ויקרא כו בחקתי

אונקלוס קנא

וְגָאֵל בְּאֵלֶּה וַיֵּצֵא בְּשַׁנַּת הַיָּבֵל הוּא וּבְנָיו
 עִמּוֹ: מַפְטִיר נה פִּי־לִי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים
 עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: כו א לא־
 תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִים וּפְסֵל וּמִצֵּבֶה לֹא־
 תִקְיִמוּ לָכֶם וְאֲבָן מִשְׁכִּית לֹא תִתְּנוּ
 בְּאֶרְצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת עֲלֶיהָ כִּי אֲנִי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם: ב אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ
 וּמִקְדָּשַׁי תִּירָאוּ אֲנִי יְהוָה: פ פ פ

יתפרק באליו ויפק
 בשתא דיובלא הוא
 וכנהוי עמה: נה ארי
 דילי בני ישראל
 עבדין עבדי אנון
 דאפקית יתהון
 מארעא דמצרים אגא
 יי אלהכון: כו א לא
 תעבדון לכון טעון
 וצלם וקמא לא
 תקימון לכון ואבן
 סגדא לא תתנון
 בארעכון למסגד עלה
 ארי אגא יי אלהכון:
 ב נת יומי שבאי דילי

אִם־בַּחֲקֹתַי תִּלְכוּ וְאֶת־מִצְוֹתַי
 תִּשְׁמְרוּ וְעִשִּׂיתֶם אִתְּם: ד וּנְתַתִּי
 גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וּנְתַנֶּה הָאָרֶץ יְבוּלָה וְעֵץ
 הַשָּׂדֶה יִתֵּן פְּרִיֹו: ה וְהִשִּׁיג לָכֶם דִּישׁ
 אֶת־בָּצִיר וּבָצִיר יִשִּׁיג אֶת־זֶרַע וְאִכְלַתֶּם
 לַחֲמֶכֶם לְשִׁבְעַ וְיִשְׁבַּתֶּם לַבֹּטֶחַ
 בְּאֶרְצְכֶם: שני וּנְתַתִּי שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ
 וּשְׁכַבְתֶּם וְאִין מַחְרִיד וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רְעָה
 מִן־הָאָרֶץ וְחָרַב לֹא־תַעֲבֹר בְּאֶרְצְכֶם:
 וּרְדַפְתֶּם אֶת־אֵיבֵיכֶם וּנְפְלוּ לַפְּנִיכֶם
 לְחָרָב: ה וּרְדְּפוּ מִכֶּם חַמְשֵׁה מֵאָה וּמֵאָה
 מִכֶּם רַבְּבָה יִרְדְּפוּ וּנְפְלוּ אֵיבֵיכֶם
 לַפְּנִיכֶם לְחָרָב: ט וּפְנִיתִי אֵלֵיכֶם
 לְחַרְבָּא: ח וַיִּרְדְּפוּן מִכּוֹן לְמֵאָה וּמֵאָה לְרֹבּוֹתָא יַעֲרְקוּן וַיִּפְּלוּן בְּעֵלֵי

ג אם בקומי תהכון
 ונת פקודי תטרון
 ותעבדון יתהון:
 ד ואמת מטריכון
 בעדנהון ותמן ארעא
 עללמה ואילן חקלא
 יתן אפה: ה ויערע
 לכון דישא לקטפא
 וקטפא יערע לאפוקי
 בר זרעא ומיכלון
 לחמכון למשבוע
 ומיחבון לירוחצון
 בארעכון: ו ואמתן
 שלמא בארעא
 ותשרון ולית דמניד
 ואבטל חיתא כישתא
 מן ארעא ודקטלון
 בחרבא לא יעדון
 בארעכון: ז ותדפון
 ית בעלי דכביכון
 ויפלון קדמיכון
 לחרבא: ח וירדפון מכוון למאה ומאה לרבותא יערקון ויפלון בעלי

תטרון ולבית מקדשי תהון דחלון אגא יי:
 רש"י

הנוי חייב ממונות בניו: ואם לא יגאל באלה
 הוא נגאל ואינו נגאל בשש: (נה) כי לי בני
 ישראל עבדים שטרי קודם: אני ה' אלהיכם.
 כל המשעבדן מלמטה כאילו משעבדן
 מלמעלה: (א) לא תעשו לכם אילים. כנגד זה
 הנמכר לנכרי שלא יאמר הואיל ורבי מגלה
 עריות אף אני כמותו הואיל ורבי עובד עבודת
 כוכבים אף אני כמותו הואיל ורבי מחלל
 שבת אף אני כמותו לכן נאמרו מקראות
 הללו ואף הפרשיות הללו נאמרו על הסדר
 בתחלה והזיר על השביעית ואם חמד ממון
 ונחשד על השביעית סופו למכור מטלטליו

רש"י

(ג) אם בחקתי תלכו. יכול זה קיום המצוות
 כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו וגו' הרי
 קיום המצוות אמור הא מה אני מקיים אם
 בחקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה: ואת
 מצותי תשמרו. הוו עמלים בתורה ע"מ
 לשמור ולקיים כמו שגא' למדתם אותם
 ושמרתם לעשותם: (ד) בעתם. בשעה שאין
 דרך בני אדם לצאת כגון (בלילי רביעית. רש"י
 ישן) בלילי שבתות: ועץ השדה. הן אילני
 סרק ועתידין לעשות פירות: (ה) והשיג לכם
 דיש את בציר. שיהא הדיש מרובה ואתם
 עסוקים בו עד הבציר ובבציר תתעסקו עד

שעת הזרע: ואכלתם לחמכם לשבע אוכל
 קימעא והוא מתברך במעיו: (ו) ונתתי שלום.
 שגא תאמרו הרי מאכל והרי משתה אם אין
 שלום אין כלום ת"ל אחר כל זאת ונתתי
 שלום בארץ מכאן שהשלום שקול כנגד הכל
 וכן הוא אומר עושה שלום ובורא את הכל:
 וחרב לא תעבר בארצכם. אצ"ל שלא יבואו
 למלחמה אלא אפי' לעבור דרך ארצכם
 ממדינה למדינה: (ז) לפניכם לחרב. איש
 בחרב רעהו: (ח) ורדפו מכם. מן החלשים
 שבכם ולא מן הגבורים שבכם: חמשה מאה
 ומאה רבבה. וכי כך הוא החשבון והלא לא

ויקרא כו בחקתי

אונקלוס קנד

ויקרא כו בחקתי

אונקלוס קנה

והפֿריתי אתכם והרֿביתי אתכם והקימתי את־בריתי אתכם: שדישי המישי במחוברין וּאֶכְלֶתֶם יִשָּׁן נוֹשָׁן וַיִּשָּׁן מִפְּנֵי חֶדֶשׁ תּוֹצִיאֹו: יא וְנִתְּתִי מִשְׁפְּנֵי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא־תִגְעַל נַפְשֵׁי אַתְּכֶם: יב וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לִי לְעַם: יג אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵהַיַּתְּ לָהֶם עֲבָדִים וְאֲשַׁבֵּר מַטְּת עֲלֵיכֶם וְאוֹלַךְ אֶלְהֶכּוֹן דַּאֲפִיקִית יִתְּכוֹן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם מִלְּמַהְוֵי לְהוֹן עֲבָדִין וּתְבָרִית נִיר עֲמִמְאָא

דְּבִיכוֹן קְדָמִיכוֹן לְחֶרְפָּא: ט וְאֶאֱפְנֵי כְּמִמְרֵי לְאוֹטְבָא לְכוֹן וְאֲפִישׁ יִתְּכוֹן וְאֶסְגִּי יִתְּכוֹן וְאָקִים יַת קְנִמִי עֲמִכוֹן: י וְתִקְלוֹן עֲתִיקָא דְעִתִּיק מִן קְדָם חֶדְמָא תְּפִנוֹן: יא וְאַתֶּן מִשְׁפְּנֵי בִינִיכוֹן וְלֹא יִרְחַק מִמִּרְי יִתְּכוֹן: יב וְאֲשֶׁרִי שְׂכִינְתִּי בִינִיכוֹן וְאֶהְוֵי לְכוֹן לֵאלֹהָא וְאַתֶּן תִּהְוֹן קְדָמִי לְעַם: יג אֲנָא יי

אתכם קוממיות: פ וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת־כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה: טו וְאִם־בַּחֲקֹתֵי תִמְאָסוּ וְאִם־אֶת־מִשְׁפְּטֵי תִגְעַל נַפְשְׁכֶם לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי לְהִפְרֹכֶם אֶת־בְּרִיתִי: טז אֶרֶץ־אֲנִי אֶעֱשֶׂה־זֹאת לָכֶם וְהִפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם בְּהֵלָה אֶת־הַשְּׁחַפַּת וְאֶת־הַקְּדַחַת מְכֻלוֹת עֵינַיִם וּמְדִיבַת נֶפֶשׁ וּזְרַעְתֶּם לְרִיק זֶרְעְכֶם וְאֶכְלָהוּ אוֹיְבֵיכֶם: יז וְנִתְּתִי עֵינַיִן וּמִפְּחָן נֶפֶשׁ וְתוֹרְעוֹן לְרִיקְנֵי זֶרְעְכוֹן וַיִּכְלָגָה בְּעַלֵי דְבִיכוֹן: יח וְאַתֶּן רְגֵזֵי בְכוֹן

מִכּוֹן וְדִבְרִית יִתְּכוֹן בְּחִירְתָּא: יח וְאִם לֹא תִקְבְּלוֹן לְמִמְרֵי וְלֹא תַעֲבְדוּן יַת כָּל־פְּקוּדֵי־אֵלֵינוּ: טו וְאִם בְּקִמְמֵי תִקְוִצוֹן וְאִם יַת דִּינֵי תִרְחַק נִפְשְׁכוֹן בְּדִיל דְּלֹא לְמַעַבְד יַת כָּל־פְּקוּדֵי לְאִשְׁוִיָּתְכוֹן יַת קְנִמִי: טז אַף אֲנָא אֶעֱבִיד דָּא לְכוֹן וְאֶסְעֵר עֲלֵיכוֹן בְּהֵלְתָּא שְׁחַפְתָּא וְקִדְחַתָּא מִחֲשָׁכֹן

רש"י

היה צריך לומר אלא מאה מכס שני אלפים ירדופו ויש מודקקים בלשון רש"י שהוא כמו כפל וארכות וכי כך הוא החשבון והלא זה היה צ"ל וכמו כן מודקקים כל גדולי המפרשים וחשובים בלשון רש"י בפ' בראשית לא היה צריך להתחיל ומה טעם פתח שג"כ כפל וע"ש בירושם וכאן נראה לפרש למורי הגאון הופלגל מור"ר משה חר"ץ ג"ו שמתל רבבה סובל ב' פרושים פ' אחר' אלפים וע"ו מקשה רש"י וכי כך הוא החשבון ופי' השני רבבה מספר מרובה על שם רבוי זה הפ' שולל רש"י באומרו והלא לא היה צריך לומר וכי ודו"ק אלא אינו דומה מועטין העושיין את התורה למרובין העושיין את התורה: ונפלו אויביכם וגו'. שיהיו נופלים לפניכם שלא כדרך הארץ: (ט) ופגית אויביכם. אפנה מכל עסקי שלם שחרכם משל למה הדבר דומה למלך ששכר פועלים וכי' כדאיאת דומ"כ: והפריתי אתכם. בקומה זקופה: ורביה: והרביתי אתכם. ברית חדשה לא חקומתי את בריתי אתכם. ברית חדשה לא כברית הראשונה שהפרתם אותה אלא ברית חדשה שלא תופר שנא' וכרתי את בית

רש"י

ועשיתי לכם נסים גדולים: מוטת. כמין יתד בשני ראשי העול המעכבים את המוסרה שלא תצא מראש השור ויתירי הקשר כמו עשה לך מוסרות ומוטות קביליי"א בלע"ז (ואחילצנרע נדע אנגעל): קוממיות. בקומה זקופה. (יד) ואם לא תשמעו לי להיות עמלים בתורה ולדעת מדרש חכמים יכול לקיום המצוות כשהוא אומר ולא תעשו וגו' הרי קיום המצוות אמור הא מה אני מקיים ואם לא תשמעו לי להיות עמלים בתורה ומה ת"ל לי אין לי אלא זה המכיר את רבונו ומתכוין למרוד בו. וכן כנמרוד גבור ציד לפני ה' שמכירו ומתכוין למרוד בו. וכן באנשים סדום רעים והטאים לה' מאד מכירים את רבונם ומתכוונים למרוד בו: ויא תעשו משלא תלמדו לא תעשו הרי שתי עבירות: (טז) ואם בחקתי תמאסו. מואס באחרים העושים: משפטי תגעע נפשכם. שונא החכמים: לבלתי עשות. מונע את אחרים מעשות: את כל

מצוותי. כופר שלא צויתם לכך נאמר את כל מצוותי ולא נאמר את כל המצוות: להפרכם את בריתי. כופר בעיקר הרי שבע עבירות הראשונה גוררת השניה וכן עד השביעית ואלו הן. לא למד ולא עשה מואס באחרים העושים שונא את החכמים מונע את האחרים כופר במצוות כופר בעיקר: (טז) והפקדתי עליכם. וצויתי עליכם. שחפת. חולי שמשחף את הבשר אכסיליי"ש בלע"ז דומה לנפוח שהוקלה נפחתו ומראית פניו זעופה: קדחת. חולי שמקדיח את הגוף ומחממו ומבעירו כמו כי אש קדחה באפי: מכזות עינים ומדיבות נפש. העינים צופות וכלות לראות שיקל וירפא וסוף שלא ירפא ויראבו הנפשות של משפחתו במותו. כל תאוה שאינה באה ותוחלת ממושכה קרויה כליון עינים: וזרעתם לריק. תורעו ולא תצמח ואם תצמח ואכלוהו אויביכם: (יז) ונתתי פני פנאי שלי פונה אני מכל עסקי להרע לכם:

ויקרא כו בחקתי

אונקלוס קנו

פְּנֵי בָכֶם וּנְגַפְתֶּם לְפָנַי אִיבִיכֶם וְרַדְדוּ
בְכֶם שְׁנְאִיכֶם וְנִסְתֶּם וְאִין־רַדְף אַתְּכֶם:
וְאִם־עַד־אֱלֹה לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְיִסְפְּתִי
לִי־סֵרָה אַתְּכֶם שְׁבַע עַל־חַטָּאתֵיכֶם:
וְשִׁבְרַתִי אֶת־גְּאוֹן עֵזְכֶם וְנָתַתִּי אֶת־
שְׁמֵיכֶם כְּפַרְוֹל וְאֶת־אֶרְצְכֶם כְּנַחֲשָׁה:

רש"י

ורדו בכם שנאיכם כמשמעו ישלטו בכם. אגדת ת"כ מפרשה זו: אף אני אעשה זאת. איני מדבר אלא באף וכן אף אני אלך עמכם בקרי: והפקדתי עליכם. שיהיו המכות פוקדות אתכם מזו לזו עד שהראשונה פקודה אצלכם אביא אחרת ואסמכנה לה: כחלה. מכה המכהלת את הבריות ואיזו זו מכת מותן: את השחפת. יש לך אדם שהוא חולה ומוטל במיטה אבל בשרו שמור עליו ת"ל שחפת שהוא נשחף או עתים שהוא נשחף אבל נוח ואינו מקדיח ת"ל ואת הקדחת מלמד שהוא מקדיח או עתים שהוא מקדיח וסבור הוא בעצמו שיחיה ת"ל מכלות עינים או הוא אינו סבור בעצמו שיחיה אבל אחרים סבורים שיחיה ת"ל ומדיבות נפש: זורעתם לריק זרעכם. זורעה ואינה מצמחת ומעתה מה אויביכם באים ואוכלים ת"ל ואכלוהו אויביכם הא כיצד זורעה שנה ראשונה ואינה מצמחת שנה שניה מצמחת ואויבים באים ומוצאים תבואה לימי המצור ושכפנים מתים ברעב שלא לטקו תבואה אשהקד. דיא זורעתם לריק זרעכם. כנגד הבנים והבנות הכתוב מדבר שאתה עמל בהם ומגדלן והחטא בא ומכלה אותם שנאמר אשר טפחתי ורביתי אויבי כלם: ונתתי פני בכם כמו שנאמר בטובה ופניתי אליכם כך נאמר

ויקרא כו בחקתי

אונקלוס קנו

וְתִם לְרִיק כְּחֶכֶם וְלֹא־תִתֶּן אֶרְצְכֶם
אֶת־יְבוּלָהּ וְעֵץ הָאָרֶץ לֹא יִתֶּן פְּרִיו:
וְאִם־תִּלְכּוּ עִמִּי קְרִי וְלֹא תֵאָבוּ לִשְׁמַע
לִי וְיִסְפְּתִי עֲלֵיכֶם מִכָּה שְׁבַע
כְּחַטָּאתֵיכֶם: וְהִשְׁלַחְתִּי בְכֶם אֶת־חֵית
הַשָּׂדֶה וְשִׁפְלָה אֶתְכֶם וְהִכְרִיתָה אֶת־
בְּהֵמַתְכֶם וְהִמְעִיטָה אֶתְכֶם וְנִשְׁמוּ
דְרִיכֵיכֶם: וְאִם־בְּאֱלֹה לֹא תִוָּסְרוּ לִי
וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי קְרִי: כִּי וְהִלַּכְתִּי אֶת־אֶנְי
וְאוֹסִיף לֹא־יִסְתָּאֶה עֲלֵיכֶם מִכָּה שְׁבַע כְּחוּבֵיכֶם: כִּי וְאֶגְרִי כְּכֹן יֵת חֵיַת בְּרָא וְתִפְסִיל
יִתְכוֹן וְתִשְׁצִי יֵת פְּעִירְכוֹן וְתִצְעִיר נִתְכוֹן וְיִצְדֵן אֶתְחַבְּכוֹן: כִּי וְאִם כְּפֹאֲלֵיךְ לֹא תִתְרַדְדוּן
לְמִימְרֵי וְתִתְהַבְּכוּן קְדַמִּי כְּקִשְׁיוֹ: כִּי וְאֶהָף אֶתְכֶם עִמְכוֹן כְּקִשְׁיוֹ וְאֶלְקִי יִתְכוֹן אֶתְכֶם אֶתְכֶם

רש"י

מזיעין כדרך שאין הברזל מזיע ויהא חורב בעולם והארץ תהא מזיעה כדרך שהנחשת קושי שמקשים לבם לימנע מהתקרב אל: שבע כחטאתיכם. ז' פורעניות אחרים שספר שבע כחטאתיכם: (ב) והשלחתי. לשון גרוי: ושכלה אתכם. אין לי אלא חיה משכלת שדרכה בכך בהמה שאין דרכה בכך מנין ת"ל ושן בהמות אשלה בם הרי שתיים ומנין שתהא ממיתה כנשיכתה ת"ל עם חמת זוחלי עפר מה אלו נושכין וממיתין אף אלו נושכין וממיתין כבר היו שנים בא"י חמור נושך וממית ערוד נושך וממית: ושכלה אתכם. אלו הקטנים: והכריתה את בהמתכם. מבחוץ: והמעטיטה אתכם. מבפנים: ונשמו דריכיכם. שבילים גדולים ושבילים קטנים הרי שבע פורעניות. שן בהמה ושן חיה חמת זוחלי עפר ושכלה והכריתה והמעטיטה ונשמו: (ג) לא

ויקרא כו בחקתי

אונקלוס קנח

עִמְכֶם בְּקָרִי וְהִפִּיתִי אֶתְכֶם גַּם-אֲנִי שֶׁבַע
 עַל-חַטָּאתֵיכֶם: כה וְהִבֵּאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב
 נִקְמַת נֶקֶם-בְּרִית וְנִאֲסַפְתֶּם אֶל-עֲרִיכֶם
 וְשִׁלַּחְתִּי דָבָר בְּתוֹכְכֶם וְנִתַּתֶּם בְּיַד-
 אוֹיֵב: כו בְּשִׁבְרִי לָכֶם מִטֶּה-לָּחֶם וְאָפוּ
 עֶשֶׂר נָשִׁים לַחֲמֶכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהַשִּׁיבוּ
 לַחֲמֶכֶם בַּמֶּשְׁקַל וְאָכַלְתֶּם וְלֹא
 תִשָּׁבְעוּ: ס כז וְאִם-בָּזֹאת לֹא תִשְׁמְעוּ לִי
 וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי: כח וְהִלַּכְתִּי עִמְכֶם
 בַּחֲמַת-קָרִי וְיִסְרַתִּי אֶתְכֶם אֶף-אֲנִי שֶׁבַע
 עַל-חַטָּאתֵיכֶם: כט וְאָכַלְתֶּם בִּשְׂרַב בְּנֵיכֶם
 וּבִשְׂרַב בְּנֵיכֶם תֹּאכְלוּ: ׀ וְהַשְׁמַדְתִּי אֶת-
 בְּמַתֵּיכֶם וְהִכְרַתִּי אֶת-חַמְנֵיכֶם וְנִתַּתִּי

שבע על חוביכון:
 כה ואיתי עליכון
 דקטלין פחרבא
 ויתפרעון מנכון
 פרענתא על דעברתון
 על פתגמי אוריתא
 ותתפושון לקרויכון
 ואגרי מותנא ביניכון
 ותתמסרון ביד סנאה:
 כו בדאתבר לכון סעיד
 מיכלא ויפון עשר
 גשין לחמכון בתנורא
 חד ויתיכון לחמכון
 במתקלא ותיכלון ולא
 תשבעון: כז ואם בדא
 לא תקבלון למימרי
 ותהכון קדמי בקשוי:
 כח ואיהך עמכון
 בתקוף רגז וארדי
 יכון אף אנא שבע
 על חוביכון:

כט ותיכלון בשר בניכון ובשר בנתיכון תיכלון: ל ויאשיצי ית במתיכון ואקצץ ית

רש"י

תוסרו לו. לשוב אלי: (כה) נקם ברית. ויש
 נקם שאינו ברית כדרך שאר נקמות וזהו סמוי
 ענינו של צדיקה. ד"א נקם ברית נקמת
 בריתי אשר עברתם כל הבאת חרב שבמקרא
 היא מלחמת חילות אויבים: ונאספתם. מן
 החוץ אל תוך הערים מפני המצור: ושלחתי
 דבר בתוככם. ע"י הדבר ונתתם ביד האויבים
 הצרים עליכם לפי שאין מלינים את המת
 בירושלים וכשהם מוציאים את המת לקברו
 נתנים ביד אויב: (כו) מטה לחם. לשון משען
 כמו מטה עז. בשברי לחם מטה לחם אשכור
 לכם כל מסעד אוכל והם חצי רעב: ואפו

ויקרא כו בחקתי

אונקלוס קנח

אֶת-פְּגָרֵיכֶם עַל-פְּגָרֵי גְלוּלֵיכֶם וַגַּעְלָה
 נַפְשֵׁי אֶתְכֶם: ׀ וְנִתַּתִּי אֶת-עֲרִיכֶם
 חֶרֶבָה וְהַשְׁמוּתִי אֶת-מַקְדְּשֵׁיכֶם וְלֹא
 אָרִיחַ בְּרִיחַ נִיחַחְכֶם: ׀ וְהַשְׁמַתִּי אֲנִי
 אֶת-הָאָרֶץ וְשִׁמְמוּ עָלֶיהָ אֵיבֵיכֶם
 הַיֹּשְׁבִים בָּהּ: ׀ וְאֶתְכֶם אֲזַרְהָ בְּגוֹיִם
 וְהִרִיקְתִּי אַחֲרֵיכֶם חֶרֶב וְהִיתָה אֶרְצְכֶם
 שְׂמֵמָה וְעֲרִיכֶם יִהְיוּ חֶרֶבָה: ׀ אִז תִּרְצֶה
 הָאָרֶץ אֶת-שִׁבְתֵּיהָ בְּלִי יְמֵי הַשְּׂמָה
 וְאַתֶּם בְּאָרֶץ אֵיבֵיכֶם אִז תִּשְׁבַּת הָאָרֶץ

חֶרֶבָה: לד ככן תרעי ארעא ית שמשקא כל יומי דדדיאת ואתון בארע בעלי דכביכון

רש"י

פגריכם. תפוחי רעב היו ומוציאין יראתם
 מחיקם ומנשקים אותם וכרסו נבקעת ונופל
 עליה: וגעלה נפשי אתכם. זה סילוק שכינה:
 (לא) ונתתי את עריכם חרבה. יכול מאדם
 כשהוא אומר והשמתי אני את הארץ הרי
 אדם אמור הא מה אני מקיים חרבה מעובר
 ושב: והשמתי את מקדשיכם. יכול מן
 הקרבנות כשהוא אומר ולא אריח הרי
 את מקדשיכם הא מה אני מקיים והשמתי
 ישראל שהיו מתקדשות ונועדו לבא שם
 הרי שבע פורעניות אכילת בשר בניים ובנות
 והשמדת במות הרי שתיים כריתת חמנים אין
 כאן פורענות אלא ע"י השמדת הכיבוניות
 יפלו החמנים שבראשי הגגות ויכרתו ונתתי
 את פגריכם וגו' הרי שלש סילוק שכינה
 ארבע חרבן ערים שממון מקדש מן
 הגדודיות ולא אריח קרבנות הרי שבע: (לב)

חנסנסיוכון ואתן ית
 פגריכון על פגרי
 טענתכון וירחק
 מימרי יחכון: לא ואתן
 ית קרויכון חרבא
 ואצדי ית מקדשיכון
 ולא אקביל פרעון
 קרבן קנישתכון:
 לב ואצדי אנא ית
 ארעא ויצדון עלה
 בעלי דכביכון דיתבין
 בה: לד ויתכון אבדר
 ביני עממא ואגרי
 בתריכון דקטלין
 פחרבא ויתאי ארעכון
 צדיא וקרויכון יהון

והשמתי אני את הארץ. זו מדה טובה
 לישראל שלא ימצאו האויבים נחת רוח
 בארצכם שתהא שוממה מיושביה: (לג)
 ואתכם אזרה בגוים. זו מדה קשה שבשעה
 שבני מדינה גולים למקום אחד רואים זה את
 זה ומתנחמים וישראל נורו כמזורה כאדם
 הזורה שעורים בגפה ואין אחת מהן דבוקה
 בחברתה: והריקתי. כששולף החרב ומתרוקן
 הנדן ומדרשו חרב הנשמטת אחריכם אינה
 חזרת מהר כאדם שמריק את המים ואין
 סופן לחזור: והיתה ארצכם שממה. שלא
 תמהרו לשוב לתוכה ומתוך כך עריכם יהיו
 חרבה נראות לכם חרבות שבשעה שאדם
 גולה מביתו ומכרמו ומעירו וסופו לחזור
 כאילו אין כרמו וביתו חרבים כך שנויה
 בת"כ: (לד) אז תרצה. תפייס את כעס המקום
 שכעס על שמתויה: והרצת. למלך את
 שבותיה:

ויקרא כו בחקתי

וְהִרְצֵת אֶת־שִׁבְתֵּי־יָהּ: ^א כָּל־יְמֵי הַשְּׁמֵה
תְּשַׁבֵּת אֶת אֲשֶׁר לֹא־שַׁבְתָּה
בְּשַׁבְּתֵיכֶם בְּשַׁבְּתֵיכֶם עָלֶיהָ:
^ב וְהִנְשֹׂאֲרִים בָּכֶם וְהִבֵּאתִי מִרְדָּךְ בְּלִבְכֶם
בְּאַרְצֵת אֲיִבֵיהֶם וְרַדְף אֹתָם קוֹל עֲלֶיהָ
נִדְף וְנָסוּ מִנִּסְת־חֶרֶב וְנִפְּלוּ וְאִין רִדְף:
^ג וְכִשְׁלוּ אִישׁ־בְּאֶחָיו כַּמִּפְנֵי־חֶרֶב וְרִדְף
אִין וְלֹא־תִהְיֶה לְכֶם תְּקוּמָה לִפְנֵי
וְיִפְּלוּ וְלִית דְּרִדְפִי: ^ד וְיִתְקַלְוּן גְּבַר בְּאַחֵיהֶי מִמְקַדְמֵם דְּקִטְלוּן בְּתַרְבָּא וְרִדְפִי לִית

רש"י

אונקלוס קם

בְּכֹן תִּשְׁמַט אֲרָעָא
וְתִרְעִי יַת שְׁמִטָּהָ:
^א כָּל־יְמֵי דְעֻדְיָאָתָא
תִּשְׁמַט יַת דְּלֹא שְׁמִטָּה
בְּשִׁמְטִיכוֹן פִּד הִרְתִּיהּ:
יִתְבִּין עֲלֶיהָ:
^ב לו וְדִישְׁתָּאֲרוֹן בְּכֹן
וְאֲעִיל תְּבָרָא בְּלִבְהוֹן
בְּאַרְעָתָא דְשִׁנְאִיהוֹן
וְיִרְדֵּף יִתְהוֹן קַל
טַרְפָּא דְשִׁקְיָא וְיַעֲרָקוֹן
כַּמְעֻרָא מִן קְדָם
דְּקִטְלוּן בְּתַרְבָּא
וְיִפְּלוּ וְלִית דְּרִדְפִי: ^ג וְיִתְקַלְוּן גְּבַר בְּאַחֵיהֶי מִמְקַדְמֵם דְּקִטְלוּן בְּתַרְבָּא וְרִדְפִי לִית

(א) כל ימי השמה לשון העשות (ומ"ם הגש במקום כפל שפתח): את אשר לא שבתה. שבעים שנה של גלות ככל הן היו כנגד שבעים שנות השמיטה ויובל שהיו בשנים שהכעיסו ישראל בארצם לפני המקום ד' מאות ושלשים (ושש) שנה. שלש מאות ותשעים היו שני עונם משנכנסו לארץ עד שגלו עשרת השבטים ובני יהודה הכעיסו לפניו ארבעים שנה משגלו עשרת השבטים עד חרובת ירושלים הוא שנאמר ביחזקאל ואתה שכב על צדך השמאלית וגו' וכלית את אלה וגו' ושכבת על צדך הימנית ארבעים יום ונשאת את עון בית יהודה ונבואה זו נאמרה ליחזקאל בשנה החמשית לגלות המלך יהויכין ועוד עשו שש שנים עד גלות צדקיהו הרי ארבעים ושש וא"ת שנות מנשה חמשים וחמש היו מנשה עשה תשובה שלשים ושלש שנה וכל שנות רשעו עשרים ושנים כמו שנא' באגדת חלק ושל אמון שנים ואחת עשרה ליהויקים וכנגדן לצדקיהו. צא וחשוב לארבע מאות ושלשים ושש שנה שמיטין

ויקרא כו בחקתי

אֲיִבֵיכֶם: ^א וְאִבְדַתֶּם בְּגוֹיִם וְאָכַלְהָ
אֶתְכֶם אֶרֶץ אֲיִבֵיכֶם: ^ב וְהִנְשֹׂאֲרִים בָּכֶם
יִמְקוּ בְּעוֹנֵם בְּאַרְצֵת אֲיִבֵיכֶם וְאֶף בְּעוֹנֵת
אִבְתֶּם אִתְּם יִמְקוּ: ^ג וְהִתְוַדּוּ אֶת־עוֹנֵם
וְאֶת־עוֹן אִבְתֶּם בַּמַּעֲלָם אֲשֶׁר מַעֲלוּ־בִי
וְאֶף אֲשֶׁר־הִלְכוּ עִמִּי בְּקָרִי: ^ד אֶף־אֲנִי
אֶלְךָ עָמַס בְּקָרִי וְהִבֵּאתִי אֹתָם בְּאַרְץ
אֲיִבֵיהֶם אוֹ־אִז יִכְנַע לְבָבָם הָעָרֶל וְאִז
יִרְעוּ אֶת־עוֹנֵם: ^ה וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי
יַעֲקֹב (יִתִּיר ו') וְאֶף אֶת־בְּרִיתִי יַצְחָק
וְאֶף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאֶרֶץ
תִּתְהוֹן בְּאַרְעַ פְּעִלֵי דְקִבְיָהוֹן אוּ בְּכֹן יִתְבַר לְהוֹן טַפְשָׂא וּבְכֹן יִרְעוּן יַת חוֹבֵיהוֹן:
^ו כִּי וְדִכְרִנְתָּ יַת קְנִמִי דְעָם יַעֲקֹב וְאֶף יַת קְנִמִי דְעָם יַצְחָק וְאֶף יַת קְנִמִי דְעָם אַבְרָהָם
אַנָּא דְכִיר וְאַרְעָא אַנָּא דְכִיר:

רש"י

ערבין זה זה לזה: (א) ואבדתם בגוים. כשתהיו פזורים תהיו אבודים זה מזה: ואכלה אתכם. אלו המתים בגולה: (ב) בעונת אבותם אתם. כשעונות אבותם אתם כשאוהזים מעשה אבותיהם בידיהם: ימקו. לשון המסה כמו ימסו וכמוהו תמקנה בחוריהן נמקו חברותי: (ג) והבאתי אתם. אני בעצמי אביאם זו מדה טובה לישראל שלא יהיו אומרים הואיל וגלינו בין האומות נעשה כמעשיהם אני איני מניחם אלא מעמיד אני את נביאי ומחזירין לתחת כנפי שנאמר והעולה על רוחכם היו לא תהיה וגו' חי אני וגו' אם לא ביד חזקה וגו': או אז יכנעו כמו

אונקלוס קסא

ולא תהי לכוֹן סִיעָדָא
קְדָם פְּעִלֵי דְקִבְיָכוֹן:
^א יַת וְתִבְדוּן בִּינֵי עַמְמֵיָא
וְתִגְמַר יִתְכוֹן אֲרַע
פְּעִלֵי דְקִבְיָכוֹן:
^ב לו וְדִישְׁתָּאֲרוֹן בְּכֹן
יִתְמִסוּן בְּחוֹבֵיהוֹן
בְּאַרְעָתָא פְּעִלֵי
דְקִבְיָכוֹן וְאֶף בְּחוֹבֵי
אַבְהֵתְהוֹן בִּישְׂיָא
דְאַחֲדִיָּהוֹן בִּיִדְיָהוֹן
יִתְמִסוּן: ^ג וְיִבְדוּן יַת
חוֹבֵיהוֹן וְיַת חוֹבֵי
אַבְהֵתְהוֹן בְּשִׁקְרִיָהוֹן
דְשִׁקְרוּ בְּמִימְרֵי וְאֶף
דְהִלְכֵי קְנִמִי בְּקִשְׂיָו:
^ד מֵא אֶף אַנָּא אִיקְרָה
עַמְהוֹן בְּקִשְׂיָו וְאֲעִיל
יַת חוֹבֵיהוֹן:
^ה כִּי וְדִכְרִנְתָּ יַת קְנִמִי דְעָם יַעֲקֹב וְאֶף יַת קְנִמִי דְעָם אַבְרָהָם
אַנָּא דְכִיר וְאַרְעָא אַנָּא דְכִיר:
הַמּוֹבָח:

ויקרא כז בחקתי

אונקלוס קסב

אֶזְכֹּר: ^{מג} וְהָאָרֶץ תִּעְזֹב מֵהֶם וְתָרַץ אֶת־
 שִׁבְתֵּיהֶּ בְּהִשְׁמָהּ מֵהֶם וְהֵם יִרְצוּ אֶת־
 עֹנֵם יַעַן וּבִיעָן בְּמִשְׁפְּטֵי מֵאָסוּ וְאֶת־
 חֻקְתֵּי גַעְלָה נִפְשָׁם: ^{מד} וְאִף גַּם־זֹאת
 בְּהִיּוֹתָם בְּאֶרֶץ אִיבֵיהֶם לֹא־מֵאֲסֹתִים
 וְלֹא־גַעְלֹתִים לְכַלְתֵּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי
 אִתְּם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם: ^{מה} וְזִכַּרְתִּי
 לָהֶם בְּרִית רֵאשִׁנִּים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי־אֹתָם
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהִיּוֹת לָהֶם
 לְאֱלֹהִים אֲנִי יְהוָה: ^{מו} אֱלֹהֵיהֶן:
 וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה בֵּינִי
 וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי בְּיַד־מֹשֶׁה: ^{מז}
 רַב־עֵינִי שִׁישִׁי כַּמְחוּבְרִין כֹּז א וְיִדְבַר יְהוָה אֶל־
 מֹשֶׁה לֵּאמֹר: ^{מח} דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יִפְלֵא נֶדֶר
 בְּעַרְבֹךָ נִפְשֵׁת לִיהוָה: ^{מט} וְהָיָה עַרְבֹךָ

מג וארעא תתרטיש
 מנהון ותרעי נת
 שמטהא בדצדיאת
 מנהון ואננו ירענו נת
 חזביהון לטוין חלף
 ברין אחתי עליהון
 גדיל דדדיני קצו ונת
 קימי רחיקת נפשהון:
 מד ואף ברם דא
 במהרהון פארע בעלי
 דכביהון לא ארטישונן
 ולא ארחיקונן
 לשיציוהון לאשנאה
 קימי עמהון ארי אנא
 אלההון:
 מה ודכירנא להון קים
 קדמאי דאפיקית
 יתהון מארעא
 דמצרים לעיני עממיא
 למתוי להון לאלקא
 אנא: ^{מו} אלין
 קימיא ודיניא
 ואודינא דיחב יי בין
 מימרה ובין בגי
 ישראל בטורא דסיני
 בידא דמשה:

כז א ומליל יי עם משה למימר: ב מליל עם בני ישראל ותימר להון גבר ארי יפריש נדר בפרסן נפשטא קדם יי: ג ויהי פרסנה דדכרא מבר עשרין שניו ועד בר שתין

רש"י

(מג) יען וביען גמול ובגמול אשר במשפטי
 מאסו: (מד) ואף גם זאת. ואף אפי' אני עושה
 עמהם זאת הפורענות אשר אמרתי בהיותם
 בארץ אויביהם לא מאסתים לכלותם ולהפך
 בריתי אשר אתם: (מה) ברית ראשונים. של

ויקרא כז בחקתי

אונקלוס קסג

הַזְכֹּר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַד בֶּן־שְׁשִׁים
 שָׁנָה וְהָיָה עִרְבֹךָ חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל בַּסֶּף
 בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: ^ה וְאִם־נִקְבָּה הוּא וְהָיָה
 עִרְבֹךָ שְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל: ^ה וְאִם מִבֶּן־חֲמִשָּׁ
 שָׁנִים וְעַד בֶּן־עֶשְׂרִים שָׁנָה וְהָיָה עִרְבֹךָ
 הַזְכֹּר עֶשְׂרִים שֶׁקֶלִים וְלִנְקָבָה עֶשְׂרֵת
 שֶׁקֶלִים: ^ו וְאִם מִבֶּן־חֲדָשׁ וְעַד בֶּן־חֲמִשָּׁ
 שָׁנִים וְהָיָה עִרְבֹךָ הַזְכֹּר חֲמִשָּׁה שֶׁקֶלִים
 בַּסֶּף וְלִנְקָבָה עִרְבֹךָ שְׁלֹשֶׁת שֶׁקֶלִים
 בַּסֶּף: ^ז וְאִם מִבֶּן־שְׁשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה
 אִם־זָכַר וְהָיָה עִרְבֹךָ חֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵת שֶׁקֶל
 וְלִנְקָבָה עֶשְׂרֵה שֶׁקֶלִים: ^ח וְאִם־מִן הוּא
 מֵעִרְבֹךָ וְהַעֲמִידוּ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהַעֲרִיף
 אֹתוֹ הַכֹּהֵן עַל־פִּי אֲשֶׁר תִּשְׁעֵי יַד הַנֹּדֵד
 יַעֲרִיכְנוּ הַכֹּהֵן: ^ט וְאִם־בְּהֵמָה אֲשֶׁר

יתה פהנא על מימר (ג"א: על פום) דתדביק יד נדרא יפרסנה פהנא: ט ואם בעירא

רש"י

אלא בין שהוא יוקר בין שהוא זול כפי שניו
 הוא הערך הקצוב עליו בפרשה זו: ערבך.
 כמו ערך וכפל הכפ"י לא ידעתי מאיזה
 לשון הוא: (ח) ואם מבן חמש שנים. לא שיהא
 הנודר קטן שאין בדבריו קטן כלום אלא גדול
 שאמר ערך קטן זה שהוא בן חמש שנים על:
 (ז) ואם מבן ששים שנה וגו'. כשמגיע לימי
 הזקנה האשה קרובה להחשב כאיש לפיכך
 האיש פוחת בהודקו יותר משליש בערכו

שניו ויהי פרסנה
 חמשין סלעין דכסף
 בסלעי קדשא: וואם
 נקבתא היא ויהי
 פרסנה תלתין סלעין:
 ה ואם מבר חמש שניו
 ועד בר עשרין שניו
 ויהי פרסנה דדכרא
 עשרין סלעין
 ולנקבתא עשר
 סלעין: וואם מבר
 יתא ועד בר חמש
 שניו ויהי פרסנה
 דדכרא חמש סלעין
 דכסף ולנקבתא
 פרסנה תלת סלעין
 דכסף: וואם מבר
 שתין שניו ולעלא אם
 דכורא ויהי פרסנה
 חמש עשר סלעין
 ולנקבתא עשר
 סלעין: ה ואם מספן
 הוא מפרסנה ויקימנה
 קדם פהנא ויפרוס

והאשה אינה פוחתת אלא שליש מערכה
 דאמרי אנשי סבא בביתא פחא בביתא סבתא
 בביתא סימא בביתא וסימנא טבא בביתא:
 (ח) ואם מך הוא. שאין ידו משגת ליתן הערך
 הנודר לפני הכהן ויעריכנו
 לפי השגת ידו של מעריך: ע"פ אשר תשיג.
 לפי מה שיש לו יסדרנו וישאיר לו כדי חייו
 מטה כר וכסת וכלי אומנות אם היה חמר
 משאיר לו חמורו: (ט) כ"ל אשר יתן ממנו.

ויקרא כז בחקתי

אונקלוס קסד

יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קִרְבָּן לַיהוָה כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן
מִמֶּנּוּ לַיהוָה יִהְיֶה-קֹדֶשׁ׃ לֹא יִחְלִיפֵנּוּ
וְלֹא-יִמִּיר אֹתוֹ טוֹב בָּרַע אֹדְרַע בְּטוֹב
וְאִם-הָמִיר יִמִּיר בְּהֵמָה בְּבַהֲמָה וְהִיָּה-
הוּא וְתִמְוֶרְתּוֹ יִהְיֶה-קֹדֶשׁ׃ וְאִם כֹּל-
בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר לֹא-יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה
קִרְבָּן לַיהוָה וְהַעֲמִיד אֶת-הַבְּהֵמָה לִפְנֵי
הַכֹּהֵן׃ וְהָעֵרִיד הַכֹּהֵן אֹתָהּ בֵּין טוֹב
וּבֵין רָע בְּעֶרְפְּךָ הַכֹּהֵן כֵּן יִהְיֶה׃ וְאִם-
גָּאֵל יִגְאֲלֶנָּה וְיֹסֵף חֲמִישִׁיתוֹ עַל-עֶרְפְּךָ׃
וְאִישׁ כִּי-יִקְדֹּשׁ אֶת-בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיהוָה
וְהָעֵרִיכוּ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע בְּאֲשֶׁר
יַעֲרִיד אֹתוֹ הַכֹּהֵן כֵּן יִקּוּם׃ וְאִם-
הַמְקַדֵּשׁ יִגְאֵל אֶת-בֵּיתוֹ וְיֹסֵף חֲמִישִׁית
כֶּסֶף-עֶרְפְּךָ עָלָיו וְהָיָה לוֹ׃ חֲמִישִׁי שְׂבִיעִי
כַּמְּחֻבְרִין וְאִם | מִשְׁדָּה אֲחֻזָּתוֹ יִקְדִישׁ
יִפְרוֹק יֵת בֵּיתָהּ וְיֹסֵף חֲמִישׁ כֶּסֶף פְּרֻסָּה עֲלוּהִי וְהָיָה לָהּ׃ וְאִם מִחֶלֶק אֲחֻסָּתָהּ

רש"י

אמר רגלה של זו עולה דבריו קיימין ותמכר לצרכי עולה ודמיה חולין חוץ מדמי אותו האבר: (י) טוב ברע. תם בבעל מוס: או רע בטוב. וכ"ש טוב בטוב ורע ברע: (יא) ואם כ"ל בהמה טמאה. בבעלת מוס הכתוב מדבר שהיא טמאה להקרבה ולמך הכתוב שאין קדשים תמימים יוצאין לחולין בפדיון אלא

ויקרא כז בחקתי

אונקלוס קסה

אִישׁ לַיהוָה וְהָיָה עֶרְפְּךָ לְפִי זֶרַע זֶרַע
חֶמֶר שְׁעָרִים בְּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף׃
וְאִם-מִשְׁנֵת הַיָּבֵל יִקְדִישׁ שְׂדָהוּ בְּעֶרְפְּךָ
יִקּוּם׃ וְאִם-אֲחֵר הַיָּבֵל יִקְדִישׁ שְׂדָהוּ
וְחָשַׁב-לוֹ הַכֹּהֵן אֶת-הַכֶּסֶף עַל-פִּי
הַשָּׁנִים הַנּוֹתֶרֶת עַד שְׁנַת הַיָּבֵל וְנִגְרַע
מֵעֶרְפְּךָ׃ וְאִם-גָּאֵל יִגְאֵל אֶת-הַשְּׂדֵה
הַמְקַדֵּשׁ אֹתוֹ וְיֹסֵף חֲמִישִׁית כֶּסֶף-עֶרְפְּךָ
עָלָיו וְקָם לוֹ׃ וְאִם-לֹא יִגְאֵל אֶת-
הַשְּׂדֵה וְאִם-מֶכֶר אֶת-הַשְּׂדֵה לְאִישׁ אֲחֵר
וְיֹסֵף חֲמִישׁ כֶּסֶף פְּרֻסָּה עֲלוּהִי וְיִקּוּם לָהּ׃ וְאִם לֹא יִפְרוֹק יֵת חֶקְלָהּ וְאִם זִבְיָן יֵת
חֶקְלָהּ לְגֹבֵר אֲחֵרָן לֹא יִתְפָּרֵק עוֹד׃

רש"י

טובה ואחת שדה רעה פדיון הקדשן שוים בית כור שעורים בחמשים שקלים כך גזרת הכתוב והוא שבה לגאלה בתחלת היובל ואם בא לגאלה באמצעו נותן לפי החשבון סלע ופונדיון לשנה לפי שאינה הקדש אלא למנין שנות היובל שאם נגאלה הרי טוב ואם לאו הגובר מוכרה בדמים הללו לאחר ועומדת ביד הלוקח עד היובל כשאר כל השדות המכורות וכשהיא יוצאה מידו חוזרת לכהנים של אותו משמר שהיובל פוגע בו ומתחלקת ביניהם זהו המשפט האמור במקדיש שדה ועכשיו אפרשנו על סדר המקראות: (יז) אם משנת היובל יקדיש וגו'. אם משעברה שנת היובל מיד הקדישה ובא זה לגאלה מיד: כערכך יקום. כערך הזה האמור יהיה חמשים כסף יתן: (יח) ואם אחר היובל יקדיש. וכן אם

יקדיש גבר קדם יי ויהי פרסנה לפום זרעה פר זרע פור שעורין בחמשין סלעין דכסף: יי אם משתא דיובלא יקדיש חקלה כפרסנה יקום: יי ואם בטר יובלא יקדיש חקלה ויחשב לה כהנא ית כספא על פום שניא דאשתארא עד שתא דיובלא ויתמנע מפרסנה: יי ואם מפרק יפרוק ית חקלא דאקדיש יתה

ויקרא כז בחקתי

אונקלוס קסו

לֹא־יִגָּאֵל עוֹד: כה וְהָיָה הַשְּׂדֵה בְּצִאתוֹ
 בַּיּוֹבֵל קֹדֶשׁ לַיהוָה בַּשְּׂדֵה הַחֵרֶם לִכְהֹן
 תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ: שישו כג וְאִם אֶת־שְׂדֵה
 מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ יִקְדָּשׁ
 לַיהוָה: כד וְחָשַׁב־לוֹ הַכֹּהֵן אֶת מַכְסַּת
 הָעֶרְפָּךְ עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל וְנָתַן אֶת־הָעֶרְפָּךְ
 בַּיּוֹם הַהוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה: כה בַּשְּׁנַת הַיּוֹבֵל
 יָשׁוּב הַשְּׂדֵה לַאֲשֶׁר קָנְהוּ מֵאִתּוֹ לַאֲשֶׁר־
 לוֹ אֲחֻזַּת הָאָרֶץ: כה וְכֹל־עֶרְפָּךְ יִהְיֶה
 בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה הַשֶּׁקֶל:
 כו אֶדְ-בְּכֹר אֲשֶׁר יִבְכַר לַיהוָה בַּבְּהֵמָה
 לֹא־יִקְדָּשׁ אִישׁ אִתּוֹ אִם־שׂוֹר אִם־שֶׁה
 בְּכַעֲרָא לֹא יִקְדָּשׁ גְּבֵר יְתֵה אִם תוֹר אִם אִמֵר דִּי הוּא:

רש"י

(כא) והיה השדה בצאתו ביובל. מיד הלוקחו
 מן הגזבר כדרך שאר שדות היוצאות מיד
 לוקחיהם ביובל: קדש זה: לא שישוב
 להקדש ביד הבית ליד הגזבר אלא כשה
 החרם הנתון לכהנים שנאמר כל חרם
 בישראל לך יהיה אף זו תתחלק לכהנים של
 אותו משמר שיום הכפורים של יובל פוגע
 בו: (כב) ואם את שדה מקנתו וגו'. חילוק יש
 בין שדה מקנה לשדה אחוזה ששדה מקנה
 לא תתחלק לכהנים ביובל לפי שאינו יכול
 להקדישו אלא עד היובל שהרי ביובל היתה
 עתידה לצאת מידו ולשוב לבעלים לפיכך אם
 בא לגאלה יגאל בדמים הללו הקצובים
 לשדה אחוזה. ואם לא יגאל וימכרנה גזבר
 לאחר או אם לא יגאל הוא בשנת היובל
 ישוב השדה לאשר קנהו מאתו אותו
 שהקדישו ופן תאמר לאשר קנהו הלוקח הזה
 האחרון מאתו והוא הגזבר לכך הוצרך לומר
 לאשר לו אחוזת הארץ מירושת אבות וזהו
 בעלים הראשונים שמכרוה למקדיש: (כג)
 וכך ערכך יהיה בשקל הקדש. כל ערך
 שכתוב בו שקלים יהיה בשקל הקדש:
 עשרים גרה. עשרים מעות כך היו מתחלה
 ולאחר מאכן הוסיפו שותות ואמרו רבותינו
 שש מעה כסף דינר עשרים וארבע מעות
 לסלע: (כו) לא יקדיש איש אתו. לשם קרבן

ויקרא כז בחקתי

אונקלוס קסו

לַיהוָה הוּא: כו וְאִם בַּבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה
 וּפְדָה בְּעֶרְפָּךְ וְיִסַּף חֲמִשָּׁתוֹ עָלָיו וְאִם־
 לֹא יִגָּאֵל וְנִמְכַר בְּעֶרְפָּךְ: כה אֶךְ כָּל־חֵרֶם
 אֲשֶׁר יִחְרַם אִישׁ לַיהוָה מִכָּל־אֲשֶׁר־לוֹ
 מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמְכַר
 וְלֹא יִגָּאֵל כָּל־חֵרֶם קֹדֶשׁ־קֹדָשִׁים הוּא
 לַיהוָה: שביעי כג כָּל־חֵרֶם אֲשֶׁר יִחְרַם מִן־
 הָאָדָם לֹא יִפְדָּה מוֹת יוֹמָת: וְכֹל־
 מַעֲשֵׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרֵי הָעֵץ
 לַיהוָה הוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה: כה וְאִם־יִגָּאֵל
 מַעֲשֵׂרָא דְאַרְעָא מְזַרְעָא דְאַרְעָא מִפְּרֵי אִילְנָא דִּי הוּא קֹדֶשׁ קֹדָשׁ קָדָם יי: לא וְאִם מִפְּרָק
 רש"י

אחר לפי שאינו שלו: (כו) ואם בבהמה
 הטמאה וגו'. אין המקרא הזה מוסב על
 הבכור שאין לומר בכבור בהמה טמאה ופדה
 בערכך וחמור אין זה שהרי אין פדיון פטר
 חמור אלא טלה והוא מתנה לכהן ואינו
 להקדש אלא הכתוב מוסב על ההקדש
 שהכתוב שלמעלה דבר בפדיון בהמה טהורה
 שהוממה וכאן דבר במקדיש בהמה טמאה
 לבדק הבית: ופדה בערכך. כפי מה
 שיעריכנה הכהן: ואם לא יגאל. על ידי
 בעלים: ונמכר בערכך. לאחרים: (כז) אך כל
 חרם וגו'. נחלקו רבותינו בדבר יש אומרים
 סתם חרמים להקדש ומה אני מקיים כל חרם
 בישראל לך יהיה בחרמי כהנים שפירש
 ואמר הרי זה חרם לכהן ויש שאמרו סתם
 חרמים לכהן: לא ימכר ולא יגאל. אלא ינתן
 לכהן. לדברי האומר סתם חרמים לכהנים
 מפרש מקרא זה בסתם חרמים והאומר סתם
 חרמים לבדק הבית מפרש מקרא זה בחרמי
 כהנים שהכל מודים שחרמי כהנים אין להם
 פדיון עד שיבואו ליד כהן וחרמי גבוה
 נפדים: כל חרם קדש קדשים הוא זה. האומר
 סתם חרמים לבדק הבית מביא ראייה מאכן
 והאומר סתם חרמים לכהנים מפרש כל חרם
 קדש קדשים הוא לה' ללמד שחרמי כהנים
 חלים על קדשי קדשים ועל קדשים קלים
 ונותן לכהן כמו ששנינו במסכת ערכין אם
 נדר נותן דמיהן ואם נדבה נותן את טובתה:
 מאדם. כגון שהחרים עבדיו ושפחותיו
 הכנענים: (כט) כל חרם אשר יחרם וגו'.
 היוצא ליהרג ואמר אחד ערכו עלי לא אמר
 כלום: מות יומת. הרי הולך למות לפיכך לא
 יפדה אין לו דמים ולא ערך: (ל) וכך מעש
 הארץ. במעשר שני הכתוב מדבר: מזרע
 הארץ. דגן: מפרי העץ. תירוש ויצהר: זה'
 הוא. קנאו ה' ומשלחנו צוה לך לעלות

כַּל־אוֹצְרוֹתֶיךָ לְבוֹ אֶתְּךָ כַּמִּתִּיד בַּחֲטָאת כְּכַל־גְּבוּלֶיךָ: ד וְשִׁמְטָתָהּ וּבְךָ מִנְחַלְתֶּךָ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְךָ וְהַעֲבַדְתִּיךָ אֶת־אֵיכֹבֶד בְּאַרְצוֹ אֲשֶׁר לֹא־יִדְעֶתָ כִּי־אֲשֶׁר קִדַּחְתֶּם בְּאֶפְסֵי עַד־עוֹלָם תוֹקֵד: ה פֶּה | אָמַר יְהוָה אֱרוּר הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאֵלִים וְשֵׁם בֶּשֶׂר זָרְעוֹ וּמִן־יְהוָה יִסּוּר לְבוֹ: ו וְהִיָּה כְּעָרֶעֶר כְּעָרֶבֶה וְלֹא יִרְאֶה כִּי־יָבֹוא טוֹב וְשָׁכֵן חֲרָרִים בַּמִּדְבָּר אֲרֶץ מַלְחָה וְלֹא תִשָּׁב: ז כְּרוּף הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בִּיהוָה וְהִיָּה יְהוָה מִבְּטָחוֹ: ח וְהִיָּה כְּעֵץ | שְׁתוּל עַל־מַיִם וְעַל־יּוֹבֵל יִשְׁלַח שָׁרְשָׁיו וְלֹא יִרָא כִּי־יָבֹא חֶם וְהִיָּה עֲלֵהוּ רַעְנָן וּבִשְׁנַת בְּצֻרַת לֹא יִדָּאָג וְלֹא יִמַּיֵשׁ מַעֲשׂוֹת פְּרִי: ט עֵקֶב הַלֵּב מָכַל וְאֲנֵשׁ הוּא מִי יִדְעֶנּוּ: י אֲנִי יְהוָה חֲקֹר לֵב בַּחֲן כְּלִיּוֹת וְלִתְּת לְאִישׁ כְּדַרְכּוֹ כַּפְרֵי מַעַלְלָיו: יא קִרְא דָּגֵר וְלֹא יִלְדַּע עֲשֵׂה עֲשֶׂר וְלֹא כַּמִּשְׁפָּט כַּחֲצִי יָמוֹל יַעֲזֹבֵנּוּ וּבְאֲחֻרֵיתוֹ יְהִיָּה נֶכֶל: יב פֶּסֶא כְבוֹד מְרוֹם מְרֹאשׁוֹן מְקוֹם מְקַדְשָׁנוּ: יג מְקוֹנֵה יִשְׂרָאֵל יְהוָה כַּל־עֲזוֹבֶיךָ יִבְשׁוּ לְסוּרֵל (סוּרֵל קָרִי) בְּאַרְצוֹ יִפְתָּבוּ כִּי עֲזָבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים אֶת־יְהוָה: יד רַפְּאֵנִי יְהוָה וְאַרְפָּא הוֹשִׁיעֵנִי וְאַוְשָׁעָה כִּי תִהְלֹתִי אִתָּה:

יִפְרַק גְּבוֹר מִמַּעֲשָׂרָה חֲמִשָּׁה יוֹסֵף עֲלוּהִי: כב וְכַל־מַעֲשֶׂר תוֹרִין וְעַן כָּל דִּיעֵבֵר תַּחֲוֹת חֲטָאָה עֲשִׂירָאָה יְהִי קִדְשָׁא קִדְשָׁא קִדְשָׁא יְיָ: כג לֹא יִבְקֹר בֵּין טַב לְבִישׁ וְלֹא יִחַלְפֵנָה וְאִם חֲלָפָא יִחַלְפֵנָה וְיִהִי הוּא וְחֲלֻפָּה יְהִי קִדְשָׁא לֹא יִתְפַּרֵּק: כד אֵלִין פְּקוּדֵיָא דְפַקִּיד יְיָ יַת מִשְׁעָה לְוַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּטוֹרָא דְסִינֵי:

יִגְאֵל אִישׁ מִמַּעֲשָׂרוֹ חֲמִשִּׁיתוֹ יוֹסֵף עֲלוּ: כב וְכַל־מַעֲשֶׂר בְּקֹר וְצֵאֵן כָּל אֲשֶׁר־יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הָעֵשִׂירִי יִהְיֶה־קִדְשׁ לַיהוָה: כג לֹא יִבְקֹר בֵּין־טוֹב לְרַע וְלֹא יִמִּירְנוּ וְאִם־הִמִּיר יִמִּירְנוּ וְהִיָּה־הוּא וְתִמּוֹרְתוֹ יְהִיָּה־קִדְשׁ לֹא יִגְאֵל: כד אֵלֵה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי: פ פ פ חזק

רש"י

ולאכול בירושלים כמו שנא' ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגןך תירושך וגו': (א) מִמַּעֲשָׂרוֹ וְלֹא מִמַּעֲשֶׂר חֲבִירוֹ הַפּוּדָה מַעֲשֶׂר שֶׁל חֲבִירוֹ אֵין מוֹסִיף חוֹמֵשׁ וּמָה הִיא גְּאוּלְתוֹ כִּדִּי לְהַתִּירוֹ בְּאֹכִילָה בְּכָל מְקוֹם וְהַמַּעֲוֹת יַעֲלֶה וְיֹאכַל בִּירוּשָׁלַיִם כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְנָתַת בְּכֹסֶף וְגו': (ב) תַּחַת הַשֶּׁבֶט כַּשֶּׁבַע לְעֶשְׂרֵן מוֹצִיאֵן בַּפֶּתַח זֶה אַחֵר זֶה הָעֵשִׂירִי מִכָּה בְּשֶׁבֶט צְבוּעַ בְּסִיקְרָא לְהִיּוֹת נִיכֵר שֶׁהוּא מַעֲשֶׂר כֵּן עוֹשֶׂה לְטֹלָאִים וְעֹלָמִים שֶׁל כָּל שָׁנָה

ושנה: יהיה קדש ליקרב למזבח דמו ואמרויו והבשר נאכל לבעלים שהרי לא נמנה עם שאר מתנות כהונה ולא מצנינו שיהא בשרו ניתן לכהנים: (ג) לֹא יִבְקֹר וְגו' לִפִּי שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל מִבְּחָר נִדְרִיכִם יִכּוֹל יִהְיֶה בּוֹרֵר וּמוֹצִיא אֶת הַיֶּפֶה תִּלְ לֹא יִבְקֹר בֵּין טוֹב לְרַע בֵּין תָּם בֵּין בַּעַל מוֹם חֲלָה עֲלוּי קְדוּשָׁה וְלֹא שִׁיקִירֵב בַּעַל מוֹם אֵלֹא יִאֲכַל בְּתוֹרַת מַעֲשֶׂר וְאִסּוּר לְהַגּוֹז וְלַהֲעַבֵּד: חֲסִלַת סֵפֶר וִיקְרָא

הפטרת בחקתי בירמיה פרק טז

יט יְהוָה עֲזָרִי וּמַעֲזִי וּמְנוּסִי בְּיוֹם צָרָה אֵלֶיךָ גּוֹיִם יִבְאוּ מֵאֲפִסֵּי־אֲרֶץ וְיִאֲמְרוּ אֲדָ־שֶׁקֶר נִחַלּוּ אֲבוֹתֵינוּ הַכֹּל וְאֵין־בָּם מוֹעִיל: כ הַיַּעֲשֵׂה־לּוֹ אֲדָם אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים: כא לִכֵּן הִנְנִי מוֹדִיעֶם בְּפִעֵם הַזֹּאת אֹדִיעֶם אֶת־יָדַי וְאֶת־גְּבוּרַתִּי וְיִדְעוּ כִּי־שָׁמִי יְהוָה: כב חֲטָאת יְהוָה כְּתוּבָה בְּעֵט בְּרוּזֵל בְּצַפְרֵן שְׁמִיר חֲרוּשָׁה עַל־לוּחַ לְפָנַי וְלִקְרָנֹת מְזַבְּחוֹתֵיכֶם: כג כִּזְכוֹר בְּנֵיהֶם מְזַבְּחוֹתָם וְאֲשִׁירֵיהֶם עַל־עֵץ רַעְנָן עַל גְּבֻעוֹת הַגְּבֻהוֹת: ג הַרְרִל בְּשׂוּדָה חִילֶךָ

יחזקאל פרק 15

קפד

מִכָּל-הָאֲרָצוֹת וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל-אֲדַמְתְּכֶם: 16 וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטַהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל-גְּלוּלֵיכֶם אֲטַהַר אֶתְכֶם: 17 וְנָתַתִּי לָכֶם לֶב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֶן בְּקִרְבְּכֶם וְהִסֵּרְתִי אֶת-לֶב הָאֵבֶן מִבְּשָׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֶב בָּשָׂר: 18 וְאֶת-רוּחִי אֶתֶן בְּקִרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר-בַּחֲקִי תֵלְכוּ וּמִשְׁפָּטִי תִשְׁמְרוּ וְעָשִׂיתֶם: 19 וְיִשְׁבַּתֶּם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאֲבֹתֵיכֶם וְהֵייתֶם לִי לְעָם וְאֲנִי אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים: 20 וְהוֹשַׁעְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּקְרָאתִי אֶל-הַדָּגָן וְהַרְבִּיתִי אוֹתוֹ וְלֹא-אֶתֶן עֲלֵיכֶם רָעָב: 21 וְהִרְבִּיתִי אֶת-פְּרִי הָעֵץ וְתִגְבַּת הַשָּׂדֶה לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא תִקְחוּ עוֹד חֶרֶפַת רָעָב בְּגוֹיִם: 22 וּזְכַרְתֶּם אֶת-דְּרִכֵּיכֶם הָרָעִים וּמַעַלְלֵיכֶם אֲשֶׁר

רש"י

(כה) מים טהורים. אכפר עליכם ואעביר טומאותיכם בהזית מי חטאת המעבירין טומאת המת: (כו) לב חדש. יצר שנתחדש טומאות דוד
(כז) וזרקתי. ענין הויה כמו חלקו בני אהרן (ויקרא 16): מים טהורים. כן יקראו מי אפר פרה כי מטהר טומאת המת: (כח) ורוח. ענין לון כמו הגני טמן זו לוח (ישעיה 6): והסירותי. מלשון הסקה: (ט) ותגובת. וענין למה ופני וכן ואלכל טומאת שלי (דברים 23): (יא) ונקוטותם. ענין כימה כמו ונקוטו בפניהם (שעל 17) וזרקתי. וכו' וזרקתי וגו'. ר"ל אכפר עונות ואעביר טומאת חטאתם בהזיית מי אפר פרה המעביר טומאת המת: (כו) לב חדש וגו'. ר"ל לב ישר ומוכנע ורצון טוב: לב האבן. לב החזק והקשה כאבן: לב בשר. לב נכנע ורך כבשר: (כז) ואת רוחי וגו'. ר"ל אחזיר לכם רוח הנבואה מה שהיה נחסר כל ימי הגולה: ועשיתי. ר"ל אעיר לבבכם שתלכו בחוקי ולשמור משפטי בלב ולעשותם: (כח) לב. להאמין בו ולשמור מצוותי: לא אחיה. לעזור לכם ולהושיע אתכם: (כט) והושעתני וגו'. ר"ל ארחיק אתכם מכל טומאת העון שהייתם רגילים בו כי יעיר לבכם להיות נזהרים מהם: וקראתי אל הרוח והרביתיו אותם. ר"ל אצוה שיפירה וירבה: (3) לבמען וגו'. ר"ל באופן שלא תקבלו עוד בגוים חרפת רעב כי מאז לא יקראו לכם חסירי לחם: (4) וזכרתם. וכאשר תזכרו דרכיכם הרעים אז תזכרו בעיני עצמיכם ר"ל אתם תשפטו הכריתה על עצמיכם בעבור הרעות שעשיתם ותאמרו שברין נכרתה בגולה:

יחזקאל פרק 15

קפה

לֹא-טוֹבִים וּנְקַטְתֶּם בְּפָנֵיכֶם עַל עֲוֹנוֹתֵיכֶם וְעַל תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם: 1 לא לַמַּעַנְכֶם אֲנִי-עֹשֶׂה נֶאֱמַר אֲדַנִּי יְהוָה יוֹדֵעַ לָכֶם בּוֹשׁוּ וְהִפְלַמוּ מִדְּרִכֵּיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל: 2 כֹּה אָמַר אֲדַנִּי יְהוָה בְּיוֹם טַהַר אֶתְכֶם מִכָּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם וְהוֹשַׁבְתִּי אֶת-הָעֵרִים וּנְבִנוּ הַחֲרֻבוֹת: 3 וְהָאֶרֶץ הַנְּשֻׁמָּה תַעֲבֹד תַּחַת אֲשֶׁר הִיְתָה שְׂמֵמָה לְעֵינֵי כָל-עוֹבְרֵי: 4 וְאָמְרוּ הָאֶרֶץ הַלְלוּ הַנְּשֻׁמָּה הִיְתָה כַּגֶּן-עֵדֶן וְהָעֵרִים הַחֲרֻבוֹת וְהַנְּשֻׁמוֹת וְהַנְּהַרְסוֹת בַּעֲזוֹת יִשְׁבוּ: 5 וַיִּדְעוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר יִשְׂאָרוּ סְבִיבוֹתֵיכֶם כִּי אֲנִי יְהוָה בְּנִיתִי הַנְּהַרְסוֹת נִטְעַנְתִּי הַנְּשֻׁמָּה אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי: 6 כֹּה אָמַר אֲדַנִּי יְהוָה עוֹד זָאת אֲדַרְשׁ לְבֵית-יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לָהֶם אַרְבֵּה אֶתֶם כְּצֵאֵן אָדָם: 7 כְּצֵאֵן קִדְשִׁים כְּצֵאֵן יְרוּשָׁלַם בְּמוֹעֲדֶיהָ

רש"י

טובה: (1) והארץ הנשמה תעבד. הארץ אשר היתה שממה עד הנה תהיה נעבדת ונורעת: (2) היתה כגן עדן. עכשיו נהפכה להיות כגן עדן: והערים החרבות. זה ימים מצודות ציון
(3) והושבת. מל' ישיבה: ונבנו. מל' בנין: החרבות. מל' מדינה: (4) הנשמה. מל' שממון: תחת. נמקום: (5) הללו. הלאה וכן יאמר בלשון זכר הללו (במשל 7): והנהרסות. מל' הריסה וממילה: בצורות. מל' מנצל ומחוק: (6) במועדיה. מל' מועד ומג: צאן אדם. ר"ל רניו בני אדם: רבים עכשיו בצורות ישבו: (7) אדרש לבית ישראל. אתפתה להם כהפלתם כדורשם אותי על זאת: ארבה אותם. אדם כצאן לרוב: (8) כצאן קדשים. שהיא באה לירושלים מצודות דוד
(9) אני עושה. את הגאולה הזאת: יודע לכם. יהיה ידוע לכם שאין הגאולה למענכם כי בושו והכלמו מדרכיכם אשר לא טובים ואינכם כדאים להביא הגאולה: (10) ביום מזהיר. ר"ל כשאכפר עליהם: והושבתי. להיות מיושבת באנשים: (11) הנשמה. אשר היא שוממה תעבד אז בחרישה ובזריעה: (12) ואמרו. העובדים דרך כס יתמרו ויאמרו הנה הארץ הזאת שהייתה נשמה היתה עתה כגן הנטועה בעדן: בצורות ישבו. נתיישבו באנשים ובמגדלים ובחומות עד שהמה בצורות וחזקות: (13) וידעו הגוים וכו'. ר"ל הגוים הנשארים יכירו לדעת שאני הוא בניתי את הנהרסות ונטעתי הנשמה ולא נעשה הדבר במקרה: אני ה' דברתי. אני הוא המדבר שכן יהיה ואני הוא העושה הדבר: (14) עוד זאת אדרש וגו'. ר"ל עוד בדבר זה אהיה נדרש להם למלאות משאלותם בדרשם על זאת: ארבה אותם. ר"ל והוה הדבר שארבה אותם מכני אדם כרובי הצאן: (15) כצאן קדשים. כמספר צאן קדשים וחזרו ומפרש כצאן ירושלים:

יחזקאל פרק 15

קפו

בֶּן תְּהִינֶנָּה הָעָרִים הַחֲרֻבוֹת מִלְּאוֹת יָצֵאן אָדָם וַיִּדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה: **ס** לֹא הָיְתָה עָלַי יַד־יְהוָה וַיִּצְיֵאֵנִי בְרוּחַ יְהוָה וַיְנַחֵנִי בְּתוֹךְ הַבִּקְעָה וְהִיא מְלֵאָה עֲצֻמוֹת: **ז** וְהֶעֱבִירֵנִי עֲלֵיהֶם סָבִיב וְהִנֵּה רַבּוֹת מְאֹד עַל־פְּנֵי הַבִּקְעָה וְהִנֵּה יִבְשׁוֹת מְאֹד: **ח** וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם הֲתַחֲיִינָה הָעֲצֻמוֹת הָאֵלֶּה וַאֲמַר אֲדֹנָי יְהוִה אַתָּה יָדַעְתָּ: **ט** וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲנִבָּא עַל־הָעֲצֻמוֹת הָאֵלֶּה וַאֲמַרְתָּ אֲלֵיהֶם הָעֲצֻמוֹת הַיְבֻשׁוֹת שְׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה: **י** כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לְעֲצֻמוֹת הָאֵלֶּה הִנֵּה אֲנִי מֵבִיא בְכֶם רוּחַ וְחַיִּיתֶם: **יא** וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם גִּידִים וְהֶעֱלֵתִי עֲלֵיכֶם בֶּשֶׂר וְקָרַמְתִּי

רש"י

במועדי פסחים לשון אחר כתרנומו אסגינון באינשא ואצלהינון כבעירא כלומר שלא יהיו עוונותיהם נזכרים עליהם: **(א)** היתה עלי יד ה' ויציאני ברוח ה' וגו' יד ה' כל יד ה' שבנובאה לשון כפייה הוא שהיתה הרוח כופה אותו לילך כמשתגע אל מקום שהרוח חפץ: **והוא מלאה עצמות** רבותינו אמרו שהיו משבט אפרים שיצאו ממצרים לפני

מצודות ציון

(א) ברוח. ענין לנון: וינחני מל' הנסה: הבקעה. העמק: **(ו)** וקרמתי. מלשון קרום כעין קליפה אדם ולפי שדרך הצאן להתרבות מאד אמר מלת צאן בדרך שאלה על הפלגת הרבוי: **כי אני ה'** הנאמן במאמרי: **(א)** יד ה': כח חוזק הנובאה: **ויציאני**. הוציא אותי ממקומי: **ברוח ה'**: ר"ל ההוצאה היה ברצון המקום לא ברצוני כ"א בע"כ: **והיא מלאה עצמות**. ארז"ל שהיו מבני אפרים שמהרו את הקץ לצאת ממצרים והרגום אנשי גת: **(ב)** **והעבירני**. העביר אותי סמוך להם סביבותם למען יראה איכותם וכמותם ולא העבירו בין העצמות לפי שהיה כהן: **והנה רבות**. ר"ל ראיתי שהמה רבות מאד ויבשות מאד: **(ג)** **התחיינה**. היה כ"א בה"א השאלה כי שאלו אם אפשר שיחיו העצמות האלה: **אתה ידעת**. כאומר הנה לפי הטבע אין מקום שיחיו אולם אם רצונך שיחיו הנה כן יחיו ומי א"כ יודע רצונך אלא אתה וא"כ ידעת אם יחיו: **(ד)** **מביא בכם רוח**. ר"ל בהעצמות יבוא רוח ואור ונושם ומזה יבוא מעט חיות בעצמות להתנועע ולהתקרב זה לזה כמפורש בענין: **(ו)** **ונתתי וכו'**. אחר שיתקברו

יחזקאל פרק 17

קפו

עֲלֵיכֶם עוֹר וְנָתַתִּי בְכֶם רוּחַ וְחַיִּיתֶם וַיִּדְעַתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה: **ב** וְנִבְאָתִי כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי וַיְהִי־קוֹל כְּהִנְבְּאֵי וְהִנֵּה־רֵעֵשׂ וַתִּקְרְבוּ עֲצֻמוֹת עֵצִים אֶל־עֲצָמוֹ: **ג** וְרֵאִיתִי וְהִנֵּה־עֲלֵיהֶם גִּידִים וּבֶשֶׂר עָלָה וַיִּקְרַם עֲלֵיהֶם עוֹר מִלְּמַעְלָה וְרוּחַ אֵין בָּהֶם: **ד** וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲנִבָּא אֶל־הָרוּחַ הֲנִבָּא בֶּן־אָדָם וַאֲמַרְתָּ אֶל־הָרוּחַ כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בָּאֵי הָרוּחַ וּפְתִי בְּהַרוּגִים הָאֵלֶּה וַיְחִיו: **ה** וְהִנְבְּאָתִי כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי וַתְּבֹא בָהֶם הָרוּחַ וַיְחִיו וַיַּעֲמֵדוּ עַל־רַגְלֵיהֶם חֵיל גָּדוֹל מְאֹד־מְאֹד: **ו** וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם הָעֲצֻמוֹת הָאֵלֶּה כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה הִנֵּה אֹמְרִים יִבְשׂוּ עֲצֻמוֹתֵינוּ וְאִבְדָּה תִּקְוַתֵנוּ נִגְזַרְנוּ לָנוּ: **ז** לָכֵן הֲנִבָּא

רש"י

שמה שפשט אחרון לובש ראשון אבל בתחילת בריית הוולד עור ובשר תחילה ואח"כ עצמות וגידים: וקרמתי. לשון קרום אקרוטיי"רייא בלע"ז: **(ו)** ויהי קול. והנה רעש העצמות שהיו טופחין זה לזה: **עצם אף עצמו**. עצמות כל אחד כל מקום שנתפזרו היו קופצין ומתקרבין כל אחד ואחד אצל מקו' חבורו: **(ז)** **מארבע רוחות**. כל מקום שהלכו

נשמותיהן לשוט לד' רוחות העולם משם יתקבצו ויבאו: **זפחי**. כמו נופח באש פחם **(ישעי' נד:)** **(יא)** **העצמות האלה כ"כ בית ישראל** המה. רמז ודוגמא לכל בית ישראל בצורתם המה שהרי הם אומרי' יבשו עצמותינו בצרות אבדה תקותינו ומה נוחיל לתשועה עוד דבר אחר כולם אלו משל ישראל היו ומפני שהחיייתם עכשיו הם אומרים אבדה נשמותיהן לשוט לד' רוחות העולם משם יתקבצו ויבאו: **זפחי**. כמו נופח באש פחם **(ישעי' נד:)** **(יא)** **העצמות האלה כ"כ בית ישראל** המה. רמז ודוגמא לכל בית ישראל בצורתם המה שהרי הם אומרי' יבשו עצמותינו בצרות אבדה תקותינו ומה נוחיל לתשועה עוד דבר אחר כולם אלו משל ישראל היו ומפני שהחיייתם עכשיו הם אומרים אבדה

מצודות ציון

מצודות דוד

ונדח"ל קרום שעלה מממת מכה (פולין מ"ג): **(ז)** **רעש**. ענין נדנד ומנועה: **(ח)** **ויקרם**. נעשה קרום: **(ט)** **זפחי**. מלשון ספסה ומשיכה: **(יא)** **נגזרנו**. ענין בידי: **(ו)** ויהי קול. מן הרוח והאור הנושב: **והנה רעש**. והנה נדנדו ותנועה מן העצמות וקרבות כל אחד אל העצם הדבוק בו כשהיה חי: **(ח)** **והנה עליהם**. ר"ל נתון עליהם גידים וכו': **ורוח אין בהם**. עדיין לא היה בהם רוח החיוני: **(ט)** **מארבע רוחות**. ר"ל מכל מקום שהלכו נשמותיהן לשוט לארבע רוחות העולם משם יתקבצו ויבאו וינשבו בגופי הרוגים האלו ויחיו: **(יא)** **כ"כ בית ישראל המה**. ר"ל המה מרמזים להיות לאות וסימן על כל בית ישראל המתים בגולה: **הנה אומרים**. מתי הגולה אומרים הנה עד שלא תבוא הגאולה כבר נהיו מתים וייתבישו עצמותינו ואבדה א"כ תקותינו מה שאנו מקיים אל הגאולה הואיל ואנו נכרתו לעצמנו ולא נהיה חכברת האנשים הרואים את הגאולה

יחזקאל פרק 15

קפח

וַאֲמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה-אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה אֲנִי פֹתַח אֶת-
קַבְרוֹתֵיכֶם וְהִעֲלִיתִי אֶתְכֶם מִקַּבְרוֹתֵיכֶם עִמִּי וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם
אֶל-אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל: ^פ וַיִּדְעַתֶּם כִּי-אֲנִי יְהוָה בִּפְתַח־אֶת-
קַבְרוֹתֵיכֶם וּבִהְעֵלוֹתִי אֶתְכֶם מִקַּבְרוֹתֵיכֶם עִמִּי: ^ה וְנָתַתִּי רוּחִי
בְּכֶם וַחַיִּיתֶם וְהִנַּחְתִּי אֶתְכֶם עַל-אֲדָמַתְכֶם וַיִּדְעַתֶּם כִּי-אֲנִי
יְהוָה דִּבַּרְתִּי וַעֲשִׂיתִי נְאֻם-יְהוָה: ^פ וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי
לֵאמֹר: ^{טו} וְאַתָּה בֶן-אָדָם קַח-לָךְ עֵץ אֶחָד וּכְתַב עָלָיו לִיהוּדָה
וּלְבְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲבֵרוּ (חֲבָרוּ קרי) וּלְקַח עֵץ אֶחָד וּכְתֹוב עָלָיו
לְיוֹסֵף עֵץ אֶפְרַיִם וְכָל-בֵּית יִשְׂרָאֵל חֲבָרוּ (חֲבָרוּ קרי): ^י וְקָרַב
אֲתָם אֶחָד אֶל-אֶחָד לָךְ לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ לְאֶחָדִים בִּידֶךָ:

רש"י

תקויתנו ולא נחיה עוד שנית כשיחיו המתים: עליו לאמר עץ זה ליהודה ולשבת בנימין
(יב) לכן הנבא. שעתיד אני להחיותם שנית: שנלוה עליו. ולקח עץ אחד וכתיב עליו. זה
(טו) ויהי דבר ה' אלי לאמר: (טז) ואתה בן אדם קח עץ אחד וגו'. וכתוב עליו ליהודה
לאחרי ירבע' שהיו משבט אפר'י: (יז) והיו לאחרי' אני אחבר' לשני העצים שיהא עץ

מצודות דוד

כריסה כמו אלמתי נגומתי (יג 328): (יד) והנחתי. וכאלו יאמרו ומה א"כ תועלת לנו עם הגאולה:
(יב) הנה אני פותח וגו'. בזמן הגאולה אפתח קברותיכם ואעלה אתכם משם חיים וקיימים אתם עמי וכאומר הנה התחיה בעצמות הבקעה היא לאות על התחיה העתידה: והבאתי וגו'. וא"כ גם אתם תראו הגאולה: (יג) וידעתם וכו'. בפתחו וכו'. ר"ל בעת אפתח את קברותיכם ואעלה אתכם משם עמי אז תדעו שאני ה' הנאמן במאמרי: (יד) ונתתי רוחי בכב. אתן בכס רוח החינני ותשארו חיים וקיימים ואושית אתכם כמנוחה על אדמתכם ואז תדעו שאני ה' הנאמן במאמרי אני דברתי ואני עשיתי כאשר דברתי: (טז) עץ אחד. חתיכת עץ אחד: ליהודה ולבני ישראל חבריו. המלות האלה כתוב עליו כאומר העץ ההוא מרמו על יהודה ועל בני ישראל חבריו הם בני בנימין שהתחברו עליו להיות מלכות אחת: ולקח עץ אחד. ועוד לקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף עד אפרים וכו' כאומר על יוסף מרמו העץ ההוא והוא אפרים הבא מיוסף שמלכות ישראל נקראת על שמו לפי שמלך הראשון היה עליהם ירבעם הבא מאפרים ומרמו העץ ההוא עליו ועל שאר השבטים שהתחברו עמו להיות תחת ממשלתו: (יז) וקרוב אותם. תקרב העצים זה אל זה להיות נראים לך כאלו המה חתיכת עץ אחד: והיו לאחדים בידך. כשיהיו עדיין בידך יתחברו יחד

יחזקאל פרק 15

קפח

וַכֹּאשֶׁר יֹאמְרוּ אֵלֶיךָ בְנֵי עַמּוֹךְ לֵאמֹר הַלּוֹא-תִגִּיד לָנוּ מְהֵרָא אֵלֶּה לְךָ: ^א דְּבַר אֱלֹהִים כֹּה-אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה אֲנִי לֹקַח אֶת-עֵץ יוֹסֵף אֲשֶׁר בְּיַד-אֶפְרַיִם וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל חֲבֵרוּ (חֲבָרוּ קרי) וְנָתַתִּי אוֹתָם עָלָיו אֶת-עֵץ יְהוּדָה וַעֲשִׂיתֶם לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ אֶחָד בִּידֵי: ^ב וְהָיוּ הָעֵצִים אֲשֶׁר-תִּכְתַּב עֲלֵיהֶם בִּידֶךָ לְעֵינֵיהֶם: ^ג וְדַבֵּר אֲלֵיהֶם כֹּה-אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה אֲנִי לֹקַח אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֵּין הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִלְכוּ-שָׁם וּקְבַעְתִּי אֹתָם מִסְבִּיב וְהִבֵּאתִי אוֹתָם אֶל-אֲדָמַתָּם: ^ד וַעֲשִׂיתִי אֲתָם לְגוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ בְּהַרְי יִשְׂרָאֵל וּמִלְדָּה אֶחָד יְהִיה לְכֹלָם לְמִלְדָּה וְלֹא יְהִיה (יְהִיו- קרי) עוֹד לְשֵׁנַי גּוִיִּם וְלֹא יִחַצּוּ עוֹד לְשִׁנְי מַמְלָכוֹת עוֹד: ^ה וְלֹא יִטְמְאוּ עוֹד בְּגִלְוֵי־אֵלִיהֶם וּבִשְׁקֻצֵיהֶם וּבְכֹל פְּשָׁעֵיהֶם וְהוֹשַׁעְתִּי אֹתָם מִכָּל מוֹשְׁבֵּתֵיהֶם אֲשֶׁר חָטְאוּ בָהֶם וְטַהַרְתִּי

רש"י

אחד בידך: (יט) הנה אני לוקח את עץ וגו'. שלא יהיו עוד לשתי ממלכות:

מצודות דוד

מלשון מנוסה: (יט) עץ. ר"ל שצט מלוכה ולפי ששעה משל עץ אלו לנחן עץ: עליו. ר"ל עמו כסממן לו: את. עס: (כב) יחצו. ענין חלוקה כמו ומקן ללרעע רומט (בר' 367): (כג) ובשקוציהם. מל' סקן ומעצו: מלשון מנוסה: (יט) עץ. ר"ל שצט מלוכה ולפי ששעה משל עץ אלו לנחן עץ: עליו. ר"ל עמו כסממן לו: את. עס: (כב) יחצו. ענין חלוקה כמו ומקן ללרעע רומט (בר' 367): (כג) ובשקוציהם. מל' סקן ומעצו: מלשון מנוסה: (יט) עץ. ר"ל שצט מלוכה ולפי ששעה משל עץ אלו לנחן עץ: עליו. ר"ל עמו כסממן לו: את. עס: (כב) יחצו. ענין חלוקה כמו ומקן ללרעע רומט (בר' 367): (כג) ובשקוציהם. מל' סקן ומעצו: מלשון מנוסה: (יט) עץ. ר"ל שצט מלוכה ולפי ששעה משל עץ אלו לנחן עץ: עליו. ר"ל עמו כסממן לו: את. עס: (כב) יחצו. ענין חלוקה כמו ומקן ללרעע רומט (בר' 367): (כג) ובשקוציהם. מל' סקן ומעצו:

שהתחברו עמו ואתן אותם עליו ר"ל עם אפרים אתנם להיות שבט מלכות יהודה ואעשה אותם לשבט מלכות אחד וכן תקום הדבר בידי החזקה: (כ) והיו העצים. ר"ל העצי' ההם אשר כתוב עליהם הדברים האלה תאחזם בידך לפניהם: (כא) ודבר אליהם. בעת תאחז העצים ההם בידך תדבר אליהם כה אמר ה' וגו': (כב) לגוי אחד בארץ. כשיהיו בארץ וחזור ומפרש בהרי ישראל שם אעשה לגוי אחד ולא יהיו עוד חלוקים לשנים להיות יהודה עם לבד ועשרת השבטים עם לבד: ולא יחצו וכו'. כפל הדבר במ"ש. עוד. ר"ל עד עולם: (כג) ולא יטמאו עוד. לא יהיו נטמאים עוד בעבודת כוכבים וביתר הפשעים שנטמאו בהם בהיותם כבבל: והושעתי וכו'. כי רבים מהם נטמאו בין הכבליים במקום מושבותיהם בזמן הגולה והרשיעו כמזהם ולכן אמר אושיע אותם להציעים משם לחזור לדת ישראל ואטהר אותם מטומאת עונם כי אסלה להם ומאו יהיו לי לעם להאמין בי ולשמו' מצוית ואני

יחזקאל פרק ל"ח

קצ

אותם והיו לי לעם ואני אהיה להם לאלהים: ^ב ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהיה לכלם ובמשפטי ילכו וחקתי ישמרו ועשו אותם: ^ג וישבו על הארץ אשר נתתי לעבדי ליעקב אשר ישבו בה אבותיכם וישבו עליה המה ובניהם ובני בניהם עד-עולם ודוד עבדי נשיא להם לעולם: ^ד וכתתי להם ברית שלום ברית עולם יהיה אותם ונתתים והרפיתי אותם ונתתי את-מקדשי בתוכם לעולם: ^ה והיה משפני עליהם והייתי להם לאלהים והמה יהיו לי לעם: ^ו וידעו הגוים כי אני יהוה מקדש את-ישראל בהיות מקדשי בתוכם לעולם: ^ז ויהי דבר יהוה אלי לאמר: ^ח בן-אדם שים פניך אל-גוג ארץ המגוג נשיא ראש משך ותבל והנבא עליו: ^ט ואמרת כה אמר אדני יהוה הנני אליך גוג נשיא ראש משך ותבל: ^י ושובבתיך ונתתי חכים בלחייך והוצאתי אותך:

רש"י

(כה) **עבדי ליעקב**. כעין שנתתיה ליעקב בלי האומה כד"א גומר ומגוג (בראשית י): מצרי: (ב) **אף גוג**. כך שם המלך: המגוג. שם (ד) **ושובבתיך**. אעשה אותך שובב

מצודות דוד

(כד) **ורועה**. ר"ל מנשיא: (כו) **משכני**. ר"ל השלמט שכנימי והוא מלשון משכן ותניני: (ב) **גוג**. כן שם המלך: המגוג. משך ותובל. שמות אומות והיו מנשיא וחוקתי ישמרו. ישמרו בלב ויעשום בפועל: (כה) **לעולם**. ר"ל עד עולם לא תפסוק המלוכה מורע דוד: (כו) **ברית שלום**. שישבו בארצם בשלום והברית הוזה עליהם עד עולם: ונתתים. ר"ל אתן אותם במקומם ולא יזונו משם: **לעולם**. ולא תחרב עוד: (כז) **והיה משכני**. משכן שכנימי יהיה עליהם ואהיה להם לאלהים לעזור ולהושיע והמה יהיו לי לעם להאמין בי ולשמור מצותי: (כח) **וידעו וכו**. בהיות וכו'. ר"ל כשתתמיד מקדשי בתוכם לעולם אז ידעו הגוים שאני ה' הקדשתי את ישראל להיות עמי: (ב) **אף גוג ארץ המגוג**. מלת אל משמשת בתשים כאלו אמר אל גוג אל ארץ המגוג: **נשיא ראש**. כפל המלה בשמות נרדפים וכן אדמת עפר (דניאל יב) ועל גוג יאמר שהוא נשיא גם על משך ותובל: (ג) **הנני אליך**. הנה אני אפנה אליך אתה גוג וכו': (ד) **ושובבתיך**. אתן בלבך להיות שובב

יחזקאל פרק ל"ח

קצא

ואת-פל-חילדך סוסים ופרשים לבשי מכלול פלם קהל רב צנה ומגן תפשי חרבות פלם: ^ה פרס פוש ופוט אתם פלם מגן וכובע: ^ו גמר וכל-אגפיה בית תוגרמה ירפתי צפון ואת-פל-אגפיו עמים רבים אתך: ^ז הכן והכן לך אתה וכל-קהלך הנקהלים עליך והיית להם למשמר: ^ח מימים רבים תפקד באחרית השנים תבוא | אל-ארץ | משובבת מחרב מקבצת מעמים רבים על הרי ישראל אשר-היו

רש"י

אנבו"יישיר בלע"ז כל ההולך בשרירות לבו נקרא שובב כמו (ישעיה ג"ו) וילך שובב בדרך לבו: ונתתי חכים בלחייך. דרך חיה להוציאה בחכים שבלחיה לפי שאינה רוצה לצאת גם אני אתן בלבך ההרורין ויצר המושך אותך מארצך לבא על ארץ ישראל: (ו) **וכל אגפיה**. כל סביביה: (ז) **הכון והכן לך**. הכון אותך והכן לך חיל אחרי, הכון הזדמן: והיית להם

מצודות ציון

יפת כמ"ש בני יפת גומר ומגוג ומני ויון ותובל ומשך ומירס (בנלשית י): (ד) **ושובבתיך**. ענין מרד והליכה דלכתי הלכ כמו משונה ישראל (דברים י): **החיים**. הס העצמות שמשוימים בלחיי המיה למנוטה ע"י וכן ויצאוהו נחמס (לעיל יט): **בלחייך**. כן נקראו חלק הפה ממעל וממטה: **מכף**. מלשון כל ר"ל כלול בכל יופי: **צנה ומגן**. שמות כלי מלחמה עשויים להליל ממנת חרב ומניט: **תופשי**. אומי: **חרבות**. מל' חרב: (ה) **וכובע**. כן יקראו כלי המגן שעל הראש: (ו) **אגפיה**. כנפיה וכן וכל אגפיו (לעיל י"ג) ויאמר על הספסעות המילות: (ז) **הכון**. מל' הכנה: קהלך. קלפיפת עס: (ח) **תפקד**. ענין זכרון כמו וכו' פקד

תפקד. תהיה נוכר להפרע ממך על מה שעשית מימים רבים והוא כי המה עזרו אל האויב הבא על ישראל: **באחרית השנים**. בסוף השנים תבוא אל ארץ אשר שבו יושביה להתיישב בה ממקום שגלו ע"י חרב האויב: **מקבצת מעמים רבים**. המה נקבצו בה מן העמים הרבים שהיו פזורים שמה בגולה:

מצודות דוד

ומורד ואתן חכים בלחייך למשך אותך ע"י כדרך שמושכים החיות אל מקום הנרצה ר"ל אעיר לכן אל הדבר ואוציא אותך ממקומך עם אנשיך במרבית סוסים ופרשים וכולם יהיו ולבושים במלבושי פאר ויהיו עמי רב בצנה ובמגן וכולם יתפשו חרבות כדרך אנשי מלחמה: (ה) **אתם**. יהיו אתם בעזרתם: **כולם מגן וכובע**. כולם יבואו במגן וכובע: (ו) **ירפתי צפון**. היושבים בפאת צפון: **עמים רבים אתך**. יבואו עמך: (ז) **הכון והכן לך**. הכון עצמך והכן לך אחרים וי"ש אתה וכל קהליך הנאספים עליך לעזרה: והיית להם למשמר. כי שמירת החיל מן הנזק מוטל על ראש הצבא: (ח) **מימים רבים**

יחזקאל פרק לח

קצב

לְחֶרְבָּה תָּמִיד וְהִיא מַעֲמִים הוֹצֵאתָ וַיֵּשְׁבוּ לְבִטַח פְּלִם:
 וְעֵלִיתָ בַשּׂוֹאֵה תָּבוֹא פֶּעֶנָן לְכִסּוֹת הָאָרֶץ תִּהְיֶה אִתָּה
 וְכָל־אֲנָפִיד וְעַמִּים רַבִּים אוֹתָךְ: פ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְהִנֵּה |
 בַּיּוֹם הַהוּא יַעֲלוּ דְבָרִים עַל־לִבְכֶךָ וְחִשְׁבַת מַחֲשַׁבַת רָעָה:
 וְאָמַרְתָּ אֲעֵלֶה עַל־אָרֶץ פְּרוּזוֹת אָבוֹא הַשְּׁקִטִים יֹשְׁבֵי לְבִטַח
 פְּלִם יֹשְׁבִים בְּאֵין חוֹמָה וּבְרִיחַ וּדְלָתִים אֵין לָהֶם: ג לְשַׁלַּל
 שְׁלַל וּלְבוֹ בּוֹ לְהַשִּׁיב יָדְךָ עַל־חֲרָבוֹת נוֹשְׁבוֹת וְאֶל־עַם
 מְאֻסָּף מְגוּיִם עֹשֶׂה מְקַנֵּן וְקִנְיָן יֹשְׁבֵי עַל־טַבּוֹר הָאָרֶץ: ד שְׂבֹא

רש"י

לְחֶרְבָּה תָּמִיד. זה שנים רבות וסמוך לבואך עליה חזרה: והיא מעמרים הוצאת. והיה לך לשום על לב שהיא מעמרים הוצאה והמוציאה מן העמים לא יעזובה בידך: (ט) בַשּׂוֹאֵה. כחשך המכסה את הארץ, שואה ברואיני"ה בלע"ז: (י) יַעֲלוּ דְבָרִים. יסקוון ההרורים מחשבת רעה להלחם כנגדי: (יא) עַל אָרֶץ פְּרוּזוֹת. יושבי כפרים מאין

מצודות ציון

מלשון (ב) מְשׁוֹכְכַת. מלשון (ג) כְּשׂוֹאֵה. ענין חושך כמו אמש שואה ומשואה (ד) אוֹתָךְ. עמך: (יא) פְּרוּזוֹת. כן יקראו הערים אשר אין חומה להם וכן פחות משני יושבים (יב) הַשְּׁקִטִים מ"ל' הסקט ומנוחה: ובריה. הוא המטה הסוגר הלמות: (יג) עוֹשֶׂה. ענין אסיפה כמו ואת הנפש אשר עשו

ומפרש מי הם יהיו כענין ואמר אתה וכל אנשי חילך ועמים רבים אשר עמך ומוסב למעלה שאמר מימים רבים תפקד כי באחרית השנים תבוא וכו' ושם תקבל גמולך משלם: (י) בַּיּוֹם הַהוּא. בעת שישבו ישראל אל אדמתם: יַעֲלוּ דְבָרִים וכו'. ר"ל תהרהר הרהורים: (יא) עַל אָרֶץ פְּרוּזוֹת. על היושבים בערי הפרוץ: אָבוֹא הַשְּׁקִטִים. אבוא אל השוקטים במנוחה ויושבים לביטח ר"ל אינם נשמרים מן האויבים להתאסף בערי המבצר כי לבם בטוח מן האויב ולכן יושבים מבלי חומה סביב ואין להם בריח ודלתים וכאומרם והואיל וכן אכבוש אותם בקלות רב: (יב) הַשְּׁקִטִים ש"ל. תחשוב לשלול שללם ולהשיב ידך לבוא שנית למלחמה על החרבות שנתיישבו מקרוב ולפי שכבר בא פעם בעזרת

יחזקאל פרק לח

קצב

וַיִּדְדֶן וּסְחָרֵי תְּרָשִׁישׁ וְכָל־כְּפִירִיהַ וַיֹּאמְרוּ לָךְ הַלְשַׁלַּל שְׁלַל
 אִתָּה בָּא הַלְבוֹ בּוֹ הַקְּהֵלֶתָ קְהֵלְךָ לְשֵׂאת | פֶּסֶף וְזָהָב לְקַחַת
 מְקַנְהַ וְקִנְיָן לְשַׁלַּל שְׁלַל גְּדוֹל: ס לִכְן הִנְבֵּא בֶן־אָדָם
 וְאָמַרְתָּ לְגוֹג כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הֲלוֹא | בַּיּוֹם הַהוּא בְּשֶׁבֶת
 עַמִּי יִשְׂרָאֵל לְבִטַח תִּדְעֶ: ז וּבָאתָ מִמְּקוֹמְךָ מִירְפְּתֵי צִפּוֹן
 אִתָּה וְעַמִּים רַבִּים אִתָּךְ רַכְבֵּי סוּסִים פְּלִם קְהַל גְּדוֹל וְחֵיל
 רַב: ח וְעֵלִיתָ עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל פֶּעֶנָן לְכִסּוֹת הָאָרֶץ בְּאַחֲרִית
 הַיָּמִים תִּהְיֶה וְהִבְאוֹתִיךָ עַל־אֲרָצִי לְמַעַן דַּעַת הַגּוֹיִם אֹתִי
 בְּהַקְדִּישִׁי בְךָ לְעֵינֵיהֶם יָגוֹ: ט כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַאֲתֶה־

רש"י

כטבור זה שהוא אמצעי של אדם ומשופע מכל צדדיו: (ג) וְכָל כְּפִירִיהַ. סוחרים חריפיין שבה הרגילין לצאת ולשוט ככפירים בכל המדינות ויודעין איזה מקום העושר: יֹאמְרוּ לָךְ הַשְּׁשִׁלֹּף ש"ל' אתה. כלומר מי הגיד לך את מקום העושר הידעת כי לארץ מלאה שלל וכו' אתה הולך ושם באמת תמצא הון עתק: (יד) תִּדְעֶ. ת"י תדע פורענות גבורתי כל'

מצודות ציון

נמך (כזלש"י ט) טַבּוֹר. הוא הסכר ונדנ"ל פיו סמוס ועצור פתוח (ד) וכן מעט עטור הארץ (שופטים ט): (יג) כְּפִירִיהַ. אר"י נמור יקרא עכ"ל: הַקְּהֵלֶתָ. אספסת: לְשֵׂאת. לקחת:

מצודות דוד

האויב כמ"ש למעלה לכן אמר להשיב ידך: מְאֻסָּף מְגוּיִם. המאוספים מבין העכו"ם ממקום גלותם: עוֹשֶׂה מְקַנְהַ וְקִנְיָן. מאספים מקנה בקר וצאן ושאר דברים הנקנים: עַל טַבּוֹר הָאָרֶץ. על מצוע הארץ וגבהה לפי שהטבור הוא אמצע

הגוף קורא למקום המצוע בל' טבור: (יג) וְכָל כְּפִירִיהַ. ר"ל שריה וגדוליה: הַשְּׁשִׁלֹּף ש"ל' בה"א השאלה אם בא אתה לשלול שלל וכאלו יאמרו הנה מוכנים אנהנו לקנות השלל מידך: (יד) כִּכְן. הואיל וכן יהיה הנבא וכו': תִּדְעֶ. ר"ל יהיה ידוע ונגלה לך שיושבים לביטח ואינם נשמרים מן האויב: (טז) כְּעֵנָן. ר"ל ברבת עם כענין הבא לכסות הארץ: תִּהְיֶה. הדבר הזה: וְהִבְאוֹתִיךָ. ר"ל אעיר לכן לבוא על ארצי למען ידעו אותי הגוים ויכירו כי בעת אחיה מקודש לעיניהם על ידך אתה גוג כי כשיעשה משפט יקודש שמו הגדול: (יז) הַאֲתֶה הוּא. הנה אתה הוא אשר דברתי עליך בימים קדמונים ביד עבדי נביאי וכו' ועל יעשיה ויחזקאל וזכריה יאמר: שְׁנִיָם. ר"ל זה שנים רבות כי בבואו יעבור

יחזקאל פרק לח

קצר

הוא אשר דברתי בימים קדמונים ביד עבדי נביאי ישראל הנבאים בימים ההם שנים להביא אתך עליהם: ם ה והיה | בינם שהוא ביום בוא גוג על-אדמת ישראל נאם אדני יהוה תעלה חמתי באפני: י ובקנאתי באש-עברתי דברתי אם-לא | בינם שהוא יהיה רעש גדול על אדמת ישראל: - ורעשו מפני דגני הים ועוף השמים וחית השדה וכל-הרמש הרמש על-האדמה וכל האדם אשר על-פני האדמה ונהרסו ההרים ונפלו המדרגות וכל-חומה לארץ תפול: כ וקראתי עליו לכל-הרי חרב נאם אדני יהוה חרב איש באחיו תהיה: כב ונשפתי אתו בדבר ובדם וגשם שוטף ואבני אלגביש אש וגפרית אמטיר עליו ועל-אגפיו ועל-עמים רבים אשר אתו:

רש"י

יחזקאל פרק לט

קצה

והתגדלתי והתקדשתי ונדעתני לעיני גוים רבים וידעו כי-אני יהוה: ם לט ׀ ואתה בן-אדם הנבא על-גוג ואמרת: כה אמר אדני יהוה הנני אליך גוג נשיא ראש משך ותבל: - ושבתוך וששאתיך והעליתך מירכתי צפון והבאותך על-הרי ישראל: ג והפיתי קשתך מיד שמאלך וחצוץ מיד ימינך אפיל: ד על-הרי ישראל תפול אתה וכל-אגפך ועמם אשר אתך לעיט צפור כל-כנף וחית השדה נתתיך לאכלה: ה על-פני השדה תפול כי אני דברתי נאם אדני יהוה: ו ושלחתי-אש במגוג ובישבי האיים לבטח וידעו כי-אני יהוה: ז ואת-שם קדשי אודיע בתוך עמי ישראל ולא-אחל את-שם-קדשי עוד וידעו הגוים כי-אני יהוה קדוש בישראל:

רש"י

(בפת"ח) שני נביאים נתבאו נבואה א' בפרק אחד (ואבל לא בסגנון אחד): (יח) והיה ביום ההוא ביום בוא גוג על אדמת ישראל וגו': (יט) רעש גדול. על ידי קולות ורעמים כמו שהוא אומר: (כ) ונפלו המדרגו'. אני שמעתי שהם סלע'י חזקו'י ותלויים ונראים כנופלים ואני אומר הם תלי מגדלי' שחופרים סביב וזורקים העפר באמצע להגביה התל ועשו:

מצודות ציון

(יט) ובקנאתי ענין כעס: עברתי מל' עזרה וזעם: (כ) ורעשו. ענין נזעזע ותנועה חזקה: הרמש. כן יקראו צריות קטניות קצרי הכנף וכן רמש ופסול כנף (תהלים קמ): המדרגות. ענין מעלות כמו צנמך המדרגה (ש"ס י): (כב) ונשפתי. ענין ויכות כמו כי נאם ה' נשפט באמצע להגביה אתו. אגביש. אבני צדק וזמנות

מדרגות מדרגות אשקלונ'ש בלע"ז כדי שיעמוד העפר ולאחר שנכבש יפה נוטלים המלבנים מעמיד המדרגה: (כא) וקראתי עליו ככל הרי חרב. לבא חרב בהם עליו, וקראתי וזימנתי ומה היא החרב שאקרא עליו חרבים של עצמם חרב איש באחיו: (כב) ואבני אלגביש. אבני ברד המאירות כאבנים טובות ששמש גביש כענין שנא' (איוב

מצודות דוד

זמן רב מימי הנביאים ההם: (יט) ובקנאתי. בעבור קנאתי דברתי באש עברתי: אם לא. הוא ענין שבועה וגוים ולא אמר: (כ) ורעשו וגו'. הוא ענין מליצה ור"ל חרדה גדולה תהיה בעולם: ונפלו המדרגות. הנעשים לעלות בהן על העליות והכל הוא ענין מליצה ויורה על גורל העתודה: (כא) וקראתי עליו. על גוג אקרא שיבוא החרב אל כל הרי מקום שהוא שם כמ"ש למעלה תבוא וגו' על הרי ישראל: חרב איש באחיו. החרב הבאה תהיה חרב איש בלב אחיו לגורל המהומה שיבוא בהם: (כב) ונשפתי אתו. אתווכח עמו בהבאת

ר"מ) ראמות וגביש ורבותינו אמרו אל גב איש אבני ברד שהתחילו לירד על מצרים ועמדו באויר על גב האיש משה שהתפלל שלא ירדו כענין שנא' (שמות ה) לא נתך ארצה לא הגיע מצודות ציון

אל אכן יקר הנקרא גביש וכן ולמנה אבני אלגביש (ש"ס י): וגפרית. שם המין הנזכר: (כ) ושוכבתיך. ענין מרד והליכה דרכי הלז: וששאתיך. ענין הסתה ופסו' כמו הנמש' השולט (ירמיהו י): (ד) אגפך. חיל זנבות עס: אגפך. כן יקרא עוף דרום וכן לעיט הרים (שפי"ס י): ולמספת ציור אמר כפז כל כנף ר"ל כל בעל כנף: (ז) אחש. מל' חלול:

לארץ: (ב) וששאתיך. כמו והשאתיך על עמי כמו תהלי' פ"ש לא ישיא אויב בו: (ז) ולא אחש את שם קדשי. שפלותם של ישראל חלול שמו הוא באמור להם (לעיל ה) עם ה' מצודות דוד

עליו דבר ושפיתך דם וגשם שוטף וכו' להומם ולאבדם וזה תחשב לויכוח כי בזה יודיע שפשעו לו: (כג) והתגדלתי. ואז אהיה מגודל ומקודש ונודע ומפורסם לעיני גוים רבים וידעו הכל שאני ה' ואין עוד זולתי: (א) הנני אליך. הנה אני אפנה אליך אתה גוג וכו': (ב) ושוכבתיך. אעיר לך להיות שוכב ומורד ואסית אותך ואעל' אותך ממקומך מפאת צפון: (ג) והכיתי. אכה בקשתך למען תפול מיד שמאלך כי בה מחזיקים את הקשת ור"ל לא תצלח עם כלי המלחמה: (ד) לעיני לעופות הרוסים ולחית השדה אתך למאכל: (ה) על פני השדה תפול. במקום המלחמה: כי אני דברתי. וכן יקום: (ו) ובישבי האיים לבטח. הם הבאים עם גוג שהיו יושבים לבטח בארצותם על האיים: כי אני ה'. הנאמן במאמרי: (ז) אודיע. אפרסם שם קדשי בתוך עמי ישראל: ולא אחש. ר"ל לא אניח עוד את שמי להיות מחולל: כי אני ה' קדוש בישראל. שאני ה' הקדוש שוכן בישראל:

יחזקאל פרק ט

קצו

ה הנה באה ונהלתה נאם אדני יהוה הוא היום אשר דברתי:
 ויצאו ישבני | ערי ישראל ובערו והשיקו בנשק ומגן וצנח
 בקשת ובחצים ובמקל יד וברמח ובערו בהם אש שבע
 שנים: ולא ישאו עצים מן השדה ולא יחטבו מן היערים פי
 בנשק ובערו-אש ושללו את-שלליהם ובוזו את-בוזיהם נאם
 אדני יהוה: **ס** והיה ביום ההוא אתן לגוג | מקום-שם קבר
 בישראל גי העברים קדמת הים וחסמת היא את-העברים
 וקברו שם את גוג ואת-כל-המונה (המונו קרי) וקראו גיא המון
 גוג: **י** וקברום בית ישראל למען טהר את-הארץ שבעה

רש"י

אלה ולא יכול להצילם: **(ט)** והשיקו. כמו תנור שהשיקוהו בלשון משנה: בנשק. אנא"ר מורא"ש בלע"ז: **(יא)** אתן לגוג מקום שם קבר. מקום שיהא שם קבר להם לפי שהוא מזרעו של יפת כסכה את ערות אביו לפיכך זכה לקבורה: גי העברים. גי שהם עובדים את ים כנרת להביא משם פירות גינוסר

מצודות ציון

(ט) ובערו והשיקו. מל' הצערה ויסקן וכפל הדגך צמ"ש: בנשק. כלי זין כמו נשק צית היער **(טו טז)**: וברומח. מית: **(י)** יצאו. ענין לקיסה: יחטבו. ענין כליטה ומתן כמו מחוטב עץ: **(יג טז)**: **(יא)** גי עמק: וחוסמת. ענין סמימה וסגירה כמו לא תחסקו העובדי כוכבים אשר שללו אותם בימי הגולה: **(יא)** אתן לגוג. ר"ל לאנשיו: מקום שם קבר. הוא כמו הפוך מקום קבר שם וכמו כל הרע אויב בקדש **(יהלים עד)** ומשפטו כל אויב הרע בקדש ור"ל אתן להם מקום קבר שם בישראל בארצם: גי העברים. בגי'א שעובדים בו אל קדמת הים למזרחו של הים: וחוסמת היא את העובדים. מפלת מרבית הפגרים נסתום ותסגור את העובדים שמה כי לא ימצאו שם מקום פנוי לעבור עוד שם והגיא ההוא יהיה נשכח מרגלי בני אדם ולכן יקברו שם את גוג ואת המון עמו: וקראו. שם הגיא יקראו גיא המון גוג ר"ל בזה הגיא נקברים המון גוג: **(יב)** למען טהר. ר"ל לא יקברום בעבור כבודם כ"א למען טהר את הארץ ושבעה חדשים יתעסקו בקבורתם כי רבים יהיו:

יחזקאל פרק ט

קצו

חדשים: **י** וקברו כל-עם הארץ והיה להם לשם יום הכבדי נאם אדני יהוה: **י** ואנשי תמיד יבדילו עברים בארץ מקברים את-העברים את-הנותרים על-פני הארץ לטהרה מקצה שבעה-חדשים יחקרו: **יג** ועברו העברים בארץ וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון עד קברו אתו המקברים אל-גיא המון גוג: **יד** וגם שם-עיר המונה וטהרו הארץ: **ט** ואתה

רש"י

(יג) וקברו כל עם הארץ. שמתו שם: והיה להם לשם. כל העכו"ם יספרו את שםם לשבח ולחסד אין לך כאומה זו רחמנים יש לך אדם שקובר את אויבו שעמד עליו להורגו: **(יד)** ואנשי תמיד. אנשים המותמידים לך יבדילו ישראל כדי לעבור בארץ ללקט את המפורזים: מקברים את העובדים. מקברים עם העובדים את הפגרים החוסמין ומעכבין את המעבר שהעוברין את הים מקברים אותם להנאתם, את העובדים עם העובדים כך שמעתי וכן ת"י: את הנותרים על פני הארץ. רחוק מן המעבר שאין העוברי את הים

מצודות ציון

(טו טז): **(יד)** יבדילו. ענין הפרטה: את העובדים. עם העובדים: מקצה. מסוף: יחקרו. ענין חיפוש ודרישה: **(טו)** ציון. סימן ואות כמו מנו הציין הל' **(יג)** היום הזה יהיה לי לכבוד מה שהאבדתי המון רב לנקום נקמתי: **(יד)** ואנשי תמיד יבדילו. אחר שכולם יתעסקו בקבורתם שבעה חדשים יבדילו עוד אנשים להיות תמיד עובדים בארץ לחפש אחר ההרוגים לקבר עם העובדים ובסיועתם את הפגרים הנותרים ע"פ הארץ לטהר אותם כי עוברי דרך סימנו וציינו מה שמצאו בדרך מהלכם כמ"ש במקרא שלאחריו והאנשים המובדלים היו מחפשים על סימני ההרוגים לקברם: מקצה. מסוף שבעה חדשים יתחילו לחקור ולחפש אחר ההרוגים כי במשך שבעה חדשים יקברו אותם הנראים לעין כל: **(טו)** ועברו. וכאשר יעברו האנשים העובדים בארץ בדרך מהלכם: וראה. אם מי מהם יראה עצם מאדם יבנה אצלו דבר מה להיות לציון ואות למען ימצאוהו האנשים המובדלים המקברים: עד קברו אותו. הציין יהיה עומד שם עד יקברו אותו המקברים הם האנשים המובדלים: אל גיא. בגי'א המון גוג יקברוהו במקום כל הפגרים: **(טז)** וגם שם עיר המונה. ר"ל כמו שהגיא ההוא יקרא גיא המון גוג ולזכרון ששם מקום קבורתם כן העיר הסמוכה לאותו גיא

יחזקאל פרק 45

קצח

בֵּן-אָדָם כֹּה־אָמַר | אֲדַנִּי יְהוָה אָמַר לְעַפּוֹר כָּל-כַּנָּף וְלִכְל |
 חֵת הַשָּׂדֶה הִקְבְּעוּ וּבֹאוּ הֶאֱסַפוּ מִסְבִּיב עַל-זִבְחִי אֲשֶׁר אֲנִי
 זֹבַח לָכֶם זֹבַח גְּדוּל עַל הָרֵי יִשְׂרָאֵל וְאִכְלַתֶּם בָּשָׂר וּשְׂתִיתֶם
 דָּם: ^ה בָּשָׂר גְּבוּרִים תֹּאכְלוּ וְדַם-נְשִׂאֵי הָאָרֶץ תִּשְׁתּוּ אֵילִים
 פְּרִים וְעֵתוּדִים פְּרִים מְרִיאֵי בִשּׁוֹן פֶּלֶם: ^ו וְאִכְלַתֶּם-חֶלֶב
 לְשִׁבְעָה וּשְׂתִיתֶם דָּם לְשִׁפְרוֹן מִזִּבְחִי אֲשֶׁר-זִבַּחְתִּי לָכֶם:
 וּשְׁבַעְתֶּם עַל-שְׁלַחְנֵי סוּס וּרְכַב גְּבוּר וְכַל-אִישׁ מִלְחָמָה נָאֵם
 אֲדַנִּי יְהוָה: ^ז וְנָתַתִּי אֶת-כְּבוֹדִי בְּגוֹיִם וְרָאוּ כָל-הַגּוֹיִם
 אֶת-מִשְׁפָּטִי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְאֶת-יָדֵי אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי בָהֶם:
^ח וַיִּדְעוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם מִן-הַיּוֹם הַזֶּה הוּא
 וְהָלָאָה: ^ט וַיִּדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי בְעוֹנָם גָּלוּ בֵּית-יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר

רש"י

היא חיל יושביה שם יקברו: וטהרו. ודוכסי שלטונין ושרים: מריאי בשן שור של פטם קרוי אלמריי בלשון ערבי: (כא) את משפטי. את פורענותי יושטיציא בלע"ז: (כג) וידעו הגוים כי בעוונם גלו בית ישראל. כשיראו את גבורתי יכירו כי לא מקורז ידי

מצודות דוד

תקרא בשם המונה על שם המון גוג הנקברים בסמוך לה: וטהרו הארץ. ר"ל וע"י זה יהיה כל הארץ טהור מטומאה כי כל הטומאות יביאו אל המקום ההוא הנודע ומפורסם בקריאת שם הגיא והעיר הסמוכה לו ע"ש מרבית ההרועים הנקברים שמה: (יז) צפפור כל כנף. כל בעל כנף: על זבחי וגו'. הוא חיל המון גוג: (יח) אילים כרים וגו'. ר"ל משוכחים ושמינים כאילים וככרים וכו' והוא ענין מליצה: (יט) לשבעה. להיות שבע ממנו: ציפפורן. ר"ל יהיה די ויותר מהצורך עד להשתכר ואחו בל' המליצה כאלו הוא יין המשכר: (כ) סוס ורכב. ר"ל העופות והחיות ישיבעו מהסוסים הנופלים במלחמה ומרוכביהם ומקבוצת הגבורים וכל איש מלחמה וכפל הדבר כדרך המליצה: (כא) ונתתי את כבודי. אז אפרסם כבודי בין העכו"ם ויראו משפט הנקם שעשיתי בהם את מכת ידי אשר שמתי בהם: (כב) כי אני ה' אלהיהם. המושיע אותם מיד הקמים עליהם: מן היום. כי מאז לא אעזבם עוד

יחזקאל פרק 46

קצח

מַעְלוֹ-בִּי וְאֶסְתֵּר פָּנַי מֵהֶם וְאֶתְנַם בְּיַד צְרִיחָם וַיִּפְלוּ בַחֲרֵב
 פֶּלֶם: ^ב כְּטַמְאָתָם וּכְפִשְׁעֵיהֶם עָשִׂיתִי אִתָּם וְאֶסְתֵּר פָּנַי
 מֵהֶם: ^ג לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדַנִּי יְהוָה עֲתָה אָשִׁיב אֶת-שְׁבִיט
 (שְׁבוֹת קרוי) יַעֲקֹב וְרַחֲמָתִי כָל-בֵּית יִשְׂרָאֵל וְקִנְאָתִי לְשֵׁם
 קִדְשִׁי: ^ד וְנָשׂוּ אֶת-כְּלִמָּתָם וְאֶת-כָּל-מַעֲלָם אֲשֶׁר מַעְלוּ-בִּי
 בְּשַׁבְּתָם עַל-אֲדַמְתָּם לְבִטַח וְאִין מַחְרִיד: ^ה בְּשׁוּבְבֵי אוֹתָם
 מִן-הָעַמִּים וְקִבְּצָתִי אִתָּם מֵאַרְצוֹת אֵיבֵיהֶם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָם
 לְעֵינֵי הַגּוֹיִם רַבִּים: ^ו וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם בְּהַגְלוֹתִי
 אֹתָם אֶל-הַגּוֹיִם וּכְנַסְתִּים עַל-אֲדַמְתָּם וְלֹא-אוֹתִיר עוֹד מֵהֶם

רש"י

היה שלא הושעתים אלא בעוונם הסתרת פני מהם וגלו: (בד) וקנאתי לשם קדשי ולבשתי קנאת תשועה ונקם למען שם קדשי שלא יתחלל עוד: וקנאתי לשם קדשי. בשביל שם קדשי כמו המקנא אתה לי (מדבר יא): (כו) ונשו

מצודות ציון

מקשו וסקרו צי כמו ומעלה צו מעל (מגילת ד) מ"א ומסקר ציה שקר: כו"ב. ר"ל לזכר כי הרוז כלל: (כד) שבות. מל' שני הגולה: וקנאתי. ענין נקמה כמו נקנאו את קנאתי (סו סו): (כו) ונשו. כמו ונשאו והוא מל' משא וסבל: (כז) בשובבי. מלשון השנה: (כח) וכנסתי. מל' הנספה:

מהם לבל לראות בצרתם האדם המסתיר פניו מאת המיוסר על פיו למען לא יכמרו רחמיו: (כד) לבן. הואיל וכבר קבלו הגמול לכן כה אמר וכו': את שבות. את בני השבי של יעקב: וקנאתי. אנקום נקמת שם קדשי אשר הללוהו הכשרים באמרם שיד ה' קצרה: (כו) ונשו וכו'. בשבתם וכו'. ר"ל ואת כל מעלם ר"ל את כל בושת המעל שמעלו בו כי ימקבלו טובה מרובה ממי שגמל עמו רעה הנה כשיוכרו בהרעה יכלם מאד על קבלת הטובה ולכן אמר שיקבלו הטובה יכלמו מיד המעל שעשו הם: (כז) בשובבי. בעת אשיב אותם לארצם מבין הכשרים: ונקדשתי בם. בהתשועה שאעשה להם אהיה מקודש לעיני הבבלים כי לא יחללו עוד שמי לומר מבלי יכולת לא הושיעם: (כח) וידעו וגו'. אז יבינו שאני ה' הוא המנהיג אותם ומושל בם: בהגלותי. ר"ל כמה שהגליתני אותם אל העכו"ם ולא

יחזקאל פרק מ

ר

שָׁם: **וְלֹא-אֶסְתִּיר עוֹד פְּנֵי מַהֵם אֲשֶׁר שָׁפַכְתִּי אֶת-רוּחִי עַל-בֵּית יִשְׂרָאֵל נָאִם אֲדֹנָי יְהוִה: פ מ** **» בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשׁ שָׁנָה לְגַלוּתֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בָּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִפְתָּה הָעִיר בְּעַעֲם | הַיּוֹם הַזֶּה הִיָּתָה עָלַי יַד-יְהוָה וַיָּבֵא אֹתִי שָׁמָּה: **ב** בְּמִרְאוֹת אֱלֹהִים הֵבִיאֲנִי אֶל-אַרְץ יִשְׂרָאֵל וַיְנַחֲנִי אֶל-הַר גְּבוּהַ מְאֹד וְעָלִיו כְּמִבְנֵה-עִיר מְגֻבָּה: **ג** וַיָּבִיא אֹתִי שָׁמָּה וַהֲגֵה-אִישׁ מֵרְאֵהוּ כְּמִרְאֵה נְחֹשֶׁת וּפְתִיל-פְּשֵׁתִים**

רש"י

(א) בראש השנה בעשור לחודש איזוהי שנה שראש השנה שלה בעשור לחדש הוי אומר זה יובל שחרב הבית בשנת ל' ושש ביובל שהתחיל בשמנה עשרה שנה לישעיהו ולסוף ארבע עשרה היה ראוי היובל להיות והיא שנת עשרים וחמש לגלות יכניה שגלה בעשרים ושש ביובל י"ד של יאשיהו מ"ה עד ל"א ויהויקים י"א: יד ה': חזק תוקפו

מצודות ציון

(א) בעצם. ענין עלמות הדבר וגופו וכן לא נכחד עלמני ממך (תהלים קל"ג): **(ב) וינחני.** מלי' הנמה: כמבנה. מלי' בנין: **(ג) ופתיל.** חוט כפול וטוור כמו **(כט) וְלֹא אֶסְתִּיר.** אחזו במשל מכן אדם שאם אינו רוצה למלאות שאלת מי מסתיר פניו ממנו לבל יראהו ולא יסתיר פנים ממני שירצה למלאות שאלתו: **אֲשֶׁר.** ר"ל אשר זאת אעשה להם אשפוך רוח נבואתי עליהם יישירו דרכם ויהיו מוכשרים לקבל מרבית הטובה אשר ישאלו עליה: **(א) לְגַלוּתֵנוּ.** הוא גלות יהויכין כי אז גלה יחזקאל: **בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ.** איזו היא שנה שראש השנה שלה היא בעשור לחדש זו היא שנת היובל שהתחלתה ביום הכפורים בעשור לחודש השביעי כי המרכבה ראה בשנת שלשים ליובל כמ"ש שם ואז היה בשנת החמישית לגלות יהויכין והמראה הזאת היתה בשנת כ"ה לגלות יהויכין וא"כ היתה בשנת היובל וכבר עברו י"ד שנה מעת שהוכתה העיר בימי צדקיהו כי הוא מלך י"א שנה אחר גלות יהויכין: יד ה': כח חזק הנבואה להוליכני בעל כרחי: **שָׁמָּה.** ר"ל אל העיר ההוכתה האמורה למעלה: **(ב) בְּמִרְאוֹת אֱלֹהִים.** ר"ל לא הביאני באמת אלא נדמה לי במראה הנבואה כאלו הביאני אל ארץ ישראל ושם הניח אותי על הר גבוה מאד והוא הר הבית: **וְעָלִיו.** וסמוך אל ההר ההוא היה כבנין עיר והיא ירושלים והיתה מנגד ההר: **(ג) וַיָּבִיא וכו'.** ר"ל וכאשר הביא אותי שמה ראיתי והנה איש הוא המלאך הדובר בי שהיה מראהו כמראה

יחזקאל פרק מ

רא

בִּידוֹ וְקִנְהָ הַמּוֹדָה וְהוּא עֹמֵד בַּשָּׁעַר: - וַיְדַבֵּר אֵלַי הָאִישׁ בֶּן-אָדָם רָאֵה בְּעֵינַיִךָ וּבְאָזְנוֹיֶךָ שְׁמַע וְשִׂים לְבָבְךָ לְכָל אֲשֶׁר-אֲנִי מֵרְאֵה אֹתְךָ כִּי לְמַעַן הִרְאוֹתְכֶה הַבְּאִתָּה הֵנָּה הַגֹּד אֶת-כָּל-אֲשֶׁר-אֵתָה רָאֵה לְבֵית יִשְׂרָאֵל: **ה** וַהֲנָה חוֹמָה מְחוּץ לְבֵית סָבִיב | סָבִיב וּבִיד הָאִישׁ קִנְהָ הַמּוֹדָה שֵׁשׁ-אַמּוֹת בְּאַמָּה וְטִפַּח וַיִּמַּד אֶת-רַחֲבֵי הַבַּיִת קִנְהָ אֶחָד וְקוֹמָה קִנְהָ אֶחָד: **ו** וַיָּבֹא אֶל-שַׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דְּרָךְ הַקְּדִימָה וַיַּעַל בְּמַעְלָתוֹ

רש"י

החיות ונוצצים כעין נחשת קלל: **ופתיל פשתים בידו.** למדידת קרקע אין (דבר) יפה מהכל פשתים: וקנה המדה. למוד בו את עובי החומה ואורך ורוחב השערים: **(ד) לְכָל אֲשֶׁר אֲנִי מֵרְאֵה אֹתְךָ.** ענין הבנין: **הובאתה הנה.** מבבל: **(ה) והנה חומה מחוץ לבית.** בנין בית אחד חוץ בצפון ההר והחומה מחוץ סביב סביב כך מפורש בסוף הספר שהעיר בדרום והבית בצפון: **שש אמות באמה**

מצודות ציון

פמל חלת (שמות לו) והוא קו המדה: **וקנה.** מטע ומקל: **(ה) ובשופ.** כן יקרא מלת ד' ללצעות לאגד יחד: **(ו) במעלותיו.** הם המלכגות שעליו דרך צס: **גם לפתיל למדוד על ידו מדה מרובה כי בקנה יש טוור רב למדוד מדה מרובה כי יצטרך בכל פעם לרשום המקום שכלה מדת הקנה למען למדוד משם ולהלן ועם כי היה במראה הנבואה מ"מ הראהו באופן הנאות אל המחוש ולכן היה בידו פתיל ארוך ובו מדה מרובה כפעם אחת ולאח"י מדד הפתיל בקנה המדה לדעת כמה בו וגם מדה פחותה ממלא הקנה יקשה לשער ולצמצם עם הקנה ולא כן בפתיל כי אפשר לכפלו כרצונו לשער ולצמצם לפי מדת הקנה): **והוא.** המלאך הזה היה עומד בשער של חומת הר הבית: **(ד) ראה בעיניך.** שער המדה: **ובאזניך שמע.** מהו הדבר הנמדד: **ושים לבך.** להבין הדברים: **למען הראותכמה.** למען הראות לך בנין בית העמיד הובאתה מבבל אל המקום הזה: **הגד וגו'.** כדי לנחמם ולחזק תקוותם: **(ה) והנה חומה.** והנה ראיתי חומה מחוץ לבית בכל סביבו והוא חומת הר הבית: **שש אמות וגו'.** ר"ל שהיה הקנה מחוץ שש אמות גדולות שכל אמה מהם היה במדת אמה של חול שהיא אמה בת חמשה טפחים ועוד טפח יותר וא"כ היה מדת הקנה שלשים וששה טפחים: **הבנין.** ר"ל בנין החומה היא: **וקומה קנה אחד.** למען יהיה נראה מבחוץ כל בנייני הבית ולא יעלימם החומה ההיא מעין הראה לכן היתה נמוכה כי זה נוייה ופייה: **(ו) ויבוא****

יחזקאל פרק מ

רב

(בְּמַעֲלָתָיו קָדִי) וַיִּמְדוּ | אֶת־סֵף הַשָּׁעַר קָנָה אֶחָד רָחֵב וְאֶת־סֵף אֶחָד קָנָה אֶחָד רָחֵב; וְהִתָּא קָנָה אֶחָד אֶרְדָּךְ וְקָנָה אֶחָד רָחֵב וּבֵין הַתָּאִים חֲמִשָּׁ אַמּוֹת וְסֵף הַשָּׁעַר מֵאֲצֵל אוֹלַם הַשָּׁעַר מִהַבִּית קָנָה אֶחָד: ^ה וַיִּמְדוּ אֶת־אוֹלַם הַשָּׁעַר מִהַבִּית קָנָה

רש"י

למד שכל האמור למעלה היה חוצה לה שעדיין לא נכנס לתוכו: והתא קנה אחד ארך וגו'. חללו של כל אחד ואחד שש אמות מרובע: ובין התאים אחד אמות. כתלים המפסיקים בין התאים עוביים ה' אמות וכן תרגם יונתן ובין תאוויא כתלא ה' אמן וכן שנינו במסכת מדות כותל התא חמש: וספ השער מאצל אוֹלַם השער וגו'. שלפנים מן השער היה עשוי אולם מחובר לשער כמו שמפורש בענין בולט לתוך עזרת נשים עשר אמות ובראשו דלתות ומזוזות וזהו שאמר וספ השער שהוא אצל אוֹלַם השער: מהבית. כלומר לצד פנים: קנה אחד. רחבו לכסות עובי חומת האולם אחד מימין ואחד משמאל שעובי החומה של אולם לימין ולשמאל קנה אחד כמו שמפרש והולך: (ח) וימד את אוֹלַם השער מהבית. לפנים מן

ההיקף ובה לו לשער עזרת נשים המזרחי היא נקראת חצר החיצונה בכל הענין הזה לפי שהוא לפני עזרת ישראל: ויעל במעלתו. ששוע הער הולך ועולה מן החיל התחתון עד עזרת נשים שתיים עשרה מעלות כאותה ששינו לפנים ממנו החיל י' אמות וי"ב מעלות היו שם: סף השער. היא מזוזת השער: קנה אחד רוחב שש אמות ומכסה את כל עובי החומה שהיה קנה אחד כמו שאמר למעלה: ואת סף אחד. מזוזה השנית אחת שצפון ואחך מדרום: (ז) והתא. הוא יציע שקורין אנדרי"ן בלע"ז והיה שלשה מימין השער ושלשה מן השמאל כמו שאמר בענין והתאים סמוכין לכותל המזרחי של עזרת נשים מבחוץ כלפי הר הבית ומהיכן אני למד שהם מבחוץ ממה שכתוב אחר כל הענין ויבאני אל החצר החיצונה מכאן אני

יחזקאל פרק מ

רג

אֶחָד: ^א וַיִּמְדוּ אֶת־אוֹלַם הַשָּׁעַר שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת וְאֵילָיו (וְאֵילָיו קָדִי) שְׁתֵּים אַמּוֹת וְאוֹלַם הַשָּׁעַר מִהַבִּית: וְתָאִי הַשָּׁעַר דָּרָךְ הַקָּדִים שְׁלֹשָׁה מִפָּה וְשְׁלֹשָׁה מִפָּה מִדָּה אַחַת לְשִׁלְשָׁתָם וּמִדָּה אַחַת לְאוֹלַם מִפָּה וּמִפּוֹ: ^א וַיִּמְדוּ אֶת־רָחֵב פֶּתַח־הַשָּׁעַר

רש"י

בענין פי' באולמי שערי עזרת נשים שהם היו משוכין לצד פנים ושערי עזרת נשים מכוונים כנגד שערי עזרת ישראל אחד אולם כנגד אולם ודבר נוי הוא זה: (י) ותאי השער. זהו אשר דרך הקדים שבכותל מזרחי של עזרת נשים ג' היו מפה וג' היו מפה ג' לדרום וג' לצפון סמוכין לכותל עזרת נשים ופניהם להר הבית ומדת חללו וכותל המפסיק בין כל אחד פי' למעלה: ומדה אחת לאי"ב. העשירין לספי האולם מכפנים: מפה ומפה. מימין ומשמאל מדתן שתיים אמות: (יא) רחב פתח השער. רוחב חלל הפתח וכן שנינו כל הפתחים רחבן י' אמות: אורך השער. הוא חלל אולם השער מן הצפון לדרום: שלש עשרה אמות. י' כנגד חלל הפתח ואמה וחצי לכאן ואמה וחצי לכאן ואל תתמה שאצל

השער: קנה אחד. עובי חומת הימין והשמאל שהאולם נכון עליהם: (א) וימד את אוֹלַם השער שמונה אמות. משך בליטתו לתוך עזרת נשים: ואיליו. איששליטינג' כל אילים האמורים בענין הם כמין אילנות עגולין עשויין מאבני גזית ועומדין בפתח אחד מימין ואחד משמאל במקום ספים במקום מזוזות וכן ת"י (ישעיה' ה) וינועו אמות הסיפי אילנות ספיא וקרין אילים על שם עגולין כאלה וכאלון: ואיליו שתיים אמות. עובי עגולן ועומדין בסוף חלל האולם דבוקים זה לכותל ימין וזה לכותל שמאל נמצא בליטת האולם ואילים שלו י' אמות לתוך העזרה לפנים מן השער: ואוֹלַם השער מהבית. לפי שאולמי שער עזרת ישראל היו בולטים ומשוכים לצד החוץ כמו שמפורש

מצודות ציון

(ד) ויקל כן על כי הוא נגזול גוף הננין והוא מל' תתלו לטס (ממלך לז) שהוא ענין גזול: אוֹלַם. ענין בית שער ועשוי כעין כפה ממעל: מהבית. מצפנים: (ב) ואילו. כן יקלמו המזוזות על כי היו עגולים כאלון לטה: (י) מפה. מכלן וכן עד פה תתלו (לוי טז):

מצודות דוד

העומד בפנים בחלל העזרה: קנה אחד. על עובי החומה יאמר: (א) וימד וגו'. משך בליטתו לפנים: ואיליו. המזוזות שעמדו בראשי הכתלים נמשך בליטתן לפנים שני אמות הרי בין הכל עשר אמות (אבל רוחב המזוזות היה קנה אחד לכסות עובי הכותל ועם כי היו עגולים כלפי שקראום איליו מ"מ לא היו במרחק שוה): ואוֹלַם השער מהבית. לפי האולם הוא בית שער ודרכו להיות מחוץ לשער וכמו שהיו אולמי חצר הפנימי לכן אמר הנה האולם הזה היה מבפנים לא כדרך האולמות ונעשה כן למען יהיה האולם הזה מול אולם חצר הפנימי וזהו דבר נוי ופאר (וכתלי האולם היו משוכין מחלל השער אמה וחצי מזה ומזה כמפורש בענין: (י) ותאי השער. מספר תאי השער העומדים בפאת המזרח היו שלשה מהשער מזה ושלשה מזה: שלש תאים שמוזה ומזה: לאי"ב. למזוזות התאים שעמדו בפתחיהם מזה ומזה: (יא) את רוחב. הוא רוחב חלל פתח השער ממזוזה למזוזה: אורך השער. הוא החלל שבין כותלי אולם השער (ואין לתמוה על שקורא לחלל

מצודות דוד

המלאך נכנס בתוך היקף החומה ההיא ובה לו לעזרת נשים אל השער הפונה מזרחה והעזרה ההיא נקראת בענין חצר חיצונה שהיא חיצונה לעזרת ישראל: ויעל במעלותיו. עד שלא בא אל השער הלך במעלות כי ההר הזה היה הולך ועולה כלפי המערב והיו שם מעלות: קנה אחד רוחב. כמדת עובי החומה שהיתה בת קנה וכמדת חומת הר הבית: ואת סף אחד. ר"ל וכן מרד האחד שממולו והיה קנה אחד רוחב: (ז) והתא. כל תא היה קנה אחד אורך וכו' ומספר התאים היו שלשה מימין השער ושלשה משמאלו כמפורש בענין והיו נשענים לכותל העזרה ופניו כלפי הר הבית: ובין התאים. כותלים המפסיקים בין תא לתא היו בני חמשה אמות וכן הכתלים החיצונים מזה ומזה וכן הכתלים שלפניהם אבל מאחריהם היה להם כותל העזרה לכותל: וספ השער מאצל אוֹלַם השער. כי לפנים מהשער היה בנין אולם כמפורש בענין וכתליו היו נמשכין כלפי פנים מצדי השער מזה ומזה ולהן מזוזות בראשן הפנימי ולכן אמר כ"א ממזוזות השער שאצל האולם לצד פנים היתה בת קנה אחד וכמדת כותלי האולם: (ח) מהבית. ר"ל

מצודות ציון

ספ. כן יקלמו מזוזות הפתח וכן ויעשו הספים (עומד ט): (ז) והתא. ענין מדר מה וכן אל מה הלכים (מז ט):

יחזקאל פרק מ

רד

עֶשֶׂר אַמּוֹת אַרְךָ הַשָּׁעַר שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת: י. וְגָבּוּל לַפְּנֵי הַתְּאֻת אִמָּה אַחַת וְאִמָּה אַחַת גְּבוּל מִפָּה וְהָתָּא שְׁשׁ-אַמּוֹת מִפּוֹ וְשֵׁשׁ אַמּוֹת מִפּוֹ: ה. וַיִּמַּד אֶת-הַשָּׁעַר מִגַּג הַתָּא לְגַג הָרֶחֶב עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת פֶּתַח נֶגֶד פֶּתַח: ו. וַיַּעַשׂ אֶת-אֵילִים

רש"י

הפוך קורה ורחב חלל האולם קורה אחר שהפתח גובהו הוא ארכו והרחב מסף אל סף והאולם לפי שמשך בליטת חללו מן המזרח למערב פחות ממדת חללו מן הצפון לדרום שזו שמונה אמות וזו י"ג קורא את המדה היתירה אורך והרי עדות לדבר במשכנא (דמלכים א') והאולם על פני היכל הבית כ' אמה ארכו על פני רוחב הבית נמצא מן הצפון לדרום קרוי להיכל רוחב ולאולם קרוי אורך לפי שההיכל מדרו מן המזרח למערב יתירה על מצפון לדרום ובאולם חלוף למדת שהמידה היתירה קרוי אורך: (יב) וגבול לפני התאות אמה אחת וגו'. התאות שמכאן ומכאן לשער היו משוכין מן כנגד חלל האול' שלפנים אמה לצפון ואמה לדרו' השער אמה ומחצה לצפון וכן לדרום ועכשיו

מצודות ציון

(יב) וגבול. ר"ל מקום פניו מנלי ציון:

מצודות דוד

הפתח בלשון רוחב ולחלל האולם קורא בלשון אורך כי כלפי שקורא בענין לגובה השער בל' אורך ובין הכתלים היו י"ג אמות והיתירה במדה ראוי לקרות בל' אורך: ש"ש עשרה אמות. עשר מול חלל השער ואמה ומחצה משוכה לכל צד מחלל השער ולהלן: (יב) וגבול. לפני התחלת התאים היה מקום פנוי אמה אחת יתירה ממה שהיה פנוי בצד פנים ממולו כי כתלי האולם היו נמשכות מחלל השער ולהלן אמה ומחצה והתאים נמשכו בצד חוץ ממולו ועוד אמה יתירה א"כ היה הגבול שתי אמות ומחצה: ואמה וגו'. ר"ל וכן אמה אחת גבול בעבר הרשי: והתא. ר"ל חלל התא היה מרוחק ששה אמות מהתחלת גבול האמה היתירה על הגבול הפנימי שממולו כי האמה של הגבול וחמש של עובי כותל התא הרי ששה (ויתכן שבא לומר בזה שגם כותלי חיצונים מזה ומזה מהתאות היו בני חמשה אמות כי למעלה לא פירש כ"א בין התאות): ושש וגו'. ר"ל וכן היה מרוחק שש אמות בהעבר השני: (יג) מנג התא אגגו. ר"ל מנג התא שבעבר הזה לגג התא שממולו בעבר השני:

יחזקאל פרק מ

רה

שָׁשִׁים אַמָּה וְאֵל-אֵיל הַחֲצַר הַשָּׁעַר סָבִיב | סָבִיב: י. וְעַל פְּנֵי הַשָּׁעַר הָיְאֵתוֹן (הָאֵיתוֹן קרי) עַל-לְפָנָי אֲלֶם הַשָּׁעַר הַפְּנִימִי חֲמִשִּׁים אַמָּה: י. וְחִלּוֹנוֹת אֲטֻמוֹת אֶל-הַתְּאִים וְאֵל אֲלֵיהֶמָּה לַפְּנִימָה לַשָּׁעַר סָבִיב | סָבִיב וְכֵן לְאֵלְמוֹת וְחִלּוֹנוֹת סָבִיב |

רש"י

ורחב השער הן כנגד י"ג אמות של חלל האולם מבפנים ושני כתלים קנה מכאן וקנה מכאן הרי כ"ה: פתח נגד פתח. פתח התא שאצל השער בדרום מכוון כנגד פתח התא שאצל השער בצפון שלא היה לכל ששת התאים האלה פתח בכותל שבצד החוץ אלא שלשני התאים הסמוכין לשער היו להם פתחים פונים אל שער אירר שבין שניהם וכן הוא אומר למטה ואל אליהמה לפנימה לשער למדנו שפתחיהם פונים לשער: (יד) ויעש את אילים ששים אמה. גובהן של אילים של ספי האולם גבוהים ששים אמה: וא"ל איל החצר השער סביב. וכן לכל אילי החצר שבכל אולמי שערים סביב סביב שאף בצפון ובדרום היו לה שערים עשויין כתבנית השער הזה כמו שמפורש בענין: (טו) ועל פני

מצודות ציון

(טו) ועל פני. הוא ענין גובה ע"ש שפני האלם הוא גובהו הגוף: האיתון. ענין ציאה כמו אתא נוקר (שפטי כ"ב): ע"ל. כמו עס: לפני. ענין גובה: (טז) אטומות. ענין סמימה כמו אטום אנו (ש"ס): א"ל התאים. ר"ל צהתאים אל צמקום צ"מ וכן ואל

מצודות דוד

רוחב עשרים וחמש אמות. כי הגג הוא מה שעל החלל בין הכתלים וא"כ צא וחשוב הכותל חמשה וגבול אמה ועוד אמה ומחצה ממול גבול הפנימי וכן מעבר השני הרי ט"ו אמה ועשר מחלל פתח השער הרי כ"ה אמות והיה עשוי כענין תקרה מנג לגג והיה נראה כענין שער וכאשר הוא בהציור: פתח נגד פתח. ר"ל פתח השער הזה היה מול פתח שער הפונה לפנים שהיה עשר בחללה: (יד) את אילים. הם מזוות השערים והיה גבהן ס' אמה: וא"ל איל. ר"ל וכמדה היא היה אל כל המזוות התצר בעברי השער מזה ומזה: סביב סביב. כי גם ברוח הצפוני והדרומי היו שערים כמפורש בענין: (טו) ועל פני. ר"ל גבהו של שער האיתון הוא השער המזרחי האמור בענין ויקרא כן לפי שהנכנסים להשתחוות באים דרך בו שהוא מכוון מול פתח הייכל ובית קה"ק: ע"ל לפני. עם גובה אולם השער הנמשך לפנים: חמשים אמה. ר"ל זה כזה היו בגובה חמשים אמה וא"כ בלטו המזוות עשר אמות למעלה מחלל השער: (טז) וחלונות אטומות. בהתאים היו חלונות סתומות ר"ל לא היו פתוחות מבלי סתימה כלל אלא היו סתומות במחיצה בהירה וזכה לכבא האורה דרך בה: וא"ל

יחזקאל פרק מ

רו

סָבִיב לַפְּנִימָה וְאֶל-אֵיל תִּמְרִים: י וַיְבִיאֵנִי אֶל-הַחֲצֵר הַחִיצוֹנָה וְהִנֵּה לְשֹׁכֹת וְרֹצֵפָה עֹשֵׂי לַחֲצֵר סָבִיב | סָבִיב שְׁלִשִׁים לְשֹׁכֹת אֶל-הַרֹצֵפָה: ח וְהַרֹצֵפָה אֶל-כַּתֵּף הַשְּׁעָרִים

רש"י

ולא היו להם תאים על גביהם היו לאמצעי ב' פתחים א' לתא מן הימין וא' לתא מן השמאל ולחיצון של צד השער היו ב' פתחים א' פתוח לאמצעי ואחד לצד השער וכן לתא החיצון של כתף השני מזה ומזה לשער כמו שכתוב למעל' פתח נגד פתח והיו להם חלונות שקופים אטומים פתוחי' לצד החיצון וסתומים לצד פנים כלומר קצרים לצד פנים ורחבים לצד החוץ אל המזרח, ומנחם פתר שקופים לשון השקפה כמו (שיר ¹) מי זאת הנשקפה (תהלים קב) כי השקוף ממרום קדשו וכן (שמות ²) אל המשקוף גם כן פתר לשון השקפה: וא"ל אֵיִהמָה לַפְּנִימָה אֲשֶׁר וְהָיָה פתחיהם של שני תאים הסמוכים לשער מזה ומזה שהיה פתחן אל תוך אויר השער פתח התא הצפוני מצפון לשער ופתח התא הדרומי מדרום לשער וכתפות הפתחים שמזה ומזה לפתח התא הם

יחזקאל פרק מ

רו

לְעַמֹּת אַרְבֵּי הַשְּׁעָרִים הָרֹצֵפָה הַתַּחְתּוֹנָה: ט וַיִּמְד רָחֵב מִלְּפָנֵי הַשְּׁעָר הַתַּחְתּוֹנָה לְפָנֵי הַחֲצֵר הַפְּנִימִי מַחוּץ מֵאֵה אִמָּה הַקִּדִּים וְהַצָּפוֹן: ז וְהַשְּׁעָר אֲשֶׁר פָּנָיו דֶּרֶךְ הַצָּפוֹן לַחֲצֵר הַחִיצוֹנָה מִדָּד אַרְבּוֹ וְרַחְבּוֹ: כ א וְתֵאוּ (וְתֵאוּ קרי) שְׁלוֹשָׁה מִפּוֹ וְשְׁלֹשָׁה מִפּוֹ וְאֵילוֹ (וְאֵילוֹ קרי) וְאֵלְמוֹ (וְאֵלְמוֹ קרי) הִיָּה פְּמֹדֵת הַשְּׁעָר הָרֵאשׁוֹן חֲמִשִּׁים אִמָּה אַרְבּוֹ וְרָחֵב חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים בְּאִמָּה: כב וְחַלּוֹנוֹ (וְחַלּוֹנוֹ קרי) וְאֵילְמוֹ (וְאֵילְמוֹ קרי) וְתִמְרוֹ

רש"י

כתף השערים. גובה שער החצר היה מפסיק העלייה שלא היתה מסבכת כל החצר והיא לכתפות השער מזה ומזה כנגד גובה השערים: הרצפה התחתונה. נשתנית חיבה זו מכל תחתונה שבמקרא שבכל מקום הטעם בנוי'ן וזה בתי'ו למדנו שאין תחתונה זו רצפה שתחת אחרת אלא רצפה אחת היא ותחתיתה של רצפה היה לעומת גובה השער וה"א של תחתונה כה"א של ביתה וכה"א

מצודות דוד

השערים. הרצפה עמדה בכתף השערים כי ממעל להשערים לא היתה הרצפה וא"כ עמדה בכתף השערים מזה ומזה: לעומת אורך השערים הרצפה התחתונה. ר"ל תחתיות הרצפה היא היתה מול כלות גובה השערים ובלטה למעלה ממול גובה השערים והלשכות עליה (ועם כי מלת אורך יונח על דבר שטחיו ולא על דבר העומד ברום עכ"ז אמר לשון אורך לפי שכשמדד גבהו ע"י הפתיל ובקנה המדה וכמפורש למעלה היה אז הפתיל מושכב בשטחית הארץ ונופל בו לשון אורך): (ט) וַיִּמְד רָחֵב: מדר רוחב החלל אשר מלפנים להשער התחתונה היא שער ע"נ שהיא בהר מתחת מול שער עזרת אנשים היא החצר הפנימי: לפני החצר הפנימי. ר"ל והוא החלל שלפני החצר הפנימי מחוזה לה: מאה אמה. ר"ל מדר אותה מאה אמה והוא חלל ע"נ: הקדים והצפון. ר"ל כן היה מדר חלל ע"נ בפאת המדרת וכן היה מדרו בפאת הצפון וכן בפאת הדרום כמפורש בענין ולקצר לא זכרו (כי ע"נ תהיה אז מסבכת את כל בנייני המקדש ועזרת אנשים והלשכות מכל ארבעת הרוחות): (ז) דֶּרֶךְ הַצָּפוֹן. בפאת צפון של חצר החיצונה: מדר ארכו ורחבו. ר"ל מדרו בדרת שער המזרחי: (כא) וְתֵאוּ. תאי השער הזה שהיו שלשה מהעבר מזה ושלשה מזה ומזוות השער והאולם הנמשך לפנים כותל מהעבר מזה וכותל מהעבר מזה הכל היה כמדת השער המזרחי הנמדד ראשון: ארכו. ר"ל גובה השער: חמש ועשרים. כן היה מדרת רוחב שער החיצון כמ"ש למעלה: (כב) וְחַלּוֹנוֹ וְגו'. חלוני תאי השער וכותלי האולם והכותרות אשר בהמוזות ממעל שהיו בצורת אילני תמר הכל היו כמדת של

מצודות דוד

אֵיִהמָה. החלונות ההם היו במזוותיה הפונות לפנימה לשער כי תא הקיצונה שאצל השער מזה ומזה היו פתחיהן זה מול זה ופנו אל חלל השער החיצון שהיה מכ"א אמות כמפורש למעלה ובמוזות הפתחים ההם היו החלונות אולם ביתר התאים יתכן שלא היו חלונות במזוותיהן כי לא היה שם רב האורה: סביב סביב. ר"ל כן היה לתאי הקצונים של כל שער ושער: וכן אֵיִהמָה. גם לכל האולמות היו חלונות אטומות: וחלונות. עוד היו חלונות בכל התאים אשר מסביב והם יפנו לפנים לחלל ע"כ כי כותל ע"כ היה להם לכותל מאחוריהם ובכותל ההיא היו חלונות כי העזרות לא היו מקורות והיה האור רב בהן: וא"ל אֵיִ. בכל מזוזה היה כותרת ממעל בצורת אילני תמר: (יז) אֵיִ החצר. מתחילה עמדו בשער ועתה הביאו בחלל החצר: והנה אֵיִהמָה. ר"ל ראיתיה והנה שם לשכות: ורצפה. עליה מרצפת באבנים עשויה בגובה על עמודים עומדת בחצר סביב בארבעת רוחותיה והיתה נשענת אל הכותל ועל הרצפה ההיא עמדו הלשכות והיו שלשים במספר: (יח) וְהַרֹצֵפָה אֵיִ כַּתֵּף

מצודות ציון

האלון (שמות ²⁰): אֵיִהמָה. סס המוזות: אֵיִהמָה. מל' אולם: וא"ל אֵיִ. והאיל הוא המזוזה: (יז) אֵיִהמָה. מדרים כמו ויבאם לטכמה (ש"ס ⁶): ורצפה. ענין הרצפת אבנים למדריך הרגל וכן על לרפם כהט' ט"ז (ספר ⁶): (יח) כַּתֵּף. זל וענר: לעומת.

יחזקאל פרק מ

רח

(וּתְמַרְיוֹ קרי) כְּמִדַּת הַשָּׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דְּרָךְ הַקְּדִים וּבְמַעְלֹת שֶׁבַע יַעֲלוּ-בּוֹ וְאֵילָמוּ (וְאֵילְמִיו קרי) לַפְּנִיָּהִם: כג וְשָׁעַר לַחֲצַר הַפְּנִימִי נֶגֶד הַשָּׁעַר לְצִפּוֹן וְלִקְדִים וַיְמַד מִשָּׁעַר אֶל-שָׁעַר מֵאֵה אֲמָה: כד וַיִּלְכְּנִי דְרָךְ הַדְּרוֹם וְהִנֵּה שָׁעַר דְּרָךְ הַדְּרוֹם וַיְמַד אֵילֹ (אֵילִיו קרי) וְאֵילָמוּ (וְאֵילְמִיו קרי) כְּמִדַּת הָאֵלֶּה: כה וְחִלּוּנִים לוֹ וְלֵאֵילָמוּ (וְלֵאֵילְמִיו קרי) סָבִיב | סָבִיב כְּמִשְׁמֵי אִמָּה אַרְךְ וְרֹחַב עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ אֲמוֹת: כו וְאֵלְמוֹת סָבִיב | סָבִיב אַרְךְ חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אֲמָה וְרֹחַב חֲמֵשׁ אֲמוֹת: כז וּמַעְלֹת מְעֹלוֹ (מַעְלִיו קרי): כח וַיְבִיאֵנִי אֶל-הַחֲצַר הַפְּנִימִי דְרָךְ הַקְּדִים וַיְמַד אֶת-הַשָּׁעַר כְּמִדַּת הָאֵלֶּה: כט וְתָאוֹ (וְתָאִיו קרי) וְאֵילֹ (וְאֵילְיוֹ קרי)

רש"י

לפני המעלות קודם שיכנס לאולם היה עולה כהה חלונות כהות רחבות מבחוץ וקצרות במעלות: (כג) ושער לחצר הפנימי לעזרת ישראל: נגד השער החיצוני מכוננין: וימד משער התחתון עד העליון מאה אמה הוא רחב חלל עזרת נשים: (כד) ויילכני דרך הדרום לחצר החיצונה: (כה) כהחלונות

מצודות דוד

השער המזרחי: ובמעלות וגו'. כי ההר היה הולך ועולה ועלו בו במעלות ועד השער הזה ה"ה שבע מעלות: ואילמיו לפנייהם. כותלי האולם היו לפנים מהמעלות ועולין במעלות עד לא יבואו אל האולם: (כג) ושער לחצר הפנימי השער של חצר הפנימי היה מול השער מחצר החיצונה: לצפון ולקדמיה. כן היה בפאת צפון וכן של מזרח (והנה שער המזרחי מע"ג עמד באמצע כותל המזרחי וכן שער ע"ג והיו זה מול זה אבל שער הצפוני של עזרת נשים ע"כ לא עמד באמצעית כתלו כמו שער הצפוני של ע"ג שאם גם הוא עמד באמצע לא היו א"כ זה מול זה וכן שער הדרומי מע"ג האמור בענין לא עמד גם הוא באמצעית כתלו וכמ"ש בקונטרס בנין הבית): משער א"ל שער משער ע"ג לשער עזרת אנשים מדד מאה אמה: (כד) דרך הדרום ברוח הדרומי בהעזרה ההיא: כמדות הא"ל. של שער המזרחי והצפוני: (כה) וחלונים לו. ר"ל החלונות שהיו לכל תא מתאי השער ההוא ולכותלי האולם מסביב היו כמו החלונות של שער המזרחי והצפוני: אורך. ר"ל גובה השער: ורוחב. של השער החיצון: (כו) ומעלות. מספר המעלות שעלו בהם אל השער הזה היו שבעה: ואילמיו. כתלי האולם היו לפנים מהמעלות: ותמורים לו. לכ"א היה כותרת בצורת אילן תמר אחד מהעבר מזה ואחד מהעבר מזה וחזו ומפרש הכותרות היו בהמוזות ממעל: (כז) דרך הדרום. ברוח הדרום:

יחזקאל פרק מ

רט

הַפְּנִימִי דְרָךְ הַדְּרוֹם וַיְמַד מִשָּׁעַר אֶל-הַשָּׁעַר דְּרָךְ הַדְּרוֹם מֵאֵה אֲמוֹת: כח וַיְבִיאֵנִי אֶל-חֲצַר הַפְּנִימִי בְּשָׁעַר הַדְּרוֹם וַיְמַד אֶת-הַשָּׁעַר הַדְּרוֹם כְּמִדַּת הָאֵלֶּה: כט וְתָאוֹ (וְתָאִיו קרי) וְאֵילֹ (וְאֵילְיוֹ קרי) וְאֵילָמוּ (וְאֵילְמִיו קרי) כְּמִדַּת הָאֵלֶּה וְחִלּוּנֹת לוֹ וְלֵאֵילָמוּ (וְלֵאֵילְמִיו קרי) סָבִיב | סָבִיב כְּמִשְׁמֵי אִמָּה אַרְךְ וְרֹחַב עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ אֲמוֹת: כו וְאֵלְמוֹת סָבִיב | סָבִיב אַרְךְ חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אֲמָה וְרֹחַב חֲמֵשׁ אֲמוֹת: כז וּמַעְלֹת מְעֹלוֹ (מַעְלִיו קרי): כח וַיְבִיאֵנִי אֶל-הַחֲצַר הַפְּנִימִי דְרָךְ הַקְּדִים וַיְמַד אֶת-הַשָּׁעַר כְּמִדַּת הָאֵלֶּה: כט וְתָאוֹ (וְתָאִיו קרי) וְאֵילֹ (וְאֵילְיוֹ קרי)

רש"י

מזויר: (כח) וימד את השער הדרום. של חצר הפנימי: (כט) ואלמות. ארבו"ן בלע"ז: סביב סביב. הכותל היה עשוי אולמים אולמים נכנסים בעובי ואלמות הללו היו פנים (ס"א למעלה מהתאים כי התאים היו מבפני החצר הפנימי שהיו אולם השער היה בולט אל החיצונה כמו שאמור בענין וא"א שהיו התאים והאולם פונים למקום אחד לחיות פתחי התאים נפתחים לתוך האולם שהרי השוה הענין כל מדות השערים החיצונים

מצודות דוד

משער א"ל השער. ר"ל משער חצר הפנימי אל שער חצר החיצונה ברוח דרום: (כח) כמדות הא"ל. כמדות השערים הנוכרים: (כט) ותאיו וגו'. גם לשער חצר הפנימי היו תאים ואלים ואולם והיו כמדות של השערים מע"ג: לו. לכ"א מתאי השער: ול"אילמיו. לכותלי האולם מסביב: אורך. ר"ל גובה השער: ורוחב. של השער החיצון: (ל) ואלמות סביב סביב. בחלל ע"ג ככל שלשת הרוחות במזרח בצפון ובדרום היו אולמות נשענות אל הקיר ופתוחות לפנים: אורך. הוא הנמשך עם הקיר: ורוחב. הוא הנמשך כלפי אוויר החצר: (מ) ואילמיו. כותלי אולם השער ההוא היו נמשכין כלפי החוץ וכדרך אולם והיה א"כ בולט מול אולם שער ע"ג והוא דבר נוי (ואולמוי שערי ע"ג היו בניות להלן מתאי השער וכמ"ש בקונ' בנין הבית): א"ל א"ליו. בהמוזות ממעל היו כותרות בצורות אילן תמר: ומעלות שמונה מעליו. בשמונה מעלות עלו מע"ג אל השער ההוא: (מב) דרך הקדמיה. ברוח מזרחי: כמדות הא"ל. כמדות השערים הנוכרי: (מג) לו. לכ"א מתאי השער: ול"אילמיו. לכותלי האולם מסביב:

וְאֶלְמוֹ (וְאֶלְמוֹ קרי) בַּמְדוֹת הָאֵלֶּה וְחִלּוֹנוֹת לוֹ וְלֶאֱלָמוֹ (וְלֶאֱלָמוֹ קרי) סָבִיב | סָבִיב אַרְךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה וְרֹחַב חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים אַמָּה: ^ד וְאֶלְמוֹ (וְאֶלְמוֹ קרי) לַחֲצֵר הַחִיצוֹנָה וְתַמְרִים אֶל-אֵילוֹ (אֵילוֹ קרי) מִפּוֹ וּמִפּוֹ וּשְׂמֹנֶה מַעְלוֹת מַעְלוֹ (מַעְלוֹ קרי): ^ה וּבִיאֲנִי אֶל-שַׁעַר הַצְּפוֹן וּמַדְד בַּמְדוֹת הָאֵלֶּה: ^ו תָּאוֹ (תָּאוֹ קרי) אֵלוֹ (אֵלוֹ קרי) וְאֶלְמוֹ (וְאֶלְמוֹ קרי) וְחִלּוֹנוֹת לוֹ סָבִיב | סָבִיב אַרְךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה וְרֹחַב חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים אַמָּה: ^ז וְאֵילוֹ (וְאֵילוֹ קרי) לַחֲצֵר הַחִיצוֹנָה וְתַמְרִים אֶל-אֵילוֹ (אֵילוֹ קרי) מִפּוֹ וּמִפּוֹ וּשְׂמֹנֶה מַעְלוֹת מַעְלוֹ (מַעְלוֹ קרי): ^ח וְלִשְׁבָּה וּפְתָחָהּ בְּאֵילִים הַשְּׁעָרִים שָׁם יֵדִיחוּ אֶת-הָעֵלָה: ^ט וּבְאֵלֶם הַשְּׁעָר שְׁנַיִם שְׁלַחְנוֹת מִפּוֹ וּשְׁנַיִם שְׁלַחְנוֹת מִפָּה לְשַׁחֹט אֵלֵיהֶם הָעוֹלָה וְהַחֲטָאת

רש"י

חמשים אמה. גבהו חמשים אמה: (ד) ואיליו קורין לכתפו' השער אילי' מיינשלי"ש לחצר החיצונה. אישפיאר"קאש בלע"ז ואלים השער קרוי אילים כאן: (ה) ולשכה. ואלים אצל שער הצפוני בעזרת ישראל: ופתחה. של לשכה אל אילי השער לצד השער: באילי' השערים יש בפרשה פסוקים

מצודות דוד

(ד) ענין ידיחו. ענין רחלה וטעיפה נמים: (ז) מ"ט מ"ט. בהעבר מזה ובהעבר מזה: (ח) א"ל א"ל שער הצפון. של החצר הפנימי: (ט) תאיו וגו'. מוסב אל המקרא שלפניו לומר

כמדות האלה הנזכרים מדד את תאיו וכי' של השער ההוא: (י) ואיליו. מזוות האולם פנוי לאור חצר החיצונה ואל המקום שיפנו המזוות יפנו כתלי האולם וזכר המזוות ולא האולם והיא היא: (יא) ולשכה. ר"ל בחלל ע"אנ מול שער הצפוני עמדה לשכה אחת ופתחה היה מול מזוות השערים ולפי שהיו שני שערים אחד פנימי ואחד חיצוני וכמ"ש למעלה בע"נ לכן אמר השערים: שם. בהלשכה ההיא היו מדיחים קרבי העולה הנשחטות בצפון והיא בית המטבחים: (טז) ובאלים השערה. בחלל האולם הנמשך מהשער ההוא עמדו שנים שולחנות בהעבר מזה ושנים מהעבר מזה ר"ל שנים במזרחו ושנים במערבו: לשחוט א"ל. לשחוט אצלם בסמוך להם העולה וכי' שהם ק"ק הטעוין שיטיה בצפון (ועם כי היה משוך לחלל ע"נ מ"מ קדושתו כלפנים כי יהיה מקודש בקדושת העזרה):

וְהָאֲשָׁם: ^ב וְאֶל-הַפֶּתַח מַחוּצָה לָעוֹלָה לְפֶתַח הַשְּׁעָר הַצְּפוֹנָה שְׁנַיִם שְׁלַחְנוֹת וְאֶל-הַפֶּתַח הָאֲחֵרֶת אֲשֶׁר לְאֵלֶם הַשְּׁעָר שְׁנַיִם שְׁלַחְנוֹת: ^ג אַרְבָּעָה שְׁלַחְנוֹת מִפָּה וְאַרְבָּעָה שְׁלַחְנוֹת מִפָּה לְכַתֵּף הַשְּׁעָר שְׂמוֹנֶה שְׁלַחְנוֹת אֵלֵיהֶם יִשְׁחָטוּ: ^ד וְאַרְבָּעָה שְׁלַחְנוֹת לָעוֹלָה אֲבַנֵי גִזִּית אַרְךְ אַמָּה אַחַת וְחִצֵּי וְרֹחַב אַמָּה אַחַת וְחִצֵּי וּגְבֵה אַמָּה אַחַת אֵלֵיהֶם וַיִּנְיחוּ אֶת-הַפְּלִים אֲשֶׁר יִשְׁחָטוּ אֶת-הָעוֹלָה בָּם וְהִזְבַּח: ^ה וְהִשְׁפִּיתִים טַפַּח אֶחָד מוֹכְנִים בְּבַיִת סָבִיב | סָבִיב וְאֶל-הַשְּׁלַחְנוֹת בְּשַׁר הַקֶּרְבָּן:

רש"י

קדושתן כלפנים: (ג) וא"ל הכתף מחוצה. ואל עבר פתח האולם מחוצה לחלל האולם לתוך חללו של פתח של (א"א של דג) עזרת ישראל: עולה לפתח השער הצפונה. כשנכנס לתוך השער ועולה במעלות פתח העזרה: שנים. שולחנות. לכתף הפתח למזרח (וכן) למערב: וא"ל הכתף האחרת. אשר לפתח האולם שנים

מצודות ציון

(ב) גזית. מל' גזיה ור"ל מסוממות ציטרי: ויניחו. הוי"ו ימירה: (ג) והשפתיים. מ"י ענקלין וס' ויין על רכיעות הלחו שעל העמודים כפופים ללטיסה למעלה שמולין נהם הקרננות ומפשיטין אותן: מוכנים. מל' הכנה וקביעות: בבית. מצפנים:

מצודות דוד

(ב) וא"ל הכתף. בהעבר האחת מהאולם חוצה לו כשעולין במעלות לפתח שער הצפוני ר"ל שער הפנימי שהיה רוחב עשר אמות והמעלות ההם היו בין התאים ושם עמדו שנים שולחנות: וא"ל הכתף וגו'. וכן בהעבר האחרת של אולם השער עמדו שנים שולחנות: (ג) מפרה. מהעבר הזה ב'

בחלל האולם וב' בחלל שבין התאים: לכתף השערה. לכל כתף מכתפי השער: שמונה. ר"ל בין כולם היו שמונה ואצלם בסמוך להם ישחטו הקרבנות ששיחטן בצפון: (ד) עולה. להניח עליהם בשר העולה וה"ה בשר שאר הקרבנות וזכר עולה לפי שהיא ראשונה ותמידית והיתה כליל להקרבה: אבני גזית. השולחנות היו מאבני גזית וזהו על כי האבן מקרר ושומר הבשר מן הסרחון: א"ל. א"ל הם עליהם יניחו את הכלים אשר ישחטו עמהם הם הסכינים: א"ל. והזבח. הוא הפוך אשר ישחטו בס את העולה והזבח רצה לומר שאר מיני זבחים ומוסב הוא על הכלים לומר עליהם יניחו הסכינים המיוחדים גם לשחיטת שאר מיני זבח אבל לא בא לומר שישחטו שם שאר מיני זבח: (ה) והשפתיים טופח אחד. כעין ויין מבוזבז היו קבועים ברביעיות של ארז הקבועין בעמודים נמוכין ובלטו טפח אחד מן הרביעיות שעל העמודים ובהן יהיו תולין הקרבנות להפשיט עורן והם עמדו

מסכת	פרק ג	נדרים	צב	מסכת	פרק ג	נדרים	צב
פי שאינה תרומה, שהן של בית המלך אף על פי שאינן של בית המלך. בית שמאי אומרים, בכל נודרין, חוץ מבשבועה ובית הלל אומרים, אף בשבועה. בית שמאי אומרים, לא יפתח לו בנדר. ובית הלל אומרים, אף יפתח לו. בית שמאי אומרים, במה שהיא מדירו. ובית הלל אומרים, אף במה שאינו מדירו. פיצד, אמרו לו אמור קונם אשתי נהנית לי ואמר קונם אשתי וכני נהנית לי. בית שמאי אומרים,	אשתו מתרת ובניו אסורין. ובית הלל אומרים, אלו ואלו מתרין:	ה. הרי נטיעות האלו קרבן אם אינן נקצצות, טלית זו קרבן אם אינה נשרפת, יש להן פדיון. הרי נטיעות האלו קרבן עד שיקצצו, טלית זו קרבן עד שתשרף, אין להם פדיון:	ו. הנודר מירודי הים, מתר ביושבי היבשה. מיושבי היבשה, אסור בירודי הים, שירודי הים בכלל	ז. הנודר מרואי החמה, אסור אף בפסוּמין, שלא נתפנו זה אלא למי שהחמה רואה אותו:	ח. הנודר משחורי הראש, אסור בקרחין ובכעלי שיבות, ומתיר בפנשים ובקטנים, שאין נקראין שחורי הראש אלא אנשים:	ט. הנודר מן הילודים, מתיר בפולדים. מן הנולדים, אסור	י. הנודר משוכתי שבת, אסור בישראל ואסור בכוּתים. מאוכלי שום, אסור בישראל ואסור בכוּתים. מעולי ירושלים, אסור בישראל ומתיר בכוּתים:
יא. קונם שאיני נהנה לכני נח, מתיר בישראל ואסור באמות העולם. שאיני נהנה לזרע אברהם, אסור בישראל ומתיר באמות העולם. שאיני נהנה לישראל,	ז. מי שהחמה רואה אותו. מדלא קאמר מן הרואים:	ח. אסור בקרחים ובבעלי השיבות. מדלא קאמר בבעלי השער: שאין נקראים שחורי הראש אלא אנשים. לפי שהאנשים פעמים מכסים ראשם ופעמים מגלים ומשחרות ראשם ניכר שהם אנשים, אבל נשים לעולם הולכות וראשם מכוסה. והקטנים בין זכרים בין נקבות הולכין בגילוי הראש ואינם ניכרים בין זכר לנקבה, ומשום הכי לא אקרו שחורי הראש אלא האנשים הגדולים:	ז. מי שהחמה רואה אותו. מדלא קאמר מן הרואים:	ח. אסור בקרחים ובבעלי השיבות. מדלא קאמר בבעלי השער: שאין נקראים שחורי הראש אלא אנשים. לפי שהאנשים פעמים מכסים ראשם ופעמים מגלים ומשחרות ראשם ניכר שהם אנשים, אבל נשים לעולם הולכות וראשם מכוסה. והקטנים בין זכרים בין נקבות הולכין בגילוי הראש ואינם ניכרים בין זכר לנקבה, ומשום הכי לא אקרו שחורי הראש אלא האנשים הגדולים:	ט. מן הילודים. משמע שנולדו כבר: מן הנולדים. משמע העתידין להולד: מן הנולדים רבי מאיר מתיר אף בילודים. בגמרא מפרש דחסורי מחסרא והכי קתני, מן הנולדים אסור בילודים, ר"מ אומר אף הנודר מן הנולדים מותר בילודים, כי היכי דהגודר מן הילודים מותר בנולדים: אלא ממי שדרכו להוליד. כגון אדם ובהמה,	י. מאוכלי שום. אחד מעשר תקנות שתיקן עזרא שיהיו אוכלים שום לילי שבת, מפני שמרבים הזרע ולילי שבת הוא זמן עונה של תלמידי חכמים: ומותר בכוּתים. שאינן עולים לרגל. ואע"ג דמדאורייתא הוא, מפני שהם שונאים ירושלים ובחרו להם הר גריזים:	יא. מותר בישראל. שיצאו מכלל בני נח: ואסור בעובדי כוכבים. ואפילו באותם שהם מזרע אברהם: אסור בישראל. וגרים נמי בכלל זרע אברהם נינהו, דכתיב (בראשית י"ד) כי אב המון גוים נתתיך: ומותר בעובדי כוכבים. ואפילו באותם שהם מזרע אברהם, דלא אקרו זרע אברהם אלא בני יעקב בלבד, דכתיב (שם כ"א) כי ביצחק יקרא לך זרע, ביצחק ולא כל יצחק: שאיני נהנה לישראל. משל ישראל: שאין ישראל נהנים לי. משלי:
דינא ואסור לברוח מן המכס וכל שכן שאסור לידור ולישבע לו לשקר: שהן של תרומה. אע"פ שהורגין וגוזלין, אין אוכלין דבר האסור. אי נמי, תרומה לא חשיבא להו מתוך שאינה נאכלת אלא לכהנים טהורים נמכרת בזול הרבה: לא יפתח לו בנדר. אם לא שאל ממנו האנס שידור לא יתחיל הוא בנדר: במה שהוא מדירו. אם שאל ממנו האנס לידור לא ידור לו אלא במה ששאל בלבד, ולא ידור לו בדבר אחר. וכל הני ארבעה נדרים דנתנא במתניתין, דין הנדרים והשבועות שוים, ומה שמתיר בנדר מותר בשבועה ואין צריכים התרה, חוץ מנדרי זירוויין בלבד שצריכים התרה מדברי סופרים, לפיכך השבועה אסורה בהם:	ו. מותר ביושבי יבשה. שאין דרכם לרדת בים: בכלל יושבי יבשה. שסופם לרדת ולישב ביבשה: לא כאלו ההולכים מעכו ליפו. אית דמפרשי לה הכי, הא דתנן ברישא דמתניתין הנודר מירודי הים מותר ביושבי יבשה דמשמע הא בירודי הים אסור, לא כאלו שהולכים מעכו ליפו, שהנודר מירודי הים אינו אסור בהם, דמשום דרך מועט כזה לא מקרו יורדי הים. ואית דמפרשי, לא כאלו ההולכים מעכו ליפו בלבד דבכלל יורדי הים הם ליאסר, וגם יושבי יבשה מקרו, אלא אף כמי שדרכו לפרש, לפי שסופו לירד ליבשה:						

מסכת	פרק ד	נדרים	צד	מסכת	פרק ד	נדרים	צד				
לוקח ביותר ומוכר בפחות.	לוקח נהנין לי, לוקח בפחות ומוכר ביותר אם שומעין לו שאיני נהנה להן והן לי, נהנה לנכרים.	קונם שאיני נהנה לערלים, מתר בערלי ישראל ואסור במולי האמות. קונם שאיני נהנה למולים, אסור בערלי ישראל ומתו במולי האמות, שאין הערלה קרויה אלא לשם הגוים, שגאמר (ירמיה ט) כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב, ואומר (שמואל א יז) והנה הפלשתי תשמחנה בנות פלשתים, פן תעליזנה בנות הערלים. רבי אלעזר בן עזריה אומר, מאוסה הערלה שתגנון בה הרשעים, שגאמר, פי כל הגוים ערלים. רבי ישמעאל אומר, גדולה מילה שגנרתו עליה שלש עשרה בריתות. רבי יוסי אומר, גדולה מילה, שדוחה את	אבל משאל לו חלוק וטבעת וטלית ונזמים וכל דבר שאין עושין בו אכל נפש. מקום שמשפירין פיוצא בהן, אסור:	השבת החמורה. רבי יהושע בן קרחה אומר, גדולה מילה, שלא נתלה לו למשה הצדיק עליה מלא שעה. רבי נחמיה אומר, גדולה מילה, שדוחה את הנזעים. רבי אומר, גדולה מילה, שכל המצות שעשה אברהם אבינו לא נקרא שלם, עד שמל, שגאמר (בראשית יז), התהלך לפני והיה תמים. דבר אחר, גדולה מילה, שאלמלא היא לא ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, שגאמר (ירמיה לג), כה אמר יי אלהים לא בריתי יומם ולילה, חקות שמים וארץ לא שמתי:	ב. המדר הנאה מחברו, שוקל את (לו) שקלו, ופורע את חובו, ומחזיר לו את אבדתו. מקום שנוטלין עליה שטר, תפול הנאה להקדש:	רבינו עובדיה מברטנורה	א. אין בין המדר הנאה מחברו למדר הימנו מאכל אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושין בהן אכל נפש. המדר מאכל מחברו, לא ישאילנו נפה וכברה ורחים ותנור,	א. תורם את תרומתו ומעשרותיו לדעתו. ומקריב עליו קני זבין, קני זבות, קני יולדות, חטאות ואשמות, ומלמדו מדרש, הלכות ואגדות, אכל לא ילמדנו מקרא. אכל מלמד הוא את בניו (ואת בנותיו) מקרא, וזן את אשתו ואת בניו אף על פי שהוא חיב במזונותיהם. ולא יזון את בהמתו	מקום שמשכירין כיוצא בהם. דכיון דדרך להשכיר כיוצא בוה והוא מוחל לו השכירות, באותם הדמים יכול לקנות אוכל נפש והוא הדירו מהנאה המביאה לירי מאכל:	ב. שוקל לו שקלו. מחצית השקל שחייב כל אחד מישראל בכל שנה לצורך קרבנות צבור. והמדרי יכול לשקול בשבילו, דמצוה בעלמא קעביד: ופורע לו חובו. אית דמוקמי לה דוקא בחוב שהתנה ליה עם המלוה שלא יפרענו אלא לכשירצה ולא יוכל המלוה ללחצו, והשתא לא אהני ליה מידי במה שפורע חובו. ואית דמוקמי לה בכל חוב שבעולם, שאינו אלא מונע את בעל חובו שלא יתבענו, ומניעת הביעה אינה בכלל הנאה: ומחזיר לו אבדתו. בין שהיו נכסי מחזיר אסורים על בעל אבדה בין שהיו נכסי בעל אבדה אסורים על המחזיר משום דמצוה קעביד: ובמקום שנוטלין עליה שטר תפול הנאה להקדש. כששניהם מודרים הנאה זה מזה, אם הוא נוטל שטר נמצא נהנה, ואם אינו נוטל שטר נמצא מהנה, לפיכך תפול הנאה להקדש. ולא אמרינן יוליך הנאה לים המלח, לפי שאסר עליו הנאתו להקדש, הלכך כל הנאה הבאה לידו ממנו הקדש היא:	ב. תורם תרומתו ומעשרותיו לדעתו. כגון שאמר כל הרוצה לתרום יבא ויתרום. אבל לא יאמר לו לתרום, שהרי עושהו שליח והנאה היא לו שעושה שליחתו: ומקריב לו קניי זבין וזבות. כהן שהדיר את ישראל הנאה ממנו, יכול להקריב קרבנותיו שמביא על זב וזבה ויולדת: ומלמדו מדרש. ספרא וספרי, שהוא מדרש הפסוקים: הלכות. הלכה למשה מסיני: אגדות. דברי חכמים שהסמיכום על הפסוקים. וטעמא דשרי ללמדו כל הני, שאין אדם רשאי ליקח שטר כדי ללמד את חבירו את כל אלה, ואין כאן הנאה, דמצוה קעביד: אבל לא ילמדנו מקרא. שמותר ליטול שטר על למוד המקרא, שאינו נוטל אלא שטר פיסוק טעמים לנגן המקראות כהלכתן, ולא דאורייתא הוא ושרי ליטול שטר עליו, ואם אינו נוטל נמצא מהנהו, ואם נוטל נמצא נהנה. ודוקא במקום שנהגו ליטול שטר על המקרא, אבל במקום שאין נוטלין שטר על המקרא אף המקרא שרי ללמדו: אבל מלמד הוא את בניו. ואע"ג דמצוה על האב ללמד את בנו וזה מציאו מידי חובתו, לא מקריא הנאה, דמצות לאו ליהנות נתנו. וגם אפשר שהיה מוצא אחר שהיה מלמדו חנם: ולא יזון את בהמתו. דניחא ליה בפייטומה וקא מהני ליה:

מסכת	פרק ד	נדרים	צו	מסכת	פרק ה	נדרים	צו

בין טמאה בין טהורה. רבי אליעזר אומר, זן את הטמאה, ואינו זן את הטהורה. אמרו לו, מה בין טמאה לטהורה. אמר להן, שהטהורה נפשה לשמים וגופה שלו, וטמאה נפשה וגופה לשמים. אמרו לו, אף השמאה נפשה לשמים וגופה שלו, שאם ירצה, הרי הוא מוכרה לגוים או מאכילה לפלבים:

ד. המדר הנאה מחברו ונגנס לבקרו, עומד, אבל לא יושב. ומרפאהו רפואת נפש, אבל לא רפואת ממוץ. ורוחץ עמו באמבטי גדולה, אבל לא בקטנה. וישן עמו

רבינו עובדיה מברטנורה

טמאה נפשה וגופה לשמים. דלמלאכה קיימא ואינו חושש על פיטומה: שאם ירצה מוכרה לעכו"ם. לאכילה ונוטל דמים יתירים בשביל פיטומה:

ד. עומד אבל לא יושב. מתניתין איירי כשנכסי המבקר אסורים על החולה, ובמקום שנוטלין שרר על הישיבה עם החולה, שאם יושב עמו ואינו נוטל שרר הנהוג הרי מהנהו. אבל עמידה, זמן מועט הוא ואין רגילין ליטול עליה שרר: רפואת הנפש. רפואת גופו: רפואת ממוץ. רפואת בהמתו. לפי שחייב אדם לרפאות את חבירו כשהלה, שנאמר (דברים כ"ג) והשבותו לו, לרבות אבדת גופו, ומצוה קעביד, לפיכך אע"פ שהדירו והאם ממנו מרפאו בידיו כשהלה בגופו. וזו חלה בהמתו אינו יכול לרפאה בידים מפני שמהנהו, אבל אומר לו סם פלוני יפה לה, סם פלוני רע לה: אבל לא בקטנה. מפני שמהנהו כשמגביה עליו את המים: אבל לא בימות הגשמים. מפני

במטה. רבי יהודה אומר, בימות החמה, אבל לא בימות הגשמים, מפני שהוא מהנהו. ומסב עמו על המטה, ואוכל עמו על השלחן, אבל לא מן התמחוי, אבל אוכל הוא עמו מן התמחוי החוזר. לא יאכל עמו מן האכוס שלפני הפועלים, ולא יעשה עמו באמן, דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים, עושה הוא ברחוק ממנו:

ה. המדר הנאה מחברו לפני שביעית, לא יורד לתוך שדהו, ואינו אוכל מן הנוטות. ובשביעית אינו יורד לתוך שדהו, אבל אוכל

שמחממו. והלכה כר' יהודה: אבל לא מן התמחוי. לא יאכל עמו בכלי אחד, שמא יניח מלאכול מנה יפה שבו כדי שיאכל זה המורד הנאה ממנו, או שמא יקרב לפניו חתיכה שיאכל ונמצא מהנהו: אבל אוכל הוא [עמו] מן התמחוי החוזר. לבעל הבית. ראובן אוכל בקערה שיודע שכשיחזירהו לבעל הבית יחזור בעל הבית וישלחנה לשמעון שמורד הנאה ממנו, ולא חיישינן שמא ישייר בקערה כדי שיאכל ממנה שמעון ונמצא מהנהו: האבוס שלפני הפועלים. כלי גדול שממלאים אותו ואוכלים בו כל הפועלים ביחד: לא יעשה עמו באומן. לא יקצור עמו באותה שורה שהוא קוצר. שגורם לו שממהר לעשות מלאכתו כשמוצא המקום פנוי ונמצא מהנהו. ואין הלכה כר"מ:

ה. מן הנוטות. פירות תלוין הנוטין חוץ מן הפרס: ובשביעית לא ירד לתוך שדהו. אע"ג דפירות שביעית רחמנא אפקרינהו, גוף הקרקע לא אפקר רחמנא, וחיישינן שמא

הוא מן (הנטיעות) הנוטות. נדר הימנו מאכל לפני שביעית, יורד לתוך שדהו, ואינו אוכל מן הפרות. ובשביעית, יורד ואוכל:

ו. המדר הנאה מחברו, לא ישאלנו ולא ישאל ממנו. לא ילנו ולא ילנה ממנו, ולא ימכור לו ולא יקח ממנו. אמר לו, השאלני פרתך. אמר לו, אינה פנויה. אמר קונם שדי שאני חורש בה לעולם, אם היה דרכו לחרוש, הוא אסור וכל אדם מתרין אם אין דרכו לחרוש, הוא וכל אדם אסורין:

ז. המדר הנאה מחברו ואין לו מה יאכל, הולך אצל התנני ואומר, איש פלוני מדר ממני הנאה ואיני

רבינו עובדיה מברטנורה

בשעה שאינו אוכל מן הפירות ישנה בשדה ויתעכב שם ויהנה מגוף הקרקע שאינו חפקר:

ו. המודר הנאה מחבירו לא ישאלנו. גזירה שמא ישאל ממנו, והוא אסר הנאת אותו פלוני עליו. וכן לא ילנו, גזירה שמא ילנה ממנו: ולא ימכור לו. בפחות משויו, גזירה שמא יקח ממנו נמי בפחות משויו ונמצא נהנה: אם היה דרכו לחרוש הוא אסור. דלא איכוי אלא שלא יחרוש הוא עצמו כמו שהיה רגיל, אבל אחרים יחרשו: ואם אין דרכו לחרוש. דעתו היה שלא יחרשו בה לא הוא ולא אחרים:

ז. ואין לו מה יאכל. אורחא דמלתא נקט, וה"ה אפילו יש לו מה יאכל: ובא זה ונוטל מזה. אם ירצה ליתן לו, ואינו עובר על נדרו. אבל אינו יכול לכופו לשלם לו,

יודע מה אעשה, והוא נותן לו ובא ונוטל מזה. היה ביתו לבנות, גדרו לגדר, שדהו לקצור, הולך אצל הפועלים ואומר, איש פלוני מדר ממני הנאה ואיני יודע מה אעשה. הם עושין עמו, ובאין ונוטלין שרר מזה:

ח. היו מהלכין בדרך, ואין לו מה יאכל, נותן לאחר לשום מתנה והלה מתר בה. אם אין עמיהם אחר, מניח על הסלע או על הגדר ואומר, הרי הן מפקרים לכל מי שיחפוץ, והלה נוטל ואוכל. ורבי יוסי אומר:

פרק ה

א. השתפין שגדרו הנאה זה מזה,

דהא לא אמר לו תן לו ואני אפרע. ואם אמר לו כן, אסור, דהא שליח שוייה: ח. ור"י אומר. דכיון שאין שם אחר שיכול לזכות אלא הוא, הוי כמתנה. הוא הלכה כר' יוסי. ודוקא באין לו מה יאכל הוא דשרו רבנן, אבל באינן אחרינא לא:

פרק ה השותפין. שיש לכל אחד מהם בית בחצר, והחצר שלפני הבתים שניהם שותפין בה. ובזמן שיש בחצר דין חלוקה והוא שיהיה לכל בית ובית ארבע אמות בחצר לפני הבית וישאר עוד מן החצר ארבע אמות לזה, וארבע אמות לזה בהא מודו כולי עלמא דשניהם אסורים ליכנס בחצר עד שיחלוקו, הואיל ויש בה דין חלוקה. ולא אפליגו ר' אליעזר ורבנן אלא בחצר שאין בה דין חלוקה, רבנן אמרי כל אחד מהם בשל חברו הוא נכנס, ורבי אליעזר בן יעקב

צט	נדרים	פרק ה	מסכת	צה	נדרים	פרק ה	מסכת

יהודה אומר, אין אנשי גליל צריכין לכתוב, שכבר כתבו אבותיהם על ידיהם:

ו. המדר הנאה מחברו ואין לו מה יאכל, נתנו לאחר לשום מתנה, והלה מתר בה. מעשה באחד בבית חורון שהיה אביו מדר הימנו הנאה, והיה משיא את בנו, ואמר לחברו, חצר וסעודה נתונים לך במתנה, ואינן לפניך אלא פדי שיבוא אבא ויאכל עמנו בסעודה. אמר לו, אם שלי הם, הרי הם מקדשין לשמים. אמר לו, (לא) נתתי לך את שלי שתקדישם

עולי כבל, ואסורין בדבר של אותה העיר:

ד. ואיזהו דבר של עולי כבל, כגון הר הבית והעזרות והבור שבאמצע הדרך. ואיזהו דבר של אותה העיר, כגון הרחבה והמרחץ, ובית הכנסת והתבה והספרים. והכותב חלקו לנשיא. רבי יהודה אומר, אחד פותב לנשיא ואחד פותב להדיוט. מה בין פותב לנשיא לכותב להדיוט, שהפותב לנשיא אינו צריך לזכות. ותכמים אומרים, אחד זה ואחד זה צריכין לזכות. לא דברו בנשיא אלא בהנה. רבי

רבינו עובדיה מברטנורה

זכה לו על ידי אחר, ובהדיט לא קנה עד שיזכה לו על ידי אחר: אנשי גליל אין צריכין לזכות. אנשי גליל קנטרנים היו ובכספן היו נודרים הנאה זה מזה, עמדו אבותיהן וכתבו חלקיהן לנשיא, שאם בניהם אחריהם ידרו הנאה זה מזה לא יהיו אסורים ברחבה של עיר או בחיבה או בספרים, דממון נשיא הם:

ו. מעשה בבית חורון וכו'. בגמרא מפרש דמתניתין חסורי מחסרה והכי קתני, ואם הוכיח סופו על תחלתו אסור, ומעשה נמי בבית חורון באחד שהוכיח סופו על תחלתו וכו': ואינן לפניך אלא כדי שיבא אבא ויאכל. אלמא לא נתנם אלא כדי שיבא אביו ויאכל. ואסור. אבל אם אמר הרי הן לפניך ואם רצונך יבא אבא ויאכל, מותר. ואם סעודתו מוכחת עליו שהרבה בסעודה יותר ממה שהיה צריך וניכרין הדברים שבשביל אביו עשה כדי שיבא ויאכל, אסור:

עולי בבל. כגון בור של עולי רגלים שהיו עולים מבבל לארץ ישראל לרגל, והיה אותו הבור באמצע הדרך וידן של כל ישראל שוה בו, והוי כהפקר, ולא כדבר שהוא של שותפים:

ה. הרחבה. השווקין שבעיר: והתיבה. שמניחין בה ספרים: והספרים. שקונים בני העיר ללמוד בהם: והכותב חלקו לנשיא. מפרש בגמרא דהכי קתני, ומה תקנתן, יכתבו חלקן לנשיא, כלומר אלו שנדרו הנאה זה מזה ואסורים להשתמש ברחובה של עיר ובחיבה ובספרים, יכתוב כל אחד מהם חלקו שיש לו ברחבה ובחיבה ובספרים לנשיא, ואחר כך יוכל כל אחד מהם להשתמש בהם, שבממון של נשיא הם משתמשים ואין אחד מהם נהנה משל חברו: רבי יהודה אומר אם ירצו יכתבו חלקם להדיוט, אלא שאם כתבו לנשיא אין צריך לזכות לו ע"י אחר, דמשום חשיבותו של נשיא קונה אף על פי שלא

נכנס, ואיני נכנס לתוך שלך:

ג. המדר הנאה מחברו, ויש לו מרחץ ובית הבר משפכים בעיר, אם יש לו בהן תפיסת יד, אסור. אין לו בהן תפיסת יד, מתר. האומר לחברו קונם לכיתוך שאני נכנס ושךך שאני לזקח, מת או שמכרו לאחר, מתר. קונם לבית זה שאני נכנס, שדה זו שאני לזקח, מת או שמכרו לאחר, אסור:

ד. הריני עליך חרם, המדר אסור. הרי את עלי חרם, הנודר אסור. הריני עליך ואת עלי, שניהם אסורין. ושניהם מתרין בדבר של

רבינו עובדיה מברטנורה

והלכה כרבי אליעזר בן יעקב:

ג. המודר הנאה מחבירו ויש לו מרחץ ובית הבר וכו'. ראובן שנאסר עליו ליהנות בנכסי שמעון ויש לשמעון בעיר מרחץ ובית הבר שהשכירן, רואים אם נשאר לשמעון מקום בזה המרחץ ובית הבר שלא השכירו, כגון בור בבית המרחץ וכיוצא בזה, אסור לראובן להשתמש בהם. ואם לאו, מותר: ומת או שמכרם לאחר מותר. דכיון שאמר ביתך שרך, לא נתכוון אלא בזמן שהם שלו. אבל אם אמר בית זה או שדה זו, אסרם עליו לעולם:

ד. הריני עליך חרם. הנאתי תהיה אסורה עליך בחרם שלא תוכל ליהנות ממני: המודר אסור. אע"פ שלא ענה אמן. שאדם יכול לאסור על חברו שלא יהנה ממנו. הרי את עלי חרם. שאסר על עצמו כל הנאה שתבוא לו מחברו, הנודר אסור: בדבר של

אסורין לפנס לחצר. רבי אליעזר בן יעקב אומר, זה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו. ושניהם אסורים להעמיד שם רחים ותנור ולגדל תרנגולים. היה אחד מהם מדר הנאה מחברו, לא יפנס לחצר. רבי אליעזר בן יעקב אומר, יכול הוא לומר לו, לתוך שלי אני נכנס ואיני נכנס לתוך שלך. וכופין את הנודר למכור את חלקו:

ב. היה אחד מן השוק מדר מאחד מהם הנאה, לא יפנס לחצר, רבי אליעזר בן יעקב אומר, יכול הוא לומר לו, לתוך של חברך אני

סבר יש ברירה והאי בדידיה קאזיל והאי בדידיה קאזיל: ושניהם אסורים להעמיד שם רחים וכו'. ומודה ר' אליעזר בן יעקב בכל הני דשותפים מעכבים זה על זה, ולא שייך להתיר מטעם ברירה. דכיון דבידו לעכב עליו ואינו מעכב נמצא מהנהו: וכופין את הנודר למכור את חלקו. דחיישינן מאחר שרואה את חברו נכנס ישכח ויכנס גם הוא. אבל כששניהם אסורים לא חיישינן. ודוקא כשנדר מעצמו שלא יהנה בשל חברו הוא דכופין אותו למכור חלקו, אבל אם חברו הדירו שלא יהנה ממנו, אנוס הוא ואין כופין אותו למכור דמאי אית ליה למעבר, ואם אמרת כן כל שותף ידיר את חברו שלא יהנה ממנו כדי שיכופו אותו למכור לו חלקו:

ב. היה אחד מן השוק וכו'. להודיען כחו דרבי אליעזר בן יעקב נקט לה, דאפילו אחד מן השוק שאין לו חלק בחצר שרי ליה רבי אליעזר בן יעקב ליכנס מטעם ברירה.

לשמיים. אמר לו, לא נתת לי את שלך אלא שתהא אתה ואביך אוכלים ושותים ומתראצים זה לזה, ויהא עון תלוי בראשו. (וכשנבא דבר לפני חכמים, אמרו כל מתנה שאינה שאם הקדישה אינה מקדשת, אינה מתנה):

פרק ו

א. הנודר מן המבשיל, מתר בצלי ובשלוק. אמר קונם תבשיל שאיני טועם, אסור במעשה קדוה רף, ומתר בעבה ומתר בביצת טרמיטא, ובדלעת הרמוצה:

ב. הנודר ממצעשה קדוה, אינו אסור אלא ממצעשה רתקה. אמר קונם היורד לקדוה שאיני טועם, אסור בכל המתבשילין

רבינו עובדיה מברטנורה

נדרים להחמיר:

ג. אינו אסור אלא מן הכבוש של ירק. דסתם כבוש של ירק הוא: כבוש שאיני טועם. משמע כל מיני כבוש. וכן שלוק, צלוי, מליח, בלא ה"א, משמע כל מינים של שלוק, ושל צלוי ושל מליח:

ד. דג דגים שאיני טועם. לא דג ולא דגים והכל במשמע: טפלין. מבלי מלח: בטוית טרופה. דג שחוחים אותו חתיכות חתיכות ומוכרים אותו ויש לו שם בפני עצמו ואינו בכלל דג דגים: צי. מים היוצאים מן הדגים המלוחים: ומוייס. שומן היוצא מדגים מלוחים: צחנה. תערובת מיני דגים טרופים נקראים צחנה. ודוגמתו: במסכת ע"ז (דף מ"א) היא ארבא דצחנתא:

בטוית טרופה, ומתר בציר ובמריס. הנודר מטוית טרופה, אסור בציר ובמריס:

ה. הנודר מן החלב, מתר בקום. ורבי יוסי אסור. מן הקום, מתר בחלב. אבא שאול אומר, הנודר מן הגבינה, אסור בה בין מלוחה בין טפלה:

ו. הנודר מן הבשר, מתר ברטב ובקיפה. ורבי יהודה אסור. אמר רבי יהודה, מעשה ואסור עלי רבי טרפון ביצים שנתבשלו עמו. אמרו לו, וכן הדבר, אימתי, בזמן שיאמר בשם זה עלי, שהנודר מן הדבר ונתערב באחר, אם יש בו בנותן

רבינו עובדיה מברטנורה

ז. מותר בתבשיל שיש בו טעם יין. כרבנן דרבי יהודה:

ח. סתוניות. ענבים רעים הנשאים בגנים בימות הסתיו, ואינם ראויים לייך ועושים מהם חומץ: כל ששם תולדתו קרויה עליו. ואע"פ ששנתנה נקרא על שם עיקרו. כמו, דבש תמרים, חומץ סתוניות: וחכמים מתיירין, איכא בין תיק לחכמים, דתיק סבר הנודר בסתוניות מותר בחומץ היוצא מהן ואסור בסתוניות, וחכמים מתיירין בסתוניות עצמן, דכיון דסתוניות לאו בני אכילה ניהו, כי נדר מסתוניות דעתו על החומץ היוצא מהן לא על הסתוניות עצמן. והלכה כחכמים. פירוש אחר, וחכמים מתיירין חומץ הסתוניות כמו דבש תמרים, דסבייה להו לחכמים דבין בדברים הראויים לאכילה בין שאינן ראויין לאכילה האוסר דבר אחד על עצמו מותר ביוצא ממנו:

ומותר בציר ובמוריסי. הואיל ואין עיקר ממשות הדג מובלע בהם: הנודר מטוית טרופה אסור בציר ובמוריסי. דכיון דהזכיר טרופה, מכל דבר שמעורב בו מין דג משמע:

ה. קום. הוא נסיובי דחלבא, מים היוצאים מן הגבינה: אבא שאול אומר כו' בין מלוחה בין טפלה. דלא תימא הגבינה המיוחדת שבגבינה משמע ואין דרך לאכלה בלא מלח. והלכה כאבא שאול:

ו. מותר ברוטב ובקיפה. רוטב הנקפה בשולי הקדוה נקרא קיפה: רבי יהודה אסור. הואיל ויש בו טעם בשר. ואין הלכה כרבי יהודה: אימתי בזמן שאמר בשר זה עלי. דכיון שאמר בשר זה, שויה עליה חתיכה דאיסורא ואסור בטעמו. אבל אם אמר קונם בשר עלי, לא אסר עצמו אלא בדבר הנקרא בשר:

טעם, אסור:

ז. הנודר מן היין, מתר בתבשיל שיש בו טעם יין. אמר קונם יין זה שאיני טועם, ונפל לתבשיל, אם יש בו בנותן טעם, הרי זה אסור. הנודר מן הענבים, מתר ביין. מן הזיתים, מתר בשמן. אמר קונם זיתים וענבים אלו שאיני טועם, אסור בהן וביוצא מהן:

ח. הנודר מן התמרים, מתר בדבש תמרים. מסתוניות, מתר בחומץ סתוניות. רבי יהודה בן בתירא אומר, כל ששם תולדתו קרויה עליו ונודר הימנו, אסור אף ביוצא הימנו. וחכמים מתיירין:

קב	נדרים	פרק ז	מסכת	קב	נדרים	פרק ז	מסכת

ז. הנודר מן היינו, מתר ביין תפוחים. מן השמן, מתר בשמן שמשמין. מן הדבש, מתר בדבש תמרים. מן החמץ, מתר בחמץ סתוניות. מן הפרשין, מתר בקפלוטות. מן הירק, מתר בירקות השדה, מפני שהוא שם לוי:

י. מן הכרוב, אסור באספרגוס. מן האספרגוס, מתר בכרוב. מן הגריסין, אסור (מן ה) במקפה, ורבי יוסי מתיר. מן המקפה, מתר בגריסין. מן המקפה, אסור בשום, ורבי יוסי מתיר. מן השום, מתר במקפה. מן העדשים, אסור באשישין. (ורבי יוסי מתיר). מן האשישים, מתר בעדשים. חטה חטים שאיני טועם, אסור בהן בין

רבינו עובדיה מברטנורה

ז. קפלוטות. מין ממיני הכרתים הגדלים בא"י: שהוא שם לוי. הבא לומר ירקות שדה צריך לחבר שם לירק ולומר ירקות שדה. וכן כולם. אבל בשביעית לפי שאין ירקות גינה מצויין שאין גדלין בלא עבודה ואוכלים ירקות שדה, לפיכך ירקות סתם בשביעית הוו ירקות שדה. משא"כ בשאר שני השבוע:

י. אספרגוס. מין כרוב הוא, אלא שאין כרוב נקרא בשם אספרגוס. פירוש אחר, אספרגוס, המים ששלקו בהם הכרוב: מן הגריסין אסור במקפה. שאע"פ שהם תחונים לתוך המקפה עדיין שם גריסין עליהם: ורבי יוסי מתיר. דקסבר מקפה של גריסין מקרו, גריסין גרידה לא מקרו: מקפה. תבשיל עב של קטנית או של ציקי קדרה: הנודר מן

ב. אסור בפול המצוי יבש. דרגן כל מידי דמדגן משמע, כל דבר שעושים ממנו כרי, והוא נמי מרגן הוא: הנודר מן הדגן אסור בכל. מיני קטניות שעושים מהן כרי. ואין

המצרי יבש, דברי רבי מאיר. ויחכמים אומרים, אינו אסור אלא בחמשת המינין. רבי מאיר אומר, הנודר מן התבואה, אינו אסור אלא בחמשת המינין. אכל הנודר מן הדגן, אסור בכל, ומתיר בפרות האילן ויבירק:

ג. הנודר מן הפסות, מתר בשק, פריעה, ובחמילה. אמר קונם צמר עולה עלי, מתר להתפסות בגיצי צמר. פשתן עולה עלי, מתר להתפסות באניצי פשתן. רבי יהודה אומר, הכל לפי הנודר. טען והזיע והנה ריחו קשה, אמר קונם צמר ופשתים עולים עלי, מתר להתפסות ואסור להפשיל לאחוריו:

ד. הנודר מן הבית, מתר בעליה,

דברי רבי מאיר. ויחכמים אומרים, עליה בכלל הבית. הנודר מן העליה, מתר בבית:

ה. הנודר מן המטה, מתר בדרגש, דברי רבי מאיר. ויחכמים אומרים, דרגש בכלל מטה. הנודר מן הדרגש, מתר במטה. הנודר מן העיר, מתר לפנס לתחומה של עיר, ואסור לפנס לעבורה. אכל הנודר מן הבית, אסור מן האגף ולפנים:

ו. קונם פרות האלו עלי, קונם הן על פי, קונם הן לפי. אסור בחלופיהן ובגדוליהן. שאני אוכל ושאני טועם, מתר בחלופיהן ובגדוליהן, בדבר שזרעו כלה. אכל בדבר שאין זרעו כלה, אפלו גדולי גדולין אסורין:

רבינו עובדיה מברטנורה

ממנה בתוך שבעים אמה ושיריים. כאשה מעוברת שכריסה בולט לחוץ: האגף. [מקום] נעילת הדלת. ודוגמתו, יגיפו הדלתות בספר (עזרא) [נחמיה ז' ג'] ואין הלכה כר"מ בכולה מתניתין:

ז. אסור בחלופיהן ובגדוליהן. אם החליפן לכתחלה אסור המחליף בדמיהן, דרבנן גזרו על דמי איסורי הנאה. וגידול קונם אסורים כגידולי הקדש: שאיני אוכל שאיני טועם. לא אסר עליו אלא אכילה וטעימה מהם בלבד: אבל בדבר שאין זרעו כלה. כגון בצלים, וכיוצא בהן. אפילו גידולי גידולים: הוי כמו גוף האיסור, כיון שאין הורע כלה:

הלכה כרבי מאיר:

ג. בשק ביזיעה ובחמילה. מיני בגדים גסים ועבים ביותר ואין בני אדם רגילים להתכסות בהם: מותר בגיצי צמר. שלא נתכוין אלא לבגד צמר: הכל לפי הנודר. לפי שעת הנדר. כיון שניכר שמחמת כובד משאו נדר. מותר להתכסות. והלכה כרבי יהודה:

ד. הנודר מן הבית. שלא יכנס לבית. מותר ליכנס לעליה, דלאו בכלל בית הוא:

ה. דרגש. מטה קטנה שנותנין אותה לפני מטה גדולה וממנה עולין למטה הגדולה: לתחומה של עיר. אלפים אמה לכל רוח סביבותיה. עיבורה של עיר. הבתים היוצאים

מסכת	פרק ה	נדריים	מסכת	פרק ה	נדריים	קד

ז. האומר לאשתו, קונם קונם מעשה ידיך עלי, קונם הן על פי, קונם הן לפי, אסור בחלופיהן ובגדוליהן. שאיני אוכל, שאיני טועם, מתר בחלופיהן ובגדוליהן בדבר שורעו כלה. אכל בדבר שאין זרעו כלה, אפלו גדולי גדולין אסורים:

ח. שאת עושה איני אוכל עד הפסח, שאת עושה איני מתפסה עד הפסח, עשתה לפני הפסח, מתר לאכול ולהתפסות אחר הפסח. שאת עושה עד הפסח איני אוכל, ושאת עושה עד הפסח איני מתפסה, עשתה לפני הפסח, אסור לאכול ולהתפסות אחר הפסח:

ז. קונם מעשה ידיך עלי. אסר כל מה שהיא עושה ומכינה לו. ואם נטעה אילן, גידוליו אסורים:

ח. שאת עושה איני אוכל עד הפסח. הכי משמע שאת עושה עכשיו איני אוכל עד הפסח, אבל לאחר הפסח אני אוכל. אבל כל מה שאת עושה עד הפסח איני אוכל, משמע, כל מה שאת עושה מהיום עד שיבא הפסח איני אוכל אותו לעולם אפילו לאחר הפסח:

ט. שאת נהנית לי עד הפסח אם הולכת את לבית אביך עד החג. מי שהיה עומד אחר החג ואסר הנאתו עליה עד הפסח אם תלך לבית אביה עד החג: לאחר הפסח בלא יחל דברו. כלומר, אם הלכה לאחר הפסח, עוברת בכל יחל למפרע על מה שנהנית ממנו קודם

ט. שאת נהנית לי עד הפסח אם תלכי לבית אביך עד החג, הלכה לפני הפסח, אסורה בהנאתו עד הפסח. אחר הפסח, בלא יחל דברו. שאת נהנית לי עד החג אם תלכי לבית אביך עד הפסח והלכה לפני הפסח, אסורה בהנאתו עד החג ומתרת לילך אחר הפסח:

א. קונם יין שאני טועם היום, אינו אסור אלא עד שתחשך. שבת זו, אסור בכל השבת, ושבת החודש, וראש חודש להבא. שנה זו, אסור בכל לעתיד לבוא. שבוע זה, אסור בכל

פרק ה קונם יין. עד שתחשך. שכן דרך לשון בני אדם, כשאומרים היום רוצים לומר עד השלמת היום: שבת זו. היה עומד באמצע השבוע ואמר שבת זו אסור בכל השבוע: והשבת לשעבר. ואסור נמי ביום השבת, כי הוא בכלל השבוע שעבר: חודש זה אסור בכל החודש. אם עומד באמצע החודש ואמר חודש זה, אסור עד תשלום החודש, ויום ר"ח להבא, ומותר ביום ר"ח כי הוא נמנה עם החודש הבא, ואפילו היה ר"ח ביום שלשים לחודש שעבר. וכן שנה זו, אם עמד באמצע השנה ואמר שנה זו, אסור עד תשלום השנה, ומותר ברי"ה שהוא נמנה עם השנה העתידה לבא: שבוע זה. היה עומד באמצע השמיטה ואמר שבוע זה, אסור עד תשלום השמיטה, והשביעית בכלל שמיטה

השבוע, ושביעית שעברה. ואם אמר יום אחד, שבת אחת, חודש אחד, שנה אחת, שבוע אחד, אסור מיום ליום:

ב. עד הפסח, אסור עד שיגיע. עד שיחא, אסור עד שיצא. עד לפני הפסח, רבי מאיר אומר, אסור עד שיגיע. רבי יוסי אומר, אסור עד שיצא:

ג. עד הקציר, עד הבציר, עד המסיק, אינו אסור אלא עד

רבינו עובדיה מברטנורא לקרות פני הפסח קאמר, והיינו עד שיגיע. ורבי יוסי סבר, מעייל אינש נפשיה לאסור בכל מה שיוכל להסתפק. והלכה כר' יוסי:

ג. עד הקציר. של חטים ושעורים: עד הבציר. של ענבים: עד המסיק. של זיתים: אינו אסור אלא עד שיגיע. הואיל ואין לקציר ובציר זמן קבוע, כדמפרש ראויל, לא שנה אמר עד שיחא לא שנה אמר עד שיגיע, אינו אסור אלא עד שיגיע, שכל דבר שאין זמנו קצוב אין בדעת הנודר להכניס עצמו באיסור זמן שאין ידוע לו, ולפיכך אמרינן דודאי עד שיגיע קאמר:

ד. עד הקיץ עד שיחא הקיץ. בין אמר עד הקיץ בין אמר עד שיחא הקיץ אינו אסור אלא עד שיתחילו העם להכניס בכלכלות, כלומר שקוצצים תאנים הרבה ומכניסים אותם בסלים: עד שיקפלו המקצועות. המחצלאות שמיבשים עליהם התאנים, לאחר שנתיבשו מקפלין אותן מחצלאות

ב. עד הפסח אסור עד שיגיע. דבלשון בני אדם, עד ולא עד בכלל: עד שיחא, אסור עד שיצא. דמשמע כל זמן שהוא הווה: עד לפני הפסח ר"מ אומר אסור עד שיגיע. דלא מעייל אינש נפשיה אספיקא, ודבר המבורר

שיגיע. זה הכלל, כל שזמנו קבוע ואמר עד שיגיע, אסור עד שיגיע. אמר עד שיחא, אסור עד שיצא. וכל שאין זמנו קבוע, בין אמר עד שיחא, בין אמר עד שיגיע, אינו אסור אלא עד שיגיע:

ד. עד הקיץ עד שיחא הקיץ, עד שיתחילו העם להכניס בכלכלות. עד שיעבור הקיץ, עד שיקפלו המקצועות. עד הקציר, עד שיתחילו העם לקצור קציר חטים

רבינו עובדיה מברטנורא

לקרות פני הפסח קאמר, והיינו עד שיגיע. ורבי יוסי סבר, מעייל אינש נפשיה לאסור בכל מה שיוכל להסתפק. והלכה כר' יוסי:

ג. עד הקציר. של חטים ושעורים: עד הבציר. של ענבים: עד המסיק. של זיתים: אינו אסור אלא עד שיגיע. הואיל ואין לקציר ובציר זמן קבוע, כדמפרש ראויל, לא שנה אמר עד שיחא לא שנה אמר עד שיגיע, אינו אסור אלא עד שיגיע, שכל דבר שאין זמנו קצוב אין בדעת הנודר להכניס עצמו באיסור זמן שאין ידוע לו, ולפיכך אמרינן דודאי עד שיגיע קאמר:

ד. עד הקיץ עד שיחא הקיץ. בין אמר עד הקיץ בין אמר עד שיחא הקיץ אינו אסור אלא עד שיתחילו העם להכניס בכלכלות, כלומר שקוצצים תאנים הרבה ומכניסים אותם בסלים: עד שיקפלו המקצועות. המחצלאות שמיבשים עליהם התאנים, לאחר שנתיבשו מקפלין אותן מחצלאות

משכונות של עובד פוכבים אצל שמעון, ולמים תבע שמעון את ראובן שיפדה אותם משכונות, אין ראובן חייב לפדות המשכונות, אבל חייב הוא להעמיד את שמעון אצל העובד פוכבים.

סימן קע **שלא יוכף ישראל להיות ערב לישראל שוה מן העובד פוכבים ברבית**, וכו' ב' סעיפים

א. ישראל שוה מעות מעובד פוכבים ברבית, אסור לישראל אחר להיות לו ערב. שפיון שבדיניהם תובע הערב תחלה, נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהערב חייב בה לעובד פוכבים. לפיכך, אם קבל עליו העובד פוכבים שלא יתבע את הערב תחלה, הרי זה מתר. הגה: והאדנא מסתמא הוי כאלו קבל עליו הכי, דסתם ערבות קך הוא. (טור). ודוקא במקום שהמנהג קך שתובעין הלזה תחלה. **ג.** ויש אומרים שאינו אסור אלא בערב שלוף דויץ (פרוש ערב שפנקה את הלזה מדין המלוה, כשלוף דויץ שהוא מין עשב שמיבשין אותו ורוחצין בו את הדיים להעביר התמא), **דהינו שאין דין המלוה עם הלזה כלל, שהוא יכול לדחותו אצל הערב.** הגה: ואם עבר ונעשה ערב בעדו, צריך לשלם כל הפסד

המגיע לו על ידו אבל אינו צריך לתת הרבית שנותן בשבילו, דאין אומרים לתן רבית (טור). ואי כבר פרע לו הרבית, אין מוציאין מידו דלא גרע מאבק רבית. (ספרת הרב).

ב. וכן עובד פוכבים שוה מישראל ברבית, אסור לישראל להיות לו ערב. הגה: אלא אם התנה עם העובד פוכבים שקל וזמן שיש לו לפרע לא ידחגו אצל הערב, או שרי לקבל הקרן והרבית מישראל אם לא יפרע העובד פוכבים. (טור). ואם הישראל ערב לו בעד הקרן ולא בעד הרבית, אלא יש לו לקח הרבית מן העובד פוכבים, או להפך, שערב לו בעד הרבית ולא בעד הקרן, מתר. ודוקא שהעובד פוכבים לוקח המעות מיד המלוה, אבל אם ישראל ערב ולקחן מידו, אף על פי שעושה בשביל העובד פוכבים, אסור. (ת"ח ס' ש"א). ודוקא בלא משכון, אבל אם נותן לו משכון של עובד פוכבים בעד הקרן, יכול לערב לו בעד הרבית, דעקר הלואה על המשכון, אף על גב דהוא נטלן מיד ישראל המלוה, וכאלו הלזה ליד עובד פוכבים דמי. (ספרת הרב). ואם היה לישראל משכון מעובד פוכבים, או ערב עובד פוכבים, ובא ישראל ואמר לו למלוה שיחזר לעובד פוכבים משכון שלו או שיפטר ערב העובד פוכבים והוא ערב לו, צריך לשלם לו כל הקרן והרבית שעלה עליו עד אותו היום, אבל לא הרבית שיעלה עליו מכאן ואילך (מרדכי פ' א"ג בשם רבינו"ח), אם לא

באר הגולה

יפדו: ו תשו' הרשב"א וכתב שכל כ"ג ראובן נעשה שלוחו של שמעון להוליך מעות אלו לעובד פוכבים ולהלוות לו כרובית והוי כאילו משכנו העובד פוכבים בעצמו: א מסקנת הגמ' ב"מ דף ע"א ע"ב: ב ברייתא שם וכדמפרש לה רב ששת שם: ג טור בשם הראב"ד וכ"כ תשוב' הרשב"א בתשובות להרמב"ם ס"י רכ"ג והנימוקי' בשם הרשב"א והר"ן וגם מדברי ראב"ה שכתב המרדכי שם: ונע"ד שה"ה אם כתב הלזה לערב לסלקו מכל היות והוכרח הערב ללוות מעות על רבית בהיותו ולשלם עבור הלזה שאינו משלם לערב הרבית שנתן ומכ"ש אם כתב הלזה להמלוה כן כמ"ש הרב ט"ו:

שהמשכון היה שנה יותר דאז צריך להעלות לו רבית עד כדי דמיו של המשכון או להחזיר לו משכונו. (בית יוסף וכו' סימן שע"ד) ואם נקח העובד פוכבים הקרן עם הרבית, או אפלו מה שיעלה עליו אחר כך הוי כקרן וצריך לשלם לו הכל (מרדכי ודעת ת"ח אף הרא"ש סובר קך ומהר"ק שרש קל"ו) אפלו לא היה המשכון שוה, או אפלו לא היה לו משכון כלל אלא פטר ערב עובד פוכבים שהיה לו.

סימן קעא **דין עובד פוכבים שהלזה ברבית ונתגיר**, וכו' סעיף א' אחד

א. ישראל שוה מעות מהעובד פוכבים ברבית וזקפן עליו במלוה, ונתגיר, אם עד שלא נתגיר זקפן עליו במלוה, גובה קרן ורבית. ואם משנתגיר זקפן עליו במלוה, גובה הקרן ולא הרבית. אבל עובד פוכבים שוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה, אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגיר, גובה את הקרן ואת הרבית, **י** שלא יאמרו: בשביל מעותיו נתגיר זה, וגובה הישראל ממנו אחר שנתגיר י כל מעות הרבית שנתחייב בהם כשהיה עובד פוכבים.

סימן קעב **דין הממשכן בית או שדה על מנת שיאכל פרות**, וכו' ו' סעיפים **א.** המלוה את חברו ומשכן לו בית

או שדה על מנת שיאכל פרותיו כל ימי המשכונא, אם היא כמשכנתא דסוּרָא, דהינו שמשכנה לו לשנים ידועות, וכותב: במשלם שנין אלין תפוק ארעא בלא כסף, אפלו מרחיב הזמן הרבה שאין מגיע לכל שנה אלא דבר מעט, כגון שהלוחו מנה והתנה עמו שאחר עשר שנים תחזור קרקע זו לכעליה, חנם, והיה שכו אותה קרקע שוה אלף דינרים בכל שנה, מתר. שאין זה אלא כמי ששכר בפחות. וכן אם התנה בעל הקרקע עמו שפכל זמן שירצה הלזה לסלקו שביא לו מעות ויחשב לו עשר בכל שנה, ויסלקו מהשדה או מהבית והוא יחזיר לו שאר דמים. ויסתלק, מתר ישמאחר שאין פח ביד המלוה לגבות מחובו כלום ולהתחזיר הקרקע ללוחו, אינו אלא שכירות. הגה: ויש אומרים דאפלו בלא משכנתא דסוּרָא יש התר ללות. ביצה, אם הלוח לזמן קצוב, קך וכן שנים, אם הלוח יוכל לסלקו תוך הזמן ומנכה לו כל שנה ושנה אפלו דבר מעט, דהוה מקרי משכנתא בנכיתא, שרי. ואם לא מנכה לה כלום, אסור והוי אבק רבית. ואם אין הלוח יכול לסלקו תוך הזמן, אפלו בלא נכיתא שרי. (טור בשם רש"י ורא"ש). ויש אומרים דאין חלוק בין אתרא דמסלקי ובין אתרא דלא מסלקי,

באר הגולה

ד שם בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו: א ברייתא ב"מ דף ע"ב: ב שם בברייתא וכו' יוסי: ג מימרא דרבא שם: ד טור בשם הרמ"ה וכן דעת הרמב"ם ב"מה מה"מ וכו' שהוא דעת תלמידי הרשב"א: א מסקנת הגמרא אליבא דכ"ע ב"מ דף ס"ד ע"ב וכן פסק הרמב"ם בפ' ו' מה"מ בשם מקצת הגאונים ודעת הר"ף בהלכות וחי"ש: ב שם הלוח הרמב"ם שם: ג שם:

בשניהם בנכיתא שרי ובלא נכיתא אסור. (בית יוסף בשם רש"י א'). ויש לילך בדבר זה אחר המנהג (תשובת רש"י ובה"ת). ובמדינות אלו נוהגים החר במשכנתא בנכיתא, אפלו יכול לסלק (רש"י א' ובי"ד והרב המגיד כתבו מנהג זה). ואין חילוק בזה בין שדה לבית (טור בשם ר"י ורבונו תם ורבונו ירוקם ועב"ח שם רא"ש סו"ב כו) או שאר משטליין (מדרכי ובית יוסף סוף סימן זה בשם תשובת רש"י א' וצ"ח בח"מ ר"ס ע"ב בה"ה) דבכל מידי בנכיתא שרי. ויש מתיירין להלוות על ספרים או מקומות ב"ה ולישב עליהם אפלו בלא נכיתא, דהוי לצרף מצוה ומתיר ללות רבית לצרף מצוה (תשובת מהרי"ל סימן ל"ו והאגודה), וטוב להחמיר לעשות בנכיתא. וכל זה לא מרי, אלא כשאתריות המשכונות על המלוה. אבל כשהלוה כותב לו אתריות על שאר נכסיו, ולא יוכל להגיע למלוה שום הפסד, אסור (טור). ובכל מקום דהמשכנתא הוי אבק רבית, אם בא הלוה לנכות למלוה הפרות שאכל לא מנכין לה, דהואיל והמשכנתא הוי ברשות המלוה ולוה עליה מתחלה, אלו מנכין לה מחובו הוי כאלו מוציאין האבק רבית ממנו בדנינים (טור). מיהו אם אמר לו: לא צענא דתיכול עוד פרותי ברבית, אם אכלן אחר כך, אפלו באתרא דלא מטלקי מנכין לו פרות שאכל אחר כך (בית יוסף בשם הראב"ד ובה"ה סי' ש"ה בשם הרמב"ן).

ב. משכונא זו, אם בא המלוה לחזור ולהשפירה ללוה בדבר קצוב לשנה, יש אוסרין (בה"ת וריב"ש סי' ש"ה בשם הרמב"ן), ויש מתיירין (ריב"ש בשם י"א מביאו בית יוסף בס' קס"ד). **ואם אדם אחר**

שכרה מהמלוה, יכול הוא לשכרה ממנו. הגה: ועין לעיל סימן קס"ד. גם נתבאר לעיל אם אכל המלוה הפרות לאחר זמן המשכנתא.

ג. במשכנתא זו אם נותן המלוה ללוה דבר מעט לשנה בשביל שיקבל עליו איזה תקון קל, כגון שבירת קורה וכיוצא בזה, מותר. ואם נותן לו דבר קצוב לשנה כדי שיקבל אתריות מנפילה או שרפה, יש מי שאוסר. הגה: כל משכנתא אינה נפדית לחצאין, ואם הביא לו קצת מעותיו, המלוה אוכל פרותיו עד שיתן לו כלם (בית יוסף בשם הרשב"א). הא דמשכנתא שריא דוקא כשהשכין לו השדה בשעה שנותן לו המעות, דהוי כמכר, אבל אם נותנה לו בחוב קדום, אסור (בית יוסף בשם עטרו). ואם עשו משכונא סתם, ולא התנו זה עם זה במשכנתא דסורא או בנכיתא, אוליין בתר מנהג העיר, ומסתמא דעתיהו כמנהג העיר. וכן אם יוכל לסלקו, הולכים אחר המנהג (בית יוסף בשם בעל התרומות ועי' ס"ק כ"ח). ועין בהשן המשפט נתבאר בו שאר דיני המשכנתא.

ד. הממשכן בית או שדה כדי חבירו, והיה בעל הקרקע הוא אוכל פרותיהו, ואמר לו המלוה: לךשתמפר קרקע זו לא תמכרנה אלא לי, בדמים אלו, אסור. אבל אם אמר לו: אל תמכרנה אלא לי, בשויה, ועל מנת כן אני מלוה אותך, הרי זה מותר.

באר הגולה

ד ה"ה שם כדי ליישב השגת הראב"ד: ד ציינתו לעיל ריש סי' קס"ד ועי' ב' וית יוסף כיון דאכתי נשאר עליו אחריות נפילה או שריפה: ז שם בשם י"א ולפי מ"ש ה"ה שם בפ"י בשם הרמב"ן: בסיומן ע"ב:

ה. עובד פוככים שממשכן חצרו לישראל, וחזר העובד פוככים ומכרה לישראל אחר, אין הממשכן חיב להעלות שכר לישראל מעת שקנה הישראל, אלא דר בחצר בלא שכר עד שיחזיר לו העובד פוככים את המעות שיש לו על חצרו זו, שהרי הוא ברשות הממשכן בדיניהם עד שיתן מעותיו ויסתלק.

ו. הנותן חרבתו לחברו שייבנה וידור בה עד שיקלו דמי ההוצאה, ואם שוה ג' זהובים בשנה אינו חושב אלא זהוב אחד, מותר. הגה: לזה מתר לתת הפס מן השדה שהשכין בדרך המתר. ודוקא כשהמס מעות, אבל אם נותנין הפס מפרות השדה כגון שנותנין חלק מן הפרות הגדלים אסור (בית יוסף בשם בעל התרומות ורמב"ן). מי שהשכין בית שאינו שלו, ובא בעל הבית והוציא הבית שלו מן המלוה, והצרף לתת שכר לבעל הבית שדר בו הלוה, צריך להחזיר לו מעותיו למלוה גם השכר שהצרף לתן (בית יוסף בשם הרשב"א).

סימן קעג הרבה פרטי דיני רבית, וכו' י"ט סעיפים

א. מכר לחברו דבר ששוה עשרה זהובים ב"ב, בשביל שממתיין

באר הגולה

ח ל' הרמב"ם בפ"ו מה"מ ד"ו מבייתא שם דף ס"ה ע"ב ואיירי בדאמר ליה מעכשיו דאל"כ לא קני לה ולא הכניס הרמב"ם עצמו אלא באיסור הדבר והתירו ולא כ' כאן בענין קנייה וכו' ה"ה שם: ע עובדא דרב מרי בר רחל וכו' שם דף ע"ג ע"ב (ול' הרמב"ם שם דין ו'): י בעל התרומות בשם תשובת הרי"ף דהיינו משכנתא דסורא: כיון שחלק הפרות שייכי לאדון ולא יוכל בעל הקרקע למכרו או למשכנו וכי פרע הלוה בשבילו רבית הוא דיהיב ליה: א משנה ב"מ דף ס"ה ע"ב: ב שם בגמ' וכדאמר רב ששת בריה דרב אידי לרב פפא: ג כיומרא דרב נחמן דטרשא שרי וכפי' התוס' ברוך סי' ע"ב ב"ה דאל"ל יהיבא לך וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו בשם ר"ת וה"ה בפ"ה מה"ב בשם הרשב"א ובעל המאור: ד כדאל"כ רב נחמן לרמי בר חמא שם ושם במשנה דס"ה: ה טור: ו לשון הרמב"ם בפ"ה מה"מ דין ד' וכתב היה שנואה

הלכות רבית סימן קעג

רפא

חזרה לתוכן העניינים

הלכות רבית סימן קעג

רסב

לפרעו לאחר זמן, יכול לומר לו: תפרע לי מיד, ולא אקח ממך אלא עשרה. הגה: ודוקא שכתב נגמר המקח ב"ב וזכה בו הלוקח כבר. (בית יוסף בשם ג"י ומהר"ם). אבל קודם שנגמר המקח, אם אמר לו: תפרע לי עכשיו, טוב אסור לקח אחר זמן י"ב (פ' דברי ג"י הנזכר לדעת בית יוסף), אם לא רצה הלוקח לתן עכשיו.

ד. מי שיש לו שטר חוב על חברו, או מלוה על פה, מתר למכרם לאחר פסחות, ואפלו לא הגיע זמן הפרעון, ואין בו משום רבית (בעל התרומות).¹⁰ ובלבד שהיא אחריות השטר והמלוה על הלוקח, כגון אם יעני הלוה שלא יהיה לו ממה לפרע שלא יחזר על המוכר. אבל אחריות שבא מחמת המוכר, כגון שנמצא פרוע או שטרפו בעל חוב מקדם, אין צריך שהיה על הלוקח. ואם יש ביד המוכר משכון של הלוה, מתר למכרו ללוקח. וכן מתר שיתכוננו הלוה בערבות או במשכון. ואם עבר וקבל עליו המוכר אחריות, תנאו קנס. ואם אינו יכול לקבל חובו, מחזיר לו מעותיו. ואם יש בו רוח, יהיה למוכר. ואם יושם שיכול למכרו לאחר פסחות, כך יכול למכרו ללוה בעצמו. הגה:

באר הגולה

אסור לאדם לומר לחברו: הא לך עשרה דינרין ופטרני ממה שאני חייב י"ב דינרין לפלוני, אף על גב דאפטר שיפטר עצמו ב' דינרין. ודוקא שחייב י"ב דינרין, אבל אם אינו חייב, אלא שהמלך ישל עליו אמתות עם שאר בני מדינתו בעד י"ב דינרין, אם אומר: שקל עלי לאמתות, אסור. אבל אם אומר: מלטיני מן האמתות, מתר, דלמא יפסי אותו בפחות. (תשובת הרשב"א סימן תרפ"ו).

ה. אם הקהל צריכים מעות, ימכרו עזר היין או הבשר לשנים או שלשה מיחידי הקהל לפרע הסף לזמנים ידועים, והקונים יתחייבו לקהל בשטר, ואחר כך ימכרו הקהל החוב שהוא למי שיתן להם המעות מיד.

ו. היו חמרי ופועליו תובעים אותו בשוק, ואמר לשלחני: תן לי דינר טבוע (פרוש דינר שיש עליו צורה וצבא בהצאה) לפרעם, ואמת לך יותר משונו מעות שאינם טבועות שיש לי בפית, מתר, והוא שיש לו כל דמי הדינר. הגה: ולי נראה מדברי האש"ר והתוספות דאין צריך שהיה כל דמי הדינר בידו, אלא אפלו מעט מהם, כמו בהלואת סאה בסאה דלעיל סימן קס"ב, וכן הוא בקצת ספרי הטור, והוא הנכון לדעתי. וכל זה לא שרי אלא דינר במעות, דהיי דרך מקח וממכר, אבל מעות

במעות דהיי בהלואה, אפלו יש לו הכל, אסור. (טור ובית יוסף בשם התוספות וריב"ש).

ז. אם קונה דבר ששוה י"ב ב' בשביל שמקדים המעות, אם ישנם ברשות מוכר, אלא שאינו מצוי לו עד שיבא בנו או עד שיימצא המפתח, מתר. ואם אינם ברשותו, אסור אפלו יש לו מאותו דבר הקפה ביד אחרים. הגה: ונאמן המוכר לומר שיש לו (המלות מרדכי ריש אהוד נשד). וכל זה לא שרי אלא בסתם, אבל אם מפרש לומר: אם תתן לי עכשיו אתן לך ב', ואם לאחר זמן ב"ב, אסור. (טור בשם הר"ר ישעיהו). וכל זה בדבר ששוהו ידוע, אבל אם אין שומתו ידוע, אפלו אין לו שרי. (בית יוסף בשם התוספות ורא"ש), ובלבד בסתם, אבל לא במפרש.

ח. המקדים לבעל הגנה מעות דמי עשר דלועים אלו שיתנם לו כשיהיו בני אמה בזו, אף על פי שעתה בני זרת בזו, מתר. והאיל ומפילא קא רבו, וגם כבר גדלו קצת.

ט. ההולך לחלב עזיו, לגזו רחליו, לרדות פורתו, ואמר לחברו: מה שעני חולבות, מה שרחלי גוזזות, מה שפנרתיי רודה מכור לך המדה

באר הגולה

בכך וכך, ומזיל גבה בשביל הקדמת המעות, אסור. אבל אם אמר לו: כל מה שעני חולבות, ורחלותי גוזזות, וכנרתיי רודה, הן רב הן מעט, מכור לך בכך וכך, מתר, שהוא קרוב להפסד כמו לשכר.

י. אסור לקנות פרי הפרדס קדם שיגמר ויתבשל, מפני שזה שמוכר עתה בעשר, הוא פרי ששוה עשרים כשיגמר, נמצאת התוספת בשביל ההקפה. ולא דמי לדלועין דלעיל דשרי, דאין דרך למכר פרות פרדס כך (המ"ט פ"ט מה"ט ג"י פא"ט). אבל מתר לקנות עגל בזול, ולהניחו ביד המוכר עד שיגדל, שאם ימות או יכחיש הוא ברשות לוקח, והמיתתו דבר מצוי תמיד.

יא. המקדים מעות לבעל הפרם על השריגים ועל הזמורות לכשיפרתו, שהם ביקר, והוא קונה אותם בזול עד שייכשו ויפרתו, אסור, אלא אם כן הפך בהם נשהם מתפריים, שנמצא כקונה אילן לזמורתיו.

יב. שומרי השדות שבעלי השדות חייבים לתן להם שכירותם מיד

שם ע תלמידי הרשב"א בשם הרמב"ן וכפי רש"י שם וה"ל כפירות וכיון דיש לו מותר: פ מימרא דרב נחמן האי מאן דהיב זוזי לקראה וכו' שם דף ס"ג ע"ב: ז שם בגמרא כיון דמחוסרי גוביינא כמאן דליתנהו דמי: בתוס' פירשו כגון פרה וטלית ונלענדי' דהטעם דכיון דנותן לו סתם אפרה וטלית ואין שומתן ידוע לא בשעה שמקבל המעות ולא בשעה שמוחריה ולא שייך בהם לומר יצא השער לא גזרו בזה חכמים דלא מחויי כרבותי כיון שיכול ליתן לו איהו פרה שריצה שתהיה פחותה בשווי הדימים וכן בטלית: ק מימרא דרב נחלישנא בתרא שם דף ס"ד ע"א הסכמת הפוסקים: שם בגמ': ב ברייתא שם: ה הרמב"ם בפ"ה מה' מלוה דין ה' מימרא שם דף ע"ג ע"א ופסק כרב דיוע דהלכה כרב באיורי: גלעזי שטאו תחירוץ הראשון שבתוס' אהא דמה שעניי חולבות מכור לך מותר כמבאר בספיקי דלעיל דהתם אין רגילות ללול בשביל המתנת יום או יומים: ת שם ומודי רב וכו' וכפירושו התוספות בשם ר"ת: א שם מימרא דשמאלא להנהו

אחר הקציר, אסור להוסיף להם בשכר כדי שיימתינו אחר דישה ומרוח (פרוש, טהרות התבואה מן הקש ועשותה קרים שזון פני הפרי בלח), אלא אם כן יסיע לדוש ולהבר.

יג. ימתר להקדים מעות על זין בשעת הפציר על מנת שיתן לו זין טוב בניסן. וכן ימתר להקדים מעות של חבית ידוע של זין, ולהתנות עם המוכר שאם יוזיל או יתיקר עד זמן מכירת הזין, יהיה ברשות הלוקח, ואם יחמיץ, יהיה מקבל עליו אחריות הזול, אסור, אפלו מושכו לרשותו.

יד. יחבית של זין שהיא שנה עתה דינר, ומכרה לו בשמים עד הקיץ, על מנת שאם תארע בה תקלה הרי היא ברשות המוכר עד שיימכרה הלוקח, הרי זה ימתר, שאם אבדה או נשברה אינו משלם כלום, ואם לא מצא למכרה ולהרויח בה, הנה לה להחזירה לבדלים. וכן אם מכרה לו בשמים, ואמר לה: היתר על שמים יהיה בשביל שאתה מטפלת למכרה, ואם לא תמצא למכרה כמו שתמצא החזירה לי, הרי

זה ימתר, אף על פי שאם אבדה או נגנבה או החמיצה תהיה ברשות לוקח. הנה: וכל זה כשקצץ קצבה לדמי החבית שמוכר, אבל אם מוכר לו בלא קצבה, כגון שמכר לו שבע חביות, ואמר לו: תשלם לי כל החבית כמו שיהיה השער בעת שתקח כל חבית, שרי, אף על גב דקצקו אינו שול קה כר. (הגהות נודכי בשם רב האי וכן משקע מתשובת הר"ף שהביא הבית יוסף).

יז. ימי שיש לו סחורה שנמכרת באן בזול ובמקום אחר ביקר, ואמר לו חברו במקום הזול: תנה לי ואוליכנה למקום היקר, ואמכרנה שם, ואעשה צרכי במעות עד זמן פלוני, ואפרענה לך כפי מה שישנה שם, אם האחריות בהליכה על הלוקח, אסור. ואם האחריות על המוכר, ימתר, והוא שיתן לו שכר טרחה על הולכתה למקום היקר. ואם המוכר אדם חשוב, שפוטרין ללוקח המכס בשבילו, אין צריך לתת לו שכר טרחה.

יח. היו החטים במדינה ד' סאין בסלע, ובכפרים שש בסלע, ימתר לתן סלע לתגר, כדי שיקרא שש סאין מהכפר לזמן פלוני, והוא שיהיה באחריות לוקח, אם נגנבו או

נאבדו בדרך. יואדם חשוב אסור לעשות זה. לובמיני סחורה אסור לכל אדם, לפי שאין מיני סחורה מצויים בפרות. הנה: ויש מתירין בפרות, אפלו אחריות הדרך על התגר המביאם. (הרמב"ם והריב"ש והרב המגיד ובית יוסף בשם תוספות וה"מ), ובלבד שיתן לו שכר טרחה ועמלו.

יט. המוליך פרות ממקום הזול למקום היקר, ואמר לו חברו: תנם לי ואני אתן שם פרות תחתיהם לזמן פלוני, אם יש לו שם פרות, ימתר. ואם לאו, אסור.

יח. להלוות דינר זהב השוה כ' דינרים על אחריות ספינה ההולכת מעבר לים ושיתן לו בשוכה כ"ד דינרים, אסור. הנה: ויש מתירין להלוות לאחר י"ב דינרין ושיקנה בהם סחורה על הריד ושיתן למלוה בשובו לביתו י"ג דינרין, ובלבד שיקבל המלוה הסחורה ויוליכנה לביתו וינהא אחריות הדרך על המלוה, דהוי כמו שיש לו חלק ברוח הסחורה, הואיל ומקבל עליו אחריות. וכן נהגו בימי רש"י להקל (בנימין ואב סימן סט"ד).

יט. לתת כ' לטרין למי שיקבטח ק' שיש לו בספינה, ימתר.

סימן קעד דין המוכר לחברו על מנת להחזיר, וכו' ח' סעיפים

א. מכר שדה לחברו יאמר לו: לכשיהיו לי מעות תחזיר לי קרקע, לא קנה וכל הפרות שאכל, רבית קצוצה הוא ומוציאין אותם בדינים. הנה: ואפלו לא התנה קר, אלא שהמנהג כן בעיר שכל מי שיקנה צריך להחזיר כשיהיו למוכר מעות, דכל המוכר אדעתא דמהנהא מוכר. ואסור ללוקח לאכל הפרות (בית יוסף בשם תשובת הרשב"א). אכל אם אמר לו הלוקח מדעתו: כשיהיו לך מעות אחזיר לך הקרקע, אינו תנאי והמקח קיים מיד, לפיכך הלוקח אוכל פרות. והוא כשאמר כן הלוקח, חלטו ממנו המוכר וחזקו, הרי הוא תנאי. אבל כל שעשאו הלוקח, ואפלו בתוך המכר, ושתק המוכר ולא חזקו, אין זה תנאי אלא כפוטומי מלי, והמכר מכר, הואיל שלא עשאו המוכר שהיה לו לעשותו. הנה: וכן אם מכר לו קרקע מעכשיו והמתין לו המעות, הלוקח ימתר לאכל הפרות והמוכר אסור, דבשכר המתנת מעותיו קא אכיל (טור).

ב. מכר לו שדה במנה ובאותו יום עשה לו שטר, שאם יחזיר לו

באר הגולה

י' הרמב"ם בספ"ט מה"מ ממשעה שם דע"ג בסורא אולי ארבעה וכו' וכתבו התוס' שא"צ ליתן לו שכר עמלו בההוא הנאה דמגלי ליה תרעא פ"י שמכירין מותן הבעלי בתים שלשם נותנין להם בהפקה או מוחלי לגבייהו כדאיחא שם כגמרא: ב שם: פ בעינא שם ונפשטא: ב ברייתא שם: ה הריב"ש לפי שזו הלואה היא וקוצין לו דבר קצוב ברבית: ב שם לפי שאין כאן הלואה אלא ענין מכר: א ברייתא ב"מ דף ס"ה ע"ב: ב קודם שנגמר המקח: ב גרמב"ם בפ"ב מה"מ וכו' הרשב"א בתשובה דאין לו דין מכר אלא דין הלואה: ד שם בברייתא וכדמפרש רבא שם ח שם בתשובת הרשב"א: ו דהיינו שנתן המעות ולא כתב השטר ובאתרא דקנו בשטר אכל בתחלת המקח כשעדיין לא נתן המעות אפי' הלוקח

מעותיו יחזיר לו שטר המכר, אם נעשה תנאי זה קדם המכר, או בשעת המכר, אין לו דין מכר אלא דין הלואה, והלוקח חייב להחזיר כל מה שאכל. אכל אם נעשה לאחר המקח, אפלו שעה אחת, הרי זה מכר גמור. ואפלו עשה לו שטר על זה בקנין ובכל מיני חזיקים, הסד הוא שרוצה להתחסד עמו ולהחזיר לו מקחו (תשובת הרשב"א הג"א בשם ר"ח ובית יוסף ב"ח סי' ר"ז סי"א לדעת הרמב"ם).

ג. האומר לחברו: קנה לי שדה מפלוני, ואמר המוכר לשליח: אני מוכר לך על תנאי שייחזרנו לי כשיהיו לי מעות, והשיב השליח: אתה והלוקח חברים בטוב תתפשרו, אינו מוכר אלא על זה התנאי וצריך להחזירה, ומוציאים ממנו פרות שאכל. ועין בח"מ סימן ר"ז איזה תנאי מבטל מקח.

ד. מכר לו שדה ונתן לו מקצת, אם אמר ליה מוכר ללוקח: קנה כשעור מעותיך, כל אחד מהם אוכל פרות כשעור מעותיו.

ה. אם אמר המוכר ללוקח: לכשתביא שאר המעות תקנה מעכשיו, שניהם אסורים לאכל

הפרות, אלא מניחים אותם ביד שלישי, לאם יביא שאר המעות יתנם ללוקח, ואם לא יביא יחזירם למוכר והוא יחזיר המעות שקבל. ואם יאמר הלוקח: אכלם, ואם לא יגמר המקח, פשיבא המוכר להחזיר לי מעותי אנכה דמי הפרות, מתר. והוא הדין אם המוכר אומר כן. הגה: ודוקא שאמר: אנכה לך מן הדמים, אכל אם אמר: אשלם לך הפרות שאכלתי, אסור, דסוף סוף רבית קא נוטל אלא שחוזר ומשלם לו (טור).

ו. אמר ליה המוכר: כשתביא שאר המעות קנה, ולא אמר מעכשיו, המוכר אוכל פרות עד שביא הלוקח, ואם אכל הלוקח מוציאים ממנו.

ז. זבין ולא אצטריכו ליה זוזי, דאמרין דהדרי זביגי וכן בזבין ארעא אדעתא למיסק לארעא דישראל ולא סליק או לא אתדר ליה הדרי זביגי, אי אפשר ללוקח למיכל פרות, אפלו בתנאי, עד דידע דליקום זביגי.

ח. השוכר מחברו בית או שדה בדבר מעט בשנה, והקדים לו שכר עשרים שנה והתנו שאחר שנה

או שנתים אם ירצה המשפיר להחזיר לו ינכה שכר הזמן שהיה הקרקע תחת ידו כמו שפסקו ויחזיר לו קרקעו, מתר. ובדרך זה יהיה אתריות קרקע מפילה או שרפה על בעל הקרקע.

סימן קעה דין הפוסק על הפרות כפי השער, וכו' ח' סעיפים

א. אין פוסקין על הפרות. על שער של עירות, מפני שאינו קבוע. אכל פוסקים על שער שבמדינה, שהוא קבוע. ומשיצא השער של מדינה מתר להקדים מעות לחברו ולפסק עמו שיתן לו אותם פרות כל השנה כשעור מעותיו כפי אותו השער, אפלו אם יתיקרו ואפלו אם אין למוכר פרות.

הגה: ויש אומרים דפוסקין על שער של עירות (תוספות וירא"ש וטור והג"א). ויש להקל באסור דרבנן (ד"ע).

ב. היו החדשות במדינה ד' סאין כסלע וישנות שלשה כסלע, אין פוסקין על שיצא השער לחדש ולישן.

ג. היו חשין של לקוטות (פרוש עניינים המלקטין לקט שבתה ופאה) ד' סאין כסלע

באר הגולה

ע ב"י מדברי הרמב"ם ספ"ו מה"מ: א כמימד דר' אסי א"ר יוחנן ב"מ דף ע"ב הרי"ף והרמב"ם בפ"ט מה"מ: ב משנה שם וכדאמר רב אסי לרבי יורא: ג כדמפרש שם בגמרא דף ס"ג ע"ב דא"ל שקולא טיבותך ושדיא אחיורא מאי אהנית לי אה זה וזו בידי הוה מוכנינא בשלי ובהני בוולא: ד לשהון הרמב"ם בפ"ט מה"מ דין ד' כפי גירסתו בבירייתא שם דף ע"ב ע"ב והטעם שכל שיש חילוק בין חדש לישן אינו שער קבוע ה"ה שם: ה שם בבירייתא ופירוש רש"י דסתם תבואות לקוטות אינן יפה וכו': ו פירוש לא יפסקו לב"ה מד', אבל משלש יכול לפסוק: ז משנה שם: ח כמימדא דרב שם דף ע"ד ע"א הרי"ף והרא"ש והרמב"ם בפ"ט: ט כדאמר רבא לרב אדא שם דף ס"ג ע"ב: י הרא"ש שם ועיין בח"מ סי' רצ"ב דין החסרון: ט בור בשם הרשב"ם ושכן הסכים הרא"ש:

הלכות רבית סימן קעו

רסז

חזרה לתוכן העניינים

הלכות רבית סימן קעו

רסח

יין או שאר דבר, אבל אם שם אותו על דמים, שאמר: כך וכך הם דמי החטין תן לי בהם יין, אסור, והיו כאלו הלוח לז' מעות דאין פוסקין עליהן כשאין המעות בעין אלא כשיש לו (כך דקדק הבית יוסף מל' ר"ן ונ"י). כמו שנתבאר סימן קס"ג.

ז. פ' פנין שנקבע השער, מתר לפסק על שער הגבוה. ביצד, היו חטין נמכרות ד' סאין בסלע. ופסק עמו שיתן לו החטין בשער הזול, אם עמדו אחר כך עשר סאין בסלע, נותן לו עשר סאין בסלע. ונתן לו המעות סתם, ולא פסק עמו בשער הגבוה, והזולו, נותן לו בשער שהיו שוים בשנתן לו המעות, ומי שחזר מקבל מי שפרע. ואם היה שליח לאחרים, אינו נוטל אלא בשער הזול או מחזיר דמים, ואין השליח ולא המשלח מקבליים מי שפרע.

ה. מקח שנעשה באסור, כגון שהוסיף במקח משום אגר נטר וכיוצא בזה, המקח קיים בענין שלא יהא בו רבית. והוא שנתקיים המקח באחת מדרכי ההקנאות, אבל אם לא נתקיים המקח אלא לענין מי שפרע, בטל לגמרי.

באר הגולה

פ טו בשם ר"ת והביאום התוספות שם דף ס"ג ב"ד"ה דא"ר נאי וכו': פ שם במשנה דף ע"ב ע"ב (ול' הרמב"ם פ"ט ד"ה): ג שם במשנה וכת"ק: ד כרב פפא שם: ע שם: פ מהא דאמר רב אחא בריה רבא לרב אשי וכו' וכפירוש רש"י שם: ז ה"ר"ש שם בפסקיו אהא דאמר אביי האי מאן דמסיק ד' זווזי דרביתא וכו' שם דף ס"ה ע"א וכחב הירב"ש בתשובה: ק הרשב"ץ בתשובה בשם הרמב"ן (וכ"כ הרב בח"מ סימן ר"ט ס"ו) והכי דייק ל' גאון: א מעובדא דרב חמא דהוא מוגר וזו וכו' וכלו זווזי דרב חמא ב"מ דף ס"ט ע"ב: ב תוספות שם והביאו ראה מהתוספתא וכ"כ ה"ר"ש וכ"כ ה"ה בספ"ה מה"מ שוה דעת הרמב"ם: כדון השוכר שחייב בגניבה ואבידה: ג שם בתוספות כפי פירוש לגרוסא ורציע

סימן קעו איזה השכרה מתרת ואיזו אסורה, וכו' ח' סעיפים

א. אסור לאדם להשכיר מעותיו, שיאמר לו: אשכיר לך י' דינרין בדינר להדש. והני מלי כששוכר להוציאם, אבל אם שכרם כדי להתלמד בהם, או לראות, ומחזירם לו בעין, מתר. הגה: ודוקא שלא קבל עליו רק אחריות גנבה ואבדה, אבל אם קבל עליו כל אחריות, אסור (בית יוסף בשם בעל התרומות). ואם קבל עליו המשכיר כל אחריות, בין דגנבה ואבדה בין אחריות דאגסין, יש מתדיין אפילו משכיר לו להוציאם (ת"ה סימן ש"ב), כדלקמן ס' קע"ז. ומיהו אם לא קבל עליו רק גנבה ואבדה ולא אגסין, או אגסין ולא גנבה ואבדה, אסור להוציאן בשכרן (בית יוסף בשם תוס' והגהות מיומני פ"ה וסמ"ג וריב"ש ס' ש"ה ו"ח ט"ה שם ועוד פוסקים). מיהו לא הוי אלא פאבך רבית, אבל אם לא קבל המשכיר אחריות כלל, הוי רבית קצוצה וריב"ש פס.

ב. פלים, מתר להשכירם, אפילו נותן לו רשות למכרם ולעשות בהם כל חפצו רק שלכסוף יחזיר לו פלי אחר בזה.

ג. י מקום שנהגו לשכר הספינה

ולטל שכרה, ואם נשכרה שמין לו מה שפחתה ומשולם יתר על שכרה, הרי זה מתר. וכן "מתר להשכיר סיר של נחשת וכיוצא בו ונוטל השכר ודמי מה שפחת ממשקלו, וכן פל כיוצא בזה (לשון רמב"ם פ"ח מה"מ ד"א). הגה: ויש אומרים דוקא פלים כאלו דאפלו מה ששאר נפחת קצת, ובעד זה נוטל שכר, ולכן אם נשבר משערין פמה היה שוה בשעת שבידה (בית יוסף בשם התוספות וכן כ' רבינו ירוחם והגהות אשר"י וכן משמע לשון תוס').

ד. י מתר לשכר פרה ולשומה בדמים, כגון שיאמר: הרי פרתך עשויה עלי בשלשים דינר ואם תמות, וכל זמן שהיא אצלי אעלה לך סלע בהדש בשכירות. ויש אומרים דאם תמות משערין פמה היתה שוה בשעת מיתה (רמב"ן ורובנו ירוחם ותוס').

ה. המשכיר שדה לחברו ביי כורים לשנה, ואמר לה: תן לי ר' זוז שאפרנס בהם השדה ואני אתן לך י"ב כור בכל שנה, הרי זה מתר, מפני שאם יפרנס השדה בדינרין אלו יהיה שכרה יותר. וכן אם השכיר לו חנות או ספינה בעשרה דינרין בשנה, ואמר לו: תן לי מאתים זוז שאבנה בהם ואצירנה

באר הגולה

חתתיו וכ"כ ה"ר"ש שם: ד מימרא דרב שם ספינתא אנרא ופגרא והכי פסק רב פפא הלכתא וכו' שם ודף ע' ע"א: ה מעובדא דההוא דרוא דבני מר עוקבא וכו' שם: ו ברייתא שם דף ס"ט ע"ב: ז כדמפרש רב ששת שם וה"ה אם תשכר וכל כמה דלא קביל עליה וולא לא מלוה היא גביה: ח ברייתא שם: ט מימרא דרב חנמן אמר רבה בר אבון שם: י ריב"ם בפ"ו מה"מ: כ משנה שם דף ס"ה ע"א: ל תלמודי הרשב"א:

ואכירנה, או אתקן בהם ספינה זו וכלי תשמשיה ואני אעלה לך י"ב דינר בכל שנה, הרי זה מתר הואיל והוא מוציא המעות כגוף הספינה או החנות. (תוס'). אבל אם אמר לו: תן לי ר' זוז כדי להתעסק בהם פחנות או להוציא בסחורה של ספינה או לשכר בהם מלחים, ואני אוסיף לך בשכירות, הרי זה אסור.

ו. י מתר להרבות בשכר הקרקע (לשון רמב"ם פ"ו מה"מ דין ח'). ביצד, השכיר לו את החצר, לאמר לו קדם שהחזיק בו: אם מעכשיו אתה נותן לי, הרי היא לך בעשרה סלעים בכל שנה, ואם תתן שכר חדש בחדש, הרי הוא בסלע בכל חדש, הרי זה מתר. וכיוצא בזה בשכר האדם גם כן מתר. הגה: אבל אם כבר החזיק בו לשכר לו ב' סלעים לשנה, אסור לומר לו: תתן כל חדש סלע א' ואני אמתן לך המעות (בית יוסף בשם תלמידי הרשב"א). וכל שכן אם כבר נתחייב לו השכירות ונותן לו דבר בהתמנת המעות דאסור. (הגהות אשרי וה"מ פ' אהודו נשך ובהגהות מיומני פ"ח). מתר להרבות בגדוניות חתנים, כגון שגדר גדוניא לבתו והתנה עם חתנו שכל שנה שניתי לו הגדוניא אצלו יתן לו כך וכך שכר, מתר, שאין זה אלא כמחסיף לו גדוניא. ודוקא כשהתנו

כן קדם הנשואין אכל לא אחר כך, דהוי אגרי נטר (רשב"א סימן תתקפ"ט ורבי"ש סימן תק"ב). וענין לקמן סימן קע"ו.

ז. יאסור לומר לאדם: עשה עמי מלאכה היום ששנה דינר ואני אעשה עמך בשבוע אחר מלאכה ששנה שמים.

ה. השוכר את הפועל בימות החורף לעשות עמו בימות הקיץ בדינר ליום, ומקדים לו שכרו מעתה, ושכרו שנה בימות הקיץ סלע ליום, אסור. "אבל אם אמר לו: עשה עמי מלאכה מהיום ועד זמן פלוני בדינר ביום, מתר, דכיון שמתחיל לעשות עמו מעתה אינו נראה כנוטל שכר מעותיו שמקדים לו.

סימן קעו שלא לקבל צאן ברזל מישראל, וכמה דיני משא ומתן האסורים משום רבית, וכו' מ' סעיפים א. אין מקבליים צאן ברזל מישראל, דהינו שמקבל ממונו מאה צאן, ויהיו הגזות והולדות והחלב לאמצע, לשליש או לרביע עד שנה, או עד שנתים כמו שהתנו

באר הגולה

פ' היה שם בפ"ז מה"מ דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף: ג' משנה שם דף ע"ה ע"א: :: ברייתא ב"ב דף פ"ו ופ"ז: ע ובתה ה"ב בספ"ז מה"מ שכתב הרשב"א ז"ל בשם מרדכי דרוקא בפועל אסור בכה"ג דהא לא משתעבד דיכול להזור בו אבל בשכירות קרקע שוכה בו מעת זמיה גמורה שרי אף על פי שאינו דר מעתה בתצור והביאו הבית יוסף ושלא כדעת התוספות שם בב"ב דף פ"ז: א' לשון הרמב"ם בספ"ח מה"מ דין י"ב ממשנה ב"מ דף ע' ע"ב וכפירוש רש"י שם: ב' משנה דף ס"ח ע"א: ד' לשון הרמב"ם בפ"ו מהלכות שלוחין ושותפי' דין ב' במבויאם שם וכדמפרש אביי: פ"י רש"י שאם היה נפח או נגר כמה אדם רוצה לטויל ליבטל ממלאכה כבדה כוו ולעשות מלאכה קלה וכן משמע מדברי הרי"ף והתוס' פירשו כפועל בלל היינו כיושב ובטל לגמרי ואין לו שום מלאכה כמה היה רוצה ליקח להתעסק בזה העסק וכ"כ הרא"ש שם וכתב עוד דהכא באבן רבית הקילו חכמים ובדבר מונע שנותן לו לא מחוי כרובית וכ"כ

אפלו העלה לו דינר בכל ימי השתפות, דיו, ואם פחתו או הותרו יהיה לאמצע בשנה. 'וכן אם אמר לו: כל הרוח יהיה לך שלישי או עשיריתו בשכרך, הואיל ויש לו עסק אחר הרי זה מתר, ואם הפסידו יפסידו מחצה. ואם היה המתעסק איניו והיה לו עסק אחר, אינו צריך להעלות לו שכר אחר כלל שהאריס משעבד הוא לבעל השדה. הגה: וצריך להיות כל אחריות פלגא הפקדון על הנותן אפלו אחריות דאנסי' (טור ופוסקים בשם ר"ם), ודלא כ"ש מקל"ן ומתירין במקצת אחריות (ריב"ן).

ג. "במה דברים אמורים, בשלא פסק עמו בתחלת העסק אלא נתן לו למחצית שכר, אבל אם פסק עמו בתחלת העסק שכר טרחו בדבר ידוע, ואפלו בדינר, מתר. (פ"י ב"י לדברי הרמב"ם) הגה: וכל זה כשאחד נותן המעות, אבל אם כל אחד נותן מעות אפלו אחד מתעסק לבד, אין כאן עסקא אלא הוי כשתפות בעלמא (בית יוסף בשם ר"ף וסמ"א).

ד. הנותן מעות לחברו סתם להתעסק בהם, ולא פסק עמו בתחלת העסק דבר לשכר טרחו, וכשפאו להשבון לא רצה לתן לו שכר כל יום ויום מימי השתפות, ואם היה לו עסק (טור) לא רצה לתן לו דינר לכל ימי השתפות, יהיה

באר הגולה

טור: ה' כשנויא בתרא דאית ליה בהמה לדרייה דאמרי אינשי גביל לתורא שם דף ס"ט ע"א: ו' אמירא דרב שם: ז' מעובדא דר' אלעזר מהגרוניא שם: ח' הרי"ף שם (*): וט"פ: פ' ל' הרמב"ם שם דין ג'. מעובדא דבני רב עיליש שם ד' ס"ח ע"ב וכפי פירושו: י' טור בשם הראב"ד (הוגיא"ב בשם ר"ח ור"ב ומרדכי ועיין במ"מ שגם דעת רמב"ם כן):

שכר המתעסק בחצי הפקדון שלישי רוח הפקדון, שהוא שתות רוח כל המעות, לפיכך אם הרויחו יטל המתעסק ב' שלישי הרוח, חצי הרוח של חצי המעות שהם מלוה, ושתות הרוח בשכר שנתעסק בפקדון, נמצא הכל ב' שלישי הרוח, ויטל בעל המעות שלישי הרוח. ואם פחתו, יפסיד המתעסק שלישי הפחת, שהרי הוא חייב בחצי הפחת מפני שחצי המעות מלוה, ויש לו שתות בשכרו באותו החצי של פקדון, ונמצא שגשאר עליו מהפחת שלישי, ובעל המעות יפסיד שני שלישי הפחת.

ד. כשהוא נוטל שכר על חלק הפקדון שבנידו הרי הוא כשומר שכר. י' מתר לתן עסקא למחצית שכר ולהתנות שלא להתעסק אלא בדבר פלוני, ואם ישנה שיהיה כל האחריות על המקבל, וכן כל תנאי שירצה, כגון שיתנה שלא ישמר הפסדים אלא תחת הקרקע, ואם שנה והפסידו כל ההפסד למקבל, ואם הרויח הוא לאמצע, אף על פי שעמה הוא קרוב לשכר ורחוק להפסד לא חשיב רבית, כיון שאם לא שנה היה קרוב לשכר ולהפסד. הגה: ומתר למקבל לשנות לכתחלה, ולא

באר הגולה :

הלכות תשעה באב סימן תקנ"ג תקנה

רק אומר תחלה המבדיל וכו', (מנהגים בשם מהרא"ק).¹ ונתנו שלא ללמד ערבך תשעה באב מחצות ואילך כי אם בדרכים המותרים בחשעה באב, ² ובלבד אם חל "בשבת" אין אומרים פרקי אבות (מהרי"ל ומהנהגים) וכן לא יטיל ערב תשעה באב:

תקנה דברים האסורים בתשעה באב, ובו כ"ה סעיפים:

א. תשעה באב ³ אסור בחריצה וסיכה וניעילת הסנדל ותשימש המטה, ⁴ ואסור לקרות בתורה ובאיים ובתחיבים ולשנות במשנה ובמדרש ובגמרא, ⁵ מהלכות ובאגדות, ⁶ משום שאנמר פקודי ה' לשרים ומשמחי לב. ⁷ ותינוקות של בית רבן ⁸ בטלים בו. אכל קורא הוא באיוב ובדברים ⁹ הרעים שבקימיה, ואם יש ביניהם פסוקי נחמה צריך ללדלגם:

¹ א ברובא משנה ל' ב ברבי יוחנן ע"ש.

שערי תשובה

באר היטב

¹ רק אומר תחלה המבדיל בו. ע"י מניחת ישימור בלא ברית עם ומלכות ולא יסוס בקריה. וע"י אונס סכור ודגט סוף סוף ו'. **בשבת**. ע"י ברא ה"ט. וע"י בוד אפרים בשם אבי אבי ותי שבת שור' שהסכים להקמן אברהם בוד. ע"י ע"ש. ומה שכתב בשלחן ערוך ולא יטיל ערב תשעה באב, ק"מ ברובי יופי שיש שכתב. ודבא בלי עלקא מודי דאף בשבת לא יטיל. ואם חל תשעה באב בשבת ליל היום לא יטיל. ע"י ע"ש. וע"י בדגל ברובא שכתב וס"מ ק"מ יהיה דאף תשעה באב שחל בשבת אינו אסור אלא אחר חצות. ואם לא כן היה לו לר"ס' לכתב שלא לומר בליל שבת כמה מדליקין. שדחוק לומר שישמרה ויהי מפור' היום פקוקים בבתיה. ע"י ע"ש. ויש לדחות. ובערב שבת נהגים במרבה מלכות להספול במערה יום כריסאי. ר"ש סוף וד'. וע"י פנח אברהם ערוך ע"י ע"ש. א. וע"י ברייתא תדעו. וכן ע"י ע"ש. ובה"ב מדליקין כע"י ספי' ויהי כפרתא. מה ש"ן ע"י פקוקים. ע"י סכסין ע"י דגט סוף סוף ו'.

² ואסור לקרות בתורה בו. וכתב מחזיק ברכה בשם בית הירוש' חלק ב'. כי שהחזיק לעילת לתורה בתשעה באב ועשה אבל מה' לעילת לתורה שחור'. בין דתי וברים הרעים וע"י עלקא אסור בחריצה מותר. ע"י ע"ש. ומפור' ברובי כתב שישנו שכולו לעילת לתורה ולמפטר. ומשמחי דאף שלא החזיק לעילת לתורה שחור' תשעה באב כדורו ו'. **הרעים** ע"י באר היטב. וכתב לו כדקובל פירקה דעמו סוף ו'.

באר ה"לכה

משנה ברורה

ב * ולכן אין "ל' בשבת אין אומרים פרקי אבות. ע"י במשנה ברורה. וזה וזה תשענאמר קודמי, ודקא זו מכות סוף ו'. וכן דאיתו לקצת מן האחרונים וצדוק איתו. אונס הרוב כגון אברהם קים דברי תרפי"א דיל וכו' ותארך בזה. ולכסף ס"ס. וא"י שיהיה נראה לעיניו דעתי דאין לחוש לזה. לפי שאין לנו טעם כיון לאסור להטות בשבת ליל, ומה שכתב הרוב כגון אברהם החמירי מטעם דרכו ללמד דברים המותרים בתשעה באב. אמר אני שאין זה מספיק. לפי שאם אדם לומר אלא מה שלבו חפץ. ועיניו הוראות דקמה תמידית חכמים מתשלמים בלמוד המסר. ביום תשעה באב משום דצער הוא להם ללמד כמה שאינם יודעין. וכן אני בעולות דברים אחר מהם. ולכן אינו חושש לכתבא זו ורעמי נטה להמיר אפילו בלי כח סוף לכתב השמעות. ואי לא דוסקפינא מתקריא הוי אמנא דאפלו ביום תשעה באב עצמו היה לנו להקל. דרענותינו הרבים נתקללו הודות ויכוס תשעה באב עצמו מטילין שנקיים ומשייתן שיתחליו. ואפלו יודיעים ספר וקצת הלמודים מקלין בזה. ופשיטא דבאפן זה טפי הוי צריך להו להלכה. וכיצא בדרך מצונו בירושלמי. אמר ר' אבא בר סמל. אלו היה מי שהתנה עמי יהיית מותר מלקחיה בחל המדע. כלום אסור אלא כדי שיהא אולתין ושוחטין ושוחטין וטסקין מתורה. וכדון אנון אולתין ושוחטין ופוחין. ע"י ע"ש. ואף אני נאמר. כלום אסור המורא אלא כדי שיהיו יושבין בעניני צער ואבלות ומתוך כך זוכרין ודאיתן ע"י חזקת רבתי. והנה מטילין ומשייתן שיתחליו ומשייתן ועתה ע"י חזקת רבתי ומתוך כך באים לירי שחוק הגולה. אלא דאמחר שאסור ברוב הדין כגון שפיקים פשיטא דאין לנו כח להקל. ושומר נפשו ירחיק עצמו שחוק הגולה וטיל. והם יכפר בעד השוגגים. אמנם ערבך תשעה באב שחל לקל. כיון שלא חזר כ"ש ופוסקים. וכן אני נוהג אף בחל. ומבינא בנהא המותרים ולא יטעם כיון הו' כלמורו. קרוש יאמר לו. ואחר כגון חלב כן הו' הדרים. ע"י כן א"ש.

א * בעיניי בו. כתב מה"ר. דאסור על התנוקות אין תעסם משום ששם

א. א. אסור בחריצה וכו' ואסור לקרות בתורה וכו'. ואסור בכל אלו הדברים * כל היום. ואפלו בין השמשות * עד צאת הכוכבים. ואין מועיל לזה מה שיחפול מערים מקדש. אף אותן החוללים בין המצות וכו'.

שער הגיון

משפט מאלה רפה. וע"י סבור שלום שהסכים גם כן להקמן אברהם. ודלא ע"י דלשון המרא בטלים בו. משמע בלי ל' וע"י שכתב דאין ללשון כלי עצה דבי רב צינע לנפרי:

י"ם א כ י"ן טשא * י"ם ב בו אור העשו * י"ם ב אר ב חתא

חזרה לתוכן העניינים

הלכות תשעה באב סימן תקנד

לא. באר הגויה

ב. ומתיר ללמד מדרש איכה ופרק אלו מגלחין, וכן ללמד פרוש איכה ופרוש איוב: **ג.** היש מי שאוסר ללמד על ידי הרהור: **ד.** ומתיר לקרות כל יום סדר היום ופרשת הקרבנות ומשנת איזהו מקומן ומדרש רבי ישמעאל: הגה' ומתיר לחור הפרשה בתשעה באב (מהגמים): **ה.** זעברות ומיניקות מתענות בתשעה באב כדרך שמתענות ומשלימות ביום כפור, האכל בשלושה צומות אחרים פטורות מלהתענות, וראף על פי כן ראוי שלא תאכלנה להתענג במאכל ובמשתה אלא כדי קיום הולך (ועין לעיל סימן תקנ ע"א): **ו.** כתיב כל שלשים יום וכן חולה שהוא צריך לאכל אין צריך אמרו, אלא סימן תקנ ע"א):

במשנה. ט טור בשם הרמב"ן בתורת האדם וישאר פוסקים.

שערי תשובה

פדר. עין באר היטב. וכתב ברבי יוסף דללמד סדר הפעמוות אף שלומד יום ביום אסור, ויולא כפועים לקרות מעמדות גם ביום תשעה באב: **חוליה.** עין באר היטב.

באר היטב

אפלו דברים הרעים, רק מתיר ללמד לו החרץ ואינו אלא ספור דברים ומשבר הלב של תינוק, מנן אברהם, ותש"ו מתיר ללמד עם התינוק בדברים הרעים, וכאן לא אוסר אלא הלמוד שהקטנים לומדים בסדר שלהם דהינו חמש וגמרא, עין שם: **ג. הרהור.** ונראה לי דמהאי טעמא אסור ללמד איזה דרוש או קשיא או תרוץ אפלו בדברים הרעים, מפני ששמחה היא לו, מנן אברהם וש"ו. גם אסור להורות הנראה אם לא לחולה הצריך עכשו. ואסור לדון דיני ממונות, דין הינו תורה, מיהו אם אין הבצלי דינים יכולין להמתין עד למחר, שנוחצים לדרום, אפשר דשרי, מנן אברהם. ועין פכ"ד ת"ד בספר מים חיים דף א"ב: **ז. פדר.** ונהגין לומר תהלים ושרי היחוד במתנה, אף על גב דאסור בתלמוד תורה כל היום, צריך לומר דסביא לה כיון שאומרים תוך בקשה שרי, ומהאי טעמא מקילין בתפילין במתנה. ובפונא אומרים למחרתו של היום ושל אמש: **ט. הפרשה.** נראה לי דהינו תנן הקורא מתיר לו לחזור הפרשה קדם שיקרא, או מירי בתשעה באב שחל בשבת דאו אפלו יחיד מתיר לחזור הפרשה כמו שכתוב סוף סימן רפה, ועין סימן תנגנ. מנן אברהם. וש"ו פתב דהקא קאמר, דמי שרגיל לחזור הפרשה באותו יום דהינו שחל תשעה באב ביום חמישי חור לה כסדר היום, עין שם: **י. חוליה.** חסר דעה שנתרפא מיום ליום, מתיר בכשר ויין כל ימי השבוע ולא יתענה בתשעה באב, מהרי"א:

באר היטב

ב. איכה. וכן אצות החרבן כפרך הנוצין ובפרק חלק. ולקרות תוכן הנזכר ביוסיפון, מתיר [לבשו]: **ד. מגלחין.** אף על גב דיש בו גם כמה דיני מנהג ומחום, מקל מנוס מתיר ללמד, אבל לשא ולתון בהלכה כודאי אסור (מנן אברהם בשם מהרי"ל). וקעין זה כתב גם כן הש"ו, דאפלו במקום דמתיר ללמד, הינו שללמד בפשוטן של דברים אבל לא דרך לפול. ואפלו בהררור לפרש דבר חמור אסור, מטעם שיתנה לו שמחה אחר שיתישב לו:

משנה ברורה

דברים ומשבר לב התינוק. ויש מאחרונים שסוברין דמתיר ללמד עם התינוק בדברים הרעים, וכאן לא אסר אלא הלמוד שהקטנים לומדים בסדר שלהם, דהינו חמש וגמרא:

ג. ה. על ידי הרהור. אף הרהור לאו כדבור דמי, שאני הכא דעקר טעמא משום שמחה, ובהרהור איכא שמחה. ומהאי טעמא אסור ללמד איזה דרוש או קשיא או תרוץ אפלו בדברים הרעים, מפני ששמחה היא לו. ואסור להורות הנראה אם לא לחולה הצריך עכשו. ואסור לדון דיני ממונות, דין הינו תורה, מיהו, אם אין הבצלי דינים יכולים להמתין עד למחר, שנוחצים לדרום, אפשר דשרי, דהוי כרבים צריכים לו [אחרונים]:

ד. ו. ומתיר לקרות כל סדר היום. דהינו קריאת שמע ובכריתיה וכל מה שישן לברכת התפלה: **ז. ופרשת הקרבנות ומשנת וכו'.** דלא גרע כל זה ממה שקורין בתורה ומפטירין בכניא, והכל מפני שהוא סדר היום. ונהגין לומר תהלים ושרי היחוד במתנה, אף על גב דאסור בתלמוד תורה כל היום, צריך לומר דסביא לה כיון שהוא דרך בקשה שרי. ובפונא נהגין לומר למחרתו של אמש ושל היום, וכן נכון. ומעמדות כודאי אין לומר. ועין לקמן סימן תקנט ע"א ד דאין לומר פטום הקטרת, שאינו מסדר היום, וכל שכן שאין לומר סדר הקרבנות הכתוב בסוף סימן א, ומה שכתוב בשלחן ערוך ופרשת הקרבנות הינו פרשת התמיד: **ח. ומתיר לחזור הפרשה בתשעה באב.** הינו תנן הקורא מתיר לו לחזור הפרשה קדם שיקרא, ונהינו אפלו במתנה, דאלו בשחרית פרשה כי תוליד פשיטא, דמעין המאמע היא:

ו. ח. חיה כל שלשים יום. מסתמא אמרין שהיא חלושה והוא חלושה כחולה שאין בו סכנה, ועל פי אף דלענין יום הכפורים היא לאחר שבועה כשאין כל אדם, כמו שכתוב בסוף חריו, כאן לענין תשעה באב שהוא דרבנן לא גזרו במקום חלי. ועין בש"ו "ובשאר אחרונים דאפלו ודאי אין בה [סכנה] וכן בחלי הכתוב לקמה (סכנה), ואפלו לא אמרו צריכין אנו לאכל, מתיר בתשעה באב, ואף שמהרש"ל חולק על עקר הכרעת השלחן ערוך, ודעתו דלענין זה שיהיה תשעה באב ליום הכפורים, דאפלו אמרו צריכה אני לאכל, כיון שהוא לאחר שבועה חבת להתענות, אם לא שהיא גם כן קצת חולה, הרבה אחרונים הסכימו דמדינא שרי לאכל, אכן כבר נהגו להתענות כמו שכתב הרמ"א, כל זה שאין להם חלושה ונתרפאו מלדתן, אבל אם עידן לא נתרפאה לגמרי או שהיא קצת חולה או חלושה כשבועה, לא תתענה בתוך שלשים ואם ארע בילדות בריאה שמתענה ומקצתת היום שום חלושה יתרה, יש לפסק שלא תתענה בשארית היום [אחרונים]: **י. חוליה.** חסר דעה שנתרפא מיום ליום, מתיר בכשר ויין כל ימי השבוע, ולא יתענה בתשעה באב [מהרי"ל]: **יא. שהוא צריך לאכל וכו'.** רוצה לומר, שהוא "חלוש וחש בגופו, אף על פי שאין בו סכנה מאכילין אותו: **יב. אין צריכין אמרו.** כן צריך לומר, ואתרניהו קאי וכן איתא "בתורת האדם ובר"ן,

שער היינו

ז. הש"ו. והסכים עמו הדגול מרובה: **ח. ד.** ובדרך התיים מוכח דאין לומר תהלים אף במתנה, ונהגין לומר רק שיר היחוד: **ט.** שערי תשובה בשם ברבי יוסף: **י.** מנן אברהם. **יא.** מנן אברהם, ולא העמקתי פרוש הש"ו הינו, מי שרגיל לחזור פרשת השבוע באותו יום, דהינו, שחל תשעה באב ביום חמישי ומשום דהוי לה כסדר היום, ואלהי רבה כתב גם כן שם הכי, משום דמהי אחרונים פסקתין על זה, עין בנהר שלום דכתב דקשה מאד להקל, וכן בהלכה ברורה כתב גם כן הכי, וכן הגר"א רמז לענין כמנן אברהם, וכן התיי אדם העתיק רק פרוש מנן אברהם, ומשמע מכלהו דהכי כירא להו: **יב.** נהר שלום, ומישב כהן קשת האלהי רבה, עין שם: **יג.** כן משמע מהגר"א שרמז לענין כתיש וכן כתב במאמר מרדכי, לח עמוד היומי: **יד.** ר סיון תשעו * שי"ב אי סיון תשפא * יום א טו אייר תשסו * יום ב כא ניסן תשצא * יום ג בו אדר תשצו * יום ד אדר ב תתא

באר הגולה לא:

הלכות תשעה באב סימן תקנד

מאכילין אותו מיד *דבמקום חלי לא גזרו רבנן: הגה ו"מיהו, נוהגין *להתענות כל זמן שאין להם צער גדול *שהיה לחוש לסכנה, *והתקנה לא הפסיד: ז. ירחיצה אסורה בתשעה באב, בין בחמיץ בין בצונן, אפלו להשיט אצבעו במים אסור: ח. *טבילה של מצוה בזמנה מתרת. *אבל בזמן הזה אין טבילה בזמנה, הלכך לא טביל בו, וכן נהגו: ט. אם היו ידיו *מלכלכות בטיט ובצואה, *מתר לחץ להעביר הלכלוף, ולא יטל כל ידיו אלא לפי הצורך להעביר הלכלוף: הגה ו"אם עשה צרכיו אם מתר לחץ, דינו כמו ביום כפור. *ועין לקמן סימן תריג סעיף ג:

כ מימא דרבי אלעזר פסיחם דנ. ל בריתא בעניתי ג וכמנא קמא. מ תוספות בשם ר"י ביצה י. ה. מהר"ק כס"מ ל. ה. הראש"ש בסוף תענית.

באר היטב

ז. והתענות. כתב ת"י דהו דוקא אלאחר שבעה, אבל תוך שלושה אפלו אמרה אינה צריכה אין לה להתענות ואסור לה להתענות שהרי מחליץ עליה שבת כמו שכתוב סימן זל, וכן שכן אחר שלושה תוך שבעה כשאוחרת צריכה אני שאסור לה להתענות, ואחר שבעה אפלו אמרה צריכה אני מתענה אם לא שהיא קצת חולה, וכן הסכמת מהרש"ל ומגרי"ל. ז. מ. טבילה וכו'. ורחיצה ורחץ ערב תשעה באב, ולמוציא שבעה באב חופפת תחת דבני דבני טבילה וטביל, בית יוסף. ועין סימן תקנא סעיף טו בהג"ה וביורה דעה סימן קצט סעיף ד: ט. מלכלכות. ונשים המבשלות בתשעה באב וצריכין לחץ הבשר, אין חשש משום רחיצה, שלטי גבורים. ונוהגין קצת יולדות למנוע מבשר וכו' מ"ז באב ואילך, ונכון שבאותו יום נכנסו העובדי גללים להיכל קדאיתא בטור, מגן אברהם:

שערי תשובה

וקח ברכי יוסף, יש מי שכתב דמיקח שתינוק חולה והרופא אומר שתענית מניקה גורם שניו השלב מביק למנוק, שרי לה לאכל. ועין דבר שמואל סימן קו שכתב, אם חלשת הפניקה את רבה כל כך שאין לה חלב הצריך להניקו ויולד אינו יוצא לאכל ולניק אם מפנה וסגנה היא לו, הא כל ספק נפשות רוחה שבת יום הכפורים וכל שכן תשעה באב שהוא דרפנון, עין באר היטב. ועין בשו"ת יהושע כהנא די שחולק על רש"ל בחשבה שכתביה הגמן אברהם והשיג על ראייתה, ונתן להפסק בהשילוח ערוך דאפלו אם רבנו הם חולק על רמב"ו אולינו אלא ברבננו, ומכל שכן שהוא ספק נפשות להקל. והדבר שמואל סימן קח כתב שאחר שבעה ללדמה החמירו על עצמן כמו שכתב הרמ"א כל זמן שאין להם צער גדול ונחשם סגנה. וכתב בית הלל ביורה דעה רסה דיולות שאינה מתענה מקל מקום צריכה להתענות אינה שעות, עין שם, והביאו באליה רבה, והכל לפי הענין, אם קשה לה קצת אינה צריכה כלל. ועין בזכרון יוסף סימן כא האריך גם כן בזה ומוסיק שנראה לו להקל ולמשהש שאם כבר נתרפאה מחלשת לרבה תתענה ומשלים כשאר כל אדם, אבל אם עדין לא נתרפאה לגמרי או שהיא קצת חולה או חלשה לא תתענה בתוך שלשים, ואם ארע ביולות בריאה שמתענה ומרנשת באמצע היום שום חלשה ותרנה, יש לפסק שלא תתענה בשארית היום, עין שם, ועין בלקיט פרי תרש ארח חיים סימן זה: * בבי"ד. עין באר היטב. ועין מחזיק ברכה כשם ירע אמת, אם ארע שלא נהנה ותפסה בערב תשעה באב, בדיעבד יש להמיר שתרצין ותחף במוצאי תשעה באב ודיה, עין שם, ועין בשו"ת שבסוף ספר משנת ר' עמרם ברוך צא ע"ד, ונפלאתי מה שמתחיה על הבאר היטב ואיד לא ראהו כמגן אברהם שהבאר היטב לא תרש דברי, רק העתיק אות באות דברי המגן ומה שכתב עין סימן תקנא כ"ו, ורצה לומר, ששם מבאר דדוקא אם אי אפשר במוציא תשעה באב, ולא בא תחלה אלא לפרש, והרב המחזיק ברכה לא השיב לו שכן הוא כמגן אברהם רק לבסוף מזכיר מדברי רמב"ם אברהם ללמד מננו דהחפפה מותר בערב תשעה באב בכל גונו, ולעניות דעתי כונן המגן אברהם שהיה מקום להוציא כמו שכתבנו, ועין שם שרד"א דעמו דאף להתחלה תחף בערב תשעה באב ומוציא תשעה באב תחף מעט. וראו צריכה לזהר שלא תלך חתף לגמרי, שידבק בה טיט ונפש כמו שכתבו בלבד, ואם רוצה לנהוג כהרמ"א דבאפשר תחף במוציא תשעה באב יצוה להאשה שמתשה שעה אחת בעסק החפפה ויצאה ידי כל דעות רש"י והתוספות, וכן ראוי להורות, עין שם: * ואם עשה צרכיו וכו'. ועין בשו"ת ושב הכהן סימן ג שהאריך והעלה לדיני החפפה באב יום הכפורים אם רוצה להתחפל וצושה צרכיו אפלו לא קנה או הטיל מים ושפשף שאו צריך לטל ידים מצד הדין, לכן רוחץ עד סוף קשרי אצבעותיו, ואף אם בשאר ימות השנה נוהג לרוחץ כל הדי. אבל אם לא שפשף שאין צורך לטל ידים מצד הדין רק משום הכון, אין לו לחץ רק משם בראש אצבעותיו, ואף אם רוצה להמיר שלא לטל ידיו במים כלל, יש לו על מה לסמוך, כיון שלא הוצירו בשלשון ערוך והגיה, אבל אם אין רוצה להתחפל רק לכרד אשר יצא או לומר דבר שבקנאות, אינו נוטל רק מקום המלכלך אם עשה צרכיו וקנה או הטיל מים ושפשף, אבל אם לא קנה ולא שפשף, עדין יש להחמיר שלא לטל כלל ידיו

לחזרה לתוכן העניינים

באר היטב

כשלומד עמהם, עד כאן לשונו, ובא לאפוקי מדעת הב"ח. ומגן אברהם משמע שפסקים לדעת הב"ח שיש להם שמה. ודע, דלדעת ת"י *כשתינוקות למדו בעצמם אין אסור, אכן בארע לשון הגמרא, ותינוקות של בית רבן בטלים בו, משמע דבטלים לגמרי, ובקראת כשתינוק פן שמים עשרה גדול קצת ומכין, אף ה"ט מודה דאסור ללמד בפני עצמו שלא בפניו היעדים מפני ששמתח הוא לו, כמו שכתב הפר"מ מגדים: * דבמקום חלי וכו'. עין בספר פתחי עולם דבמקום שאין המחלה של חלע"ו"א חזקה חס וחלילה, אבל פחות מכוונת כבד אכילת פרי, וכן בשתייה, כמו שכתב השעריים בשלחן ערוך סימן תריח (פ"ד יש להורות לשואל בתשעה באב, שבו לא נעקר המענית לגמרי, ונחמנא לבא בעי) ומי שיצוה להתענות במקום שאין המחלה בזמן חס וחלילה, יש ליצוה ולתהירו שלא ללך לפתח ביתו כל היום, ולהכירוהו כשיצא יעא סביב לחטמו ופיו חתיכה קאמפס"ר ומעט עשב ממיאט"ע, עד כאן לשונו:

משנה ברורה

והפונה, דאין צריך לאמדם ולשער אם תבא לידי סכנה על ידי זה שתתענה, דאפלו אם אין בה סכנה, כיון שהיא בכלל חולה אין צריכה להתענות. ועין בלקיט פרי תרש שכתב דרוצה לומר דמסתמא מאכילין אותה, *אבל אם קים לה להיולדות בגוה דמצית להתענות, דהינו שראתה עצמה בריאה, אז מחיבת להתענות: יג. ומיהו נוהגין להתענות וכו'. הינו, אפלו אמרה צריכה אני ללכלך, ודוקא אחר שבעה, אבל תוך שבעה אפלו אמרה אני צריכה אין לה להתענות, וכל תוך שלושה ²²בדורא אסור לה להתענות: יד. כל זמן שאין להם צער גדול וכו'. והוא הדין אם היא קצת חולה, וכנ"ל בסעיף קטן ט, ואפלו לא אמרה צריכה אני. ועין במגן אברהם שכתב, דאפלו במקום שנוהגין להתמיר, בתשעה באב שנוהג יש להקל שלא תתענה. ועין באליה רבה שכתב, דאפלו יולדת שאינה מתענה, תתענה איזה שעות, ²³אכן אם גם זה קשה לה, לא תתענה כלל: טו. שהיה לחוש למסכנה.

ובאופן זה אסור לה להתענות: טז. והמקל לא הפסיד. ומכל שכן באדם חלול והוא חולה שאין בו סכנה אין כדאי להחמיר, ותי אדם: ח יו. אבל בזמן הזה, ורוצה לומר, שנהגו הנשים לישוב על טפת דם שבעה נקיים דוקא, ממילא אין הטיבילה בזמנה ולמה תטבל, דהרי מצות עונתה לא יוכל לקום בתשעה באב: יח. לא תטבל בו. אלא תרחץ ²⁷ותחף ערב תשעה באב, ולמוציא תשעה באב חופפת מעט קדם הטיבילה, דבעינן סמוך לתפסה טבילה, ולענין לבישת לבנים תשעה באב, עין לעיל בסימן תקנא סעיף ג בהג"ה ובמשנה ברורה שם: ט יט. מתר לחץ להעביר וכו'. דאינו אסור אלא רחיצה של תענוה. ומשם זה ²⁸נשים המבשלות וצריכות לחץ הבשר, אף דממילא רוחצת גם ידיה, מתר: כ. ועין לקמן סימן תריג סעיף ג. ועין שם במשנה ברורה מה שהעתיקנו בשם האחרונים בזה, ושך גם לכוון:

שער היציא

יח. ובה מתרין ולא תהייה מה שכתב הרב ביורה דעה סימן רסה פ"ד ותשעה באב שאין היולדת יכולה לשחות, דהינו, באותה שראתה עצמה בריאה ומה שכתב בסימן תקנא סעיף ז, ותשמה ממנו היולדת, מירי בסתם יולדת שאינה מתענה, עין שם: יט. ולעניות דעתי וזה נכלל במה שכתב המהר"ר, חולה שהוא צריך ללכלך, ואלו לאופוקי באפן לה: כ. כ"ו ושאר אחרונים:

חזרה לתוכן העניינים

הַלְכוּת תְּשֻׁעָה בְּאֵב סִימָן תְּקַדַּר

לב: באר הגולה

"מתירים בנעילת הסנדל, וכשגיעו לעיר יחלצו, וכן בתשעה באב: הגה וכן במקום שדרים בין האינם יהודים" **לא יחלץ** ^{ל"ח} כי אם ברחוב ^{ל"ה} היהודים, ^{ל"ו} וכן נהגו (טור והגהות מימוני והגהות מרדכי ורש פרק קמא): **יח. ה"ש מי שאומר שלא יישן בליל תשעה באב עם אשתו במטה, וינכון הדבר, מ"משום לך לך" ^{ל"ז} אמרינן לנזירא: י"ט. ו אם חל תשעה באב בשבת ^{ל"ח} מתר בכלך, אפלו בתשמיש המטה:** הגה ויש אוקרים תשמיש המטה ^{ל"ט} וכן נוהגין (טור בשם ר"י ואגור ומנהגים): **כ. מ"א אין שאלת ^{ל"ט} שלום ^{ל"ח} לחברו בתשעה באב. והדיוטות שאינם יודעים ונותנים שלום, משיבים להם בשפה רפה ובכבוד ראש: כ"א. ה"ש מי שאומר שלא ילך ויטיל בשוק, כדי שלא יבא לידי שחוק וקלות והתול: כ"ב. מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב עושין, * במקום שנהגו שלא לעשות ^{ל"ח} אין עושין, ובכל מקום תלמידי חכמים בטלים, וכל הרוצה לעשות עצמו תלמיד חכם לענין זה ^{ל"ח} עושה, ^{ל"ח} ואפלו במקום שנהגו שלא לעשות, ^{ל"ח} מתר * על ידי אינו יהודי אפלו בכיתו. ופרקמטיא להרויח ולהשתפר, ^{ל"ח} במקום שנהגו**

ה הנהגת מרדכי המועד קצת. 1 טור בשם אבירי הירוש' מלשון התוספתא ושם פ"ה ח"כ וירושלמי, וכן פסקו והוסקים. ח כל בו. ט משנה פסחים נד ורבין. טעמו בן זמיראל. חוספות. ג ר"א. כ רב"א. ו הרכוש.

שַׁעְרֵי תְּשׁוּבָה

יג. היהודים. ונראה לי דאם הרבה אינם יהודים עוברים שם מתר. מגן אברהם: **יד. משום.** וענין סימן חרטום דאסור לצע באשתו כאלו היא נדה, ואפשר דהוא הדין בתשעה באב, דרבי משה. ונראה לי דכיום יש להקל. מגן אברהם: **יז. וכן נוהגין.** ומכריז השמש, דברים שבצנעא נוהג, דרכי משה ומנהגים. ופסק בשל"ה דאם נודמנה ליל טבילה שבת זו טובלת ומשמשת. ויש לסמוך על סקרא הראשונה, וכן דעת כל הגדולים וכן כתב מהגן אברהם, דלא כאור זרוע: **עו. שאדם.** כתוב ביונה דעה סימן שפה, יש אומרים דזה מה שאנו נותנים שלום לא מקרי שאלת שלום שבמימים, עין שם. והמגן אברהם חולק וכתב דאין להקל, ונראה לי דאסור גם כן דאין דעתם מהאבלות, ומשעם זה גם בפלגה אסור במלאכה, דהא גם בפלגה מתיב

מגיש כולל שהוא יחף ולא כבול עוני הוא, והתחמיר תבא עליו ברכה, ועין שם שעריו לזה שלא ילך ביום הכפורים בתשעה באב באותן אנפולא שלמטה מהפה כבוד דתו בכלל מנעל לכלי עלמא, עין שם. וכן כתב בלה"ק בשם משפטי שמואל דרף (לו) עין שם, ועין בקנסת יתקאל סימן יא, ועין לעיל סימן קכח: * וכן נוהגין. עין באר הי"ב. ועין מחזיק ברכה שהביא דברי האלהי רבה שחולק על של"ה וכתב שזקנו ואביו האגונים אסרו, אך בנרע אמת החזיק בהוצאת של"ה ודעתה, עין שם: * **שלו.** עין באר הי"ב ועין פנים מאירות דגם לאמרי צפרא דמר טב אסור בתשעה באב, ועין ביונה דעת סימן שפה: * **קטוש צננונו** כ"ו. וכן דאשא מלתא אסור, אפלו הכפאים

לשלה דורון לחברו, דזה בכלל שאלת שלום, מגן אברהם: **יז. אין עושין.** כדי שלא יחשבו דעתם מהאבלות, ומשעם זה גם בפלגה אסור במלאכה, דהא גם בפלגה מתיב

בְּאֵזֶר הַלֶּכֶת

לח. מתירים בנעילת הסנדל. וטוב ^{ל"ח} שאו יתן עפר במנעלים: **לח. לא יחלץ וכו'.** משום העכו"ם שמשלעגים עלינו: **לה. כי אם ברחוב היהודים.** כתב מהגן אברהם, נראה לי דאם הרבה עכו"ם עוברים שם מתר. ואלוהי רבה צדק להחמיר לענין רחוב היהודים אף באופן זה, ^{ל"ח} דבנה דלא להוסיף על המנהג. ובגדולתוניה הרבים, הרבה מהמון מקלין באסור נעילת הסנדל כל היום אף כשיושבין בכיתם, ^{ל"ח} ועין גדול הוא, דאף כשנגל בזה בעת שחולק ברחוב שמצוי שם עכו"ם, מכל מקום קפחן כשבא לכיטו מתיב לחלץ אותם. ועין לעיל במשנה ברורה סעיף

לשלה דורון לחברו, דזה בכלל שאלת שלום, מגן אברהם: **יז. אין עושין.** כדי שלא יחשבו דעתם מהאבלות, ומשעם זה גם בפלגה אסור במלאכה, דהא גם בפלגה מתיב

יח. וינכון הדבר. ועין לקמן סימן חרטום דאסור לצע באשתו כאלו היא נדה, ואפשר דהוא הדין בתשעה באב ^{ל"ח} לא תקרב: **יח. אמרינן לנזירא.** סחור סחור לחקלא לא תקרב: **יט. מתר בכלך אפלו וכו'.** דהא איתא בבבליא ומועלה על שלחנו ואינו מונע עצמו משום דבר, ויהא אסורים סביבא להו דהו שבת זו קבור מתו ברגל, דנהג ברגל דברים שבצנעא, ולפי זה אסור גם כן לרחץ ידיו בחמין, שעם זה קרי צנעא: **כ. וכן נוהגין.** ומכריז ^{ל"ח} השמש, דברים שבצנעא נוהג. אך אם ארע ליל טבילה שבת זו, הביא מהגן אברהם בשם השל"ה דיש לסמוך בזה על דעה הראשונה, וטובלת ומשמשת, ויש מהמירין גם בזה. ועין בחיי אדם שכתב, דכיון דבלייל טבילה הוא מצות עונה יש לסמוך בזה על המתירין, והרמ"א שכתב דנוהגין לאסור הינו במקום שאין כאן מצות עונה, מה שאין כן בליל טבילה ^{ל"ח} עין שם בנשמת אדם, ועין בבאורי הגר"א דמשמע מזה גם כן דהוא מצדד להלכה דעת המחבר, ואם כן יש לסמוך להקל על כל פנים בליל טבילה:

כ. מא. אין שאלת שלום וכו'. והוא הדין לומר לו, צפרא טבא ^{ל"ח} נמי אסור. והוא הדין לשלח דורון לחברו בתשעה באב אסור. (אחרונים): **מב. להקרו בתשעה באב.** שידוע לו שהיום אסור לתן שלום, ולא יקה' לו איכה עבור זה עליו: **כב. מג. אין עושין.** כדי שלא יסחור דעתם מהאבלות, ומשעם זה ^{ל"ח} גם בפלגה אסור במלאכה, דהא גם בפלגה מתיב להתאבל, מיהו, כל מלאכה שאין בה שהוי שרי, דאין מסית דעתו בכך: **מד. עושה.** ולא מחזי כיהרא. והרואה אומר דמניתו ממלאכה הוא מפני שלא נודמן לו מה לעשות: **מה. ואפלו במקום שנהגו שלא לעשות.** כגון במדינתנו: **מו. מתר על ידי עכו"ם.** אך לבנות בנן, דאשא מלתא, אסור ל' אפלו על ידי עכו"ם:

שַׁעְרֵי תְּשׁוּבָה

להקרו אין להקפיד על זה ועין בלח"ב בריה דמפקע על עקר הכונה, ובפרט במונח דשכתי ליעזי: **מו. כבכל קלו ועין שם עוד שכתב דנראה לו דהוא הדין בבא מן הדרך יש להקל, שנתי אסור בבקרא וסמכו על הפסוק אל האנן וגו', שלא תבא מן הדרך ותמצא אשתך ספק נדה, ופרש רש"י שאו מתאה לזונה, ואם כן בודאי שגם האשה מתאה, וכשתאה או הוא מצות עונה וכו', והכל לפי מה שהוא אדם, עד כאן לשונו: **נ. מז.** אליה רבה ותי אדם ושאר אחוזים: **מח. פרי מגדים: כב. מט.** מגן אברהם ושאר אחוזים: **ג. שיער תשובה.** ועין בדרך החיים דאף פרקמטיא אסור אפלו על ידי עכו"ם משום דהו פרוסום:**

מא. עטרת וקנים: מב. רוצה לומר, דבלאו הכי יש מפקקים על המנהג שנהגו להקל כשהולכים בין העכו"ם, עין בבית יוסף: **מג.** ומגן אברהם הביא בשם רבנו חננאל שכתב, יח אסור מן עושוב אחר מהחמשה עובים כל היום: **יח. מד.** ודוקא ביום הכפורים שהנשים מקששות לכבוד היום ויש לחוש לנזרי חצר נרוע, מה שאין כן בתשעה באב שהולכים בכפיים מגמלים, ואם גם בתשעה באב הולכים מקששות יוש להחמיר בו אף ביום כמו ביום הכפורים ומצאתה ששקל. ועין ביסמן חרטום בשי' דהוא מצדד להקל בתשעה באב בניגיע אף בלילה, ואולי לא נאה הדרבי משה: **יט. מה.** כן כתב הדרבי משה. ונראה לי דבמקום שלא נהגו

הַלְכוּת תְּשֻׁעָה בְּאֵב סִימָן תִּקְנֵד תִּקְנֵה

לג. באר הגוֹהָה

שְׁלֵא לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶה אֶסוּר, וּבִמְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לַעֲשׂוֹת מִתֵּר אֲלֵא שְׁמַמְעֻט, שְׁאִפְלוּ מִשְׁנַכְנֵס אֵב מִמְעֻטִין מְלִשָּׂא וְלִמָּן: הַגָּה וְלֹא נִהְיָו בְּאֶסְרוֹ מְלֶאכֶה כִּי אִם עַד חֻצוֹת (מַנְהִיג). וְנִהְיָו לְהַחֲמִיר עַד חֻצוֹת בְּכָל מְלֶאכֶה שֶׁשֶּׁ בִּהּ שְׁהוּי קֶצֶת אֶפְלוּ מַעֲשֵׂה הַרְיוּט, אֲבָל דָּבָר שְׂאִין בִּהּ שְׁהוּי, כְּגוֹן הַדְּלָקַת רֵרוֹת אוֹ קִשְׁרָה וְכִדּוּמָה, מִתְּרָת. וְלַחֲלֹךְ הַפְּרוֹת, טוֹב לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אִינוּ יְהוּדִי כִּי אִם אֶפְשֶׁר יְהוּדִי: **כג.** לְוַמְלֶאכֶת מִי דָבָר הָאֵבֵד מִתֵּר, כְּדָרָךְ שְׁאִמְרוּ בְּזוּלוֹ שֶׁל מוֹעֵד: **כד.** כִּי כָּל הַעוֹשֶׂה מְלֶאכֶה בְּתֻשָׁה בְּאֵב אִינוּ רוֹאֵה סִימָן בְּרֹכָה מְאוּתָה מְלֶאכֶה: **כה.** כִּי כָּל הָאוֹכֵל וְשׂוֹתָה בְּתֻשָׁה בְּאֵב אִינוּ רוֹאֵה בְּשִׂמְחַת יְרוּשָׁלַיִם, וְכָל הַמְתַּאֲבֵל עַל יְרוּשָׁלַיִם זוֹכֵה וְרוֹאֵה בְּשִׂמְחָתָהּ. וְכָל הָאוֹכֵל בְּשֵׁר אוֹ שׂוֹתָה יֵין בְּסַעֲוֵדָה הַמְפַסְקֵת, עֲלֵיו הַפְּתוּב וְתַהִי עֲצוּמָתָהּ עַל עֲצוּמָתָם:

תקנה דיני תפלין וציצית בתשעה באב. וכו' ב' סעיפים:

א. ^א נוהגים שלא להניח תפלין בתשעה באב שחרית ולא טלית, ולא לובשים טלית קטן תחת בגדים בלא ברכה, ובמנחה מניחים ציצית ^ב ותפלין ^ג ומברכים עליהם:

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

עובדי כוכבים, וכן מנהג פשוט בקולוניאליזם, כן כתב בש"י נכנסת הגדולה, עין שם: **מלאכה.** עין באר היטב, ועין בש"י נכנסת הגדולה בשם מהר"י ברוגא דר"י הגי' בספר תורה שלו בתשעה באב והוציא בו הסופר טעויות, עד כאן לשונו, וצריך לומר לפי עניות דעמי דאפשר עששה כן שלא להשהות ספר שאינו מנהג או שהיה צריך אליו לקרות בו היום, ונראה דמי שנשתדלו לא איהו חרודש אין לכתבו בתשעה באב, אף על גב דבית המדרש כתבו להמיר, שאני משעה כאב דשמחה היא לו כשכותב חרודש תורה, וגם אינו רק יום אחד ואין חשש שישיחב: **ותפלין.** עין באר היטב, ועין בשבט יעקב חלק ב סימן כג שהביא דברי מהר"ל לחלק אחר קדושה, ולחם חמדות כתב לחלק קדם תפלת ערבות וכן כתב בש"י נכנסת הגדולה שכן היה נוהג, וגם הביא דברי גיטו בא"ו והוא הכריע כמהר"ל וכתב שכן נראה הסכמת המגן אברהם ומגן דוד, עין שם, ועין לעיל סימן ל בבאר היטב מנהג, ועין ברכי יוסף מהשוכת הרמ"א שהנהגין להניח תפלין בתשעה באב בבקר, אף דבשאר נכנסת הגדולה חולק על זה, ודין נוהג להניח בבקר יש להניח גם של רבנו תם, וברבי יוסף ישב דברי הרמ"א על פי סודן של דברים, ועין שם מה שכתב בהלכות קטנות חלק ב סימן קלט שהמעימק סכודו של דבר יראה שכן עקר, ועין בית דוד סימן שלו ודבר משה סימן לה. ועין בתשובת נכנסת הגדולה לארץ חיים חלק ב, אם יש מילה ומלין קדם חצות והספק לבש טלית גדול אין למחות בידו, עין שם, ועין בשבט יעקב חלק ב סימן לו בתשעה באב שגדחה וחולה שאין בו סכנה כל כך התענה עד אחר חצות ונתלש עד שעה הרופא שלא יתענה יותר, והורה המורה שהתפלל מנחה גדולה ואחר כך יאכל, ולפי שהתפלל ביחידה שכתב להניח תפלין, והשיב דהפס פסק המורה שישאל אחר מנחה גדולה כיון שגדחה אין צורך להשלים אפלו בחולה קצת, וכן נהגתי להורות בילדית הוך שלשים או

בְּאֵר הַיִּטָּב

ית. **באינו יהודי.** ואם אי אפשר על ידי אינו יהודי מותר לעשותה בעצמו כמו בחל המועד, ועין סוף סימן תקל"ג: **על ה' האבד.** אם ירד או שירות באים מטר לקנות מהם על ידי אינו יהודי וכל שכן למכר דהיי דבר האבד, כמו שכתוב ביו"ד דעה סימן שפ סעיף ז לענין אבל. ועין מגן אברהם: **כ. מלאכה.** אפלו במקום שנהגו לעשות, מגן אברהם עין שם. ובכתובה מותר בתשעה באב, ש"י נכנסת הגדולה: **א. תפלין.** מהר"ם גלאנט"ו היה מניחם בביתו וניה קורא קריאת שמע ואחר כך היה הולך לבית הכנסת, כן כתב בהלכות קטנות חלק ב סימן קלט, וכתב שכן מצא כתוב בהג"א ר"ל: **ב. ותפלין.** והנהגים להניח שני ונות תפלין, גם בתשעה באב גי'הו, ג"ל, עין סימן לה:

ימים מניחין שני ונות בתשעה באב לא יניח רק דרש"ו ולמנחה יניח שניהם, וכשרי נכנסת הגדולה חולק על זה, ודין נוהג להניח בבקר יש להניח גם של רבנו תם, וברבי יוסף ישב דברי הרמ"א על פי סודן של דברים, ועין שם מה שכתב בהלכות קטנות חלק ב סימן קלט שהמעימק סכודו של דבר יראה שכן עקר, ועין בית דוד סימן שלו ודבר משה סימן לה. ועין בתשובת נכנסת הגדולה לארץ חיים חלק ב, אם יש מילה ומלין קדם חצות והספק לבש טלית גדול אין למחות בידו, עין שם, ועין בשבט יעקב חלק ב סימן לו בתשעה באב שגדחה וחולה שאין בו סכנה כל כך התענה עד אחר חצות ונתלש עד שעה הרופא שלא יתענה יותר, והורה המורה שהתפלל מנחה גדולה ואחר כך יאכל, ולפי שהתפלל ביחידה שכתב להניח תפלין, והשיב דהפס פסק המורה שישאל אחר מנחה גדולה כיון שגדחה אין צורך להשלים אפלו בחולה קצת, וכן נהגתי להורות בילדית הוך שלשים או

מִשְׁנֵה בְּרוּךְ

מו. **אם אפשר בברכה.** ואם אי אפשר בברכה, מותר לעשותה בעצמו כמו בחל המועד (מגן אברהם). ועין בבאור הגר"א שצמדד להקל תמיד על ידי ישראל בעצמו:

כג מח. דבר האבד מותר. אם ירד או שירות באים, כ"י מותר לקנות מהם על ידי עכו"ם [אבל לא על ידי עמנו, דמסיח דעתו מאבלות] אפלו קדם חצות, וכל שכן למכר, דהיי דבר האבד, כמו שכתוב ביו"ד דעה סימן שפ סעיף ז לענין אבל:

כד מט. כ"י העושה מלאכה וכו'. הנינו, אפלו ב"מקום שנהגו לעשות, ואפלו לאחר חצות, ומשמע מאגמרא, דוקא כשקובע עצמו למלאכה ומסיח דעתו מהאבלות. ועל כן אף שמתר לשא ולתן אחר חצות כ"י לא ימשך בעסקיו כדי שלא יסיח דעתו מן האבלות:

כה נא. כ"י האובד ושותה וכו'. אפלו מ"בעברת או מניקה או שארי אגשים שהם תלושים בטבעין" ומצטערים מהתענית [אם לא מי שהוא חולה באמת, וכדלעיל בסעיף ו ועין שם בהג"ח], וכדאי הוא בית אלהינו להצטער על הרבנו על כל פנים יום אחד בשנה:

א. נוהגים וכו'. על פי המדרש בצע אמרתו, בוע פורפירא דילה [נהג השלית], השליך משמים ארץ תפארת ושאל, זו תפלין: **ב. בלא ברכה.** ומכל מקום אם פשוט בלילה כ"י או מורים שצריך לברך עליו בבקר: **ג. ובמנחה.** שאז הציטו אש במקדש ותם ועונך כמה ששפך הקודש ברוך הוא חמטו בעצים ונכונים [הג"א]. יש או מורים, כדי להראות נחמה באבלנו בו ביום. וכל זה הוא לכלי עלמא רק לענין תפלין, משום דהוא מלתא דתלמיא במנהגא בעלמא, אבל כל החמשה ענויים אין מבטלין כל היום: **ד. ותפלין.** והנהגיל להניח תפלין של רבנו תם גי'ת גם עתה [אחרונים]: **ה. ומברכין עליהם.** ונראה דזהו שלא לקרא עתה פרשיות קריאת שמע וכן פרשת מקדש, דהלא קצת" הוא רק קקורא

שְׁעָרֵי הַצִּיּוֹן

כג נא. אחרונים: **כד נב.** אחרונים: **גג.** מגן אברהם, והוא הדין שלא יקבע עצמו למלאכה עד שיהיה דעתו מן האבלות [דרך חיים]: **נד.** אליה רבה בשם תנאי: **כה נה.** וכדלעיל בסעיף ה: **נו.** ואין יכול לפדותו בממון:

א. א. פתחי עולם: **ב.** סדר היום: **ג.** אל הפוסקים: **ד.** דף כמה שהביא הבאר היטב סעיף קטן א לענין ברכ בשם מהר"ם גלאנט. עורר עליו בספר בנין עולם, וכל שכן בזה, ובחנם תמה השעיר שכתבה על השבט יעקב דלמה לא יקרא קריאת שמע קדם ערבות, עין שם, דשם היא היה מבטל יום ואסור בתלמוד תורה:

לוח עמוד הוי"מ: יום ג ח סיון תשנ"ו * יום ד טו סיון תשפ"א * יום ה כ אייר תשפ"ו * יום ו כה ניסן תשפ"א * ש"כ"א א ניסן תשצ"ו * יום ז אדר ב תת"א

באר הגולה לג:

הלכות תשעה באב סימן תקנה תקנו תקנו

ב. ביש מי שזוהג לשכב בליל תשעה באב מטה על הארץ, ומשמים אכן תחת ראשו: הגה ויש לאדם להצטרף בענין משכבו בליל תשעה באב, שאם יגיל בשני קרים לא ישכב כי אם באחד (תוספות סוף תענית). ויש בני אדם משימים אכן תחת מראשותיהם, וזכר למה שצאמר וינח מאבני המקום, שראה התרנן (מרדכי דמועד קטן). מיהו, עברות שאינן יכולין להצטרף אינן חביות בכל אלה (תוספות). וימעט אדם מן הכבוד ומהנאתו בחתשעה באב בכל מה שאפשר:

ב כל בשם הריש מאיבא ג תהווה קרובי.

תקנו תשעה באב שחל ביום ראשון. ובו סעיף אחד:

א. ליל תשעה באב שחל באחד בשבת, כשרואה הנר אומר בורא מאורי האש, ואין מברך על הבשמים, ובליל מוצאי תשעה באב מברך על הכוס ואינו מברך לא על הנר ולא על הבשמים:

א טור בשם בה"ג ושכן הסכים הרא"ש וכן כתב רב נטרונאי וכן כתבו שאר פוסקים.

תקנו לומר נחם ועננו בתשעה באב. ובו סעיף אחד:

א. בתשעה באב אומר כבודנו ירושלים נחם ה' אלהינו את אבלי ציון וכו', ועננו בשומע הרי"ף והרא"ש סוף מסכת תענית דהנהו לאמרו בבונה ירושלים מהו דמשמע דרב מנסכת עוברת גלולים.

באר היטב

א. מבדיל, והנשים שאינן יודעות להתפלל ולא הכדיל בתפלה, צריך כל איש להזהיין בשיבוש התענית לא יעשו אש לבשל לצורך הלילה, עד שיאמרו המבדיל בין קדוש לחול, שלי"ה. ומי שמתענה שני ימים ישמע בליל שלישי הכדיל במאחרים ואל ימתן עד ליל שלישי, דאקרובי אבדלתא לשבתא עדיף טפי. משה משה. ואי ליבא אחר ותן לתינוק לטעם, מגן אברוקם. וכתב ש"ו דיברך על האור קדם שקורין איכה, דבאיכה כתיב, במחשכים הושביני, ומכל מקום אם שכח מברך אחר כך, עין שם:

במערכת ומחוש קצת, דהא אפלו משום כבוד הפילה התיירו, כמבאר בסימן תקנט, כל שכן במקום חשש חולה (וצריך לומר דלא היה מקום שמיה על אמירת הרופא כל כך שלא היה רופא מבקש וכיוצא, דאם לא כן לא היה צריך להך טעמא). ולענין תפלין בודאי אם יכול לילך לבית הכנסת או לצורך מנין בביתו בזמן מנהו, יצוה עמה בתנחת תפלין, ויבין עם השליח צבור בחזרת התפלה עם סדר קדשה ואחר כך יחליץ אותם כמו שכתבנו בתשובה חלק ב, ואם אי אפשר לצורך מנין או יתפלל ערבית מבעוד יום ויג'ש תפלין ויתפלל בהם ערבית קריאת שמע עם ברכותיה ואחר כך יחליץ התפלין קדם שיתפלל שמונה עשרה, אף על גב דכתבתי שם שאמרו דאין להתפלל ערבית עם תפלין, מכל מקום כאן ששכח מחמת אס חלי רשאי לעשות כן כדי שלא יהיה כקרקפתא כו, עין שם. ולא ידעתי קריאת שמע ובכרותיה למה, וכי אין די שילבש תפלין קדם התחלת ערבית ויקרא בהם:

באר היטב

אין די שילבש תפלין קדם התחלת ערבית ויקרא בהם: * מבדיל. עין באר היטב. וכתב כרפי יוסף בשם תשובת כנסת הגדולה חלק ב, חולה שאוכל בתשעה באב יבדיל חכה במוצאי שבת, והכרפי יוסף שם דעתו נוטה קצת שיש לו להוציא גם כן בני ביהוה בהכדלה זו, עין שם. ועין בנו הפלך סימן קמר שדעתו שאין מברך על הכוס במוצאי תשעה באב לא כן היה ר"י בזה (ידד), ובכהאי גונא נתיא טפי שיבדיל על הכוס משיחור להתפלל שמונה עשרה ברכות, עין שם. ואין המנהג כן, רק כמו שכתבו בשלחן ערוך להכדיל במוצאי תשעה באב על הכוס, ואין מברכין במוצאי תשעה באב בתפלה כלל כיון שהכדיל אתמול בתפלה, ונראה דאפלו שכת אתמול להכדיל בתפלה אין צריך להכדיל עתה בתפלה בחלק שעתא ואין לו להפסיק עמה בתפלה, ובמה שפבדילין עמה על הכוס מני בכה"י. ועין שם בגן המלך שחלק על שני כנסת הגדולה שמיירי לקיים בתשעה באב, והוא כתב שאור משום מענו כו, ומה שכתב הפגן אברהם בשם הלבוש משמע דוקא במוצאי שבת אסור דהרי תענוג נפש יתרה, אבל בראי ימים לא, עין שם:

* נחם. עין באר היטב. וכתב ברורי יוסף בתשובתו כנסת הגדולה חלק ב פקפק על זה דלא דמי ליום הכפורים כו, ובשבילי הלקט כתב דבין בתשעה באב ובין ימים הכפורים האוכל אינו מזכיר

משנה ברורה

פתורה. ותלמוד תורה אסור כל היום:

ב. ו. מטה על הארץ, ואדם חלוש אין צריך להתמיר בזה, ויישן על המטה: ז. מיהו עברות וכו', והוא הדין באדם חלוש,

באר היטב

א. כבודנו ירושלים, עין משנה ברורה. והנה הפגן אברהם העתיק בשם אבודרהם שיאמר קדם ועל כלם, והוא תמיה, דבידושלמי שהובא

וכנ"ל: ח. כמבדיל ומהנאתו. אסור לעשן טיטון (שקורין רייכערין) אפלו בארבעה צומות, וכל שכן בתשעה באב ונקנסת הגדולה, והקמיר מאד עד שכתב שמי שמעשן בתשעה באב היה ראי גדותו. ויש מאחרונים שמקלין. ועל כן מי שרחוק לו ועל לן בתשעה באב בו ביהוה, יש להקל אחר חצות בצניעה בחוף ביתו, וכן כתב בשערי תשובה בסימן תקנט (ס"ק ג) ד"ה שיצאו:

א. כשרואה הנר וכו'. דזה אין טעון כוס, ואין בזה משום תענוג כמו שיש בבשמים. ויברך על האור כקדם שקורין איכה, דבאיכה כתיב, במחשכים הושביני, ועל כן יברך תחלה על המאור, וגם שיהנה אחר כך מאורו כשקורין איכה, ואם שכח לברך יברך אחר כך בלילה, כיון שהחייב עדין עליו: ב. ובליל מוצאי וכו'. ובליל תשעה באב מברך בתפלה, ואף על פי שאין יכול להכדיל אז על הכוס, ואם טעה אז ולא הכדיל בתפלה אין צריך לחזור, כיון שהכדיל על הכוס במוצאי תשעה באב. והנשים שאינן יודעות להתפלל ולא הכדיל במוצאי שבת בתפלה, צריך כל איש להזהיין ששיבוש התענית לא יעשו אש לבשל לצורך הלילה עד שיאמרו המבדיל בין קודש לחול: ג. מבדיל על הכוס. ואין צריך להכדיל בתפלה כיון שהכדיל אתמול ואפלו שכח אתמול להכדיל בתפלה, ונראה דאין צריך עתה להכדיל בתפלה, שכתב חלק שעתא וסגי כמה שיבדיל עתה על הכוס, ושערי תשובה. איתא במהרי"ל, כשהחשוך ברח בורא פרי הגפן והכדלה, אם כן משמע שמתר להכדיל על היין, ומשמע שמתר לשותות בעצמו ואין צריך לתן לתינוק (דגול מרכבה): ד. ואינו מברך לא על הנר. אפלו לא ברך על הנר במוצאי שבת, דאין מברכין על הנר אלא במוצאי שבת, בזמן שגברא: ה. ולא על הבשמים. דמשום נפש יתרה היא גם כן במוצאי שבת דוקא, וכדלעיל בסימן רצט סעיף ו:

א. בתשעה באב אומר וכו'. מסתימת המחבר משמע שאמרו בכל התפלות, וכן הוא המנהג בירושלים, אבל במדינותנו המנהג כמו שכתב הרמ"א: ב. כבודנו ירושלים וכו'. לפי שהיא מענינא. ואם שכח ואמר בעבודה, דהיגו קדם ותחזינה, ואין צריך לתתם כבודו מנחם ציון, אלא ותחזינה עינינו עד סוף הברכה: ג. ועננו בשומע תפלה. היגו לחידי, אבל השליח צבור אומר ברכה בפני עצמה בחתימה

שער היצוין

ה. שכל חילתו כדי לצאת גם יד ובי יתנהו ויבגן דברתא, כמו שכתב הגר"א, והלא לא אמר אלא כבוד, כדאיתא במבאר דף ל ע"ב: ו. וכן מוכח לטעם הגר"א: א. מלשון ש"ו משמע דסבירא לה דאין לחרים בבשמים בתשעה באב משום מענו, ומגן אברהם משמע דסבירא לה דדוקא במוצאי שבת אסור משום דהוי תענוג להשיב נפש יתרה, ומהגר"א משמע דסבירא לה מהשו"ו, וינן בשיערי תשובה: ב. ש"ו: לה עמוד הדימי: יום ד טו סיון תשעו * יום כ טו סיון תשעא * יום ו כא אייר תשעו * שביב כו ניסן תשעא * יום א ב ניסן תשעו * יום ב אדר ב תמא

חזרה לתוכן העניינים

לד. באר הגוֹהָה

תפלה. ואם לא אמר לא זה ולא זה ^א **באין מחזירין אותו:** הגה והמנהג פשוט שאין אומרים נחם רק בתפלת מנהג של תשעה באב, לפי שאז הציתו אש במקדש ולכן מתפללים אז על הנחמה (רוקח ואבודרהם). מי שאכל בתשעה באב יאמר נחם ^ב **בברכת המזון (מהר"ל):**

תקנה במוצאי תשעה באב אין אוכלין בשר. ובו סעיף אחד:

א. ^א **בתשעה באב לעת ערב הציתו אש בהיכל ונשרף עד שקיעת החמה** ^ב **ביום עשירי, ומפני כך מנהג בשר** ^ג **שלא לאכל בשר ושלא לשותות יין בליל עשירי ויום עשירי:** הגה ויש מחמירין ^ד **עד** ^ה **חצות היום ולא יותר (הגהות מימוני).** אם הל תשעה באב בשבת ונדחה ליום ראשון,

שצרי תשובה

מעין המאמר, עין שם ובספר בית יהודה חלק ב' הסכים לדברי רמ"א שיאמר נחם בברכת המזון אף מי שנהג שלא לאמרו כי אם במנהג, עין שם. ועין באילה רבה שדעתו נוטה שלא לאמרו בברכת המזון, דגם ביום הכפורים סבירא לה להשי"ו ומגן אברכים דעקר שאין לאמרו, עין שם:

פ ^א **עין באר היטב ומה שכתב בשם הנכנסת הגדולה, ועין שם בכנסת הגדולה דמתיר בליל טבילה או יוצא לדרך או בא מהדרך, עין שם. ומה שכתב באר היטב אבל מי שמתענה כו', פן כתב באילה רבה דמשמע דמתענה גם בעשירי מכל מקום אין למנוע ליל י"א: ^ב **חצות** עין באר היטב. וכתב בפחזון ברכה שיר"ה ה' נהגו להחמיר כל היום כו', וכן כתב באילה רבה דמ"ח משמע להחמיר כל היום, וכן ראוי לעשות להלמידי חכמים ופרושים. ויולדת אף שמתענה אחר שבעה מתיר בליל עשירי בכשר וזון, ומכל שכן בחשעה באב שנקחה ומתענה שמתיר בלילה בכשר וזון, עין שם. והנהיגו שלא לברך שהתני משבעה עשר תמנות, וגם בלל ויום עשירי אסור. ואם רב אנשי העיר אוכלים בשר בליל עשירי**

ואין להחמיר, עין שם. וכן ראוי לעשות להלמידי חכמים ופרושים. ויולדת אף שמתענה אחר שבעה מתיר בליל עשירי בכשר וזון, ומכל שכן בחשעה באב שנקחה ומתענה שמתיר בלילה בכשר וזון, עין שם. והנהיגו שלא לברך שהתני משבעה עשר תמנות, וגם בלל ויום עשירי אסור. ואם רב אנשי העיר אוכלים בשר בליל עשירי

באור הלכה

ב ^א **עין באר היטב ומה שכתב בשם הנכנסת הגדולה, ועין שם בכנסת הגדולה דמתיר בליל טבילה או יוצא לדרך או בא מהדרך, עין שם. ומה שכתב באר היטב אבל מי שמתענה כו', פן כתב באילה רבה דמשמע דמתענה גם בעשירי מכל מקום אין למנוע ליל י"א: ^ב **חצות** עין באר היטב. וכתב בפחזון ברכה שיר"ה ה' נהגו להחמיר כל היום כו', וכן כתב באילה רבה דמ"ח משמע להחמיר כל היום, וכן ראוי לעשות להלמידי חכמים ופרושים. ויולדת אף שמתענה אחר שבעה מתיר בליל עשירי בכשר וזון, ומכל שכן בחשעה באב שנקחה ומתענה שמתיר בלילה בכשר וזון, עין שם. והנהיגו שלא לברך שהתני משבעה עשר תמנות, וגם בלל ויום עשירי אסור. ואם רב אנשי העיר אוכלים בשר בליל עשירי**

א ^א **עין באר היטב ומה שכתב בשם הנכנסת הגדולה, ועין שם בכנסת הגדולה דמתיר בליל טבילה או יוצא לדרך או בא מהדרך, עין שם. ומה שכתב באר היטב אבל מי שמתענה כו', פן כתב באילה רבה דמשמע דמתענה גם בעשירי מכל מקום אין למנוע ליל י"א: ^ב **חצות** עין באר היטב. וכתב בפחזון ברכה שיר"ה ה' נהגו להחמיר כל היום כו', וכן כתב באילה רבה דמ"ח משמע להחמיר כל היום, וכן ראוי לעשות להלמידי חכמים ופרושים. ויולדת אף שמתענה אחר שבעה מתיר בליל עשירי בכשר וזון, ומכל שכן בחשעה באב שנקחה ומתענה שמתיר בלילה בכשר וזון, עין שם. והנהיגו שלא לברך שהתני משבעה עשר תמנות, וגם בלל ויום עשירי אסור. ואם רב אנשי העיר אוכלים בשר בליל עשירי**

ג ^א **עין באר היטב ומה שכתב בשם הנכנסת הגדולה, ועין שם בכנסת הגדולה דמתיר בליל טבילה או יוצא לדרך או בא מהדרך, עין שם. ומה שכתב באר היטב אבל מי שמתענה כו', פן כתב באילה רבה דמשמע דמתענה גם בעשירי מכל מקום אין למנוע ליל י"א: ^ב **חצות** עין באר היטב. וכתב בפחזון ברכה שיר"ה ה' נהגו להחמיר כל היום כו', וכן כתב באילה רבה דמ"ח משמע להחמיר כל היום, וכן ראוי לעשות להלמידי חכמים ופרושים. ויולדת אף שמתענה אחר שבעה מתיר בליל עשירי בכשר וזון, ומכל שכן בחשעה באב שנקחה ומתענה שמתיר בלילה בכשר וזון, עין שם. והנהיגו שלא לברך שהתני משבעה עשר תמנות, וגם בלל ויום עשירי אסור. ואם רב אנשי העיר אוכלים בשר בליל עשירי**

ד ^א **עין באר היטב ומה שכתב בשם הנכנסת הגדולה, ועין שם בכנסת הגדולה דמתיר בליל טבילה או יוצא לדרך או בא מהדרך, עין שם. ומה שכתב באר היטב אבל מי שמתענה כו', פן כתב באילה רבה דמשמע דמתענה גם בעשירי מכל מקום אין למנוע ליל י"א: ^ב **חצות** עין באר היטב. וכתב בפחזון ברכה שיר"ה ה' נהגו להחמיר כל היום כו', וכן כתב באילה רבה דמ"ח משמע להחמיר כל היום, וכן ראוי לעשות להלמידי חכמים ופרושים. ויולדת אף שמתענה אחר שבעה מתיר בליל עשירי בכשר וזון, ומכל שכן בחשעה באב שנקחה ומתענה שמתיר בלילה בכשר וזון, עין שם. והנהיגו שלא לברך שהתני משבעה עשר תמנות, וגם בלל ויום עשירי אסור. ואם רב אנשי העיר אוכלים בשר בליל עשירי**

שצרי תשובה

מעין המאמר, עין שם ובספר בית יהודה חלק ב' הסכים לדברי רמ"א שיאמר נחם בברכת המזון אף מי שנהג שלא לאמרו כי אם במנהג, עין שם. ועין באילה רבה שדעתו נוטה שלא לאמרו בברכת המזון, דגם ביום הכפורים סבירא לה להשי"ו ומגן אברכים דעקר שאין לאמרו, עין שם:

פ ^א **עין באר היטב ומה שכתב בשם הנכנסת הגדולה, ועין שם בכנסת הגדולה דמתיר בליל טבילה או יוצא לדרך או בא מהדרך, עין שם. ומה שכתב באר היטב אבל מי שמתענה כו', פן כתב באילה רבה דמשמע דמתענה גם בעשירי מכל מקום אין למנוע ליל י"א: ^ב **חצות** עין באר היטב. וכתב בפחזון ברכה שיר"ה ה' נהגו להחמיר כל היום כו', וכן כתב באילה רבה דמ"ח משמע להחמיר כל היום, וכן ראוי לעשות להלמידי חכמים ופרושים. ויולדת אף שמתענה אחר שבעה מתיר בליל עשירי בכשר וזון, ומכל שכן בחשעה באב שנקחה ומתענה שמתיר בלילה בכשר וזון, עין שם. והנהיגו שלא לברך שהתני משבעה עשר תמנות, וגם בלל ויום עשירי אסור. ואם רב אנשי העיר אוכלים בשר בליל עשירי**

באר היטב

מגן אברכים. ויש"ו כתב דאם שכח אומר אותו בשומע תפלה, ועל כל פנים לא יחכם בברוך מנחם ציון רק שומע תפלה כמו בענגו. ונענו קודם לנחם כי היא תורה: **ג. מנהג.** משמע דמנהג לומר השליח צבור ענגו גם בשחרית, דהא כתב השלחן ערוך ונענו בשומע תפלה ועל זה לא כתב רמ"א שהמנהג שלא לאמרו, אבל ר"י הנהיג שלא לומר ענגו בשחרית לפי שנקרא מועד, וכן נראה דשב ואל תעשה ערוך, ט"ז. מי שמתענה בעשירי יאמר נחם בערבית ובשחרית דעשירי, של"ה. מגן אברכים: **ג. בברכת המזון.** בבונה ירושלים. ואף שבתפלה לא נהגו שבתפלה רק במנהג, מפל מקום בברכת המזון דליכא מנהג יש לאמרו:

א. פשוט דבסעודה מצוה מתרים כל הקרואים לאכל בשר, ט"ז ומגן אברכים. אף הסעודה שעושין בלילה שלפני החתונה במקום שאין משלחין באותו פעם סבלנות לא מקרי סעודת מצוה ולכן אין לאכל בשר, ומכל שכן שלא יהיה שם כל שיר, עד אחר חצות יום עשירי, מגן אברכים, עין שם. ועין בשו"ת חות יציר סימן ע. והגאון מהר"ש מפראג פסק בשלח תשעה באב ביום חמישי והחתנה היא בשבת להתענג אפלו משאר מאכלים, וכנסת הגדולה כתב, טוב שלא לשמש משתו ליל עשירי. אבל מי שמתענה גם בעשירי אין צריך להחמיר בזה גם כ"א, דעשירי גופא חמרא הוא, אחרונים: **ג. חצות.** והוא הדיון שלא לרחץ ולספר ולכבס עד חצות. אחרונים בשם רש"ל. ומכל מקום מותר לשל ירו, ודוקא ברוחצה מגוהר במרחץ אסור. ופשוט דכשחל ביום ששי הכל מותר לכבוד שבת, מגן אברכים:

משנה ברורה

בין גואל לרופא. והנה ליחיד, דעת המחבר בסימן תקסה דבארבעה צומות אומר ענגו בכל תפלה בשומע תפלה, אבל דעת הרמ"א שם דאין יחיד אומרה רק במנהג. ולענגו שליח צבור, ^א **דעת** רב הפוסקים דאף בתשעה באב יאמרה בשחרית בין גואל לרופא כמו לענגו שארי תעניתים: **ד. אין מחזירין אותו.** פי' בקימים שאין בהם קרוב מוסף, אם טעה ולא אמר מעין המאמר אין מחזירין אותו: **ה. בברכת המזון.** בבונה ירושלים. ואף שבתפלה לא נהגו לאמרו רק במנהג, מפל מקום בברכת המזון דליכא מנהג יש לאמרו. ועין בשצרי תשובה בשם איוו אחרונים שמפקקים על פסק זה, וכן בבאור הגר"א משמע שדעתו נוטה שלא לאמר כי לא קבעה רק בתפלה, ומהיה לכלי עלמא אם לא אמרו אין מחזירין אותו:

א. ביום עשירי. וישעם שקבעה בתשיעי, משום דאתחלתא

פרעניתא עדיפא: **ב. פשוט** דבסעודה מצוה מתרים כל הקרואים לאכל בשר ואפלו אינגו קרוב, דפשטא דלילה הוה קלא מראש חדש אב, ^א **דמראש חדש** אב יש קצת אבילות מדינא דגמרא שממטעין בשמחה ומשא ומתן, מה שאין פן בזה שמתר מדינא בכל. אף הסעודה שעושין בלילה שלפני החתנה, ^ב **במקום** שאין משלחין באותו פעם סבלנות לא מקרי סעודת מצוה, ולכן אין לאכל בשר, ומכל שכן שלא יהיה שם כל שיר, עד אחר חצות יום עשירי ולפי מה שכתב הרמ"א לקמה. ובספר אליה רבה כתב בשם יקנו מהר"ש ז"ל שזהו רק לשאר אנשים, אבל לחתן וכלה ואביהם ואמם מתר לאכל בשר. כתב כנסת הגדולה, דטוב שלא לשמש משתו בליל עשירי, אם לא הדיון שלא ^א לרחץ במרחץ ולספר ולכבס עד חצות. וכשחל תשעה באב

א. א. עין באר היטב ומה שכתב בשם הנכנסת הגדולה, ועין שם בכנסת הגדולה דמתיר בליל טבילה או יוצא לדרך או בא מהדרך, עין שם. ומה שכתב באר היטב אבל מי שמתענה כו', פן כתב באילה רבה דמשמע דמתענה גם בעשירי מכל מקום אין למנוע ליל י"א: ^ב **חצות עין באר היטב. וכתב בפחזון ברכה שיר"ה ה' נהגו להחמיר כל היום כו', וכן כתב באילה רבה דמ"ח משמע להחמיר כל היום, וכן ראוי לעשות להלמידי חכמים ופרושים. ויולדת אף שמתענה אחר שבעה מתיר בליל עשירי בכשר וזון, ומכל שכן בחשעה באב שנקחה ומתענה שמתיר בלילה בכשר וזון, עין שם. והנהיגו שלא לברך שהתני משבעה עשר תמנות, וגם בלל ויום עשירי אסור. ואם רב אנשי העיר אוכלים בשר בליל עשירי**

ב. מגן אברכים ויר אפרים: ג. מגן אברכים, וכן מסיק אליה רבה עין שם: **ד. ובגדה יש להקל ופרי מגיים:** ה. אחרונים בשם רש"ל:

פרשת וירא אליו

ספר הזוהר

(דף קב ע"א)

תקפב

פרשת וירא אליו

ספר הזוהר

(דף צט ע"ב)

תקפג

קדשו. תא חזי, כל בני עלמא לא חמאן על מה קיימי בעלמא, ויומין אזלין וסלקין וקיימי קמי קדשא ברין הוא, כל אנון יומין דבני נשא קיימי בהו בהאי עלמא, דהא בלהו אתבריאו ובלהו קיימי לעילא, ומגלן דאתבריאו, דכתוב, (תהלים קלט) מיים יוצרו.

וכד מטאן יומין לאסתלקא מהאי עלמא. בלהו קריבין קמי מלכא עלאה, דהא הוא דכתוב, (מלכים א ב) ויקרבו ימי דוד למות. (בראשת מו) ויקרבו ימי ישראל למות. בגין דכד בר נש איהו בהאי עלמא לא אשגח ולא אסתפל על מה קאים, אלא כל יומא ויומא חשיב כאלו הוא אזיל ברוקנייא, דהא כד נשמטא נפקת מהאי עלמא לא ידעת לאן ארחה סלקין לה. דהא אורחא לסלקא לעילא לאתר דנהירו דנשמטין עלאין

נהרין, לא (דף צט ע"ב) אתהיב לכלהון נשמטין, דהא כגוונא דאיהו אמשיף עליה בהאי עלמא, הכי אתמשכת לבתר דנפיק מגיה.

תא חזי, אי בר נש אתמשיף בתר קדשא ברין הוא, ותיאובתא דיליה אבתריה בהאי עלמא, לבתר כד נפיק מגיה, איהו אתמשיף אבתריה ונהבין ליה אורח לאסתלקא לעילא, בתר ההוא משיכו דאתמשיף ברעותא כל יומא בהאי עלמא.

אמר רבי אבא יומא חד אערענא בחד מתא מאנון דהו מן בני קדם, ואמרו לי מההיא חכמתא דהו ידעין מיומי קדמאי והו אשפתן ספרין דחכמתא דלהון, וקריבו לי חד ספרא. והנה כתיב ביה, דהא כגוונא דרעותא דבר נש איכוון ביה בהאי עלמא, הכי אמשיף עליה רוח מלעילא כגוונא דההוא רעותא

דאתדבק ביה, אי רעותיה איכוין במלה עלאה קדישא איהו אמשיף עליה לההיא מלה מלעילא לתתא לגביה.

ואי רעותיה לאתדבקא בסטרא אחרא ואיכוין ביה, איהו אמשיף לההיא מלה מלעילא לתתא לגביה. והו אמרי דעקרא דמלתא תלייא במלין ובעובדא וברעותא לאתדבקא, וכדא אתמשיף מלעילא לתתא ההוא סטרא דאתדבק בה.

ואשפחנא ביה כל אנון עובדין ופולחנין דככבא ומזלי ומלין דאצטריכו לון והיאך רעותא לאתפונא בהו בגין (דף ק ע"א) לאמשכא לון לגבייהו. כגוונא דא מאן דכעי לאתדבקא לעילא ברוח קדשא דהא בעובדא ובמלין

וברעותא דלכא לכוונא בההיא מלה תלייא מלתא לאמשכא ליה לגביה מעילא לתתא ולאתדבקא בההיא מלה.

והו אמרי כמה דבר נש אתמשיף בהאי עלמא הכי נמי משכין ליה כד נפיק מהאי עלמא. ובמה דאתדבק בהאי עלמא ואתמשיף אבתריה הכי אתדבק בההוא עלמא, אי בקודשא, בקודשא, ואי במסאבא, במסאבא. אי בקודשא, משכין ליה לגבי ההוא סטר ואתדבק ביה לעילא, ואתעביד ממנא שמשא, לשמשא קמי קדשא ברין הוא בין אנון שאר מלאכין. כמה דהכי אתדבק לעילא וקאים בין אנון קדישין דכתוב (ברית א) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. הכי נמי כגוונא דא. אי במסאבא,

תרגום לשון הזוהר

כמו שהוא ממשוף עליו בעולם הזה, כך נמשך לאחר שיוצא ממנו.
בא ראה, אם בן אדם נמשך אחר הקב"ה ותשוקתו אחריו בעולם הזה, אחריו זה כשיוצא ממנו, הוא נמשך אחריו, ונותנים לו דרך לעלות למעלה אחר אותה משיכה שנמשך ברצון כל יום בעולם הזה.
אמר רבי אבא, יום אחד נפגשתי בעיר אחת מאותם שהיו מן בני קדם, ואמרו לי מאותה חכמה שהיו יודעים מימים ראשונים, והיו מוצאים ספרים של החכמה שלהם, וקריבו לי ספר אחד, והיה כתוב בו, שכמו שהרצון של האדם מתפון בו בעולם הזה, כך ממשוף עליו

תרגום לשון הזוהר

רוח מלמעלה כמו אותו הרצון שנדבק בו. אם רצונו התפון לדרך עליון קדוש, הוא ממשוף אותו הדבר מלמעלה למטה אליו.
ואם רצונו להתדבק בצד האחר ומתפון בו, הוא ממשוף את אותו הדבר מלמעלה למטה אליו. והיו אמרים שעקר הדבר תלוי בדבורים ובמעשה וברצון להתדבק, ובה נמשך מלמעלה למטה אותו הצד שנדבק בו.
ומצאנו בו כל אותם מעשים ועבודות הנוכחים והמגולות ודברים שהצטרכו להם, ואיך הרצון להתפון בהם כדי למשך אותם אליהם. כמו זה מי שרוצה להתדבק למעלה ברוח הקדוש, שהרי במעשה ובדבורים וברצון הלב לכון באותו הדבר תלוי הדבר למשך אותו אליו מלמעלה למטה ולהדבק באותו הדבר.

והיו אמרים, כמו שכן אדם נמשך בעולם הזה - כך גם מושכים אותו כשיוצא מן העולם הזה. ובמה שנדבק בעולם הזה ונמשך אחריו - כך נדבק באותו העולם. אם בקדש - בקדש, ואם בטמאה - בטמאה. אם בקדש, מושכים אותו לאותו הצד ונדבק בו למעלה ונעשה ממנה שמש לשמש לפני הקב"ה בין אותם שאר מלאכים. כמו שכתב נדבק למעלה ועמד בין אותם קדושים, שכתוב (ברית א) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה.
כך גם כמו זה. אם בטמאה, מושכים אותו לאותו הצד ונעשה מהם כחוד מלך להתדבק עמם, והם נקראים נוקי בני אדם. ובאותה שעה שיוצא מן העולם הזה, לוקחים אותו ושואבים אותו לגיהנם באותו מקום שדנים את בני הטמאה שטמאו

משכין ליה לבני ההוא סטר ואתעביד כחד מפניהו לאתדבקא בהו ואנון אקרין נקי בני נשא. ובההיא שעתא דנפיק מהאי עלמא גטלין ליה ושאבין ליה בפניהם בההוא אתר דדייני לון לבני מסאבא דסאיבו גרמייהו ורוחזיהו, ולבטר אתדבק בהו. ואיהו נקא כחד מאנון נקי דעלמא.

אמינא לון בני קריבא דא למלין דאורייתא. אבל אית לכו אתרתקא (בבא) מאנון ספרין (אליה) בגין דלא (דף ק ע"ב) יסטי לבניכו לאלין פולחנין ולכל אנון סטרין דקאמר הכא דילמא חס ושלום (לא) תסטון מבתר פולחנא דקדשא ברין הוא. דהא כל ספרים אלין אטעין לון לבני נשא, בגין דבני גרם חפימין הוו, וירוחא דחכמתא דא ירתו מאברהם דיהב

לבני פלגשים, דכתיב, (בראשית כח) ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם. ולבטר אתמשכו בההיא חכמה לכמה סטרין.

אבל ורעא דיצחק חולקא דיעקב לאו הכי, דכתיב, (בראשית כח) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, דא חולקא קדישא דמהימנותא דאתדבק ביה אברהם, ונפק מההוא עדכא ומההוא סטרא, יעקב מה כתיב ביה (בראשית כח) והנה יי נצב עליו. וכתיב, (ישעיה מא) ואתה יעקב עבדי וגו'. בגיני כך בעי ליה לבר נש לאתמשכא בטר קדשא ברין הוא ולא אתדבקא ביה תדיר דכתיב, (דברים י) ובו תדבק.

תא חזי, (תהלים כד) מי יעלה בהר יי וגו'. ולבטר אהדר ופירש נקי כפיים.

תרגום לשון הוזהר

אבל ורע יצחק, חלקו של יעקב, לא כף, שכתוב (סו) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. וזה חלק הקדוש של האמונה שבה נדבק אברהם ויצא מאותו גורל ומאותו הצד. מה כתוב ביעקב? (סו כח) והנה ה' נצב עליו, וכתוב ואתה יעקב עבדי וגו'. משום כך צריך האדם להמשך אחר הקב"ה ולהדבק בו תמיד, שכתוב (דברים י) ובו תדבק.

בא ראה, (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'. אחר כך תור ופרש, נקי כפיים. שלא עושה כדיו צלם, ולא מחזיק עמהם כמה שלא צריך. ועוד, שלא נטמא בהם ולא מטמא בהם את הגוף כמו אותם שמשמאים את עצמם בימים להטמא, וזה הוא נקי כפיים ובר לבב, כמו זה שלא מושך את

דלא עביד בידי טופסא ולא אתתקף בהו כמה דלא אצטרף. ונתו דלא אסתאב בהו ולא סאיב בהו לגופא כאנון דמסאבין גרמייהו כדיון לאסתאבא, ודא הוא נקי כפיים, ובר לבב, כגוונא דא דלא אמשיף רעותיה ולביה לסטרא אחרא, אלא לאתמשכא בטר פולחנא דקדשא ברין הוא.

אשר לא נשא לשוא נפשו. נפשו כתיב נפשי קרי, והא אוקמוה (דף קא ע"א) נפשי דא נפש דוד סטרא דמהימנותא. נפשו דא נפש דבר נש ממש. בגין דכד יפוק מהאי עלמא. ונפשיה יסתלק בעובדין דכשרין על מה דיתקמים בהו למיהף בין כל אנון קדישין כמה דאת אמר, (תהלים קטו) אתהלהף לפני יי בארצות החיים. ובגין דלא נשא לשוא נפשי ישא ברכה מאת יי וגו'.

תרגום לשון הוזהר

צרוננו ולבו לצד האחר אלא להמשך אחר עבודת הקב"ה.
אשר לא נשא לשוא נפשו. כתוב נפשו ונקרא נפשי, והרי פרשוהו, נפשי - זו נפש דוד, צד האמונה. נפשו - זו נפש האדם ממש. משום ש כאשר יצא מן העולם הזה ונפשו תתעלה במעשים שכשרים, על מה שיתקיים בהם ללכת בין כל אותם הקדושים, כמו שנגמור (תהלים קטו) אתהלהף לפני ה' בארצות החיים. ומשום שלא נשא לשוא נפשי, ישא ברכה מאת ה' וגו'.

בא ראה, אחר שנמול אברהם, היה יושב וכואב, ותקב"ה שלח אליו שליחה מלאכים בגלוי להקדים לו שלום. ואם תאמר, שהרי בגנזל וכי

תא חזי, בטר דאתגור אברהם הנה יתיב וכאיב, וקדשא ברין הוא שדר לגביה תלת מלאכין באתגליא לאקדמא ליה שלם. ואי תימא דהא באתגליא. וכי מאן יכיל למחמי מלאכין והא כתיב, (תהלים קד) עושה מלאכיו רוחות וגו'. אלא ודאי חמא לון, דנחתי לארעא כגוונא דבני נשא, ולא יקשה לך האי, דהא ודאי אנון רוחין קדישין, ופשעתא דנחתי לעלמא מתלבשין באוירי וביסודי דגולמין, ואתחוו לבני נשא ממש כחיזו דיוקנא דלהון.

ותא חזי, אברהם חמא לון כחיזו בני נשא. ואף על גב דהנה כאיב ממילה נפק ורהט אפתייהו בגין דלא למגרע (כח) דהנה עביד משקדמת דנא.

אמר רבי שמעון ודאי כחיזו דמלאכין חמא לון, כמה דכתיב

מי יכול לראות מלאכים, והרי כתוב (סו קד) עשה מלאכיו רוחות וגו'? אלא ודאי שראו אותם שרדו לארץ כמו בני אדם. ולא יקשה לך זה, שהרי הם ודאי רוחות קדושות, ובשעה שיוצאים לעולם, מתלבשים באוירים וביסודות של גלמים, ונראים לבני אדם ממש כמראה דמותם. **ובא** וראה, אברהם ראה אותם כמראה בני אדם, ואף על גב שהיה כואב מן הפילה, יצא ורץ אחריהם כדי לא לגרע (כח) שהיה עושה מקדם לבן.

אמר רבי שמעון, ודאי שראו אותם כמראה של מלאכים, ממה שכתוב ויאמר אדני, בא"ף דל"ת השכינה היתה באה, ואלו היו עמודים

חזרה לתוכן העניינים

ויאמר אדני באל"ף דל"ת, שכנינתא הנה אתיא, ואלין הוו סמיכין דילה ופרסייא לגבה, בגין דאנון גוונים תלת דתחותא. וקמא השתא בגין דאתגור מה דלא הנה חמי מקדמת דנא עד לא (דף קא ע"ב) אתגור, בקדמיתא לא הנה גדע אלא דאנון בני נשא, ולבחר גדע דאנון מלאכין קדישין ואתו בשליחותא לגביה. בשעתא דאמרו ליה אי"ה שרה אשתך ובשרו ליה בשורת יצחק.

אליו אתון נקודות אי"ו, וסימן אי"ו, רמז למה דלעילא, רמז לקודשא בריך הוא. ויאמר הנה באהל. פתיב הכא הנה באהל וכתיב התם (ישעיה לב) אהל כל יצען וגו'. תא חזי, פיון דנקוד אי"ו אמאי פתיב לבתר אי"ה, אלא בגין דחבורא דדכר ונוקבא פחדא ונא דמהימנותא. פדיון

אמר ויאמר הנה באהל. תמן הוא קשורא דכלא ותמן אשתפח (ויאמר הנה באהל). אי"ה וגו', וכי לא הוו דדעי מלאכי עלאי דשרה הנה באהל, אמאי כתיב אי"ה. אלא לא דדעי בהאי עלמא אלא מה דאתמסר להו למנדע.

תא חזי (שמות יב) ועברתי בארץ מצרים אני יי. וכי כמה שליחין ומלאכין אית ליה לקדשא בריך הוא, אלא בגין דאנון לא דדעי בין טפה דבוכרא לטהוא דלא בוכרא בר קדשא בריך הוא בלחודיו.

בגוונא דא (יחזקאל ט) והתוית תו על מצחות האנשים. ואמאי צריכין. אלא בגין דאנון לא דדעי, אלא מה דאתמסר לון למנדע (דעס), בגון כל אנון מלין דזמין קדשא בריך הוא לאייתא על עלמא. ומאי טעמא

בגין דקודשא בריך הוא אעבר ברוזא בכלהו ריקיעין בההיא מלה דזמין לאייתא על עלמא.

בגוונא דא בשעתא דמחבלא אשתפח (דף קב ע"א) בעלמא בעי בר נש לאתפסיא בביתיה ולא יתחזי כשוקא בגין דלא יתחבל, כמה דאתא אמר, (שמות יב) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. מנייהו דכיל לאסתתרא, אין, אבל מקמי קדשא בריך הוא לא (ס"א ביביל) בעי לאסתתרא. מה כתיב, (דמיה כג) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם יי.

מדרש הנעלם

אמר רבי חייא אמר רב אי הוינא מסתבלין בפרשתא דא נסתכל בהכמתא, אי ענינא דנשמתא היא לאו רישא סופא ולא סופא רישא, (דף ק ע"א)

ואי ענינא לפטירת איניש מעלמא היא, נסתור כל פרשתא או נוקים פרשתא בהאי או בהאי. מהו יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם וגו' ואקחה פת לחם וגו' וימהר אברהם האהלה אל שרה וגו' ואל הכפר רץ אברהם וגו' וישח חמאה וחלב וגו'.

בר אתא רב דימי אמר לא מצאה הנשמה תועלת לגוף אלמלא מה שרמו בכאן רמו הקרבנות. בטלו הקרבנות לא בטלה התורה, האי דלא אעסק בקרבנות לעסק בתורה ויתחזי ליה יתיר, דאמר רבי יוחנן כשפרש הקדוש ברוך הוא הקרבנות אמר משה רבוננו של עולם תינח בזמן שהיו ישראל על אדמתם, פיון שגילו מעל אדמתם מה יעשו, אמר לו משה, יעסקו בתורה ואני מוחל להם בשבילה יותר מכל הקרבנות

תרגום לשון הזוהר

שלה וכסא אליה, משום שהם שלשת הגונים שתחתיה. וראה קצת משום שנמול מה שלא ראה מקדם לזה עד שלא נמול. בתחלה לא היה ידע, אלא שהם בני אדם. אחר כך ידע שאותם מלאכים קדושים הם ובאו אליו בשליחות, בשעה שאמרו לו אי"ה שרה אשתך ובשרו לו בשורת יצחק.

אליו - האותיות נקודות אי"ו, וסימן אי"ו רמז למה שלמעלה, רמז לקב"ה. ויאמר הנה באהל. כתוב כאן הנה באהל, וכתוב שם (ישעיה לב) אהל כל יצען וגו'. בא ראה, פיון שנקוד אי"ו, למה כתוב אחר כך אי"ה? אלא משום שחבור של זכר ונקבה כאחד סוד האמונה. אי אמר ויאמר הנה באהל. שם הוא הקשר של הכל ושם הוא נמצא

בא ראה, (שמות יב) ועברתי בארץ מצרים אני ה'. וכי כמה שליחים ומלאכים יש לקב"ה? אלא משום שהם לא היו יודעים בין טפה של בכור לאתה שלא של בכור פרט לקב"ה לבדו. כמו זה (יחזקאל ט) והתוית תו על מצחות האנשים. ולמה צריכים? אלא משום שהם לא יודעים אלא רק מה שנמסר להם לדעת (יודעים), כמו כל הדברים הללו שעתיד הקב"ה להביא על העולם. ומה הטעם? משום שהקב"ה מעביר כרוז בכל הרקיעים באותו דבר שעתיד להביא על העולם.

תרגום לשון הזוהר

שרה וגו', ואל הכפר רץ אברהם וגו', וישח חמאה וחלב וגו'.

כשבא רב דימי, אמר, לא מצאה הנשמה תועלת לגוף אלמלא מה שרמו בכאן רמו הקרבנות. בטלו הקרבנות - לא בטלה התורה. זה שלא מתעסק בקרבנות, שיעסק בתורה ויועיל לו יותר. שאמר רבי יוחנן, כשפרש הקב"ה הקרבנות, אמר משה: רבוננו של עולם, תינח בזמן שהיו ישראל על אדמתם, פיון שגילו מעל אדמתם מה יעשו? אמר לו: משה, יעסקו בתורה, ואני מוחל להם בשבילה יותר מכל הקרבנות שבעולם, שאמר (יחזקאל ט) זאת התורה לעלה למנחה וגו'. כלומר, זאת התורה בשביל עולה, בשביל מנחה, בשביל חסאת, בשביל אשם.

שבעולם שנאמר (ויקרא ז) זאת התורה לעולה למנחה וגו'. כלומר זאת התורה בשביל עולה בשביל מנחה בשביל תפאת בשביל אשם.

אמר רבי כרוספדאי האי מאן דמדפר בפומיה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות עניינא דקרפניא ותקרובתא ויכוון בהו, ברית כרותה הוא דאגון מלאכיא דמדפרין חוביה לאבאשא ליה דלא יכלין למעבר ליה אלמלא טיבו.

ומאן יוכח האי פרשתא יוכח, דבין דאמר והנה שלשה אנשים נצבים עליו, מהו עליו, לעיני פדניה, פינן (דף ק ע"ב) דחמא נשמחא דצדיקיין כד, מה כתיב וימהר אברהם האהלה וגו'. מהו האהלה בית המדרש, ומהו אומר מהרי שלש סאים, ענין הקרבנות, ונשמחא מתפונות בהו, הדא הוא דכתיב ואל הפקר רץ אברהם. וברין נייחא להו ולא יעוד רבי פנחס פתח קרא דכתיב, והנה החל הנגף בעם וכתוב ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה וגו' וכתוב ותעצר המגפה. כתיב הכא מהר וכתוב התם מהרי שלש סאים. מה להלן קרפן לאשתובא אף פאן קרפן לאשתובא.

אמר רבי פנחס ומנא הדא הוינא אולי בארחה וערעית ביה באלהו, אמנא ליה, לימא לי מר מלה דמשלי לברייתא, אמר ליה, קיים גור קדשא ברוד הוא ועאלו קמיה כל אליו מלאכיא דממנן לאדפרא חובי דבר נש, די בעדנא דידפרין בני אנשא קרפניא דמני משה ושוי לביה ורועייתיה בהו, דכלהו ידפרין ליה למב.

ועוד בעדנא דיערע מותנא בכני אנשא, קיימא אתגור וכרוזא אעבר על כל

תרגום לשון הזוהר

אמר רבי כרוספדאי, זה מי שמוכיר בפיו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ענין הקרבנות ותקרבתם ויכוון בהם, ברית כרותה היא שאותם המלאכים המזכירים חטאו כדי להרע לו, שלא יכולים לעשות לו אלא רק טוב.

ומי יוכיח? פרשה זו תוכיחו שבינן שאמר והנה שלשה אנשים נצבים עליו, מה זה עליו? לענין פדניו. פינן שרואה נשמת הצדיק כד, מה כתוב? וימהר אברהם האהלה וגו'. מה זה האהלה? בית המדרש. ומהו אומר? מהרי שלש סאים, ענין הקרבנות, והנשמח מתפונות בהם. זהו שכתוב ואל הפקר רץ אברהם. ואן נוח להם ולא יכולים להרע לו.

ועוד, בזמן שיארע מות בכני אדם, הברית נגורה, והכרוז עובר על כל חילות השמים, דאם יעלו בניו בארץ בבתי כנסיות ובבתי מדרשות

חילא דשמנא דאי ייעלון בנהוי בארעא בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ויימרון ברעות נפשא ולבא עניינא דקמרת בוסמין דהו להו לישראל, דיתבטל מותנא מנייהו.

אמר רבי יצחק פא וראה מה כתיב ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קמרת. אמר ליה אהרן למה. אמר כי יצא הקצף מלפני יי וגו'. מה כתיב וירץ אל (דף קא ע"א) תודך הקהל והנה החל הנגף בעם. וכתוב ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. ולא יכיל מלאכא דמחבלא לשלטאה ונתבטלא מותנא.

רבי אחא אול לכפר טרשא אתא לגבי אושפיזיה, לחישו עליהו כל בני מתא, אמרו נברא רבא אתא הכא גייל לגביה, אתו לגביה, אמרו ליה לא חס על

תרגום לשון הזוהר

ויאמרו ברצון נפש ענינים של קטרת בשמים שהיו להם לישראל, שיתבטל המות מהם.

אמר רבי יצחק, בא ראה מה כתוב, ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קמרת. אמר לו אהרן, למה? כי יצא הקצף מלפני ה' וגו'. מה כתוב? וירץ אל תודך הקהל והנה החל הנגף בעם. וכתוב ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. ולא יכל מלאך של חבלה לשלט ולתבטל המות.

רבי אחא הלך לכפר טרשא. בא אצל המארת שלו. לחשו עליו כל בני העיר. אמרו, אדם גדול בא לכאן, גלף אליו. באו אצלו. אמרו לו, לא חושש על אבדתינו? אמר להם, מהו? אמרו לו שיש שבעה ימים שיש מות בעיר, וכל יום

אוכדנא, אמר להו מהו. אמרו ליה דאית שבעה יומין דשארי מותנא במאתא וכל יומא אתתקף ולא אתבטל. אמר להו גייל לבי כנשתא ונתבע רחמי מן קדם קדשא ברוד הוא. עד דהו אולי, אתו ואמרו פלוני ופלוני מיתה, ופלוני ופלוני נמו למות. אמר להו רבי אחא לית עתא לקיימא הכי דישעתא דחיקא.

אבל אפרישו מכוון ארבעין בני נשא מאגון דוכאין יתיר. עשרה עשרה לארבעה חולקין ואנא עמכו, עשרה לווייתא דמאתא, ועשרה לווייתא דמאתא, וכן לארבע וווייתא דמאתא. ואמרו ברעות נפשכוון עניינא דקמרת בוסמין. דקודשא ברוד הוא ירב למשה ועניינא דקרפניא עמיה.

עברו בן תלת ומנין ואעברו בכל מאתא מתחנן ולא מתבטל.

אמר להם, גלף לבית הכנסת ונבקש רחמים מלפני הקדוש ברוד הוא. עד שהיו הולכים, באו ואמרו, פלוני ופלוני מתו, ופלוני ופלוני נוסים למות. אמר להם רבי אחא, אין עת לעמד כד, שהשעה דחוקה.

אבל תפרישו מכם ארבעים בני אדם מאלו היותר זכאים. עשרה עשרה לארבעה חלקים, ואני עמכם, עשרה לקצה העיר ועשרה לקצה העיר, וכן לארבע קצוות העיר, ואמרו בנפש חפצה ענין של קטרת הסמים שהקדוש ברוד הוא נתן למשה, וענין של הקרבנות אתו.

עשו כד שלש פעמים ועברו בכל העיר לארבע קצוות והיו אומרים כן. לבסוף אמר להם, גלף לאלו שגושים למות, ותפרישו מכם לבתיהם

פרשת וירא אליו

ספר הוזהר

(דף קא ע"א)

תקצ

פרשת וירא אליו

ספר הוזהר

(דף קב ע"א)

תקצא

לארבע וזויותא והו אמרו בן, לבתר אמר להו גויל לאנון דאוישוו למימת אפרישו מנייכו לבתיהון, ואמרו ברין, וכד תסימו אמרו אלון פסוקיאי (במדבר טו) ויאמר משה אל אהרן קח את המחפת ותן עליה אש וגו' (דף קא ע"ב) וישח אהרן וגו' ועמד בין המתים וגו'. וכן עברו ואתפסלו מנייהו.

שמעו ההוא קלא דאמר סתרא סתרא קמיתא אחילו לעילא דהא דינא דשמא לא אשריי הקא דהא ידעי לבמלא ליה. חלש לביה דרבי אהא, אדמוק, שמע דאמרי ליה, כד עברת דא עבדי דא, זיל ואימא לון דיתורין בתשובה דתייבין אנון קפאי. קם ואחור להו בתשובה שלימתא, וקבילו עלייהו דלא ותפסלו מאורייתא לעלם, ואחילפו שמא דקרתא וקארו ליה מאתא מחסא.

אמר רבי יהודה לא בי להם לצדיקים שמכפלין את הגזרה אלא לאחר כן שמכריזין להם, תדע לך שכן הוא, דכיון שהנשמה אומרת לגוף מהרי שלש סאים וגו' וכל אותו הענין ומכפל את הדין, מה כתיב ויאמר שוב אשוב אלך פעת תיה הרי ברכה.

ביון שרואים אותה המלאכים שזה לקח עצה לנפשו, מה עושים, הולכים אצל הרשעים לעיני בדינם ולעשות בהם משפט הדין הוא דכתיב ויקומו משם האנשים וישקפו על פני סדום למקום הרשעים לעשות בהם משפט. הדין הוא דאמר רבי יהודה כף דרכו של צדיק ביון שרואה שמעיניו בדינו אינו מתאחר לשוב ולהתפלל ולהקריב (ע) חלבו ודמו לפני צורו עד שמסתלקו בעלי הדין ממנו.

דכיון שאמר וישא עיניו (דף קב ע"א) וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו, מה כתיב בנשמה, וימהר אברהם האהלה אל שרה. בחפזו ובמהירות בלא שום העפכה, מיד ממחרת הנשמה אצל הגוף להחזירו למוטב ולבקש בפה שיחכפר לו עד שמסתלקו ממנו בעלי הדין.

רבי אליעזר אומר מהו דאמר ואברהם ושרה וקנים באים בזמנים חדל להיות לשרה ארח בנשים. אלא ביון שהנשמה עומדת במעלתה והגוף נשאר בארץ מכמה שנים, באים בזמנים, שנים וימים הרבה. וחדל לצאת ולבא ולעבר ארח כשאר כל אדם, אתבשר להחיות הגוף. מהו אומר אחרי בלותי היתה לי עדנה, אחרי בלותי בעפר מהיום כמה שנים

היתה לי עדנה וחדוש, ואדוני זקן שהיום כמה שנים שיצאת ממני ולא הפקדני. וקודשא בריך הוא אמר היפלא מני דבר למועד. מהו למועד. אותו הידוע אצלי להחיות המתים. ולשרה בן מלמד שיחדש כבן שלש שנים.

אמר רבי יהודה ברבי סימון ביון שהנשמה ניוונת מזיוה של מעלה, קדשא בריך הוא אומר לאותו המלאך הנקרא דומ"ה, לך ובשר לגוף פלוני שאני עתיד להחיותו למועד שאני אחיה את הצדיקים לעתיד לבא. והוא משיב אחרי בלותי היתה לי עדנה. אחרי בלותי בעפר ושכנתי באדמה ואכל בשרי רמה וגוש עפר תהיה לי הדיש. קדשא בריך הוא אומר לנשמה, הדין

תרגום לשון הוזהר

ותאמרו כן, וכאשר תסימו, תאמרו אלו הפסוקים, ויאמר משה אל אהרן קח את המחפת ותן עליה אש וגו', וישח אהרן וגו', ועמד בין המתים וגו'. וכן עשו והתבטל מהם (תקומה). שמעו אותו קול ש'אומר: סודי הסודות, הראשונים הנחיליה לנצח, שהרי דין השמים לא שורה כאן, שהרי יודעים לבטלו. חלש לבו של רבי אהא וישן. שמע שאומרים לו: כמו שעשית בתשובה, שרשעים הם לפני. קם והחזירם בתשובה שלמה, וקבילו עליהם שלא יתבטלו מהתורה לעולם, והחילפו את שם העיר, וקראו לא מתא מחסא.

שמכפלים את הגזרה, אלא לאחר כן שמכריזים להם, תדע לך שכן הוא. דכיון שהנשמה אומרת לגוף מהרי שלש סאים וגו' וכל אותו הענין ומכפל את הדין - מה כתוב? ויאמר שוב אשוב אלך פעת תיה. הרי ברכה. ביון שרואים אותה המלאכים שזה לקח עצה לנפשו - מה עושים? הולכים אצל הרשעים לעיני בדינם ולעשות בהם משפט. זהו שכתוב ויקומו משם האנשים וישקפו על פני סדם. למקום הרשעים, לעשות בהם משפט. זה הוא שאמר רבי יהודה, כף דרכו של צדיק: ביון שרואה שמעיניו בדינו, אינו מתאחר לשוב ולהתפלל ולהקריב (ע) חלבו ודמו לפני צורו, עד שמסתלקים בעלי הדין ממנו.

תרגום לשון הוזהר

שכיון שאמר וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו - מה כתיב בנשמה? וימהר אברהם האהלה אל שרה. בחפזו ובמהירות בלא שום העפכה. מיד ממחרת הנשמה אצל הגוף להחזירו למוטב ולבקש בפה שיחכפר לו, עד שמסתלקים ממנו בעלי הדין. רבי אליעזר אומר, מהו שאמר ואברהם ושרה וקנים באים בזמנים חדל להיות לשרה ארח כנשים? אלא, כיון שהנשמה עומדת במעלתה, והגוף נשאר בארץ מכמה שנים, באים בזמנים שנים וימים הרבה וחדל לצאת ולבא ולעבר ארח כשאר כל אדם. נתבשר להחיות הגוף. מהו אומר אחרי בלותי היתה לי עדנה? אחרי בלותי בעפר מהיום כמה שנים, היתה לי עדנה וחדוש. ואדני זקן, שהיום כמה שנים שיצאת ממנו ולא הפקדני. והקדוש ברוך הוא אומר,

היפלא מה דבר למועד. מהו למועד? אותו הידוע אצלי להחיות מתים. ולשרה בן מלמד שיחדש כבן שלש שנים. אמר רבי יהודה ברבי סימון, ביון שהנשמה ניוונת מזיוה של מעלה, הקדוש ברוך הוא אומר לאותו המלאך הנקרא דומ"ה: לך ובשר לגוף פלוני שאני עתיד להחיותו למועד שאני אחיה את הצדיקים לעתיד לבא. והוא משיב: אחרי בלותי היתה לי עדנה? אחרי בלותי בעפר ושכנתי באדמה, ואכל בשרי רמה וגוש עפר, תהיה לי חדוש? תקדוש ברוך הוא אומר לנשמה: זהו שכתוב ויאמר ה' אל אברהם וגו' היפלא מה דבר? למועד הידוע אצלי להחיות את המתים אשוב אלך אותו הגוף שהוא קדוש מחדש ככראשונה להיותכם מלאכים קדושים, ואתו היום עתיד

פרשת וירא אליו ספר הזוהר

תקצב (דף קב ע"א)

פרשת וירא אליו ספר הזוהר

תקצב (דף קב ע"ב)

פרשת וירא אליו ספר הזוהר

הוא דכתיב ויאמר יי אל אברהם וגו' היפלא מו דבר למועד הידוע אצלי להחיות את המתים, אשוב אליך, אותו הגוף שהוא (דף קב ע"ב) קדוש מחודש כבראשונה להיותכם מלאכים קדושים ואותו היום עתיד לפני לשמח בהם הלא הוא דכתיב, (תהלים קד) יהי כבוד יי לעולם ישמח יי במעשיו, (ע"כ מדרש הנעלם)

והר:

איה שרה אשתך, דלא בעו לומר קמה, מיון דאמר הנה באהל מיד ויאמר שוב אשוב אליך פעת חיה והנה בן לשרה אשתך וגו'. תא חזי, אורח ארעא, דעד לא אומין אברהם קמיהו למיכל לא אמרו ליה מדי, בגין דלא יתחזי דבגין ההיא בשורה קא אומין להו למיכל, בתר דכתיב ויאכלו בדין אמרו ליה ההיא בשורה.

ויאכלו, סלקא דעתך וכי מלאכי עלאי אצלי, אלא בגין זקרא דאברהם אתחזי הכי. אמר רבי אלעזר ויאכלו ודאי, בגין דאנון אשא דאכיל אשא ולא אתחזי, וכל מה דיהב לון אברהם אצלי בגין דמסטרך דאברהם אצלי לעילא (דאכלי מהווא סטרך דלעילא).

תא חזי, פל מה דאכיל אברהם בטהרה איהו קא אכיל ובגין פך אקריב קמיהו ואצלי, ונטיר אברהם בביתיה דכיא ומסאבותא, דאפילו בר נש דאיהו מסאב (לא יכיל לקרא בביתו בדין ידע אברהם דתא מסאב איהו ועבד) (ג"א לא תה משמש בביתו, עד דעבד) ליה טבילה, או עביד ליה לנטרא שבועה יומין פדקא חזי ליה בביתיה, והכי הוא ודאי. תא חזי כתיב, (דברים כג) איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה וגו'. מאי

תרגום לשון הזוהר

להם אברהם אכלו, משום שמצד אברהם אוכלים למעלה (שואכלים מאותו צד שלמעלה).

בא ראה, כל מה שאכל אברהם, הוא אכל בטהרה, ולכן הקריב לפניו ואכלו, ואברהם שמר בביתו טמאה וטהרה שאפלו בן אדם שהוא טמא (לא יכל להקריב לביתו). או ידע אברהם שנה טמא הוא, ועשו (לא תה משמש בביתו, עד ששעה) לו טבילה, או עשה לו לשמר שבועה ימים כראוי לו בביתו, וכך זה בודאי.

בא ראה, כתוב (דברים כג) איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה וגו'. מה תקנתו? והיה לפנות ערב ירחץ במים. ארעה בו טמאה אחרת, כמו זיבה (שקאת צרעת או נדה) או טמאת נדה שהיו שתי טמאות, לא מספיק לו באותה טבילה (מימים) בין שארע לו

תקנתיה, והיה לפנות ערב ירחץ במים. אערע ביה טמאה (דף קב ע"ב) אחרך כגון זיבה או (ג"א סגירו או נדה) סגירת נדה דהו תרי מסאבו, לא סגינא ליה בהיה טבילה (בגין) בין דאערע ביה קרי קדם דקביל טמאה אחרך (בגין) בין דאערע ביה לבתר.

ואברהם ושרה הו מתקני טבילה לכלהו, איהו לגברי ואיהו לנשי. מאי טעמא אעסק אברהם לדפאה לכני נשא, בגין דאיהו טהור ואקרי טהור. דכתיב, (איוב יד) מי יתן טהור משמא לא אחר. טהור דא אברהם דנפק מתרה.

רבי שמעון אמר בגין לתקנא ההוא דרנא דאברהם, ומאן איהו מי"ם. בגין פך אתקין לדפאה כני עלמא כמא. ובשעתא דאומין למלאכין,

תרגום לשון הזוהר

גם שרה מטהרת את הנשים, ונמצא שכל מי שבא אליהם טהורים מהכל.

בא ראה שאברהם נטע אילן בכל מקום שדיורו שם, ולא היה עולה בכל מקום כראוי, פרט לשעה שדיורו היה בארץ כנען, ובאותו אילן היה יודע מי שנאחו בקב"ה ומי שנאחו בעבודה זרה. מי שנאחו בקב"ה, היה האילן פורש ענפיו ומכסה על ראשו ועושה עליו צל נאה. ומי שנאחו בצל של עבודה זרה, אותו האילן היה מתעלה, ונפיו היו עולים למעלה. או היה יודע אברהם ומהיר אותו, ולא זו משם עד שנאחו באמונת הקדוש ברוך הוא. וכך מי שהוא טהור (ג"א דין) מקבל אותו האילן, ומי שהוא טמא אינו מקבל אותו. או ידע אברהם והיה מטהר אותם במים.

פרשת וירא אליו

ספר הזוהר

(דף קב ע"ב)

תקציר

פרשת וירא אליו

ספר הזוהר

(דף קב ע"ב)

תקציר

רישיה ועביד עליה צלא יאה, ומאן דאתאחיד בסטרא דעבודה זרה ההוא אילנא הנה אסתלק וענפוי הוו סליקין לעילא. פדין הנה ידע אברהם ואזהיר ליה, ולא אעדי מתמן עד דאתאחיד במהימנותא דקדושא ברין הוא, והכי מאן דאיהו דכיןא (ד"א ל"ג כ"ב) מקבל ליה אילנא. מאן דאיהו מסאב לא מקבל ליה. פדין ידע אברהם ומדכי לון במיא. ומעיינא דמא הנה תחות ההוא אילנא, ומאן דצריך טבילה מיד מין סלקין לגביה, ואילנא אסתלקין ענפוי, פדין ידע אברהם דאיהו מסאבא וכי טבילה מיד, ואם לאו מיא נגיבן פדין ידע דבעי לאסתאבא ולאסתמרא שבעה יומין.

תא חזי, דאפילו בשעתא דאמין לון למלאכין אמר לון והשענו תחת

העץ בגין למחמי ולמבדק בהו, ובההוא אילנא הנה בדיק לכל בני עלמא. ורזא (לכ"ב) בגין קדושא ברין הוא קא (ע"ב) אמר דאיהו אילנא דחיי לכלא, ובגין כך והשענו תחת העץ ולא תחת עבודה זרה.

ותא חזי, כד חב אדם, בעץ הדעת טוב ורע חב, דכתיב ומעץ הדעת וגו' ואיהו ביה חב וגרם מותא לעלמא. מה כתיב ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים וגו'. (וה"ם מותא לכל בני עלמא) וכד אתא אברהם באילנא אתרא אחקין עלמא דהוא אילנא דחיי ואודע מהימנותא לכל בני עלמא:

ויאמר שוב אשוב אליך פעת חיה. אמר רבי יצחק שוב אשוב, שוב ישוב מיבעי ליה, דהא מפתחא דא למפקד עקרות בידיא דקדושא ברין

תרגום לשון הזוהר

ומעין מים הנה תחת אותו אילן, ומי שצריך טבילה מיד המים עולים אליו, ועולים ענפי האילן, אז ידע אברהם שהוא טמא וצריך מיד טבילה. ואם לא, יבשו המים, ואז ידע שרוצה להטמא ולהשמר שבעה ימים.

ובא וראה, שאפילו בשעה שהזמין את המלאכים אמר להם והשענו תחת העץ כדי לראות ולבדק אותם, ובאותו אילן היה בודק את כל בני העולם. והסוד (בג"מ) משום הקדוש ברין הוא (עשה) אמר שהוא עץ החיים לכל, ולכן והשענו תחת העץ, ולא תחת עבודה זרה.

ובא וראה, כשחטא אדם, הוא חטא בעץ הדעת טוב ורע, שכתוב ומעץ הדעת וגו', והוא חטא בו וגרם מות לעולם. מה כתוב? ועתה פן ישלח ידו

הוא איהו ולא בידיא דשליחא אתרא. כמה דתנינן תלת מפתחין אנון דלא אתמסרו בידיא דשליחא. דחיה ותחית המתים וגשמים. והואיל דלא אתמסרו בידיא דשליחא אמאי פתיב שוב אשוב. אלא ודיא קדושא ברין הוא דהנה קאים עליוהו אמר (ליה) מלה, בגין כך פתיב ויאמר שוב אשוב אליך.

ותא חזי, בכל אתר דכתיב ויאמר סתם או ויקרא סתם הוא מלאכא דברית ולא אתרא. ויאמר דכתיב, (שמות טו) ויאמר אם שמע תשמע וגו' ויאמר ולא קאמר מאן הוא. ויקרא דכתיב, (ויקרא א) ויקרא אל משה ולא קאמר מאן הוה. אמר דכתיב, (שמות כד) ואל משה אמר וגו' ולא אמר מאן הוה. (אוף הכי דכתיב ויאמר שוב אשוב ויאמר סתם ולא קאמר מאן דף קב ע"ב) אלא בכל

תרגום לשון הזוהר

ובא וראה, בכל מקום שכתוב ויאמר סתם או ויקרא סתם, הוא מלאך הברית ולא אחר. ויאמר - שכתוב (שמות טו) ויאמר אם שמע תשמע וגו'. ויאמר, ולא אמר מיהו. ויקרא - שכתוב (ויקרא א) ויקרא אל משה, ולא אמר מי היה. אמר - שכתוב (שמות כד) ואל משה אמר וגו', ולא אמר מי היה. נאף כך שכתוב שוב אשוב, ולא אמר מי היה. אלא בכל אלה מלאך של הברית היה, והכל נאמר בקב"ה. ולכן כתוב ויאמר שוב אשוב אליך וגו', והנה בן וגו'.

והנה בן לשרה אשתך. מה השעם לא כתוב והנה בן לר? אלא כדי שלא יחשב שהוא מהגר כמו בראשונה. רבי שמעון פתח ואמר, (מלאכי א) בן יכבד אב ועבד אדניו. בן יכבד אב - זה יצחק

הני מלאכא דברית הנה וכלא בקדושא ברין הוא אתמר. ובגין כך פתיב ויאמר שוב אשוב אליך וגו'. והנה בן וגו':

והנה בן לשרה אשתך. מאי טעמא לא כתיב והנה בן לך, אלא בגין דלא יחשב דהא מן הגר איהו כדקדמימא. רבי שמעון פתח ואמר, (מלאכי א) בן יכבד אב ועבד אדניו. בן יכבד אב דא יצחק לאברהם. אימתי כפיד ליה, בשעתא דעקד ליה על גבי מדבחא וכעא למקרב ליה קרבנא, ויצחק בר תתין ושבע שנין הנה, ואברהם הנה סבא. דאילו הנה בעיט (ס"א ב"ה) ברגלא חד לא יכיל למייקם קמיה, ואיהו אוקיר ליה לאבוי ועקד ליה כחד אימרא בגין למעבד רעותיה דאבוי.

ועבד אדניו דא אליעזר לאברהם.

את אברהם. מתי כבד אותו? בשעה שעקד אותו על גבי המזבח ורצה להקריבו לקרבן. ויצחק בן שלשים ושבע שנים היה, ואברהם היה זקן, שאלו היה בועט [15] ברגל אחת לא היה יכול לעמד לפניו, והוא כבד אותו את אביו, ועקד אותו כמו תיש כדי לעשות רצון אביו.

ועבד אדניו - זה אליעזר לאברהם, כששלח אותו לחרן ועשה כל רצונו של אברהם וכבדו, כמו שכתוב (בראשית כד) וה' ברך את אדני וגו', וכתוב (שם) ויאמר עבד אברהם אנכי, כדי לכבד את אברהם. שהרי בן אדם שהיה מביא כסף וזהב ואבנים יקרות וגמלים, והוא כראוי, נאה למראיה, לא אמר שהוא אוהב אברהם או קרוב שלו, אלא אמר עבד אברהם אנכי, כדי להעלות

פרשת וירא אליו ספר הזהר

(דף קג ע"א) תקצו

פרשת וירא אליו ספר הזהר

(דף קג ע"א) תקצו

פרשת וירא אליו ספר הזהר

כד שדר ליה לחרן, ועבד כל רעותיה דאברהם, ואוקיר ליה כמה דכתיב, (בראשית כד) ויז ברך את אדוני וגו'. וכתוב (בראשית כד) ויאמר עבד אברהם אנכי, בגין לאוקיר ליה לאברהם. דהא בר נש דהנה מייתי כסף וזהב ואבני יקר וגמלין ואיהו כדקא יאות שפיר פחיו לא אמר דאיהו רחמא דאברהם או קריבא דיליה. אלא אמר עבד אברהם אנכי, בגין לסלקא בשבחה דאברהם ולאוקיר ליה בעיניו.

נפשה עד דנפקת מינה. והנה בן לשרה. לאסתלקא בגיניה בשעתא דקדשא ברין הוא יתיב בדינא על עלמא. דכדין ויז פקד את שרה וגו' דהא מדפרי לשרה בגיניה דיצחק ועל דא איהו בן לשרה (אגרו מלאכי אמרו). והנה בן לשרה. (דף) דהא נוקבא נטלא (ליה) לברא מן דכורא:

ושרה שומעת פתח האהל והוא אחרי. מאי והוא אחרי, והיא אחרי מיבעי ליה. אלא נזא איהו, ושרה שומעת מה דהנה אמר (פתח האהל דא קדשא ברין הוא. והוא אחרי מאן דהנה אמר) פתח האהל דא דרגא תמאה. פתחא דמהימנותא. והוא אחרי (דא) דאודי ליה דרגא עלאה (ב"א פתח האהל והוא אחרי דא קדשא ברין הוא. פתח האהל דא דרגא תמאה. והוא אחרי דא דרגא עלאה). מן יומא דהת שרה בעלמא לא שמעת מלה דקדשא ברין הוא בר ההוא שעתא.

דבר אחר דהת יתבא שרה פתח

ועל דא בן יכבד אב ועבד אדניו. ואתון ישראל בני קלנא בעיניכו לומר דנא אבוכון או דאתון עבדין לי. ואם אב אני איה כבודי וגו'. בגין כך והנה בן, דא הוא בן ודאי, ולא ישמעאל. דא הוא בן דאוקיר לאבוי כדקא חזי.

והנה בן לשרה אשתך בן לשרה, דבגיניה מיתת, דבגיניה פאיבת

תרגום לשון הוהר

את שבח אברהם ולכבדו בעיניהם. ועל כן בן יכבד אב ועבד אדניו. ואתם ישראל בני, קלון בעיניכם לומר שאני אביכם או שאתם עבדים שלי? ואם אב אני איה כבודי וגו'. משום כך והנה בן. וזהו בן ודאי, ולא ישמעאל. וזהו בן שכבד את אביו כראוי. והנה בן לשרה אשתך. בן לשרה - שבגללו מתה, שבגללו כאכה נפשה עד שיצאה ממנה. והנה בן לשרה - להפעלות בגללו בשעה שהקדוש ברוך הוא יושב בדיון על העולם. שאז נה' פקד את שרה וגו', שהרי מזכירים את שרה משום יצחק, ועל זה הוא בן לשרה. נה' אחרי

האהל בגין למשמע מלין. והיא שמעת האי מלה דאתבשר בה אברהם. (ד"א) והוא אחרי. אברהם דהנה יתיב אחורוי דשכינתא:

ואברהם ושרה זקנים באים בימים. מאי באים בימים. שעורין דיומין דאתחזי כדון להו, חד מאה וחד תשעים, עאלו כיומין שעורא דיומין כדקא יאות. באים בימים. כמה דאת אמר פי כא היום דאערכ יומא למיעל. חדל להיות לשרה ארח כנשים. והיא שעתא חמאת גרמה בעדנא אחרא. וכגין כך אמרה ואדוני זקן דהא איהו לא כדאי לאולדא בגין דאיהו סבא.

רבי יהודה פתח (משלי לא) נודע בשערים פעלה בשבתו עם זקני ארץ. תא חזי, קדשא ברין הוא אסתלק ביקררה דאיהו גניו וסתים

נודע בשערים פעלה בשבתו עם זקני ארץ. תא חזי, קדשא ברין הוא אסתלק ביקררה דאיהו גניו וסתים

תרגום לשון הוהר

רבי. לא היה בעולם ולא היה מהיום שנברא העולם שיכול לעמד על חקמתו ולא יכול לעמד בו.

משום כי הוא גנוב ונסתר והפעלה למעלה למעלה, וכל העליונים והתחתונים לא יכולים להתדבק עד שפקל אומרים (יחזקאל א) ברוך כבוד ה' ממקומו. התחתונים אומרים שהוא למעלה, שכתוב (תהלים קיג) על השמים כבודו. העליונים אומרים שהוא למטה, שכתוב (ישעיהו סג) על כל הארץ כבודך. עד שפקלם, עליונים ותחתונים, אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו, כי לא נודע ולא היה מי שיכול לעמד עמו, ואתה אומר נודע בשערים פעלה?

אלא ודאי נודע בשערים פעלה - זה הקדוש

פרשת וירא אלו

ספר הוזהר

(דף קג ע"ב)

תקצוז

פרשת וירא אלו

ספר הוזהר

(דף קג ע"ב)

תקצוז

ואתדבק לפום מה דמשער בלביה כל חד כמה דכייל לאדבקא ברוחא דחכמתא. ולפום מה דמשער בלביה הכי אתידע בלביה. ובגיני כך נודע בשערים באנון שערים. אבל דאתידע בדקא יאות לא הנה מאן דיכיל לאדבקא ולמנדע ליה.

רבי שמעון אמר נודע בשערים בעלה. מאן שערים. כמה דאת אמר (תהלים כז) שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם. ובגין אלו שערים דאנון דרגין עלאין בגינייהו אתידע קדשא ברין הוא. ואי לא לא יכלין לאתדבקא ביה.

תא חזי, דהא נשמתא דבר נש לאו איהו (נ"א לא איהו) מאן דיכיל למנדע לה, אלא בגין אלין שייפין דגופא ואנון דרגין דעבדין אומנותא

דנשמתא בגין כך אתידע ולא אתידע. כך קדשא ברין הוא אתידע ולא אתידע בגין דאיהו נשמתא לנשמתא רוחא לרוחא גניו וטמיר מפלא, אבל באנון שערים דאנון פתחין לנשמתא אתידע קדשא ברין הוא.

תא חזי, אית פתחא לפתחא ודרגא לדרגא, ומגיהו ידיע יקרא קדשא ברין הוא. פתח האהל, דא הוא פתחא דצדק. כמה דאת אמר (תהלים קמ) פתחו ל"י שערי צדק וגו' דא פתחא קדמאה לאעלא ביה, וכהאי פתחא אתחיון כל שאר פתחין עלאין. מאן דזכי להאי (פתחא) זכי למנדע ביה ובכלהו שאר פתחין בגין דכלהו שראן עליה.

והשתא דפתחא דא לא אתידע.

תרגום לשון הוזהר

נודע ולא נודע. כך הקדוש ברוך הוא נודע ולא נודע, משום שהוא נשמה לנשמה, רוח לרוח, גניו וטמיר מן הכל. אבל באותם השערים, שהם פתחים לנשמה, נודע הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, יש פתח לפתח ודרגה לדרגה, ומתם ידוע כבודו של הקדוש ברוך הוא. פתח האהל - זהו פתח של צדק, כמו שגמבר (סם קמ) פתחו ל"י שערי צדק וגו'. זהו פתח ראשון להכנס בו, ובפתח הזה נראים כל שאר הפתחים העליונים. מי שזוכה לזה ופתח, וזכה לדעת אותו ובכל שאר הפתחים, משום שכלם שורים עליו.

ועכשו שפתח זה לא נודע, משום שישראל בגלות וכל הפתחים הסתלקו ממנו ולא יכולים לדעת ולדבק. אבל בזמן שישראל יצא מן הגלות, עתידות כל הדרגות העליונות לשרות

בגין דישראל בגלותא וכלהו פתחין אסתלקו מגיה ולא יכלין למנדע ולא אתדבקא. אבל בזמנא דיפקון ישראל מן גלותא זמינין פלהו ודרגין עלאין למשורי עליה בדקא יאות.

וכדין ינדעון בני עלמא חכמתא עלאה וקירא מה דלא הוו ידעין מקדמת דנא. דכתיב, (ישעיה יא) ונחה עליו רוח יי רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת יי. כלהו זמינין לאשראה על האי פתחא תתאה דאיהו פתח האהל. וכלהו זמינין לאשראה על מלכא משיחא בגין למידן עלמא דכתיב ושפט בצדק דלים וגו'.

בגיני כך פד אתבשר אברהם, האי דרגא הנה אמר כמה דאתמר דכתיב ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה. ויאמר, לא כתיב מאן הנה. ודא הוא

תרגום לשון הוזהר

מבשרת ואומרת שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך.

בא ראה כמה חביבות הקדוש ברוך הוא לאברהם, שהרי לא יצא ממנו יצחק עד שנמול. אחר שנמול התבשר על יצחק, משום שאו הוא זרע קדוש, וטרם שנמול אינו זרע קדוש, ואו הוא כמו שקתוב (בראשית א) אשר זרעו בו למינהו.

ובא וראה, טרם שנמול אברהם זרעו לא היה קדוש, משום שיצא מתוך ערלה והדבק בערלה למטה. אחר שנמול, יצא אותו הזרע בתוך הקדושה, ונדבק בקדושה שלמעלה והוליד למעלה, ונדבק אברהם בדרגתו כראוי. בא ראה, כשחוליד אברהם את יצחק, יצא קדוש כראוי. אלו (נ"א) המים שהיו והולידו חשך.

פרשת וירא אליו	ספר הזוהר	(דף קד ע"א)	תרא
פרשת וירא אליו	ספר הזוהר	(דף קג ע"ב)	תר
פרשת וירא אליו	ספר הזוהר	(דף קד ע"א)	תרא

בקדושה דלעילא ואוליד לעילא, ואתדבק אברהם בדרגיה כדקא יאות. תא חזי, פד אוליד אברהם ליצחק נפק קדישא כדקא יאות. והאי (נ"א תר"א) מיא אערו ואולידו חשוכא. רבי אלעזר שאיל יומא חד לרבי שמעון אבוי, אמר ליה האי דקרא ליה קדשא ברין הוא יצחק דכתיב וקראת את שמו יצחק. אמאי, דהא אתחזי דעד לא נפק לעלמא קרא ליה יצחק. אמר ליה הו אמתרא דאשא נטל מיא. דהא מיא מסטרא דגבורה קא אתיין. ותו (נ"א תא שאיל לוי ללוא) (שאל ליה) לנאי דאנון בדיחין לההוא סטרא במאני זמר ותשבחון לקביל האי סטרא. בגין כך יצחק איהו חדוה בגין דאתי מההוא סטרא ואתדבק ביה. תא חזי, יצחק בדיחותא חדוה דאחלף מיא באשא ואשא במיא, ועל דא אקרי הכי. ובגין כך קדשא

ברין הוא קרי ליה (דף קד ע"א) הכי עד לא פוק לעלמא שמה דא ואודע ליה לאברהם. ותא חזי, בכלהו אחרוני שבך לון קדשא ברין הוא למקרי לון שמקון. ואפילו נשי הוו קראן לכנייהו שמקון, אכל הכא לא שבך קדשא ברין הוא לאמיה למקרי ליה שמה אלא לאברהם, דכתיב וקראת את שמו יצחק אתה ולא אתרא, בגין לאחלפא מיא באשא ואשא במיא לאכללא ליה בסטריה. פיון דאתבשר אברהם ביצחק, מה כתיב ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדום. רבי אלעזר אמר תא חזי, כמה אנהג קדשא ברין הוא טיבו עם כל ברין וכל שפן לאנון דאזלי בארחוי, דאפילו בזמנא דבעי למידן עלמא, איהו גרים למאן דרחים ליה למכפי במלה עד לא ייתי ההוא דינא לעלמא.

תרגום לשון הזוהר

רבי אלעזר שאל יום אחד את רבי שמעון אבוי. אמר לו, זה שקרא לו הקדוש ברוך הוא יצחק, שכתוב וקראת את שמו יצחק, למה? שהרי נראה שער שלא יצא לעולם קרא לו יצחק? אמר לו, הרי נאמר שאל לוקחת מים, שהרי המים באים מצד של הגבורה, ועוד (נ"א ובא השאל מלחם) (שאל אותו) הלזים שהם משמחים לאותו הצד בכלל זמר ותשבחות כנגד הצד הזה, משום כך יצחק הוא חדוה, משום שהוא בא מאותו צד ונדבק בו. בא ראה, יצחק צחוק, חדוה שמחליפה מים באש ואש במים, ועל זה נקרא כך. ולכן הקדוש ברוך הוא קרא לו כך במים יצא לעולם בשם זה

דתיגנין בשעתא דקדשא ברין הוא רחים ליה לבר נש, משדר ליה דורנא, ומאן איהו, מספנא, בגין דיזפי ביה. וכיון דזכי ביה, איהו אמשיף עליה חד חוטא דחסד דאתמשף מסטר גמינא ופריש ארישיה ורשים ליה, בגין דכד ייתי דינא לעלמא ההוא מחבלא יזדהר ביה, ויזקי עינוי וחמא לההוא רשימו וקדין אסתלק מגיה ואזדהר ביה. בגיני כך אקדים ליה קדשא ברין הוא כמה דיזפי.

ותא חזי, פד בעי קדשא ברין הוא לאתתאה דינא על סדום, אזפי קדם לאברהם ושדר ליה דורנא למכפי עמהון בגין לשזכא ללוט בר אחוה מתמן, הדא הוא דכתיב ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לוט

תרגום לשון הזוהר

בדרכיו, שאפלו בזמן שרוצה לדון את העולם, הוא גורם למי שאוהב אותו לזכות בדבר עד שלא יבא אותו הדין לעולם. לשניגני, בשעה שהקדוש ברוך הוא אוהב את האדם, שולח לו דורון, ומיהו העני, כדי לזכות בו. וכיון שזוכה בו, הוא מושך עליו חוט אחד של חסד שנמשך מצד המינוי ופורס על ראשו ורושם אותו, כדי שכשזבא הדין לעולם, אותו המשחית יזכה בו, ומרים עינוי ורואה אותו הרשע, ואז מסתלק ממנו ונוהר עליו. משום כך מקדים הקדוש ברוך הוא כמה ביה שיזכה. ובא וראה, כשדצה הקדוש ברוך הוא לתיבא דין על סדום, זכה קדם את אברהם ושלח לו דורון לזכות עמהם כדי להציל את לוט בן אחיו משם. וזו שכתוב ויזכר אלהים את אברהם וישלח את

מתוך ההפכה. ולא כתיב ויזכר אלהים את לוט, דהא בזכותיה דאברהם אשתזיב. ומאי ויזכר, דזכיר ליה מאי דאזפי קדם עם אנון תלת מלאכין.

כגוונא דא בר נש דיזפי בצדקה עם בני נשא, בשעתא דדינא שריא בעלמא קדשא ברין הוא אדפר ליה להחיא צדקה דעבד. בגין דבכל שעתא דזכי בר נש הכי אכתיב עליה לעילא, ואפילו בשעתא דדינא שריא עלוי קדשא ברין הוא אדפר ליה לההוא טיבו דעבד וזכה עם בני נשא. כמה דאת אמר, (משלי יא) וצדקה תציל ממות. בגיני כך אקדים ליה קדשא ברין הוא לאברהם בגין דיזפי וישזיב ללוט.

וישקיפו על פני סדום. תא חזי,

לוט מתוך ההפכה, ולא כתוב ויזכר אלהים את לוט, שהרי נזכר אברהם בצל. ומה זה ויזכר? שזכר אותו מה שזכה קדם עם אותם שלשת המלאכים.

כמו זה, בן אדם שזוכה בצדקה עם בני אדם, בשעה שדין שרוי בעולם, הקדוש ברוך הוא וזכר לו את אותה הצדקה שעשה. משום שבכל שעה שזוכה בן אדם, כך נכתב עליו למעלה. ואפלו בשעה שדין שורה עליו, הקדוש ברוך הוא זוכר את אותו הטוב שעשה וזכה עם בני אדם, כמו שנאמר (משלי יא) וצדקה תציל ממות. משום כך הקדים הקדוש ברוך הוא לאברהם, כדי שזוכה ויציל את לוט.

וישקפו על פני סדום. בא ראה, ויקומו האנשים משם, מאותה סעודה שתמן להם אברהם וזכה

פרשת וירא אליו ספר הזוהר (דף קד ע"א)

תרב (דף קד ע"א)

פרשת וירא אליו ספר הזוהר (דף קד ע"א)

תרנ (דף קד ע"א)

ויקומו משם האנשים. מההיא סעודה דאתקין לון אברהם וזכה בהו. אף על גב דמלאכין הוו, זכה בהו, וכל ההוא מיכלא לא אשתאר מגיה פלום, בגיגי דאברהם, ולמזמי ביה, דהא פתיב ויאכלו באשא דלהון אתאכליל.

ואי תימא הא תלת מלאכין הוו. האי אש"א. והאי מנ"א. והאי ורמ"א. אלא כל חד וחד פליל בתכריה ובגיגי כף ויאכלו. כגוונא דא (שמט כד) ויחוו את האלהים ויאכלו וישתו. אכילה ודאית אכלו דאתגונו מן שכינתא, אף הכא ויאכלו גרמו (ג"א גרמו רמז) לאתגונא (מביה) מההוא סטרא דאברהם אתדבק ביה, ובגין כף לא אשארו ממה דיהיב לון אברהם כלום.

כגוונא דא כעי ליה לבר נש למשתי

מההוא כסא דברכה, בגין דינפי לההיא ברכה דלעילא. אף אנון אכלו ממה דאתקין לון אברהם בגין דינפון לאתגנא מסטרא דאברהם. דהא מההוא סטרא נפיק מזונא לכלהו מלאכי עלאי. וישקיפו, אתערותא דרחמי לשיבא ללוט. פתיב הכא וישקיפו ופתיב התם (דברים טו) השקיפה ממעון קדשך. מה להלן לרחמי אף הכא לרחמי.

ואברהם הולך עמם לשלחם. למעבד לון לוייה. אמר רבי ייסא אי תימא דאברהם ידע דמלאכין אנון אמאי אעביד לון לוייה. אלא אמר רבי אלעזר אף על גב דהוה ידע (רגיל הוה למעבד לקלוו בני נשא דומיניו עמיה למעבד לון לוייה) (ג"א מה דהוה רגיל למעבד עם בני נשא עבד בהו ואלי לון) בגין דכף אצטרף ליה לבר נש למעבד לוייה לאושפיון דהא כלא

בהאי תליא, ובקוד דאיהו הוה אזיל עמהון אתגלי קדשא ברין הוא עליה דאברהם דכתיב וי אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה. וי היה ובית דיניה, בגין דקדשא ברין הוא הוה אזיל (דף קד ע"ב) עמהון.

תא חזי, כד בר נש עביד לוייה (לבר נש) לתכריה איהו אמשיף לשכינתא לאתחברא בהדיה ולמהך עמיה בארשא לשונא ליה. ובגין כף כעי ליה לבר נש ללויי לאושפיון בגין דחבר ליה לשכינתא ואמשיף עליה לאתחברא בהדיה.

בגין כף וי אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה. רבי חייא פתח (עמוס א) כי לא יעשה יי אלהים דבר פי אם גלה סודו אל עבדיו

הנביאים. זכאין אנון זכאי עלמא דקדשא ברין הוא אתרעי בהו, בכל מה דאיהו עביד פרקיעא וזמין למעבד בעלמא, על ידי דזכאין עביד ליה, ולא כפי מנייהו לעלמין כלום. בגין דקדשא ברין הוא כעי לשפתא בהדיה (לצדיקאי דלא תתא פתחון פה לרשיעיא בכל מה דאיהו עביד).

תא חזי, כלא גלי קדשא ברין הוא) לצדיקאי בגין דאנון אתנין ומזהירין לבני נשא לאתבא מחובביהו ולא יתענשונו מגו דינא עלאה ולא יהא לון פתחא דפומא לגביה. בגיגי כף קדשא ברין הוא אודע לון רזא דאיהו עביד בהו דינא. תו בגין דלא יימרון דהא כלא דינא עביד בהו דינא.

אמר רבי אלעזר ווי לון לחייבא

תרגום לשון הזוהר

הוא רוצה לשפת עמו את הצדיקים שלא יתה פתחון פה לרשיעים בכל מה שהוא עושה.

בא רמז, בכל מגלה הקדוש ברין הוא) לצדיקים, באים ומזהירים את בני האדם לשוב מחטאיהם ולא יענשו מתוך הדין העליון ולא יהיה להם פתחון פה אליו. משום כך הקדוש ברין הוא מודיע להם הסוד שהוא עושה בהם הדין. ועוד, כדי שלא יאמרו שהרי בלי דין עשה בהם דין.

אמר רבי אלעזר, אוי לרשיעים שלא יודעים ולא משגיחים ולא יודעים להשמר מחטאיהם. ומה הקדוש ברין הוא שכל מעשיו אמת ודרכיו דין אינו עושה כל מה שעושה בעולם עד שמגלה לצדיקים כדי שלא יהיה להם פתחון פה לבני אדם, אצל בני אדם לא כל שכן שיש להם לעשות דבריהם שלא ידברו בני אדם לשון הרע

בהם. אף על גב שהיו מלאכים, זכה בהם. וכל אותו מאכל לא נשאר ממנו כלום, משום אברהם, ולזכותו, שהרי כתוב ויאכלו, באש שלחם נאכל.

ואם תאמר, הרי שלשה מלאכים היו? זה א"ש וזה מ"ם וזה ור"ח. אלא כל אחד ואחד כלול בחבורו, ומשום כך ויאכלו. כמו זה (שמט כד) ויחוו את האלהים ויאכלו וישתו. אכילה ודאית הם אכלו, שגונו מהשכינה. אף כאן ויאכלו - גרמו ג"א גרמו רמז) להון (משגנו) מאותו הצד שאברהם נדבק בו, ומשום כך לא השאירו כלום ממה שנתן להם אברהם.

כמו כן צריך האדם לשנות מאותה כוס של ברכה כדי שיזכה לאותה ברכה שלמעלה, אם הם

אכלו ממה שתקן להם אברהם כדי שיזכו להון מהצד של אברהם, שהרי מאותו צד יוצא מוון לכל המלאכים העליונים. וישקפו, התעוררות של רחמים להציל את לוט. כתוב כאן וישקפו, וכתוב שם (דברים טו) השקיפה ממעון קדשך. מה להלן לרחמים - אף כאן לרחמים.

ואברהם הלך עמם לשלחם, לעשות להם לוייה. אמר רבי ייסא, אם תאמר שאברהם ידע שהם מלאכים, למה עשה להם לוייה? אלא, אמר רבי אלעזר, אף על גב שיבדע ורגיל הוה לעשות לכל בני האדם שפונאים עמו לעשות להם לוייה. (מה שהוה רגיל לעשות עם בני אדם עשה בהם וזה אותם), משום שכן צריך לאדם לעשות לוייה לאורחים, שהרי הכל תלוי בהו. ובקוד שהוא הוה הולך עמם, התגלה הקדוש ברין הוא

אל אברהם, שכתוב וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה. וה' - הוא ובית דינו, משום שהקדוש ברין הוא הוה הולך עמם.

בא ראה, כשבן אדם עושה לוייה (ולא) לחברו, הוא מושך את השכינה להתחבר עמו וללכת עמו בדרך להצילו, ולכן צריך אדם ללזות את האורח כדי לחבר עמו שכינה ומושך עליו להתחבר עמו.

משום כך, וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה. רבי חייא פתח, (עמוס א) כי לא יעשה ה' אלהים דבר פי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים. אשריהם צדיקי העולם שהקדוש ברין הוא התרצה בהם, וכל מה שהוא עושה ברקיע ועתיד לעשות בעולם - על ידי הצדיקים עושה אותו, ולא מכסה מהם כלום לעולמים, כי הקדוש ברין

פרשת וירא אליו ספר הזהר (דף קד ע"ב)

תרה (דף קד ע"ב)

פרשת וירא אליו ספר הזהר (דף קה ע"א)

תרה (דף קה ע"א)

דלא דעין ולא משגיחין ולא דעין לאסתמרא מחובביהו. ומה קדשא ברין הוא די כל עובדוהי קשוט ואורחתייה דין. לא עביד כל מה דעביד בעלמא עד דגלי להו לצדיקניא בגין דלא יתא לון פתחא דפומא לבגי נשא. גבי בגי נשא לא כל שפן דאית לון למעפד מלייהו דלא ימללון בגי נשא סטיא עליהון. וכן פתיב, (במדבר לב) והייתם נקיים מני ומישראל. ואית לון למעפד דלא יתא לון פתחון פה לבגי נשא, ויתרון בהון אי אנון חטאן ולא משגיחי לאסתמרא, דלא יתא ליה למדת דינא דקודשא ברין הוא פתחא דפומא לגבייהו. ובמה, בתשובה ועובדין דכשרון.

תא חזי, ויי אמר המכסה אני מאברהם. אמר רבי יהודה, קדשא ברין הוא יתב כל ארעא לאברהם (דף קה ע"א) למהוי ליה אחסנת ורומא

לעלמין, דכתיב פי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אתננה וגו'. וכתיב שא נא עיניך וראה. ולבחר קדשא ברין הוא אצטריך לאעקרא אתרין אלין. אמר קדשא ברין הוא, כבר יתבית ית ארעא לאברהם, והוא אבא לכלא, דכתיב פי אב המון גוים נתתיך. ולא יאות לי לממחי בגין ולא אודע לאברהון דקרית ליה אברהם אזהבי. ובגין פך אצטריך לאודע ליה, בגין פך (אמר) ויי אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה.

אמר רבי אבא תא חזי ענותנותא דאברהם, דאף על גב דאמר ליה קדשא ברין הוא זעקת סדום ועמורה כי רבה. ועם כל דא דאוריין עמיה ואודע ליה דבעי למעפד דינא בסדום, לא בעא קמיה לשבא ליה ללוט ולא יעביד ביה דינא. מאי טעמא בגין דלא לתבע אגרא מן עובדוי.

ועל דא שלח קדשא ברין הוא ללוט וישזיב ליה בגיניה דאברהם. דכתיב ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה וגו'. מאי אשר ישב בהן לוט הא אתמר. אבל בגין דכלהו חייבין ולא אשתבח (בבבב), מפלהו דאית ליה מידי דזכו, בר לוט. מכאן אוליפנא ככל אתר דדיירין ביה חייבין חריב איהו.

אשר ישב בהן לוט. וכי ככלהו הוה יתיב לוט, אלא בגיניה הוה יתבי דלא אתחרבו. ואי תמא בזכותיה, לא אלא בזכותיה דאברהם. אמר רבי שמעון תא חזי, דשמושא דעביד בר נש לזכאה, ההוא שמושא אגין עליה בעלמא. ולא עוד אלא דאף על גב דאיהו חייבא, אוליף מארחוי ועביד לון.

תא חזי דהא בגין דאתחבר לוט בהדיה דאברהם אף על גב דלא

אוליף כל עובדוי, אוליף למעפד טיבו עם ברין כמה דהוה עביד אברהם, ודא הוא דאותיב לכל אנון קרתי כל ההוא זמנא דיתבו בתר דעאל לוט בינייהו.

אמר רבי שמעון תא חזי, דשכינתא לא אעדי מניה דאברהם בההיא שעתא דקדשא ברין הוא אמר ליה (בההיא זמנא דקדשא ברין הוא עשית), אמר ליה רבי אלעזר והא שכינתא הוה מליל עמיה דהא (בדבבב) דא אתגלי עליה קדשא ברין הוא דכתיב, (שמות ו) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. אמר ליה הכי הוא ודאי.

ותא חזי מה כתיב ויאמר יי זעקת סדום ועמרה כי רבה. פקדמיתא ויי אמר. ולכסוף ויאמר יי זעקת סדום ועמורה וגו'. דא איהו דרגא עלאה דאתגלי ליה על דרגא תמאה. (דף קד ע"ב)

תרגום לשון הזהר

בהם. וכן כתוב (במדבר לב) והייתם נקיים מה ומישראל. ויש להם לעשות שלא יהיה להם פתחון פה לבגי אדם, ויתרו בהם אם הם חוטאים ולא משגיחים להשטמר, שלא תהיה למדת היין של הקדוש ברין הוא פתחון פה אליהם, ובמה? בתשובה ומעשים כשרים.

בא ראה, וה' אמר המכסה אני מאברהם. אמר רבי יהודה, הקדוש ברין הוא נתן את כל הארץ לאברהם להיות לו נחלת ירשה לעולמים, שכתוב כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אתננה וגו', וכתוב שא נא עיניך וראה. ולאחר מכן הצטרף הקדוש ברין הוא לעקר את

תרגום לשון הזהר

המקומות הללו. אמר הקדוש ברין הוא, כבר נתתי את הארץ לאברהם, והוא אב לכל, שכתוב כי אב המון גוים נתתיך, ולא נאה לי למחות בגים בלי להודיע לאביהם שקראתי לו אברהם אהבי, ומשום פך צריך להודיעו, משום פך (אמר) וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה.

אמר רבי אבא, בא ראה ענותנותו של אברהם, שאף על גב שאמר לו הקדוש ברין הוא זעקת סדום ועמרה כי רבה, ועם כל זה שהאריך עמו והודיע לו שרוצה לעשות דין בסדם, לא בקש ממנו להציל את לוט ולא יעשה בו דין. מה השעם? בשביל שלא לתבע שטר ממעשיו.

ועל זה שלח הקדוש ברין הוא את לוט והצילו משום אברהם, שכתוב ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה וגו'. מה זה אשר ישב בהן לוט? הרי נאמר, אבל משום שכלם רשעים ולא נמצא (בבבב) שכלם שיש לו דבר זכות פרט ללוט. מכאן למדנו, שבכל מקום שדרים בו רשעים הוא חרב.

אשר ישב בהן לוט, וכי בכלם ישב לוט? אלא בגללו היו מושבים ולא חרבו. ואם תאמר בזכותו - לא! אלא בזכות אברהם. אמר רבי שמעון, בא ראה ששמוש שאדם עושה לצדיק, אותו שמוש מגן עליו בעולם, ולא עוד, אלא שאף על גב שהוא רשע, לומד מדרכיו ועושה אותם.

בא ראה, שהרי משום שהתחבר לוט עם אברהם - אף על גב שלא למד כל מעשיו, למד לעשות חסד עם הבריות כמו שהיה עושה אברהם, והוה שהיה מישב את כל אותן הערים כל אותו זמן שהיו מושבים אחר שנכנס לוט ביניהם.

אמר רבי שמעון, בא ראה ששכינה לא וזה מאברהם באותה שעה שהקדוש ברין הוא אמר לו (באותו זמן שהקדוש ברין הוא עמו), אמר לו רבי אלעזר, והרי שכינה היתה מדברת עמו, שהרי (בבבב) זו התגלה אליו הקדוש ברין הוא, שכתוב (שמות ו) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. אמר לו, כך זה ודאי.

ובא וראה מה כתוב, ויאמר ה' זעקת סדום

פרשת וירא אלו ספר הזוהר

(דף קד ע"ב)

תרז

פרשת וירא אלו ספר הזוהר

(דף קד ע"ב)

תרז

מדרש הנעלם

ווי אַמר המכסה אני מאברהם וגו' מה כתיב למעלה ויקומו משם האנשים וישקופו על פני סדום לעשות דין ברשעים. מה כתיב אחריו המכסה אני מאברהם. אמר רב חסדא אין הקדוש ברוך הוא עושה דין ברשעים עד שנמלך בנשמתן של צדיקים הרי הוא דכתיב, (איוב ד) מנשמת אלוה יאבדו. וכתיב המכסה אני מאברהם. אמר הקדוש ברוך הוא כלום יש לי לעשות דין ברשעים עד שאמלך בנשמות הצדיקים, ואומר להם, הרשעים חטאו לפני, אעשה בהם דין, דכתיב ויאמר יי זעקת סדום ועמורה כי רבה וחסאתם וגו'.

אמר רבי אבהו הנשמה עומרת במקומה והיא יראה להתקרב אליו

ולומר לפניו כלום, עד שיאמר למטטרו"ן שישגיגנה לפניו ותאמר מה שרצתה, הרי הוא דכתיב ויצא אברהם ויאמר, האף תספה צדיק עם רשע חלילה לך וגו'.

אילי יש חמשים צדיקים וגו'. הנשמה פותחת ואומרת רבוננו של עולם שמא נתעסקו בחמשים פרשיות של תורה, ואף על פי שלא נתעסקו לשמה, שכן יש להם לעולם הבא ולא יכנסו לגיהנם. מה כתיב בתריה ויאמר יי אם אמצא בסדום חמשים צדיקים וגו'.

והא (תנינן) יתיר אנון פרשיות חמשין ותלת הוו. אלא אמר רבי אבהו חמשה ספרים הם בתורה ובכל אחד ואחד נכללים עשרת הדברות עשרה מאמרות שבהם נברא העולם חשוב עשרה בכל חד מנהון הוא חמשים.

תרגום לשון הווה

ועמרה פי רבה. בהתחלה וה' אמר, ולבסוף ויאמר ה' זעקת סדום ועמרה וגו'. זוהי הדרגה העליונה שהתגלתה לו על הדרגה התחתונה.

מדרש הנעלם

וה' אמר המכסה אני מאברהם וגו'. מה כתוב למעלה? ויקומו משם האנשים וישקופו על פני סדום, לעשות דין ברשעים. מה כתוב אחריו? המכסה אני מאברהם. אמר רב חסדא, אין הקדוש ברוך הוא עושה דין ברשעים עד שנמלך בנשמתם של צדיקים. זהו שכתוב (איוב ד) מנשמת אלוה יאבדו. וכתיב המכסה אני מאברהם. אמר הקדוש ברוך הוא: כלום יש לי לעשות דין ברשעים עד שאמלך בנשמות הצדיקים. ואומר להם: הרשעים חטאו לפני, אעשה בהם דין, שכתוב ויאמר ה' זעקת סדום ועמרה כי רבה

וחסאתם וגו'.

אמר רבי אבהו, הנשמה עומדת במקומה, והיא יראה להתקרב אליו ולומר לפניו כלום, עד שיאמר למטטרו"ן שישגיגנה לפניו ותאמר מה שרצתה. זהו שכתוב ויצא אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע וגו', חלילה לך וגו'. אילי יש חמשים צדיקים וגו'. הנשמה פותחת ואומרת: רבוננו של עולם, שמא נתעסקו בחמשים פרשיות של תורה, ואף על פי שלא נתעסקו לשמה, שכן יש להם לעולם הבא ולא יכנסו לגיהנם. מה כתוב אחריו? ויאמר ה' אם אמצא בסדום חמשים צדיקים וגו'.

והרי (שנינו), אותן פרשיות יתרות חמשים ושלש היו. אלא, אלא אמר רבי אבהו, חמשה ספרים הם בתורה, ובכל אחד ואחד נכללים עשרת הדברות

השלמה מהשמשות (סימן טז)

חמשים הם כנגד חמשים שערי בינה והם ראויים להציל כל העולם בצדקתם ויי הודה לדבריה וכשראתה שלא מצאה אמרה (באשית י"ח) אולי יחסרון חמשים הצדיקים חמשה, כלומר אולי יש בהם בני אדם שעסקו בדיעת שמה שהוא השם במלואו שהוא מ"ה י"ד ה"א ו"ו ה"א כמספר אדם שנאמר (דברים י') ועתה ישראל מה יי אלהיך שואל, וכשלא מצאה חזרת לומר, אולי ימצאון שם ארבעים (עד כאן מהשמשות)

עוד פותחת הנשמה ואומרת רבוננו של עולם אף על פי שלא נתעסקו בתורה שמא קבלו עונשם על מה שחטאו בבית דין ונתפכר להם שנאמר (דברים כה) ארבעים יכנו לא יסרי, וממה שנתבניישו

תרגום לשון הווה

שנאמר (דברים כה) ארבעים יכנו לא יסרי. וממה שנתבנישו לפניהם, דים להתפכר (לפניהם) להם שלא יכנסו לגיהנם. מה כתוב אחריו? לא אעשה בעבור הארבעים.

השלמה מהשמשות (סימן טז)

עוד פותחת ואומרת, רבוננו של עולם, אולי ימצאון שם שלשים, כלומר, אולי יש ביניהם צדיקים שעסקו והשיגו אותם השלשים מעלות הרמוזות בנבואת יחזקאל בפסוק ויהי בשלשים (שנה), והם כלולים בשלשים ושתים נתיבות חכמה, שהם עשרים ושתים אותיות ועשר ספירות, וכן אולי יש ביניהם אנשים צדיקים יחידים סגולה המיחדים שתי פעמים ביום בפסוק שמע ישראל, שבה כלולים עשר ספירות במלת אחד. האל"ף עם החי"ת הם תשעה, והמלה א' הרי עשרה, והד' אמר דוד המלך עליו השלום

יוד המלך עליו השלום עליה (תהלים ק"ח)
זה השער לוי צדיקים ובואו בו וד'לת
מלשון שער ושני פעמים ביום הרי
עשרים.

ובשאינה מוצאה, חוזרת ופותחת
ואומרת רבנו של עולם, אולי ימצאון
שם עשרה כלומר אולי ימצא ביניהם
מי שעוסק בעשרה מאמרות ובעשרת
הדברות בכל יום וכן אולי ימצאון
ביניהם עשרה שמקדימים לבית הכנסת
דחא תנו כל (תהלים) הנמנה מעשרה
ראשונים בבית הכנסת נוטל שכר כנגד
כולם שבאים אחריו, מה כתיב, לא
אשחית בעבור העשרה.

כל זה יש לנשמת הצדיק ללמד
סגוריא וכות על הרשעים להשקיט
האף והחמה וכוון שלא מוצא שום
זכות ללמד מה כתיב (בראשית י"ח) וילך יי

כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם
שב למקומו. מהו למקומו, למקום
מעלתו הידועה. ואז נסתלק הדין
ונסתלק הסיגור והקפיגור מקטרג (והו
(בראשית י"ט) ובאו שני המלאכים סדומה
בערב וגו' ולוט הוא ששן הוא יצר הרע
יושב בשער סדום כי שם ביתו דכתיב
(בראשית י"ז) לפתח חטאת רובץ. ומתחבר
עם בני אדם ומטעה אותם עד
שמורידם לכאר שחת והוא גם כן
עמהם נידון על שהטעה אותם ויורד
עד צערה דגיהנם והו (בראשית י"ט) הנה
נא העיר הזאת קרובה לנום שמה.

הרוצח, הוא עשו שופך דמים והיא
מצער ואף על פי שיוורד ונידון שם עם
כל זה תאותו והשקו לחזור ולהטעות
לאחרים והו (בראשית י"ט) ויעל לוט
מצוער: (עד כאן מההשמטות)

תרגום לשון הזוהר

שב למקומו. מהו למקומו? למקום מעלתו
הידועה, ואז נסתלק הדין ונסתלק הסגור,
הקפיגור מקטרג. והו (סס י"ט) ובאו שני
המלאכים סדמה בערב וגומר. ולוט הוא ששן,
הוא יצר הרע, יושב בשער סדום כי שם ביתו,
שכתוב לפתח חטאת רובץ, ומתחבר עם בני אדם
ומטעה אותם עד שמורידם לכאר שחת, והוא גם
כן עמהם נידון על שהטעה אותם, ויורד עד צערה
של גיהנם, והו (סס) הנה נא העיר הזאת קרובה
לנום שמה.

הרוצח הוא עשו שופך דמים, והוא מצער. ואף
על פי שיוורד ונדון שם על כל זה, תאותו והשקו
לחזר ולהטעות לאחרים, והו (סס) ויעל לוט
מצוער:
ע"כ מההשמטות.

עוד פותחת ואומרת אולי יש שם
שלישים, אולי יש ביניהם צדיקים
שהשיגו שלשים מעלות הרמוזים בפסוק
(יחזקאל א) ויהי בשלשים שנה והם כלולים
בשלישים ושתים נתיבות שהם עשרים
ושתים אותיות ועשר ספירות לפעמים
הם כלולים לשמונה.

עוד פותחת ואומרת אולי ימצאון שם
עשרים, שמה יגדלו בנים לתלמוד תורה
ויש להם שכר לעשרת הדברות שתי
פעמים בכל יום, דאמר רבי יצחק כל
המגדל בנו לתלמוד תורה ומוליכו לבית
רבו בבקר ובערב מעלה עליו הכתוב
כאלו קיים (עליו) התורה שתי פעמים
בכל יום. מה כתיב ויאמר לא אשחית
בעבור העשרים.

עוד פותחת ואומרת אולי ימצאון שם

תרגום לשון הזוהר

עשרה. אומרת רבנו של עולם שמה
היו מאותם העשרה הראשונים של בית
הכנסת שנוטל שכר כנגד כלם שבאים
אחריהם, מה כתיב (ב"ה) ויאמר לא
אשחית בעבור העשרה.

כל זה יש לנשמת הצדיק לומר על
הרשעים, כיון שלא נמצא בידם כלום,
מה כתיב וילך יי כאשר כלה לדבר אל
אברהם ואברהם שב למקומו. מהו
למקומו. למקום מעלתו הידועה.

אמר רבי מצוה לו לאדם להתפלל על
הרשעים כדי שיחזרו למוטב ולא יפסו
לגיהנם, דכתיב, (תהלים ל"ח) ואני בחלותם
לבושי שק וגו'. ואמר רבי אסור לו
לאדם להתפלל על הרשעים שישתלקו
מן העולם, שאלמלא סלקו הקדוש ברוך
הוא לתרח מן העולם כשהיה עובר

כל זה יש לנשמת הצדיק לומר על הרשעים.
כיון שלא נמצא בידם כלום, מה כתוב? וילך ה'
כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם שב
למקומו. מהו למקומו? למקום מעלתו הידועה.

אמר רבי, מצוה לו לאדם להתפלל על הרשעים
כדי שיחזרו למוטב ולא יפסו לגיהנם, שכתוב
(תהלים ל"ח) ואני בחלותם לבושי שק וגו'. ואמר
רבי, אסור לו לאדם להתפלל על הרשעים
שישתלקו מן העולם, שאלמלא סלקו הקדוש
ברוך הוא לתרח מן העולם כשהיה עובר עבודה
ויהי, לא בא אברהם אבינו לעולם, ושטי
והטאל לא היו, והמלך דוד ומלך המשיח,
והתורה לא נתנה. וכל אותם הצדיקים והחסידים
והנביאים לא היו בעולם. אמר רבי יהודה, כיון
שרואה הקדוש ברוך הוא שלא נמצא ברשעים
כלום מכל אותם הענינים, מה כתוב? ויבאו שני
המלאכים סדמה וגו'. עד כאן מדרש הנעלם

במדבר: ^ג וינתחם לבטח ולא פחדו ואת־אויביהם פסה הים: ^ד ויביאם אל־גבול קדשו הר־זֶה קנתה ימינו: ^ה ויגרש מפניהם גולים ויפילם בחבל נחלה וישכן באהליהם שבטי ישראל: ^ו וינסו וימרו את־אלהים עליון ועדותיו לא שמרו: ^ז ויפגו ויבגדו בפאתם נהפכו כקשת רמיה: ^ח וכיעסוהו בכמותם ובפסיליהם יקניאוהו: ^ט שמע אלהים ויתעבר וימאס מאד בישראל: ^י ויטש משכן שלו אהל שכן באדם: ^{יא} ויתן לשבי עזו ותפארתו כיד־צר: ^{יב} ויסגר לחרב עמו ויבנחלתו התעבר: ^{יג} בחוריו אכלה־אש ובתולתיו לא הוללו: ^{יד} כהניו בתרב גפלו ואלמנתיו לא תכפיה: ^{טו} ויקץ פישן | אדני גגבור מתרוגן מיון: ^{טז} ויפ־צרו אחר חרפת עולם נתן למו: ^{יז} וימאס באהל יוסף ובשכט אפרים לא בחר: ^{יח} ויבחר את־שבט יהודה את־הר ציון אשר אהב: ^{יט} ויבן פמו־רמים מקדשו פארץ יסדה לעולם: ^כ ויבחר בדרו עבדו ויקחהו ממכלאת צאן: ^{כא} מאחר עלות הביאו לרעות בייעקב עמו ובישראל נחלתו: ^{כב} וירעם פתם לבבו ובתבונות פפיו ינתחם:

טז לחודש

יום ראשון

גולים | בנחלתך טמאו את־היכל קדשך שמו את־ירושלם לעיים: ^ב נתנו את־נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידך לחיתו־ארץ: ^ג שפכו דמם | פמים סביבות ירושלם ואין קובר: ^ד היינו חרפה לשכנינו לעג וקלס לסביבותינו: ^ה עד־מה יהיה תאנף לנצח תבער כמו־אש הנאתך: ^ו שפך חמתך אלה־הגוים אשר לא ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו: ^ז כי אכל את־יעקב ואת־נוהו השמו: ^ח אל־תזכר־לנו עונת ראשנים מהר יקדמונו רחמיך כי דלונו מאד: ^ט עזרנו | אלהי ישענו על־דבר כבוד־שמך והצילנו וכפר על־חטאתינו למען שמך: ^י למה | יאמרו הגוים איה אלהיהם יודע פנים בגוים לעינינו נקמת דם־עבדיך השפוך: ^{יא} תבוא לפניך אנקת אסיר כגדל זרועך הותר בני תמותה: ^{יב} והשב לשכנינו שבעתים אל־חיקם חרפתם אשר חרפוך אדני: ^{יג} ואנחנו עמך | וצאן מרעיתך נודה לך לעולם לדור ודור נספר תהלתך:

פ * למנצח אל־ששנים עדות לאסף מזמור: ^ב רעה ישראל | האזינה נהג פצאן יוסף ישב הכרובים הופיעה: ^ג לפני אפרים | ובנלמן ומנשה עוררה את־גבורתך וילכה

לישעתה לנו: ^ד אלהים השיבנו והאר פניך ונושעה: ^ה יהוה אלהים צבאות עד־מתי עשנת בתפלת עמך: ^ו והאכלתם לחם דמעה ותשקמו בדמעות שליש: ^ז תשימנו מדון לשכנינו ואיבינו ילעגו־למו: ^ח אלהים צבאות השיבנו והאר פניך ונושעה: ^ט גפן ממצרים תסיע תגרש גוים ותשעה: ^י פנית לפניך ותשרש שרשיה ותמלא־ארץ: ^{יא} פסו הרים צלה וענפיה ארוי־אל: ^{יב} תשלח קצירה עדיים ואל־נהר וזקותיה: ^{יג} למה פרכת גדריה וארובה פלעברי דרך: ^{יד} וכרסמה חזיר מער וזיו שדי ירענה: ^{טו} אלהים צבאות טוב גא הבט משמים וראה ופקד גפן זאת: ^{טז} וכנה אשר־נטעה ימינך ועל־פן אמצתה לך: ^{יז} שרפה באש פסותה מגערת פניך יאבדו: ^{יח} תהי־ידך על־איש ימינך על־בן־אדם אמצת לך: ^{יט} ולא־נסוג ממך תחינו ובשמך נקרא: ^כ יהוה אלהים צבאות השיבנו האר פניך ונושעה:

פא * למנצח | על־הגתית לאסף: ^ב הרינינו לאלהים עוזנו הריעו לאלהי יעקב: ^ג שאוזמרה ותגותך כגור נעים עם־נבל: ^ד תקעו בחדש שופר בפסה ליום חגנו: ^ה כי תק

לישראל הוא משפט לאלהי יעקב: ^ו עדות | ביהוסף שמו בצאתו על־ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע: ^ז חסרותי מסבל שכמו פפיו מדוד תעברנה: ^ח בצרה קראת ואחלצך אענך כסתר רעם אבחנך על־מי מריבה סלה: ^ט שמע עמי ואעידה בך ישראל אם־תשמע־לי: ^י לא־יהיה בך אל זר ולא תשתחזה לאל נכר: ^{יא} אנכי | יהוה אלהיך המעלך מארץ מצרים הרחב־פיה ואמלאהו: ^{יב} ולא־שמע עמי לקולי וישראל לא־אבה לי: ^{יג} ואשלחהו בשרירות לבם לכו במועצותיהם: ^{יד} לו עמי שמע לי ישראל בדרכי יהלכו: ^{טו} כמעט אויביהם אכניע ועל צריהם אשיב נדי: ^{טז} משנאי יהוה יכחשו־לו ויהי עתם לעולם: ^{יז} ואכילהו מחלב חטה ומצור דבש אשיבעך:

פב * מזמור לאסף אלהים נצב בעדת־אל בקרב אלהים ישפט: ^ב עד־מתי תשפטו־עול ופני רשעים תשאו־סלה: ^ג שפטו־דל ונתום עני ורש הצדיקו: ^ד פלטו־דל ואבגון מיד רשעים הצילו: ^ה לא ידעו | ולא יבינו בחשכה יתהלכו למוטו פל־מוסדי ארץ: ^ו אני־אמרתי אלהים אתם ובני עליון פלכם: ^ז אכן באדם תמותון

ספר פס, פס, פס, פס, פס

תהלים

ל

ספר

פס, פס, פס, פס

תהלים

ל

וכאחד השרים תפלו: ה קומה אלהים שפטה הארץ כיא אתה תנחל בכל הגוים:

זו לחודש

יום שני

פג א שיר מזמור לאסף: ב אלהים אלדמילך אלתתרחש ואלתשקט אל: ג כיהנה אויביך יהמיון ומשנאיך נשאו ראש: ד עלעמך ערימו סוד ויתעצו עלצפוניך: ה אמרו לכו ונכחידם מגוי ולא יזכר שמישראל עוד: ו כי נועצו לב יחדו עליך ברית יכרתו: ז אהלי אדום וישמעאלים מואב והגרים: ח גבל ועמוז ועמלק פלשת עם יושבי צור: ט גם אשור גלוג עם היו רוע לבני לוט סלה: י עשה להם כמדון פסיסרא כביני כנחל קישון: יא נשמדו בעינידאר היו דמן לאדמה: יב שיתמו גדיכמו פערב וכאב וככב וכלמלמע כל נסיכמו: יג אשר אמרו נירשה לנו את נאות אלהים: יד אלהי שיתמו כנגלג פקש לפנירוח: טו פאש תבער יער וכלהכה תלהט הרים: טז בן תרדפם כסעה וכסופתה תכהלם: יז מלא פניהם קלון ויבקשו שמך יהוה: יח יבשו ויבהלו עדי עד ויחפרו ויאבדו: יט וידעו כיא אתה שמך יהוה לבדך עליון על כל הארץ:

פד א למנצח עלהגתית לבני קרח מזמור: ב מה ידידות משכנותיך יהנה צבאות: ג נכספה וגם פלטה ונפשי לחצרות יהנה לפי ובשרי ירננו אל אלחי: ד גם צפור מצאה בית ודרור אן לה אשר שמה אפרחיה אתמזבחותיך יהנה צבאות מלפי ואלהי: ה אשרי יושבי ביתך עוד יהללוד סלה: ו אשרי אדם עזילו כך מסלות בלבכם: ז עברי בעמק הככא מעין וישתוהו גם ברכות יעטה מרה: ח ילכו מחיל אלחיל ראה אלאלהים כציון: ט יהוה אלהים צבאות שמעה תפלתי האזינה אלהי יעקב סלה: י מגננו ראה אלהים והבט פני משיחך: יא כי טוב יום כחצריך מאלך כחמתי הסתופף בבית אלהי מדור באהלירשע: יב כי שמש ומגן יהנה אלהים חן וכבוד יתן יהוה לא ימנע טוב להלכים בתמים: יג יהנה צבאות אשרי אדם בטח כך: פה א למנצח לבני קרח מזמור: ב רצית יהנה ארצך שבת שבות שביית יעקב: ג נשאת עון עמך פסית כל חטאתם סלה: ד אספת כל עברתך השיבות מחרון אפך: ה שובנו אלהי ישענו והפר כעסך עמנו: ו הלעולם תאנף בנו תמשך אפך לדר ודר: ז הלא אתה תשוב תחיינו ועמך

ישמחו כך: ח הרננו יהנה חסדך וישעך תתן לנו: ט אשמעה מה ידבר האל יהנה כי ידבר שלום אלעמו ואלחסידי ואליושבו לכסלה: י אף קרוב ליראיו ישעו לשכן כבוד בארצנו: יא חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו: יב אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף: יג גם יהנה יתן הטוב וארצנו תתן יכולה: יד צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו: פו א תפלה לדרו הטה יהוה אונך עניי כיעני ואביון אני: ב שמרה נפשי כחסידי אני השע עבדך אתה אלהי הבורח אליך: ג חנני אדני כי אליך אקרא כלהיום: ד שמח נפש עבדך כיאליך אדני נפשי אשא: ה כיא אתה אדני טוב וסלח ורחמיסד לכל קראיך: ו האזינה יהוה תפלתי והקשיבה בקול תחנונותי: ז כיום צרתי אקרואך כי תענני: ח אין כמוד באלהים א אדני ואין כמעשיך: ט כל גוים א אשר עשית יבואו וישתחוו לפניך אדני וכבודו לשמך: י כיה גדול אתה ועשה נפלאות אתה אלהים לבדך: יא הרני יהוה וירפך אהלך באמתך יחד לכבי ליראה שמך: יב אודך אדני אלהי בכל לבבי ואכבדה שמך לעולם: יג כחסידי גדול עלי והצלת נפשי משאול

תחתיה: יד אלהים זדים קמו עלי ועדת עריצים בקשו נפשי ולא שמוך לנגדם: טו ואתה אדני אלירחום וחנון ארך אפים ורחמיסד ואמת: טז פנה אלי ותנני תנה עזך לעבדך והושיעה לכחאמתך: יז עשה עמי אות לטובה ויראו שניאי ויבשו כיא אתה יהוה יצרתני ונחמתי: פז א לבני קרח מזמור שיר לסודתו כחרי קדש: ב אהב יהוה שערי ציון מפל משפנות יעקב: ג נכבדות מדבר כך עיר האלהים סלה: ד אזכיר א רבם ובכל לודעי הגה פלשת וצר עם כוש זה ילדשם: ה וליציון א יאמר איש ואיש ילדה והוא יכונה עליון: ו יהוה יספר ככתוב עמים זה ילדשם סלה: ז ושרים כחללים כל מעיני כך: זו לחודש יום שלישי פח א שיר מזמור לבני קרח למנצח על מחלת לענות משפיל להימן האזרחי: ב יהוה אלהי ישועתי יום צעמתי כלילה נגדך: ג תבוא לפניך תפלתי הטה אונך לרנתי: ד כישבעה כרעות נפשי וחי לשאול הגיעו: ה נחשכתי עם יורדי בור הייתי כגבר אין אול: ו כמתים חפשי כמו חללים א שכבי ככר אשר לא זכרתם עוד והמה מדך נגרו: ז שפתי כבור

תחתיות במחשפים במצלות: ה עלי
 סמכה חמתך וכל־משפריך ענית
 סלה: ט הרחקת מידעי ממני שפני
 תועבות למו פלא ולא אצא: י עיני
 דאכה מני עני קראתיך יהוה בכל־יום
 שטחתי אליך כפי: יא הלמתים
 תעשה־פלא אם־רפאים קומו יודוך
 סלה: יב היספר בקבר חסדה אמונתך
 באבדון: יג היודע בחשך פלאך
 וצדקתך בארץ נשיה: יד ואני אליך
 יהוה שועתי ובבקר תפלתי תקדמך:
 טו למה יהוה תזנח נפשי תסתיר פניך
 ממני: טז עני אני וגוע מגער נשאתי
 אמיד אפונה: יז עלי עברו חרונך
 בעותיך צמותוני: יח סבוגי במים פל־
 היום הקיפו עלי יחד: יט הרחקת
 ממני אהב ורע מידעי מחשך:

פז א משפיל לאיתן האזרחי:
 ב חסדי יהוה עולם אשירה לך
 ודר אודיע אמונתך כפי: ג פי־
 אמת עולם חסד יבנה שמים | תכן
 אמונתך בהם: ד כרתי ברית לבחירי
 נשבעתי לדרוך עבדי: ה עד־עולם אכין
 זרעך ובנתי לדר־ודוך פסאך סלה:
 ו יודו שמים פלאך יהוה א־אמונתך
 בקהל קדשים: ז פי מי בשחק יערך
 ליהוה ידמה ליהוה בבני אלים: ח אל
 גערך בסוד־קדשים רבה ונוא על־
 פלי־סביביו: ט יהוה | אלהי צבאות

וכסאו פימי שמים: לא אם־יעזבו בני
 תורתי ובמשפטי לא ילכון: לב אם־
 חקתי יחללו ומצותי לא ישמרו:
 לג ופקדתי כשכט פשעם ובנגעים
 עונם: לד וחסדי לא־אפיר מעמו ולא־
 אשקר באמונתי: לה לא־אחלל בריתי
 ומוצא שפתי לא אשנה: לו אחת
 נשבעתי בקדשי אם־לדור אכזב:
 לה זרעו לעולם יהוה וכסאו כשמש
 נגדי: לה פרח כון עולם ועד בשחק
 נאמן סלה: טז ואתה זנחת ותמאס
 התעפרת עם־משיחך: מז גארטה ברית
 עבדך חללת לארץ נזרו: מח פרצת
 כל־גדרתיו שמת מבצריו מחתה:
 מז ששהו פל־עברי דרך הנה חרפה
 לשכניו: מו הרימות ימין צריו
 השמת פל־אויביו: מז אף־תשיב צור
 חרבו ולא תקימתו במלחמה:
 מח השבת משהרו וכסאו לארץ
 מגרתה: מו הקצרת ימי עלמיו
 העטית עליו בושח סלה: מז עד־מה
 יהוה תסתר לגנח תכער כמו־אש
 חמתך: מח זכר־אני מה־חלד על־מה־
 שוא בראת כל־בני־אדם: מט מי גבר
 יחיה ולא יראה־מות מלט נפשו
 מיד־שואל סלה: נ איה | חסדיך
 הראשנים | אדני נשבעת לדרוך
 באמונתך: נא זכר אדני חרפת עבדיך
 שאתי כחיקי פל־רבים עמים: נב אשר

חרפו אויביך | יהוה אשר חרפו
 עקבות משיחך: נג פרך יהוה לעולם
 אמן וואמן:

ספר ליום חמישי **רביעי**
 יט לחדש **יום רביעי**

צ א תפלה למשה איש־האלהים אדני
 מעון אתה היית לנו בדר ודר:
 ב בטרם | הרים ילדו ותחולל ארץ
 ותבל ומעולם עד־עולם אתה אל:
 ג תשב אנוש עד־דבא ותאמר שובו
 בני־אדם: ד פי אלף שנים בעיניך
 כיום אתמול פי יעבר ואשמורה
 כלילה: ה זרמתם שנה יהיו בבקר
 כחציר יחלף: ו בבקר יציון וחלף
 לערב מזולל ויבש: ז פי־כלינו באפך
 ובחמתך נכהלנו: ח שת שמה עונתינו
 לנגדך עלמנו למאור פניך: ט פי כל־
 מינו פנו בעברתך כלינו שנינו כמו־
 הגה: י ימי־שנותינו בהם שבעים שנה
 ואם בגבורת | שמונים שנה ורהבם
 עמל ואון פי־גז חיש ונעפה: יא מי־
 יודע עז אפך ויכיראתך עברתך:
 יב למנות מינו פן הודע ונבא לבב
 חכמה: יג שובה יהוה עד־מתי והנחם
 על־עבדיך: יד שבענו בבקר חסדך
 ונרננה ונשמחה בכל־מינו: טו שמחנו
 כימות עניתנו שנות ראינו רעה:
 טז יראה אל־עבדיך פעלך והדרך על־
 בניהם: יז ויהי | נעם אדני אלהינו

עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו:

צא * ישב בסתר עליון בצל שדי יתלונן: ב אמר ליהוה מחסי ומצודתי אלהי אבטח-בו: ג כי הוא יצילך מפח יקוּש מדבר הוות: ד באברתו | יסף לך ותחת-כנפיו תחסה צנה וסחרה אמתו: ה לא-תירא מפחד לילה מחוז יעוף יומם: ו מדבר באפל יחלך מקטב ישוד צהרים: ז פל מצדך | אלה ורכבה מימינך אליך לא יגש: ח רק בעיניך תבטי ושלמת רשעים תראה: ט כפיאתה יהוה מחסי עליון שמת מעונך: י לא-תאגה אליך רעה ונגע לא-יקרב באהלך: יא כי מלאכיו יצוה-לך לשמרך בכל-דרךך: יב על-פנים ישאונך פת-תגף באבן רגלך: יג על-שחל ופתן תדרך תרקס כפיר ותנין: יד כי כי חשק ואפלטוהו אשגבהו כייבדע שמי: טו יקראני | ואענהו עמו-אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו: טז ארך ימים אשביעהו ואראהו בישועתי:

צב * מזמור שיר ליום השבת: ב טוב להדות ליהוה ולזמר לשמך עליון: ג להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות: ד עלי-עשור ועלי-גבל עלי הגיון בכנור: ה כי שמחתני יהוה

בפעלך במעשי ידיך ארנן: ו מה-גדלו מעשיך יהוה מאד עמקו מחשבתך: ז איש-בער לא ידע וכסיל לא-יבין את-זאת: ח בפרח רשעים | כמו עשב ויציעו כל-פעלי און להשמדם עדי-עד: ט ואתה מרום לעלם יהוה: י כי הגה אביך | יהוה פי-הגה אביך יאברו יתפרדו כל-פעלי און: יא ותרם כראים קרני פלתי בשמן רענן: יב ותבט עיני בשורי בקמים עלי מרעים תשמענה אזני: יג צדיק פתמר יפרח כארוז פלבנון ישגה: יד שתולים בבית יהוה בחצרות אלהינו יפריחו: טו עוד נובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו: טז להגיד כפי-שר יהוה צורי ולא-עלמה עולתה בו:

צג * יהוה מלך גאות לבש לבש יהוה עז התאזר אף-תכון תבל בל-תמוט: ב נכון כסאך מאז מעולם אתה: ג נשאו נהרות | יהוה נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכנם: ד מקלות | מים רבים אדירים משברי-ים אדיר במרום יהוה: ה עדתך | נאמנו מאד לבימתך נאוה-קדש יהוה לארך ימים:

צד * אל-נקמות יהוה אל נקמות הופיע: ב הנשא שפט הארץ השב גמול על-גאים: ג עד-מתי רשעים | יהוה עד-מתי רשעים יעלו:

יביעו ידברו עתק יתאמרו כל-פעלי און: ה עמך יהוה ידכאו ונחלתך יענו: ו אלמנה וגר יחרגו ויתומים ירצחו: ז ולאמרו לא יראה-יה ולא-לכין אלהי יעקב: ח בינו בערים בעם וכסילים מתי תשכילו: ט הנטע און הלא ישמע אם-יצר עין הלא יבטי: י היסר גוים הלא יוכיח המלמד אדם דעת: יא יהוה ידע מחשבות אדם פי-המה הבל: יב אשרי | הגבר אשר-יתסרנו יה ומתורתך תלמדנו: יג להשקיט לו מימי רע עד יכרה לרשע שחת: יד כי | לא-יטש יהוה עמו ונחלתו לא יעזב: טו כיעד-צדק ישוב משפט ואתחיו כל-ישרי-לב: טז מי-יקום לי עם-מרעים מי-יתנצב לי עם-פעלי און: יז לולי יהוה עזרתה לי כמעט | שכנה דומה נפשי: יח אם אמרתי מטה רגלי חסדך יהוה יסעדי: יט רבב שרעפי בקרבי תנחומיך ישעשעו נפשי: כ חסדך כסא הוות יצר עמל עלי-חק: כא גודו על-נפש צדיק ודם נקי ירשיעו: כב ויהי יהוה לי למשגב ואלהי לצור מחסי: כג וישב עליהם | את-אונם וברעתם יצמיתם יצמיתם יהוה אלהינו:

צה * לכו נרננה ליהוה נריעה לצור ישענו: ב נקדמה פניו בתורה

בזמרות נריע לו: ג כי אל גדול יהוה ומלך גדול על-כל-אלהים: ד אשר בידו מחקר-ארץ ותועפת הרים לו: ה אשר-לו הים והוא עשהו ויבשת ידיו יצרו: ו באו נשתחוה ונכריעה לברכה לפני-יהוה עשנו: ז כי הוא אלהינו ואנחנו עם מרעיתו וצאן קדו היום אם-בקלו תשמעו: ח אל-תקשו לבככם כמריבה פיום מפה במדבר: ט אשר נסונו אבותיכם כחוננוי גם-ראו פעלי: י ארבעים שנה | אקוט כדור ואמר עם תעני לבב הם וזהם לא-ידעו דרכי: יא אשר-נשבועתי כאפי אם יבאון אל-מנוחתתי:

צו * שירו ליהוה שיר חדש שירו ליהוה כל-הארץ: ב שירו ליהוה ברכו שמו בשרו מיום-ליום ישועתו: ג ספרו בגוים כבודו בכל-העמים נפלאותיו: ד כי גדול יהוה ומהלל מאד נורא הוא על-כל-אלהים: ה כי | כל-אלהי העמים אילים ויהוה שמים עשה: ו הודו-והדר לפניו עז ותפארת במקדשו: ז הבו ליהוה משפחות עמים הבו ליהוה כבוד ועז: ח הבו ליהוה כבוד שמו שאוי-מנתה וכוּאו לחצרותיו: ט השתחוו ליהוה בהדרת-קדש חילו מפניו כל-הארץ: י אמרו בגוים | יהוה מלך אף-תכון תבל בל-תמוט ידיו עמים במישרים:

מד	תהלים	ק, קא, קב	ספר	מג	תהלים	צו, צז, צח, צט	ספר	
			אלהים הוא-עשנו ולא ולו אנחנו עמו וצאן מרעיתו: - באו שערינו בתורה חצרתיו בתהלה הודו-לו ברכו שמו: ה כי-טוב יהוה לעולם חסדו ועד-דר ודר אמונתו:				א ישמחו השמים ותגל הארץ ירעם הלם ומלאו: ב יעלו שדי וכל-אשר- בו אז ירננו כלי-עצי-יער: ג לפני יהוה ד כי בא פי בא לשפט הארץ ישפט-תבל בצדק ועמים באמונתו: כ לתודת יום חמישי	
			קא * לדוד מזמור חסד-ומשפט אשירה לך יהוה אזמרה: ב אשפילה בדרך תמים מתי תבוא אלי אתהלהך בתם-לככי בקרב ביתי: ג לא-אשית לנגד עיני דבר-בליעל עשה-סטים שנאתי לא ידבק פי: ד לבב עקש יסור ממני יע לא אדע: ה מלשני מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה-עינים ורחב לבב אתו לא אוכל: ו עיני בנאמני-ארץ לשבת עמדי הלה בדרך תמים הוא ישרתני: ז לא-ישב בקרב ביתי עשה רמיה דבר שקרים לא-יכול לנגד עיני: ח לבקרים אצמית כל-רשעי-ארץ להכרית מעיר-יהוה כל-פעלי און:			ז ירעם הים ומלאו תבל וישבי בה: ח נהרות ימחאויקה יחד הרים ורגנו: ט לפני-יהוה פי בא לשפט הארץ ישפט-תבל בצדק ועמים במישרים: צמו * יהוה מלך ירגזו עמים ישב כרוכים תנוט הארץ: ב יהוה בציון גדול ורם הוא על-כל-העמים: ג יודו שמה גדול ונוף קדוש הוא: ד ועז מלך משפט אהב אתה כוננת מישרים משפט וצדקה ביעקב אתה עשית: ה רוממו יהוה אלהינו והשתחוו להדם ורגליו קדוש הוא: ו משה ואהרן בלחניו ושמאל בקראי שמו קראים אל-יהוה והוא יענם: ז פעמור ענן ידבר אליהם שמרו צדתי וחק נתן-למו: ח יהוה אלהינו אתה עניתם אל גשא היית להם ונקם על-עילותם: ט רוממו יהוה אלהינו והשתחוו להר קדשו פי-קדוש יהוה אלהינו:		צו * יהוה מלך ותגל הארץ ישמחו איים רבים: ב ענן וערפל סביביו צדק ומשפט מכון כסאו: ג אש לפניו תלה ותלהט סביב צריו: ד האירו ברקיו תבל ראתה ותחל הארץ: ה הרים פדונג נמסו מלפני יהוה מלפני אדון כל-הארץ: ו הגידו השמים צדקו וראו כל-העמים כבודו: ז יבשו כל-עבדי פסל המתהללים באלילים השתחוו-לו כל- אלהים: ח שמעה ותשמח ציון ומגלגלה בנות יהודה למען משפטיך יהוה: ט כי-אתה יהוה עליון על-כל- הארץ מאד געלית על-כל-אלהים: י אהבי יהוה שנאו רע שמר נפשות חסידי מיד רשעים יצילים: יא אור ורע לצדיק ולישרי-לב שמחה: יב שמחו צדיקים ביהוה והודו לזכר קדשו:
			קב * תפלה לעני כי-יעטף ולפני יהוה ישפך שיחו: ב יהוה שמעה תפלתי ושועתי אליך תבוא: ג אל- תסתר פניך ממני ביום צר לי הטה-אלי אונך ביום אקרא מהר ענני: ד כי-כלו בעשן ימי ועצמותי כמוקד נחרו: ה הופה-כעשב ויבש לפי פי-שכחתי מאכל לחמי: ו מקול			צז * מזמור שירו ליהוה שיר חדש כי-נפלאות עשה הושיעה-לו מינו וזרוע קדשו: ב הודיע יהוה ישועתו לעיני הגוים גלה צדקתו:		
			קג * לתודת יוסף ורעהו אמר: א יראו גוים את-שם יהוה וכל- מלכי הארץ את-כבודך: ב כי-בנה יהוה ציון נראה בכבודו: ג פנה אל- תפלת הערער ולא-בזה את-תפלתם: ד תכתב זאת לדור אחרון ועם נכרא יהלל-יה: ה כי-השקיף ממרום קדשו יהוה משמים אל-ארץ הביט: ו לשמע אנת אסיר לפתח בני תמונתה: ז לספר בעיון שם יהוה ותהלתו בירושלם: ח בהקבץ עמים יחדו וממלכות לעבד את-יהוה: ט ענה בדרך כחו כחי קצר ימי: י אמר אלי אל-תעלני בחצי ימי בדור דורים שנותיך: יא לפנים הארץ יבדת ומעשה ידיך שמים: יב המה יאבדו ואתה תעמד וכלם כנגד יבולו כלבוש תחליפם ויחלפו: יג ואתה-			צח * יהוה מלך ותגל הארץ ישמחו איים רבים: ב ענן וערפל סביביו צדק ומשפט מכון כסאו: ג אש לפניו תלה ותלהט סביב צריו: ד האירו ברקיו תבל ראתה ותחל הארץ: ה הרים פדונג נמסו מלפני יהוה מלפני אדון כל-הארץ: ו הגידו השמים צדקו וראו כל-העמים כבודו: ז יבשו כל-עבדי פסל המתהללים באלילים השתחוו-לו כל- אלהים: ח שמעה ותשמח ציון ומגלגלה בנות יהודה למען משפטיך יהוה: ט כי-אתה יהוה עליון על-כל- הארץ מאד געלית על-כל-אלהים: י אהבי יהוה שנאו רע שמר נפשות חסידי מיד רשעים יצילים: יא אור ורע לצדיק ולישרי-לב שמחה: יב שמחו צדיקים ביהוה והודו לזכר קדשו:		

הודיעו בעמים עלילותיו: ב שירו-לו
 זמרו-לו שיהו בכל-נפלאותיו:
 ג התהללו בשם קדשו ישמח לב |
 מבקשי יהוה: ד דרשו יהוה ועזו
 בקשו פניו תמיד: ה זכרו נפלאותיו
 אשר-עשה מפתיו ומשפטי-פיו:
 ו זרע אברהם עבדו בני יעקב בחייו:
 ז הוא יהוה אלהינו בכל-הארץ
 משפטיו: ח זכר לעולם בריתו דבר
 צוה לאלף דור: ט אשר פרת את-
 אברהם ושבעתו לישחק: י ויעמידה
 ליעקב לחק לישראל ברית עולם:
 יא לאמר לה אמת את-ארץ-כנען חבל
 נחלתכם: יב בהיותם מתי מספר
 כמעט וגרים בה: יג ויתהלכו מגוי
 אל-גוי מממלכה אל-עם אחר: יד לא-
 הניח אדם לעשקם ויזכח עליהם
 מלכים: טו אל-תגעו במשיחי ולנביאי
 אל-תרעו: טז ויבא רעב על-הארץ
 כל-מטה-לחם שבר: יז שלח לפניהם
 איש לעבד נמר יוסף: יח ענו בכבל
 רגלי רגלו ברזל באה נפשו: יט עד-עת
 בא-דברו אמרת יהוה צרפתהו:
 כ שלח מלך ויתירהו משל עמים
 ויפתחהו: כא שמו אדון לביתו ומשל
 בכל-קניניו: כב לאסר שריו בנפש
 וזקניו יחכם: כג ויבא ישראל מצרים
 ויעקב גר בארץ-חם: כד ויפך את-עמו
 מאד ויעצמהו מצריו:

נטע: כה אשר-שם צפרים יקננו חסידה
 ברושים ביתה: כו הרים הגבהים
 ליעלים סלעים מחסה לשפנים:
 כז עשה ירח למועדים שמש ידע
 מבוא: כח תשת-חשף יהי לילה בו-
 תרמש כל-חיתו-יער: כא הכפירים
 שאגים לטרף ולבקש מאל אכלם:
 כב תנח השמש יאספון ואל-מעונתם
 ירפצון: כג יצא אדם לפעלו ולעבדתו
 עדי-ערב: כד מה-רבו מעשיך | יהוה
 בלם בכחמה עשית מלאה הארץ
 קונניך: כה זה | הים גדול ורחב ידים
 שם-רמש ואין מספר חיות קטנות
 עם-גדלות: כו שם אגיות יהלכון
 לזיתן זה יצרף לשחק-בו: כז בלם
 אליך ישברון לתת אכלם בעתו:
 כח תתן להם ילקטון תפתח ידך
 ישבעון טוב: כט תסתיר פניך יבהלון
 תסף רוחם יגועו ואל-עפרם ישוכון:
 ל תשלח רוחך יבאון ותחדש פני
 אדמה: לא יהי כבוד יהוה לעולם
 ישמח יהוה במעשיו: לב המביט
 לארץ ותרעד יגע בהרים ויעשנו:
 לג אשר-ה ליהוה בחיי אומרה לאלהי
 בעודי: לד יערב עליו שיחי אנכי
 אשמח ביהוה: לה יתמו חסאים |
 מז-הארץ ורשעים | עוד אינם ברכי
 נפשי את-יהוה הללויה:
 קה כ הודו ליהוה קראו בשמו

בקול דברו: כא ברכו יהוה כל-צבאי
 משרתי עשי רצונו: כב ברכו יהוה |
 כל-מעשיו בכל-מקומות ממשלתו
 ברכי נפשי את-יהוה:
 כא לחודש **יום שישו**
 קד כ ברכי נפשי את-יהוה יהוה
 אלהי גדלת מאד הוד והדר
 לבשת: ב עטה-אור בשלמה נוטה
 שמים פריעה: ג המקרה במים
 עליותיו השם-עבים רכבו המהלך
 על-כנפי-רוח: ד עשה מלאכיו רוחות
 משרתי אש להט: ה יסד-ארץ על-
 מכוניה כל-תמוט עולם ועד: ו תהום
 פלכוש פסיתו על-הרים יעמדו-מים:
 ז מן-גערתך ינוסון מן-קול רעמך
 יחפזון: ח יעלו הרים ירדו בקעות
 אל-מקום זה | יסדת להם: ט גבול-
 שמת פלי-יעברון פלי-ישבון לכסות
 הארץ: י המשלח מעינים בנהלים בין
 הרים יהלכון: יא ישקו כל-חיתו שרי
 ישברו פראים צמאם: יב עליהם עוף-
 השמים ישכון מבין עפאים יתנו-
 קול: יג משקה הרים מעליותיו מפרי
 חציר | לבהמה ועשב לעבדת האדם
 להוציא לחם מן-הארץ: טו וינין |
 ישמח לבב-אנוש להצהיל פנים
 משמן ולחם לבב-אנוש יסעד:
 טז ישבעו עצי יהוה ארזי לבנון אשר

הוא ושוותיף לא יתמו: טז בני-עבדך
 ישבנו וירעם לפניך יכון:
 קג כ לדוד | ברכי נפשי את-יהוה
 וכל-קרבי את-שם קדשו: ב ברכי
 נפשי את-יהוה ואל-תשכחי כל-
 גמוליו: ג הסלח לכל-עונכי הרפא
 לכל-תחלאיכי: ד הגואל משחת חייכי
 המעטרכי חסד ורחמים: ה המשביע
 בטוב ערך תתקדש בנשר געוויכי:
 ו עשה צדקות יהוה ומשפטים לכל-
 עשוקים: ז יודיע דרכיו למשה לבני
 ישראל עלילותיו: ח רחום וחנון יהוה
 ארץ אפים ורבה-חסד: ט לא-לנצח
 יריב ולא לעולם יטור: י לא כחטאינו
 עשה לנו ולא כעונותינו גמל עלינו:
 יא פי כגבה שמים על-הארץ גבר
 חסדו על-יראיו: יב ברחק מזרח
 ממערב הרחיק ממונו את-פשיענו:
 יג ברחם אב על-בנים רחם יהוה על-
 יראיו: יד פיהו ידע יצרנו זכור
 פי-עפר אנהנו: טו אנוש כחציר ימיו
 כציון השדה כן יציו: טז פי רוח
 עברה-בו ואיננו ולא-כפירנו עוד
 מקומו: יז וחסד יהוה | מעולם ועד-
 עולם על-יראיו וצדקתו לבני בנים:
 יח לשמרי בריתו ולזכרי פקדיו
 לעשותם: יט יהוה בשמים הכין כסאו
 ומלכותו בכל משלה: כ ברכו יהוה
 מלאכי גברי כח עשי דברו לשמע

ספר

קז, קח, קט

תהלים

מט

עֲדֹשְׁעָרֵי מוֹת: יט וַיִּזְעַקוּ אֶל־יְהוָה
 בְּצַר לָהֶם מִמַּצְקוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁעֵם:
 כ וַיִּשְׁלַח דְּבָרוֹ וַיִּפְּאֵם וַיִּמְלֹט
 מִשְׁחִיתוֹתָם: כא יוֹדוּ לַיהוָה חֲסֵדוֹ
 וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי אָדָם: כב וַיִּזְבְּחוּ זִבְחֵי
 תוֹדָה וַיִּסְפְּרוּ מַעֲשָׂיו בְּרִנָּה: כג יוֹרְדֵי
 הַיָּם בְּאֲנִיּוֹת עָשׂוּ מְלֹאכָה בַּמַּיִם רַבִּים:
 כד הַמָּה רָאוּ מַעֲשֵׂי יְהוָה וְנִפְלְאוֹתָיו
 בַּמַּצּוֹלָה: כה וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סַעֲרָה
 וַתְּרוֹמֵם גְּלִיו: כו יַעֲלוּ שָׁמַיִם יִרְדּוּ
 תְּהוֹמוֹת נִפְשָׁם בְּרַעַה תִּתְמוּגַג:
 כז יִתְהוּגוּ וַיִּנְוְעוּ בְּשִׁבּוֹר וְכָל־חֲכָמָתָם
 תִּתְבַּלַּע: כח וַיִּזְעַקוּ אֶל־יְהוָה בְּצַר
 לָהֶם וַמִּמַּצּוֹקֹתֵיהֶם וַיִּצְיֵאֵם: כט יָקָם
 סַעֲרָה לְדַמְמָה וַיַּחֲשׂוּ גְלִיהֶם:
 ל וַיִּשְׁמְחוּ כִּי־יִשְׁתַּקּוּ וַיִּנְחַם אֶל־מְחוֹז
 חֲפָצָם: לא יוֹדוּ לַיהוָה חֲסֵדוֹ
 וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי אָדָם: לב וַיְרוּמְמוּהוּ
 בַקֹּה־לַעַם וּבְמוֹשָׁב זִקְנִים יִהְלָלוּהוּ:
 לג יֵשֶׁם בְּהַרֹת לְמִדְבָר וּמִצְאֵי מַיִם
 לְצִמְאוֹן: לד אֶרֶץ פְּרִי לְמַלְחָה מְרֻעַת
 יִשְׁבִי כַּה: לה יֵשֶׁם מִדְבָר לְאַגְם־מַיִם
 וְאַרְץ צִלָּה לְמִצְאֵי מַיִם: לו וַיּוֹשֶׁב שָׁם
 רַעֲבִים וַיְכַוְּנוּ עֵיר מוֹשָׁב: לז וַיִּזְרְעוּ
 שָׂדוֹת וַיִּשְׁעוּ כְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ פְרִי
 תְבוּאָה: לח וַיְכַרְכְּם וַיִּרְבוּ מְאֹד
 אֲבֹתֵיהֶם לֹא יִמְעִיט: לט וַיִּמְעָטוּ
 וַיִּשְׁחוּ מִעֲצָר רַעַה וַיִּגְזוּ: מ שִׁפְךָ בְּיָד
 עַל־גְּדִיבִיכִים וַיִּתְּעַם בְּתַהוֹ לֹא־דָרְךָ:

מא וַיִּשְׁגַּב אֲבִיוֹן מֵעוֹנֵי וַיִּשֶׁם כְּצֹאן
 מִשְׁפָּחוֹת: מב יִרְאוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְחוּ
 וְכָל־עוֹלָה קִפְצָה פִּיהָ: מג מִי־חֲכָם
 וַיִּשְׁמַר־אֱלֹה וַיִּתְבוּנְנוּ חֲסֵדֵי יְהוָה:

כג לחודש

קח א שִׁיר מְזֻמָּר לְדָוִד: ב נִכוֹן לְבִי
 אֱלֹהִים אֲשִׁירָה וְאַזְמִרָה אֶף־
 כְּבוֹדִי: ג עוֹרָה הַנָּבֶל וְכִנּוֹר אֶעֱיֶרָה
 שָׁחַר: ד אֹדֶךָ בַּעֲמִים | יְהוָה וְאַזְמִרְךָ
 בַּלְּאֲמִים: ה פִּי־גָדוֹל מֵעַל־שָׁמַיִם
 חֲסִדְךָ וְעַד־שִׁחֲקִים אֲמַתֶּךָ: ו רִוְמָה
 עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים וְעַל פְּלִי־הָאָרֶץ
 כְּבוֹדְךָ: ז לְמַעַן יִחַלְצוּן יְדֵי־יְדִידְךָ
 הוֹשִׁיעָה מִיַּנְיָךְ וַעֲנֵנִי: ח אֱלֹהִים | דְּבַר
 בְּקִדְשׁוֹ אֲעֲלֶזָה אֲחַלְקָה שְׂכָם וְעַמְּךָ
 סִפּוֹת אֲמַדְד: ט לִי גִלְעָד | לִי מִנְשֵׂה
 וְאַפְרַיִם מֵעוֹז רֹאשֵׁי יְהוּדָה מְחַקְקֵי:
 י מוֹאָב | סִיר רַחֲצִי עַל־אָדָם אֲשַׁלְּיֶךָ
 נַעֲלִי עַל־יִפְלֵשֶׁת אֲתָרוּעַע: יא מִי יִכְלֹנִי
 עֵיר מִבְּצָר מִי נִתְּנִי עַד־אָדָם:
 יב הֲלֹא־אֱלֹהִים זָנַחְתָּנוּ וְלֹא־תִצָּא
 אֱלֹהִים בְּצַבְאֹתֵינוּ: יג הֲבֵה־לָּנוּ עֲזָרָת
 מִצָּר וְשׂוֹא תִשׁוּעַת אָדָם: יד בְּאֱלֹהִים
 נַעֲשֵׂה־חֵיל וְהוּא יְבוֹס צְרִינוּ:

קט א לְמִנְצַח לְדָוִד מְזֻמָּר אֱלֹהֵי
 תְּהִלָּתִי אֶל־תַּחֲרֹשׁ: ב פִּי פִי רִשְׁעִי
 וּפִי־מִרְמָה עָלַי פָּתַחוּ דְבַרְךָ אֱמִי לְשׁוֹן
 שִׁקְר: ג וּדְבַרְךָ שִׁנְאַה סִבְבוּנִי וַיִּלְחַמוּנִי
 חֲגָם: ד תַּחַת־אֲהַבְתִּי יִשְׁטַנוּנִי וְאַנְי

לקוטי

כו:

יג יד טו

מוהר"ן תנינא

בתורה ותפלה ומעשים טובים, אין להם שום פח, מאחר שהצדיקים בעצמן אינם מדברים גדולות, ומתנהגים בפשיטות בעבודה תמה, עליהם אין להשקיע והגדלות שלהם אחיהו בהם ללבד. ואף-על-פי שהם בזה אפשר קצת שימצאו שקרנים צבועים בדרך זה, כמו שנמצא, שיש אנשים שישבים מעטפים במלית והפליז כל היום, והם צבועים, עם כל זה אין להם פח להמעות העולם ללבד כמו אלו המתפארין בגדולות בני"ל:

כי דע, שהצדיק האמת הנ"ל מקבל דבור פיו הקדוש מבגלי-צדקה, וזה בחינת (תהלים טז): נדבות פי רצה נא ה' - שהצדיק מקבל דבור פיו מדיבורי לב, דהינו בגלי-צדקה. וצדקה היא בחינת מים, בבחינת (שם טז): ההופכי הצור אגם מים. הצור - זה בחינת (תהלים עג): צור לבבי, כי יש לב אבן (חזקאל לו), דהינו אבירי לב הרחוקים מצדקה (שעה טו), וזהו ההופכי הצור אגם מים, דהינו שנתהפך ללב רך, בחינת (איכה ג): שפכי כמים לפך נכח פני ה', הינו לב רך להתנדב לצדקה. ובשביל זה נקרא צדקה מים, כמו שכתוב (עמוס ה): וצדקה פגול איתן, וזה בחינת (קהלת א): שלח לחמד על פני המים, הנאמר בצדקה, ועלידי הצדקה נעשה פה קדוש של הצדיק בני"ל. וזה בחינת (ירמיה א): בפה - זו צדקה, שעלידי צדקה נעשה פה של הצדיק בני"ל. והצדיק הוא בחינת (ירמיה ב): כבור שורו הדר לו, וכבור נוטל פי שנים, הינו שדבור פיו הקדוש יש לו שני משמעות, ומזה בא שיש פח ויניקה להצבועים בני"ל ליגן מהם, להפך דבריהם אל השקר שלהם, מאחר שהדבור הקדוש בעצמו יש לו שני משמעות, בבחינת פי שנים, בני"ל:

אבל באמת הוא טובה להצדיק האמת מה שנמצאים אלו השקרנים המתדמים אליהם, כי יש רשעים שנותנין צדקה לצדיקים, ועלידי הצדקה נעשה בחינת יבל, הינו: יהוד ברכה קדשה, וכל שלש בחינות אלו נאמרו במים, שהוא בחינת צדקה בני"ל. יהוד - כמו שכתוב (בראשית א): יקו המים מתחת השמים אל מקום אחד. ברכה - כמו שכתוב (עש): ישרו המים שרץ נפש תיה וכו'. קדשה - כמו שכתוב (במדבר ה): מים קדושים. ומחמת זה נמצאים בגלי-צדקה שהם נואפים, כי הם יונקים מבחינת היבל בני"ל, ובחינת היבל בקדשה הוא בחינת וויגין קדשה, ואצלם נתקלקל זאת היניקה, ונעשה אצלם נאוף, רחמנא לצלן. ועליהם הצדקה שלהם היא רעה אצל הצדיק, כי הצדיק מקבל דבור פיו הקדוש מן הצדקה, וכשנתקלקל אצלם בני"ל, גורם פגם לדבור פיו של הצדיק, שמקבל משם בני"ל, ועליהם הוא טובה מה שנמצאים השקרנים בני"ל, שאין אלו הרשעים הנותנים צדקה פוגין אליהם ונותנין להם, וכמאמר ירמיה הנביא: הכשילם בעניים שאינם מהגנים, כמו שדרשו רבותינו וזרנום לברכה (ב"מ טו), ואין נצול הצדיק האמת מפגם הצדקה שלהם בני"ל. אבל עקר פח ויניקה השקרנים בני"ל הוא רק מאלו הצדיקים הגדולים, ההולכים בגדולות בני"ל, אבל מאלו העוסקים בתורה המיד ומתנהגים בפשיטות, אין להם ויניקה נכח בני"ל:

וכו, מאי מעמא תרגולא מרלא עינא וכו', וכל השאלות הנאמרות שם בלם הם פליאות גדולות מאד, ושם מרמז ונסתר כל הנ"ל. ומה שמובא לעיל בענין שמחה ובריהא דעתה שדך גביה לזה, ומבאר גביה באגדה הנ"ל, שנאמר שם בעת שהיה בריהא דעתה: גם מה שמובא במאמר הזה על פסוק ואיה השה לעולה, מרמז באגדה הנ"ל, שנאמר שם: אי בעי מנה כל הללי דעלמא - זה סוד בחינת חלל הגני, שהוא כביכול פגוי מאלקותו ויתברך, ובאמת בודאי אי אפשר שלא יהיה שם גביה השם ויתברך, כי אביהם מתיבן יקבל חיות. אך זהו בחינה הנ"ל, שמקבל חיות מבחינת מאמר סתום, בחינת בראשית וכו'. גם מה שמובא לקמן בענין יראה ירא שבת שדך גביה לכאן, כי כל יראה יש לה מאמר וכו', ויש מאמר שכולל כלם וכו' בני"ל. גם מה שמובא לקמן בענין השגחה שדך גביה לזה, על אגדה הנ"ל: מאי מעמא תרגולא מרלי עינא. ולא יכינו לשמע באור כל זה):

יג
בשחולקין על האדם, נמצא שרודפין אותו, והוא בורח בכל פעם להשם ויתברך, וכל מה שחולקין עליו יותר, מקרבין אותו יותר להשם ויתברך, כי השם ויתברך בכל מקום, בבחינת (תהלים קלז): אם אסק שמים שם אתה, ואציעה שאול הגה, נמצא שבכל מקום בורח להשם ויתברך. וזה בחינת: ופרעה הקריב - שהקריב את ישראל לאביהם שפשמם (מד' בשלה פ' כא), שעלידי רדיפתו אותם נתקרבו יותר להשם ויתברך בני"ל:

יד
רבים לוחמים לי מרום (תהלים טו), הינו שיש לו שונאים למעלה במרום, וכמו שאמרו רבותינו וזרנום לברכה (ע' סנהדרין מד: וברך ק): בשם שיש צרים מלמטה, קך יש צרים מלמעלה:

טו
אלו המתפארין עצמן בשקר בגדולות ונפלאות, ובאלו אין שום דבר נמנע מהם, והכל בידם, ויש מהם שהם מנהיגי הדור - הגה עקר פחם ויניקתם הוא רק מהצדיקים הגדולים, כי יש צדיקים אמתיים גדולים במעלה, ויש להם פה קדוש, ודרגם לרבר גדולות ונפלאות, והם באמת יכולים לעבד ה' בכל דבר שבעולם: באכילה ושתיה ושאר דברים, וכמובא בפגנות, שלפעמים ממתקין דינים עלידי אכילה ושתיה. ויש צדיקים אמתיים, שיכולין לעשות פדיון עלידי אכילתם וכיוצא. ומחמת ההתפארות של אלו הצדיקים הגדולים, שיוצא מפייהם הקדוש, מזה בא שנמצאים צבועים שקרנים, שמתדמים עצמן בקוף, ומתפארין עצמן גביה ממש באלו הלשונות של התפארות, שיוצא מפה קדוש של הצדיק האמת. ובעין שמצינו בנביאים, שירמיה היה מתנבא בשוק העליון: הני שובר את קשת עולם וכו' (ירמיה טז); והנניה קן עזר נביא שקר היה מתנבא בלשון זה ממש להפך (סנהדרין עב): כמו-כן מתנהג עכשו בני"ל. אבל עקר ויניקה - רק מצדיקים באלו שהולכים בגדולות ונפלאות בני"ל, כי מצדיקים פשוטים, עובדי ה' בפשיטות,

מוהר"ן תנינא

לקוטי

די רכה וחקף וכו' ומוזן לכלא בה אנת הוא מלכא. ועקר המלכות הוא עלידי ענוה, בבחינת (משלי טו): ולפני כבוד ענוה, שעקר כבוד וגדלת המלכות הוא עלידי ענוה דיקא, כי כן דרך המלכות בכל פעם, שצריך שיקדים ענוה לכבודו וגדלותו, כמו שבכל יום בשעה שקם ממטתו, שאז עדין הוא בקטנות, שמלכש במלבושים פשוטים, וגם פניו אינו בצחות וזכות עדין קדם הרחיצה, ואחר כך מופה עצמו ומחלש בכנדי כבוד, ומתפשט בגדלו כדרך המלך.

וכן אמרו רבותינו וכוונם לכרעה (זוטא טז): מפני מה לא נמשכה מלכותו של שאול? מפני שלא היה בו שום דפי, כי אין ממזין פרנס על הצבור אלא איסורן קפה של שרצים תלויה מאחוריו, שאם תזוז דעתו עליו, ואמרים לו: בלך מאחריך. כי עקר המלכות - עלידי ענוה כנ"ל, וכל מה שיש להמלך ענוה ביותר, מתפשט מלכותו ביותר כנ"ל. וכשממשך המזון עלידי המלך כנ"ל, נעשה מנגנו ברורים, כגון תבואה, שהרבה מנגנה אוכלין בהמות, ואחר כך מתברר עוד, ואוכלין מנגנה עבדים, עד שמתברר מנגנה לישראל. וגם בהאכילה יש ברורים, עד שמתברר ונעשין מהם אמרי שפר, דהינו ברכות שמברכין עליהם תחלה וסוף, ומתפללין ועוברין השם יתברך בכתות האכילה. וזה בחינת (בראשית טז): מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך, נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר. שמנה לחמו וכו', דהינו הפרנסה, שהיא בחינת מעדני מלך, כי מקבלין אותה עלידי המלך, ועליהן תכף פתיב אחרי: נפתלי וכו' הנותן אמרי שפר, דהינו אמרי שפר של ברכות ותפלות וכיוצא, שנעשין מן הברורים של מעדני מלך כנ"ל. ואלו הברורים הם בחינת קמרת, כידוע, שקמרת היא בחינת ברורים:

ומאלו אמרי שפר שנעשין מן מעדני מלך, נעשה עמרה להמלך, וגם יכולין לראות זאת העמרה. והיו בחינת (ש"ה ט): צאינה וראינה בנות ציון בלךך שלמה, בעמרה שעמרה לו אמו ביום חתנתו וכו' שמתח לבו - הינו לראות העמרה של המלך שנעשה ביום חתנתו, כי החתנות שמתבררין האמרי שפר עם המלך, זה בחינת חתנה, בבחינת (משלי טז): חן שפתיו רעהו מלך; שחן השפתים, דהינו האמרי שפר, מתבררין עם המלך בבחינת רעות - והיו ביום חתנתו. והיו: וכו' שמתח לבו - זה בחינת קמרת, בבחינת (משלי ט): שמן וקמרת ישמח לב; כי הברורים שמהם נעשה אמרי שפר כנ"ל, שמהם נעשה העמרה כנ"ל, הם בחינת קמרת כנ"ל. והיו: שעמרה לו אמו - הינו בחינת חנה, שהיא היתה אם כל חי (בראשית ט), כי חנה - ראשי תיבות: המעטרכי חסד ורחמים (תהלים טז); הינו בחינת העמרה כנ"ל, שנעשה עלידי בחינת: המשיבוע פטוב עדיה, דהינו בחינת מעדני מלך כנ"ל. (והעקר חסר)

והכלל - שצריכין לראות את המלך, בבחינת (ישעיה טז): מלך בנפיו תחזינה עינד, דהינו כשהוא בנפיו וגדלותו, ולא בשעת קטנות. ואם היו נותנין לו פרנסתו תכף ויגיד, לחם מזון, היה אפשר שיראה את המלך בשעת קטנות, כגון בשעה שמקמין את עצמו ומחשב את עצמו שקפה של שרצים תלויה מאחוריו וכיוצא, כנ"ל, אבל עכשו, שנותנין הפרנסה עלידי סוביבם, נמצא שבאה בעתים מותרים, כי לכל סבה צריכה עת מותר, עד שתמצא

וזהו ששאל רבי זירא את רב יהודה: מאי מעמא גמלא וזמרי גנובתה ותורי אריכא גנובתה (שבת ע"ג). גמלא - זה בחינת הצדיק הפשוט, בבחינת (תהלים קלא): ולא הלכתי בגדולות ונפלאות כגמול עלי אמו; כי הוא מתנהג בפשיטות, ואינו מדבר גדולות, וכל עבודתו הוא בבחינת שתיקה, כי אין יוצא מפיו גדולות ונפלאות, והוא רק כגמול עלי אמו, והיו בחינת גמלא:

וזהו גנובתה - זה בחינת נביא ומורה שקר, הוא הנוב, כמו שקתוב בישעיה. הינו אלו הצבועים המשקרים, בחינת נביאי השקר, שאחיתם הוא רק בצדקים הגדולים כנ"ל. אבל בהצדיקים הפשוטים, שהם בחינת גמלא, אין להם אחיזה בלבה, והיו זמרי גנובתה כנ"ל. והיו: תורי אריכא גנובתה - זהו בחינת הצדיקים הגדולים, בחינת: כבוד שורו הדר לו כנ"ל. ואריכא גנובתה - הינו שעקר יניקת הנביא ומורה השקר, שהוא הנוב, הוא רק אצלם כנ"ל. והיו שהשיבו: משום דאכלי קוצני, הינו שאלו הצדיקים הפשוטים, שהם בחינת גמלא, אכלי קוצני - שאוכלים ומכלים את הקוצים והחוחים הפוכבים את השושנה העליונה. ושושנה זה בחינת הדבור הקדוש, בחינת (ש"ה ט): שפתותיו שושנים וכו', כי הם עוסקים בתורה ועבודה יום ולילה, ומכלים כל החוחים, שלא יהיה להם יניקה מהדבור הקדוש. כי מעבודה פשוטה בתמימות אין להם יניקה כנ"ל, כי אינם יכולים להתדמות אליהם ולנהוג שקר שלהם עלידם, מאחר שהנהגתם רק בתמימות ובפשטות כנ"ל:

ותורי אריכא גנובתה, משום דדרי באנמי ובעי לכרבושי בקי. דדרי באנמי - הינו שמקבלים דבור פיהם הקדוש מבעלי צדקה, מבחינת: ההוכי הצור אנם מים כנ"ל. והיו: דדרי באנמי ובעי לכרבושי בקי - בחינת יבך הנ"ל, שצריכין לגרש ה"יבך" של הצדקה שנותנין רשעים, כי אצלם נפגם ה"יבך" כנ"ל, וגורם רעה להצדיק שמקבל דבור פיו מהם כנ"ל, ועליהן הוא מוכה גדולה מה שיוצק מהם הנביא וכו', שהוא הנוב, שעלידיה מנרשין הרשעים מעצמן, כי מכשילין אותן בשקרתים הנ"ל, שפונין אליהם ונותנין להם הצדקה, ונצולין הצדיקים, כנ"ל:

הקשיו: מפני מה בשהאדם מבקש פרנסה, אין נותנין לו תכף מן השמים, כי אם עלידי סבות, לכל אחד לפי סבתו - שזה צריך לרוע תבואה ולחרש ולקצר וכו', וזה צריך לנסע ולמצא צרך פרנסתו שם, וכיוצא בזה; ולמה לא נותנין לו תכף, בשעה שמבקש פרנסתו, מזון:

והתירוין: דע, שקל הפרנסה של ישראל צריכין לקבל עלידי המלך (ס), כמו שקתוב במלך (דנאל ד): אולגא די חות

(8) עין ודור תרומה קנב

לקומי

כא:

זו יח יט

מוהר"ן תנינא

טוב, אזי מנהיג אותו בהשגחה, וכשהוא אינו טוב, ואם היה מנהיג אותו בהשגחה - לא היה יכול להגיע לו שום טובה, אזי מניח אותו על הטבע, ויכול להיות שיהיה לו טובות על-פי הטבע. ואם לא היה רק השגחה, היה אפשר שתהפך ההשגחה לגמרי, כי כשהיה רואה ותברך שאין האדם מתנהג כראוי, היה פועם, והיה מסיר ההשגחה לגמרי, אבל עכשיו מניחו על-פי הטבע, וכשהוא חוזר למוטב, משיגה עליו כ"ל. ובאמת אין אנו יכולין להבין מהו טבע והשגחה, כי באמת גם הטבע היא השגחתו ותברך, וזה אי אפשר לאדם להבין שני דברים כאחד, דהיינו הטבע, שבאמת היא השגחתו ותברך:

יח

סבבה גדולה להיות מפרסם ולהנהיג העולם. לא מבעיא כשאינו ראוי כלל, ולבוש טלית שאינו שלו, רק אפילו עובדי השם באמת, גדולי הדור, יש עליהם סכנות נוראות בהנהגת העולם. כי איש פשוט, רחוק מאד שיעבר על רציחה, אפילו אם אינו איש כשר, כי אין לו תאוה לזה, ואפילו כשמגיע, חס ושלום, לתאוה כזו, רחמנא לצלן, אינו בא לידו, ויש לו כמות מניעות לזה; ואפילו אם יעבר, לא יעבר כי אם לעתים רחוקות, וקרוב שלא יעבר רק פעם אחת כל ימיו. אבל בהנהגת העולם ובחדושי דאורייתא שמהדשין, יכולים לעבר ממש גנב ונאף ורצח בכל פעם, בכל יום, רחמנא לצלן (8).

יט

עקר התכלית והשלמות הוא רק לעבד השם בתמימות גמור, בלי שום חכמות כלל. כי יש מחקרים שאומרים, שעקר התכלית והעולם הבא הוא רק לדעת כל דבר כמות שהוא, כגון לידע הכובב כמו שהוא, לידע מהותו ויפניו מה עומד במקום ההוא. כי יש משביל ומשביל ושלכ, דהיינו הפח המושביל, והשכל בעצמו, והדבר המושביל. והיו התכלית והעולם הבא אצלם, שיהיה געשה אחד מהמושביל והמשביל, והשכל, והם מבילים ימיהם על זה בעולם הזה לחקר ולהשיג המושביל, שהיה התכלית אצלם, והיו בעצמו העולם הבא לדעתם, רק שבעולם הזה, שמולבשין בגוף, אין להם תענוג כלל מן החקירות, ובעולם הבא, שיתפשטו מהגוף, יתענגו מאד מזה. ולדעתם הרעה, עקר השגת התכלית הוא על-ידי חקירות וחכמות חיצוניות שלהם:

אבל באמת אצלנו עקר השגת התכלית הוא רק על-ידי אמונה ומצוות מעשיות, לעבד השם על-פי התורה בתמימות ובפשטות, ועל-ידיה בעצמו וזכין למה שזוכין, עין לא ראתה וכו', כמו שכתוב (תהלים קיא): ראשית חכמה יראת ה' - שעקר ראשית וקדימת החכמה הוא רק יראת ה', שצריך להקדים היראה להחכמה.

ותדע, שאין הדבר פדעתם, חס ושלום, כי אם-כן לא ישיגו התכלית, רק מתי מעט מעט מאד, דהיינו הפעל-ישכל פילוסופים, ומה יעשו קטני הערך, שאין להם שכל כזה לחקר חקירות, לדעת המושביל, שהם רב ועקר העולם, איך ישיגו הם את התכלית:

הפרנסה אליו, ועל-כן לא יבוא לראות את המלך בקמנותו, רק בפי' כ"ל, כי אין נותנין לו הפרנסה תכר, רק בעת מידה, באפן שלא יראהו רק בפי', בבחינת: מלך בפי' וכו'. כי על-ידי הפרנסה רואין המלך בעמדה כ"ל. וזה הסוד מרמז בפסוק (תהלים קמח): עיני כל ארץ ישברו ואמה נותן להם את אכלם בעתו. פותח את ידך וכו'. עיני כל וכו' - והו הקשאי כ"ל, היינו: עיני כל ארץ ישברו, ואמה נותן להם את אכלם בעתו, דהיינו, שמבקשין על פרנסה, ואין נותנין תכר, רק בעתו כ"ל. והתרוי: פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון: (ולא ס"ס)

זי

צריך לזהר מאד להיות שמח וטוב לב בשבת, כי מעלות וקדשות שבת גדולה ויקרה מאד, כפואב, ובפרט ב"ראשית-חכמה" בשער הקדשה בתחלתו, עין שם. וראוי ונכון ללמד בראשית חכמה בשער ה"ל, ולשום לבו היטב על כל הדברים הנאמרים שם בענין קדשת ומעלות שבת-קדש, כי יש שם כמה דברים פריטים וקרים מקדשת ומעלות-שבת, כי כל ענין ומעלה הנאמר שם על שבת הוא דבר בפני עצמו, והכן שם היטב, כדי שיתלחב לבו לקבל שבת בשמחה גדולה ועצומה כראוי. ועל-ידיה היראה בשלמות, דהיינו עם דעת, כי בחל אפשר שיהיה היראה עם כסילות, בבחינת (איוב ה): הלא יראתך כסלתך; ועקר הכסילות הוא מחמת השעבוד שיש בחל, כי על-ידי השעבוד אין הדעת שלם, וכמו שכתוב במואב (דברים ח): שאנן מואב מנעוריו וכו', ובגולה לא הלה, על-כן עמד טעמו בו וכו', וכמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (פסלה יב): כי על-ידי שעבוד וגלות, הדעת מבבלל, אבל בשבת הוא חרות, וכשיש חרות ואין שעבוד וגלות, אזי הדעת שלם כ"ל. ועקר החרות - על-ידי התענוג והשמחה של שבת, בחינת (שעתי ח): אז תתענג על ה', הנאמר בשבת, ועל-ידיה נעשה חרות, בבחינת (שם טז): כי בשמחה תצאו, שעל-ידי שמחה יוצאין לחרות. וכשיש חרות, הדעת בשלמות כ"ל, ואז היראה כראוי, בבחינת ירא שבת (תק"ו תיקון ט), כי אז היראה בלי כסילות שיש בימי החל, כי עקר הכסילות - מחמת השעבוד כ"ל. וכזה מעליו היראות הנפילות, דהיינו מה שיראים לפעמים משר וכדומה, כי על-ידי הדעת מרימין אותן. ועקר הדעת הוא בשבת על-ידי השמחה, שעל-ידיה יש חרות, ואזי הדעת בשלמות כ"ל:

והכלל, שצריך לנהג שמחה גדולה בשבת-קדש, ולכלי לחראות שום עצבות ודאגה כלל, רק להתענג על ה' ולהרבות בתענוגי שבת בכל מיני תענוגי, הן אכילה ושתיה, הן מלבושים כפי מה שזכור, כי אכילת שבת היא בלה ורחיניות, כלו קדש, ועולה למקום אחר לגמרי מן אכילת חל, כמבאר במקום אחר (על בסי' נו, ובסי' רעו. עין וזר ויקהל דף רח. ובמקום שם):

דרך השם ותברך - להביט על הטובות שעושינו, ואף שנמצא בהם גס-כן מה שאינו טוב, אינו מסתפל על זה, כמו שכתוב (במדרש טז): לא הביט און ביעקב (8); מכל-שכן שהאדם אסור לו להביט על חברו לרעה, למצא בו דוקא מה שאינו טוב ולהפש למצא פגמים בעבודת חברו, רק אדרבא, מחיב להביט רק על הטוב. ולזה טובה גדולה שיש טבע והשגחה, כי כשהאדם עושה

(8) עין ילקט ובתנא דבי אליהו רבה פ"א. (א) עין וזר ויקהל דף ה' ע"א.

בב

מוהר"ן תנינא

ב

לקוטי

שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תנחומא, ורובא ברישׁ תנא), שהיה עמלק חותך מילות וזרק כלפי מעלה, כי מילה היא מצוה ראשונה, שנצטוו בה אברהם אבינו, שהיה ראש למאמינים; ועמלק, שהוא בחינת הפילוסופים והכופרים, הוא כופר בכל המצוות, ומפרש הכל על שקליית לבר פנ"ל. וזהו: חותך מילות וזרק כלפי מעלה - שכופר במצוות מילה, וזורקה כלפי מעלה, אל השכל. כי הם מפרשים הכל רק על שקליית לבר, וכופרים בעשיות המצוות פנ"ל. אשרי מי שאינו יודע מהם כלל. ועלכן עקר הכנעתו - על ידי אמונה, בחינת: ויהי ידיו אמונה וכו', פנ"ל:

(זאת התורה לא שמעתי מפיו הקדוש בעצמו, ועין בהשמעות מזה.)

ב

שך לא"ב תרש - מריבה את י

על ידי המחלקת שיש בעולם, על ידיה נעשין מפרסמים קדם זמנם. הינו, כי כשאתה נכנס בעבודת השם, הוא צריך לשהות ולהתמקמה עד שיחפרסם בעולם; ועל ידי פגם המחלקת נחפרסם קדם זמנו, ועל ידיה הם גורמים הזק והפסד להאיש הזה, שנעשה מפרסם קדם זמנו, או גם להתרדף לעבודת השם, שהיה זה רוצה לגלות בעולם, ואזי גורמין מיתה לבגלי המחלקת. ולפעמים, שאין הפגם גדול כל כך, אזי גורמין עניינת:

וזה הסוד מבאר בתורה בפסוק (שמות טו): וכי יצאו אנשים יחדו ונגפו אשה הרה ויצאו ילדיה וכו'. כי בשמתחיל לנגם לאיזה דרך, הוא בחינת הריזון, וצריך להתעלם שם בבחינת עבירה, כי עדין לא נתגלה זה הדרך בעולם, רק הוא נכנס לשם לגלותו, ואזי הוא בחינת הריזון, בבחינת (משל טו): בדרך חכמה הריתוך, בחינת הריזון, וצריך לשהות שם ולהתמקמה, לחמם עצמו שם כמו עבר בעמי אמו, עד שישגיג הזמן שיצא לאור העולם, לגלות זה הדרך בעולם, וכשיצא קדם זמנו, זה בחינת נפל. ופגם זה נעשה על ידי מחלקת פנ"ל:

וזה בחינת: וכי יצאו אנשים יחדו - הינו מחלקת, על ידיה: ונגפו אשה הרה ויצאו ילדיה - הינו בחינת המפרסמים שנעשין קדם זמנם, שהם בבחינת נפלים פנ"ל. ונענשם מיתה או עני, לפי הפגם פנ"ל. וזה: אם לא יתה אסון - פרש רש"י: באשה הינו, שלא יפסידו ויסקלו את הדרך חכמה בעצמו, שהוא בחינת אשה הרה פנ"ל, רק יפסידו הנפלים, דהינו האנשים בעצמן, שנתפרסמו ויצאו בעולם קדם זמנם.

כי כמו שבאשה הרה, כשנזנפין אותה עד שמפלת נפלים, יש שתי בחינות, דהינו שלפעמים היא מפקדת הנפלים לבר, שמפלת אותם על ידי שיצאו בלא עתם, ולפעמים גם האשה הרה בעצמה נזקקת על ידיה ונסתלקה; כמו כן בבחינת הנ"ל, הינו שלפעמים נפסדו האנשים בעצמן, שנתפרסמו קדם זמנם, שהם בחינת נפלים, אבל עדין לא נסתלק הדרך חכמה בעצמו, רק הנפלים לבר, ויכולין אחרים להתעבר שם בבחינת הריזון הנ"ל, כמו במשל אשה הרה פנ"ל, ולפעמים נפסד גם הדרך חכמה

אבל באמת עקר השגת התכלית הוא רק על ידי תמימות דיקא, דהינו יראת השם ומצוות מעשיות בפשיטות גמור. וזהו (סוף דבר) סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא ואת מצותיו שמור, כי זה כל האדם; הינו ששלמה המלך, עליו השלום, מלמד אותנו, שעקר השגת התכלית, שהוא בחינת סוף דבר, הוא רק על ידי תמימות ופשיטות, לראות את ה' ולשמר מצותיו בפשיטות. וזהו: סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא ואת מצותיו שמור; שהיה בחינת תמימות ופשיטות, לראות את ה' ולקום מצותיו בעבדא וכו' בפשיטות פנ"ל. וזה שפסם: כי זה כל האדם - הינו כי זה יכול כל אדם לקום, ולהשיג על ידיה את התכלית, מאחר שעקר הוא את אלקים ירא וכו', על פני יכול כל אדם להשיג התכלית, כי זה כל אדם יכול לקום:

ובאמת הוא אסור גדול מאד להיות מחקר, חס ושלום, וללמד ספרי החכמות, חס ושלום, רק הצדיק הגדול מאד, הוא יכול להכניס עצמו בזה, ללמד השבע חכמות, כי מי שנכנס בתוך החכמות הללו, חס ושלום, יכול לפל שם:

כי יש אכן נגף בכל חכמה וחכמה, שהיא בחינת עמלק, שעל ידי האבן הנגף הזה יכולין לפל, חס ושלום, כי עמלק היה פילוסוף ומחקר, וכפר בעקר, כמו שכתוב (דברים טו): ולא ירא אלקים, דהינו שהוא רק נוהג על פי חכמות, ואין לו יראה כלל. אבל הצדיק, כשנכנס באלו השבע חכמות, הוא מחזיק עצמו ונשאר קים על עמדו על ידי אמונה, בבחינת (הבקו ט): צדיק באמונתו יתה. כי שבע יפול צדיק וקם (משל טו); הינו שהצדיק הגדול הולך בדרך אלו השבע חכמות, ואף על פי ששם יכולין להחליק ולפל על ידי האבן נגף, בחינת עמלק פנ"ל, אבל הצדיק - שבע יפול, וקם, על ידי אמונה פנ"ל. וזה: שבע יפול צדיק וקם - סופריתבות "עמלק", שהוא האבן נגף של השבע חכמות, שעל ידי נופליו, חס ושלום, אך הצדיק שבע יפול, וקם על ידי אמונה פנ"ל. וזה שכתוב במשה רבנו (שמות ט): ויהי ידיו אמונה, במחלקת עמלק, כי על ידי אמונה החליש את עמלק, דהינו החכמות והחקירות פנ"ל. וזה: ויהי ידיו אמונה. ידיו - הינו בחינת מצוות מעשיות, שהם בחינת אמונה, כמו שכתוב (החלום טו): כל מצותך אמונה; שעל ידי אמונה ומצוות מעשיות, שהם הפך בחינת עמלק, החלישו פנ"ל. ואמונה זה תפלה, כמו שתרגם: פרישן בצלו; כי התפלה משנה הטבע, ונתפסליו החכמות והחקירות, שהם הולכים על פי הטבע. וזהו עקר התכלית אצלנו, שתהיה התפלה נכללת באחרותו יתברך, בבחינת (דברים ט): הוא תהלתך והוא אלקיך, שהתפלה והשם יתברך אחד, כביכול, וזהו עקר התכלית באמת:

והמחקרים והכופרים מפרשים כל התורה פלה על פי חכמות ואפיקורסות שלהם, שכל התורה, ואפלו מצוות מעשיות הקתובים בתורה, מפרשים הכל על פי צורה ושכל; לא מביעו מעשיות הקתובים בתורה, אומרים שהם מרמזים רק על המשל והצורה לבר, דהינו שקליית שלהם, אלא אפלו מצוות מעשיות המפרשים בתורה, מפרשים הכל שהם מרמזים רק על שקליית וחכמות שלהם, וכופרים בפשוטו לגמרי. וזהו בחינת מה

מזהרין תנינא

כא כב כג כד כה

לקומי

כב:

ששון ושמחה וישגו וכו' - שהששון ושמחה וישגו ויתפסו את תיגון ואנחה, שהם נסים ובורחים מן השמחה, להכניס אותם בעל־ביתם לתוך השמחה כנ"ל. כי יש יגון ואנחה שהם הסטרא־אחרא, שאינם רוצים להיות מרפכה אל הקדשה, ועליבן הם בורחים מן השמחה, עליבן צריך להכריח אותם לתוך הקדשה, דהיינו השמחה, בעל־ביתם, כנ"ל:

כד

מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד, ולהתנבר להרחיק העצבות והמרה־שחורה בכל כחו. וכל החולאת הנאין על האדם, פלם באין רק מקלקל השמחה. כי יש עשרה מיני נגינה, שהם בחינת שמחה, כמו שכתוב (תהלים צג): **עלי עשור וכו' כי שמחתני ה' כפגעתך וכו'.** ואלו י"ד מיני נגינה באין בתוך עשרה מיני דפיקון, והם מתנין אותן כ"ו, ועליבן פגיש קלקול ופגם בהשמחה, שהיא בחינת יוד מיני נגינה, עלי־ידיה באין חולאת מן היוד מיני דפיקון, שנתקלקלון עלי־ידי קלקול היוד מיני נגינה, שהם השמחה כנ"ל. כי כל מיני חולאת כלולים ביוד מיני דפיקון, וכן כל מיני נגונים כלולים ביוד מיני נגינה, וכפי קלקול השמחה והנגון, כן בא חולאת כנ"ל. ונח חכמי הרופאים האריכו בזה, שכל החולאת - עלי־ידי מרה־שחורה ועצבות, והשמחה הוא רפואה גדולה, ולעתיד תתגדל השמחה מאד, ועליבן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי סוכה פ' חולב וערבה, ובבבא שמיני פ' י"א): **עתידי תקדוש־ברוך־הוא להיות ראש חולה לצדיקים לעתיד לבוא, דהיינו שיעשה מחול לצדיקים, והוא יתברך ויהיה ראש חולה, כי שכינה למעלה מראשותיו של חולה, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (נדרים טו), שגאמר: ה' יסעדנו על ערש דני, כי אין להחולה שום חיות, רק השכינה מתייה אותו, ולעתיד עלי־ידי השמחה יתפתן כל החולאת כנ"ל, ואז יהיה השם יתברך ראש חולה, דהיינו ראש המחול כנ"ל, כי השמחה היא בחינת תקון החולה כנ"ל. וכשכיל זה נקראין השמחה והרקודין חולה כנ"ל, כי הם תקון החולאת כנ"ל:**

כה

ההתבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל, דהיינו לקבוע לו על־כפונגים שעה או יותר להתבודד לבדו באיזה חדר או בשרה, ולפרש שיתחו בינו לבין קונו כמנונת

בעצמו, באפן שאפלו איש אחר אינו יכול לכנס לשם בבחינת תריון, לגלות ולהוציא זה הדרך לעולם, שזה בחינת מיתת האשה הרה כנ"ל. ולפי הפגם, כן העניש, כמו שמפרש בתורה: **אם לא יהיה אסון - באשה, עניש יעניש - בממון, הינו עניות, שגעשה כשאין הפגם גדול כליבך כנ"ל, ואם יהיה אסון - באשה, שגורמו להפסיד גם הדרך בעצמו כנ"ל, אזי: ונתת נפש תחת נפש, הינו מיתה כנ"ל. ה' יצילנו:**

כא

בשמח־שין חודש־תורה, ואז יש אלו הירועים, המסתמלים ומצפים על זה, וצריך להעמיד אנשי־חיל, להעמידם לפניך ולאחריהם, כדי שלא יתקרב זה; וזה נעשה עלי־ידי למוד הפוסקים, שצריך ללמוד פוסקים קדם החדוש שמחדש ואחרי־כך, ועלי־ידיה נעשין בחינת אנשי־חיל מלפניהם ומלאחריהם, והתורה יורדת והולכת ביניהם לבמה, כי האנשי־חיל עומדים עם הכל־יון, ואינם יכולים אלו הנ"ל להתקרב:

כב

בענין ההכנעה מועים העולם הרבה, כי הלא כמה אנו מוגעין עצמנו בעבודות ובתפלה כדי לצאת ממחין דקמנות למחין גדולות, ואסרן אי אפשר שיהיה ההכנעה בפשטות, כי אסרן הוא נכנס לקמנות, ועליבן בהכרח שיש בזה דעת, ועליבן לא כל אדם יכול להיות ענו כראוי, רק משה רבנו, עליו השלום, הוא היה ענו מכל האדם אשר על פני האדמה (בבבא י"ב), ורבותינו זכרונם לברכה קראו לענוה שאינו כראוי - תנפה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה כא): **על ידמה הנביא, שהיה ענו נגד הנביא־שקר הנגיד, ואמר לו בהכנעה: אמן, כן נעשה ה'; ואמרו רבותינו זכרונם לברכה על זה: כל המחניף וכו' לסוף נופל ביד בנו וכו':**

כג

בענין השמחה. עליפי משל, שלפעמים כשנבני־אדם שמחים ומקודים, אזי חומפים איש אחד מבחינן, שהוא בעצבות ומרה־שחורה, ומכניסים אותו בעל־ביתו לתוך מחול המקודים, ומכריחים אותו בעל־ביתו שיהיה שמת עמהם גסרן; כן יש בענין השמחה, כי כשאדם שמת, אזי המרה־שחורה ויסורים נסתלקים מן הצד. אבל מעלה יתרה - להתאמץ לרדף אחר המרה־שחורה דוקא, להכניס אותה גסרן בתוך השמחה, באפן שהמרה־שחורה בעצמה תתהפך לשמחה, שיתפך המרה־שחורה וכל היסורין לשמחה, כדרך הפא לתוך השמחה, שאז מגדל השמחה והחדוה מוהפך כל הדאגות והעצבות והמרה־שחורות שלו לשמחה. נמצא שחומף המרה־שחורה ומכניס אותה בעל־ביתו לתוך השמחה, כמשל הנ"ל:

זה בחינת (שעה לה): ששון ושמחה וישגו ונסו יגון ואנחה - שתהגון ואנחה בורחים ונסים מן השמחה, כי בעת השמחה דרך תהגון ואנחה לעמד מן הצד כנ"ל, אבל צריך לרדף אחריהם דוקא, ולהשיגם ולהנעם, להכניס אותם דוקא לתוך השמחה כנ"ל. והיו:

(א) עין תיקון ס"ח דף ק"ה.

לקומי

כו בו

מוהר"ן תנינא

כז

מוכה להרחיב דעתו. ודע, כי הדעת מלבש בחסדים, וכשזוהתה במדה כראוי לפי ערכו, אזי נתרובב דעתו ונתרומם מחו, ואזי נגדליו החסדים ביותר עלידי השתיה, כי כשנרומם הדעת, נתרוממין ונגדליו החסדים, כי הדעת מלבש בחסדים כנ"ל. ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (עירובין סח): כל המתפתה בינו, יש בו מדעת קונו. מתפתה דיקא, פחית חסדים, שעלידי היין נגדליו החסדים. והוה מתפתה - שעלידי הגדלת החסדים הוא מתפתה ומתפס, אף-על-פי שלא היה ראוי להתפתות לפי חסדים סתם, והיה יכול להיות רגו, אבל עלידי הגדלת החסדים עלידי היין הוא מתפתה כנ"ל. אבל השוטה יותר מדי ומשתפר, אזי אדרבא, מתגברין תקף הגבורות, ונעשה פעם ורגו, ולפעמים מתגברין גבורות דסמרא-אחרא, ויכול לבוא לידי רעות וכו', חס ושלום:

ודע, שעלידי שכרות שוכחין כל המצוות והאזהרות שצוה משה רבנו, עליו השלום, כי משה הוא מלבש בכל אחד ואחד מישראל, בכל איבר ואיבר, ומזכיר כל איבר ואיבר שעשה המצוה השכיבה לאותו איבר, כי רמ"ח מצוות, כנגד רמ"ח איברים. ועלידי משה נקרא "מחקה" (ברכים טו), שהוא גימטריא רמ"ח, שמוכר רמ"ח מצוות כנ"ל. ועלידי השכרות שוכח אותם, בבחינת (משל א): פן ישתה וישכח מחקק, שעלידי השתיה והשכרות שוכח רמ"ח מצוות של משה כנ"ל. והתלבשות משה פאכרים, זהו בעצמו פחית התלבשות הדעת בחסדים כנ"ל, כי משה הוא הדעת, והאיברים הם רמ"ח, פחית אברהם איש החסד, שהוא גימטריא רמ"ח איברים:

בו

מי שהוא פרנס-חדש או מנהיג, שקורין "רוג'ניר", והוא מנהיג בכשרות ובישר, ורואה ומסתפל להטיל המשאוי על כל אחד כראוי לו, כפי מה שמעריך את כל אחד בישר להכביד על זה ולהקל על זה כראוי, עלידייה מבטל הארבע מדות רעות, דהיינו עבודה-זרה וגלוי-עריות ושפיכות-דמים ולשון הרע. והסוד - פי הגדר שגודרין צריכין לשלם מיד, והמאחר נדרו גורם אלו הארבע מדות הנ"ל, פראיתא במדרש (ויקרא טו), שלמד מעקב, שבשכיל שאחר נדרו בא לידי ארבע הנ"ל. עבודה-זרה - שנאמר: הסירו את אלקי הנכר. גלוי-עריות - ותצא דינה וכו'. שפיכות-דמים - בשכם. לשון הרע - וישמע את דברי בני לכן. ואיתא (עו), שבשכיל שראה משה בסבלות בני-ישראל, כמו שכתוב: וירא בסבלותם, דהיינו שנתן לב על סבלותם, שהיו מכבידין עליהם, והעבודה השך לאיש נתנו על אשה, וכן להפך, והיה משה מסתפל על זה, והפך הדבר ונתן על כל אחד העבודה הראוי לו, מה שראוי לאיש וכו', וכן בין אנשים בעצמן הסתפל לתן על כל אחד מה שראוי לו. ואמר לו השם ותפרד למשה, שעלידייה תוקה לתת נדר, שנאמר בו גספן: בין איש לאשתו וכו'. נמצא, שעלידי שמסתפלין להעריך כל אחד כראוי, עלידייה וכוין להתרת נדרים, ועלידייה נצולין מארבע מדות הנ"ל, כנ"ל. והבן:

ואמתלאות, בדברי חן ורצוי ופיים, לבקש ולהתחנן מלפניו ותברך, שיקרבו אליו לעבודתו באמת. ותפלה ושיחה זו יהיה בלשון שפודרים בו, דהיינו בלשון אשכנז (במדינתנו), כי בלשון-הקדש קשה לו לפרש כל שיחתו, וגם אין הלב נמשך אחרי הדבורים, מחמת שאינו מרגל כל-כך בהלשון, כי אין דרכו לדבר בלשון-הקדש, אבל בלשון אשכנז, שמשפדים ומדברים בו, קל וקרוב יותר לשפר לבו, כי הלב נמשך וקרוב יותר אל לשון אשכנז, מחמת שהוא מרגל בו. ובלשון אשכנז יכול לפרש כל שיחתו, ואת כל אשר עם לבבו ושיח ויספר לפניו ותברך, הן הרטה ותשובה על העבר, והן בקשת תחנונים לזכות להתקרב אליו ותברך מהיום ולהלאה באמת, וכיוצא בזה כל חד לפום דרגה. ויהיה מאד להרגיל עצמו להתמיד בזה מדי יום ביום שעה מיוחדת כנ"ל, ושאר היום יהיה בשמחה כנ"ל. והנהגה זו היא גדולה במעלה מאד מאד, והוא דרך ועצה טובה מאד להתקרב אליו ותברך, כי זאת היא עצה כללית, שכולל הכל, כי על כל מה שיהיה לו בעבודת השם, או אם הוא רחוק לגמרי מכל וכל מעבודתו ותברך - על הכל ופרש שיחתו ויבקש מאתו ותברך כנ"ל. ואפלו אם לפעמים נסתמין דבריו, ואינו יכול לפתח פיו לדבר לפניו ותברך כלל, אף-על-פירכן זה בעצמו טוב מאד, דהיינו ההקנה שהוא מיכן ועומד לפניו ותברך, ותפן ומשתוקק לדבר, אך שאינו יכול, זה בעצמו גספן טוב מאד, וגם יוכל לעשות לו שיחה ותפלה מזה בעצמו, ועל זה בעצמו יצק ויתחנן לפניו ותברך, שנתרחק כל-כך, עד שאינו יכול אפלו לדבר, ויבקש מאתו ותברך רחמים ותחנונים, שיקמל עליו ויפתח פיו, שיוכל לפרש שיחתו לפניו. ודע, שכמה וכמה צדיקים גדולים מפרסמים ספרו, שלא באו למדרגתם, רק עלידי הנהגה זו. והמשפיל יבין מעצמו גדל מעלת הנהגה זו, העולה למעלה למעלה, והוא דבר השנה לכל נפש, מקטן ועד גדול, כי כלם יכולים לנהג הנהגה זו, ועלידייה יבואו למעלה גדולה. אשרי שיאחו בזה:

גם טוב לעשות מנהגה תפלה, דהיינו בשלומד או שומע איהו מאמר תורה מצדיק האמת, אזי יעשה מזה תפלה, דהיינו לבקש ולהתחנן לפניו ותברך על כל מה שנאמר שם באותו המאמר, מתי וזכה גם הוא לבוא לכל זה, וכמה הוא רחוק מזה, ויבקש מאתו ותברך, שייזכרו לבוא לכל הנאמר שם באותו המאמר. והמשפיל והחפץ באמת, ויליכו ה' בדרך אמת, ויבין בעצמו דבר מתוך דבר, איך להתנהג בזה, באפן שיהיו דבריו דברי חן ומענות וכוונות, לדעותו ותברך שיקרבו לעבודתו באמת. וענין השיחה זו עולה למקום גבוה מאד, ובפרט בשעושה מתורה תפלה, מזה נעשה שעשועים גדולים מאד למעלה:

כו

שך לא"ב תחדש - שכרות אות ד

צריך להרחיק משכרות, ולדקדק שלא לשתות יותר מיכלתו, כדי שלא יבוא לידי שכרות, כי מעט השתיה לפי הצורך הוא

לקומי

כח

כח כט ל לא לב

מוהר"ן תנינא

כח

דע, שיש חלוקים בין התורות, כי יש תורה שלא נתנה אפלו לדרש, ויש תורה שנתנה לדרש ולא נתנה לכתב. ויש שנתנה לכתב, וכמו שמצינו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (נתיב) (ע) דברים שבעליפה אי אתה רשאי לאמרם בכתב וכו'. וזו שיועד להכחין ולהכיר בין התורות, איזהו נתנה לכתב, ואיזהו לא נתנה לכתב - הוא יכול להכיר את איש ישראל בין האמות, ואפלו אם אחד מישראל עומד בין פניה אמות, יכול להכירו. וסוד זה מרמז בפסוק (חישע ה'): אכתב לו רבי תורתו כמו זר נחשבו (ס) היינו כשפותחין רבי תורתו, הינו רב יותר מרואי, הינו שפותחין מה שלא נתן לכתב כ"ל, אזי כמו זר נחשבו, הינו שאין יוכל להכיר את ישראל, וכמו זר נחשב אצלו, שגורמה לו לזר ולנכרי, וכן להפך, שייכל למעות על הנכרי שהוא ישראל כ"ל. כי עקר ההבדל שבין ישראל לאמות הוא בבחינת מה שלא נתן לכתב, בחינת תורה שבעליפה, כמו דאיתא (ע) ששבביל זה נתנה תורה שבעליפה, מוחמת שצפה שיהיו ישראל בגלות, ויעתיקו האמות לעצמן תורה שבכתב, עליון נתן לנו תורה שבעליפה, שנה אינם יכולים להעתיק, מוחמת שהוא בעליפה. נמצא, שעקר ההבדל והיתרון של ישראל על האמות הוא בבחינת תורה שבעליפה, שלא נתן לכתב. ויש בכל אחד ואחד מישראל חלק מבחינת תורה שבעליפה שלא נתן לכתב, ועליון מי שמכיר בין התורות שנתנו לכתב ושלא נתנו לכתב, הוא יכול להכיר בין ישראל לאמות, כי זה עקר ההבדל כ"ל:

כח

בשארע שאלה בבות האדם עלידי תערכת אסור בהתר, ואין בהתר כדי לכבול את האסור - גוה מראין לו שפגם באיזהו יחוד של מעלה, כי כל היחודים והזוגים הם בחינת בטול אסור. וזהו בחינת: ואסר לנו את הארוסות, והתיר לנו את הנשואות; נמצא, שאסור נעשה התר, כי בתחלה היא ארוסה, ואז היא אסורה, ואחר כך נעשית התר בנשואין. ועליון גם בזהו התחתון של זה העולם נאמר (תהלים סח): אלקים מושיב יחידים ביתה, הינו זוגים, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (סנה ב) זה הפסוק לענין זוגים, אזי: מוציא אסירים בפזרות, הינו שנעשה האסור כשר והתר, בחינת בטול האסור כ"ל. ועליון כשאין נתבטל האסור, והשאלה אסורה, היא סימן שפגם ביחוד של מעלה, כי היחוד הוא בחינת בטול האסור כ"ל:

ל

בשכא ספר תדש לעולם, וזה מבאר אצלו שיש חדושים שנגעשין עלידי דמעות (במונא בסין רכב), אזי אלו הדמעות של החדושים, שמהם נעשה הספר החדש, הם עומדים כנגד גזרות האמות, ומכבולן:

והדבר מבאר, כי כל פהם היא מן הדמעות של עשו (ס), ועליון כשיש אלו הדמעות הנ"ל, הם עומדים כנגדם ומכבולן. וזה אותיות **בכיה** - ראשיתבות: בני ישראל כחול הים (חישע

ג) - מה חול הים מגן מן גלי הים שלא ישמפו העולם (ס), כן בני ישראל מגן עליהם בכביה והדמעות כנגד גזרות האמות כ"ל. וזהו: והיה מספר בני ישראל כחול הים - מספר הינו מספר הנ"ל, משם בני ישראל כחול הים, הינו בכיה ודמעות של החדושים שפספר, שמגן עליהם כ"ל:

לא

עלידי הנגינה אדם נפר אם קבל עליו על תורה, וסימן: בפתח ישאו (במדר ב), ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (ערכין ס): אין ישאו אלא לשון שירה, שנאמר: שאו זמרה ותנו תף; ומקרא זה נאמר במשא בני קהת, שהיו נושאים בפתח את הארון, הינו בחינת על תורה:

לב

יש צדיקים גנוזים, והם יודעים פנים בתורה, אך הם צריכים להעלים תורתם, וכמו שמספרין מעשה מהבעלישם טוב עם הדרשן, וגם אצלו יש לפעמים, שיועד תורה שיש לה פנים, והינו פנים בתורה, והוא צריך להעלימה, ואינו אומר; ולפעמים אינו מוכתב כלל, ולפעמים מוכתב ואחר כך שורפה, ובאמת אם היתה נכתבת, היה מזה ספר והיה בא בתוך העולם, וגם יש בהם שמות, בחינת שמי שנכתב בקדשה, אך העולם מקלקלן זאת, וצריכין להעלימה ולשרפה. אבל הוא מוכה להעולם מה שנעלם ונשרף תורות וספרים הללו, כי גם יש כמה ספרים, שפבר געשו ספרים ונמחו ונאבדו מן העולם, כי בודאי הצדיקים הגדולים הקדמונים, תנאים ואמוראים וכיוצא בהם, געשו ספרים הרבה, אך נאבדו; אך הוא מוכה להעולם, כי אם לא היה זאת, לא היה אפשר לנו כלל להתקרב להשם ויתברך. כי יש הרבה ספרי מינוי, שאם היו, חס ושלום, מתפשטין בעולם, לא היה אפשר כלל להתקרב להשם ויתברך, כי ירבעם בן נבט, שעשה שני עגלי זהב ואמר: הנה אלקיך ישראל וכו' (מלכים א יב), והמעה כל ישראל אחריהם - העלה על הדעת, שהמעה עם רב בשמות בזה לעבד עגלים! אך בודאי היה בזה חכמות גדולות מאד מאד של אפיקורסות, ואם היה, חס ושלום, חס ושלום, היו מתרחקים מאד עתה דף אחד מספרים הללו, חס ושלום, היו מתרחקים מאד מהשם ויתברך, ולא היה אפשר להתקרב אליו ויתברך כלל. ובשביל זה הוא מוכה מה שנתעלמין ונשרפין הספרים הקדושים הנ"ל:

כי הספר הוא בחינת שם ה', בבחינת: מגדל עז שם ה', בו ריזן צדיק ונשגב (משלי יח), ואיתא בזהר (בראשית דף לו): שם ה' - דא ספר, כי ספר במספר שם, כמובא, כי הספר הוא בחינת שמי שנכתב בקדשה, ונתפשט בעולם ועושה שם. ודע, שכל אחד ואחד צריך לשמר את בחינת משיח שיש לו, כי כל אחד כפי קדשתו וטהרתו, כן יש לו בחינת משיח, וצריך לשמר מאד, שלא יתקלקל בחינת משיח שלו. ועקר הדבר שבו תלוי בחינת משיח הוא שמירה מנאוף, כי משיח הוא בחינת חטם, בבחינות (אכה ה): רוח אפינו משיח ה'; ונאוף תלוי בחטם, כמו שכתוב (שמות ט): לא תנאף, ואיתא במדרש (רבה פ טא פ"ב): לא תהנה אף.

(א) ילקוט שם, (ב) עין מ"ד תשא פירשה מן, הובא בתוספת נתיב ס' ע"ב ר"ח אחמה, ועין בירושלמי פאה פ"ב (א) עין ודרש ששות יב, (ב) עין ודרש קפדי רכה. ובמדרש תהלים ב.

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה א

ארת חיים

קב

ששבת לאו זמן תפלין (ערוכו צו), כי בשבת מאירין המחין בחינת פאר הנל, בחינת אור הצדיק וכו', ממילא על-ידי קדשת עצמו של יום, שהוא שבת שהוא בחינת אור הצדיק וכו' כנ"ל. וכן יום טוב גם כן מאיר בו 'אור הפנים', שהוא בחינת פאר כנ"ל על-ידי קדשת יום טוב בעצמו, ועל-כן הוא גם כן לאו זמן תפלין, וכנ"ל.

"ונשמת שדי תבינם". ועל-כן על-ידי ה'בשמים ראש' האלו נמשח המשכן וכל כליו ונתקדשו בקדשתם, כי כל קדשת המשכן והבית המקדש הוא על-ידי הצדיק הראש בית הנל, שהוא בחינת שבת, שמאיר לבית המקדש וכמבאר בהתורה הנ"ל.

י. וזהו (אסתר ח, טז): ליהודים היתה אורה ושמחה ויששון ויקר - שהם בחינת פאר כלליית הגונו, בחינת ארבעה מחין, שמשם כל השמחות, בבחינת (תהלים פט, יז): "בשמך יגילו כל היום וכו', כי תפארת עצמו אתה" וכו'.

וזהו בחינת מה שדרשו רבותינו ז"ל (מגלה טז): 'אורה' - זו תורה, בחינת קדשת המחין הנל, שהם בחינת קדשת התורה, כי כל חכמות המחין הוא רק חכמת התורה, ולא שום חכמה אחרת, חס ושלום, כמו שכתוב (משלי ה, יב-יז): "אני חכמה וכו' לי בינה" וכו'.

וזהו 'ישמחה' - זה יום טוב; שאז מאיר אור הפנים, שבשביל זה נצטוו לעלות לרגל ביום טוב, כמו שכתוב (דברים טז, טז): "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלהיך". לקבל אור הפנים המאיר בבית המקדש, שהוא בחינת פאר הנל, שהוא עקר קדשת הבית המקדש, כנ"ל.

וזהו 'יששון' - זו מילה, הינו הכנעת ובטול ההעלמה הנל, על-ידי העברת הערלה, שהיא בחינת קלפת עמלק שחותכין ומעבירין אותה על-ידי מצות מילה כנ"ל. וזהו 'ויקר' - אלו תפלין, כי כל זה הוא בחינת תפלין, כנ"ל.

יא. ועין בהלכות שבת הלכה ה', שם מבאר גם כן ענין פרשת זכור וכו' על-פי התורה הזאת. אף התורה היא ארפה מארץ מדה וכו' (איוב יא, ט). ומה שחסר זה - גלה זה וכו'. ועדין צריכין למודעי. כי עדין יש בזה הרבה לדבר ולבאר, בבחינת (דברים כט, כח): "הנגלות לנו ולבנינו" וכו', מלבד "הנסתרות לה' אלקינו" שיש בזה - שהוא סתום ונעלם מעין כל, השם יתברך איר עינינו בתורתו תמיד, אמן, כן זהו רצון.

יב. והנה על-פי כל הנל מבאר, שתפלין הם בחינת פאר, בחינת מחין המאירין לבית המקדש, שהו בחינת שבת כנ"ל, ועמה ממילא מובן, מה

תפלין בחינת שבת, אור המחין המאירין לבית המקדש

יג. וזהו שכתב בזה הקדוש פרשת חיי שרה (דף קכט:): שראו ותפלין הוא, כי הם בבחינת (שמות כה, ח): "ועשו לי מקדש" וכו', וכמו שכתוב שם: 'כגונא דמקדש, דכתיב (שם כה, ט): "ועשה כריב אחד מקצה מזה וכריב אחד מקצה מזה", ועליו דיירא דמלכא בארבע אתון, וכהאי גונא לבא ומחא עליהו מדורין דקונדשא בריף הוא בארבע פרשני' וכו', עין שם. כי על-פי כל הנל מבאר, שתפלין הם בחינת שבת, בחינת אור הצדיק, שהוא בחינת המחין המאירין לבית המקדש, הינו ככל דברי הזהר הנל, שתפלין הם בבחינת "עשו לי מקדש", כנ"ל.

הלכות ברפת השחר

הלכה א

כד שמע קול תרנגולא, יברך: הנותן לששון בינה כו' (ברכות ט:).

תקון המלכות על ידי שמשכיין לתוכה אריכות ימים

על-פי מה שכתב רבנו בהתורה 'ויביום הבפורים' המדבר מהתגלות ההסתרה וכו' (בסיומן נו), עין שם, שעקר תקון המלכות על-ידי שמשכיין לתוכה אריכות ימים, שהוא בחינת הדעת, ואז יוכל לגלות ההסתרה שבתוך ההסתרה, ואזי נעשה מההסתרה דעת, ואז אורייתא מכרות קמיהו (משלי א, כב): "עד מתי פתים כו'.

וזה בחינת קריאת קול התרנגול. כי בלילה מתגברת ההסתרה, כי היא בחינת דינים (וזה לך לך צב), ועל-כן אז המלכות בגלות, ועל-כן אז השנה שהוא אחד מששים במיתה (ברכות נו), הפך חיים ואריכות ימים, שהוא על-ידי הדעת כנ"ל. ובחצות הלילה אז מתחיל להאיר הדעת בהמלכות, ואזי מתחיל תקון המלכות. ועל-כן נעשה אז מההסתרה, שהיא בחינת

פאר כלליית הגונו

כל חכמות המחין הוא רק חכמת התורה

לקבל אור הפנים המאיר בבית המקדש

מילה - הכנעת ובטול ההעלמה

עדין יש בזה הרבה לדבר ולבאר

שבת מאירין בחינת פאר

אֶרֶץ חַיִּים

הלכות ברכת השחר הלכה ג

לְקוּמֵי הַלְכוֹת

בְּרַכַּת 'שְׁלֹא עָשִׂי נָגוּ וְעָבַד וְאִשָּׁה' וְכוּ'.
וְעִנְיָן בְּרַכַּת הַתּוֹרָה. וְעִנְיָן פְּרֻשַׁת הַתּוֹרָה
וְשֵׁאֵר קְרִבּוֹת. וְעִנְיָן פְּסוּקֵי דוֹמְרָה.

דעת רבנו ז"ל
בענין
הפרושים על
הספרי
מעשיות שבו

א. ע"פ פי המעשה של הבן מלך שנחלף בכך השפחה
(וכו') (ספרי מעשיות מעשה יא), עין שם כל המעשה
כלה מראשה לסופה, והוא פלא, כמו שאמר רבנו
ז"ל אחר שספר מעשה זאת. בזה הלשון: המעשה
הזאת הוא פלה הפלא וכו'. ואין להאריך כאן בשבח
גדלת המעשיות, כי גבהו מדעתנו וכו', רק מה
שאפשר למצא בהם איזה רמז בעלמא אנו מחיבים
לחתר ולמצא בחסדי ה', כי שמעתי גלוי דעתו
הקדושה מפיו הקדוש, שרצונו שנחתר לבקש ולחפש
בהם מה שאפשר למצא. וגם אמר, ש'כולין למצא
הרבה מהענינים המבארים בהמעשיות מי שקבין ומבין
בספרים קדושים, רק גוף המעשה בעצם, מי ומה
ואימת - זה אי אפשר להבין וכו'. ואין כאן מקומו
להאריך בזה.

מעשה מבו
הפלה שחול
מפיו על עם
ישראל
בגלותו

ב. וְהִנֵּה עִנְיָן הַמַּעֲשֶׂה נוֹרָאָה הַנִּלְשָׁל שֶׁל הַבֵּן מֶלֶךְ
שֶׁנֶּחֱלַף. שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נִדְמָה לְהַעֲלוֹם שְׁהוּא
בֶּן הַשְּׁפָחָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה הַתְּגַבֵּר עָלָיו הַאֲכֹרֶר הַבֵּן
הַשְּׁפָחָה בְּאֵמַת וּגְרִשׁוֹ מִמְקוֹמוֹ. וְעַל-יְדֵי-זֶה נִפְלַ בֶּן
הַמֶּלֶךְ הָאֵמַת בְּדַעְתּוֹ עַד שֶׁבָּא לִידֵי רְעוּת וְכוּ' וְכוּ'.
כָּל עִנְיָן הַזֶּה מְבָאָר וּמוֹכֵן הֵיטֵב לְמַבִּין מַעֲט, שֶׁזֶּה
סוּד כָּל עִנְיָן גְּלוּת יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם מְגֻרָשִׁים מֵאֶרֶץ
וּמִמְקוֹמָם. וְהֵם "כְּצִפּוֹר נוֹדְדָת מִן קִנְיָה בֶּן אִישׁ נוֹדֵד
מִמְקוֹמוֹ" (משלי כו, ח), וּמְפֹרָשִׁים בֵּין הַגּוֹיִם. וְהַמְלָכוֹת
וְהַמְּשָׁלָה הֵיא אֲצֵלָם וְיִשְׂרָאֵל נִחְשָׁבִים בְּעוֹנוֹתֵינוּ
הַרְבִּים פְּעֻבָּדִים וּשְׁפָחוֹת, שֶׁכָּל זֶה נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת
הַחֲלִיפִין הַנִּלְשָׁל שֶׁל הַבֵּן מֶלֶךְ שֶׁנֶּחֱלַף וְכוּ', שֶׁזֶּה סוּד
בְּחִינַת הַיְכָלִי הַתְּמוּרֹת שֶׁשֶׁם נִחְלָפִין לְפַעֲמִים
הַנְּשֻׁמוֹת, כְּאִשֶּׁר שֶׁמַּעֲנֵנוּ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּפִרוּשׁ קִדְּם
שֶׁסֵּפֶר הַמַּעֲשֶׂה הַנִּלְשָׁל. שְׁדַבֵּר מִקִּדְּם מַעֲנֵן הַיְכָלִי
הַתְּמוּרֹת שֶׁשֶׁם נִחְלָפִין הַנְּשֻׁמוֹת, חַס וְשְׁלוֹם, וְאַחֲרֵי-כֵן
עַל עִנְיָן זֶה סֵפֶר הַמַּעֲשֶׂה הַנִּלְשָׁל. וְאָמַר: שֶׁכָּבֵר פַּעַם
אַחַת הִיָּה מַעֲשֶׂה כְּזֹאת, וְהַתְּחִיל לְסַפֵּר כָּל הַמַּעֲשֶׂה
הַנִּלְשָׁל עַד שֶׁגְּמָרָה.

דינים וגבורות, נעשה מהם דיקא דעת, ומכריזין
ואומרים: "עד מתי פתים תאבדו פתי". בבחינת
אורייתא מכרות כנ"ל, וזה הוא בחינת קריאת התרנגול
שהוא מכריז ומעורר העולם לעבודת הבורא, כמבאר
ביהר (לר"ד ע"ג), והוא בא מהשתלשלות הגבורות
דיקא, כי הגבורות, שהם ההסתרות, נתהפכו ונעשו
מהם דעת, ומכריזין ומעוררין, "עד מתי פתים כו'
עורו ישנים מתרדמתכם".

וְעַל-בֶּן מְכָרְכִין אֹז: הַנּוֹתֵן לְשָׂכְוֵי בֵּינָה - שְׁעַל-יְדֵי
הָאֶרֶץ הַבֵּינָה, שֶׁהֵם הַמַּחֲזִין לְחוּף הַגְּבוּרוֹת,
עַל-יְדֵי-זֶה הֵם נִתְהַפְּכִין וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם דַּעַת, כְּנִלְשָׁל. וְזֶהוּ
לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה - הַפֶּה הַהִסְתָּרוֹת שֶׁמִּתְּפִינִין
אוֹר לְחֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ לְאוֹר, אֲבָל עַל-יְדֵי הַתְּגַלּוּת הַדַּעַת
- מִבְּחִין בֵּין יוֹם לַיְלָה, בֵּין חֹשֶׁךְ לְאוֹר, בֵּין רַע
לְטוֹב. וְזֶהוּ הַנּוֹתֵן לְשָׂכְוֵי בֵּינָה - 'בֵּינָה' דִּיקָא, כִּי
עַקֵּר הַמְּתַקֵּת הַגְּבוּרוֹת שֶׁנִּמְתַּקֵּין וְנִתְהַפְּכִין לְדַעַת,
שֶׁהוּא בְּחִינַת חֶסֶד כְּנִלְשָׁל, הוּא עַל-יְדֵי הַבֵּינָה, כִּי מִשֶּׁם
דִּינִין מִתְּעָרִין, וְעַל יְדֵה נִמְתַּקֵּין (פריעין-חיים העמידה פ"א).

על ידי הארת
הבינה
נתהפכין
הגבורות
לדעת

וְזֶה בְּחִינַת (תהלים פט, ט): מִי גִבֵּר יַחֲזִיק וְכוּ'. 'מִי' זֶה
בְּחִינַת 'בֵּינָה', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (איוב לח, לו): 'מִי נִתַּן
לְשָׂכְוֵי בֵּינָה'. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בִּיהַר הַקְּדוֹשׁ (משפטים קד, א):
"כִּי ה' צָבָאוֹת יַעֲזֵן וְ'מִי' יִפְרֹ" (ישעיה יד, כח), הֵינּוּ
כְּשֶׁמִּשְׁיֵף הָאֶרֶץ הַבֵּינָה לְחוּף הַגְּבוּרוֹת, שֶׁזֶּה בְּחִינַת
חַיִּים וְאֲרִיכוֹת יָמִים כְּנִלְשָׁל. וְזֶה מִי גִבֵּר יַחֲזִיק עַל-יְדֵי-זֶה
יִמְלֹט נַפְשׁוֹ מִיַּד שְׂאוֹל סֵלָה - כִּי עַל-יְדֵי-זֶה נִתְהַפְּכָה
הַהִסְתָּרָה לְדַעַת, וְאוּרִיתָא מְכָרְכִין קָמִיהוּ לְשׁוֹב
בְּתֻשׁוֹבָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה מִמְלֹט נַפְשׁוֹ מִיַּד שְׂאוֹל עַל-יְדֵי
הַתְּשׁוּבָה, כְּנִלְשָׁל.

ימלט נפשו
מיד שׂאול
סלה -
נתהפכה
ההסתרה
לדעת

הלכות ברכת השחר הלכה ב' נכללת
בהלכות השפמת הבקר הלכה א' על פסוק
"אזמרה לאלקי בעודי":

הַלְכָּה ג

בד שמע קול תרנגולתא מכרר הנותן לשכוי
בינה להבחין בין יום ובין לילה וכו', וענין

לקוטי הלכות

הלכות ברכת השחר הלקכה ג

ארת חיים

קג

אָרץ, תחת עבד פי ימלוך, ושפחה פי תירש גברתה",
בחינת (קהלת י, ד): "ראיתי עבדים על סוסים ושרים
הלכים בעבדים" וכו'.

נמצא, שהמעשה הנ"ל של הבן מלך שפחה, זה
נמשך מבחינת היכלי התמורות וכו'. וזה
סוד כל גלות וצרות ישראל בכלליות ובפרטיות מה
שעובר על כל אחד ואחד. ועקר הוא גלות וצרות
הנפש - מה שגלינו בין העמים ואנו רחוקים מאבינו
שבשמים וכו', שכל זה נמשך מבחינת החליפין הנ"ל
של הבן מלך שפחה. שהוא בחינת היכלי התמורות,
שזה נמשך מחטא אדם הראשון שאכל מעץ הדעת
טוב ורע, שעל-ידי זה גרם להתגבר, חס ושלום,
בחינת "להט החרב המתהפכת" (בראשית ג, כד), שהוא
בחינת היכלי התמורות, שהוא בחינת התהפכות
ממטה לנחש ומנחש למטה, שהוא בחינת נשמות
העשוקות בטיקלא בקלפת נגה המתגלגלין בגלגלא
וכו' (והר משפטים צה: צו). ומשם נמשכין בחינת החליפין
והתמורות שבעולם, שמשם עקר אחיזת הסטרא
אחרא, חס ושלום, ומשם עקר הגלות של ישראל
בכלל ובפרט.

מעשה הבן
מלך שפחה
ומשך
מבחינת
היכלי
התמורות

עקר ציטוט
ישראל
נמשכין רק
מתקף הגלות

ובעונותינו הרבים התגבר בן האמה על בן המלך
עד שגרושו מארצו, שזה בחינת גלות
ישראל מארץ ישראל, שהיא ארץ אבותם אשר נתן
להם השם יתברך, ומחמת שנתגרשו מארצם ונחשבו
בעבדים והם ללעג ולקלס, ונחשבו בגוים כצאן לטבח
ויכל וכו', רחמנא לצלן - על-ידי זה נפלו בדעתם.
ומשם נמשכין כל הגשמיות והעונות והפגמים של
ישראל, כל אחד ואחד לפי בחינתו, שזה עקר גלות
וצרת ישראל, כי עקר הגלות והצרה הוא - שמחמת
תקף הגלות והתגברות הסטרא אחרא עכשיו בעת
הגלות, על-ידי זה מתגברת הסטרא אחרא מאד על
נפשות ישראל הקדושים. ומטמאת אותם בעונות
ופשעים ושאר פגמים, חס ושלום, כמו שכתוב (תהלים
קו, לה): "ויתעברו בגוים וילמדו מעשיהם". כי באמת
ישראל רחוקים לגמרי מעון, ואין עון שיהיה להם כלל,
כמבאר במקום אחר (בלקוטי תנינא סימן ד). ועקר עונות
ישראל נמשכין רק מתקף הגלות כנ"ל, שנמשך
מבחינת החליפין הנ"ל, שהוא בחינת היכלי התמורות
כנ"ל.

כי באמת עקר המלוכה שיהיה רק לישראל, כי
כל ישראל בני מלכים הם (שבת קיא.), כי כל
העולם ומלואו לא נברא אלא בשביל ישראל, כמו
שאמרו (נדרים רבה לו, ד): "בראשית" וכו', בשביל
ישראל שנקראו ראשית וכו'. והכל שיהי ומשעבד
להם. וכמו שהיה קצת בימי דוד ושלמה שהיה עקר
המלוכה אצל ישראל. וכמו שהיה לעתיד כשיבא
משיח צדקנו. שאז תשוב המלוכה לישראל וכלם
יהיו משעבדים תחת ישראל, כמו שכתוב (ישעיה מו, ט).
כג': "והיו מלכים אמנוך ושרותיהם מיניקתיך אפים
ארץ ושתחויו לך" וכו'.

עקר המלוכה
שיהיה רק
לישראל

סוד יצחק
וישמעאל
יעקב ועשו -
סוד זו הפלג
שנחלקו

ג. וזה סוד יצחק וישמעאל יעקב ועשו, שמחמת
בחינת היכלי התמורות, שנמשך שהכרח
אברהם לקח שפחה להוציא תחלה הפסלת שהיה בו
מחטא אדם הראשון, שהוא העקר שהתחיל לתקנו,
שמה הפסלת שנמשך מזהמת הנחש נולד ישמעאל
בן האמה (שערי אורה, שער ה). ומחמת החליפין של היכלי
התמורות - לא נבר בעולם מי בן האמה ומי בן
המלכה, שהיא בחינת שרה שנקראת על שם המלכות,
ששרה על כל העולם. ועל-כן התפאר ישמעאל, שהוא
העקר זרע אברהם והממשלה בחינת מלכות שיהי לו,
שזהו בחינת המחלקת שהיה בין ישמעאל ויצחק,
כמו שכתוב (בראשית כא, ט): "ותרא שרה את בן הגר
וכו' מצחק". וכמו שפרש רש"י: 'מתשוכת שרה -
כי לא ירש בן האמה עם בני, אפה למד שהיה מריב
עם יצחק על הירשה ואמר אני בכור' וכו'.

ישראל
בגלות
תחתם, כאלו
היה זו העבר

אבל עכשיו בגלות בעונותינו הרבים נחלף הדבר,
שהעכנו"ם הם מלכים ומושלים, וישראל הם
חס ושלום, בעבדים, שכל זה נמשך מבחינת היכלי
התמורות שנמשך מחטא אדם הראשון וחסאי הדורות
שאחריו, שהוא בחינת בן המלך שפחה כנ"ל,
שעל-ידי זה התגברה הסטרא אחרא דמחשיף אנפי
ברייתא (והר נח סב:). עד שנחלפה המלוכה להם
בעונותינו הרבים. ונדמה שהם בחינת בן המלך
וישראל בגלות תחתם, כאלו היה בן העבד, חס
ושלום, שזה בחינת (משלי ל, כא-כג): "תחת שלש רגזה

לקוטי הלכות

הלכות ברכת השחר הלכה ג

ארת חיים

וזהו גם כן בחינת יעקב ועשו, כי שם היה בחינת אחיות החליפין של היכלי התמורות בכטן אחת, בחינת (שם כה, כג): "שני גוים בכטנך ושני לאמים ממעיך ופרדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר". כי החליפין של היכלי התמורות משתנים בכל פעם בכמה בחינות שונות בלי שעור. וגם אצל כל אדם בפרטיות בפני עצמו נתרבים השנויים והתמורות בלי שעור וערך ומספר, שזהו בחינת כל העליות והירידות העוברים על כל אדם כל ימי חייו מיום היותו עד יום מותו. וכל הגלגולים שמתגלגלת נשמתו במקום שמתגלגלת מדור לדור עד הסוף שזהכל נמשך מסוד היכלי התמורות, שמשם נמשך סוד גלגולי הנשמות, שמטריח הקדוש ברוך הוא את עצמו לגלגל הנשמות בכמה וכמה גלגולים שונים, כדי לבררם מבחינת היכלי התמורות מחטא אדם הראשון, שמשם כל החטאים, חס ושלום, וככו"ל.

יעקב ועשו
סוד אחיות
החליפין
בכיל ובפרט

להנצל מלהט החרב המתהפכת הזאת, שהוא בחינת היכלי התמורות ככו"ל, שלא יתגברו, חס ושלום, לעשק ולגזל ולהחליף, חס ושלום, מעט הטוב של נפשו שיש בו צדן, שעל זה התפלל דוד המלך, עליו השלום (תהלים קט, קכב): "ערב עבדך לטוב אל יעשקני ודים" - שלא יעשקוהו הדים, שהם הסטרא אחרא והקלפות העושקים את הנפשות, חס ושלום, בתוך הטיקלא, שזהו בחינת (קהלת ד, א): "דמעת העשקים ומיד לעשקיהם כח ואין להם מנחם", כידוע. וזה בחינת (תהלים קט, קלד): "פדני מעשק אדם ואשמה פקודיך". וכמו שפרש רש"י שם: "פדני מעשק אדם" - מוצר הרע העושק את הבריות, שזה בחינת העשק של נשמות העשוקות בטיקלא הכולל, שהוא בחינת היכלי התמורות שחשודים להחליף ולקלקל, שזה בחינת בן המלך הכולל שנגלה, ככו"ל.

צריך
האדם
להרבות
לתפלה תמיד
שיזכה
לחצול
מחילי
התמורות

כי מבאר בכתבי האריו"ל (שער הגלגולים הקדמה ח), בענין שראוין שלפעמים צדיק גדול ועובד ה' - נופל מעבודתו ולפעמים נופל לעברות גמורות, רחמנא לצלן, עד שיש שנפלו מאד שנעשו רשעים גדולים מאד, רחמנא לצלן, שהחטאו את הרבים, ומתחלה היו צדיקים גדולים כמו ירבעם בן נבט, ואחר, וכיצא בהם בשאר הדורות. וכל זה נמשך מצד גלגולי הנשמות, שלפעמים נתעבר באדם נשמת אדם בליעל וכו', ועל-ידי זה כול פתאום, חס ושלום, להתהפך לאיש אחר, חס ושלום.

לפעמים
נתעבר באדם
נשמת אדם
בליעל

וזה בחינת (תהלים קמ, ב): **חלצני ה' מאדם רע מאיש חמסים תנצרני וכו'**, וזה בחינת (שם כב, יט; כ, כא): **יחלקו בגדי להם ועל לבושי פילו גורל, ואתה ה' אל תרחק וכו'**, הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי וכו', שכל זה הרבה דוד להתפלל להשם יתברך להנצל מהעשק והגזלה והחמס של הקלפות, שהם היצר הרע ויחולותיו העושקים, חס ושלום, את הנפשות בעונותיהם, ומפשיטים מהם בגדיהם ולבושיהם הקדושים, עד שנושתינן פניהם ואין מכירים את יקר גדלת תפארתם. ומחליפין וממירין טוב ברע ורע בטוב, חס ושלום, שכל זה הוא בחינת היכלי התמורות ככו"ל.

הרבה צדי
לחצול להי
לחצול
מחשעק
והנזילה
והחמס של
הקלפות

וכן להפך, שלפעמים נתעבר ברשע נשמה קדושה, שעל-ידי זה מתעורר בתשובה, שזה סוד בחינת (קהלת ח, יד): **יש הכל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים שמיגע אליהם כמעשי הרשעים ויש רשעים שמיגע אליהם כמעשה הצדיקים;** וכמוכא מזה בדברי רבנו ז"ל בהתורה של פסופין (סימן לא). ובאמת האדם בעל בחירה. והכל כפי בחירתו וכפי פסופיו וכפי אמתת התחזקותו ואמונתו בהשם יתברך וכו' וכו'. כמו כן השם יתברך מתגלגל עמו ברחמיו, כי צדיק ה' וישור משפטיו.

לפעמים
נתעבר ברשע
נשמה
קדושה

וזה בחינת (שם לא, ו): **בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי ה' אל אמת - שצריך האדם תמיד להפקיד רוחו ונפשו ונשמתו בידו יתברך, כדי שיהיה הוא יתברך בעל הפקדון, כדי שיפדה אותו מן העשק והחליפין, חס ושלום. וזהו פדיתה אותי ה' אל אמת, אמת' דיקא, הפך התמורות והעשק הכולל, שהם בחינת שקר שמשקר בנפשו ומחליפה באחרת חס ושלום. וזהו: 'פדיתי' דיקא, בחינת (דברים יג, ו) "הפךך מבית עבדים", הינו שהשם יתברך פודה נפשו מבחינת עבדות, שהוא בחינת שקר, כמו שכתוב לקמן (אות יא).**

לפקיד רוחו
ונפשו
ונשמתו בידו
יתברך

ועל-כן צריך האדם להרבות בתפלה תמיד, שיזכה

לקוטי הלכות

ארת חיים

קר

הלכות ברכת השחר הלכה ג

כמבאר זה הסוד בכתבי האר"י (שער הגלגולים הקדמה לח), שמחמת זה הכרחת נפש דוד לצאת תחלה על-ידי בנות לוט על-ידי מעשה משנה ודבר זר פנה. וכן ענין יהודה ותמר וכו' וכו', שכל זה היה להוציא נפשו בדרך גנבה מהסטרך אחרא שעשקה אותה, ולא רצתה להניח לצאת כי אם בדרך גנבה, כמבאר בכתבים (עין בלקוטי תורה על איוב, ועוד בכמה מקומות).

וזה בחינת (תהלים כה): אליך ה' נפשי אשא, וזה (שם קמג) "כי אליך נשאתי נפשי הצילני מאויבי ה' וכו', כי צריכין תמיד למסר נפשו עם כל תנועותיו וחייתו להשם-יתברך, שעל-ידי זה השם-יתברך מצילו מהאויבים והשונאים הרוצים לגזול ולעשק את הנפש, ולהחליפה, חס ושלום, בהיכלי התמורות כנ"ל, כי אי אפשר להנצל מכל זה, כי אם על-ידי הפלה ותחנונים הרבה הרבה, כי כמה נפשות שקעו על-ידי זה, ורמנא לצלן, כנ"ל, כי הם אויבים על נפש האדם תמיד. וצריך רחמים רבים והתגברות גדול להנצל מהם, כמו שכתוב (שם י, ט): יארב במסתח באריה כסה יארב לחטוף עני יחטף עני במשכו ברשתו, ידפה ישח ונפל בעצומיו חל באים. וזה בחינת מה שהתפלל דוד (שם ו, א-ב): בך חסיתי הושיעני מכל רפי והצילני פן יטרף באריה נפשי פרק ואין מציל וכו', וכיוצא בזה הרבה.

צריכין תמיד למסר נפשו עם כל תנועותיו וחייתו להשם-יתברך

כי דוד היה ראוי להיות נפל, ולא היה לו חיים כי אם מה שנתנו לו אדם הראשון והאבות, כידוע (זוהר וישלח קסח). ועל-כן באמת היה כל ימיו בסכנה גדולה מהסטרך אחרא שהתגברה עליו בכל עת, כמו שכתוב (תהלים צד, ט): "לולא ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי". וזהו, סוד "כפשע ביני ובין המות" (שמואל א, ב, א).

ומזה יכול כל אדם לקח מוסר לעצמו, כשרואה שהיצר הרע והתאוות וכו' מתגברים עליו מאד מאד, ונדמה לו שקשה לשברם. צריך לידע, שבודאי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עמו. ובודאי אם לא היה לו כח לשבר - לא היה השם-יתברך מגרה בו יצר הרע פנה. רק, אדרבא! ידע בנפשו כשרואה שיש לו יצר הרע גדול פנה, שבודאי נפשו היא נפש יקרה וקדושה מאד מאד בשרשו. ועל-כן מתגברים עליו כל-כף, כי כל מה שהנפש יקרה וגבה ביותר - מתגבר עליה היצר הרע ביותר, וכמו שאמר רבותינו ז"ל (סנהדרין, ב): כל הגדול מחברו יצר גדול ממנו. וכמו שאמרנו עוד (שם): שהיצר הרע מניח כל העפונים ואינו מתגרה אלא בישראל, ולא עוד, אלא שמניח כל ישראל ואינו מתגרה אלא בתלמידי חכמים, כמו שכתוב (יואל ב, ט): "כי הגדיל לעשות" - שפשוט ידו בגדולים דיקא, שזהו בחינת דוד המלך, עליו השלום, שהיה כל ימיו בסכנה גדולה כנ"ל. וכמו שכתוב (תהלים קטו, א): אפפוני חבלי מות ומצרי שאול מצאוני וכו'; טבעתי בין מצולה ואין מעמד וכו', הצילני מטיט ואל אטבעה וכו' (שם סט, ג-טו). וכן כל ספר תהלים שנתסיד מהתפלות שהרבה להתפלל להנצל מהיצר הרע וחילותיו לבל יאבד נפשו, חס ושלום, ובדרך זה צריך כל אדם לילך.

וזה בחינת (שם קטו, ז): שובי נפשי למנוחייכי - הפך בחינת העשק של התמורות, ששם בחינת הטלטול והגלות, חס ושלום, וזה בחינת (שם כג, א): נפשי שובב וכו', כי דוד המלך, עליו השלום, בטח ברובי תפלותיו באמת להשם-יתברך שהשם-יתברך יציל נפשו מכל התמורות הנ"ל, וישוב נפשו למקומה ולמנוחתה.

דוד המלך בטח ברובי תפלותיו

ה. ועל-כן דוד המלך, עליו השלום, דיקא הרבה להתפלל על זה הרבה יותר משאר הצדיקים, כי עקר תקון היכלי התמורות הוא על-ידי דוד שעסק בתקון זה ביותר. והוא יגמר זה התקון בשלמות בימי משיח צדקנו, שהוא בחינת דוד, שאז יגמר זה התקון בשלמות, כידוע (ספר הלקוטים האוני). כי שם בבחינת היכלי התמורות נתפסו על-ידי חטא אדם הראשון נפשות קדושות ויקרות מאד מאד, שהם בחינת נפש אברהם שמחמת זה הכרח לצאת מתרח. וכן נפשות כמה צדיקים גבוהים ונוראים וכו', כמוכא בכתבים (שער הפסוקים איוב א). וזה בחינת נפש דוד, שהוא בחינת משיח שנתפסה שם גם פן. ועליו התגבר ביותר ביותר בלי שעור, ועל-כן כמה גלגולין עבדי קדשא בריך הוא עד שהוציא נפשו משם בדרך גנבה וערמה, כי "עם עקש תתפתל" כתיב (תהלים יח, כז),

כשרואה שהיצר מתגבר עליו ידע שיש לו נפש גבוהה

דוד התפלל על חילי התמורות יותר משאר הצדיקים

לקוטי הלכות

הלכות ברכת השחר ה'לכה ג

ארת חיים

בתרא עד): 'אָנא בריה קלה שבקס' וכו', עין שם, מה שהטוב של נפש ישראל זוכר מעלתו שהוא נמשך מנפשות ישראל שעלו במחשבה תחלה, ובהם נמלך ונתיעץ בכריאת עולמות וכו'. ועתה, חס ושלום, תהיה משקעת במקומות כאלה, רחמנא לצלן, ועל-דריזה מרחם על עצמו וחזור למעלתו וכו', עין שם.

כי אין שום עצה ותקנה להנצל מכל זה, כי אם על-ידי רבוי תפלות ותחנונים בלי שעור כל ימי חייו, כמו דוד המלך, עליו השלום, כנ"ל, וכמבאר אצלנו במה פעמים.

ה. כי אין זה דרך הענוה האמתית שיחזיק את עצמו לרשע גמור, חס ושלום, ולהקטין מעלת נפשו הקדושה. רק אדרבא! צריך לידע ולהאמין, שנפשו בש"ש היא גדולה ויקרה וגבה מאד מאד, ואלפי אלפים ורבי רבבות עולמות בלי שעור תלויים בה, וכמו שאמר רבנו ז"ל (תני מוה"ר"ן סימן תקה): שאם היו מהפכין את האדם, היו רואין, שבכל גיד וגיד מגידי האדם תלויים אלפי אלפים ורבי רבבות עולמות. וכמבאר בשאר ספרים, מגדל מעלת האדם שהוא בחינת "צלם אלקים" (בראשית א, כו). ואפלו נפש הפחות שבפחותים של ישראל, גם כן גבה מאד מאד, מכל שכן וכל שכן נפשות של בני תורה. ובפרט אותן שיש להם שכל גדול, כי כל מה שהשכל גדול ביותר - הנשמה גבה יותר, כמו שכתב רבנו ז"ל (סימן לה), כי הנשמה היא השכל, כמו שכתוב (איוב לב, ח): "ונשמת שדי תבינים".

על-כן האדם הבר שכל, כשרואה שמתגבר עליו הבעל דבר ביותר, צריך לידע, שבדאי יש לו נפש גבה מאד מאד. וצריך להתגבר לרחם על עצמו, לבל יאבד אוצרות וסגולות יקרות וחמודות כאלה התלויים בנפשו, אשר עין לא ראתה וכו'. ויתגבר בכל עוז להציל את נפשו מני שחת - להצילה מן העשק והתמורה, חס ושלום, והעקר על-ידי רבוי תפלות ובקשות וכו' כנ"ל.

ונה בחינת (דברי הימים ב יז, ט): 'ויגבה לבו בדרך ה' - שצריכין להגביה לבו ודעתו בדרך ה', ולומר בנפשו: שאין נאה לי לעשות מעשים כאלה - מעשה בהמה, חס ושלום, כי נפשי גבה מאד - נפש ישראל! שכלם בני מלכים, וראוי לי להתנהג בנימוסי המלכות דקדושה, כמו שראוי לנפשות ישראל שנקראים (דברים יד, א): 'בנים אתם לה' אלקיכם'.

ונה בחינת מה שכתוב בהתורה ויחי הם מריקים שקיהם'. (בסימן יז) על מאמר רבתינו ז"ל (בבא

טעות אנשי העולם שחושבים שאינם יכולים להיות כצדיקים

ו. ובאמת ענין זה בעצמו מה שרב בני אדם טועים בעצמם, וסוברים שנפשם אינה קדושה משרשה, וקשה להם לשוב לה' ולהיות איש צדיק או איש פשר באמת, כמו שאר הצדיקים והקשרים, כמו שפירגל בפומא דאינשי לומר, כששומעין שמשפירין מאיזה צדיק או איש פשר וירא באמת, ומתחיל להתעורר בהם הרגור תשובה להתחיל גם כן להתקרב להשם יתברך, כי כל ישראל מלאים מחשבות של תשובה והתקרבנות להשם יתברך תמיד, אך אחר-כך תפך אומרים: 'מי יכול להתדמות אליו לזה האיש הצדיק וכו'. כי היה נשמה קדושה מנעוריו! כי כף הרגלו עצמם לומר, שצדקת הצדיקים והקשרים הוא מצד הנשמה הקדושה שיש להם מתולדתם. ובאמת אמר רבנו ז"ל בפרוש - שאינו כן! (שיחת ה"ר"ן סימן קסה), וזה עקר החסרון של העולם שאומרים כך, ומחמת זה אינם מתעוררים ומתגברים להשקות עצמן לצדיקים, אבל באמת אינו כן, כי עקר צדקת הצדיק והקשר הוא רק על-ידי התגברותו והתחזקותו ויגיעתו וטרחו בעבודת ה' - שיגע וטרח כל-כך ימים ושנים הרבה, ולא הניח עצמו לפל בשום אפן בעולם. והרבה בתפלה ותחנונים, עד שזכה למה שזכה, כל אחד כפי ערכו, אשרי להם! וכך אדם יכול להיות כמותם, כי הבחירה חפשית לכל, וכתר שם טוב מנח, ומי שרוצה - זוכה בו, כמו שאמר רבתינו ז"ל (יומא עב, ב): 'כתר כהנה זכה אהרן ונטלו, כתר מלכות זכה דוד ונטלו, כתר שם טוב מנח וכל הרוצה זוכה בו'.

ובאמת זה ענין בעצמו שבני האדם טועים בעצמם וסוברים שנפשם אינה קרה וקדושה, ומחמת זה אינם מתגברים לעשות כמעשה הצדיקים כנ"ל,

צריך לידע ולהאמין, שנפשו בש"ש היא גדולה ויקרה

לחור להתגבר לבל יאבד אוצרות וסגולות יקרות וחמודות כאלה התלויים בנפשו

צריך לומר לנפשו שאין נאה לו לחג בהמה

מרחם על עצמו וחוזר למעלתו

מיאשו עצמו כאילו מסובלת כלל מלבנות ה'

לקוטי הלכות

הלכות ברכת השחר הלקה ג

ארת חיים

קה

שהוא משרש הנפש של הן המלך האמת, כדי שיִתְגַבֵּר לְחֹר לְמַעַלְתּוֹ, כְּנ"ל.

ז. וְעַל־כֵּן הַשְּׂמֵדֵל דָּוָד עַל זֶה בְּיוֹתֵר, כִּי הוּא הִיָּה צָרִיף לְזִכּוֹת לְמַלּוּכָה דְקִדְשָׁה עַל יִשְׂרָאֵל.

וְעַל־כֵּן הַתְּגַבֵּר עָלָיו הַבַּעַל דְּבַר בְּיוֹתֵר, כִּי הוּא רוֹצֵה תְּמִיד לְהַחֲלִיף בַּחֲנִינָת בֶּן הַמֶּלֶךְ לְבַחֲנִינָת בֶּן הַשִּׁפְחָה. וּבַפְּרָט עַל נֶפֶשׁ בֶּן הַמֶּלֶךְ בְּעִצְמוֹ שֶׁהוּא דָּוָד, שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ הָאֱמֵת עַל יִשְׂרָאֵל, עַל־כֵּן רָצָה לְהַתְּגַבֵּר עָלָיו, חֵס וְשְׁלוֹם, בְּיוֹתֵר, אֲבָל הוּא בְּגִדֵל כַּחוֹ וְרַבּוּי תְּפִלוּתָיו זָכָה לְבַטֵּל מִנִּפְשׁוֹ כָּל בַּחֲנִינָת הַזֶּה־מָאָה שֶׁל בַּחֲנִינָת עֲבָדוֹת, עַד שִׁזְכָּה לְמַלּוּכָה דְקִדְשָׁה שֶׁל בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֵת, לְהִיּוֹת מֶלֶךְ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם.

כֵּל זֶה נִמְשָׁךְ מִבַּחֲנִינָת הַיְכָלִי הַתְּמוּרוֹת הַנ"ל, שֶׁמִּשָּׁם בַּחֲנִינָת הַמַּעֲשָׂה שֶׁל הַבֶּן מֶלֶךְ הַנ"ל שֶׁנִּחַלף, שֶׁמִּשָּׁם בָּאִים אֵלָיו הַמַּחֲשׁוֹבוֹת עַל הָאָדָם כְּמוֹ הַבֶּן מֶלֶךְ הַנ"ל - שֶׁנִּחַלף וְנִתְגַּרַשׁ מִמְּקוֹמוֹ, שֶׁמַּחֲמַת זֶה נִפְּל לְמִקּוֹם שְׁנִפְּל וְלָקַח אֶת עִצְמוֹ אֶל הַשְּׂכָרוֹת וְכו', עַד שֶׁהִיָּה כְּמִסְפֵּק בְּעִצְמוֹ אִם הוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֵת אוֹ בֶּן הַשִּׁפְחָה, חֵס וְשְׁלוֹם, כְּמִבְּאֵר שֶׁם בְּהַמַּעֲשָׂה הַנ"ל, שֶׁבְּכָל עֵת שָׂבָא לוֹ הַרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה הִיָּה מִיִּשְׁבֵּא אֶת עִצְמוֹ מִמָּה נִפְשָׁךְ אִם אֲנִי בֶּן הַמֶּלֶךְ וְכו', עַיִן שֶׁם שֶׁמִּבְּאֵר שֶׁם, שְׁנִפְּל כְּל־כֵּף עַד שֶׁהִיָּה מִסְפֵּק בְּעִצְמוֹ אִם הוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֵת, כְּמוֹ כֵּן הוּא בְּכָל אָדָם הַרְחוֹק מִהַשֵּׁם־יְתֻבְּרוּ, בַּפְּרָט בְּתַקְפֵּי סוּף הַגְּלוּת הַמֵּר הַזֶּה, שֶׁהוּא חֲבָלִי שֶׁל מִשִּׁיחַ, שֶׁמַּתְגַּבֵּר בְּעַתִּים הַלְלוֹ שֶׁהַתְּגַבֵּר הַבַּעַל דְּבַר בְּיוֹתֵר עַל נִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל כִּידוּעַ בְּחוּשׁ, עַד שֶׁכִּפְּמָה בְּנֵי אָדָם מֵיִאֲשִׁינֵי עִצְמוֹ כְּאֵלּוֹ נִפְשָׁם אֵינָה מִסְגֵּלֶת כָּלֵל לְעַבְדוּת ה'.

וְכֵן זֶה הוּא רַק פְּתוּי וּמַחֲשׁוֹבוֹת הַיֵּצֵר הַרַע, שֶׁמַּחֲלִישׁ דַּעְתּוֹ וּמְכַנִּיס בְּלִבּוֹ חִלְשׁוֹת וְקִטְנוֹת דְּסִטְרָא אַחְרָא, שֶׁזֶה נִמְשָׁךְ מִבַּחֲנִינָת הַיְכָלִי הַתְּמוּרוֹת, מִבַּחֲנִינָת הַחֲלוּף שֶׁל הַבֶּן מֶלֶךְ הַנ"ל, שְׁנִפְּל כְּל־כֵּף, עַד שֶׁשָּׂא יָדַע בְּעִצְמוֹ אִם הוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֵת, אֲבָל בְּאֵמֶת צָרִיף הָאָדָם לִידַע וּלְהֵאֱמִין, שֶׁנִּפְשָׁךְ כָּל אֶחָד מֵיִשְׂרָאֵל גְּבַהַ וְיִקְרָה מְאֹד מְאֹד, וְכָלֵם הֵם בַּחֲנִינָת בְּנֵי מְלָכִים, וַיְכּוּלִים לְזַכּוֹת לְמַדְרָגוֹת גְּבוּהוֹת וְקְדוּשׁוֹת מְאֹד, כְּמוֹ כָּל הַצַּדִּיקִים וְהַקְּשָׁרִים, כִּי גַם עַל כָּל הַצַּדִּיקִים וְהַקְּשָׁרִים עָבְרוּ מַחֲשׁוֹבוֹת וְחִלְשׁוֹת כְּאֵלָה וְכֵאֵלָה, אִף הֵיוּ מִשְׁפִּילִים לְבָלִי לְהִנִּיחַ לְהַטְעוֹת אוֹתָם, וְהַתְּגַבְּרוּ וְהַתְּחַזְּקוּ מְאֹד עַד שִׁזְכּוּ לְמָה שִׁזְכּוּ.

וְזֶה שֶׁאָמַר דָּוָד (תְּהִלִּים פו, ב): "שֶׁמֶרְהָ נִפְשִׁי כִּי חֲסִיד אֲנִי". כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (בְּרִכּוֹת ד,.) וְכֵן אֵימָא בּוֹזֵה הַקְּדוּשׁ פְּרִשְׁת בְּלֵק (דף קצה). שְׁדוּד קָרָא לְנִפְשֵׁיהָ חֲסִיד: 'בְּגִינֵי דְאֵיִצְטְרִיף לִיה לְבַר נֶשׁ דְּלָא לְשׁוּאָה גְּרַמִּיה רָשָׁע וְכו'. הֵינּוּ כְּנ"ל, שֶׁזֶה בַּחֲנִינָת "וַיִּגְבַּה לְבוֹ בְּדָרְכֵי ה'", כְּמוֹבָא בְּדַבְּרֵי רַבְּנּוּ ז"ל (בְּלִקוּטֵי תַנְגָּא סִימָן קצה), כִּי צָרִיף לִידַע מַעַלַת נִפְשׁוֹ בְּשִׂרְשָׁה, בַּחֲנִינָת 'אֲנָא בְּרִיָּה קְלָה שְׁבִימ' הַנ"ל, לִידַע

אצל דוד התגלגל בחינתו ביותר כי הוא המלך האמתי

עשה עצמו קטן להשם יתברך, כדי לבטל העבדות דסטרא אחרא

השתדל יעקב לקח הבכורה מעשו, כי היא בחינת מלכות

מעשה בו מלך שחלוף - כוללת כל התורה בפה

פתוי היצר הרע שחשב שאינו בו המלך

צריך לידע פעולת נפשו בשרשה

לקוטי הלכות

הלכות ברכת השחר ה'לכה ג

ארת חיים

עד שיבא משיח צדקנו ויטל המלוכה ותשוב המלוכה לכן המלך האמת, אף בכל דור ודור ובכל מקום וזמן משתנה ענין המעשה הזאת בכמה בחינות שונות, כי אברהם אבינו, עליו השלום, שהוא התחלת התקון - היה לו מלחמה עם נמרוד ואנשי דורו שאמרו עליו שהוא מין וכופר, על שהיה מקרב בני אדם להאמין בהשם יתברך, והיה נראה אלו נמרוד ואנשיו להם מגיע המלוכה. ולאברהם אבינו עשו כל היסורים והשליכוהו לכבשן האש וכו' וכל מה שעבר עליו. ויצחק היה לו מלחמה ופוח עם אחיו בן השפחה. ויעקב נולד בבטן אחד עם עשו, שהיה נפשו מבחינת בן השפחה וכו', כי החלופ הנ"ל של בן המלך נמשך מבחינת היכלי התמורות, ששם יש שנויים רבים בלי שעור וערך.

גדול, וכני ישראל הפשרים עניים ודלים ומבזים ומכבידים עליהם עול התנינות, והם ללעג ולקלס. וכמו שכתוב בזהר הקדוש (נשא דף קכה:): 'ובגלותא בתראה אנון ערב רב אנון וישא עמא, ויראי חטא ימאסו וחשובים ככלבים בעיניהם', עין שם ברעיא מהימנא וכו'.

ואפ"ה בין בני ישראל הפשרים בעצמן יש מחלקת וערבוּבא גדולה עד שאין יודעין היכן האמת, כמו שכתב רבנו ז"ל (בלקוטי תנינא סימן עח): 'שהבעל דבר הניח עצמו על זה מאד עכשיו לבלבל את העולם וכו', והכניס מחלקת בין הצדיקים, והקים בעולם מפרסמים הרבה של שקר. וגם בין הצדיקים האמתיים הכניס מחלקת גדול, עד שאין אחד יודע היכן האמת, על-כן צריכין לבקש מאד מהשם יתברך לזכות להקרב לצדיקים אמתיים וכו', עין שם.

ט. עד שנמשכין השנויים והחלופים בין ישראל בעצמן, שהעולם מתנהג בהפך מן האמת, כמו שכתוב (ישעיה ג, ה): 'יריבו הער בן הנקלה בנכבד', שהיראים והפשרים באמת מבזים מאד. והקלים והפחותים מתגברים למשל עליהם. וכיוצא בזה, הרבה הפוכים בלי שעור, שמתנהג בעולם שלא כראוי באמת. וגם בימי התנאים ואמוראים היה מתנהג מעין זה קצת, כמו שאמרו (בבא בתרא ג' ע'): 'עולם הפוך ראיתי, עליונים למטה ותחתונים למעלה' וכו'. מפל שכן עכשיו שהתגבר השקר ביותר בלי שעור, כמו שכתוב (דניאל ח, יב): 'והתשלף אמת ארצה', וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (משנה, סוטה דף טז:): 'בעקבות משיחא - חוצפא יסגא והאמת תהיה נעדרת - שנעשה האמת עדרים עדרים' (פנהרין צ"ג), וכל אחד אומר שאצלו האמת וכו'.

העולם מתנהג בהפך מן האמת

צריכין לבקש מאד מהשם יתברך לזכות לחתקרב לצדיקים אמתיים

ופשם נמשך כל החלופים שפועלים שמהפכין האמת לשקר ושקר לאמת

הברכה שלא נחלפה בגשמת גוי ועבד ואשה

יש שני מיני פלטין, באחד דר מלך ובחשני דר נבד

וכ"ל זה נמשך ונשתלשל מבחינת החלופ הנ"ל שמשם כל החלופים והשנויים שבעולם שרוצים להחליף האמת לשקר, חס ושלום, והשקר לאמת. ועין בזהר (נחיי דף רכא): על פסוק (שיר-השירים ב, א): "שושנת העמקים", מענין 'לטה חרוב המתהפכת', שמשם כל השנויים שבעולם וכו' עין שם, שמשם נמשך כל החלופים שבעולם שמהפכין האמת לשקר ושקר לאמת, בכלליות ובפרטיות ובפרטי פרטיות, בכל מקום ובכל זמן.

י. וזה בחינת ברכת השחר, בחינת ברכת 'שלא עשני גוי, ו'עבד, ו'אשה', שמברכין בכל בקר על שלא נחלפה גשמתו בגשמת גוי ועבד ואשה, כמבאר בכתבי האר"ז"ל (עין בתולעת יעקב סוד ברכת השחר). נמצא שעקר אלו הברכות הוא על שגזול נפשו מבחינת החליפין הנ"ל שנמשכין מהיכלי התמורות, שהם בחינת החליפין של בן המלך הנ"ל שנחלף פנ"ל.

יא. וזה בחינת ברכת 'הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה', דהינו להבחין בין האור ובין החושך, שהוא בחינת הבחנה בין האמת ובין השקר, כי איתא בדברי רבנו ז"ל בהשיחות שאצל המעשיות,

וכ"ל זה נמשך מבחינת החלופ של בן המלך הנ"ל שלקח בן השפחה המלוכה לעצמו, ואת בן המלך גרש וכו', שמשם נמשך בחינת חלופ המלוכה עכשיו בכלליות, שהעכ"ם יש להם כל המלוכה והממשלה, וישראל מבזים ושפלים בגלות ועבדות ומגרשים מארצם פנ"ל. וגם בין ישראל בעצמן - הרשעים והאפיקורסים יש להם ממשלה ועשירות

בכלליות העולם מרנישים את החלופ של בן המלך

לקוטי הלכות

הלכות ברכת השחר ה'לכה ג

ארת חיים

קו

מְרַשְׁעִים שֶׁמִסְפְּרִין מֵהֵם גַּם בֵּן כֶּף וְכוּ'. וְעַל-כֵּן מִי שִׁיּוֹדֵעַ לְהַבְדִּיל בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, הוּא דִיָּקָא יְכוּל לְסַפֵּר מַעֲשִׂוֹת מִצְדִּיקִים וּלְזַכֵּךְ הַמַּחַם עַל-יְדֵי-זֶה וְכוּ'. וְזֶהוּ מֵה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בַּמְדַּרְשׁ (פְּרָאשִׁית רַבָּה ג, ח): "וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ" - 'אוֹר אֵלּוּ מַעֲשִׂיהֶם שֶׁל צְדִיקִים, וַחֹשֶׁךְ אֵלּוּ מַעֲשִׂיהֶם שֶׁל רָשָׁעִים', כִּי מַעֲשִׂוֹת שֶׁמִסְפְּרִין מִצְדִּיקִים הֵם בְּחִינַת אוֹר. וּמַעֲשִׂוֹת שֶׁל רָשָׁעִים הֵם בְּחִינַת חֹשֶׁךְ, עַיִן שֵׁם בְּלַקּוּטֵי א' סִימָן הַנ"ל.

שֵׁשׁ שְׁנֵי מִיָּנִי פְּלִטוֹן, בְּאַחַד דְּר מְלֻךְ וּבַהֲשֵׁנִי דֶר עֶבֶד, וּשְׁנִיהֶם דּוּמִים זֶה לְזֶה לְגַמְרֵי וְקָשָׁה מְאֹד לְהַבְחִין בֵּינֵיהֶם, כִּי יֵשׁ כַּמָּה נְפֹשׁוֹת שֶׁמִתְקַשְּׂרִין וְכוּ'. עַד שֶׁנֶּעְשָׂה מֵהֶם בֵּית וּפְלִטוֹן, שְׁשָׁם דֶר אָמֵת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְלֻךְ. וְכֵל מִי שֶׁרוֹצֵה לְמַצָּא אָמֵת - יִמְצָא בְּבֵית וּפְלִטוֹן זֶה שֶׁל אֵלּוּ הַנְּפֹשׁוֹת וְכוּ'. וְיֵשׁ כַּנֶּגֶד זֶה שֶׁמִתְקַשְּׂרִין כַּמָּה נְפֹשׁוֹת וְנֶעְשָׂה מֵהֶם בֵּית, שְׁשָׁם דֵּירַת הַשְּׁקָר שֶׁהוּא בְּחִינַת עֶבֶד וְכוּ', עַיִן שֵׁם.

אמת ושקר הם בחינת מלך ועבד

נִמְצָא, שֶׁאָמֵת וְשָׁקֵר הֵם בְּחִינַת מְלֻךְ וְעֶבֶד הַנ"ל, שֶׁמִחֻמַּת הַתְּגַבְרוֹת הַשְּׁקָר נִחְלַף בֵּן הַמְּלֻךְ בְּכֵן הָעֶבֶד, עַד שֶׁהַתְּגַבֵּר הַשְּׁקָר, עַד שֶׁסְּכָרוֹ שִׁבְּן הָעֶבֶד הוּא בֵּן הַמְּלֻךְ בְּאָמֵת. וְעַל בֵּן הַמְּלֻךְ סְכָרוֹ שֶׁהוּא בֵּן הָעֶבֶד, חֵס וְשְׁלוֹם, שֶׁזֶה הַשְּׁקָר הוּא בְּחִינַת חֹשֶׁךְ דְּמִחֻשֵׁף אֲנָפִי בְּרִייתָא' עַל-יְדֵי הַשְּׁקָר, עַד שֶׁטוֹעִין וּמַחְלִיפִין אָמֵת בְּשָׁקֵר וְשָׁקֵר בְּאָמֵת, וּמַחְלִיפִין וּמְמַירִין רַע בְּטוֹב וְטוֹב בְּרַע, וְשָׁמַיִם חֹשֶׁף לְאוֹר וְאוֹר לְחֹשֶׁךְ שְׁמַיִם מֵחוּךְ לְמֵר וּמֵר לְמֵחוּךְ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (וַשְׁעִיָּה ה, ט): "הוּי אוֹמְרִים לְרַע טוֹב וְלְטוֹב רַע" וְכוּ'. שֶׁכָּל אֵלּוּ הַחֲלוּפִים וְהַבְּלֹבּוּלִים נִמְשָׁכִין מִבְּחִינַת הַיְכָלִי הַתְּמוּרוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַחְלִיפִין שֶׁל בֵּן הַמְּלֻךְ שֶׁנִּחְלַף הַנ"ל. שֶׁמִשָּׁם נִמְשָׁכִין כָּל הַבְּלֹבּוּלִים וְהַחֲלוּפִים שֶׁבְעוֹלָם כְּמוֹ עֶכְשָׁיו בְּדוֹר הַזֶּה שֶׁנִּתְקַּח (דְּנִיאל ה, יב): "וַתִּשְׁלַף אָמֵת אֶרְצָה", וְהָאָמֵת נְעַדְרַת, וְנֶעְשָׂה עַדְרִים עַדְרִים שֶׁל אָמֵת (סְנַהֲרִין צו), עַד שֶׁקָּשָׁה מְאֹד לְהַבְחִין בֵּין הָאָמֵת וְהַשְּׁקָר, כִּי אִם כָּל חַד כְּפוּם מֵה דְּמִשְׁעַר בְּלָבִיָּה - יְכוּל לְהַבְחִין מַעַט הָאָמֵת לְאָמֵתוֹ, אִם יִרְצֶה לְבַלִּי לְהַטְעוֹת אֶת עַצְמוֹ וְלְהַסְתַּכֵּל עַל הָאָמֵת בְּאָמֵת. כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבְּנוּ ז"ל (תַּי מוֹהַר"ן סִימָן רסא): שֶׁכָּל מֵה שֶׁמִּגְּלִין אֵיזָה אָמֵת יֵשׁ כַּנֶּגֶדוֹ שְׁקָר, כִּי גַם הִרְחוּקִים מֵאָמֵת אוֹמְרִים גַּם בֵּן כֶּף לְשֹׁנוֹת כְּאֵלּוּ, עַל-כֵּן אֵי אָפְשָׁר לְכָרַר הָאָמֵת כִּי אִם כָּל חַד כְּפוּם מֵה דְּמִשְׁעַר בְּלָבִיָּה, יְכוּל לְהַבְחִין מַעַט הַחֲלוּק שְׁבִין הָאָמֵת הַבְּרוּר לְזוּלָתוֹ.

כנגד כל מעשה שמספרין מצדיקים - יש כנגדו מעשה מרשעים

וְזֶהוּ בְּחִינַת הַבְּחִינָה בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה, בֵּין אוֹר וְחֹשֶׁךְ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב רַבְּנוּ ז"ל (סִימָן רלד): שֶׁכַּנֶּגֶד כָּל מַעֲשֵׂה שֶׁמִסְפְּרִין מִצְדִּיקִים - יֵשׁ כַּנֶּגֶדוֹ מַעֲשֵׂה

וְזֶהוּ בְּחִינַת בְּרַכַּת הַנּוֹתֵן לְשִׁכּוּי בִּינָה וְכוּ' שֶׁמְבָרְכִין בְּבִקְרָה, שֶׁעָקַר הַבְּרָכָה עַל הַהִבְחָנָה שֶׁזּוֹכִין לְהַבְחִין בֵּין הָאָמֵת וְהַשְּׁקָר, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת הַבְּחִינָה בֵּין אוֹר וְחֹשֶׁךְ כַּנ"ל, בְּחִינַת הַבְּחִינָה בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה, דְּהֵינּוּ מֵה שֶׁיִּשְׂרָאֵל הַכַּשְׂרִים זּוֹכִין לְהַנְצִיל מִבְּחִינַת הַטְּעוּת וְהַשְּׁקָר שֶׁל הַחֲלוּף שֶׁל בֵּן הַמְּלֻךְ שֶׁנִּחְלַף הַנ"ל, שֶׁמִשָּׁם כָּל הַטְּעוּתִים וְהַבְּלֹבּוּלִים, כַּנ"ל.

ההבחנה שזוכין לאמת ולשקר

וְזֶהוּ הַנּוֹתֵן לְשִׁכּוּי בִּינָה - 'שִׁכּוּי' זֶה הֵלֵב שֶׁסוֹכָה וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (רִש"י אֵיזוֹב לַח, לו), כִּי עָקַר הַהִבְחָנָה בֵּין אוֹר וְחֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַבְּחִינָה בֵּין אָמֵת וְשָׁקֵר, הוּא רַק בְּלֵב לְכָל חַד כְּפוּם מֵה דְּמִשְׁעַר בְּלָבִיָּה, כִּי אֵי אָפְשָׁר לְכָרַר וְלְהוֹכִיחַ הָאָמֵת עַל יְדֵי רְאִיוֹת בְּשׂוּם אָפֶן, כִּי הַכֵּל יְכוּלִין לְסַתֵּר מִחֻמַּת נִצְחוֹן וְלְסַפֵּר כַּנֶּגֶד זֶה מַעֲשִׂוֹת שֶׁל שָׁקֵר וְהוֹכַחַת שֶׁל שָׁקֵר - לְסַתֵּר וְלְהַעֲלִים הָאָמֵת, חֵס וְשְׁלוֹם, אֲכַל עָקַר הַהִבְחָנָה הוּא בְּלֵב לְכָל חַד כְּפוּם מֵה דְּמִשְׁעַר בְּלָבִיָּה, הוּא יְכוּל לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה, בֵּין אוֹר וְחֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַבְּחִינָה בֵּין אָמֵת וְשָׁקֵר, שֶׁהֵם בְּחִינַת מְלֻךְ וְעֶבֶד - לְהַבְחִין מִי בֵּן הַמְּלֻךְ וּמִי בֵּן הָעֶבֶד. מִי מִסְּטָרָא דָא וּמִי מִסְּטָרָא דָא, לְכָרַר וּלְתַקֵּן בְּחִינַת הַחְלִיפִין הַנ"ל, שֶׁזֶהוּ כָּל עֲבוּדָתֵנוּ - לְכָרַר נְשָׁמוֹתֵינוּ וְכָל הַנִּצְוֹת הַתְּלוּיִים בָּנוּ - לְכָרַר מִבְּחִינַת הַיְכָלִי הַתְּמוּרוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַחְלִיפִין הַנ"ל, כַּנ"ל.

לברר נשמותינו וכל הנצוצות התלויות בנו

יב. וְעָקַר בְּרַכַּת הַנּוֹתֵן לְשִׁכּוּי בִּינָה' הוּא עַל קְרִיאַת הַתְּנַגּוּל בְּחֻצוֹת לַיְלָה, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה מִבְּחִינַת בֵּין חֻצוֹת לַיְלָה הָרֵאשׁוֹן, שֶׁהוּא תַּקָּף חֻשְׁכַת הַלַיְלָה,

שקר חדוש ההבחנה הוא בלילה בעת החושך

לקוטי הלכות

הלכות ברכת השחר ה'לכה ג

ארת חיים

ובין חצות לילה השני שאז מתחיל להתנוצץ ולהתעורר בחינת אור יום, כידוע (פרי"ע חיים, ברכות, פרק ז). כי עקר חדוש ההבחנה הוא בלילה בעת החשך, שאז עקר הרבותא להבחין, כי ביום אין ההבחנה חדוש כל-כך, הינו כי הגאולה שתבא במהרה בימינו על-ידי משיח צדקנו נקראת אור יום, כמו שכתוב (תהלים צב, א): "להגיד בבקר חסדך". דהינו בעת הגאולה וכו'. וכמו שפרש רש"י בכמה מקומות, כי הגלות נמשל ללילה, והגאולה נמשל לאור יום. ואז פשיאיר בקרן של ישראל ויבא משיח צדקנו ויגלה האמת בעולם, אז לא תהיה ההבחנה חדוש, כי הכל ידעו האמת אז. ועקר החדוש הוא מי שזוכה עכשיו בתקף חשכת הגלות שדומה ללילה, להבחין בין האמת ובין שאינו אמת, שזהו בחינת להבחין בין יום ולילה, בין אור וחשך כנ"ל.

כי עשרה קבין שנה ירדו לעולם תשעה נטלו עבדים' (קדושין מט:), שהם בחינת ארור כנען, בחינת זממת הנחש, סטרא דמותא, שהוא בחינת שקר. וכמבאר בדבריו ז"ל, על הענין שקשה לישן במוצאי שבת (סימן קיז), עין שם.

כי "בעבדתנו לא עזבנו אלקינו ויט עלינו חסד" (עזרא ט, ט) בתקף הגלות הזה, ששולח לנו בכל דור ודור צדיקים אמתים לחיותנו ביום הזה, כי אין דור יתום, והם מחיין אותנו בתקף חשכת לילה, שהוא בחינת חשכת הגלות המר הזה, והם מקימין בנו בחינת (משלי לא, טו): "ותקם בעוד לילה ותמן טרף לביתה וחק לנערתיקה", דהינו שהצדיקים אמתים שכלל דור בימי הגלות, הם כמו מי שקם קדם אור היום ועוסק בתורה עם תלמידים, שזהו יקר מאד בעיני השם יתברך, כידוע, שזהו בחינת "ותקם בעוד לילה" וכו', כמו כן בכלליות העולם, הם מתעוררים קדם אור בקרן של ישראל וקמים בעוד לילה בעוד התגברות חשכת הגלות שדומה ללילה, ונותנים טרף לביתם וחק וכו', דהינו שלומדין עם תלמידיהם ומגלים להם אלקותו יתברך, ומעוררים אותם לתשובה, ומקרבין אותם לאביהם שבשמים.

ויצא זה מרמז בחינת הברכה הנ"ל הנותן לשכוי בינה, שעקרה על ההבחנה שבחצות הלילה, שאז מתחיל להתנוצץ אור היום, אבל עדן לא בא אור יום, שזהו ממש בחינת הצדיקים שבזמן הגלות, שהם בחינת התנוצצות משיח, כי כל צדיק אמת הוא בחינת משיח, כמבאר בדבריו רבנו ז"ל כמה פעמים (עין סימן ב, אות ו; וסימן ט אות ד). אבל עדן לא האיר היום ממש, כי עדן לא בא משיח ממש, שהוא עקר אור יום הנ"ל. ועל-כן עכשיו עקר הרבותא של ההבחנה בין האמת ובין השקר, כי אי אפשר להבחין כי אם בלב כל חד כפוסם מה דמשער בלביה, בחינת הנותן לשכוי בינה להבחין וכו'. 'לשכוי דיקא, זה הלב שסוכה וצופה, כל חד כפוסם מה דמשער בלביה יכול לידע ולהבחין אם ירצה. בין יום ובין לילה, בין אור וחשך, בין האמת והשקר, כי האמת עד לעצמו, וכנ"ל.

ברכת הנותן לשכוי בינה מרפוא על הצדיקים שבזמן הגלות

הצדיקים בגלות הם כמו שקמים ללמד עם תלמידים לפנות בקר

יג. וזה בחינת ברכת המעביר שנה מעיני' וכו', כי בטול השנה הוא בחינת הכניעת בחינת עבד שהוא בחינת שנה, כי עשרה קבין שנה וכו' תשעה נטלו עבדים וכו' כנ"ל.

בטול השנה הוא בחינת הכניעת בחינת עבד

וזה בחינת ברכת 'מתיר אסורים', כי בשעת שנה הוא כאסור בשביה ועבדות שם על ברכה זו, הינו כנ"ל כי בשעת שנה וחשך אז הוא בחינת אחיות העבדות, שהוא בחינת שנה וחשך כנ"ל. ועל-כן בהקיצו משנתו, מבחינת עבדות - מכרכין 'מתיר אסורים' כנ"ל.

בשעת שנה הוא כאסור בשביה ועבדות

ואז קדם אור היום, דהינו קדם ביאת משיח, אז עקר הרבותא מי שזוכה להבחין עתה בין יום ובין לילה, דהינו בין הצדיקים האמתים, שהם בחינת אור יום. כי כל צדיק אמת הוא בחינת משה משיח, בחינת אור יום, שהוא בחינת אור האמת. ובין השקר שהוא בחינת חשכת לילה, בחינת עבד, בחינת שנה,

עקר הרבותא מי שזוכה להבחין עתה בין יום ובין לילה

כי שנה אחד מששים במיתה (ברכות נו:). והמיתה נמשכת מזממת הנחש, שהוא בחינת עבדות, בחינת "ארור כנען", שזהו בחינת "ארור אתה" הנאמר בנחש הקדמוני (בראשית ג, יד). וכמבאר בדבריו

צריך לברך כל הברכות כדי לברר נפשו מבחינת החייו

אֶרֶץ חַיִּים

קו

הַלְכוּת בְּרַבַּת הַתּוֹרָה הַלְכָה ג.

לְקוּמֵי הַלְכוּת

וְאָמְתָּךְ, כַּמּוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ וְ"ל בְּהַתּוֹרָה יִמֵּי חֲנֻכָּה הֵם יִמֵּי הוֹדָאָה" (בַּלְקוּמֵי תַנְיָנָא סִימָן ב') וְכוּ', הֵינּוּ שְׁעַל-יַדֵּי מִצְוֹת נֵר חֲנֻכָּה מִמְשִׁיכֵין הָאָרֶת הָאֵמֶת בְּעוֹלָם, שְׁנֹזְפָה לַיָּדַע וְלַחֲפִיר וְלַחֲבִיחֵין בֵּין בַּחֲנִינָת בֶּן הַמֶּלֶךְ וּבֵין בַּחֲנִינָת בֶּן הַשְּׂפָחָה, וְלַבְרַר נִשְׁמוֹתֵינוּ מִבַּחֲנִינָת הַשֶּׁקֶר שֶׁל הַיְכָלִי הַתְּמִירוֹת, שֶׁמִּשָּׁם כָּל הַבְּלוּבִים שֶׁל הָאָדָם, מֵהַ שְׂמִסְפֵּק עַל פִּי רַב וְאֵינּוּ יוֹדָע הָאֵמֶת בְּכֻלְלֵיּוֹת וּבַכְּפֻרְטֵיּוֹת. וְעַל-יַדֵּי מִצְוֹת נֵר חֲנֻכָּה אָנוּ זוֹכִינַן לַהַמְשִׁיךְ הָאָרֶת הָאֵמֶת שְׁיֹזְפָה כָּל אֶחָד לַחֲבִיחֵין בֵּין הָאֵמֶת לַהֶפְפָּךְ בְּכָלֵל וּבַכְּפֻרְט.

רַבֵּנוּ וְ"ל (סִימָן ה, אוֹת ד'). וְעַל-כֵּן בְּעֵת שְׁנַתְקַלְל הָאָדָם בְּמִיתָה אֹז נִתְקַלְל (בְּרֵאשִׁית ג, יט): "בְּזַעַת אַפְּךָ תֹאכַל לֶחֶם", שֶׁהוּא בַּחֲנִינָת עֲבֹדוֹת - כִּי הַכֵּל בַּחֲנִינָה אַחַת כִּנּוּ"ל. וְמִשָּׁם בַּחֲנִינָת הַשְּׂנֵה, שֶׁהוּא אֶחָד מִשְׁשִׁים בְּמִיתָה כִּנּוּ"ל. וְאֹז הַתְּגַבֵּר בַּחֲנִינָת "לַהֵט הַחֶרֶב הַמֵּתֶהֶפֶכֶת לְשֹׁמֵר אֵת דְּרָךְ עֵץ הַחַיִּים", שֶׁמִּשָּׁם כָּל הַשְּׁנוּיִים וְהַחֲלוּפִים (תַּקוּנֵי-זֶהַר תַּקוּן ס, צג), שֶׁהֵם בַּחֲנִינָת הַחֲלוּף שֶׁל בֶּן הַמֶּלֶךְ הַנּוֹ"ל כִּנּוּ"ל. וְעַל-כֵּן בַּהֶקְצֵצוֹ מִשְׁנֵחוֹ צִרְיָךְ לְבָרֶךְ כָּל הַבְּרוּכוֹת הַנּוֹ"ל. כְּדִי לְבָרֵךְ נַפְשׁוֹ מִבַּחֲנִינָת הַחֲלוּף הַנּוֹ"ל, מִבַּחֲנִינָת הַיְכָלִי הַתְּמִירוֹת - לַהּוֹצִיא נַפְשׁוֹ מִבַּחֲנִינָת עֶבֶד, מִבַּחֲנִינָת שְׂנֵה וּמִיתָה, לְזֻכוֹת לַהֲתַקְרַב וּלְכַלֵּל בְּבַחֲנִינָת הַצְּדִיקִים אֲמֵתִים, שֶׁהֵם בַּחֲנִינָת בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֵמֶת, שְׁעַל-יַדֵּי-זֶהַ עַקֵּר תַּקוּן נַפְשׁוֹ, וְכַנּוּ"ל.

וְכֵן מְבָאָר בְּכוֹנוֹת הָאָרֶץ וְ"ל (פִּרְי-עֵץ חַיִּים חֲנֻכָּה פ"ד):
 שְׁעַל-יַדֵּי נֵר חֲנֻכָּה מִמְשִׁיכֵין הָאָרֶת הָאֵמֶת, שְׁזָהוּ בַּחֲנִינָת שְׁמוֹנָת יִמֵּי חֲנֻכָּה, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד שְׁמוֹנָה פְּעָמִים אֵמֶת שְׁבִ'אֵמֶת וְיָצִיב'. הֵינּוּ כִּנּוּ"ל, כִּי עַקֵּר הַתְּגֻלוֹת הָאֵמֶת הוּא - לְבָרֵךְ הָאֵמֶת בְּבֵרוּר גְּמוּר עַד שְׁנֹזְפָה לְבָרֵךְ נִשְׁמוֹתֵינוּ מִבַּחֲנִינָת עֶבֶד מִבַּחֲנִינָת בֶּן הַשְּׂפָחָה, עַל-יַדֵּי שְׁנֹזְפָה לַהֲתַקְרַב לַצְּדִיקֵי אֵמֶת, שֶׁהֵם בַּחֲנִינָת בֶּן הַמֶּלֶךְ. וְזֶהוּ בַּחֲנִינָת שְׁמוֹנָה פְּעָמִים 'אֵמֶת' שְׁבִ'אֵמֶת וְיָצִיב' (שַׁעַר הַכְּנוֹת דְּרוֹשֵׁי קְרִיאַת-שַׁמֶע דְּרוֹשׁ ח), שֶׁמְגַלֵּין אֲמַתּוֹת אֱלֹקוֹת וְתוֹרָתוֹ בְּכַמְּהַ לְשׁוֹנוֹת, וְחוֹזְרִין וְשׁוֹזִין וּמְשַׁלְּשִׁין וְכוּ', לְגַלוֹת הָאֵמֶת פַּעַם אַחַר פַּעַם עַד שְׁמוֹנָה פְּעָמִים, כַּמּוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִין: אֵמֶת וְיָצִיב וְנִכּוֹן וְקַיִם וְכוּ' אֵמֶת אֱלֹקֵי עוֹלָם וְכוּ' אֵמֶת וְאֵמֶת וְכוּ'.
 וְאַחַר-כֵּן בְּפַעַם הַשְּׂמִינִית אוֹמְרִים: אֵמֶת מִמְצָרִים גְּאֻלְתָּנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ וּמְבִית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ וְכוּ'. הֵינּוּ שְׁזַכִּינוּ לְצֵאת מִעֲבֹדוֹת לְחַרוֹת, שְׁזַכִּינוּ לְבָרֵךְ נִשְׁמוֹתֵינוּ מִבַּחֲנִינָת עֶבֶד, מִבַּחֲנִינָת עֲבֹדוֹת שֶׁל מִצְרַיִם, וְזַכִּינוּ לְקַבֵּל אֵת הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא בַּחֲנִינָת מַלְכוּת, כַּמּוֹ שֶׁכָּתוּב (מְשַׁלֵּחַ ח, טו): "בִּי מְלָכִים יְמַלְכוּ", הֵינּוּ שְׁתַּחֲזוֹר נִשְׁמוֹתֵינוּ לְמַעַלְתָּה לְבַחֲנִינָת בֶּן הַמֶּלֶךְ כִּנּוּ"ל, כִּי זֶה עַקֵּר הַבְּרִוּר שְׁזוֹכִין עַל-יַדֵּי הַתְּגֻלוֹת הָאֵמֶת שֶׁהֵם בַּחֲנִינָת שְׁמוֹנָה פְּעָמִים 'אֵמֶת' שְׁבִ'אֵמֶת וְיָצִיב' וְכוּ', כִּי עַקֵּר הַתְּגֻלוֹת הָאֵמֶת בְּשִׁלְמוֹת הוּא, כְּשׁוֹזְכִין עַל-יַדֵּי הַתְּגֻלוֹת הָאֵמֶת לְצֵאת מִבַּחֲנִינָת בֶּן הַשְּׂפָחָה לְבַחֲנִינָת בֶּן הַמֶּלֶךְ, שְׁזָהוּ בַּחֲנִינָת 'אֵמֶת מִמְצָרִים גְּאֻלְתָּנוּ וּמְבִית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ', שִׁיְצָאנוּ מִבַּחֲנִינָת עֶבֶד וְכוּ' כִּנּוּ"ל.

ד. וְזֶה בַּחֲנִינָת מְלָבִיש עֲרֻמִּים, זֶה בַּחֲנִינָת הַמְּלַבּוּשׁ שְׁמַקְבָּלֶת הַלְבָּנָה מִהַחֲמָה בְּלִילָה בְּעֵת חֲדָתוּתֵי דַסְהָרָא (חֲדוּשׁ הַלְבָּנָה) (וְהוּר שֶׁלַח קַט:), שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁכִין כָּל הַמְּלַבּוּשִׁים, כַּמְבָּאָר בַּמַּעֲשֵׂה הַנּוֹ"ל מַעֲנִין הַמְּלַבּוּשׁ שֶׁל הַלְבָּנָה, עֵין שָׁם, שֶׁכָּל זֶה שִׁיף לְתַקוּן בֶּן הַמֶּלֶךְ, כַּמּוֹכֵן בַּמַּעֲשֵׂה הַנּוֹ"ל. וְלִכֵּן מְבָרְכִין עַל זֶה בְּכָל בֵּקָר, שֶׁאֹז צִרְיָכִין לְבָרֵךְ הַנְּפִשׁוֹת מִבַּחֲנִינָת הַחֲלוּף הַנּוֹ"ל כִּנּוּ"ל.

הַמְּלַבּוּשׁ שֶׁמְקַבָּלֶת הַלְבָּנָה מִהַחֲמָה כַּמְבָּאָר בַּמַּעֲשֵׂה הַנּוֹ"ל מַעֲנִין הַמְּלַבּוּשׁ שֶׁל הַלְבָּנָה, עֵין שָׁם, שֶׁכָּל זֶה שִׁיף לְתַקוּן בֶּן הַמֶּלֶךְ, כַּמּוֹכֵן בַּמַּעֲשֵׂה הַנּוֹ"ל. וְלִכֵּן מְבָרְכִין עַל זֶה בְּכָל בֵּקָר, שֶׁאֹז צִרְיָכִין לְבָרֵךְ הַנְּפִשׁוֹת מִבַּחֲנִינָת הַחֲלוּף הַנּוֹ"ל כִּנּוּ"ל.

טו. וְזֶה בַּחֲנִינָת בְּרַבַּת הַתּוֹרָה, כִּי הַתּוֹרָה הִיא בַּחֲנִינָת אֲרוֹן הָעֵדוּת, שֶׁכְּשֶׁהִנְחִיחוּהוּ עַל הַפְּרוֹת הַתְּחִילוֹ לְשׁוֹרֵר (שְׂמוּאֵל-א ג, יב), שֶׁכָּל זֶה שִׁיף לְתַקוּן וּבְרִוּר נַפְשׁוֹ מִבַּחֲנִינָת הַחֲלוּף הַנּוֹ"ל, כַּמּוֹכֵן בַּמַּעֲשֵׂה הַנּוֹ"ל, כִּי כָּל אֵלוֹ הַדְּבָרִים שֶׁהוֹדִיעוּ לּוֹ אֹז מַעֲנִין הַמְּלַבּוּשׁ שֶׁל הַלְבָּנָה וְכוּ'. וּמַעֲנִין הַכְּלִי נְפְלָאָה, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָת הָאֲרוֹן וְכוּ', כַּמְבָּאָר בְּסוּף הַמַּעֲשֵׂה - כָּל זֶה הִיָּה תַקוּנוֹ שֶׁל בֶּן הַמֶּלֶךְ, כִּי עַל-יַדֵּי כָּל זֶה זָכָה לְחוֹר לְמַעַלְתּוֹ, עֵין שָׁם בַּמַּעֲשֵׂה הַנּוֹ"ל, וְהַבֵּן.

בַּחֲנִינָת בְּרַבַּת הַתּוֹרָה

טז. וְזֶה בַּחֲנִינָת נֵר חֲנֻכָּה, כִּי נֵר חֲנֻכָּה הוּא הַדְּלִיק לַהֲאִיר אוֹר הָאֵמֶת בְּעוֹלָם, שְׁזִכּוֹ הַכֵּל לַיָּדַע הֵיכֵן הָאֵמֶת. בְּבַחֲנִינָת (תְּהִלִּים מו, א): "שִׁלַּח אוֹרְךָ

נֵר חֲנֻכָּה הוּא לַהֲדַלִּיק לַהֲאִיר אוֹר הָאֵמֶת בְּעוֹלָם

לקוטי הלכות

הלכות ברכת השחר הלקה ג

ארת חיים

עקר חס של חנכה, שנכנס מלכות הרשעה

וזהו בחינת שמונת ימי חנכה, שהם כנגד שמונה פעמים 'אמת' הנ"ל, כי זה עקר הנס של חנכה, שנכנס מלכות הרשעה, שהוא בחינת שקר, בחינת עבד, שהוא זהמת הנחש כנ"ל, ונתגבר ונתעלה מלכות דקדושה של ישראל, שהם בחינת בן המלך, בחינת אמת, כמבאר לעיל (באות יא) שאמת הוא בחינת מלך. ושקר הוא בחינת עבד וכו', כנ"ל.

הדבר וירדו אבותינו למצרים, והיו שם עבדים לפרעה במצרים, שכל זה היה לברר נשמתם מבחינת עבדות, שנאחו בהם על ידי בחינת היכלי התמורות, על ידי בחינת החלופי הנ"ל, שנאחו בהם על ידי חטא אדם הראשון, שעקר גלות מצרים היה בשביל זה, כידוע.

י. וזה בחינת מכירת יוסף, בחינת (תהלים קה, י): "לעבד נמכר יוסף", שאנו קורין בפרשיות של מכירת יוסף וגדלתו אחר כך בימי חנכה. שאז קורין על פי רב פרשת 'מקץ' ולפעמים פרשת 'ישב'. שאלו הפרשיות מדברים מענין יוסף.

קורין מכירת יוסף וגדלתו בימי חנכה

כי כל ענין מכירת יוסף הוא נמשך מסוד המעשה הנ"ל של בן המלך שנחלף וכו'. שמשם כל הבלבולים והמחלקת שבועולם מה שהרשעים עומדים כנגד הצדיקים, והעכו"ם כנגד כלל ישראל. וכל אלו החולקים על האמת נדמה להם ולהעולם שהם העקר, וכאלו להם מגיע, חס ושלום, המלוכה והממשלה מן השמים, ומתגאים ומשתררים על עם דל הכשרים בחנם, ורוצים לגרשם מן העולם, חס ושלום, וה' לא יעזבנו בידם. וכל זה נמשך מבחינת החלופי הנ"ל, שהוא בחינת היכלי התמורות, שעל ידי זה העולם הפוף - עליונים למטה ותחתונים למעלה.

ענין מכירת יוסף נמשך מסוד המעשה של ה' שנחלף

וכך כן נתבלבל העולם, עד שאפלו בין הצדיקים האמתיים והכשרים בעצמן נפל מחלקת ובלבול גדול, כמו שאמרו (כתובת קיב, א): 'דור שבן דוד בא - קטגוריא בין תלמידי חכמים'. שזו בחינת מחלקת שבין יוסף ואחיו, שכלם היו צדיקים גדולים, ואף על פי כן היה ביניהם מחלקת גדול, עד שמכרו את יוסף לעבד, כי אמרו שאינו איש אמת, ולא האמינו לחלומותיו ולדבריו, כי סברו שהוא שקר, חס ושלום, ועל כן מכרוהו לעבד, שהוא בחינת שקר כנ"ל. והחליפו השטיה, כאלו, חס ושלום, נשמתו הוא מבחינת עבד, חס ושלום, ועל ידי זה נתגלגל

מחלוקת שבין הצדיקים

כי המעשה הנ"ל היא כוללת כל התורה כלה וכל הדורות כלם. כל מה שעבר מיום ברא אלקים אדם על הארץ, וחטא, ואכל מעץ הדעת טוב ורע, וגרם התגברות הלהט החרב המתהפכת, בחינת היכלי התמורות כנ"ל, שמשם נמשך כל הגליות שמתגבר בכל פעם בן השפחה על בן המלך כנ"ל. עד שגם בין ישראל בעצמן, ואפלו בין התלמידי חכמים בעצמן - נעשה מחלקת, שהיו בחינת המחלקת שבין יוסף ואחיו ובין שאול ודוד, וכיוצא בהם, כי אין יודעין בברור היכן נקדת האמת, כי בכל דור יש כמה צדיקים אמתיים, אבל יש אמת למעלה מאמת, כי בודאי אין מדרגות כל הצדיקים שוין. וכל מה שמדרגת הצדיק גדול יותר - האמת שלו גדול ומברך יותר, כי עקר הוא האמת עד שיש בכל דור צדיק אמת, שהוא בחינת נקדת האמת שבין הצדיקים (סימן ס), אבל מחמת מרירת הגלות והתגברות הסטרא אחרא, שמתגבר בחינת החלופי והשקר של היכלי התמורות הנ"ל, על ידי זה קשה מאד מאד לידע היכן נקדת האמת, עד שעל פי רב, הבעל דבר מתגרה בהצדיקים בעצמן, ומכניס ביניהם בעצמן מחלקת גדול, כי הוא מכניס בלב שאר הצדיקים, כאלו, חס ושלום, זה הצדיק האמת, שהוא בחינת נקדת האמת, כאלו הוא נוטה, חס ושלום, מדרך האמת, עד שמסית אותם שיחלקו עליו לשם שמים, כמו שמצינו בכמה דורות, כמו שאול שרדף את דוד בחנם. וכן אחי יוסף שחלקו עליו כל כך עד שהתירו את דמו. ובודאי פונתם היה לשם שמים, כי סברו שאינו איש אמת ומוציא דבה וכו'. וכמו כן היה בדורות שלפנינו, ובפרט בדורות הללו בעוקבא דמשיחא, שהתגבר השקר מאד עד שגם בין הצדיקים והכשרים בעצמן - נפל מחלקת גדול ואין יודעים היכן נקדת האמת.

המחלוקת שחולקים על הצדיקים לשם שמים

לקוטי הלכות

ארת חיים

קה

הלכות ברכת השחר הלקה ג

חוטא האדם - היה מתבטל בחינת העבדות לגמרי, כי עקר העבדות נמשך ממה שעובדין על דברי תורה, חס ושלום, בבחינת (אבות ג, ח): 'כל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ', שהם בחינת עבדות, אכל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות וכו', כי אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה וכו' (שם ו, ב).

וצריכין להתפלל להשם יתברך שיזכה למצא האמת לאמתו, וזה צריכין לכוון בהדלקת נר חנכה שזוכה על ידי מצות נר חנכה להמשיך הארת האמת, בחינת: "שלח אורך ואמתך", שזוכה להתקרב לנקדת האמת תמיד.

חנכה שזוכה להמשיך הארת האמת

יח. וזה בחינת מה שמוזכרין שם האם דיקא כשמתפלל על החולה (והר שמות יז), כי כל החולאת של האדם נמשך מבחינת החלוף הנ"ל של בן המלך, שמתגבר, חס ושלום, בן העבד על בן המלך, כי כל החולאת הם בחינת מיתה, שהוא הסתלקות הכחות והחיות. ועקר המיתה נמשכת מבחינת זהמת הנפש, שהוא בחינת זהמת העבד שמתגבר על בן המלך על ידי חטא אדם הראשון, כי זהמת הנפש וזהמת העבד הם בחינה אחת, בחינת 'אורו' הנאמר בנפש, שהוא בחינת "אורו כנען עבד עבדים", כמובא (תקוני יתיר יח, לה). ומבחינת זהמא זאת שהיא זהמת העבד, שהיא זהמת הנפש משם נמשכת המיתה, כמבאר בתורה, שכשהטיל נחש זהמא בחנה אז נגזר מיתה על העולם.

החולאת של האדם נמשך מבחינת החלוף

כי עקר גזרת המיתה הוא על ידי בחינת החלוף הנ"ל, על ידי שרופה להתגבר בחינת בן העבד על בחינת בן המלך, כי גוף ונפש הם בחינת בן העבד ובן המלך. כי הנשמה היא חלק אלוה ממעל, בחינת בן המלך, בחינת (שמות ד, כב): "בני בכרי ישראל", בחינת (שבת קיא): 'כל ישראל בני מלכים הם', בחינת (תהלים ב, ז): 'ה' אמר אלי בני אתה וכו', בחינת בן הנמשך ממח האב פיודע, כמו שכתוב (ישעיה מו, א): "הנשאים מני רחם העמסים מני בטן", כמו שכתוב (בראשית ב, ז): "ויפח באפיו נשמת חיים", ואיתא בזהר הקדוש (בראשית כז): 'מאן דנפח מתוכו נפח', כי הם חלק אלוה ממש, שהוא בחינת בן, והגוף הוא בחינת עבד, כי הגוף הוא בחינת עשיה גשמית, שהוא בחינת עבד, שהוא בחינת עשיה ועבדות. והשם יתברך ברא את האדם כדי שיבטל ויכניע את הגוף לגבי הנשמה העבד לגבי הבן, כי כמו שהעבד מחיב לעבד את רבו ולעשות רצונו, כמו כן הגוף מחיב לעבד את הנשמה ולבטל עצמו לגבי הנשמה ולעשות רק רצון הנשמה. ואם לא היה

גוף ונפש הם בחינת בן העבד ובן המלך

עבדות מסטרא דגופא, מלכות מסטרא דנשמה

עבודת השם יתברך יש שני בחינות - נבד

כשזוכה לעבד הגוף אין עבודת ה' נקראת אציל עבודת ה'

והבטלה, שעקר בחינת עבדות הוא מסטרא דגופא, ועקר בחינת חרות ומלכות הוא מסטרא דנשמה. והאדם נקרא כדי שיבטל הגוף לגבי הנשמה והעבד לגבי הבן. וצריך לבטל הגוף כל-כף, עד שיתהפך לטבע הנשמה ממש, שיתהפך מגוף לנפש מעבד לבן.

כי גם בעבודת השם יתברך יש שני בחינות, יש מי שעובד השם יתברך בבחינת עבד ויש שהוא בבחינת בן, כמובא (והר בהר קיא, ג), הינו כי האדם צריך לעבד את השם יתברך בכל כחו - שהגוף יעשה רק רצון הנשמה, אכל כל זמן שיש להגוף אינה ריח מתאוות הגוף, רק שמשבר תאוותו בשביל רצון הנשמה, שהוא רצון השם יתברך ועובד אותו יתברך תמיד, אף-על-פי שזה טוב מאד, אשרי לו! אף-על-פי-כן עדין עבודתו בבחינת עבד דקדשה, כי בודאי הוא בבחינת עבד, כי עבודת ה' נחשב לו לעבודה וגייעה, כי רצון הגוף אינו נוטה לזה רק שמשבר רצון הגוף בשביל רצון הבורא, על-כן הוא עדין בבחינת עבד.

אבל מי שזוכה לשבר הגוף לגמרי בתכלית הבטול, עד שהגוף נהפך לנפש ממש, והוא מקיים (דברים ו, ח): "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וכו' - בשני יצריך (ברכות נד, ג), שגם הגוף אוהב את ה' ועושה רצונו מאהבה, כי אין לו שום תאוה אחרת, ואינו רוצה שום רצון רק מה שהוא רצון הבורא יתברך, אזי נקרא בחינת בן, כי כל עבודתו את ה' יתברך אינו נקרא בשם עבדות כלל, כי אין זה עבדות אצלו כלל, כי הוא עושה רצון ה' יתברך באהבה שלמה ברצון הגוף והנפש, כי הגוף נהפך לנפש כג"ל. ועל-כן בודאי אין שיה' לקרותו בשם עבד כלל,

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת בְּרַכַּת הַשְּׁחֵר הַלֶּכֶה ג

לְקוּמֵי הַלְכוּת

רְצוֹן הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהוּא רְצוֹן הַבוּרָא יִתְבָּרַךְ בְּרְצוֹן טוֹב, וְלֹא יִהְיֶה נֶחֱשֵׁב אֲצֵלוֹ לְעִבּוּדָה כָּלֵל, וְאִז נִתְבַּטַּל בְּחִינַת הָעִבְדוּת לְגַמְרֵי וְזוֹכֵה לְהִיּוֹת בְּבַחֲיַנַּת כּוֹן, שֶׁזֶה עֵקֶר הַשְּׁלֵמוֹת, כִּידוּעַ.

כִּי עִבְדוּת אֵינוֹ נִקְרָא רַק מֵה שֶׁהוּא כְּנֶגֶד רְצוֹן הָאָדָם, אֲבָל מֵה שֶׁהוּא רְצוֹן הָאָדָם - אֵינוֹ נִקְרָא בְּשֵׁם עִבְדוּת כָּלֵל, לְמַשָּׁל, אֲכִילָה וְשִׁתְיָה וְשֵׂאֵר תַּאֲוֹת הַגּוֹף - אֵינוֹ נִקְרָא אֲצֵל הָאָדָם עִבּוּדָה וְיִגִיעָה כָּלֵל, מֵאַחַר שֶׁעוֹשֶׂה זֹאת מְרְצוֹנוֹ, רַק לְשִׁצְרִיף לְהִגְבִיחַ אִיזָה מִשְׂאוֹי כְּבֹד וְכִיּוּצָא - נִקְרָא אֲצֵלוֹ 'עִבּוּדָה'. וְכֵן עִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מִחֻמַּת שֶׁהַגּוֹף אֵינוֹ מְרַגֵּל בְּזֶה - נִקְרָא אֲצֵלוֹ 'עִבּוּדָה'. אֲבָל כְּשׁוֹכֵחַ לְהַפְךָ הַגּוֹף לְנֶפֶשׁ מִמֶּשׁ, אֲזִי כֹל עִבּוּדַת ה' אֵינוֹ נִקְרָא אֲצֵלוֹ בְּשֵׁם עִבּוּדָה כָּלֵל, אֲדַרְבָּא! זֶהוּ עֵקֶר חִיּוּתוֹ וְתַעֲנוּגָיו וְשִׁעֲשׂוּעָיו. וְאִין לוֹ שׁוּם תַּעֲנוּג וְשִׁמְחָה אַחֲרַת בְּגוּף וְנֶפֶשׁ, כִּי אִם כְּשׁוֹכֵחַ לְעִשׂוֹת רְצוֹן בּוּרָאוֹ יִתְבָּרַךְ.

מחמת חטא אדם הראשון הִתְבַּדָּה חַיָּא בְּבַחֲיַת עֵבֶד

כ. וְאִם לֹא יִהְיֶה חוֹטֵא אָדָם הִרְאִשׁוֹן - יִהְיֶה אָדָם זוֹכֵה לְמִדְרַגָּה זֹאת בְּחַיִּים חִיּוּתוֹ שִׁיתְהַפֵּךְ הַגּוֹף לְנֶפֶשׁ מִמֶּשׁ, עַד שֶׁלֹּא תִהְיֶה עִבּוּדוֹת אֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּבַחֲיַת עֵבֶד כָּלֵל, רַק בְּבַחֲיַת בֶּן כְּנִ"ל. אֲבָל מִחֻמַּת חֻטֵּא אָדָם הִרְאִשׁוֹן, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִתְאַחַז בּוֹ זְהֻמַּת הַנְּחֻשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת זְהֻמַּת הָעֵבֶד כְּנִ"ל, עַל-יְדֵי-זֶה נִתְגַּשֵּׁם הַגּוֹף, עַד שֶׁצִּירִף עִבּוּדָה וְיִגִיעָה גְדוֹלָה עַד שִׁישְׁבַר תַּאֲוֹת הַגּוֹף. וְאִז אִפְלוּ כְּשׁוֹבְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ - אֲזִי עִבּוּדוֹתוֹ עֲדִין בְּבַחֲיַת עֵבֶד, כִּי נֶחֱשֵׁב אֲצֵלוֹ עִבּוּדָה מֵאַחַר שֶׁצִּירִף לְהַכְרִיחַ עֲצָמוֹ לְשַׁבֵּר גּוּפוֹ, שֶׁלֹּא נִדְרַפֵּךְ עֲדִין לְהַתְהַפֵּךְ לְמַהוּת הַנֶּפֶשׁ מִמֶּשׁ כְּנִ"ל.

צריכין למות בעטיו של נחש בשביל תקונו העולם

וְעַל-כֵּן נִגְזַר מִיתָה בְּשִׁבִיל זֶה, כְּדֵי לְזַכֵּךְ וּלְבַטֵּל בְּחִינַת הָעִבְדוּת, כִּי עֵקֶר גְּזֵרַת הַמִּיתָה הוּא מִחֻמַּת זְהֻמַּת הַנְּחֻשׁ, שֶׁהוּא זְהֻמַּת הָעֵבֶד כְּנִ"ל, הֵינּוּ שֶׁעַכְשָׁיו אַחַר חֻטֵּא אָדָם הִרְאִשׁוֹן, אִי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת לְבַחֲיַת בֶּן בְּשִׁלְמוֹת שִׁיתְהַפֵּךְ הַגּוֹף לְנֶפֶשׁ מִמֶּשׁ, כִּי אִם אַחַר הַמִּיתָה שִׁיתְבַּלְּהַ הַגּוֹף בְּעַפְרֵי וְיִקּוּם בְּתַחֲיָה בְּגוֹף זָךְ וְצַח, שְׂאִז יִהְיֶה בְּבַחֲיַת בֶּן בְּגוֹף וְנֶפֶשׁ, כִּי הַגּוֹף יִתְהַפֵּךְ לְבַחֲיַת הַנֶּפֶשׁ, וְיִהְיֶה נִכְלָל בְּאִין סוּף בְּגוֹף וְנֶפֶשׁ בְּרְצוּא וְשׁוּב, כִּפִּי מֵה שִׁזְכָּה כֹּל אֶחָד, כִּי עַכְשָׁיו בְּגוֹף שְׁלֵנוֹ אִי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת לְבַחֲיַת בֶּן בְּשִׁלְמוֹת וּלְבַטֵּל בְּחִינַת הָעִבְדוּת, וְאִפְלוּ צַדִּיקִים גְּדוֹלִים מְאֹד, שֶׁזְכּוּ לְזַכֵּךְ גּוּפָם לְגַמְרֵי, אַף-עַל-פִּי-כֵן צְרִיכִין לְמוֹת בְּעֵטוֹי שֶׁל נֶחֱשׁ בְּשִׁבִיל תְּקוּנַת הָעוֹלָם, לְתַקֵּן חֻטֵּא אָדָם הִרְאִשׁוֹן - לְבַטֵּל בְּחִינַת הָעִבְדוּת מִן הָעוֹלָם.

מפיוח הוא על-ידי התגברות העבדות על הכן, הגוף על הנפש

כא. נִמְצָא, שֶׁעֵקֶר בְּחִינַת הַמִּיתָה הוּא עַל-יְדֵי הַתְּגַבְּרוּת הָעֵבֶד עַל הַכּוֹן, הַגּוֹף עַל הַנֶּפֶשׁ שֶׁהוּא בְּחִינַת חֻטֵּא אָדָם הִרְאִשׁוֹן, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִגְזַר מִיתָה עַל הָעוֹלָם וְכְנִ"ל. וּמִשֵּׁם נִמְשָׁךְ כֹּל הַחֻלְאֵת,

הנשמה היא המלך באמת והגוף הוא עבד

יט. וּבִאֲמַת מֵה שֶׁאֲצֵל רַב בְּנֵי הָאָדָם הַדְּבָר בְּהַפֵּךְ, שֶׁאֲכִילָה וְשִׁתְיָה וְשֵׂאֵר תַּאֲוֹת הַגּוֹף אֵינוֹ נִקְרָא אֲצֵלוֹ עִבּוּדָה. וּמִצּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים נִקְרָא אֲצֵלָם עִבּוּדָה וְיִגִיעָה, זֶהוּ בְּעַצְמוֹ בְּחִינַת הַחֲלוּף הַנִּ"ל, שֶׁנִּתְהַפֵּךְ בֶּן הַמֶּלֶךְ בְּכֵן הַשְּׁפָחָה, עַד שֶׁסָּכְרוּ שְׁבֹן הַמֶּלֶךְ הוּא עֵבֶד, חַס וְשְׁלוֹם, וְכֵן הַשְּׁפָחָה הוּא מֶלֶךְ, חַס וְשְׁלוֹם, כְּמוֹ כֵן נִהְפֶּךְ הָאֲמַת אֲצֵל הָעוֹלָם, שֶׁמִּצּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁהֵם רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, רְצוֹן הַנְּשֻׁמָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת בֶּן מֶלֶךְ, זֶה נִקְרָא אֲצֵלָם עִבְדוּת. וְרְצוֹן הַגּוֹף, שֶׁהוּא תַּאֲוֹת הַגּוֹף אֵינוֹ נִקְרָא אֲצֵלָם עִבְדוּת כָּלֵל, כְּאֵלוֹ יִהְיֶה הַגּוֹף מֶלֶךְ, חַס וְשְׁלוֹם, עַל הַנְּשֻׁמָּה. וּבִאֲמַת הַדְּבָר בְּהַפֵּךְ מִמֶּשׁ, כִּי הַנְּשֻׁמָּה הִיא הַמֶּלֶךְ בְּאֲמַת וְהַגּוֹף הוּא עֵבֶד. וְכֹל מֵה שֶׁהוּא רְצוֹן הַנְּשֻׁמָּה, שֶׁהֵם תּוֹרָה וּמִצּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים - זֶה הוּא בְּחִינַת מֶלֶךְ, בְּחִינַת (מַשְׁלִי ח. טו): "בִּי מַלְכִים יִמְלְכוּ", וְאִין זֶה נִקְרָא בְּשֵׁם עִבְדוּת כָּלֵל כְּנִ"ל. וּמֵה שֶׁהוּא רְצוֹן הַגּוֹף שֶׁהֵם תַּאֲוֹת הַגּוֹף, זֶהוּ עֵקֶר בְּחִינַת עִבְדוּת, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲשֵׂיָה גַשְׁמִיית, שֶׁשֵּׁם אַחֲזִיזַת תַּאֲוֹת הַגּוֹף שֶׁנִּמְשָׁכִין מִזְהֻמַּת הָעֵבֶד, שֶׁהוּא זְהֻמַּת הַנְּחֻשׁ, כִּידוּעַ.

צריכין לבטל הגוף לגבי הנשמה

וצריכין לבטל הגוף לגבי הנשמה, לשביר תאוות הגוף, שהם בחינת עבדות ולבטלם לגמרי עד שיתהפך הגוף לנפש ממש, עד שהגוף יעשה

משיבת

מאמר קלא

נפש

קד

משיבת

מאמר קלא

נפש

קד

רחמנא לצלן. גם משם נשמח ונזכיר
לצללות משם גם יש בודאי כמה
וכמה מדרגות בלי שעור.

כמו למשל בגשמיות כשם שיש
מדרגות רבות מבית לעליה ומעליה
לעליה, וכל שכן אם ישער בדעתו
כמה מדרגות יש מארץ לשמים מכל
שכן משמים למעלה ולמעלה
למעלה, כמו כן תוף גוף עבי הארץ
בודאי יש שם כמה וכמה מדרגות, אם
ישער בדעתו בורות ומחלות בעמקי
הארץ הרבה, בודאי אם רוצה לעלות
משם מעמקי הבורות והמחלות בודאי
ההכרח, שילך ויעלה מדרגא לדרגא,
ואזי כשרוצה לעלות ממדרגתו לאיזה
מעלה ומדרגה גבהה ממנה קצת אף
שגם זו המדרגה עדין בתוף עמק
הארץ הרבה, אף-על-פי-כן אזי
משתשחין כנגדו הרבה בכל פעם. ועל
כן יש להאדם מלחמות גדולות
ומניעות רבות בכל פעם שרוצה לגשת
לאיזה עבודה של קדש. ולפעמים
מעצם המלחמה הוא נכשל לפעמים
ואינו עומד בנסיון חס ושלום, ואז
צריך להתחיל מחדש. על כן צריכין
התחזקות גדול ועצום מאד בכל פעם
בכל יום ובכל עת, לרחם על עצמו
ולחשוב על תכליתו וסופו בכל פעם,
כי סוף כל סוף מה יהיה ממנו, ואיך
שיהיה ואיך שיהיה הוא מחיב
ומשעבד ללחם מלחמת השם בכל מה
שיוכל. כי היגיעה בעצמה מה

שמתנגע וחותר על כל פנים בכל פעם
לצאת ולצללות מפחיתות מדרגתו זה
גם כן יקר מאד מאד בעיני השם
ותברך. ואם יתנגע ויחתר ויתפלל בכל
יום להשם ותברך, שיוציאהו
ממקומות אלו שנפל בהם, בודאי
יהיה אחריתו לטובה כי סוף כל סוף
יתהפך הכל לטובה וכל הירידות
יתהפכו לעליות גדולות בבחינת ירידה
תכלית העליה.

(ליקוטי הלכות – מעקה ושמירת נפש הלכה ד' אות ב' ח')

קלא. מי שחס על חייו האמתיים
הנצחיים, אזי כל מה שרואה
שהסטרא אחרא שהם בחינת היכלי
התמורות מתגברים ומתפשטים
ומשתשחים כנגדו יותר ויותר. כמו כן
הוא מתגבר ומתאמץ ומזדנד יותר
להתקרב להשם ותברך, מחמת
שרואה שרוצים לדחותו לגמרי חס
ושלום, וזה בחינת התרחקות תכלית
ההתקרבות וירידה תכלית העליה. וזה
בחינת מה שאמרנו רבותינו זכרונם
לברכה, על ממרא הוא שמתן לו עצה
על המילה, ממרא הוא בחינת היכלי
התמורות שהתגברו והשתחוו כנגדו
ועל-ידי-זה דיקא נתניעץ למול את
לבבו בשלמות.

(ליקוטי הלכות – אישות הלכה ד' אות י"ט)

קלב. כשרוצה האדם לכנס אל
הקדושה, אזי מתגברין
ומתפשטין כנגדו הסטרא אחרא שהם
היכלי התמורות מאד, וכל מה שהוא

סמוך יותר לפתח הקדושה, מתגברין
ומתפשטין כנגדו מאד מאד עד שיש
הרבה שפכר היו אצל הפתח וחרו
רחמנא לצלן. מחמת שלא ידעו שפכר
הם אצל הפתח או מחמת שמתשחין
כנגדו מאד מאד עד שקשה לו
לשברם. אבל האיש הפשוט באמת הוא
יושב וממתין ומתעכב ימים הרבה
אצל פתח הקדושה, ואף-על-פי
שבתוף זמן זה שהוא מתעכב אצל
הפתח ומקנה ומנחל לכנס לפנים,
מתגבר עליו חמימות היצר הרע מאד,
אף-על-פי-כן הוא עושה את שלו
ויושב וממתין אצל פתח הקדושה
ואינו רוצה לשוב לאחוריו בשום
אופן, וזה בחינת "והוא יושב פתח
האהל", ושיבה מלשון עכבה. כמו
שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה, וכחם
היום מרמז על התגברות חמימות
היצר הרע, אף-על-פי-כן הוא אינו
רוצה להטעות את עצמו וחושב על
תכליתו הנצחי באמת ואינו שב
לאחור בשום אופן יהיה איך שיהיה,
רק הוא יושב וממתין ומתעכב אצל
פתח הקדושה ימים רבים כמה שיהיה.
ואף-על-פי שאין מניחין אותו לכנס
לתוך הפתח, וחם היום שהוא
חמימות היצר הרע לזהט אותו מאד
אף-על-פי-כן הוא אינו מניח את
מקומו ויושב ומתעכב אצל פתח
האהל של הצדיקים והפושרים עד
ירחם מן השמים. וזהו גם כן בחינת

"ויהושע בן נון נער לא זמיש מתוף
האהל", כמבאר בפנים.

(ליקוטי הלכות – אישות הלכה ד' אות י"ט)

קלג. עקר המתקת כל הצמצומים
והדינים הוא על-ידי השכל ויש
לכל צמצום בחינת שכל פרוטי, שעל-
ידי-זה השכל דיקא נמתק זה
הצמצום. אף יש בחינת שכל הכולל
בחינת חכמה עלאה ששם נמתקים כל
הצמצומים והדינים, אף אי אפשר
לקבל משם כי אם על-ידי רבוי
הספרים של התורה הקדושה וכמבאר
בפנים. וזה בחינת מה שעקר
התחברות איש ואשה שהם בחינת
שכל וצמצום הוא על-ידי ספר כתבה
או קדושי שטר. וכן הפרוד שביניהם
הוא גם כן על-ידי ספר כריתות דיקא,
כי בין החבור ובין הפרוד אי אפשר
עד שיעלו לשם לבחינת שכל הכולל
הנ"ל שמקבלין משם על-ידי בחינת
ספר. ומזה בא מה שלפעמים יש
קטטות ומריבות בין איש לאשתו, עד
שבאין אצל הרב לסדר להם גט. ואז
דיקא מתרצין ומתפייסין זה עם זה
ונתחזק ביותר האהבה והקשר
שביניהם, וזה מחמת שנמשך עליהם
הארה מהמתקת השכל הכולל ששם
נמתקין כל הדינים וכל המחלקת
שבעולם. אף מחמת שעל-פי רב אין
להם כח לקבל משם ההמתקה
בשלמות על כן נגמר הגט על-פי רוב
כי אין להם כח להמתיק המחלקת

שביניהם בשלמות, רק אדרבא, עולין לשם לבטל הקשר והחבור בשרשו העליון שזה בחינת הגט.

(עיין אוצר הדיאה - זוגים וכו' אות כ"ז כ"ח)

אבל השם התברך חפץ חסד וכבד בחר בנו מכל העמים במעמד הר סיני שנקרא יום חתנתו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, "ביום חתנתו" זה מנן תורה וכבד נשבע לאבותינו ולנו שלא לרחק אותנו לעולם חס ושלום. על פן מה שהשם התברך מזכיר עלינו כמה פעמים לשונות של התרחקות ופרוד כפיכול, אין פונתו כי אם בשביל התקרבות כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, "משל למלך שהיה לו פצע עם אשתו ושלה אחר הסופר לכתב לה גט ובתוף כך נתפס עמה אמר לסופר, צא וכפל לה כתבתה". הינו פנ"ל כי ההתרחקות והפרוד חס ושלום, לבטל הקשר שיש ביניהם מכבד אי אפשר כי אם פשעולין עד בחינת חכמה עלאה בחינת שכל הפולל, והשם התברך מלא רחמים ותכף פשעולין לשם, אזי תכף נקמין רחמיו ותברך ואזי נתהפך הדבר ולא מפענא שאינו מבטל הקשר שם חס ושלום, אדרבא, ממשיך משם הארה גדולה לבטל כל הצמצומים וכל הדינים שבעולם, וכל הכעסים וכל הקפדות שהיה לו על ישראל מעולם בכלל ובפרט הכל ממתיק ומבטל על-ידי בחינת "חכמה עלאה", שנתעורר להמשיך הארה

משם בשביל פרוד וספר כריתות חס ושלום.

כי עכשו נתהפך הדבר עד שאדרבא, נמשך משם המתקה גדולה שזה בחינת מה שאמר לסופר, צא וכפל לה כתבתה, הינו שנמשך הארה גדולה משם בשביל חזיק ההתחברות ואהבה ושלום. וזהו בחינת התרחקות תכלית ההתקרבות, כי כל עקר פונתו התברך מה שפככיכול, קרא הסופר לכתב הגט, הינו מה שהזכיר שם התרחקות חס ושלום, כל פונתו היא לטובה גדולה בשביל התקרבות פנ"ל. וזה בחינת "והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי", במקום דיקא כי דיקא במקום ההתרחקות בחינת גט שרצה לכתב חס ושלום, ולהמשיך הארה משכל הפולל בשביל פרוד והתרחקות חס ושלום, כפיכול, ובמקום הזה דיקא יתהפך וימשך משם המתקה לכל עד שיאמר להם בני אל חי, כי משם דיקא נמשך כל ההמתקות שבעולם פנ"ל.

ועיין גם כן אוצר הדיאה - תורה אות ק"ב (ליקוטי הלכות - גישן הלכה ג' אות ד')

ק"ד. בתקף הגלות בתקף הירידה של נפש מישראל כשנפול מאד חס ושלום, לסטרא דמסאבא אז דיקא אינו יכול לקבל חיות משום קדשה פרטית כי אם מבחינת הקדשה העליונה מאד, שהיא יכולה להעלים ולהסתתר גם במקומות הטמאים

לגמרי ולהחיות הנופלים לשם חס ושלום, בבחינת "ועברתי בארץ מצרים" וכו' אני ולא מלאך פידוע. ועל פן באמת לפעמים הירידה היא תכלית העליה, כי מאחר שעל כל פנים באמת מקבלין בעת הירידה והגלות מהקדשה העליונה מאד, על פן אין שום יאוש בעולם כלל, כי מכל המקומות הרעים והטמאים שבעולם יכולין לחזור אליו ותברך. כי אדרבא, שם דיקא מלבש ונסתר ונעלם קדשה עליונה מאד, ועל פן אם יזכר אדם זאת בתקף ירידתו ונפילתו ויאמין זאת באמונה שלמה, שדיקא במקומו מסתיר עצמו השם

ותברך בעצמו להחיותו ומרמז לו רמזים מרחוק לשוב אליו בשב ואל תעשה לבד, אז בודאי יכול לזכות להתקרב אליו ותברך מכל מקום שהוא ולהפך הירידה לעליה, וכמבאר במקום אחר, דהינו שיזכה לתשובה שלמה שהוא בחינת יום פפורים, שאז עולין לשם לבחינת הקדשה העליונה הנ"ל בתכלית העליה. כי על-ידי התשובה שלמה ראויים לעלות לשם ולקבל משם שפע גדול ורב טוב לביית ישראל ולהמתיק כל הצמצומים והדינים, עד שעונות נתהפכין לזכיות.

(ליקוטי הלכות - גישן הלכה ג' אות כ"א כ"ב)

ב	מוהר"ן	הקדמה	חיי	א	מוהר"ן	הקדמה	חיי

עד אחר כמה שנים להתקרבתי אליו, העיר ה' לפי להתחיל לרשם גם כמה שיחות וענינים מאשר נשמעו מפיו הקדוש אז וקצת מה שנשמע פכר. גם רשמתי כמה ספורים וענינים מאשר עבר עליו ועל אנשיו, ומעט מספורי גיעתו וטרחתו אשר טרח ויגע בעבודת ה', אשר על-ידי זה זכה למה שזכה, וסדר נסיעתו לארץ-ישראל, וכמה ספורים ומעשיות שהיו אצל כל תורה ותורה ואצל כל ספור ומעשה, ואיך ועל-ידי מה נתגלגלו רחמי עד שפתח פיו הקדוש וגלה מה שגלה.

ואם אמנם בכל אלה אי אפשר לבאר ולצייר בכתב מהות הענין היטב כאשר היה בשעת מעשה, עם כל זה לא מנעתי מלכתב ולרשם כל מה שאפשר לרשם, והמשפיל ביני מדעתו מעט מהות הענין, פלי האי ואולי יפנו הדורות הבאים לידע את כל הגדולות והנפלאות אשר עשה עמנו אדון כל הנוהג בחסדו כל דור, אשר מחשבות לבו לדור ודור, אשר עושה חדשות בכל עת למען ספר שמו בכל הארץ, למען יתעוררו בכל דור לשוב אליו ותברך, כי כבר פנה לפנינו דרך נכון על דו זכרוננו לברכה, אשר מעתה כל הרוצה לגשת אל הקדוש בקל יוכל להתקרב אליו ותברך, על-פי הדרכים המבארים בספריו הקדושים. אשרי שיאחו בהם הפך בהם והפך בהם וסיב

מאלף מאשר כלפי, עם כל זה להוציא חלק אי אפשר, על-כן למן היום שזכיתי להתקרב חזקני השם יתברך והוא ז"ל לעסק בכתבת נוראות התגלות תורתו הקדושה, והשם יתברך חזקני לכתב תמיד הענינים והשיחות שהיו אצל כל תורה, כי ידעתי שכל דבור ודבור הוא תורה שלמה. אבל בתחלה לא נזהרתי עדין לכתב כל השיחות הקדושות והדבורים הקדושים שניצאו מפיו הקדוש כ-אם מה שהיה בהם איזה המשך התגלות חדושי תורה, אבל שאר השיחות לא נזהרתי לכתבם.

ובאמת למן היום אשר התחלתי להפיר היטב אמתת נשגבות מעלתו וקדושתו הנוראה, הייתי אומר תמיד שראוי היה שיעמד אחד שיקתב כל דבור ודבור שניצא מפיו הקדוש בקדושה ובטהרה וכל מיני חן של אמת וינראה נוראה בוערות כלפיד אש, אפלו כל הדבורים במלי דעלמא וצרכי אדם וכל דבריו פלם ראויים להכתב, פי כל דבור ודבור שניצא מפיו אפלו במלי דעלמא פלם היו בוערים פנחלי אש. אך ראיתי שהוא דבר שאי אפשר, ומחמת זה נתרשלתי ולא נשתדלתי לכתב אפלו כמה דברי חכמה אמתיות שנשמע מדבוריו הקדושים, ולא כתבתי כ-אם כששמעתי איזה המשך דברי תורה, או שהיה שוף לאיזה תורה.

בהאמת והאמונה פראי מוצק כל מוטו לעולם.

ועם כל זה ידעתי בנפשי פי הם גם הם עדין צריכין למודעי רבה ועדין אינם יודעים אור אמתת האמת לאמתתו בשלמות פראי כאשר תקווע בנפשי. וקעין מאמר רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין סו): הרבה למדתי מרבתי ולא חסרתי מהם כ-אם ככלב המלקק מהים ותלמידו לא חסרו ממנו וכו'. מה אדבר, פי כל דברי אלה נוגעים בידיעות נעימות התנוצצות אלקות בלב אשר הוא לכל חד פפום מה דמשער בלבה, והן הן גבורותיו הן הן נוראותיו, אשר יגע וטרח בעבודתו יתברך כל כך עד שזכה למה שזכה ועלה למקום שעלה. אשר המשיך שכליות עמקים כאלה, מים עמקים עצה בלב איש עמוק עמוק מי ימצאנו, עד אשר בחכמתו הנשגבה ובכחו העצום האיר בטובו בלב הפחות והנשחת התנוצצות השגת אלקות מה שאי אפשר לספר כלל, וראה זה וספרתי לחברי ותלמידי בפה הרבה מאד, וברוך השם דברי עשו רשם ככחו הגדול שנכנס בלבם האמת פאש בוערת. ונתעוררו הרבה להשם יתברך, וכמה פכר נסתלקו בקדושה ובטרה ונפטרו בשם טוב מתוך דברי תורה ותפלה ואמונה שלמה חלקם בחיים, והנשארים לארץ ימים ושנים גם חזקים בעזרת השם יתברך

והנה אם אין פלי הכתיבה וכלי הדבור מספיקים לספר חלק אחד

הקדמה

מי ימלא גבורות ה' ישמע כל תהלתו (תהלים ק"ו). מי יוכל לספר, מי יוכל לשער, את כל הגדולות והנפלאות והנוראות אשר עשה אדוננו מורנו ורבנו, אור האורות, אור הצמצמות, אור הגנוז וצפון וטמון עם כלל נפשות ישראל שבהם תלויים כל העולמות. וביותר אשר פעל ועשה עם אנשיו המקרבים אליו אשר זכו להסתופף בעלו צל הקדוש ולשמע מפיו מה ששמעו דברים שפסם עתיק יומין. ובפרטות, אשר פעל ועשה עמי העני והאביון, אשר הקימני מעפר ומאשפות והושיבני אצלו, וקרבני ברחמי ביותו, וסמך ידו עלי לקבל ולכתב את כל דברי תורתו ושיחותיו וספורי מעשיותיו. הכל כאשר לכל, זפני שהיה נכתב על ידי, ואמר בפה מלא שאין מי שידע ממנו כ-אם אנכי מעט ועוד כמה לשונות פאלה.

ובאמת נפשי יודעת מאד מה שאי אפשר לספר כלל, וכבר כתבתי הרבה וספרתי לחברי ותלמידי בפה הרבה מאד, וברוך השם דברי עשו רשם ככחו הגדול שנכנס בלבם האמת פאש בוערת. ונתעוררו הרבה להשם יתברך, וכמה פכר נסתלקו בקדושה ובטרה ונפטרו בשם טוב מתוך דברי תורה ותפלה ואמונה שלמה חלקם בחיים, והנשארים לארץ ימים ושנים גם חזקים בעזרת השם יתברך

ובלה בם ומהם לא תזוע שאין לה מדה טובה מהם.

הן כל אלה ראתה עיני, כי הוא רצונו ותברך לרשם הכל על הספר, על-כן זה ימים אשר שמתי אל לבי בזה לכתב ולרשם כל שיחה ודבור וענין וספור שייעלה על זכרוני, והן הן הדברים הנקמטים בספר הזה. וקראתי שם החבור הזה בשם "חיי מוהר"ן" מחמת שרבו מספר מחייו הקדושים מאשר עבר עלי בימי חיי הקדושים והחיים אשר חי בעולם. כי הוא היה איש חי באמת אשר לא היה דגמתו, והוא חי תמיד חיים אמתיים, ובכל פעם חי חיים חדשים באשר נשמע מפיו הקדוש, שפעם אחת אמר אני חייתי היום חיים שלא חייתי מעולם חיים כזה, ואז התחיל לגלות מעט ראשי פרקים מהתורה קרטליתא (סימן י"ח) בנרשם בזה הספר לקמן במקומו. וכן פמה פעמים שמעתי ממנו זכרונו לברכה התפארות נפלא מענין החיים שלו, ובענין גנות החיים של העולם שאינם חושבים על תקליתם, וגם בחיות העולם יש חלוקים הרבה לאין מספר, כמבאר בזה לקמן קצת.

והפלה שעקר החיים הוא חיים אמתיים שהיא חקמה אמתית, כמו שכתוב (קולות ט): "החקמה תחיה את בעליה". ועקר החקמה להשתדל ולהתנגע לידע ולהפיר אותו ותברך

שהוא חי החיים. וכל אחד כפי קרובו לזה כן חיי חיים ולהפך להפך. ועל-כן (ברכות י"ח) לרשעים בחייהם קרויים מתים, ולהפך צדיקים במיתתם הם קרויים בחיים אמתים כמו שכתוב (דברים ט): "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים בלכם היום". ועל אלו החיים אנו מתפללים הרבה בראש-השנה ויום-הכפורים "זכרנו לחיים" ויכתב לחיים, כי חוץ מזה הכל הכל ואין שום חיים כלל. ועל חיים אלו נאמר: "למען תחיה" וכו' "למען ירבו מיכם" וכו' (שם ט, ו' ו' ח'). "למען תחיו", אבל חיים שזכה הוא זכרונו לברכה היו במעלה עליונה ונפלאה מאד. אשרי מי שיזכה להרגיש מעט התנוצצות מנעימות החיים שלו שהיה חי חיים ארוכים חיים טובים באמת, כמובן מהמעשה של השבעה בעטלערס אשר על חיים אלו בקש דוד המלך עליו השלום (תהלים טו): "תדיעני ארח חיים" וכו'.

בזה הספר נכתבו כל המעשיות ששמענו מפיו הקדוש גם פמה שיחות וספורים ששמענו מפיו הקדוש. כי שיחתו היא כלה תורה, גם פמה מעשיות שנעשו ועברו בינו ובין מקרבו. ומפלם בין המשפיל עצם גדלתו ותקף קדשתו המפלט מאד מאד מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב, והמשפיל פעת ידם וישתק

וכל חד כפום מה דמשער בלבה ובין מעט מעט פחות מטפה מן הים הגדול. ואפלו מה ששמענו וראינו לא הצגנו כאן רק מעט קצת פרמו. ומפני עצם המחלקת שרבו עליו מאד, אנו מקרחים לשם לפינו מחסום לכלי לספר בשבח. וגדל עצם קדשתו ורוממותו הוא מרומם ונשגב מאד מידענתו.

אף גם זה המעט דמעט שזכינו לידע ולהבין קצת, אי אפשר לספר פלו מפני המחלקת הגדולה אף-על-פי שהיה טובה להעולם, רק רשמתי זאת בשביל דורות הבאים ובשביל הימים הבאים לקראתנו לשלום, למען לא תשכח מפניו ומפי זרענו. למען ידעו דורות הבאים גדל חבתם של ישראל לפני השם ותברך אשר זכו בדורות האחרונים לאור צח וזך כזה אור הגנוז והצפון. אשרי עין ראתה אותו, אשרי אזן ששמעה מפיו דבוריו הקדושים. והמעמיק עיונו בספריו הקדושים יבין מעט מעצם קדשתו:

דברי הכותב הקטן נתן בן אדוני אבי מורנו הרב נפתלי הירץ ישמרהו צורו ויחיהו מנעמירוב

ובקשתי מאת המעין לבל יפלא בעיניו אם לפעמים ימצא בדבריו פמה שיחות וספורים מרבנו ז"ל שנקתבו כאן שהם נראים דברים פשוטים, ולפעמים נראה פאלו אין להם פרוש כלל, ויקשה בעיניו על מה

נכתבו. אך באמת בכל הדברים והשיחות והספורים שנקתבו כאן, בכלם יש דברים בגו; ומי שזכה לעמד לפניו ולשמע מפיו הדברים והשיחות היה מתנוצץ לו קצת והיה רואה ומבין קצת שהם דברים עליונים ונבואים מאד, והיה מתעורר להשם ותברך על-ידי כל דבור ודבור שיצא מפיו בקדשה ובטהרה נפלאה.

ומחמת זה לא יכולתי להתאפק מלכתב ולרשם קצת ספורים ושיחות זכרון, ואף שיש בהם קצת שיחות שלא יבינם המעין כלל תכן הפונה שיש בהם, עם כל זה משנה לא זזה ממקומה (לשון תהי' יבמות ל).

ומי שחפץ באמת וכול למצא רב השיחות דברים נפלאים, וכמה וכמה התעוררות נפלא לעבודת השם ותברך, וכמה עצות וכמה התחזקות שיתחזק האדם מאד לבל יתנאש עצמו בשום אפן וכיוצא בזה כי (דברים לב) "לא דבר ריק הוא מכם" ואם ריק הוא מכם (ירושלמי פאה). כי אפלו דבורים פשוטים של רבנו ז"ל הגדול והקדוש הם פותחים אור גדול ויש להם פח גדול לעורר כל העולם לעבודתו ותברך אשר זה היה כל מגמת רבנו ז"ל כל ימי חייו הקדושים; גם נשמע מפיו הקדוש שאפלו שיחות פשוטות שלו צריכים לכתבם, כי בכל שיחה ושיחה שלו יש בהן פגנות עמוקות מאד, והם פלליות

ז	מוהר"ן	שיחות השיכים להתורות ב	חיי	ה	מוהר"ן	שיחות השיכים להתורות א	חיי

גדול וכל אדם יכול להוציא מהם עצות נפלאות והנהגות ישרות לעבודתו יתברך שמו.

שיחות השיכים להתורות שיחות וספורים ועניינים שהיה אצל כל תורה ומצפשה

א. (כ) התורה בחוצרות (סימן ח) אמר בראש השנה פה ברסלב שנת תקס"ג. וראש השנה חל אז ביום שני ושלישי. והוא היה ראש השנה הראשון לשיבתו פה ולהתקרבותי אליו.

ואז נשמע בעולם הגזרות שרצו לגזר בעולם אשר יצאו בימינו בעונותינו הרבים היינו לקח את בני ישראל לחיל רחמנא לצלן מעתה פי אלו הגזרות התחילו לצמח בימי מלכות פולין קדם שקבש הקיר"ה [הקיסר ירום הודו] מרוסא את מדינתנו, ואחר-כך בתחלת כבישתו את מדינתנו נשקט הדבר קצת, ואחר-כך חזר ונתעורר שנשמע בעולם שרוצין לגזר כמה גזרות שקורין פוינקטיין.

ואז אמר רבנו זכרוננו לברכה התורה בחוצרות, והיא מתחלת פי צריך כל אדם לומר כל העולם לא נברא אלא בשבילי וכו', ולמלאת חסרון העולם ולהתפלל עבורם להשם יתברך וכו' הינו קדם גזר דין וכו' עין שם וזה מרמז על הגזרות הנ"ל.

(ועין בספר פרפראות לחקמה כתב שם: "ושמעתי מאבי זכרוננו לברכה

שרמזו אז רבנו זכרוננו לברכה שכבר הוא לאחר גזר דין. אף אף-על-פי-כן עסק אז רבנו זכר צדיק לברכה, הרבה בכל השנה להמתיק הדין עד שעל-דיו זה פעל בתפלתו שנתעבב הכר ולא יצאה הגזרה אל הפעל עד שש-עשרה שנים אחר הסתלקותו. ויש בזה הרבה לספר ויבאר במקום אחר" (לרמז ע"ג שם).

ואנשי-שלומנו הזקנים ספרו ששמעו אז מרבנו זכרוננו לברכה שאמר בזה הלשון: "איך האב דאס אפ גישטופט אויף עטליכע און צוואנציג יאהר" [אני דחיתי זאת לעשרים וכמה שנים]. וכן היה מכון ממש כי משנת אמירת התורה הנ"ל עד שנת יציאת הגזרה לפעל בשנת תקפ"ז בסופה יש ערך חמש ועשרים שנים):

ב. (ה) התורה קרא את יהושע בסימן וא"ו אמר בשבת תשובה שאחר ראש-השנה הנזכר לעיל.

ואז הזכיר בהתחלת התורה בסמוך את הפסוק (תחזקאל א) "ועל הפסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה". (ואחר-כך בכתב-ידו הקדוש לא נזכר פסוק זה עד סמוך פסוף פמבאר בספר עין שם). ואז אחז בשתי ידיו בשתי ידות הפסא שישב עליו, והיה מתנועע עם הפסא ואמר באימה ובריאה ובמסירת נפש עצום מאד בזה הלשון: כשיושבין על הפסא אז הוא אדם. ואמר בלשון אשכנז בזה הלשון: "אז

מען זיצט אויף דער שטיל דעמאלט אזי מען אמענטש" והדברים סתומים מאד (אמר הפעמים עין וזר תרועה דף מה).

ואחר-כך גמר כל התורה הנוראה הזאת הנדפס בספר. ובשעת אמירת התורה לא דבר כלל מענין פונת אלול, רק אחר-כך פשגמר אמירת התורה הזאת אחר שהתפלל ערבית והבדיל, אחר-כך חזר ודבר מהתורה הזאת כדרך תמיר, ואז ענה ואמר לאנשים חשוכים זקנים שישבו אלול אז שהיו מתפללים מתוך סדור האר"י זכרוננו לברכה תאמרו לי איך מרמז בהתורה הנ"ל כל הפונות של אלול והחרישו ולא ענו. כי באמת אי אפשר בשום אופן להבין מעצמן סוד הפונות של אלול איך מרמזים בהתורה הנ"ל.

וצוה להביא לפניו סדור האר"י זכרוננו לברכה ופתח אותו והראה לפניו הפונות של אלול. ואחר-כך פתח פיו הקדוש והנורא והתחיל לגלות פלאות איך כל הפונות של אלול מרמזים שם בדרך נפלא ונורא מאד כמבאר מזה בספר, אבל אי אפשר לצייר בכתב את השעור שכלב את כל הנעמיות והנפלאות תמים העים שהרגשתי אז בעת שזכיתי לשמע כל זה.

גם דבר אחר שבת מהתורה הנ"ל שמדברת שם ממש ויהושע ואהל מועד שהם בחינת נקדה העליונה ונקדה התחתונה וואו. ואז אמר לי

בזה הלשון שבכל מקום שמתועדין יחד רבי ותלמיד נעשה בחינה זאת בחינת משה ויהושע ואהל מועד.

והנה כל זה היה בהתחלת התקרבותי אליו ואז לא זכיתי עדין לכתב לפני התורות הגדולות רק המאמרים הקצרים כתבתי בעצמי שלא בפניו והייתי מתעגעע זמן הרבה לקבל זאת התורה אצלו בכתבת ידו הקדושה ולא זכיתי לזה עד אחר פורים שהייתי אז אצלו במערודעדיקע. ואז ישבתי לפניו והעמקתי התורה הזאת לפניו, ומפיו יקרא אלי מתוך ספרו בכתב-ידו הקדושה, ואני פותב על הנר.

ואחר-כך באיזה עת בסמוך בלילה עמדתי לפניו כשכבר ישב על מטתו ורצה לישן, ודברתי עמו אז הרבה, ואז גלה לי השלשה מצוות מצוטטו ישראל בכניסתן לארץ ששקד לזה בנדפס במקומו שם עין שם. וסכם אז ואמר כי כל שלש מצוות אלו הם בחינת תשובה בנדפס שם. ואז שאלתי אותו איך שלש מצוות אלו הם בחינת תשובה, ענה ואמר זה תאמר אתה "דאס זאג דוא שוין" ובה הלכתי אז מלפניו זכרוננו לברכה. והבי התחלה לחשב בזה, ותכף נדרר הליכתי מביתי לאכסניא שלי חזמין לי השם יתברך בזה חיושים נאים וכוואי לאכסניא שלי מצאתי בעיני השם יתברך כלי מוינה וכתבתי מיד מה שתניתי בזה, וזה היה בתחלת חובי לתודש בתורתו הקדושה, שתנן אותי ברחמי תרדכי הנפלאים. וביום שלאחרי הבאתי לפני מה שכתבתי והיטב בעיניו ושחן מנמת שמונה ונהג ואמר תוכל ללמד אם תהיה מתמיד. ידו וועסט קענען לערנען אז דוא וועסט בענין" אך אף-על-פי-כן את... אך כד הברותי להפסיק מלחש עד שאלמד פוסק רבה ואחר כך ספרי

קבלה וכו' עד שאחר-כך צוה לי לתשוב ואחר-כך צוה לי לכתב כאשר מבאר מזה במקום אחר (לקמן תלה):

ג. (א) קדם שאמר התורה משפטים
אמונה בסימן ז', ששמעתי ממנו
זכרונו לברכה, התורה צוה תעשה
לתבה בסימן קי"ב, וכתבתי מה
ששמעתי כפי מה שנדפס בסימן
הנ"ל. אך אחר-כך אמר התורה תהמת
יבסימו בסימן ט', ושם נכלל התורה
צוה הנ"ל, והתורה תהמת יבסימו
נאמרה בשפת שירה תקס"ג בדרך,
ואחר-כך התחיל לומר התורה
משפטים הנ"ל, ואמרה פסקא פסקא.
ובאותה העת ספר שהיה אצלו הפעל-
שם טוב וזכרונו לברכה ואמר לו
כשפוגמין בארץ-ישראל נופלין
בגלות, וסימן, משם רוצה אכן
ישראל. ושאל אותנו לומר לו פרוש
על אותו המראה ולא ידענו להשיבו
דבר. אחר-כך הראיתי לו התורה צוה
תעשה לתבה שפתבתי הנ"ל, וראה
והסתפל בה אחר-כך ענה ואמר
ומתלמידי יותר מכלם, (כלומר שעתה
הבין על ידי פרוש על המראה הנ"ל
של הפעל-שם טוב וזכרונו לברכה).
פי עקשו אני יודע היטב הענין.

ואחר-כך גמר התורה משפטים. ושם
מדבר מאמונה בארץ-ישראל,
שכשפוגמין בארץ-ישראל באמונה,
יורדין לגלות מצרים. ושאלתי אותו
אם זה שניד למראה הנ"ל, השיב
שענין המראה כבר גמר מקדם להשיג
הענין בשלמות. ואחר-כך קבלתי

תורות על מאמרי רבה בר בר חנא אז
ספר שרבה בר בר חנה בא אליו ושחר
פניו ואמר מדוע אינו משים לב
להמאמרים שלו, ובקש אותו על זה
שישים לבו עליהם, והוא יגלה לו
בהם חידושים נפלאים ונוראים:

ו. (א) סימן ט"ז רבי יוחנן משמע. זאת
התורה אמר בשפת שחרית
באמצע הקיץ תקס"ג.

ואז נתקבצו אליו פתאם על אותה
השבת, כי לא היה אז זמן קבוץ כלל
(כמבאר במקום אחר (לקמן קכו) שעקר
זמן הקהלה והקבוץ בקביעות על-פי
דעתו היה שש פעמים בשנה),
ובתחלה הקפיד קצת ואמר שאנו
עושים לעצמנו שבתים. הינו כי הוא
בעצמו עשה וקבע לנו שבתים לבוא
אז אצלו ועכשיו עשינו לעצמנו שבת
על קבוץ.

ואחר-כך אמר אני הייתי רוצה
לעשות איזה ענין אודות הגזרות
שקורין פונקטין שנשמע בעולם
שרוצים לגזר על ישראל חס ושלום,
הינו שהיה רוצה לעסק להמתיקם
ולבטלם. אך כשאני בעצמי מה אני,
כי אני בעצמי איש פשוט, על-כן
נתקבצו העולם פתאום כדי שאוכל
לעשות מה שאני צריך לעשות בזה.

ואמר אז ענין הנדפס בסימן קס"ו
שאצל אלישע פתיב פעם אחת אלישע
סתם, ופעם אחת איש אלקים. ואיתא
(ודר שמו"ד.) שפשהיה בעצמו נקרא

אלישע סתם, וכשהיו בני הנביאים
אצלו נקרא איש אלקים.

ואמר אז תורה שתי פעמים. כליל
שבת אמר התורה (סימן סד חלק א)
אמצעותא דעלמא היכא, שמדברת
שם מתשעה היכלין דלא אתדבקין
ולא אתידעין ולית מאן דקנא בהו
וכו', ובבקר בסעדת שחרית אמר
התורה הנ"ל שהיא רבי יוחנן משמע
וכו'. ודמלא עיניה פתרי סהרא ואמר
אז שיש שבועים אמות, והם כלולים
בעשו וישמעאל. שזה כלול משלשים
וחמש אמות, וזה כלול משלשים
וחמש אמות. ולעתיד יקבשו אותן
שני משיחין משיח פן יוסף ומשיח בן
דוד, ויש צדיק אחד שהוא כלול
מתרין משיחין יחדיו.

עוד אמר אז כמה דברים יותר ממה
שנדפסו, ואז נשבר השלחן מרב
העולם שדחקו עצמן עליו. והקפיד
ואמר וכי גויים יושבים אצלי על
השלחן, וכי עקשו ימות המשיח
שיתקרבו גויים לצדיקים כמו שכתוב
(ישעיה א): "ונתרו אליו כל הגוים". וזה
הפסוק שניד להתורה רבי יוחנן
משמע הנ"ל עזי שם פי כך היה דרכו
שכל שיחתו היה שניד להתורה שעסק
בה אז כמבאר במקום אחר (לקמן קכו).
(רמ"ג)

ובאותה השנה עסק הרבה מאד בענין
הפונקטין, והצטער עליהם הרבה
מאד, ואמר פי לא דבר רק הוא,

י	מוהר"ן	שיחות השיכים להתורות ב	חיי	ז	מוהר"ן	שיחות השיכים להתורות ז	חיי

ובקנין הקודם בין פסח לעצרת היינו אצלו בעת שהיה פה מחתנו הרב מחמלניק, ואז ספר לנו המראה הנוראה המתחלת אהד היה שוכב על הארץ. ואמר שזאת התורה תשעה תקונין הוא פרוש על המראה הנ"ל. ואמר שבכל התורות שאומר יש בהם רמזים מהמראה הזאת, אך התורה הזאת תשעה תקונין היא בלה פרוש על המראה הנ"ל וקצת מזה מבאר במקומו (לקונו ע"ז ע"ט)

י. אחר-כך בשבועות שקל אז ביום רביעי וחמישי אמר התורה תפלה לחבוק סימן י"ט.

ואחר-כך באותו הקנין התחיל לומר התורה עתיקא טמיר וסתים סימן כ"א, ובתחלה שמעתי ממנו זכרונו לברכה איזה ענינים מהתורה הנ"ל פסקא פסקא ואחר-כך אמרה בשלמות בדרך בשבת נחמו.

ומקדם לזה עמדתי לפניו בערב ראש-חדש מנחם אב ביום ראשון בשבת לעת ערב בעת שפוסקין לאכל בשר, והיה אז מאים מאד ושכב על מטתו ושחק הרבה וחשב מה שחשב, ואני עמדתי לפניו מרעיד ומשתומם, ועמדתי אז לפניו כמה שעות. ואז ספר לי ענין זה, ענה ואמר, מזה השבת כתיב מאד לפני השם ותברך מדוע כל דבר שאני רוצה לעשות אני מכרח לעשותו במסירת נפש (הינו שכל דבר שצריך לעשות בעבודת

קדם שאמר התורה הזאת נכנסנו פעם אחת אליו אני וחברי ובאנו לחדרו, והיה שוכב על מטתו והתחיל לדבר עמו. ענה ואמר, אני חייתי היום חיים שלא חייתי עדין מעולם, כי יש כמה מיני חיים, והכל נקרא חיים, אבל היום חייתי חיים טובים שלא חייתי מעולם חיים כאלה.

ואחר-כך התחיל לדבר ולזרק מפיו הקדוש דבורים וגלה קצת ראשי פרקים מהתורה קרטליתא ולא גלה לנו כל התורה אז בפרוש, רק ראשי פרקים בשמחה גדולה, גם אחר-כך דבר עמו עוד בזמנים אחרים כמה פעמים מענין החיים הנ"ל שהפל נקרא חיים.

וגם בענין חיי צער יש חלוקים הרבה ומוכן פננתו שעקר החיים כשזוכין לידע ממנו ותברך ולהשיג השגת התורה השגה אמיתית כי הם עקר החיים באמת כמו שכתוב (דברים י): "כי הוא חייך" אבל אין כל החיים שוין וגם אצלו בעצמו זכרונו לברכה היה חלוק בין החיים של הזמן הקדם לחיים של עכשו, עד שהתפאר שחי היום חיים שמעולם לא חי חיים כאלה. ראה והבט והבן עמקות הלשון הקדוש הזה, אשרינו שזכינו לראות איש חי מזה:

ב. תשעה תקונין נקירין סימן כ', זאת התורה נאמרה בראש-השנה תקס"ה שחל ביום חמישי וששי.

אמונתם, וזה הענין מבאר היטב שם באותה התורה הנ"ל מהיכן בא זאת שימצאו עכ"ם בספריהם הפך אמונתם וכו' ע"ז שם.

ובאור הענין בפשוטו כי כבר נשמעו דברים כאלו מפי כמה גרים, ובפרט באותה השנה שאמר רבנו זכרונו לברכה המאמר הזה אז היו בעולם מעשיות הרבה כאלו שפתאם אחר שבת חנכה שאמר רבנו זכרונו לברכה אז המאמר הנ"ל, אז נתגזר פתאם כמר אחד מקפרי. והוא היה אחר-כך אצלו זכרונו לברכה וספר לפניו שמצא בדבריהם הפך אמונתם. וכן אשה אחת עם בניה נתגזרו אז, וספרה שקני משפחה נתגזרו גם-כן מחמת שמצאו מבאר בספריהם הפך אמונתם וכן היה כמה פעמים.

גם מהגר צדק [פאטאצקי] שהיה בדורות הקודמים הסמוכים שהוא מפרסם מאד, מספרים ממנו גם-כן שנתגזר מחמת שמצא בספריהם הפך אמונתם. גם אנכי דברתי עם גר אחד וספר לי מעין הנ"ל שמצא בספריהם הפך אמונתם.

ועל-פי המאמר הנ"ל מבאר סוד הענין היטב והבן מאד ובימים ההם שאמר רבנו זכרונו לברכה התורה הנ"ל אז נתגזרו גרים הרבה מאד בעולם:

ד. (מ) רבי יונתן משתעי - קרטליתא, בסימן י"ח. איזה זמן

והקפיד מאד על האומרים שבדאי לא יתקמו הפונקטין, כי איך אפשר שהשם יתברך יעשה חס ושלום זאת לישראל. והוא זכרונו לברכה אמר כמה פעמים שהוא שטות, כי הלא מצינו שבכר היו כמה גזרות קשות על ישראל ורמזא לצלן מעתה.

ועוד דבר מזה הרבה שצריכין להתפחד מאד מאלו הגזרות הנשמעים ורמזא לצלן, ושלא להחזיק אותם לדבר קל, רק צריכין להעתיר ולהתפלל ולצעק ולהתחנן הרבה הרבה לפני השם ותברך, אולי יעתר ה' שנוכח לבטלם, כי בודאי תפלה וצעקה מועיל תמיד.

וע"ז בהש"ח (לקונו ע"ז) השיכה להתורה לשמש שם אהל בהם, שם מבאר עוד כמה וכמה היה מתיגע אז בעתים הללו על אודות הפונקטין שנשמעו אז, והן הן הגזרות שצאו בימינו בעוונותינו הרבים שש-עשרה שנה אחר הסתלקותו, ובזכות תפלתו נתעכבו עד הנה. והלואי היו ציתים אותו להרעיש ארץ ומלואה מקדם לעסק הרבה בתפלות וצעקות להשם ותברך כרצונו בודאי היו מתבטלין לגמרי:

ז. (מ) כשאמר התורה ויהי הם מריקים שקיהם בסימן י"ז בשבת חנכה תקס"ו.

באותה השנה נתגזרו גרים הרבה מחמת שמצאו בספריהם הפך

השם קשה וכבד עליו מאד, ואינו יכול לעשות כִּי־אם במסירת נפש (ממש).

וספר שבכל יום כשעומד בבקר ורוצה להתפלל אינו יכול לפתח פיו כלל, ואין לו במה להחיות את עצמו, ואין הוא רוצה לזכר לעצמו על־כ־פנים איזו נגון כְּדִי להחיות את עצמו באיזו נגון, וגם זה נמנע ממנו כי אינו יכול להזכיר את עצמו שום נגון, עד שאינו יודע כלל איך לעמד ולהתפלל. ואף־על־פי־כן הוא עומד להתפלל, אחר־כֵּן כְּשֶׁבֵּא בתוך התפלה או מזכיר את עצמו איזו נגון שְׂבֵא על דעתו ממילא. הפלל שְׁכַל דְּבַר שְׂרוּצָה לעשות קשה עליו מאד ומכרח לעשות במסירת נפש.

ומזה נתעורר לבי והבנתי מוסר גדול לעצמנו ללמד קל־וחמר ממנו במה אנחנו צריכין להתחזק ולהכריח עצמנו בכל הפחות בכל הדברים הנוגעים לה' בפרט על התפלה. הלא אם צדיק קדוש ונורא פמותו היה צריך למסור נפשו כל כֵּן על התפלה ועל כל דְּבַר שֶׁבִקְדָשָׁה וְהִנֵּה לוֹ מניעות וכבדות כל כֵּן קִדְּשׁ שֶׁעָשָׂה איזה דְּבַר כְּנִל, קל־וחמר ובנו של קל־וחמר במה וכמה אנו צריכים לטרח ולהתנעץ ולמסור נפשנו בכל יום, בפרט בשעת התפלה שהיא בתחלה כבדה מאד על האדם, וצריכים יגיעות הרבה ולהכריח עצמו

בכמה אפנים ועצות אולי יזכה לדבר איזה דבור בתפלה. כי בשכיל דבור אחד של התפלה כדאי למסור נפשו כי ^(ברכות א') תפלה היא דברים העומדים ברומו של עולם:

יא (יא) ואז ספר לפני ואמר בזה השבת הקשו קשיא למעלה ואני אמרתי עליה תרוץ. והקשיא היא כי יש מקיפים אצל השכל, ויש מקיפים להתורה, ומה לעשות שיכנסו המקיפים לפניו וכי' בנדפס כל זה בהתורה עתיקא הנ"ל.

אחר־כֵּן עמדתי עוד לפניו עד אחר שקיעת החמה, בתוך כֵּן נכנס אליו המשרת שלו ואמר בוז הלשון: "רבי גיט געלט אויף לעכט" ובלשון־הקדש תנו מעות על נרות, ענה ואמר אלי השמעתי מה שהוא אומר, גם את זה תזכר כי גם הוא תרוץ על הקשיא, הינו על הקשיא הנ"ל בענין המקיפין שהקשו למעלה, אם תהיה איש פשר תזכה להבין זאת. ותהלה לאל ותברך כְּבִר הַבְּנִי מַעַט קֵט בְּזֶה:

יב (יב) אחר־כֵּן נסע לדרך ואמר התורה עתיקא הנ"ל שם בדרך בשבת נתמו כנ"ל. בהיותו בדרך נפטרה בתו הקטנה מרת פיגא זכרונה לברכה, ובבואו לביתו העלימו ממנו ולא הודיעו לו כלל, כי לא נתגדלה בביתו רק בעיר הסמוכה בלאדיזין שהיתה שם אצל מינקת, ועל־כן היו יכולין להעלים ממנו. והוא זכרונה

לברכה, תכף כשירד מהעגלה ונכנס לביתו מצא אנשים מאנשי־שלוֹמנו שבאו אצלו מנעמרוֹב, אז תכף אמר לפניהם דברי תורה הרבה מהתורה עתיקא הנ"ל, והכניס בתוך דברי תורתו ענין שבעת ימי אבלות כמבאר שם עין שם. וגם בדרך קדש כניסתו לעיר הבינו מדבריו שהוא יודע ברוח הקדש שנסתלקה, ואחר־כֵּן כשנכנס לביתו שאל וחקר את בני ביתו, והעלימו ממנו ולא נהג אבלות כלל ולא נודע לו מפי אדם עד אחר ראש־השנה, ואז נהג שעה אחת אבלות כדניא כי כָּבֵד הִיָּה אחר שלשים יום. ואמר אז שְׁכַל זְמַן שְׂאִין יודעים מפי אדם אין צריכין לנהג אבלות אף־על־פי שידועין על פי השגות.

ואחר־כֵּן בימי אלול הייתי אצלו בעצמי (כי אז בבואו לא הייתי בעצמי רק כל הנ"ל שהיה בעת כניסתו לביתו שמעתי מחברי שהיו אצלו אז), ותכף כשנכנסתי אצלו והוא זכרונה לברכה היה יושב בכבד ראש בצער, והתחיל לדבר תכף מענין חיים ומיתה, ענה ואמר לי הלא בין חיים למיתה אין חלוק כִּי־אם באמה אחת, שעכשו האדם כאן ואחר־כֵּן הוא שוכן שם. והטה בידו על בית העלמין כלומר מי שהוא צדיק ואף במיתתו הוא חי, מה חלוק אצלו בין חיים למיתה, רק מקדש היה דר בכאן ועכשו קבע

דירתו שם כקבר, והוא חי שם. ואז התחיל לומר חיים נצחיים הם רק אצל השם יתברך ומי שהוא נכלל בו יתברך הוא חי גם כן חיים נצחיים וכי' כמבאר כל זה אצל התורה עתיקא הנ"ל.

וכראש־השנה שלאחריו תקס"ה אז אמר התורה תשעה תקונין וקירין הנ"ל. וראש השנה חל אז ביום חמישי וישני, ובשבת תשובה שאחריו היינו מספקים אם נזכה שיכנס אלינו מחדרו לישב עמנו בסעדה שלישית לגלות לנו תורה. כי לא היה דרכו לישב עמנו בסעדה שלישית כִּי־אם בעתים ידועים כמבאר במקום אחר (לקמן סי'). והיינו עומדים ומצפים סמוך לחדרו, ובתוך כֵּן פתח פתאם הדלת מחדרו בכהלה גדולה, וכל האנשים אשר עמדו שם בסמוך נפל עליהם פחד גדול ונבהלו ונשתוממו מאד. וקרא בתחלה שתבוא אצלו בתו הגדולה, ונכנסה תכף לחדרו. והתחיל לדבר עמה מענין פטירת בתו הקטנה זכרונה לברכה, והתחילה שוב להכחיש ולהעלים, ואמר הלא כבר אני יודע האמת והקרה להגיד לו בפרוש, ולא נכנס מחמת זה לסעדה שלישית ונהג שעה אחת אבלות במוצאי שבת:

יג (יג) אחר־כֵּן נכנס אצלנו לביתו הגדול ודבר עמנו כדרכו. ואז שאל לאחד אם בכה בראש־השנה

ואמר אז שעקר הבקיה כשהיא מחמת שמחה וגלה אז עננו הפלא בשמך יגילון כל היום שהוא ראשי תבות בקיה כמבאר בסמן קע"ה.

ואמר אז שהיה לו אז מה שנקרא בלשון חסידות הארה גדולה לומר תורה אף על-ידי זה נתבלבל וספר שבתו הקטנה שנפטר בה אלו בקובלנא רבה, כי פני ביתו היו עוסקים ברפואתה עם נכרי אחד שהיה עוסק בלחשים וסגולות. ואמר רבנו זכרוננו לברכה שאף-על-פי שעכשו אינם שכיחים מכשפים, אבל זה העפוש היה מכשף גמור וזה היה פגם גדול לנשמה קדושה ויקרה כזאת. על-כן באה אלו בקובלנא רבא על זה ואז הכרח לשאל עד שהודיעו לו פנ"ל, ועל-ידי זה תקן אותה ומחמת זה נתבלבל הדבר ולא אמר אז התורה הגדולה שהיה מוכן לומר פנ"ל.

ובחמלת השם חסדו גבר עלינו וסבב השם יתברך שאף-על-פי-כן לא אכדנו התורה הזאת, כי זכינו אחר-כך ביום שני שגלה לנו אז תורה גבוהה ארבה ורחבה ועמקה מאד והיא התורה חותם בתוף חותם שפסימן כ"ב. והתורה הזאת נאמרה פתאם, כי בתחלה ישב ודבר עמנו פדרכו ומקדם צוה לאיש אחד להביא לו שמן ופתילה לתקן לו נר של שמן זית, ואחר-כך הדליק הגר בעצמו. כי כן

היה דרכו כמה פעמים שהיה פתאם מדליק נר של שמן זית והדבר היה מוכן שהיה ממתיק דינים בזה. ואז סמוך להדלקה והגר היה דולק סמוך לשלחנו, והוא דבר עמנו באימה גדולה, ובתוף כך צוה להביא לפניו סליחה והביאו לפניו ופתחה ואמר קצת מאיזה סליחה של יום כפורים. והכל היה בפני פלנו שהיינו עומדים סביבו והוא ישב על כסאו סמוך לשלחנו כחדרו. בתוף כך התחיל לדבר מהגן-עדן והגיהנם שהגן-עדן והגיהנם הם בנה העולם וכו' ונכנס מענין לענין עד שאמר כל התורה חותם בתוף חותם הנ"ל ונשתתה האמירה בערך ארבע שעות.

ומה שעבר אז אי אפשר לספר בכתב. אשרי השעה אשרי הרגעים שזכינו לעמוד לפניו. ואחר-כך בשבת אחר סבות אמר שבשביל התורה הזאת נתן אלה אדמים לשומר הפתח למעלה במקום שהיה שם וכו' כמבאר במקומו (לקמן סי):

יד. (יד) בעת שנתן לנו התורה תשעה תקונין הנ"ל בכתובת ידו, היינו עומדים לפניו, והוא חתך הדפין של התורה הנ"ל מתוף ספרו כדי לתנם לנו להעתיקם. ותחלת התורה היתה מתחלת באמצע הדף שהיה כתוב עליו תורה אחרת שלא רצה לתן אותה לנו להעתיקה. והכרח לומר לי אלו הדברים בעל-פה מלה במלה,

ואני לשבתי אצלו והייתי כותב מפיו הקדוש.

ובתוף כך נתלהב מאד ופניו היו מאדימות ומאירות, והפסיק באמצע קצת והיה אצלנו פליאה גדולה. ואחר-כך ספר לנו שזאת הלילה הוא הנאציט של אמו, כי היה אז י"ט אדר והוא שכח ולא הדליק נר ולא אמר קדיש, ואז היתה שנה מעברת שהנאציט הוא בשני חדשי אדר פדוע (עין שילוח שדך סימן ת"ב יד) ובתוף כתיבת זאת התורה באה אמו אצלו והזכירה אותו הנאציט.

ותכף קרא מנן ולמד משניות ואמר קדיש והדליק נר בשבילה. ובבקר קרא גם-כן מנן לתדרו שישב שם ופרס על שמע בעצמו ואמר פרכו וקדשה ואחר-כך כל הקדישים של ובא לציון והפלה לדוד ופטום הקטרת ועלינו. ואמר כלם בעצמו לא נעדר אחד, ואחר-כך למד משניות ואמר עוד קדיש דרבנן ואמר אחר-כך שממיו לא פרס על שמע וזה היה פעם ראשון אצלו שאמר פרכו וקדשה לפני התכה ועוד יש בזה דברים בגו:

ונראה לי לפי תפיסתנו אז, כי הקטנה הנ"ל היה שמה פיגא על שם אמו וזכונה לברכה שהיה שמה פיגא, והתורה הנ"ל שיכה לענין הסמלקות הנשמה שמונה נמשך באורי התורה, כי יש נשמה שסובלת מרירות כמו

שמבאר שם עין שם. ומחמת זה נראה לפי עניות דעתי שהיתה שכינת שדיקא בעת שעסקנו בהתורה הנ"ל באה נשמת אמו הקדושה וזכונה לברכה כי אמו היתה צדקת גדולה, ופעם אחת שמעתי מפיו הקדוש בפרוש שאמו היתה בעלת רוח-הקדש, והדברים עתיקים.

כי כל דברי רבנו זכרוננו לברכה, ומעשיות שאנו מספרים ממנו, אין בהם דבר שלא יהיה בהם סודות גבוהות ונוראות ועצומות מאד מאד. עמק עמק מי ימצאנו. בפרט המעשיות שעברו על זרעו הקדושים כי פניו הם חזינת למעלה מששים רבוא נשמות ישראל פמוכן בלקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן רע"ג על-פסוק (דברי חמיסא כ"א): ובני רחביה רבו למעלה עין שם. ובשביל זה עבר עליהם מה שעבר המקום ירחם עליהם להבא שימשך על פלטה הנשארת חיים ואריכות ימים ושנים עליהם ועל זרעם עד סוף כל הדורות אמן ואמן:

מן. (כו) אחר שאמר התורה תשעה תקונין הנ"ל ויש מדרב הרבה ממעלת ארץ ישראל שיה עקר נצחון המלחמה פשוטין לבוא לארץ-ישראל וכו', ובפרט בעת שאמר התורה באר הדבר יותר, כי אז התחיל בהתחלת התורה תכף לדבר מארץ ישראל. ואמר בזו הלשון מי שרוצה

להיות יהודי, דהיינו לילך מדרגא לדרגא אי אפשר פי"אם על-ידי ארץ ישראל וכשמנצחין המלחמה אז נקראין איש מלחמה פי קדם שמנצחין המלחמה אז אל יתהלל חוגר כמפתח (מילים ט) רק כשמנצחין המלחמה אז הוא איש מלחמה.

ואחר-כך התחיל לדבר מהנשמה, ונתלהב מאד והרים קולו ואמר יש נשמה וכו' כנדרס בפסוק בסיומן הנ"ל רק שבכתיבתו התחיל תכף מהנשמה אכל באמירתו התחיל מארץ-ישראל כנ"ל. ואחר שגמר התורה אחר-כך בעת השיחה שאלתי אותו מה פונתכם במה שאמרתם שארץ-ישראל היא גדולה כל כך ושהי עקר נצחון המלחמה. ונער בי וענה ואמר פונתי ארץ ישראל הזאת בפשיטות עם אלו הבתים והדירות ואמר בלשון אשכנזי בזה הלשון: "איה מיין טאקע דאס ארץ-ישראל מיט דיא שטיבער מיט דיא היינזער".

לומר שכל מנתו בפה שהאריך במעלת ארץ-ישראל כנתו בפשוטו על ארץ-ישראל הזאת שבני ישראל נוסעים לשם. שרצו שכל איש ישראל כל מי שרצה להיות איש ישראל באמת יסע לארץ-ישראל. ואף על-פי שיש לו מניעות רבות על-יו, ישבר כל המניעות ויחך לשם כי זה עקר נצחון המלחמה כשזוכין לבוא לארץ-ישראל וכו'.

וזה אשר העיר לכבי ביתר וחזק אותי ביתר, לעבר על כל המניעות הרבות שהיה לי בלי שער לשבר פלם ולבוא לארץ-ישראל. ברוב השם יתברך אשר היה בעזרי לשבר מניעות ובלבולים ועכובים פאלה, ולבוא לשם בשלום ולחזור בשלום.

לארץ ישראל בנקל. אף אף-על-פי-כן בנדאי גם אנחנו צריכים להיות מרצים לסבל יסורים ולשבר מניעות קדם שבאין לשם. פי ארץ ישראל היא אחת משלשה דברים שנתנו על-ידי יסורים (ברכות ט) וכמוכא גם שם במאמר הנ"ל.

ופעם אחת אמר רבנו זכרוננו לברכה יש שנדמה להם שרוצין ונקספין מאד לבוא לארץ-ישראל אם היו יכולים לפע לשם בהרחבה אכל לא בצער ודחק ובקמת אין זה רצון שלם. פי מי שרוצה לבוא באמת לארץ ישראל צריך לילך גם רגלי וכמו שנאמר לאברהם לך לך וכו' לך דיקא. ועין ימי נתן [מהרנ"ט] בניסיעתו לארץ ישראל. אחר שאמר רבנו זכרוננו לברכה מאמר תשעה תקונין הנ"ל אמר בדרך צחות "איה האב היינט גינאגט פאר פייגע און פאר וואסער" ואני היום אקתי על אש ועל מים, כי שם מדבר מענין דברים חמים כגלילי אש ומענין פתח צור ויובנו מים. מוכא שם בימי נתן הנ"ל.

טז. לענין המקיפים המבארים בהתורה עתיקא סימן כ"א שכל אחד ישיג לעתיד כפי טרחו ויגיעתו וכו' בעבודת ה', אמר שיש עבודות כאלו בזה העולם שזוכין על ידם שגם בעולם הבא יזכה בכל פעם לעלות מדרגא לדרגא ולהשיג בכל פעם מקיפין חדשים:

(וימה שפתב שם בענין מרים שפגמה בכבוד משה, ואהרן בקש (במדבר י"ב):

"אל נא וכו' בצאתו מרחם אמו" שהיה בחינת ענש היבום עין שם, יש בזה נפלאות גדולות, פי רמז בזה על בתו מרים זכרונה לברכה שהיתה פלתו של הרב הגאון הצדיק וכו' הרב ליבוש מוואלטשיסק זכר צדיק לברכה, שנסע לארץ ישראל עם כל בניו ועל-ידי-זה נסעה גם בתו לארץ ישראל. וכמה שנים אחר פטירת אדוננו מורנו ורבנו זכר צדיק לברכה נתקבמה שם):

יז. כשאמר הענין (ראש השנה כ"ז): על התוקע בבור אותם העומדים בחוץ עין שם בסיומן כ"ב מענין התגלות סוד קול הברה עין שם. ואז אמר בעצמו שיש בזה קשיא לכאורה כי שם מבאר שמי שאינו בבחינת פשר אינו יכול לשמע הקול בעצמו כפי-אם קול הברה עין שם, ומבאר זה בתוך המשנה הנ"ל שאמרה אם קול שופר שמע וכו' ואם קול הברה שמע וכו', וקשה לכאורה הלא הזכירה המשנה בתחלה אותן העומדים בחוץ אם קול שופר שמע וכו' ופרש רבנו זכרוננו לברכה שם בעצמו אותם העומדים בחוץ שאינם בבחינת פשר וכו' ואם-כן קשה איה אותם שעומדים בחוץ שאינם בבחינת פשר יכולים לשמע הקול בעצמו שהוא בחינת קול שופר, ואיה אמר התנא על אותם העומדים בחוץ שאינם בבחינת פשר אם קול שופר שמע וכו', הלא

חזרה לתוכן העניינים

חיי שיהות השיכים להתורות יה מוהר"ן יז חיי שיהות השיכים להתורות כא מוהר"ן יח

אותם שאינם בבחינת בשר אינם יכולים לשמע הקול בעצמו וכו'. אבל לא באר הענין לתרץ זאת בפרוש רק אמר בשיחתו הקדושה הלא גם-כן אין מבינים ענין הנ"ל.

אך מדבריו מוכן שיש בזה ענין בגו. והנראה מדבריו הוא שגם מי שאינו זוכה עדין להיות קרוב להנשמה ולהצדיק האמת בבחינת בשר הנ"ל, אף-על-פי-כן אם יכריח עצמו הרבה ויטה אצלו היטב היטב בכח גדול לשמע קול הנשמה וקול הצדיקים אמתיים, יש לו גם-כן תקנה לשמע קול הקדושה בעצמו, רק שצריך להטות אצלו היטב. והוא ממש כמו בענין דין המשנה הנ"ל לענין קול שופר בפשיטות, שמי שאינו תוקע בכור בודאי אינו צריך הבחנה אם קול שופר שמע ואם קול הברה פי בודאי שמע קול שופר וכמבאר בשלחן-ערך (אורח חיים סימן תקפ"ז): שרק מי שתוקע בכור וכיצא צריך הבחנה אם קול שופר שמע אם קול הברה שמע.

כמו כן הוא ממש בענין זה שאמר רבנו ז"ל בהמשנה הנ"ל, שמי שהוא תוקע בכור, שמנה בכור תחתיות ושם תוקע ומתאזן צועק על עוונותיו, שאז צריכים הבחנה אותם שעומדים בחוץ שאינם בבחינת בשר, אם קול שופר שמעו יצאו וכו'. כי אף-על-פי שאינם בבחינת בשר אם יכריחו עצמם ויטו אצנם היטב יוכלו לשמע

הקול בעצמו פנ"ל, אבל מי שזוכה שהוא בבחינת בשר אינו צריך הבחנה כלל כי בודאי ישמע בחינת הקול שופר שהוא הקול הקדושה בעצמו והבן. כן נראה לעניות דעתי, (לענין המבאר במאמר הנ"ל שקל הקולות הם בחינות עזות וכו' אמר אז שאפלו קול קשקוש המטבעות של נתינת הצדקה הם גם-כן בחינת עזות דקדושה וכו'):

יח. (יח) מאמר אמצעותא דעלמא סימן כ"ד נאמר בקיץ תקס"ג בסעדת ליל שבת. ואמר אותו ביראה גדולה ובהתלהבות עצום ונשגב כל-כך עד שלא יכלו השומעים להבין כלל מה הוא אומר, רק נכתב אחר-כך בכתובת ידו ובלשונו הקדושה:

יט. (יט) שידך להמאמר אחוי לן מנא. סימן כ"ה נשמע מפיו הקדוש בפרוש אצל המאמר הנ"ל שמדבר שם מעליה מדרגא לדרגא שמתגברים המניעות דסטרא-אחרא בכל פעם וכו', ואמר אז בפרוש שגם מי שהוא בתוך הארץ ממש פשנתעורר לעלות משם, ההכרח שילך מדרגא לדרגא ואזי משתטחין כנגדו בכל פעם וכו'. כמבאר שם במאמר הנ"ל. [מובא בלקוטי הלכות הלכות מעקה ושמיירת נפש הלכה ד']:

כ. (כ) התורה האי מאן דאזל למנסב אתתא בסימן כ"ט אמר בשבועות תקס"ו לפרטקטן.

ובאותו העת לכש פעם ראשון בגדים לבנים ואז נכלל בתוף התורה בחינת בגדים לבנים עין שם. וגם איש אחד הביא בתו הבתולה שהיה לה חלי נופל רחמנא לצלן, וגם הביא יין וכו' וכל זה נכלל שם עין שם וכו' וכו'. ועוד כמה דברים נפלאים שראינו בעינינו שנכללו בתוף התורה הזאת מלבד הנסתרות, כי עצם פנתו בכלל ובפרט אי אפשר להשיג. גם אמר שהתורה הזאת עומדת על הצרפת, כי מדבר שם מספף וממון הינו מענין תקון הכללי של המשא-ומתן. וכן מדבר שם מתקון הדבור על-ידי שבח הצדיקים ומבגדים לבנים וזה (מש"ל ע): "כסף נבחר לשון צדיק" סופי-תבות פרנך.

(באותה העת שאמר מאמר הנ"ל היה לאיש אחד עשיר מאנשי רבנו זכרוננו לברכה איזה עסק עם אדונים בויניציא מאנשי חיל של הקני"ה [הקיסר ירום הודו], הינו שהעמיד להם קמח ולא הוטב בעיניהם ורצו האדונים הנ"ל לספן אותו בסכנות נפשות לבד מסכנת ממון. ובשעה שאמר רבנו זכרוננו לברכה המאמר הנ"ל נכנס בלבו מאד מה שמבאר שם ששל-ידי שבח הצדיקים הדבור נשמע ונתקבל, כי זה כל ענינו, כי הלא העקר שיהיו דבוריו וטענותיו נשמעים ונתקבלים לפני האדונים. ותכף במוצאי שבועות נסע לויניציא

וכל אותו הדרך עסק רק לספר בשבחי רבנו זכרוננו לברכה. וכן בבואו לויניציא עסק לספר לפני בעל האכסניא שלו הרבה משבחי רבנו זכרוננו לברכה. כי באמת היה לכל אנשי רבנו זכרוננו לברכה אפלו להפעלי בתים הפשוטים ספורים ושבחים הרבה מרבנו זכרוננו לברכה עד אין מספר. ותכף אחר-כך נכנס אל האדונים ודבר לפניהם כל טענותיו ואמתלאותיו ונתקבלו דבריו באוניהם וקבלו אותו בכבוד גדול ונצול מכל הסכנות הנ"ל ויצא בשלום מן העסק הנ"ל כראוי:

כא. (כא) בעת שאמר התורה מישרא דספינא בסימן ל' בשבת חנכה תקס"ז בסעדה השלישית של שבת.

והתחיל התורה על פסוק ויהי מקץ ולא גמר לגלות פרוש הפסוק איך שיכה תורה הזאת לפסוק הנ"ל. וכמוצאי שבת אחר הבדלה דבר עמנו ואמר שאם היה רוצה לסיים התורה על פסוק הנ"ל היה צריך לומר עוד הפעם תורה כמו זו שאמר.

ואחר-כך אמר אני דומה עכשו כמו מי שפוסקין עליו להכותו בארבע רוחות העיר ולא הבינו דבריו כלל. בעת נזפרתי שמרמז קצת בהתורה הנ"ל. כי מבאר שם שצריכין לחתך המלכות שהיא בחינת דל"ת מארבע מלכיות דסטרא-אחרא, בחינת חסכו לארבעה. ואפשר רמז קצת בדבריו

חיי

שיחות השיבים להתורות כב

מוהר"ן

ימ

זכרונו לברכה לענגן שצריך לסבל יסורים ארבע פעמים בשביל להתרדף הדלת הנל מביין הארבע מלכות וכו' :

כב. פעם אחת דברתי עמו מהתורה ואמם תהיו לי ממלכת כהנים כסימן ל"ד המדבר מהנגדה שהיא בחינת צדיק וכו', ואמר לי שבזאת התורה יכולין לראות כל הצדיקים שפדור מהות ומדרגת ומעלת כל אחד ואחד :

כג. מאמר הגעור בלילה סימן נ"ב. נאמר בשנת תקס"ג בבחינת עושי דברו לשמע בקול דברו. כי מורנו הרב ר' נתן זכר צדיק לברכה קיים ענגן זה מתחלה מדעמא דנפשה. ובאותו היום בא אל אדוננו מורנו ורבנו זכר צדיק לברכה והוא כון ברחם קדשו הנורא והנפלא מאד וגלה לפניו הענגן הזה.

ומורנו הרב רבי נתן זכר צדיק לברכה בשמעו איך שמגלה לפניו ענגן הזה שעשה מדעמא דנפשה, ומה שזוכין על ידיה, וגם מעצם הרגשותו בנעימות הדברים הקדושים האלה, נתבטל מגשמימותו ויצאק בקול ואמר גיוואלד ארוצה נא בשוקים וברחובות ואצאק אהה מה הם חושבים לנפשים. ומגדל תבערת לבבו עד שממש יצא מגדר אנושי, רצה באמת לרוץ ולצאק פניו. ומיד חטף אותו אדוננו מורנו ורבנו זכר צדיק לברכה בכבודו, ואמר

לו עמד פי לא תפעל כלל שטייא דוא וועסט ניט פועלין :

כד. פעם אחת באנו אליו אני וחברי רבי נפתלי סמוך לשבועות תקס"ה, ואמר לנו שעתה אינו יודע כלל, רק זאת נודע לי בעתים הללו שעל ידי לשון הרע שבעולם אין הצדיקים יכולין להיות עניים וכו' כמבאר בסימן קצ"ז ויתר מזה אינו יודע ואמר בפרוש כמו שאמרו אינך יודע, כך ממש אני איני יודע עכשו כלום.

ואמר שעכשו הוא מתנהג בפשיטות שעומד בבקר ומתפלל תפלתו, ואחר כך הוא לומד קצת, ואחר כך הוא אומר תהלים, ואחר כך אוכל אכילתו ומניח עצמו לישן קצת, ואחר כך הוא עומד ומפרש שיחתו קצת לפני השם ותברך ברחמים ותחנונים. ויש לי רחמנות עלי "און איך האב אויף מיר רחמנות". ואלו הדבורים שיש לו רחמנות על עצמו אמר בתמימות ובלב נשבר עד שכל מי ששמע אלו הדבורים ראה והבין גודל הרחמנות העצום שיש לו על עצמו, כאלו היה רחוק בתכלית הרחוק מהשם ותברך חס ושלום וכו'.

וספר לנו אז שחלם לו שהיה שבועות והיינו כלנו פדרכנו בכל שנה להתקבץ אליו על חג השבועות. ולא היה יכול לומר תורה כלל והיה מבזה ומסר אותנו מאד ואמר פי הכל

חיי

שיחות השיבים להתורות כד

מוהר"ן

כ

בשבילנו שמחמת עביותנו וכו' אינו יכול לומר תורה (כמבאר אצלנו ^{מורה סימן כ} שבתורה של הצדיק נעשית מהאנשים הבאים ומתקבצים אליו). והוכיח אותנו מאד ועל ידיה נתעוררנו כלנו בתשובה גדולה ואחר כך אמר תורה נפלאה ונורא מאד. והמובן מדבריו היה שנתגלה לו בחלום גם התורה שאמר אז.

אחר כך היינו אצלו בחג השבועות ואמר אז תורה נפלאה על פסוק וביום הבכורים בסימן נ"ו המתחלת פי יש בכל אחד מישראל בחינת מלכות. אחר שאמר התורה הנל וישם מדבר מענגן בחינת מלכות שיש בכל אחד מישראל וכו' ויש מלכות באתגליא ובאתכסיא וכו' ויש אחד שאף על פי שבאתגליא אין לו שום ממשלה אף על פי כן באתכסיא וכו'. אחר כך אמר בפרוש על עצמו לכם נדמה שאין לי ממשלה כיום עליכם, באמת אני מושל אפלו על כל צדיקי הדור רק שהוא באתכסיא :

אחר שאמר הענגן המבאר בסוף התורה הנל המדבר מדרכי ה' שאי אפשר להבינם שהם בחינת אלו ואלו דברי אלקים חיים, שאף על פי שזה הצדיק הלכה פמותו וזה אין הלכה פמותו, אף על פי כן אלו ואלו דברי אלקים חיים. וזה הדבר אי אפשר להבין כלל פי הם בחינת רעמים וכו'. אחר כך בלילה דבר מזה קצת

בשיחתו הקדושה עם העולם ואמר שאף על פי שנמצא בספרי מקבילים תרוץ על קשיא הזאת וכיוצא בזה פי הם רוצים לתרץ מה שזה מקל וזה מחמיר שזה מחסד וזה מגבורה וכו', על כן באמת אלו ואלו דברי אלקים חיים, ענין בדבריהם, ואמר רבנו זכרונו לברכה אף על פי כן באמת אלו התרועים אינם כלום למבין קצת. ואמר בזה הלשון "מיר לאז עמיצער זאגין אתרוין" יחגור אחד מתניו לומר תרוץ על קשיא זאת בפני. פי באמת אינו תרוץ כלל פי זה אומר שהדבר כשר ומתן לאכל, וזה אומר להפך שאסור לאכלו ואיך אפשר להבין בשכל שדבריו שניהם אמת מאחר שכל אחד אומר הדין בהפך מחברו וכו'.

וכונתו היתה שהתרועים על קשיות כאלו אין בהם ממש. לא מביעא התרועים שבספרי המחקרים שבנדאי אין בהם כלום, וכמבאר בדברינו במקום אחר (לקנות תו תיא) שבשביל זה אסר רבנו זכרונו לברכה לענגן אפלו בספרים של המחקרים הפשורים מחמת שמביאין קשיות חזקות גדולות על דרכי השם ומאריכין בקשיתם, ואחר כך רוצין לתרצה והתרוץ חלוש מאד ובנגל לסתרו. ועל כן מי שמענן בהם ורוצה לתרץ הקשיות על ידי שכל יוכל לבוא לאפיקורסות גדול, פי מבין אחר כך

כב	מוהר"ן	שיחות השיכים להתורות כה	חיי	כא	מוהר"ן	שיחות השיכים להתורות כד	חיי

שהתרוץ אינו פלום ונשאר בקשוא, על-כן אסור לעין בהם כלל רק לסמך על אמונה לבד. וכשבא חס ושלום בדעתו איזה קשיא בענינים אלו צריך לידע שאי אפשר לתרצה כי אי אפשר לנו לדעת ולהשיג בשכלנו האנושי דרכי ה' וכו', רק לסמך על אמונה לבד, להאמין שבודאי באמת הכל נכון וישר, רק שבשכלנו אי אפשר להבין דרכי השם, וכמבאר זה בדרכי רבנו זכרוננו לברכה הרבה. אלא אפלו קצת התרוצים המובאים בספרי המקבלים אמתיים, שהיו צדיקים קדושים בעלי השגה ורוח-הקדוש, אף-על-פי-כן אי אפשר לתרץ הקשיא על-ידי תרוצים, פנראה בחי' שהתשובה נשאר מעל, וצריכין רק לסמך על אמונה. וכן על שאר קשיות פיוצא באלו כגון הידיעה והבחירה שמובא גם-כן שרוצים לתרצה, ומי שיש לו עינים יראה שאין יכולין להבין התרוץ כלל בשכלנו. על-כן אין לנו לכנס בזה כלל לתרץ קשיות פאלו. וכן הקשיא המובאה בעין החיים בתחלתו שרוצה בעל ה"שערי גן עדן" לתרצה, ומי שיש לו שכל כל שהוא יראה שהתרוץ הוא ולא כלום, כי סוף כל סוף מסים שם שלמעלה משם אסור להרהר. אם-כן טוב אשר יפה לתרץ הקשיא בתחלה עם זה התרוץ, שאסור לנו להרהר כלל מה לפנים ומה לאחור, ולמה לנו לכנס

בתקירות של עולם התהו פאלו, ולכסוף לא יתרצו כלום, ומי יודע אם ישוב בשלום. טוב לשאר תכה פאמונה לבד כי תקירות פאלו כמו הידיעה והבחירה וכיוצא בהן, ובפרט הקשיות שבתחלת עין החיים אי אפשר לתרצם בשכל אנושי כלל ואסור לכנס בהם כלל, רק צריכין לידע שאי אפשר לתרצם בשכל אנושי בשום אפן, רק לסמך על אמונה לבד כי גבהו שמם מארץ פן גבהו דרכיו מדרגתו ומחשבותיו ממחשבותינו. ועין נפלאות בדרכי רבנו זכרוננו לברכה פסימן כ"א על מאמר רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ט"ו) לעתיד לבוא צדיקים יושבים וכו' שבאר שם אידן אלו המבוכות הנ"ל נמשכין משכל המקיף שאי אפשר להשיגו עכשו בשום אפן. וכן בהתורה "בא אל פרעה" פסימן ס"ד, שמבאר שם שיש קשיות שנמשכין מסוד חלל הפנוי שאי אפשר למצא בהם שכל לישבן בשום אפן. וכן בהתורה ויהי מקץ כי מרחמם ינהגם בלקוטי תנינא סימן ז' שמבאר שם שיש קשיות שהם למעלה מהזמן שאי אפשר לתרצם, כי אם ירצה לתרץ אותם יקשה אחר-כך עוד קשיא שיהיה חזקה יותר מבתחלה עד שכולל לכנס בקשיות ותרוצים שלמעלה מהזמן שאין הזמן מספיק לבאר הקשיות והתרוצים שיש

שם וכו' עין שם היטב. וכן בכמה מקומות בספרים שלו הקדושים. וכן מה שכתוב שם בלקוטי תנינא סימן נ"ב דבר נאה ומתקבל שאמר רבנו זכרוננו לברכה שמה שקשה קשיא על השם יתברך זה מוכרח להיות כך, כי על השם יתברך בהכרח שיהיה קשה קשיות שאי אפשר להבינם. כי אם לאו, רק יתנהג פפי חיוב דעתנו בלי קשיות עליו, אם-כן יהיה דעתו פדעתנו חס ושלום. על-כן בהכרח שיהיה עליו יתברך קשיות גדולות שאי אפשר לנו להבינם בשום אפן כי דעתו בהנהגותיו מרום ונתעלה ונשגב מאד מדעתנו וכו' עין שם, וכן בכמה מקומות. הכלל שבכל מקום שמדבר רבנו זכרוננו לברכה מחקירות וקשיות פאלו אינו רוצה לתרצם בשום מקום, רק כל דבריו הם שהוא זכרוננו לברכה בהכמתו הנפלאה מגלה תורה נפלאה בדרך נפלא ונורא מאד, ומראה לעינים ומבאר לדעת להראות מהיכן אלו הקשיות נמשכין, שמחמת זה אי אפשר לתרצם ולשבם בשום אפן. וכוננו להראות לדורות שאסור לכנס בתקירות אלו, כי אי אפשר לשבם בשום אפן ועל-כן כל באיה לא ישובו ולא ישיגו ארחות חיים. ראה דרכיו וחכם ותבין נפלאות ה', איה מי שרוצה להסתפל על האמת יבין מדעתו שאי אפשר לישב קשיות

פאלו בשום שכל, ואפלו בדרכי המקבלים האמתיים, רק לסמך על האמונה, אשרי הוכה לזה. ועין מה שכתבתי מזה, בהלכות ברכות השחר הלכה ג: כה) שיהי למאמר פתח רבי שמעון (סימן ט) אחר שאמר רבנו זכרוננו לברכה מאמר זה הנ"ל אמר בדרך צחות. היום אמרתי שלשה דברים שלא פדברי העולם. א) העולם אומרים שספורי מעשיות מסגל לשנה. ואני אמרתי שעל-ידי ספורי מעשיות מעוררין בני אדם משנתם. ב) העולם אומרים שספורי דברים אינם באים לידי הריון" פון זאגין ווערט מען ניט טראגין" ואני אמרתי שספורי דברים של הצדיק שמעורר על-ידיה בני אדם משנתם על-ידיה בא פקודת עקרות. ג) העולם אומרים כי הצדיק האמת המפלא פמעלה אין צריך למעות הרבה כי למה לו מעות, ואני אמרתי שיש התבוננות פזה שצריך לזה כל הון העלמא: (אמר המעתיק שמעתי בשם איש אחד מאנשי רבנו זכרוננו לברכה ששמע מפיו הקדוש לענין מה שרצונו היה שידפסו הספורי מעשיות גם בלשון טייטש שאנו מדברים בו ואמר אז שייכול להיות בנקל שאשה שהיא עקרה תקרא בהם איזה מעשה ועל-ידי-זה תפקד לטובה ותזכה לבנים, עד-כאן שמעתי. ויש סמיכות לזה כמה שמבאר במאמר הנ"ל

שעל-ידי ספורי מעשיות אלו נעשה פקידת עקרות):

כו. בחרף בשנת תקס"ה נסע רבנו זכרוננו לברכה למעדותוועדיווקע על שפת שירה לומר שם תורה כמנהגו. באותה העת היתה בתו חיה שהיתה אז בקהלה קדושה הנ"ל, והיתה חולה על העינים שגדל לה על העינים מה שקורין בילמא [נבלת], וכמעט שנסמית בעיניה. וכשבא רבנו זכרוננו לברכה למעדותוועדיווקע נודע לו, ואמר אז התורה ויסב אלקים שמוכא שם מאמר היתה הקדוש עלמתא שפירתא דלית לה עיניו, ונתרפאה על ידי זה.

וכשבא לביתו ספר לפני זאת המעשה בעצמו, והבנתי מתנועותיו הקדושות שהיה אצלו דבר גדול ונפלא ענין זה שהמשיף לה רפואה על-ידי דבור מתורתו הקדושה, כי כל מה שעבר על זרעו הקדושים נוגע עד למרחוק. כי כל מה שעובר על כל אדם יש בו נסתרות הרבה פי אין דבר לריק חס ושלום וכל הגדול במעלה יותר כל מה שעובר עליו נוגע למרחוק יותר, אבל זרעו הקדושים עצמה וגדלה מעלתם ברום גבהי מרומים כמבאר במקום אחר (לקמן תקפו), וכל מה שעבר עליהם היה בכל דבר מלחמות גדולות פי נוגע למרחוק מאד:

כז. התורה שבסימן ס"ג המתחלת סוד פונת המילה. נאמרה בבקר קדם סעדת שחרית בשבת שקדם הברית מילה של בנו הקדוש שלמה אפרים זכרוננו לברכה שנת תקס"ה סמוך לראש-החדש ניסן.

ואחר שיצאו רב העולם שבאו לקבל פנים פנהוג שנקרא שלום זכר. ומעשה שהיה כף היה. אחר שיצאו ההמון עם נשארנו אנהנו עומדים לפני בתוך כף הסתפל על המנעל שלי שנתעקם מאד הינו שהעקב (שקורין פידעשו) נתעקמה הרבה לפניו על פני המנעל. ענה ואמר המנעל שלך הוא דומה כמי שטופחין בפנים ואמר בזו הלשון בלשון אשכנזי: "דיין שייך האט אפנים וויא א פאטש אין פנים".

ואחר-כך שתק מעט והנה אנהנו בודאי היינו מאמינים שקל דבריו אינם פשוטים ובודאי יש בהם רזין גדולים וכמבאר בסימן מ"ב עין שם.

אחר-כך ענה ואמר שיחות חלין שלנו ואמר בלשון אשכנזי בזו הלשון: "אונזער שיחות חלין" ודחק תבת "אונזער" [שלנו], יאמר לי איזה מקבל איך בהווערטיל הזה כוללים כל הפגנות של מילה ומה שהוא גבוה מפגנות. והתחיל לזרק מפיו הקדוש בחן קדוש ונורא, ואמר יש וטפח לו על פניו, ויש וטפח לו בסנדליו, והזכיר מאמר רבותינו זכרוננו לברכה (בפנות כ"ב): לענין סנדל שאמרו שם לענין מעברת חברו גזרה שמא יעשה

סנדל למשל וכו' כמי שבא וטפח לו על פניו וכו' וגם הזכיר מה שאמרו רבותינו זכרוננו לברכה (נדה כ"ה): דרוסת איש וכו' מה שעשתה ענה עקב לסולתא. ובכל אלו הענינים מרמז שיש סודות התורה בענין העקב והסנדל ובענין טפחו בפניו שהזכיר, וכל זה נוגע לענין פגם הברית ותקונו שכל זה ענין מילה שהוא תקון הברית פמויכן כמל הנ"ל למשפיל.

ואחר-כך ענה ואמר כל התורה המבארת בסימן הנ"ל ועדין אין אתנו יודע עד מה. וגם התורה הנ"ל לא אמר בבאור קשר הענינים רק הפל בדרך רמז והתנוצצות, ובכל זה ראינו בעינינו גבורות הבורא ותברך איה בדברי שיחה של הצדיקים האמתיים מלפשים סודות פאלה. והשם ותברך יראנו נפלאות שנוצקה להבין כל זה בשלמות:

(אמר המעתיק שמעתי שאחר שאמר רבנו זכרוננו לברכה, מאמר סוד פונת המילה הנ"ל, שאלו אותו אחר-כך קצת מאנשי-שלומנו איזה שאלות במאמר זה, פי קצת דברים אינם מוכנים שם כל-כך וגם קשר המאמר אינו מוכן כל-כך. השיב להם רבנו זכרוננו לברכה מי חייב לכם שאין לכם השגה וידיעה בענינים דקים ורהינים. ובלשון אשכנזי: "ווער איז אייך שולדיג אז איהר האט ניט קיין ידיעה אין איידלקייט".

כח. [מאמר ויאמר בעו אל רות סימן ס"ה נאמר בקיץ תקס"ו סמוך לפטירת בנו הגלד הקדוש והנורא מורנו הרב רבי שלמה אפרים זכרוננו לברכה.

ואז עמד לפניו מורנו הרב רבי נתן זכר צדיק לברכה עם עוד אחד על העליה שהיה לאדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה על ביתו. ואדוננו מורנו ורבנו זכר צדיק לברכה ספר עמם מגדל צערו וספורים שלו הגדולים שיש לו מכל צד ומצדי צדדים והאריך בזה קצת כי היה מלא ספורים רבים וציומים מאד מפית ומחוץ בכל עת תמיד.

ובתוך דבריו ענה ואמר מה אתם יודעים מה גדול ועצום השבר הזה שהיה בעולם ענין הסתלקות הגלד הנ"ל, כל לבבי נשבר ונתק מקומו. והתחילו הדמעות הקדושות לירד על לחיי ותקף ומד נשמטו מלפניו מעצם הבושה שנפל עליהם על שראו בכיתו בפניהם עד שנדמה להם כאלו נהפך כל העולם ונחרב. וכבר מבאר במקום אחר (לקמן תקפו) ברמז קצת מענין התקנה הגדולה שהיה ראוי לבוא לכלל ישראל אם לא היה נפטר הגלד הקדוש הנ"ל.

ואחר-כך פיוס שאחר זה שהיה פיוס ששי ערב שבת-קדש אמר להם אם לא היו יורדים תכף היה מספר להם דבר יפה מאד. וביום זה אמר להם

ספר הוראה המידות מו

בעינייה, על-ידי-זה נפקדת. 1. המקבל גלות על עצמו, הוא סגלה להריון. 2. אכילת בשר בהמה דקה, ושתית שמן זית - היא סגלה להריון.

חלק שני * אשה שאינה יכולה להתעבר מפני על הספין של מילה אחר המילה.

הוראה חלק שני * המורה הוראות שהוא נכנע לפני גדולים ממנו, על-ידי-זה הקדוש-ברוך-הוא שומר שלא יפשל בדבר הוראה.

ב מקום ההוראה היא מועלת ליראה. 2. לשארע לאדם טרפה בביתו על-ידי מערכת אסור בהתר, ואין בהתר לבטל את האסור - זה מראין לו שפגם באיזהו יחוד וזווג עליון; פי היחוד והזווג הוא בהינת בטול האסור בהתר, בבחינת (תהלים ס"ח): "מוציא אסירים בפושרות".

ה. כשיש שלום מלכות, על-ידי-זה נולדים בישראל בנים בעלי-הוראה.

ה. מי שמחמיר לאחרים ומקל לעצמו, ואמר על מה שלא שמע ששמע - על-ידי-זה אינו זוכה לראות ביפי המלך, פי הקלפה של אדום, שהוא יראה רעה, מחשיף מאור עיניו מלהסתכל ביפי פני המלך.

1. על-ידי נאוף נפל לתפיסה, או לחלי קאב רגלים. גם תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה נפל לזה; גם מזיקין שולטין עליו.

אות ו רדוי דברים חלק שני

* על-ידי רדוי דברים גורמים שהקדוש-ברוך-הוא מזמין מלמדי תינוקות שלומדין באמונה.

ב גם גורמים שנתפנים הדרכים ממכשולות.

ג. על-ידי רדוי דברים זוכים להתנשאות.

ה. מי שאינו מתודה על עונותיו, מורא בא עליו.

ותרן חלק שני

א. מי שהוא ותרן, אין עונותיו יכולין להכריע זכותיו.

אות ז ויפו

א. על-ידי זיוף בא לענש בית האסורים.

ב. על-ידי זיוף הוא מתחבר עם המתנגדים.

זכות אבות

א. על-ידי טבילת מקנה מזכירין זכות אבות.

(כשכט גר חסר איש אחד - זית רענן). משכט אשר, אשור, ושלומי, שמואל, שלום, שכנניה, אחיהו.

פנים אחרים, מראובן, חנוך, ופלוא, חצרון, וכרמי, זכור, ונמואל. משמעון, זמין, ואהד, זכין, וצחר, ושואל, ונמרי. מלוי, עמרי, ונתואל, ונתניה, וסתרי, ומשה על גביהן.

מיהודה, ארח, וערוף, ויונךב, ובצלאל, שפטיה, ונחשון. מיששכר, צעיר, ויעקו, ויגאל, ופלטיאל, ועתניאל, וחוני. מזבולון, סרד, ואלון, וסורי, ונחלאל, אליהו, ונמשי.

מבנקימן, סנאב, וכסלון, אלדד, ומידד, אחיטוב, ומתניה. מדן, בוקי, ויגלי, אחינעם, ואחינעור, צרי, ונתנאל. מנפתלי, אלישמע, סומכוס, וזבדי, ויוחנן, אלחנן, אליקים. מגד, חגי, ונרחי, זקין, ומתתיהו, וזכריהו, ושוני. מאשר, פשחור, ושלומי, חננאל, ושלום, אחזיהו, ושכנניה.

מיוסף, יאיר, ויועזר, ופלטיאל, ואדוניה, ורם, ומכיר. (ילקוט שמעוני) אלדד, ומידד. חור, יאיר בן מנשה. נבח.

נשיאים שהנחילו הארץ לישראל - כלב בן יפנה. שמואל בן עמיהוד. אלדד בן כסלון. בקי בן יגלי. חניאל בן אפד. קמואל בן שפטן. אליצפן בן פונך. פלטיאל בן עזן. אחיהוד בן שלומי. פדהאל בן עמיהוד.

שופטים - עתניאל בן קנז. אהוד בן

שמות הצדיקים ב

גרא. שמגר בן ענת. דבורה הנביאה. וכרק בן אבינעם. גדעון בן יואש. תולע בן פואה. יאיר הגלעדי. יפתח.

אבצן. אילון הזבולני. עבדון בן הלל הפרעטוני. שמשון בן מנוח. עלי הכהן. שמואל בן אלקנה בן ירחם בן אליהוא בן תחו בן צוף. חנה הנביאה.

נביאים - אחיה השילוני ובית דינו. והם, עדוא החוזה. ושמעיה הנביא. ואחימעץ כהן גדול. ועזריה. שמואל הנביא. אליהו הנביא. מבית דינו היו.

עזריה בן עוזר. ונתניה הרואה. והוא בנו. ועובדיה. ויחיאל בן זכריה מבני יוסף. ומיכיהו בן ימלא. ויהורם כהן גדול. ויהונדע. אלישע בן שפט.

מבית דינו היו. יונה בן אמתי. וזכריה בן יהונדע נביאים. ויהושע כהן גדול. יהונדע הכהן. הושע בן בארי. עמוס. יואל כהן גדול. ואוריה. ישעיה בן אמוץ. מיכה. שלום כהן גדול. יואל

בן פתואל. ומבית דינו היו: נחום, ונחבקק הנביאים. ושריה כהן גדול. נחום האלקשי. צפניה בן בושני.

רמיה בן חלקיהו. מבית דינו היו. צפניה. ואוריה הנביאים. וחלקנה כהן גדול. ועזריה. חלקה הנביאה.

יחזקאל בן בוזי. ברוך בן נריה. יהוצקדק אבי עזרא כהן גדול. חגי זכריה. מלאכי. זרובבל. מרדכי. בלשן. עזרא הכהן הסופר. יהושע בן יהוצקדק. שריה. רעליה. מספר. בגוי.

נחום. בענה. נחמיה בן חבליה. פלם. מאנשי כנסת הגדולה. אסתר. דניאל.

שמות הצדיקים	מז	המידות	זכירה	ספר
שוכל שלמא. חרף.	חנניה. מישאל. ועזריה. נתן הנביא.	משפחה.	חלק שני	על-ידי מפלגי וחרפי הדור מאירין את היראה, ועל-ידי היראה מתנצץ זכות אבות, ועל-ידי התנצצות האבות נתעורר תשובה בעולם.
בני דוד - דניאל שפטיה. יתרעם. שמעא. ושובב. ונתן. ושלמה. ויבחר. ואלישמע. ואלפלט. ונגה. ופג. ופיע. ואלישמע. ואלדע. ואלפלט. פת שבע אם שלמה המלך.	ואלה שמות בני ישראל הנזכרים בדברי הימים - בני זרח. זמרי. ואיתן. והימן. וכלכל. ודרע. בני איתן. ועזריה. בני חצרון. ירחמאל. רם. כלובי. עמינדב. נחשון. שלמא. בעז. עובד. ישי.	זקנים	זקנים	א. על-ידי מפלגי וחרפי הדור מאירין את היראה, ועל-ידי היראה מתנצץ זכות אבות, ועל-ידי התנצצות האבות נתעורר תשובה בעולם.
מלכי בית דוד - אסא. יהושפט. יהואש. עוזיהו. יוחם. יחזקיהו. יאשיהו. צדקיהו.	בני יהודה - יכניה. אסר. שאלתיאל. ומלכירם. ופדיה. ושנאצר. יקמיה. הושמע. ונדביה. ובני פדיה זרבלל ושמעי. ובני זרבלל, משלם. וחנניה. ושלמית אחותם. וחשבה. ואהל. וברכיה. וחסדיה. יושב חסד. פלטיה. וישעיה. רפיח. ארנן. עובדיה. שכניה. שמעיה. חטוש. ויגאל. ובריח. ונעריה. וישפט. אליועיני. וחזקיה. ועזריקם. הודניהו. ואלשיב. ופליה. ועקוב. ויוחנן. ודללה. וענני. חור. ושובל. ראיה. יחת. אחומי. להד. צרעתי. אשתאלי אבי עיטם. יזרעאל. וישמא. וירבש. פנואל אבי גדר. עזר אבי חושה. אחזם. חפר. תימני. אחשתרי. צרת. צחר. אתנן. קויץ. ענוב. צבכה. אתרחל בן הרם. לעפיץ. כלוב אחי שוהה. מחיר אבי אשתון. רפא. פסח. תחנה. בני קנז. עתניאל. ושריה. חתת. מעונתי. עפרה. (ספר) יואב. עירו. אלה. ונעם. וקנז. יהללאל. זיף. וזיפה. תיריא. ואשראל. עזרה. יתר. ומרד. עפר.	א. על-ידי זריזות זוכה להיות רעה נאמן. וסימן לדבר: "לך אל נמ'לה' עצל" (משלי ו)	א. זקנים מעמידים את ישראל, ועצתם טובה לנו.	א. מי שמכילש בני חברו נעשה שכחן.
		זריזות	זכירה	ב. על-ידי דאגה פא שכחה.
		חלק שני		ג. על-ידי הלמוד בפה מלא פא זכירה.
				ד. על-ידי צער פא שכחה.
				ה. משתציר לפניך צורת אביר ואמר, תבוא לזכירה.
		אות ה		ו. על-ידי מצות מעשיות האדם נתר ממדת שכחה, ונקשר במדת זכירה.
		חלום		ז. על-ידי נאוף מאבד הזכרון.
				ח. על-ידי כזבים פא שכחה.
				ט. מי שאין לו זכרון, יחזיר את בני אדם בתשובה.
				י. מי שאין לו זכרון, בדיע שלא תקן חטאות ועוירים.
				יא. מי שהוא שכחן יתן צדקה.
				יב. מי שאין לו זכרון יקדש את עצמו בקדשה גדולה.
				יג. על-ידי שפלות תנפה לזכרון.
				יד. על-ידי עצבות פא שכחה.
				טו. המציע תלמודו בצנעא אינו ברבים.

ד	שמות הצדיקים	מח	המידות	חז	ספר
	צדוק. אחימזעץ. עזריה. יוחנן. עזריה. אמריה. אחיטוב. צדוק. שלום חלקיה. עזריה. שרנה. יהוצדק.				חלק שני
	בני לוי, יחזקאל, יואח, עדו, זרח, יאתרי, עמינדב, קרח, אסיר, אלקנה, אביסף, תחת, אוריאל, עזיה, שאול, עמשי, אחימות, אלקנה, צופי, נחת, אליאב, ירחם, אלקנה.				א. מי שרוצה שיתקיימו חלמתיו - יכתב אותם בפנקסו, ואת היום, ואת השעה, ואת המקום.
	בני שמואל - הבכור ושני. ואביה. לבני. שמעי. עזיה. שמעא. חגייה. עזיה.				ב. על-ידי צדקה וזכה לחן.
	הימן המשורר בן יואל בן שמואל בן אלקנה בן ירחם בן אליאל בן תום בן צוף בן אלקנה בן מוח בן עמשי בן אלקנה בן יואל בן עזריה בן צפניה בן תחת בן אסיר בן אביסף בן קרח בן יצחק בן קהת בן לוי בן ישראל.				ג. על-ידי שפלות וזכה לחן.
	אסף בן ברכיהו בן שמעא בן מיכאל בן בעשיה בן מלכיה בן אתני בן זרח בן עדיה בן איתן בן זמה בן שמעי בן יחזקאל בן גרשם בן לוי.				ד. לחן נקנים ארחים.
	איתן בן קישי בן עבדי בן מלוף בן חשביה בן אמציה בן חלקיה בן אמצי בן בני בן שמר בן מחלי בן מושי בן מררי בן לוי.				ה. גם ישמר את עצמו ממאכלי אסור, וישמר את פיו מדבור אסור.
	בני יששכר - עזי, ורפיה, ויריאל, ויהמי, ויבשם, ושמואל, יזרחיה, מיכאל, ועבדיה, ויואל, ישיה, ידיעאל, אצבון, עזי, ועזיאל, וירימות, ועירי, זמירה, ויועש, ואליעזר, ואליועני, ועמרי, וירימות, ואביה, וענתות, ועלמת, בלה, ועוש.				ו. מי ששומר את עצמו מחנפה, על-ידיה בא לו ישועה.
	בני ראובן - יואל, שמעיה, גוג, שמעי, מיכה, ראיה, בעל, בארה, יעאל, וזכריהו, בלע בן עזז בן שמע בן יואל.				ז. מתר להחניף לרשעים בעולם הזה.
	בני גד - יואל הראש, ושפם המשנה, ויעני, ושפט בפשן, מיכאל, ומשלם, ושבע, וירי, ויעקן, וזיע, ועבר, אביחיל, חורי, ירות, גלעד, מיכאל, ישישי, יחדו, בוז, אחי, עבדיאל, גוני, ועפר, וישעי, ואליאל, ועזריאל, וירמיה, והודניה, ויחדיאל.				ח. על-ידי חנפה נתעורר הדין.
	בני אהרן הכהן, אבישוע, בוקי, עזי, ורחיה, מריות, אמריה, אחיטוב,				ט. גם תפלתו אינה נשמעת, ומאוס בעיני כל.
					י. כשפתעביר על מדותיך, תמצא חן.
					יא. על-ידי תוכחה תשא חן.
					יב. שמן זית מסגל לחן.
					יג. סגלה לחן: תכתב על קלף: 'כסף וזהב, חסד ואמת, אלוף'.
					יד. על-ידי היראה מתלמיד-חכם תזכה לחן.
					טו. דבורים היצאים בניהחתא נתקבלים אצל בני אדם.
					טז. יש דגים שהם מסגלים לחן.
					יז. עסק התורה בדרך נתנת חן.
					חלק שני
					א. על-ידי החקירות בעולם התהו, הינו "מה למעלה, מה למטה וכו'" (תנייני ^א), על-ידיה גורם קללה; והשומר את עצמו מחקירות האלו גורם ברכה.
					ב. על-ידי החקירה כמה למעלה ומה למטה וכו', על-ידיה מזונותיו ביגיעה רבה.
					ג. המצמיק בעינו במעשה מרובה נסתלק קדם זמנו.
					חנפה
					א. על-ידי החנפה בא לידי נבול-פה,

מט המידות חדושן דאורייתא ספר

- החדושין דאורייתא, והצדקה - פל אחד מעורר את חברו.
- לפי החדושין דאורייתא פן נתחדש חדושין במעשה בראשית.
- לאו פל החדושין שאדם מחדש בתורה מתר לו לכתב, כי יש שלא נתן לכתב אף-על-פי שנתנו לדרש; ומי שיודע איזהו לכתב ואיזהו לא - הוא יודע ומפיר יהודי אחד בין אלפים מן האמות.
- צריך אדם לשמר מלומר דברי תורה בעת ובמקום שאינם נשמעים, ואפלו בעת ובמקום שנשמעים - צריך לשקל אותם כמה יאמר, שלא יהיה בבחינת "כל רוחו יוציא כסיל"; פי על-ידי זה מביא חלאת שקורין "גישווייליכץ", פי החלאת הזאת בא על-ידי התגברות המים שבדם. וזה: "לעשות לרוח משקל - ומים תפן במדה".
- על-ידי חדושין דאורייתא זוכה לטלית נאה.
- הצדיק מתנענע אל איזהו חפץ או על איזהו דבר תורה להשיגה - ואחר-כך בא זה הדבר לאדם פחות בלי יגיעה ועמל, וכל זה פי כבר הפתח פתוח.
- כשאיהו רשע נתגדל, אזי קשה לחדש איזהו סברא בפוסקים. גם דברי הדגנים אינם נשמעים באזני הבעל-דינים.
- כשמגלה איהו טעם מטעמי
- החדוש שאדם מחדש בתורה, פן נמשך לו הארה מקדשת ארץ ישראל.
- על-ידי אסמכתות נשפע פרנסה גדולה לעולם; וזה פי יש כמה דברים שלא מצינו לו מקרא מן התורה, וטרחו חכמינו זכרונם לברכה למצא להם אסמכתא בעלמא.
- על-ידי חדושין דאורייתא נתגלה השגחת השם יתברך יותר לבני אדם.
- כשאחד מפני ישראל נתפס בתפיסה, על-ידי זה לפי בחינתו נסתמו מעינת החכמה מחכמי הדור; ולהפך כשיוצא מהתפיסה.
- על-ידי חדושין דאורייתא נתוסף גרים.
- כשאדם רוצה להשיג איזהו השגה בתורה, אזי נתעורר עליו קטרוג גדול, ואז הוא בסכנה גדולה; וצריך להתלבש את עצמו בקלסתר פנים של אברהם, ואז נצול מהקטרוג.
- מחדשי אורייתא צריכים ללמד קדם החדוש פוסקים, וגם אחר-כך; והלמוד פוסקים הוא השמירה של החדושין שלא יגע בהן זר. גם כשרוצה לעשות צדקה צריך לעשות פן, כמו בחדושין.

שמות הצדיקים

- ה וזכרי. וזכדי. ואליעני. וצלתי. ואליאל. ועזרה. ובראיה. ושמרת. וישפן. ועבר. ואליאל. ועבדון. וזכרי. וחנו. וחנוניה. ועילם. וענתתיה. ויפדיה. ופנאל. ושמשרי. וישריה. ועתליה. ונערשניה. ואליה. וזכרי בני ירוחם. עבדון. וצור. וקיש. ובעל. ונדב. וגודר. ואחיו. וזכר. ומקלות. שמאה. נר. קיש. שאול. והוא שאול המלך. והנתן מלכי-שוע. אבינדב. אשבועל. מריב-בעל. מיכה. פיתון. ומלך. ותארע. ואחז. והועדה. עלמת. עזמות. זמרי. מוצא. בנעא. רפה. אלעשה. אצל. עזריקם. בכרי. וישמעאל. וישעריה. ועבדיה. וחנו. עשק. אולם. יעוש. ואליפלט. עותי בן עמיהוד בן עמרי בן אמרי בן בני. מן השילוני עשיה הכבוד. ובניו, יעאל. סלוא בן משלם בן הודויה בן הסנאה. ובניה בן ירוחם. ואלה בן עזי בן מכרי. ומשלם בן שפטיה בן רעואל בן יבניה.
- מן הכוהנים - יעיה. ויהוריק. ויכין. ועזריה בן חלקיה בן משלם בן צדוק בן מריות בן אחיטוב. ועזיה בן ירוחם בן פשחור בן מלפיה. ומעשי בן עדיאל בן נחזיה בן משלם בן משלמית בן אמר. שמעיה בן חשוב בן עזריקם בן שביה. ובקבוק. חרש. וגלל. ומתניה בן מיכא בן זכרי בן אסף. ועבדיה בן שמעיה בן גלל בן ידותון. וברכיה בן אסא בן אלקנה.
- ובנימן. ואהוד. ויכנענה. וזיתן. ותרשיש. ואחישחר. ושפם. וחפם בני עיר. חושם בני אחר.
- בני מנשה - אשריאל. פרש. שרש. אולם. ורקם. בן. איש הוד. אביעזר. מחלה. שמידע. אחין. ושכם. ולקחי. ואניעם.
- בני אפרים - בדר. תחת. אלעדה. תחת. זכר. שותלח. עזר. אלעד. בריעה. רפח. רשף. תלח. תחן. לעדן. עמיהוד. אלישמע. נון. יהושע.
- בני אשר - ופנת. ופלט. שומר. חוחם. שועא. פסך. ובמהל. ועשות. אחי. ורהגה. ורפה. וארם. וכן הלם אחיו. צופח. וימנע. ושלש. ועמל. סוח. וחרנפר. ושוועל. וברי. וימרה. בצר. והוד. ושמא. ושלשה. ויתרן. ובארא. ובני יתר. לפנה. ופספה. וארא. ובני עלא. ארח. וחניאל. ורעיא.
- בני בנימין - בלע. אשביל. אחרח. נוחה. רפא. אדר. וגרא. ובאביהוד. ובאבישוע. ונעמן. ובאחוח. וגרא. ושפופן. וחורם. אהוד. ונעמן. ובאחיה. וגרא. עזא. אחיהוד. שחריים. יוכב. עביא. מישא. מלכם. ועוין. שקיה. מרמה. אביטוב. אלפעל. עבר. ומשעם. ושמר. ובדיעה. ושמע. ואחיו. עשק. וירמות. וזבדיה. וערד. ועדר. ומיכאל. וישפה. ויוחא. וזבדיה. ומשלם. וחזקי. וחבר. וישמרי. וזליאה. ויוכב. וזקים.

ולא מאדם.
 10. גם על-ידי אמת תזכה לזה.
 10. כשאדם בא לאיזה נסיון, ידע כשיצמד בזה הנסיון שהקדוש ברוך הוא יעשה לו נס.
 11. על-ידי בטחון יזכה לשמח בחסד השם ותברך.
 11. על-ידי למוד בעמידה מפר עצת האמות.
 12. על-ידי תענית האדם נצול ממיטה.
 13. על-ידי בטחון יעשה לך חסד.
 14. על-ידי ענוה בא ישועה.
 15. מי שמתפלל בשמחה, יזכה לשמח בישועתו.
 16. הגס בא על-ידי אמת.
 17. הגס בא על-ידי יראה.
 18. מי שמודיע דרך ה' לרבים, על-ידי זה אפלו כשהוא בין הגוים הקדוש ברוך הוא מושיע לו.
 19. מי שמתפלל כל היום, על-ידי זה מקבל ישועה.
 20. כשישאל דוברי אמת, על-ידי זה נשפע להם החסד מן השמים.
 21. על-ידי הנגונים שאתה משורר, אתה מעורר את הקדוש ברוך הוא שישתפל באמה הזו שאתה משורר את הנגון שלה, למה היא משעבדת בך.
 יראה
 א. מי שאינו חכם בעיני עצמו, וכול לבוא ליראה.
 ב. מי שמקרב אל הזקן, וסובל בעסו

עשרים וארבעה ראשי משמרות כהונה - א' יהויריב. ידעיה הב'. חרם הג'. שערים הד'. מלכיה הה'. מימין הו'. הקוץ הזו'. אביה הח'. ישוע הט'. שכניהו הי'. אלשיב י"א. יקים י"ב. חפה י"ג. ישבאב י"ד. בלגה ט"ו. אמר ט"ז. חזיר י"ז. הפצץ י"ח. פתחיה י"ט. יחזקאל כ'. ימין כ"א. גמול כ"ב. דלגהו כ"ג. מעזנהו כ"ד.
 יחדיהו. יחח. מיכה. שמיר. ושיה. זכריהו. מצזנהו. ושהם. וזפור. ועברי. ירחמאל. בני אסף. זפור. ויוסף. ונתניה. ואשראלה. בני אסף. ידותון. בני ידותון. גדליהו. וצרי. וישעיהו. חשביהו. ומתתיהו. בני הימן. בקניהו. מתניהו. עזאל. שבואל. וירימות. חנניה. חנני. אליאתה. גדלתי ורוממתי עזר. ישבקשה. מלותי הותיר. מחזיאות.
 כל אלה ראשי העשרים וארבעה משמרות לזיה.
 בני משלמהו זכריהו. ודיעאל. זבדיהו. ותניאל. עילם. יהוחנן. אליהועני. שמעיה. יהוזבד. יואח. ושכר. ונתנאל עמיאל. יששכר. פעלתי עתני ורפאל. ועובר. אלזבד. אליהוא. וסמכיהו. חסה. שמרי חלקיהו. טבליהו. זכריהו. שפים. אחיה. וישעיהו. ירם. זכרי. שלמית. כנניהו. חשביהו. וריה הראש.
 ראשי האבות וכו' - ישבעם בן זבדיאל. דודי האחוזי, ומקלות

הנגיד. בניהו בן יהודע הפכה. עמיזבד בנו. עשהאל אחי יואב. וזבדיה בנו. שמהות היזרה. עירא בן עקש התקועי. חלץ הפלוני. ספכי החשתי. אביעזר הענתותי. מהרי הנטופתי. בניה הפרעתי. חלדי הנטופתי עתניאל. אליעזר בן-זכרי. שפטיהו בן מעכה. חשביה בן קמואל. צדוק. אליהוא מאחי דוד. עמרי בן מיכאל. ישמעיהו בן עבדיהו. ירימות בן עזריאל. הושע בן עזריהו. יואל בן פדריהו. ידו בן זכריהו. ועשיאל בן אבנר. עזראל בן ירחם. עזמות בן עדיאל. יהונתן בן עזיהו. עזרי בן פלוס. שמעי הרמתי. זבדי השפמי. בעל חנן הגדלי. ויעש. שרטי השרוני. שפט בן עדלי. אוביל הישמעלי. יחדיהו המרנתי. יזיז ההגרי. יהונתן דוד דויד. ויחיאל בן חכמוני. חושי הארפי. יהודע בן בניהו.
 ואלה ראשי אבותיהם העולים מבבל. גרשם. דניאל. חטוש. מבני שכניה, מבני פרעש זכריה. אליהועני בן זרחיה. מבני שכניה בן יחזיאל. ומבני עדין עבד בן יונתן. ומבני עילם ישעיה בן עתליה. ומבני שפטיה זבדיה בן מיכאל. מבני יואב עבדיה בן יחיאל. ומבני שלומית בן יוספיה. ומבני בכי זכריה בן בכי. ומבני עזגד יוחנן בן הקטן. ומבני אדניקם אחרונים, אליפלט. יעיאל. ושמעיה.

ספר	יראה	המידות	נב	שמות הצדיקים	ח	
- על-ידי-זה זוכה ליראה.			ראינו שכוח ממנו, מוחלין לו כל עונותיו.	ואמריה. וחקקה. ומעשה על ימינו. ומשמאלו פדוה. ומישאל. ומלפיה. וחסם. וחסבדנה. זכריה. משלם. וישוע. ובני ושרביה. ימין. עקוב. שבתו. הודיה. מעשה. קליטא. עזרה. יוזבד. חנן. פלאיה. ישוע. ובני קדמיאל. שכניה. בני. שרביה. בני. פנני. חשבניה. הודיה. פתחיה.	ואמריה. וחקקה. ומעשה על ימינו. ומשמאלו פדוה. ומישאל. ומלפיה. וחסם. וחסבדנה. זכריה. משלם. וישוע. ובני ושרביה. ימין. עקוב. שבתו. הודיה. מעשה. קליטא. עזרה. יוזבד. חנן. פלאיה. ישוע. ובני קדמיאל. שכניה. בני. שרביה. בני. פנני. חשבניה. הודיה. פתחיה.	
א. כשנודמן לידו איזה גמילות-חסד ואינו גמלו, על-ידי-זה נפל מיראתו.			בא. מי שיש בו יראת שמים בודאי ישמע לקול הצדיקים.	ועל החתומים נחמיה התרשתא. בן חכליה. וצדקיה. שררה. עזריה. ירמיה. פשחור. אמריה. מלפיה. חטוש. שכניה. מלוך. חרם. מרמות. עובדיה. דניאל. גנתון. ברוך. משלם. אביה. מלמן. מעזיה. בלגי. שמעיה.	ועל החתומים נחמיה התרשתא. בן חכליה. וצדקיה. שררה. עזריה. ירמיה. פשחור. אמריה. מלפיה. חטוש. שכניה. מלוך. חרם. מרמות. עובדיה. דניאל. גנתון. ברוך. משלם. אביה. מלמן. מעזיה. בלגי. שמעיה.	
ד. מי שממעט בשיחה יזכה ליראה.			בב. כבוא למדת הבטחון.	אלה הפהנים והלויים - וישוע בן אזניה. בנוי מפני חנדה. קדמיאל. שכניה. הודיה. קליטא. פלאיה. חנן. מיכא. רחוב. חשבניה. זפור. שרביה. שכניה. הודיה. בני. בנינו.	אלה הפהנים והלויים - וישוע בן אזניה. בנוי מפני חנדה. קדמיאל. שכניה. הודיה. קליטא. פלאיה. חנן. מיכא. רחוב. חשבניה. זפור. שרביה. שכניה. הודיה. בני. בנינו.	
ה. מי שמדבר ומסית את חברו ליראת שמים, כל הדבורים שמוציא מפיו בלשעה שמדבר עם חברו נעשה ממנו ספר.			בג. על-ידי יראה הקדוש-ברוך-הוא נתן שלום.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	
ו. מי שיש בו יראת שמים - דבריו נשמעין.			כד. על-ידי יראה יבוא לאמת.	הלויים - רחום בן בני חשבניה. בני בן חנדה. עזר בן ישוע. ברוך בן זפי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. בנימן. וחשוב. עזריה בן מעשה בן ענניה. בנוי בן חנדה. פלל בן אוזי. פדיה בן פרעש. צדוק בן אמר. שמעיה בן שכניה. חנניה בן שלמיה. חנון בן צלף. משלם בן ברכיה. מלפיה בן הצרפי. מתחיה. ושמע. וענניה.	הלויים - רחום בן בני חשבניה. בני בן חנדה. עזר בן ישוע. ברוך בן זפי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. בנימן. וחשוב. עזריה בן מעשה בן ענניה. בנוי בן חנדה. פלל בן אוזי. פדיה בן פרעש. צדוק בן אמר. שמעיה בן שכניה. חנניה בן שלמיה. חנון בן צלף. משלם בן ברכיה. מלפיה בן הצרפי. מתחיה. ושמע. וענניה.	
ז. בכיה על מיתת אדם כשר היא חשובה כמו יראת שמים.			כה. מי שיש בו יראה אינו נפל מגדלתו, והולך וגדול.	בנוי חומת ירושלים. - אלשיב הכהן הגדול זפור בן אמרי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. משלם בן ברכיה בן משויבאל. צדוק בן בענא. יודע בן פסח. ומשלם בן בסודיה. מלטיה הגבעני. יודון המרנתי. עזיאל בן חרניה. חנניה בן הרקחים. רפיה בן חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	בנוי חומת ירושלים. - אלשיב הכהן הגדול זפור בן אמרי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. משלם בן ברכיה בן משויבאל. צדוק בן בענא. יודע בן פסח. ומשלם בן בסודיה. מלטיה הגבעני. יודון המרנתי. עזיאל בן חרניה. חנניה בן הרקחים. רפיה בן חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	
ח. יראת השם תוסיף לאדם יותר ממה שמוזלו מחיב; והוא הדין להפך.			כז. מי שיש לו חכמת אלקים בלבו, העם יראו מלפניו.	בנוי חומת ירושלים. - אלשיב הכהן הגדול זפור בן אמרי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. משלם בן ברכיה בן משויבאל. צדוק בן בענא. יודע בן פסח. ומשלם בן בסודיה. מלטיה הגבעני. יודון המרנתי. עזיאל בן חרניה. חנניה בן הרקחים. רפיה בן חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	בנוי חומת ירושלים. - אלשיב הכהן הגדול זפור בן אמרי. מרמות בן אוריה בן הקוץ. משלם בן ברכיה בן משויבאל. צדוק בן בענא. יודע בן פסח. ומשלם בן בסודיה. מלטיה הגבעני. יודון המרנתי. עזיאל בן חרניה. חנניה בן הרקחים. רפיה בן חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	
ט. על-ידי שמוש צדיקים יבוא ליראת שמים; והוא הדין להפך.			כח. מי שיש בו יראה, כשבא פחד לעולם - הוא לא יפחד, אכל גם ישמח.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	
י. הבושה מביא לידי יראת חטא.			כט. מי שיש בו יראה בודאי יכניע את עצמו לפני הצדיק.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	
יא. זכות היראה: עד אלה דור.			ל. על-ידי גאונה אין יראה.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	
יב. מי שאינו מניח בן או תלמיד, זה נקרא לא ירא אלקים.			לא. ליראה תלף למקנה.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	
יג. הפסוי של הראש מביא לידי יראה.			לב. על-ידי קדשת השם תבוא ליראה.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	
יד. אדם שהמון עם מתברכין בו, בידוע שיש בו יראת שמים.			לג. הפשעים מסירין את היראה מנגד עיניו.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	
טו. מי שיש בו יראת שמים יכול לשבר את לב המתגאין.			לד. מי שאינו נתן אל לבו יום המיתה,	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	
טז. וממשיך את השכינה בעולם.			לה. על-ידי זה אין לו יראה.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	
יז. וביא לידי הכנעה.			לו. כשאדם נפל מיראתו, בידוע שדין אותו למעלה.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	
יח. גם המסית לא יכול להסית אותו.			לז. על-ידי מתנה שנתנין לצדיקים זוכין ליראה.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	
יט. מי שדבוק תמיד ביראת השם ותברך, הקדוש-ברוך-הוא עשה לו נסים.			לח. גם שלש מאות ועשר טבילות מסגלין ליראה.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	
כ. מי שמקשר תמיד ביראת השם				חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	חור. ידיה בן חרומף. חטוש בן חשבניה. מלפיה בן חרם. וחשוב בן פחת מואב. שלום בן הלוחש. חנון. מלפיה בן רכב. שלון בן כל חזה. נחמיה בן עזובק.	

ע	תפילות	תפילה יז	ליקוטי	ע	תפילות	תפילה יז	ליקוטי

מקום כלל.

אָנָא יי חמל עלי, חוסה עלי, כי בכל עת שאני רוצה לדבר ולפרש שיחתי לפניך. איני יודע מהיכן אתחיל לבקש ואיך אסים. ומרב דחקי ועניי אשר צרכי מרבים מאד, אשר לא יספיקו אלפים ורובבות וריעות לבאָרם, מחמת זה איני יכול לפתח פי כלל. ואפלו בעת שאני מתחיל לדבר קצת, דברי מבבלבלים מאד מעצם רבוי צרכי אשר הם מרבים ביותר, אשר אי אפשר לבאר ולפרש כלל בשום אפן, כי אם לפניך אדון כל נגלו כל התעלומות והמון נסתרות שמבראשית. ואתה יודע צפון לכבנו ועמק מחשבותינו, אשר בתוך פנימיות פנימיות מחשבותי צועק הטוב שבי בקול עצום ומר מאד, וזקה גדולה ומרה מאד מאד, אשר אי אפשר לסבל עצם מרירות צעקת הטוב הפכוש בקרבי וגדל הרחמנות שיש עלי בלי שעור וערך ומספר כלל. ולמה תעלם אָנָה ותסתיר פניך ממני זה זמן רב מאד, ו"המון מעיד ורחמיך עלי התאפקו".

ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, פשם שגִבְרו רחמיך וחסדיך העצומים עלי, ובראת אותי בין זרע ישראל עבדיך, כן יהמו מעיך ורחינותיך וחסדיך הגדולים עלי, שאִזְכָּה לשמע היטב את קול דברי הצדיקים אמתים, ונפקחו עיני, וישמעו אָנָה, ולבכי יבין היטב את

קול דברי הצדיקים אמתים, אשר עוסקים תמיד לעורר ולהצלוח את הטוב הנמשך מנשמות ישראל הפכוש בגלות, ולעשות בעלי השוכה וגרים, הן קול דברי הצדיקים אמתים שבדור הזה, הן דברי צדיקים אמתים שוקני עפר, הכתובים בספריהם הקדושים. עד שאשמע ואִרְאֶה ואבין היטב את דבריהם הקדושים, עד שהטוב שבי יתעורר בתקף גדול, ובכח וגבורה גדולה הקדשה, עד שאִזְכָּה להתגבר באמת על הרע לשברו ולגרשו ולבטלו ממני כבטול גמור, באפן שאִזְכָּה לשוב בתשובה שלמה לפניך באמת ובלב שלם. ואִזְכָּה להיות פרוצונך הטוב באמת בקדשה ובטהרה בשמחה ובטוב לבב.

אָנָא יי חמל עלי, ומלא פקשתי ברחמים, ובכן תעזרנו יי אלהינו ברחמיך הרבים, שיתגלה האמת בעולם, עד שיתעוררו כל ישראל בתשובה שלמה לפניך באמת. וישמעו רחוקים ויבואו וימירו פח מלכותך. ותמלא רחמים על עמך ישראל, ואפלו על הטוב הפכוש בין האמות. ותעשה כגדל נפלאותיך הנוראות, באפן שתודיע להטוב הפכוש ביניהם, המפזר ומפזר בין העמים במקומות הרחוקים מהקדשה מאד מאד, ותודיע להם היטב היכן הם בעולם, ולהיכן הם מוכנים לילך אם לא ישובו, חס ושלום, עד

שיתעוררו היטב, וירחמו על עצמם. ויזכרו את יי וישבו אליך, ויתגירו באמת. כי אתה יי לבד ידעת, את גדל עצם הרחמנות שיש על הטוב הפכוש במקומות פאלו ואתה ידעת באמת, כי אין רחמנות בעולם יותר מזה, ואין שום צער ויסורים שבעולם נחשבים כלל כנגד הצער והיסורים והענויים הקשים והמרים שיש להטוב הזה, אשר אי אפשר לסבל כלל את גדל הרחמנות שיש על זה הטוב הפכוש במקום שהוא פכוש, אשר נרחק מאביו שבשמים. ומה לו לאב שהגלה את בנו, ואוי לבן שגלה מעל שלחן אביו. אוי ואבוי לבן הזה, אוי ומר, אוי ומר מפל מיני מרירות להבן הזה, שהיה במקום שהיה, ועכשו נפל למקום שנפל, ואם אתה בעצמך לא תרחם עלינו, חס ושלום, מי ירחם עלינו, ומי יעמד בעדנו. כי עתה אין לנו על מי להשען כי אם עליך אבינו שבשמים. כי הצדיקי אמת שהיה להם זה הפח להודיע האמת להטוב הפכוש, הלא המה נסתלקו בעוונותינו הרבים. ומה נעשה עכשו בעת צרה הזאת אשר כמהו לא נהיתה, אשר נשאִרנו פתח בראש הַהַר וַכַּסּוּ עַל הַגִּבְעָה, באין משען ומשענה. וראה "כי אָזַלְתָּ יָד וַאֲפָס עֲצוּר וְעִזּוּב", ואין עוזר ואין סומך. הביטה בענינו כי רבו מקאובינו וצרות לכבנו. עזרנו כי עליך נשָׁעֲנָנוּ.

טוב ומיטיב לכל, עשה למען טובך, עשה למען כבודך. ועשה את אשר תעשה, באפן שיחזר כל הטוב המפזר ומפזר בין העמים אל הקדשה. ויתוספו ויתרבו בכל פעם גרים ובעלי תשובה אמתים, עד שישוּבוּ כל ישראל וכל באי עולם אליך באמת, ונזכה לראות מהרה בתפארת עִזְךָ, להעביר גלולים מן הארץ, והאלילים פרות ופירות, לתמן עולם במלכות שדי, וכל פני כשור יקראו בשמך, להפנות אליך כל רשעי ארץ, וימירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל ברה, תשבע כל לשון.

ובכן תעזרנו ברחמיך הרבים, שנזכה לשוב את תפארת אכילה בתכלית באמת, עד שלא יהיה לנו שום תפארה גשמית לאכל ולשבע בשכיל תפארת והנאת הגוף, חס ושלום, רק כל אכילתנו ושבתנו יהיה הכל לשמך באמת, כדי שיהיה לנו פח לעסק בתורתך באמת, ונזכה לאכל בקדשה ובטהרה למען שמך לבד. ותהיה בעזרנו. ותשמרנו ברחמיך הגדולים ותצילנו מפל מיני מאכלות אסורות הן מאסורין דאורייתא הן מאסורין דרבנן, ותשמר אותנו תמיד, שלא יארע לנו שום מכשול לעולם, חס ושלום. ולא יבוא לתוך פינו שום מאכל האסור לנו. כי אתה ידעת רבונו דעלמא כלא, שאי אפשר לבשר ודם להזהר ולהשמר בעצמו מפל מיני

עו	תפילות	איקומו	תפילה יז	עב	תפילות	איקומו	תפילה יז

מאכלות אסורות ומתעורבותיהם, אשר פּרטיהם ודקדוקיהם רבים מאד, ופעמו מספר, ואתה יודע גדל הפגם העצום הפוגם בנפש ישראל על ידי מאכלות אסורות, חס ושלום.

על פן רחם עלינו למענך ועזרנו והושיענו ושמר את נפשנו, שנוזה להיות נצולים ופרושים ומבדלים לגמרי מכל מיני מאכלות אסורות, מנבלות וטורפות, משקצים ומרמשים, מבשר בחלב ומיין נסו, מחלב דם, מגיד הנשה ואבר מן החי, ומפת של עכו"ם ומבשולי עכו"ם, ומשאר כל מיני מאכלות אסורות, מהם ומתעורבותיהם וממשהו חמץ בפסח, מכלם תשמרנו ותצילנו ברחמיך העצומים, שלא יפנסו לתוף פינו, ולא יטמאו את נפשתינו, ונהיה אנהנו וצאצאינו נקיים וטהורים ומבדלים מהם לגמרי. ותקדשנו בקדשך העליונה, ותקנים בנו מקרא שכתוב: "והייתם לי קדושים כי קדוש אני".

חוס וחמל עלינו, ופדנו והצילנו ומלטנו מכל מיני טמאות ומכל הדברים המשקצין את הנפש, וקדשנו בכל מיני קדשות, ועזרנו וזכנו לאכילה דקדשה בשלמות באמת כראוי לאיש ישראלי. ונוזה להשלים פגמי המזבח בקדשה, על ידי אכילתנו בקדשה ובטהרה, עד שיהיה השלחן שלנו מכפר פמזבח. ותזכנו ברחמיך הרבים לאמונה שלמה באמת

ותתן לנו פח ושכל דקדשה להכניע ולבטל כל מיני אמונות פזביות, ולהשיב ולהחזיר את כל התועים באמונות פזביות שישוּבו פלם לאמונתך הקדושה.

אנא יי, עזרנו לצאת מתאנת גופנו ומעכירת מעשינו, ומפסילות דעתנו, וזכנו ברחמיך הרבים לתן צדקה הרבה לעניים מהגנים הרבה, ולצדיקים אמתיים שבדורנו, למען נוזה על-ידי זה להשלים ולתקן פגם המזבח שנפגם על-ידי עוונותינו, עד אשר אין לנו לא אשים ולא קרבן ולא כהן שיכפר בעדינו.

ובכן תרחם עלינו, שנוזה לתקן את פגם תאנת אכילה, ונוזה מעתה לאכל בקדשה ובטהרה עד שיהיה השלחן שלנו מכפר פמזבח, ונוזה להכניס אורחים הגונים על שלחנו, ולתן חלק מסעדתנו לעניים הגונים. וזכנו ללמד תורה על השלחן, ויהיה השלחן שלנו שלם בכל מיני שלמות דקדשה בלי שום פגם כלל, עד שנוזה שהשלחן שלנו יטהר אותנו מכל עוונותינו, ונוזה אותנו לעלמא דאתי ולפרנסה טובה. ונהיה רשומים לטוב לעלא ולעלא. ונוזה שיתוסף לנו פח וגבורה בשעה שנצטרף. ונוזה שלא יהיה שום פח להסטרף אתרא לינק כלל משלחנו ואכילתנו, כי אם מעט דמעט חיות המכרח לתן להם בצמצום גדול כפי רצונך הטוב ולא

יותר מההכרח כלל.

ונוזה לקים מצות נטילת ידים במים ראשונים ואחרונים כראוי בשלמות. ונוזה לקדש ידיו על-ידי נטילת ידים, וימשך עלינו קדשה וטהרה שלמה על-ידי נטילת ידים ראשונים ואחרונים. ויקנים בנו מקרא שכתוב: "והתקדשתם והייתם קדושים, כי קדוש אני יי". ותעזרנו לברך ברפת המוציא וברפת המזון וכל ברפת הנהגין תחלה וסוף בכונה גדולה כראוי בקדשה ובטהרה. ונוזה שיקנים בשלחן שלנו מקרא שכתוב: "וינדבר אלי זה השלחן אשר לפני יי", ונוזה על ידי אכילתנו בקדשה להכניע ולבטל פסילות דעתנו וכעור מעשינו. ותעזרנו שיהיה נשלם דעתנו על ידי אכילתנו בקדשה ובטהרה כרצונך הטוב.

אנא יי, אתה ידעת את עצם בלבול וכסילות דעתי שמתגבר עלי בכל עת ובכל שעה, עד אשר "כשל פח הסבל". ואיני יודע מה לעשות ואיזה תחבולה אבקש לתקן את דעתי להכניע פסילות דעתי, אשר מזה באו מעשי המכערים. ולא די שלא זכיתי לתקן דעתי ומעשי, אף גם הוספתי בכל פעם קלקולים על קלקולים, ופגמתי על פגמתי וזכירות על פסילות, ובבלבולים רבים על בבלולים.

"דלו עיני למרום יי עשקה לי ערבינו.

ערוב עבדך לטוב, אל יעשקני זדים. הוציאה ממסגר נפשי". חננו מאתך דעה בינה והשכל, ועזרני שאוזה לשוב ממחשבותי הרעות, ואוזה לעזב דרכי הרע ומחשבותי הפגומות והמבלבלות, המבלבלים אתי ומונעים אותי מאד מלשוב אליך באמת. חוס נא עלי חוס וחמל נא עלי, יהמו מעיך וחסדיך עלי, ותן לי תקנה טובה, שאוזה מעתה לרחק ולגרש מעלי כל מיני מחשבות רעות וכל מיני בלבול הדעת שבעולם, עד שאוזה חיש קל מהרה להשלים את דעתי. ואוזה לשלמות הדעת הקדשה ועל-ידי זה תופני ברחמיך הרבים לעזב מעתה את כל מעשי הרעים, ואוזה מעתה להיות סור מרע באמת. ותעזרני לתקן את מעשי. ותחת מעשי המכערים אוזה מעתה לעשות תחתם מעשים נאים, מעשים הגונים, מעשים טובים שיהיו לנחת ולרצון לפני פסא כבודך.

ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שיפקח לי אור השכל דקדשה. ויתגלה לי אור הצדיקי אמת המאירים בכל העולמות פלם, ומכל-שכן בעולם השכל הזה. ומעצם עכירת מעשינו וכסילות דעתנו, נסתם ונסתר ממונו אורם הגדול, עד אשר אפלו כשאנו זוכים להתקרב אליהם ולעסק בספריהם הקדושים, אין אנו זוכים להרגיש ולראות קלל אורם הצח והמצחצח, ואין אנו מרגישים

עז	תפילות יז	ליקוטי	תפילות יח	תפילות	עז

נעימות קדשת דבריהם מעצם השקבת שכלנו וכסילות דעתנו ועבירת מעשינו. ומחמת זה נחשף אור היראה והאהבה הקדושה מאתנו, עד אשר בעוונותינו אנו רחוקים מאד מיראה ואהבה אמיתיות.

אנא יי חמל עלינו ואל תזניחנו ואל תטשנו, ותעזרנו להשלים את דעתנו ולתמן את מעשינו. ותפתח לנו את אור הדעת דקדושה, שיתגלה לנו האמת. ונזכה לראות בעיני שכלנו את אור צדיקי האמת, ונזכה להפיל בהם, ולהתדבק בדרכיהם ובמעשיהם הטובים אשר הורו אותנו, ועל ידי זה נזכה ליראה ואהבה דקדושה בשלמות באמת.

ונזכה להתקרב לצדיקי אמת שיש להם כח לגלות את גדל ההתפארות שאמה מתפאר עם עמו ישראל בכל דור ודור. כמו שכתוב: "ישראל אשר בך אתפאר". הן בכלל מה שאמה מתפאר עם כלליות ישראל עמו הקדוש, אשר בחרת בנו מכל העמים ורוממתנו מכל הלשונות, הן בפרטיות מה שאמה מתפאר עם כל אחד ואחד מישראל בפרט, אפלו עם הפחות שבפחותיהם, ואפלו עם פושעי ישראל, כל זמן ששם ישראל נקרא עליו אמה מתפאר ומתגדל ומתרום בו. והן בפרטי פרטיות מה שאמה מתפאר ומתנשא בפרטי המעשים והתנועות טובות של כל אחד

מישראל. כל אלו ההתפארות יתגלו על ידי צדיקי האמת, ועל ידי זה יתגלו לנו כל הרצונות שהיו לה בבריאת עולמו. בכלליות הבריאה ובפרטיות כל נברא ונברא ובפרטי פרטיות, אשר הכל היה רק בשביל ישראל עמו, כדי שתתפאר ותתגדל ותתרום ותתנשא על ידי ישראל עמו. ועל ידי זה תזכנו ברחמי הרבים שימשך עלינו יראה ואהבה בשלמות באמת, שנוזח ליראה את שמו הגדול והנורא, ולאהבה אותו באמת בכל לבנו ובכל נפשנו ובכל מאדנו.

אנא יי שומע תפלה, שומע צעקה, שומע אנהה, שמע קול תפלתנו ברחמים, ומלא בקשתנו למענה ולא למעננו, שנוזח לתן צדקה הרבה לעניים הגונים ולצדיקים אמתיים שפדור הנה, ועל ידי זה נזכה להזכיר את הטוב הכבוש בגלות, ובפרט הטוב הכבוש אצלי בגלות גדול. שיזכר את מעלתו הגדולה, ויתעורר באמת ויתגבר על הרע. עד שאזכה להכניע ולשבר ולגרש את הרע ממני לגמרי ואזכה לשוב בתשובה שלמה לפניך באמת חיש קל מהרה. ונזכה לתמן את פגם פאות אכילה, ותעזרנו לאכל בקדושה ובטהרה למען שמו לבד באמת, ונזכה להכניע ולבטל כסילות הדעת ועבירת המעשים.

ותזכנו בחסדיך הרבים לשלמות

הדעת דקדושה, ולעשות מעשים טובים והגונים בעיניך, ותפתח לנו אור השכל באמת, באופן שנוזח שיתגלה לנו היטב באמת לאמתו אור הצדיקים האמתיים, המאירים בכל העולמות פלם. ונזכה על ידי זה ליראה ואהבה בשלמות, ותנחד לבנו לאהבה וליראה את שמו באמת בתכלית השלמות, מעתה ועד עולם אמן סלה.

תפילה יח

מיוסד על תורה י"ח בליקוטי מוה"ר"ן

רבוץ עלמין, טוב ומטיב לכל, אתה בראת עולמו ברצונך הטוב כפי מה שעלה במחשבתך הקדומה, ותכלית פונתך הטובה היתה לטובתנו, כדי שנוזח על ידי זה להשיג התכלית הטוב תכלית האמת, תכלית הטוב של כל התכליתין. ובשביל זה בראת כל העולמות פלם בחקמה נפלאה מראשית האצילות עד סוף העשיה, כדי שנוזח מסוף המעשה לבוא ולהפיל במחשבה תחלה, להשיג התכלית האחרון טוב הנצחי.

ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתעזרנו ברחמיך הרבים, שנוזח למלאת רצונך הטוב. ונזכה לעסק בעבודתך תמיד באמת ובלב שלם. ונזכה לסור מרע לגמרי באמת. ולעשות הטוב בעיניך תמיד, למען נזכה על ידי זה להשיג התכלית האמתית. ובכל עשייתנו ועסקינו

שנעשה ונעסק בזה העולם ככלם יהיו פונתנו רק בשביל תכלית הטוב האחרון, כדי שיתגלה לנו מזה הדבר השגת תכלית האמתית. ולא נעשה שום דבר, ולא נעסק בשום עסק ולא נדבר שום דבר, שאין בהם השגת התכלית האחרון. ונזכה לקיים מקרא שכתוב: "בכל דרכיך דעהו. והוא יישר אורחותיך", וכל מעשינו יהיו לשם שמים.

רבונו של עולם, אתה ידעת כמה אני רחוק מתכלית האמתית, ולא די שלא נזכרתי בכל מעשי שלא לעשות דבר שאין בו השגת התכלית האחרון, אף גם עשיתי מהפך אל הפך, ועשיתי מעשים הגורמים להתרחק מאד, חס ושלום, מן התכלית. ופגמתי הרבה ונתרסקתי מן התכלית האמתית בתכלית הרחוק. ועתה אבי שבשמים, למה לי חיים כאלה, חיי צער כאלה, חיים מרים ומרורים כאלה, האם זה נקרא חיים, הלא אלהי מיתות טובים מחיים מרים כאלה, מאחר שאיני זוכה בחיים האלה להשגת התכלית האמתית.

רבונו של עולם, מרא דעלמא כלא, מחיה מתים ברחמים רבים, חי חיים, תן לי חיים ואהיה ולא אמות, תן לי חיים אמתיים, חיים נצחיים, חיים טובים, חיים ארוכים, חיים שיש בהם יראת שמים, חיים שנוזח על ידם בכל עת ובכל רגע להשגת

פ	תפילות	ליקוטי	תפילה יח	עמו	תפילות	תפילה יח	ליקוטי

התכלית האחרון האמתי אשר בשביל זה בראת כל העולמות כלם, ובשביל זה באנו מעולם העליון, מרום המעלות לעולם השפל הזה.

חוס וקמל עלי ותן לי תקנה ולא אבד, וזקני ואמצני שאזכה מעתה לרחם עלי להתרחק ולסור מרע לגמרי. ולא אעשה עוד שום דבר שאין בו השגת התכלית האחרון האמתי, חמל על מעשה ידי, וזכני לשוב אליך באמת, עד שאזכה אל התכלית האמתי, להרים ולהגביה ולהכיל סוף המעשה במחשבה ותחלה.

ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, מלא טוב מלא רחמים, מלא רצון, שתהיה בעזרי, ותשמרני ותצילני מן הפעם ומן הרגז ומכל מיני קפדות. ותגן עלי ברחמיך ותשמרני תמיד. ואפלו בשעה שקבא חס ושלום, לנדי איהו פעס, תחמל עלי ברחמיך ותשמרני ותצילני שלא אפעל ככעסי שום אכזריות פלל. רק אזכה לשבר ולהפר הפעם ברחמנות, ואזכה להתגבר על יצרי לשבר הפעם ולהפך הפעם לרחמנות, לרחם דיקא ברחמנות גדולה במקום שהייתי רוצה לכעס, חס ושלום. ולא יהיה בי אל זר ולא אשתחיה לאל נגר, שזה נאמר על הפועס, ששחשב כאלו עובד עבודה זרה.

רבנו של עולם, אתה ידעת כמה

קשה לנו לשבר ולבטל מדה רעה זו של פעס וקפדות. כי פשמתחיל הפעס לבער בנו, חס ושלום, כמעט אין אנו בדתנו, וקשה עלינו לכבות אש הפעס ולכבשו. על כן רחם עלינו למען שמך, והיה בעזרנו ושמרנו והצילנו תמיד ברחמיך וחסדיך הגדולים, ועזרנו לשבר ולבטל מדת הפעס וקפדות מעלינו ומעל גבולנו, ולא נכעוס לעולם, ולא אהיה שום קשין פלל, רק אזכה להיות טוב לכל תמיד מעתה ועד עולם.

ועל ידי זה נזכה לעזר רחמיך וחסדיך האמתיים עלינו, על עם עני ואביון כמונו היום, על עם ממשך וממרט, הנפוצים על ההרים פצאן אשר אין להם רועה, צאן נדה ואין מקבץ. ותפר פעסך מעמנו, ותמתיק ותבטל חרון אפך מעלינו, ויגלו רחמיך על מדותיך, ותשיב פניך אלינו. ותחמל עלינו בחמלתך הגדולה. ותשלח לנו צדיקי אמת מנהיגים אמתיים דקדושה, שינהיגו אותנו ברחמים ויכניסו השגת התכלית האחרון בלבנו ובשכלנו, עד שנזכה על ידם לדרך ולרוץ כל ימינו להשיג התכלית האמתי. ונשליך כל תאוות עולם הזה אחרי גנונו. ונשים כל מגמותינו וכל חפצנו וכל תשוקתנו וכל יגיעותינו וכל טרחותינו רק בשביל התכלית האחרון האמתי פרוצוף הטוב באמת.

רבנו של עולם, אתה לכד ידעת עצם הרחמנות שיש עלינו עכשו בדור הזה על כל עמך ישראל בכלליות, ובפרטיות על כל אחד ואחד מישראל. כי הכל חפצים ליראה את שמך, והכל תאבים ומשתוקקים ומצפים להקרב אליך באמת. וכל איש אשר יודע את נגעי לבבו מצפה ומחכה לרופא נאמן מנהיג אמתי, שיקרב אותו וירפא תחלואי נפשו ומכאוביו. ואין מי שיעמד בעדנו, כי לקחת ממנו מחמד עינינו, כל הצדיקי אמת ומנהיגים אמתיים. והסתרם פניך ממנו ואין לנו לא מנהיג ולא מנהל אמתי, שיוכל להנהיג אותנו, לקרבנו לעבודתך באמת.

מריה דעלמא כלא, אתה ידעת את מכאובנו, ואת צעקתנו שמעת מפנינו נוגשינו, קומה בעזרתנו בעת צרה הזאת, בעוקבא דמשיחא, בתקף מרירות גלות הנפש והגוף. כי אין לנו שום שכל ידעת איך לרצות ולפייס אותך ואיך לקרא אותך שתשיב פניך אלינו. אבינו שבשמים, חמל עלינו אבינו שבשמים אל תסתר פניך ממנו. מושל בכל, מלך על כל הארץ, שלח לנו מנהיג ומושל אמתי דקדושה, שיוכל להנהיג אותנו ברחמים, "פאשר ישא האומן את היוג", לקרבנו לעבודתך באמת. תן לנו מנהיג אמתי כמו משה רבנו, עליו

השלום. כי ישראל היו שקועים במצרים כמ"ט [בארבעים ותשעה] שערי טמאה, ולא היה אפשר שיצאו משם כי אם על ידי משה רבנו. וחמלת עליהם, וגורת על משה שילך משה ויגאלם, אף על פי שמשה רבנו מגדל ענותנותו היה מסתיר פניו, ולא רצה לקבל הממשלה והמנהיגות. אבל אתה חמלת על עמך ישראל, וגורת שילך בעל כרחו, והיית עמו תמיד עד שזכה לגאולם.

והנה עכשו בעונותינו, אנו שקועים בגלות יותר מגלות מצרים, ואתה יודע שאין מי שיוכל לעזר אותנו, כי אם מנהיג אמתי שיהיה בכחינת משה רבנו, עליו השלום. על כן רחם עלינו למען שמך, ושבר והפר פעסך מעלינו ושלח רחמנות בלב המנהיג האמת שיחמל עלינו, וישוב פניו אלינו, ויקבל המנהיגות והממשלה, וינהיג אותנו ברחמי, ויקרבנו לעבודתך באמת.

וזכנו ברחמיך הרבים לאמונה שלמה באמת, לאמונה הקדושה, להאמין בך ובצדיקיך האמתיים באמונה שלמה באמת. ותצילנו ברחמיך הרבים מאמונות נזביות, מאמונות של שטות והבל. ולא יהיה לנו שום אמונה פזבית, ולא נאמין בשום דבר שהוא מדרבי האמורי. ולא גלף בדרבניהם וחקותיהם, ולא נטה לבבנו אחר שטותיהם ושקרניהם, רק נזכה

ליקוטי	תפילה יח	תפילות	פא	ליקוטי	תפילה יט	תפילות	פב

לאמונה דקדושה בשלמות. לאמונה זכה ונקייה בך, יי אלהינו, ובצדיקיה האמתיים, ובתורתך הקדושה, בתורה שבכתב ותורה שבעל פה, ובקבליות עמך ישראל הקדוש. באמת ובלב שלם.

ובכן רחם עלינו, ושמרנו והצילנו ברחמיך הרבים ממנהיגי שקר, ממנהיגים אכזרים, מפרנסים המתגאים על הצבור שלא לשם שמים. הרודפים אחר הכבוד להנאתם ותולין ודיפתם ברחמנות, כאלו הם רוצים לרחם על העולם להנהיגם. אשר באמת הם רחוקים מזה, ואינם יכולים להנהיג את עצמן מכל שפן אחרים. ולא נתן להם הגדלה מן השמים כלל. רחם עלינו ברחמיך הרבים, והצילנו מהם ומהמונם, ותבטל ותשבר ותכניע גדלתם וממשלתם מן העולם.

ועזרנו ברחמיך הרבים, והצל אותי ואת זרעי וכל עמך בית ישראל מתאנה רעה הזאת של פרנסות ומנהיגות, שמרני והצילני ומלטני, שלא יעלה על לבי שום תאנה וקמדה ושום מחשבה כלל של פרנסות ומנהיגות וראשות והתנשאות, ולא ארדה אחר הכבוד לעולם.

ועזרני ברחמיך הרבים למענה, וזכני לשוב בתשובה שלמה לפניך מהרה, באמת ובלב שלם. ותן לפני לעשות רצונך, וכוף את יצרי להשתעבד לך,

ותתן לי כח וגבורה דקדושה לכבש את יצרי ולשבר תאוותי הרעות, ולהמשיך עצמי רק אל התכלית האמתית. ואזכה לקשט עצמי ולקשט אחרים הרבה לקרבם ולהכניסם לתוך הקדושה לקרבם אל התורה ואל העבודה האמתיות כרצונך הטוב.

וזכני ברחמיך הרבים לאהבת חכמים אמתיים, ואזכה לכבד אותם בכל מיני כבוד ופארה, ולמסור נפשי עבורם. ותתן לי כח לספר פי כל דוברי שקר, המבזים ומחזרפים אותם. ותעזרני להתגבר עליהם לנצחם ולשברם ולהשפילם ולהכניעם עד עפר.

חוס ורחמל עלי וזכני לבוא מהרה לכל מה שבקשתי מלפניך, ואזכה לבוא חיש קל מהרה אל התכלית האמתית לתכלית הטוב הנצחי. ומעטתה תהיה בעזרי, שלא אעשה עוד שום דבר שאינו בו השגת התכלית האמתית. ואבלה כל ימי ושנותי רק בשביל השגת התכלית האחרון האמתית, ותזכני להשיגו באמת, בחיים חיותי בגופי הזה, קדם שאסתלק מן העולם הזה. ותצילני שלא אצטרף להתגלגל, חס ושלום, בגוף אחר בשביל השגת התכלית הזה. רק אזכה להשיגו בעצמי בעולם הזה בחיים חיותי,

ברחמיך הרבים ובחסדיך הגדולים למענה ולמען הצדיקים האמתיים, ולא למעני כלל. ואזכה ברחמיך לחיי עולם הבא בלי שום צער גהנם וחבוט

הקבר. ותחנני ברחמיך לחיים טובים וארפים, לחיים נצחיים, לעולם שפלו טוב וכלו ארף. "פחסדך חייני ואשמרה עדות פיך, תודיעני אורח חיים שבע שמחות את פניך נעימות בימנך נצח, יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי".

תפילה יט

מיוסד על תורה י"ט בליקוטי מוהר"ן

"אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך". פתח פיך לאלם וזכני לסדר תפילתי לפניך, בלשון רחמים ותחנונים בלשון צח וזך, בלשון שמלאכי השרת משתמשין בו, בלשון שאוכל לעורר רחמיך האמתיים עלי, בשלמות לשון הקדש.

רבוננו של עולם, מלא רחמים וזכני ברחמיך הרבים לשלמות לשון הקדש, למען אזכה על ידי זה להפיל ולהכניע ולשבר כל התאוות רעות וכל המדות רעות הנמשכין משבעין עממין, אשר כל התאוות והמדות רעות שכינים להם ולא לנו, ובפרט תבערת המדורה של תאוות נאוף, תפצה להתגבר עלינו בכל עת. חוס ורחמל עלינו, וזכני להפיל ולהכניע ולבטל תבערת המדורה הזאת מעלינו ומצל גבולנו.

כי אתה ברחמיך בחרת בנו מכל העמים, ורוממתנו מכל הלשונות, ונתת לנו לחלוקנו שלמות לשון

הקדש, אשר בו בראת עולמך. כמו שכתוב: "בדבר יי שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם". ונתת לנו תורתך הקדושה על ידי משה נביאך בלשון הקדש, ובו נדברת עם כל נביאיך הנאמנים המדברים בשמך ברוח נבואה ורוח הקדש, אשר עם כלם דברת בלשון הקדש אשר היא כלילת לפי משוש לכל הארץ.

על בן באתי להפיל תחנותי לפניך יי אלהי ואלהי אבותי, יהמו נא מעיך עלי, תיקר נא נפשי בעיניך, שתעורר חסדיך האמתיים עלי, ותשפיע עלי ברחמיך הגדולים שלמות לשון הקדש, באפן שאזכה ברחמיך להתגבר על יצרי הרע, להכניע ולבטל ולבטל מעלי תבערת המדורה של תאוות נאוף. כי אתה ידעת יי אלהינו, כי תאנה זו היא עקר הנסיון והמחקלא, אשר רק בשביל זה באנו לעולם הזה, כדי להתנסות ולהצטרף בתאנה זו. כי רצונך הטוב היה לנסות אותנו בתאנה הזאת, אם יהא לנו כח להתגבר על יצרנו להכניע ולשבר תאוות גופנו, ולדבק עצמנו לשמך הגדול באמת כל ימי חיינו כדי להיטיב אחריתנו, למען תתפאר בנו בכל העולמות כשנזכה להכניע ולשבר ולבטל תאנה הזאת.

ובעזונותינו הרבים לא נזהרנו לעמוד בנסיון וצורף הזה פראוי. כמו שאמר דוד המלך עליו השלום: "בחנת לבי

ליקוטי	תפילה יט	תפילות	פג	ליקוטי	תפילה יט	תפילות	פד	
פקדת לילה צרפתינו כל תמצא, ומתי כל יעבר פיי", עד אשר פלו כגון חיינו ושנותינו באנחה, כי רק על-ידי זה סרנו ממצותיך וממשפטי הטובים. ובכל יום ויום יצרו של אדם מתגבר עליו ביותר. וברחמיך הרבים גלית לנו על ידי צדיקי הדור האמתיים עצות טובות להמלט מזה בשוב ואל תעשה כמעשה ובמחשבה. אבל לא נוהרנו לקיים מצותיך הטובות באמת, ולא שמרנו את המחשבה מבלבולים והרהורים ושטותים.	ושמירת הברית, מאחר ששניהם תלויים זה בזה.	על-כן באתי לשחר פניך יי אלהי הודיעני נא את דרכיך", ואדעה באיזה דרך אצפה למעלות האלו לשלמות לשון הקדש ולשמירת הברית, באופן שאצפה להתקרב אליך באמת, כי אתה ידעת כי אי אפשר להתקרב אליך באמת, כי אם על ידי שמשברין תאנה הזאת לגמרי, אשר היא הרע הפולל של כל השבעין אמות. ואנחנו בני ישראל עם קדוש, אנחנו בשרשנו אנו רחוקים לגמרי מתאנה רעה הזאת, ואין התאנה הזאת שיכת לנו כלל כי אם להם ולחלקם ולא לנו.	רבונו של עולם, חוסה על כבודך, וראה שפלותנו ובזיוגנו אשר ירדנו מטה מטה, ונפלנו בגלות של שבעין אמות על ידי תאנה רעה הזאת, אשר היא גרמה לנו כל הצרות וכל הגליות בכלל ובפרט שעברו עלינו כבר, ואשר עדין לא נצלנו מהם. ואם אמנם אנחנו בעצמנו יודעים מכל זה, ואף-על-פי-כן לא היינו נשמרים לגרש הרוח שטות של תאנה זו מקרבנו, הלא אתה ידעת כי בשר ודם אנחנו, ואתה ידעת יצרנו פי מחמר קרצנו. "הן פעון חוללתי, ובחטא יחמתיני אמי", אבל אתה גבור ורב להושיע, גדול העצה ורב העלילה" ואתה מסבות מתהפך, ויבדך כח וגבורה	וביךך לגדל ולחזק לכל", ואתה יכול למצא פי גם כן נקודות טובות, ולהאיר ולהשפיע עליהם באופן שיתגבר הטוב שבי על הרע שבי, עד שכל הרע הנאחז והנדבק בי יפול ויתבטל לגמרי, והטוב יתברר ויתגשא ויעלה וישלים את הלשון הקדש. עד שאצפה ברחמיך לברר כל הטוב שבעין הדעת טוב ורע, שהוא לשון תרגום. ולהכניע ולהפיל ולבטל את הרע שבו עד שלא יהיה שום כח להסטרוא אחרא ולכל הקלפות הנמשכין מזהמת הנפש הקדמוני לעלות דרך לשון תרגום להסית ולפתות אותנו, חס ושלום. רק תהיה פעורנו תמיד, ותשפיע עלינו ברחמיך חכמה ודעת ושכל דקדשה, באופן שלא יהיה להם שום כח לפתות אותנו, חס ושלום. ונצפה לגרש לגמרי רוח שטות של תאנה הזאת מקרבנו.	ובנונו של עולם, חוסה על כבודך, וראה שפלותנו ובזיוגנו אשר ירדנו מטה מטה, ונפלנו בגלות של שבעין אמות על ידי תאנה רעה הזאת, אשר היא גרמה לנו כל הצרות וכל הגליות בכלל ובפרט שעברו עלינו כבר, ואשר עדין לא נצלנו מהם. ואם אמנם אנחנו בעצמנו יודעים מכל זה, ואף-על-פי-כן לא היינו נשמרים לגרש הרוח שטות של תאנה זו מקרבנו, הלא אתה ידעת כי בשר ודם אנחנו, ואתה ידעת יצרנו פי מחמר קרצנו. "הן פעון חוללתי, ובחטא יחמתיני אמי", אבל אתה גבור ורב להושיע, גדול העצה ורב העלילה" ואתה מסבות מתהפך, ויבדך כח וגבורה	כמו שכתוב: "חס לפי בקרבי בתגיגי תבער אש. דברתי בלשוני". שתהיה בעזרי ותזכני לדבר כל דבורים הקדושים בחמימות גדול דקדשה והתלהבות הלב באמת. ואצפה לעורר רשפי שלהבת יה המשרש בקרבי בשרש נפשי ורוחי ונשמתי, הבער ולוהט להתקרב להשם יתברך, עד שאצפה לעסק תמיד בתורה ובקראת שמים ובתפלות ותחנונות ובקשות ושירות ותשבחות להשם יתברך. וכלם יהיו בדבורים חמים מעמק הלב, בקדשה ובטהרה בדבורים בוערים פאש לוהט. וכל דברי יהיו כגחלי אש באימה וביראה גדולה מספיד. ונצפה להמליך עלינו על כל רמ"ח אברינו ושק"ה גידינו כפחד וברעד ברתת וזיע, עד שאצפה שיהיו כל דבורי היוצאים מפי בבחינת שלמות לשון הקדש, ויתקרב כל חמימותי בהדבור של לשון הקדש. ועל ידי אש הקדושה הזאת של לשון הקדש, אצפה לשרף ולהכניע ולהפיל את כל האש הרע של תבערת המדורה של שבעין כוכבין, שהוא האש הרע של חמימות תאנות נאוף, באופן שיתבטל ממני תאנה רעה הזאת לגמרי מעתה ועד עולם. ויקים מקרא שכתוב: "מהאש יצאו והאש תאכלם. ראש מספי עמל שפתיהו יכסמו. ימוטו עליהם גחלים באש ופילים במהמרות כל יקומו". ואצפה להיות קדוש ופרוש לגמרי. ואצפה לכלי	ובנונו של עולם, חוסה על כבודך, וראה שפלותנו ובזיוגנו אשר ירדנו מטה מטה, ונפלנו בגלות של שבעין אמות על ידי תאנה רעה הזאת, אשר היא גרמה לנו כל הצרות וכל הגליות בכלל ובפרט שעברו עלינו כבר, ואשר עדין לא נצלנו מהם. ואם אמנם אנחנו בעצמנו יודעים מכל זה, ואף-על-פי-כן לא היינו נשמרים לגרש הרוח שטות של תאנה זו מקרבנו, הלא אתה ידעת כי בשר ודם אנחנו, ואתה ידעת יצרנו פי מחמר קרצנו. "הן פעון חוללתי, ובחטא יחמתיני אמי", אבל אתה גבור ורב להושיע, גדול העצה ורב העלילה" ואתה מסבות מתהפך, ויבדך כח וגבורה	כמו שכתוב: "חס לפי בקרבי בתגיגי תבער אש. דברתי בלשוני". שתהיה בעזרי ותזכני לדבר כל דבורים הקדושים בחמימות גדול דקדשה והתלהבות הלב באמת. ואצפה לעורר רשפי שלהבת יה המשרש בקרבי בשרש נפשי ורוחי ונשמתי, הבער ולוהט להתקרב להשם יתברך, עד שאצפה לעסק תמיד בתורה ובקראת שמים ובתפלות ותחנונות ובקשות ושירות ותשבחות להשם יתברך. וכלם יהיו בדבורים חמים מעמק הלב, בקדשה ובטהרה בדבורים בוערים פאש לוהט. וכל דברי יהיו כגחלי אש באימה וביראה גדולה מספיד. ונצפה להמליך עלינו על כל רמ"ח אברינו ושק"ה גידינו כפחד וברעד ברתת וזיע, עד שאצפה שיהיו כל דבורי היוצאים מפי בבחינת שלמות לשון הקדש, ויתקרב כל חמימותי בהדבור של לשון הקדש. ועל ידי אש הקדושה הזאת של לשון הקדש, אצפה לשרף ולהכניע ולהפיל את כל האש הרע של תבערת המדורה של שבעין כוכבין, שהוא האש הרע של חמימות תאנות נאוף, באופן שיתבטל ממני תאנה רעה הזאת לגמרי מעתה ועד עולם. ויקים מקרא שכתוב: "מהאש יצאו והאש תאכלם. ראש מספי עמל שפתיהו יכסמו. ימוטו עליהם גחלים באש ופילים במהמרות כל יקומו". ואצפה להיות קדוש ופרוש לגמרי. ואצפה לכלי

ליקוטי תפילה יט	תפילות פה	ליקוטי תפילות	תפילה יט	ליקוטי תפילות	תפילות פה

להזדקק לזה כי אם בשביל קיום העולם לבד, בקדשה ובטהרה פאמת, פרצונך הטוב.

ותצילני ברחמיך הרבים מהרהורים רעים ומחלומות רעים, ותהא מטתי שלמה לפניך. ותזכני למעט בשנה ותדמה. ואפלו מעט השנה שאני מקרה לישן בשביל קיום הגוף, אזכה שיהיה בקדשה ובטהרה ושנתי תערב לי. ואזכה לישן תמיד מתוך מחשבות והרהורי תורה ומתוך שמחה. ואזכה לקרות קריאת שמע שעל המטה בקדשה גדולה ובמסירת נפש ובכונת הלב באמת פראוי, באפן שאזכה להרג כל המחבלים ומזיקין וכל הסטרין אחרנין על ידי קריאת שמע שעל המטה.

ואזכה שתכלל נפשי ורוחי ונשמותי בתוך כלליות נפשות הקדושים של בני ישראל, ובתוכם תעלה נפשי עמהם אליך בשעת שנתי. ותהיה נפשי פקודה ומסורה בידך לבד. כמו שכתוב: "בידך אפקיד רוחי, פדיתי אותי יי אל אמת". וברחמיך הרבים תגרוש מפשעי כל מיני מחבלים וסטרין אחרנין החפצים להתאחזו בה, חס ושלום. ותחמל על נפשי האמללה והעלובה, ותהיה בעזרה שתוכל לעלות בשלום אליך בשעת שנה, ולשוב בשלום לתוך גופי בעת התעוררות השנה, באפן שאזכה לשנה דקדשה, שנה טובה ומתוקה וערכה,

שנה של חיים. ותזכני לחלומות טובים, חלומות צודקים ואמתיים, חלומות קדושים הבאים על ידי מלאכים קדושים אמתיים. ותצילני ברחמיך הרבים מחלומות של שקר, מחלומות הבאים על-ידי שדים, חס ושלום, מחלומות מעררבים, מחלומות של שוא והבל. ובכן תרחם עלי בחמלתך הגדולה, ותשמרני ותצילני בחסדיך הגדולים ממקרה לילה, חס ושלום, שלא יארע לי שום מקרה לא פיום ולא פלילה. רק אזכה לישן בקדשה ובטהרה, "בטוב אלין אקיץ ברחמים".

אבינו אב הרחמן, מלא רחמים רבים וחסדים גדולים ועצומים תמיד, צופה מרחוק להטיב אחריתנו, חוס וחמל נא עלינו, המון מעיד ורחמיך יעוררו עלינו, חמל עלינו ועל עוללנו וטפינו, והצל אותי ואת כל עמך בית ישראל ממקרה לילה. פי אתה ידעת את עצם הפגם הגדול והנורא הנוגע בכל העולמות למעלה למעלה, על ידי מקרה לילה, חס ושלום. אשר על ידי זה חרבה עירנו ושמים בית מקדשנו, ונטל כבוד מבית חיינו, ונתרחקנו מעל אדמתנו, ונתפזרנו בין הגוים, ונדחנו בארבע כנפות הארץ.

חמל על שארית עמך בית ישראל, חמל על עניי הצאן, צאן נדח ואין מקפיץ. מלך רחמן רחם עלינו, טוב ומטיב הדרש לנו, שובה עלינו בהמון

רחמיך בגלל אבות שעשו רצונך, ואמר לצרותינו די. וזכנו ברחמיך הרבים, ותשמרנו ותצילנו מעתה ממקרה לילה, ושמר צאתנו ובואנו לחיים ושלום מעתה ועד עולם. ונזכה להיות נשמרים מכל דבר רע, שלא נהרהר ביום, ולא נבוא לידי טמאה פלילה, חס ושלום, ונזכה שתהיה מחשבתנו קדושה וטהורה תמיד.

ובכן תזכנו ברחמיך הרבים, שתהיה אכילתנו בקדשה ובטהרה בלי שום תאנה גשמיות כלל. ותתן לנו פח לעורר התנוצצות האותיות הקדושים של כ"ח אותן דמעשה בראשית שמלבש בכל דבר שבעולם, עד שכל אכילתנו ושתיתנו וכל סעדתנו ותענוגנו יהיה רק מהתנוצצות האותיות הקדושים לבד שיש באותו הדבר, שאנו אוכלים ושותים או מתענגים ממנו. ועל-ידי זה נזכה ללב טוב, שלבי יהיה מאיר בקדשה גדולה על-ידי שיזכה להנות וליון רק מהתנוצצות האותיות של פח מעשה בראשית שיש בכל דבר.

ותהיה בעזרי, ותשמרני ותצילני תמיד שלא אהנה מהעולם הזה בלא פרקה. ונזכה לברך על כל דבר שנאכל ונהנה, פרקה תחלה וסוף בכונה עצומה, בכונה קדושה וטהורה לשמך הגדול והקדוש ותברך לעד. וכל הברכות והודאות ושירות

ותשבחות שלנו כלם יהיו בשלמות בכחינת שלמות לשון הקדש על-ידי לשון תרגום, באפן שנוזפה לעורר פח מעשי יי שהם הל"ב אלהים של מעשה בראשית, שהם האותיות המלבשין בכל דבר שבעולם אשר על ידם בראת פרצונך הטוב כל הדברים שבעולם מגדול ועד קטן. ובראת כל דבר משנה מחברו במראה וטעם ותמונה אחרת, כפי אותיות התורה הקדושה שהכנסת בכל דבר כפי רצונך הטוב, פאשר שערך ומדדת ושקלת בחכמתך הקדושה. "מה רבו מעשי יי, כלם בחכמה עשית, מלאה הארץ קנייך, ועתה יגדל נא פח אדני פאשר דברת לאמור".

עשה למענך ולמען כבודך ולמען אותיות הקדושים שלך המלבשין בכל דבר, שתתן לנו פח ברחמיך הרבים לעורר תמיד פח האותיות של מעשה בראשית שמלבש בכל דבר שבעולם, ולא גלך אחר שרירות לבנו, ונמעט תאות טבענו, שלא יהיה לנו שום תאנה גשמיות של הגוף לשום דבר שבעולם כלל. וכל אכילתנו ושתיתנו וכל הנאתנו ותענוגנו יהיה רק מהתנוצצות האותיות שיש בכל דבר שבעולם בלי שום תאנה הגוף כלל. ועל-ידי זה תשלח פרקה בזמנונו, ונזכה לשביעה דקדשה שיהיה שביעה במעינו לאכל מעט ולשבע רק מהתנוצצות האותיות הקדושים של

תקון הכפלי

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים

הריני מקושר עצמי בפאמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שפדורנו ולכל הצדיקים האמתיים שוכני עפר קדושים אשר בארץ המה ויפטר לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן בן פינא זכותו תפן עלינו, אמן.

והריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדהילו ורחימו על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל: לכו נרננה ליהוה. נריעה לצור ישענו: ונקדמה פניו בתודה בזמירות נריע לו: כי אל גדול יהוה. ומלך גדול על-כל-אלהים:

מז * מכתם לדוד שמרני אל כיי- חסיתי בך: * אמרת ליהוה אדוני אתה טובתי בל-עליך: * לקדושים אשר-בארץ המה ואדירי בל-חפצי- כם: * ירבו עצבותם אחר מהרו בל- אסוף נספיהם מדם ובל-אשא את- שמותם על-שפתי: * יהוה מנת-חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי: * חבלים נפלו-לי בנעמים אף-נחלת שפרה עלי: * אברך את-יהוה אשר יעצני אף-לילות פרוני כליותי: * שויתי יהוה לנגדי תמיד פי מימיני בל- אמוט: * לכן שמח לפי ויגל בבודי אף-בשרי ישפן לכטח: * פי לא- תעזב נפשי לשאול לא-תתן חסדך חסידך לראות שחת: * תודיעני ארח חיים שבע שמחות את-פניך נעמות בימיך נצח:

כב * לדוד משפיל אשרי נשוי-פשע פסוי חטאה: * אשרי-אדם לא

יחשב יהוה לו עון ואין ברוחו רמיה: * כיהחורשתי בלו עצמי פשאתי בל- היום: * פי יומם ולילה תכבד עלי: * דוד נהפך לשדי בחרבני קיץ סלה: * חטאתי אודיעך ועוני לא-כסיתי אמרתי אודה עלי פשעי ליהוה ואתה נשאת עון חטאתי סלה: * על-זאת יתפלל בל-חסיד | אליך לעת מצא רק לשטף מים רבים אליו לא גיעו: * אתה | סתר לי מצר תצרני גיי פלט * חסדך בל-חסידי | אליך לעת מצא רק בדרך-ונו תלך איעצה עליך עיני: * אל-תהיו | פסוס כפרד אין הבין במתג-ורסן עדני לכלום בל קרב אליך: * רבים מכאובים לרשע והבוטח ביהוה חסד יסוכבנו: * שמחו ביהוה וגילו צדיקים והרננו בל-ישרי-לב:

מזא * למנצח מזמור לדוד: * אשרי משפיל אל-דל ביום רעה ימלטהו יהוה: * יהוה | ישמרהו ויחיהו אשר ואשר בארץ ואל-תתנהו בנפש איביו: * יהוה יסעדנו על-ערש דני בל-משפכו הפכת בחילו: * אני אמרתי יהוה חנני רפאה נפשי כיי- חטאתי לך: * אויבי יאמרו רע לי מתי זמות ואבד שמו: * ואם-בא לראות | שוא ידבר לבו יקבץ-און לו יצא לחוץ ידבר: * יחד עלי יתלחשו בל- שנאי עלי | יהשכו רעה לי: * דבר- בליעל יצוק בו ואשר שכב לא-יוסף לקום: * גם-איש שלומי | אשר- בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי

עקב: * ואתה יהוה חנני והקימני ואשלמה להם: * בזאת ידעתי כיי- חפצת בי פי לא-ירע איבני עלי: * ואני בתמי תמכת בי ותצילני לפניך לעולם: * ברוך יהוה | אלהי ישראל מהעולם ועד העולם אמן | ואמן:

מב * למנצח משפיל לבני-קרח: * כאל תערג על-אפיקי-מים בן נפשי תערג אליך אלהים: * צמאה נפשי | לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים: * היתה-לי דמעתי לחם יומם ולילה באמור אלי בל-היום איה אליהך: * אלה אזכרה | ואשפכה עלי | נפשי כיי אעבר | בסף אדדם עד-בית אלהים בקול-רנה ותודה המון חוגג: * מה-תשתוחחי נפשי ותחמי עלי הוחילי לאלהים כיי-עוד אודנו ישועות פניו: * אלהי עלי נפשי תשתוחח על-פן אזכרך מארץ נהרן וחרמונים מהר מצער: * תהום-אל-תהום קורא לקול צנורך בל-משברך וגלך עלי עברו: * יומם | יצוה יהוה | חסדו ובלילה שירה עמי תפלה לאל חיי: * אומרה | לאל סלעי למה שכחתי למה-קדר אלך בלחץ אויב: * ברצח | בעצמותי חרפוני צוררי באמרם אלי בל-היום איה אליהך: * מה-תשתוחחי | נפשי ומה-תחמי עלי הוחילי לאלהים כיי- עוד אודנו ישועת פני ואלהי:

מג * למנצח אל-תשחת לדוד מכתם בשלח שאול וישמרו את-הבית

להמיתו: * הצילני מאיבי | אלהי ממחוקמי תשגבני: * הצילני מפעלי און ומאנשי דמים הושיעני: * פי הנה ארכו לנפשי נגורו עלי עזים לא- פשעי ולא-חטאתי יהוה: * בל-עון ירצון ויכוננו עונה לקראתי וראה: * ואתה יהוה-אלהים | צבאות אלהי ישראל הקיצה לפקד בל-הגונים אל- תחן בל-בגדי און סלה: * ושובו לערב יחמו כפלב ויסוכבו עיר: * הנה | יביעון בפייהם חרבות בשפתותיהם כיימי שמע: * ואתה יהוה תשחק-למו תלעג לכל-גוים: * יעזו אליך אשמרה כיי-אלהים משגבי: * אלהי חסדו חסדי יקדמני אלהים יראני בשררי: * אל-תהרגם | פן-ישכחו עמי הניעמו בחילך והורידמו מגבנו אדני: * חטאת-פימו דבר-שפתימו וילכדו בגאונם ומאלה ומפחש יספרו: * פלה בחמה פלה ואינמו וידעו כיי-אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה: * ושובו לערב יחמו כפלב ויסוכבו עיר: * המה יעוון יניעון לאכל אם-לא ישבעו וילינו: * ואני | אשר עזך וארגן לבקר חסדך כיהיית משגב לי ומנוס ביום צר-לי: * עזי אליך אומרה כיי-אלהים משגבי אלהי חסדי:

עז * למנצח על-היחוד ידותון לאסף מזמור: * קולי אל-אלהים ואצעקה קולי אל-אלהים והאזין אלי: * ביום צרתי אדני דרשתי ידי | לילה נגרה ולא תפוג מאנה הנחם

נפשי: ה אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהְיֶה
אֲשִׁיחָה | וְתַעֲטֹף רוּחִי סֵלָה: ה אֶחֱזֶק
שְׁמֹרוֹת עֵינַי נִפְעָמָתִי וְלֹא אֲדַבֵּר:
ו חֲשַׁבְתִּי יָמַיּוֹם מִקֵּדָם שָׁנוֹת עֹלָמִים:
ז אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בְּלִילָה עִם-לִלְכָבִי
אֲשִׁיחָה וּיְחַפֵּשׂ רוּחִי: ה הַלְעֹלָמִים
זִנְחָה | אֲדַגֵּי וְלֹא-יִסִּיף לְרַצוֹת עוֹד:
ט הָאֶפֶס לְנֹצַח חֲסִדוֹ גָּמַר אֲמַר לְדָר
וְדָר: ה הִשְׁכַּח חֲנוּת אֵל אִם-קָפַץ בְּאֶף
רַחֲמָיו סֵלָה: יא וְאִמַּר חֲלוּתִי הִיא
שָׁנוֹת יְמַיִן עֲלוּן: יב אֲפִיר אֶזְכּוֹר
מַעַלְלֵי-יָהּ פִּי-אֶזְכְּרָה מִקֵּדָם פְּלֹאֶף:
יג וְהִגִּיתִי בְּכָל-פְּעֻלָּךְ וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ
אֲשִׁיחָה: יד אֱלֹהִים בְּקֹדֶשׁ דְּרַבָּךְ מִי-
אֵל גְּדוֹל כְּאֱלֹהִים: טו אַתָּה הָאֵל עֲשֵׂה
פְּלֹא הַדּוֹעֵת בַּעֲמִים עֲזָף: טז גְּאֻלַּת
בְּזוֹרַע עֲמָךְ בְּגִי-יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֵלָה:
יז רְאוּף מַיִם | אֱלֹהִים רְאוּף מַיִם יַחֲלוּ
אֶף יִרְגְּזוּ תַהֲמוֹת: יח זָרְמוּ מַיִם | עֲבוֹת
קוֹל גִּתְּנוּ שְׁחָקִים אַף-חֲצֻצִיךָ יִתְהַלְכוּ:
יט קוֹל רַעֲמָךְ | בַּגִּלְגַּל הָאֵירוּ בְּרָקִים
תִּכַּל רִגְזָה וְתַרְעֵשׂ הָאָרֶץ: כ פִּים דְּרַבָּךְ
וַשְׁבִּילֶךָ וְשִׁבְלֶךָ בְּמַיִם רַבִּים וְעַקְבוֹתֶיךָ
לֹא נִדְּעוּ: כא נְחִית כִּצְאֹן עֲמָךְ בִּיד-
מִשָּׁה וְאַחֲרָן:
כב * תַּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ-הָאֱלֹהִים אֲדַגֵּי
מְעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָנוּ בְּדָר וְדָר:
כג בְּטָרָם | הָרִים יָלְדוּ וְתַחֲלוּל אָרֶץ
וְתַבַּל וּמַעֲוֹלָם עַד-עֹלָם אַתָּה אֵל:
כד תִּשָּׁב אֲנוּשׁ עַד-דִּבְכָּא וְתֵאמַר שׁוּבוּ
בְּגִי-אָדָם: ד הִי אֵלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ
כָּנוּם אֶתְמוּל כִּי יַעֲבֹר וְאֶשְׁמֹרָה
כְּלִילָה: ה זַרְמָתָם שָׁנָה יְהִי פְּכָר

מִסִּפְרָ כְּמַעֲט וְגָרִים כָּה: יא וְיִתְהַלְכוּ
מִגִּי אֶל-גִּי מִמַּמְלַכָּה אֶל-עַם אַחֵר:
יב לֹא-הִינִיחָ אָדָם לַעֲשָׂקֶם וְיִזְכַּח
עֲלֵיהֶם מַלְכִּים: טו אֶל-תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחִי
וְלִנְכִיאי אֶל-תִּרְעוּ: טז וַיִּקְרָא רַעֲב עַל-
הָאָרֶץ כָּל-מִטְּהַלְחָם שְׂכָר: ה שְׁלַח
לְפָנֶיהֶם אִישׁ לְעֹבֵד גַּמְכָר יוֹסֵף:
יז עָנָו בְּכַבֵּל רִגְלוֹ וּרְגָלוֹ בְּחֹזֶל בָּאָה
נַפְשׁוֹ: יח עַד-עַתָּה בֹּא-דְבַרְךָ אִמְרַת
יְהוָה צִרְפַּתְהוּ: כ שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתְּיָהוּ
מַשָּׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ: כא שָׁמוּ אֲדוֹן
לְבֵיתוֹ וּמַשָּׁל בְּכָל-קִנְיָנוֹ: כב לְאִסֹּר
שָׁרְיוֹ בְּנַפְשׁוֹ וּזְקִנְיוֹ יַחֲכֹם: כג וַיִּבְאֵר
יִשְׂרָאֵל מַצְרַיִם וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ-חֵם:
כד וַיִּסְפָּר אֶת-עַמּוֹ מֵאֵד וַיַּעֲצַמְהוּ
מַצְרַיִם: כה הִפְךָ לָכֶם לִשְׂנֵא עֲמֹו
לְהַתְנַבֵּל בְּעַבְדֵי-וֹ: כו שְׁלַח מִשָּׁה עַבְדּוֹ
אַהֲרֹן אֲשֶׁר בְּחֹרֶ-בוֹ: כז שְׁמוֹ-כֶם דְּבַרִּי
אֲתוֹתַי וּמִפְתִּים בְּאָרֶץ חֵם: כח שְׁלַח
חֶשֶׁךְ וַיַּחֲשֹׁךְ וְלֹא-מָרוּ אֶת-דְּבָרֵי דְבַרִּי:
כט הִפְךָ אֶת-מִימֵיהֶם לְדָם וְלִמַּת אֶת-
דְּגָתָם: ל שַׁרְץ אֲרָצָם צִפְרָדַעִים בְּחֹרֵי
מַלְכֵיהֶם: לא אֲמַר וַיִּבְאֵר עָרַב כְּנָיִם
בְּכָל-גְבוּלָם: לב נָתַן גִּשְׁמֵיהֶם בְּרֹד אֵשׁ
לְהַבּוֹת בְּאֲרָצָם: לד וַיַּךְ גִּפְנוֹם וְתֵאנַתָּם
וַיִּשְׁפֹּר עַץ גְבוּלָם: לה אֲמַר וַיִּבְאֵר
אֲרָבָה וְזָלַק וְאִין מִסְפָּר: לו וַיֵּאכַל
כָּל-עֹשֶׂב בְּאֲרָצָם וַיֵּאכַל פְּרִי אֲדָמָתָם:
לז וַיַּךְ כָּל-בְּכוֹר בְּאֲרָצָם וְאֲשִׁית לְכָל-
אוֹנָם: לח וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וּזְהָב וְאִין
בְּשַׁבְטָיו כּוֹשֵׁל: לח שְׁמַח מַצְרַיִם
בְּצִאתָם פִּי-נִפְלַ פַּחְדָּם עֲלֵיהֶם:
לט פִּרְשׁ עֲנָן לְמִסְפָּ וְאֵשׁ לְהָאִיר לִילָה:

מ שָׂאל וַיִּבְאֵר שְׁלוֹ וְלַחַם שְׁמַיִם
יִשְׁבִּיעֵם: מא פָּתַח צוּר וַיִּזְכּוּ מַיִם
הִלְכוּ בְּצִיּוֹת נְהָר: מב פִּי-זָכַר אֶת-דְּבַר
קֹדְשׁוֹ אֶת-אֲבָרְהָם עַבְדּוֹ: מג וַיּוֹצֵא
עַמּוֹ בְּשִׁשּׁוֹן בְּרִנָּה אֶת-בְּחֵירָיו:
מד וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם וַיַּעֲמַל
לְאֵמִים יִירָשׁוּ: מה בְּעַבְדּוֹ | וַשְׁמָרוּ
חֲקָיו וְתוֹרָתוֹ יִבְצְרוּ הַלְלוּיָהּ:
מז קַלְז * עַל נְהָרוֹת | כָּכָל שָׁם יִשְׁכְּנוּ
גם-בְּכִינוֹ כְּזִכְרָנוּ אֶת-צִיּוֹן:
כ ט עַל-עַרְבִים בְּתוֹכָה תְּלִינוּ כְּנֹרוֹתֵינוּ:
ג כִּי שָׁם שְׁאֲלוֹנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבַר-שִׁיר
וְתוֹלְלֵינוּ שְׁמַחָה שִׁירוֹ לָנוּ מִשִּׁיר
צִיּוֹן: ד אִיךְ נָשִׁיר אֶת-שִׁירֵי-יְהוָה עַל
אֲדָמַת נֶכֶר: ה אִם-אֶשְׁכַּחךָ יְרוּשָׁלַם
תִּשְׁפַח יְמִינִי: ו תִּדְבַק-לִשְׁוֹנִי | לְחַפֵּי
אִם-לֹא אֶזְכְּרֶכִי אִם-לֹא אַעֲלֶה אֶת-
יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׁמַחְתִּי: ז זָכַר
יְהוָה | לְכִנֵּי אֲדוּם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם
הָאֲמָרִים עָרוּ | עָרוּ עַד הַיּוֹסֵד כָּה:
ח בַּת-כָּכָל הַשְׂדוּדָה אֲשֶׁרִי שִׁישְׁלַם-לְךָ
אֶת-גְּמוּלָךְ שְׁגַמְלַת לָנוּ: ט אֲשֶׁרִי |
שִׂיאָחוּ וְנִפְץ אֶת-עֲלָלֶיךָ אֶל-הַסֵּלַע:
כ ט הַלְלוּיָהּ | הַלְלוּ-אֵל בְּקֹדֶשׁוֹ הַלְלוּהוּ
בְּרַקִיעַ עֲזוֹ: ב הַלְלוּהוּ בַּגְּבוּרָתִיו
הַלְלוּהוּ פֶרַח גְּדוֹל: ג הַלְלוּהוּ בְּתַקְעַת שׁוֹפָר
הַלְלוּהוּ בַּנְּבֵל וּכְבוֹר: ד הַלְלוּהוּ בַּתֶּף
וּמְחוּל הַלְלוּהוּ בְּמִנְיָם וְעִגְבָּ: ה הַלְלוּהוּ
בְּצִלְצְלֵי-שִׁמְעַת הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה:
ו כָּל הַנְּשֻׁמָה תִהְלַל יָהּ הַלְלוּיָהּ:
ז יִתֵּן מַצִּיץ וְשִׁיעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹב יְהוָה
שְׁבוֹת עֲמוֹ, יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל: ח תְּהַשְׁעַת
צְדִיקִים מִיְהוָה. מַעֲוָם קַעַת צָרָה: ט וַיַּעֲזֹרָם יְהוָה
וַיִּפְלְטֵם. יִפְלְטֵם מִרְשָׁעִים וְיוֹשִׁעֵם כִּי חֲסוּ בוֹ:

לקומי

איה מקום כבודו יב

מוהר"ן הניניא

ב

וְזֶה בְּחִינַת מְאֹרֵת נִבְרָא הָעוֹלָם. וְהֵלֵא בְּמֵאמְרֵי אַחַד יוֹכֵל לְהַבְרִיאָתָהּ? אֵלֶּא כְּשֶׁבִיל שֶׁכֵּן נִבְרָא בְּעֶשְׂרֵה מְאֹרֵת. וְכָל מֵאמְרֵי וּמֵאמְרֵי יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת כְּבוֹד מִיְהוָה, שֶׁהוּא שְׂרָשׁוֹ, כִּי הַכְּבוֹד הוּא שְׂרָשׁ הַכֹּל כְּגֹל. וְזֶה בְּחִינַת (הַחֵלֶם טו): וְכִיחַלְכוּ כָּלוּ אוֹמֵר כְּבוֹד - שֶׁכָּבֵל מֵאמְרֵי מִלְכֵּשׁ בּוֹ כְּבוֹדוֹ יִתְבַרֵּךְ, שְׁעֵלִי יוֹהֵה נִבְרָא הָעוֹלָם, כִּי מֵלֵא כָּל הָאֲרֶזִים כְּבוֹדוֹ (שִׁיעִיף טו); וְאַפְלוּ כְּעִבְרוֹת דִּבְרֵים רַעִים, חֵם וְשִׁלּוֹם, שְׂשֵׁם אִין כְּבוֹדוֹ יִתְבַרֵּךְ, בְּבְחִינַת (שִׁיעִיף טו): וְכִבּוֹד לְאַחַר לֵאמֹן; שֵׁשׁ גְּבוּל לְהַכְּבֹד שְׁלֵא יִחַפְּשֵׁם לְשֵׁם, וְאַחֲרֵי־עַלְפֵי שְׁמֵאל כָּל הָאֲרֶזִים כְּבוֹדוֹ, עִם כָּל זֶה יֵשׁ גְּבוּל מִשְׁנַעֵי לְמִקְוֹת כְּגֹל, שְׁלֵא יֵצֵא לְשֵׁם, בְּבְחִינַת: וְכִבּוֹד לְאַחַר לֵאמֹן כְּגֹל. וְיֵשׁ גְּבוּל לְכָל כְּבוֹד וְכִבּוֹד, שְׁמִלְכֵשׁ כְּכָל מֵאמְרֵי וּמֵאמְרֵי מְעֶשְׂרֵה מְאֹרֵת כְּגֹל, שְׁלֵא יִחַפְּשֵׁם לְמִקְוֹת הַחַיּוֹנִים כְּגֹל:

אָבֵל דַּע, כִּי אֲחֵי־עֵלְפִירִין בְּנֵי־אֵם הֵם מְקַבְּלִים חַיִּית מִמֶּנּוּ יִתְבַרֵּךְ, וְאַפְלוּ מִקְוֹת הַמְּטַנְפִּים אוֹ פְּתֵי עִבְדוּתְהוֹה צָרִיכִין גְּמִיזִין לְקַבֵּל חַיִּית מִמֶּנּוּ יִתְבַרֵּךְ. אֵךְ דַּע, כִּי הֵם מְקַבְּלִים מִבְּחִינַת מֵאמְרֵי סְתוּם, שֶׁהוּא בְּרֵאשִׁית מֵאמְרֵי סְתוּם (עַי הַאֲמֵן שֶׁבַח קַי. דַּח טו סוּס סוּס סוּס סוּס סוּס), שֶׁהוּא כּוֹלֵל כָּל הַמְּאֹרֹת, וְכָל מְקַבְּלִים חַיִּית מִמֶּנּוּ. וְהַכְּבוֹד שֶׁל הַמֵּאמְרֵי סְתוּם הוּא סְתוּם וְנֶעְלָם בְּחִבְלֵי הַהִסְתַּרְתָּהּ, וּמֵשֶׁם הֵם מְקַבְּלִין חַיִּית, כִּי בְּבְחִינַת הַכְּבוֹד וְהַמְּאֹרֹת הַמְּתַנְפֵּים אוֹ אֲפֶשֶׁר לָהֶם לְקַבֵּל חַיִּית מִשָּׁם, בְּבְחִינַת: וְכִבּוֹד לְאַחַר לֵאמֹן כְּגֹל, רַק הַמֵּאמְרֵי סְתוּם, שֶׁהוּא נִסְתָּר בְּחִבְלֵי הַהִסְתַּרְתָּהּ, מִשָּׁם מְקַבְּלִין חַיִּית. וְדַבָּר זֶה אוֹ אֲפֶשֶׁר לְהִבִּין, וְאִסּוּר לְתַרְגְּמוֹ כֵּהָ כָּל:

וְעֵלְפִין כְּשֶׂאָרֵם נוֹפֵל, חֵם וְשִׁלּוֹם, לְבְחִינַת מִקְוֹת אֵלוֹ, דְּהֵנוּ לְבְחִינַת מִקְוֹת הַמְּטַנְפִּים, וְנוֹפֵל לְסַפְקוֹת וְהַרְהוּרִים וְכַבְלֵימִים גְּדוּלִים, וְאוֹ מִתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל עַל עֲצָמוֹ, וְרוֹאֵה שְׂרַחֲזֵק מֵאֵד מִכְּבוֹדוֹ יִתְבַרֵּךְ, וְשׂוֹאֵל וּמִבְקֵשׁ אִיהַ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, מֵאַהֲרָ שְׂרוּאָה בְּעֲצָמוֹ שְׂרַחֲזֵק מִכְּבוֹדוֹ יִתְבַרֵּךְ, מֵאַהֲרָ שְׁנַפֵּל לְמִקְוֹת כְּאֵלוֹ, רְחִמָא לְצִלּוֹ, וְזֶה הוּא עֶשֶׂר תְּקִינָה וְעֵלְתוֹ, בְּבְחִינַת יִרְדָּה תְּכִלִּית הָעֲלִיָּה, הַמּוֹכֵחַ בְּסָפְרִים, כִּי "אִיהַ" מְקוֹם כְּבוֹדוֹ - זֶה בְּחִינַת הַכְּבוֹד עֲלִיּוֹן שֶׁל הַמֵּאמְרֵי הָעֲלִיּוֹן, דְּהֵנוּ הַמֵּאמְרֵי סְתוּם בְּרֵאשִׁית כְּגֹל, שְׂשֵׁם מִשְׁךְ חַיִּית לְמִקְוֹת הָאֵלוֹ. וְנִצְנָא, כְּשֶׁמִּבְקֵשׁ וּמַחֲפֵשׁ "אִיהַ" מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, כִּי בְּעֲצָמוֹ הוּא חוֹזֵר וְעוֹלָה אֶל הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת "אִיהַ", שְׁמִנְגֵל הַסְּתַרְתָּהּ וְהָעֲלָמוֹ הוּא מִתְּהַה מְקוֹמֹת הַלָּלוֹ, וְעַכְשָׁו עֲלִיָּדִי שֶׁהוּא גֵּפֵל לְשֵׁם, וְאוֹ מִבְקֵשׁ "אִיהַ" מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, וְכִי חוֹזֵר וְנוֹדֵק עֲצָמוֹ לְשֵׁם, וּמִתְּהַה אֶת גְּפִילָתוֹ, וְעוֹלָה בְּחִבְלֵי הָעֲלִיָּה:

וְזֶה בְּחִינַת קָרְבַּן עוֹלָה, שְׂמִכְפָּר עַל הַרְהוּרֵי הַלֵּב, כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְרוֹנֵם לְכַרְכָּה (פִּיר וְקִיא ט"ו), כְּמוֹ שְׂכַתוֹב: וְהָעוֹלָה עַל רִחְקֵם - שְׁעוֹלָה מִכַּפַּר הַרְהוּרֵי. כִּי יֵשׁ בְּחִינַת (הַחֵלֶם טו): לְבִי סְתוּרְתִי; כִּי יֵשׁ קֶלֶפַּת, שֶׁהִיא מְעַקֵּת וְנוֹסֶפֶת הַלֵּב בְּעִקְוֵימֵם וְסַבְיִים וְכַבְלֵימִים הַרְבֵּה, וְהִיא חַיִּית קֶלֶפֶת נְגַה, וְעֵלְפִין נִקְרָא סְתוּרְתִי, תְּרוּםָה שֶׁל סָבִיב: סְתוּר סְתוּר, בְּחִינַת (חִסְקָל א): וְנָגַה לוֹ סָבִיב, כִּי הִיא בְּחִינַת תְּרוּמָה, כְּמוֹכֵי (עַי לְבִישׁ א' א' טו), וְעֵלְפִין כְּחֵיב

כְּלִשׁוֹן תְּרוּמָה. וְכִשְׂאָרֵם נוֹפֵל לְשֵׁם, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִקְוֹת הַמְּטַנְפִּים, וְאוֹ מִבְקֵשׁ וְצוֹקֵק "אִיהַ" מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, וְזֶה בְּעֲצָמוֹ תְּקִינָה, כִּי חוֹזֵר וְשׁוֹב אֶל הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת "אִיהַ" כְּגֹל. וְזֶהוּ בְּחִינַת עוֹלָה, בְּחִינַת (בְּרַשִׁית טו): "אִיהַ" הִשָּׁה לְעוֹלָה; שְׂכַחַת "אִיהַ" הִיא בְּחִינַת שֶׁהָעוֹלָה, לְחֶסֶד וְלִכְפָּר תְּרַחֵר הַלֵּב, שְׂבֵא מִמְקוֹמֹת הַמְּטַנְפִּים כְּגֹל, כִּי עֲלִיָּדִי בְּחִינַת "אִיהַ" נִחְמָק וְעוֹלָה מִשָּׁם כְּגֹל:

וְזֶה בְּחִינַת מֵה שְׂמוּכָא בְּסוֹף תְּקוּנִים (חִסְקָל הִיא דף א'): בְּרֵאשִׁית - בְּרָא תֵישׁ; דְּתֵינוּ הִשָּׁה לְעוֹלָה, שְׂנַעֲשֵׂה עֲלִיָּדִי בְּחִינַת "אִיהַ", שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּרֵאשִׁית מֵאמְרֵי סְתוּם כְּגֹל. וְזֶה בְּחִינַת הַשְׂבִּיחַ, כִּי זֶה עֶשֶׂר הַתְּשׁוּבָה, כְּשֶׂאָרֵם מִבְקֵשׁ וּמַחֲפֵשׁ אַחַר כְּבוֹדוֹ יִתְבַרֵּךְ, וְרוֹאֵה בְּעֲצָמוֹ שְׂרַחֲזֵק מִכְּבוֹדוֹ יִתְבַרֵּךְ, וְיִתְנַעֵם וְשׂוֹאֵל וּמִצְטַעֵר "אִיהַ" מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, וְזֶהוּ בְּעֲצָמוֹ הַשְׂבִּיחוֹ וְתִקְוֵנוּ כְּגֹל. וְכִי תֵישׁ וְיֵשׁ כִּי עוֹד הַרְבֵּה דְרָבִים, כִּי כְּשֶׂאָרֵם חוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ, אוֹ כְּשֶׁחוֹלֵךְ בְּדְרָכִים בְּרוּחֵינִית, אוֹ הַתּוֹרָה חוֹלֶכֶת לְפָנָיו, בְּבְחִינַת (שִׁיעִיף טו): הַחַיְתוֹלֵךְ נִתְּנָה אַחֲרָי; כִּי יֵשׁ כִּיחַ כְּמַה בְּחִינַת, כִּי כָּל אַחַר לְפִי תּוֹרָתוֹ. וְלִפְנֵי כָּל תּוֹרָה יֵשׁ בְּחִינַת סַפְקוֹת הַגֵּי'ל, כְּמוֹן הַחַיְשִׁיר וְתוֹרָה, קִדְּם שְׂמִחְדֵּשִׁין יֵשׁ כְּמַה סַפְקוֹת וְכַבְלֵימִים קִדְּם שְׂמִכְבַּר וּמְלַפֵּן הַדְּבָר כְּרֵאוֹ. וְאוֹלָה הַסַּפְקוֹת הֵם בְּחִינַת עֵין הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שֶׁהוּא בְּחִינַת נְגַה, וְכַשְׂמַעֵי אֶל הַתּוֹרָה בְּעֲצָמוֹ, זֶה בְּחִינַת עֵין הַחַיִּים (כּו):

(שׂוֹד לְעִיל)

וְזֶהוּ בְּחִינַת: אִם יֵאמֵר לָךְ אֵדֵם, הִיכָן אֶלְקֶךָ - תֵּאמַר לוֹ: בְּדֶרֶךְ גְּדוּל שֶׁל רֹמְיוֹ (וְהַשְׂבִּיחַ תְּנִיעַ ט"ו) - שְׂשֵׁם שֵׁם, שְׂמִלְאִים גְּדוּלִים וְעִבְדוּתְהוֹה, גַּם שֵׁם מְסַתֵּר הוּא יִתְבַרֵּךְ כְּגֹל. וְהַכָּל - כְּשֶׂנַּפֵּל לְשֵׁם, חֵם וְשִׁלּוֹם, אוֹ כְּשֶׁמִּתְחִיל לְבַקֵּשׁ אִיהַ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, כִּי הוּא מִתְּהַה אֶת עֲצָמוֹ מִחַיִּית הַקִּדְּשָׁה. כִּי חַיִּית הַקֶּלֶפֶת הוּא רַק מִתְּהַסְתַּרְתָּהּ, מֵהַשְׂמִיחַ הַשֵּׁם יִתְבַרֵּךְ שֵׁם בְּחִבְלֵי הַהִסְתַּרְתָּהּ, עַד שְׂאוֹן יוֹדְעִין מִמֶּנּוּ יִתְבַרֵּךְ כָּל, אֲבָל תְּכִי כְּשֶׁמִּבְקֵשׁ אִיהַ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, נִצְנָא שִׂידְעִין עֲלִיָּדִי פְּנִים שֵׁשׁ אֵלֶיךָ יִתְבַרֵּךְ, רַק שֶׁהוּא נִסְתָּר וְנֶעְלָם, וְעֵלְפִין מִבְקֵשׁ אִיהַ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, וְכִי בְּעֲצָמוֹ מִתְּהַה עֲצָמוֹ בְּמִקוֹם גְּפִילָתוֹ, כִּי אִיהַ הוּא בְּחִינַת מֵאמְרֵי סְתוּם, שֶׁהֵם מְקַבְּלִין חַיִּית מִשָּׁם, רַק שְׂחִיית הַקֶּלֶפֶת הוּא מִתְּהַסְתַּרְתָּהּ, אֲבָל הוּא מִתְּהַה אֶת עֲצָמוֹ בְּבְחִינַת חַיִּית הַקִּדְּשָׁה בְּמִקוֹם גְּפִילָתוֹ, עֲלִיָּדִי הַבְּקֵשָׁה וְהַחֲפֵשׁ שְׂמִחְפֵּשׁ אִיהַ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ כְּגֹל. וְאַחֲרֵי־כֵן זִכְּבָ לְעֵלּוֹת מִשָּׁם לְגַמְרֵי אֶל הַקִּדְּשָׁה בְּעֲצָמוֹ, דְּהֵנוּ בְּמִקוֹם הַתְּנַלּוֹת כְּבוֹדוֹ יִתְבַרֵּךְ, כִּי עֶשֶׂר הַקִּדְּשָׁה - שְׂחִינְגֵל כְּבוֹדוֹ יִתְבַרֵּךְ. כִּיֵּךְ הַ לְעוֹלָם אִמֵּן וְאִמֵּן:

(וְאֵת הַתּוֹרָה, וְגַם מֵאמְרֵי הַמַּתְחִיל: אֵלוֹ הַמִּתְפַּאֲרִין עֲצָמוֹ וְכו'), וְכִי מֵה שְׂנַאֲמָר בְּדֶרֶךְ (כּו), כְּמוֹן הַקֵּשׁ וְכו' - הַכֵּל אַחַד, כִּי כָּל אֵלוֹ הַמִּתְפַּאֲרִים קִשְׂוִים זֶה כִּיחַ, וְהֵם מִתְּפַאֲרִים וְנִסְתָּרִים בְּדְבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ וְכוּיֵם לְכַרְכָּה (פִּיר וְקִיא ט"ו) כְּהַךְ הַאֲמָרָה הַפְּלִיאָה מֵאֵד, מֵהַ שְׂשֵׁאֵל יְכִי וְיֵאֵר אֶת רַב הַתּוֹרָה כִּי חֵי בְּרִיחַ דַּעַתָּא, וְאִי כְּעִי מְנַה כָּל חֵלְלֵי דְעֶלְמָא (כּו), וְשֵׁאֵל אוֹתוֹ כְּמַה שְׂאֵלוֹת, וְהֵם פְּלִיאֵת נִשְׁבּוֹת מֵאֵד, כְּמוֹן: מֵאִי טַעְמָא תּוֹרָא אִירָכָא נִגְבַּחְתָּ

לקוטי הלכות

הלכות הפלוג הלקח ז

ארח חיים

מילה כנ"ל. ומשם ממשכינן שם המינוק הנמול - שיהיה נקרא בשם 'ישראל', שהוא בחינת שם ה' - שם הצדיק. שנגדל עתה על ידי מצות מילה, כנ"ל.

ט. וכן זה הוא בחינת פורים, ופרשת זכור שקורין מלפניו - הוא הכנעת קלפת עמלק, שהוא עקר קלפת הערלה החופה על ברית קדש, שמשם עקר ההעלמה שמתגרה תמיד להעלים אור הצדיק יסוד עולם על ידי פגם הברית, הוא בחינת ערלה כנ"ל, שזהו בחינת (דברים כה, יח): "אשר קרף בדרך", שהוא בחינת פגם הברית, כמובא. והוא מתגבר על חלושי כח להפרידם, חס ושלום מהצדיק האמת, בחינת (שם כה, יח): "יזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה ערף ונגע ולא ירא אלקים". שהם החלושי כח שבשישראל שרוצה להתגבר עליהם ביותר בתקף ההעלמה ולהפרידם לגמרי, חס ושלום, מהצדיק האמת, שמשם כל חיותם ותקותם לנצח.

פורים הוא הכנעת עמלק שפוגבר על החלושי שבאשרא

ובאמת היתה או עת צרה גדולה וכו', כמובא. אבל הכנעתו ומפלתו היה על ידי מרדכי שיצא בתוך העיר, ויזעק זעקה גדולה ומרה וילבש שק ואפר, וכן ככל מקום אשר דבר המלך ודחו מגיע אבל גדול ליהודים וגוים וכדי ומספר שק ואפר יצע לרבים (אסתר ד, ג) - שכל זה הוא בחינת הבכיה וההספד של חצות הנ"ל, שעקר הבכיה וההספד הוא על ההעלמה הנ"ל, שעל ידי זה עקר חרבן בית המקדש כנ"ל, כי גם אז עקר התגרות המן וחילותיו היה, על שרצה שרוצים לחרו ולבנות את הבית המקדש, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין פ"ג הל' א) ומקמת זה התגרו בהם, להגביר, חס ושלום, המאורי אש על ידי הפגמים הנ"ל, לכוותם לגמרי, חס ושלום, אבל מרדכי וישראל המשיכו תקוה הנ"ל של בחינת חצות הנ"ל, על ידי האבלות והבכיה וההספד שבכו והספידו על הצרה הגדולה הזאת, שהוא בחינת הספד על העלמת הצדיק וכו'.

המנעו פטור וסודו י"ח וי' ורביה של רבדי

וזהו בחינת המן, יחז שמו, שרצה להתגבר בעת שנלקחה אסתר למשכב הערל, כי סבר שאשה יראת ה' נקבשה תחם, כי כל המאורי אש ינקתם מבחינת "אשה" וכו', כידוע. על כן שם עקר המלחמה, אבל בתקף קדשתי של מרדכי, וגם אסתר היתה צדקת גדולה - שמר אותה שלא תהיה נלקחת ביניהם, כמו שכתוב בתקנה זתר (תקנה כ"בא, דף ע"ג): 'בגין דאח נטיר לה', ארבעא, הוציאה מביניהם כל נצוצות הקדשה, בבחינת (קהלת ח, ט): "עת אשר שלט האדם באדם לרע לו" וכו', שזהו בחינת מה שכתוב לעיל (אח ג): שבשרש הקדשה נכללין המאורי אש בבחינת מאורי אור, כנ"ל.

ביטח הקדשה וכלילי המאורי אש בחינת מאורי אור

וזהו בחינת שק ואפר - 'אפר' דיקא, שבכו והתפלשו באפר על שראו תקף התגברות המאורי אש שהם בחינת אפר כנ"ל, ועל ידי זה באמת וכו' אחר כך שנתהפך מהפך אל הפך, בבחינת 'לשום לאבלי ציון... פאר תחת אפר' (ישעיה טו, א) - 'פאר תחת אפר' דיקא, בחינת שנתהפכו המאורי אש, בחינת אפר, שיינקתם מבחינת אשה אסתר, ונכללו בשרש קדשתם, בבחינת פאר יפי והדור הצדיק, שהוא בחינת מאורי אור, שזהו בחינת (שם ח, טו): ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור וכו', שכל זה הוא בחינת פאר יפי והדור הצדיק האמת, בחינת כלליית הגוהין שהם בחינת תכלת וחור וכו', ומקריד בגין וארעמן וכו'. כי התגברו בחסוד בחינת המאורי אור מאד, בבחינת 'פאר תחת אפר' כנ"ל.

התגברו חסודו בחינת בחינת המאורי אור סוד

אבל המן סבר, שעשכשו יתגבר על ידי זה, שעל ידי שנלקחה אסתר וכו' - יהיה לו כח להגביר מאד את המאורי אש עד שיכלה וישרף, חס ושלום, הכל, שזהו בחינת מה שרצה להשמיד להרג ולאבד וכו' (אסתר ג, יג). והעקר על ידי שנכשלו בכבל פנשים הנקרות בפגם הברית כל כך, שעל ידי זה מתגבר ההעלמה וההסתרה כנ"ל. כי מתגברין מאורי אש כנ"ל, ומגדל התגברותם או רצה לכלות לגמרי, חס ושלום.

המן חסודו מתגבר עליו חסודו

כי מרדכי הוא בחינת הראש בית הנ"ל, בחינת (שמות ל, כט): "ואתה קח לך בשמים ראש מר דודו", שהוא בחינת מרדכי מן התורה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (חילין ק"ט). כי הראש דקדשה בחינת מחין הנ"ל, הם בחינת בשמים, בחינת ריח טוב, שהוא חיות הנשמה, שהיא בחינת המחין, בחינת (איוב לב, ח):

מרדכי הוא בחינת הראש בית

אֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְלֹא אֵלָּהִים אֲחֵרִים.
אֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְלֹא אֵלָּהִים אֲחֵרִים.
אֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְלֹא אֵלָּהִים אֲחֵרִים.
אֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְלֹא אֵלָּהִים אֲחֵרִים.

שְׁמֵי שָׁמַיִם

וְאָמַר שְׁמַיִם אֲנִי וְאֲנִי הָאֲנִשִּׁים הָרַחֲמָנִים
מִן-הַשָּׁמַיִם מֵאֵד שְׁוֹלְכֵי בְּמִצְרַיִם
רָצַח עַד שְׁוֹלְכֵי בְּעִבְרוֹת חֵם וְשָׁלוֹם,
רַחֲמָנָא לְאַלְפִין, רַחֲמָנָא לְשׁוֹבֵי, אֶף-עַל-
פִּי-כֵן חֶסֶד שֶׁל הַתּוֹרָה גְּדוּל פֶּלֶא-
עַד שְׁוֹלְכֵי לְהוֹצִיא אוֹתָם מִן-
הַעֲבָרוֹת שְׁוֹלְכֵי בְּחֵם חֵם וְשָׁלוֹם,

הבטחה:

וְאִם יַעֲשׂוּ לָהֶם חֵק קְבוּעַ וְחַיִּיב חֵק שְׁוִיחָה - פְּנֵאֵי יִזְכְּרוּ לְצֵאת מִמִּצְרַיִם
לְלִמּוּד בְּכָל-יּוֹם וְיּוֹם כִּן וְכִן וְיִהְיֶה אִיךָ תְּרַעַח עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה;
כִּי כֵן הַתּוֹרָה גְּדוּל מֵאֵד.

שְׁמֵי שָׁמַיִם וְרַחֲמָנִים

יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְלֹא אֵלָּהִים אֲחֵרִים